

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

ԹԱՆԳԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ

ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ԴՊՐՈՒԹԵԱՆՑ

Գ

ԹԱՆԳԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ

ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ԴՊՐՈՒԹԵԱՆՑ

Գ

ԱՆԿԱՆՈՆ ԳԻՐՔ

ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆՔ

ՎԵՆԵՏԻԿ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ս. ՂԱԶԱՐՈՒ

1904

OL 44907.1
OL 42226.5
/

Great fund

Bible. Pseudof. N.Y.

†

81 7 5 5 4 5 4 7 5 2 1 5 5 1 6

Յ Ա Ռ Ա Զ Ա Բ Ա Ն

ՈՐ ՈՅ միամգամ ի քնին զքրիստոսական կրօնիցս պատմութիւն արկեալ իցէ և մախմենացմ տուչութեանց և աւամդից հետամուտ դեգերեալ, ապաքէն ոչինչ ամհաճոյ վարկցին իւրեանց ձօմի՝ և զերրորդս զայս, յետ երկուցմ վաղ հրատարակելոց առ ի մէջ անվաւերականացմ ասեմ զրոց Հնոյ և Նորոյ կտակաց:

Վարք և Վկայաբանութիւնք առաքելոց ի սմին բովանդակեալք, զամագանին յայլոց ստուգապատում զրուցաց, և ոչինչ խղճեմք *անկանոնս* զսոսա առձայնել՝ վասն որ ի սոսին բովանդակելոց բազմադիմի մոլորութեանցմ և առաւելագանց մտացածին ցմորից տեսլեանց եւ մշամագործ զօրութեանց:

Նոյն և մի կէտ մպատակի և ոճ հրատարակութեան եղեւ և մեր, զոր օրինակ կալեալ էին և մախորդքմ մեր հրատարակիչք երկուց հատորոց. խղճամիտ սլարապել ի համեմատութիւն գրչագրաց, և զմամր խտիրսմ ամգամ պէսպիսութեանց ըմթերցուածոց յիշատակել ի դիւրութիւն ամծմիւր քմնչաց և հետամտից: Նմին իրի՝ առ ի պահելոյ զոճ մախկին հրատարակութեանցմ, զանց արարաք զհամեմատութեամբ ըմթերցուածոց հայկական թարգմանութեանս ըմդ բմագրաց և թարգմանութեանց որ ի յոյմ, լա-

տիմ և յասորի բարբառս. հմտագումից քամ զմեզ թողեալ զայս վաստակ լեզուագիտաց և քմմասիրաց, որպէս և զճշդելմ որ իմչ աստէմ ի հայկական թարգմանութեամս ուղղելիք կամ յապաւելիք և կամ յաւելիք իմչ գտամիցիմ:

Ուր ուրեք մոյմ և միոյ վկայաբանութեամ կրկիմ դիպեցամ խմբագրութիւնք, փոյթ յամծիմ կալաք ի մի շար մի զմիոյ կմի տպագրել զերկաքամչիւրմ. իսկ զժամամակսմ մէմ միոյ վկայաբանութեամցս յօրինելոյ կամ թարգմանելոյ՝ ամմարթ էր մեզ ճշտիւ գտակաւ սահմանել. թէպէտ զոմամս ոչ երկմտիմք վասմ յստակութեամ ոճոյ շարագրութեամմ և պերճութեամ հայեցի բամիցմ ոսկեղիմիկ գրչաց թարգմանչաց Ե. Դարու համարել երկս: Յայտ է դարձեալ զի որ ի հայկական թարգմանութեամս ի համառօտ ձեւ գտամիմ, գլետմագոյմ ժամամակաց բերեմ յիմբեամս զդրոշմ. զայս յաղճատ և յաղաւաղեալ լեզուի ամդ մոցիմ մարթ է մշմարել:

Որ իմչ բացայայտ վրիպակք էիմ օրիմակագրաց ի գրչագիրս՝ ուղղեցաք, և ուր ուրեք մթիմ էիմ բամքմ և ամիմամալի՝ ի հմտագոյմս իրիմ արարաք ապաստամ, մեզէմ մշամ եւեթ հարցական եղեալ առըմթեր:

Ոչ ի ճահ թուեցաւ մեզ ի տաղտուկ հմտից հարցասիրաց ծամրաբեռմել զհատորիկս կրկնութեամբ ամվաւեր գրութեամց իմչ, վաղու իսկ հրատարակելոց այլուր. յորպիսեաց սակի եմ **Թռչոյ Կորնք** քացոցն առ սոչրք **առաքեալն Պաշոս և Պաշոսի առ Կորնքացիս**. Հանգիստ սրբոյն **Յովհաննէս առաքելոյ և աւետարանչի**. Պատմութիւն վարոշք սրբոյն **Թեկոնայ**. Առաքելական կանոնք, եւմ: Ջմոյմ և զամվաւերականօք իմչ յամում աշակերտաց ոմանց՝ իբր առաքելոց՝ յիշատակելովք, ապախտ արարեալ, այլում սեպհական հատորոյ գրեցաք զմոսիմ պատկամաւորս:

Պարտ աստէմ ամծիմ վարկամիմք և բառ մի յիշատակի ձօմել յուշ ի միտս ըմթերցամելեաց մատնեմկամս, առ եղբայրակիցմ իմ Հ. Վրթանէս

Ռոսսեան, որ ամաւ չափ ի սոյն երկ վաստակեալ քրտմաթոր ըմբօրիմակութեամբք և համեմատութեամբք ըմբերցուածոց գրչագրաց, երկմահրաւէր կոչմամբ կամխաժամամ մահու սլացաւ յայտնացս, ի վեր յերկիմս ըմդ իւր ծգելով և գոյոյ համդերծելոյ լուսաբանի մատենագրութեամ մախմեաց:

Շնորհ ումիմք և մեծարոյ Ուսուցչապետիմ **Դոմիքերի** հայագիտի, որ յամծմ էառ իւրովմ ազմուռութեամբ լուսագրել զհատուած վարուց Յովհաննու աւետարանչի որ ի Բրիտանական Մուսէոմիմ Լոնտոնի:

Յետ հակիրճ բանիցս այսոցիկ յառհասարակ լուսաբանութիւն ռճոյ հրատարակութեամս, ի ճահ համարիմք և վասն միոյ միոյ Վկայաբանութեանցս և Վարուց համգամամաց գրչագրաց և բնագրաց՝ յաւելլով աստէմ համառօտ եւեթ ծանօթութիւնս, զի յոլովագոյմք ի մոցանէ վաղ իսկ մկարագրեալ են յերկոսիմ մախկիմ հատորսն հրատարակեալս ի մէմջ:

Ա. ԳՈՐԾԲ ՊԵՏՐՈՍԻ ԵՒ ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ՝ — Բնագիր սորա է **ԻԹ Ճառքնտիր** մատենադարանիս. թիւ գրչ. 653. բովանդակ մատեանս է ձեռագիր **Հ. Ներսէս վ. ի Սարգսեան**. զայլ կարևոր ծանօթութիւնսն զգրչագրէս տես յԲ. հատոր Անկանոն Գրոցս էջ ԺԴ. Առաջիմ օրինակն է **Բ Ճառքնտիր**. թիւ գրչ. 1014 (տես Բ. հտ. էջ Թ): Երկրորդ օրինակն է **Ա Ճառքնտիր** մատենադարանի վանացս. թիւ գրչ. 17. բոլորգիր խոշոր միածն,

1. **Հմտ. վէթեր**, Die armenischen apokryphen Apostelakten **Ի Թերթի** Oriens Christianus. 1901, 217-239. 1903, 16-55: **Լիբսիուս և Պոնտ**, Acta apostolorum apocrypha **Լապտիկ**, 1891, 45-222: **Լիբսիուս**, Die apokryphen Apostelgeschichten und Apostellegenden II, I, 1887, 85-284: **Յան**, Gesch. des neutestamentl. Kanons II, II, 832-891: **Հառնաք**, Gesch. der altchristl. Litt. II. I, 549: **Ճէմս Ռոպէստ**, Apocrypha anecdota II. **Քեմպրիճ**, 1897: **Շմիթ**, Neue Heidelberger Jahrbücher, VII, 1897, 117-124. **Էւն**:

երկսիւմ, գրեալ ի **Թադեոս** գրչէ **յանապատն սուրբ Լուսաւորի**, ի թուիմ հայոց ՌՃԳ (1224): Երրորդ օրինակն է **ԻԳ Ճառնտիր**. թիւ գրչ. 239. բոլորգիր, գրեալ ի վերայ քամբակեայ թղթոյ. գրիչ մատենմիս՝ **Ներսէս Կրակեցի**. տեղի գրչութեամ՝ **Երուսաղեմ**, ի թուիմ հայոց 22Դ (1335): Զորրորդ օրինակն է **ԺԶ Ճառնտիր**. թիւ գրչ. 299. օրինակեալ յԱռաքազար Նիկոմիդիոյ ի ձեռն բարեբարոյ ուրումն Տիրացուի **Յովնանեռ Տերկարապետեան**, յամիմ 1829: Հինգերորդ օրինակն է **ԺԸ Ճառնտիր**. թիւ գրչ. 456 (տես Բ. հտ. էջ Թ):

ԱՅԼ ՕՐԻՆԱԿ ԼԱՍՏԱՌՑ ԳՈՐԾՈՑ ՍՐԲՈՑ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ՊԵՏՐՈՍԻ ԵՒ ՊՕՂՈՍԻ. — Բնագիր սորա է **ԼԵ Ճառնտիր** վանաց. թիւ գրչ. 569 (տես Բ. հտ. էջ Ժ): Առաջիմ օրինակն է **ԻԴ Ճառնտիր** մատենադարանիս. թիւ գրչ. 1447 (տես Բ. հտ. էջ Թ):

ՎԿԱՅԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ ԳԼԽԱՌ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ՍՐԲՈՑ ՊԵՏՐՈՍԻ ԵՒ ՍՐԲՈՑ ՊԱՒԴՈՍԻ ՓԱՌԱՌՐԵԼՈՅՆ. — Բնագիր սորա է **ԺԶ Հաւաքումն քանից նախնեաց**. թիւ գրչ. 345 (տես Ա. հտ. էջ Թ):

ՎԿԱՅԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ ՊԵՏՐՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ. — Բնագիր սորա է **ԻԹ Ճառնտիր** մատենադարանիս, գորմէ տես ի վեր:

ՎԿԱՅԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ ՊԱՒԴՈՍԻ ՍՐԲՈՑ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ. — Բնագիր սորա է մոյմպէս **ԻԹ Ճառնտիր**:

ՏԵՍԻԼ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ՊԱՒԴՈՍԻ ՈՐ ՏԱՐԱՆ ՀՐԵՏԱԿՆ ԶՀՈԳԻ ՆՈՐԱ¹. — Բնագիր սորա է **Ը Ճառնտիր** մատենադարանի վանաց. թիւ գրչ. 1002. փոքրագիր, բոլորգիր գրեալ ի **Գրիգորիս քանանայե՝ յորդոյ Մկրտչի երիցոյ**, ի վայելումն Աստուածատուր կրօնաւորի: «Արդ աւարտեցաւ հոգէպատում տառս ի շրջագա-

1. Հմտ. Յոն բնագիր, Թիէէնտրֆ, Apocalypses apocryphæ, Լայպցիկ, 1866, 34-69: Լատին հին թրգմ. Ճէյմս Ռոպէնսոն, Apocrypha anecdota, Քեմպրի՝, 1893, Հտ. Բ. 11-42: Ատորի հին թրգմ. Բէքքինս, Journal of the American Society, VIII, 1866, 183-212: Հայ. հատակոտոր, Ն. Մառ. Ամանային ուղեւորութիւն վիեննա, 1892, 61-66:

յուլթեամ ժամանակիս՝ յայսմ ամի յորում էր յեւլանելոյն Ադամայ ի փառակեցեալ դրախտէմ՝ ամք 6766. և ի ծմողեմէ կեմարարին մերոյ՝ ամք 1343. և ի թուականութեամս հայկազեամ տումարիս ԶԼԱ (քեւեալ և եղծեալ), յամսեամս հայոց յահկի ի Ժ. արմ, և յամսեամս հռովմայեցւոց, սեպտեմբերի ի Ա. ատւրմ: Յեկեղեաց գաւառս, ի մայրաքաղաքս աստուածապահ՝ Եղընկայ, ըմդ հովանեաւ սուրբ և երկնամման տաճարիս՝ սուրբ կաթողիկէի և սուրբ ամենափրկչիմ և սուրբ առաքելոցմ և սրբոյն Սարգսի և սուրբ Աստուածածնին:

ԱՅԼ ՕՐԻՆԱԿԷ ՀԱՄԱՌՈՏ ՏԵՍԵԱՆ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ՊԱԻՂՍԻ.
— Էին առ մեզ երեք օրինակք համառօտք տեսեամս. գառաջիմ զերկոսիմսն խում իմչ համաձայն գտեալ իրերաց եղաք ի մի և ի մոյմ իջի տպագրիս. բնագիր առաջնոյն է Դ Ճաւընտիր մատենադարանիս. թիւ գրչ. 985, զորմէ (տես Բ. հտ. էջ Ը): Բնագիր երկրորդին է ԻԴ Ոսկեփորիկ. թիւ գրչ. 541 (տես Բ. հտ. էջ ԺԳ): Բնագիր երկրորդին է ԼԶ Ճաւընտիր. թիւ գրչ. 305 (տես Բ. հտ. էջ ԺԳ):

ԹՈՒՂԹ ԴԻՈՆԵՍԻՈՍԻ ԱՌ ՏԻՄՈԹԷՈՍ ԱՇԱԿԵՐՏՆ ՊԱԻՂՍԻ
ՅԱԶԱԳՍ ՄԱՀՈՒՆՆ ՊԱԻՂՍԻ ԵՒ ՊԵՏՐՈՍԻ¹. — Բնագիր սորա է Բ. Ճաւընտիր մատենադարանիս, զորմէ տես ի վեր: Առաջին օր. է Ը օր. Թորոյն Ս. Ներսիսի Շնորհաւոյ և Ժողովոյն Հսովկայ. թիւ գրչ. 693. բոլորգիր ԺԳ դարու, լրացուցեալ մորագոյն զրով, այլ և մօտրիւ. ստացողք՝ Պաշոս քահանայ, Վարդան պիտակ վարդապետ ևմ: Երկրորդ օր. է Ժ օր. Թորոյն Շնորհաւոյ. թիւ գրչ. 1252 (տես Բ. հտ. էջ ԺԱ): Երրորդմ՝ Ե Ճաւընտիր. թիւ գրչ. 1553 (տես Բ. հտ. էջ ԺԴ): Զորրորդմ՝ ԺԴ Խմբագիր, թիւ գրչ. 211, թիւ տետրին 3. շղագիր մոր օրինակութիւմ, բնագիրն անյայտ: Հիմզերորդմ՝ ԺԵ Խմբագիր. թիւ

1. Հմմտ. Յայտնաւորք, Կ. Պոլիս, 1884, Յաւելուած 45-47: Մարթէն, Pitra, Anacleto sacra, Հտ. Դ. 249-54, լատ. Թարգմ. 272-76. ասորին՝ անդ, 241-49, Թարգմ. 261-71:

գրչ. 301. Թիւ տետրիմ 5. Ոտորագիր ի վերայ թըղ-
թոյ. ժամանակ գրչութեամ ամյայտ: Վեցերորդմ՝ Ա
Ճապընտիր, գորմէ տես ի վեր:

ՆԱԽԱՐԻՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՔԵԼՈՅ Ի ՀՈՐՄ. —
Յամեմայմ աստուածաշունչ գիրս գտամիմ օրինակը
մաւարկութեամս, եղեալ զկմի թղթոցմ Պաւղոսի. ի
բազմաց չորս եւեթ գրչագիրս ըմտրեցար, յորոց կալաք
ի բմագիր զԳ. Աստուածաշունչմ. Թիւ գրչ. 229 (տես Ա.
հտ. էջ ԺԱ): Առաջիմ օր. Ժ. Աստուածաշունչ. Թիւ
գրչ. 280 (տես Ա. հտ. էջ Թ): Երկրորդ օր. Զ. Աս-
տուածաշունչ. Թիւ գրչ. 1006, բոլորգիր ըմտիր, ամ-
թուական, իբր հիմ: Երրորդ օր. Բ. Աստուածաշունչ.
Թիւ գրչ. 1634. Ոտորագիր, գրեալ ի Ֆատյաշայ
գրչէ ի թուիմ հայոց ՌՂ (1641):

Բ. ՅԱՂԱԳՍ ԱՆԴՐԷՒ ԱՌԱՔԵԼՈՅ ԵՒ ՆՈՐԻՆ
ՍՔԱՆՁԵԼԵԱՑՆ ԶՈՐ ՏԷՐ ԱՐԱՐ Ի ԶԵՌՆ ՆՈՐԱ ԵՒ
ՄԱՏԹԷՒ Ի ՄԱՐԴԱԿԵՐԱՑ ԱՇԽԱՐՀՆ¹. — Բմագիր սորա
է իԹ. Ճապընտիր, գորմէ տես ի վեր: Առաջիմ օր. իԳ.
Ճապընտիր, գորմէ մոյմպէս տես ի վեր: Երկրորդ օր. իԳ.
Ճապընտիր. Թիւ գրչ. 812. շղագիր օրինակեալ ի Մխի-
թարեան հարց ի մեծ և յեռահատոր տօմականէ կայ-
սերական գրատան Փարիզու: Երրորդ օր. իԶ. Ճա-
պընտիր. Թիւ գրչ. 731. գրեալ ի Կարիմ ի Հ. Ներ-
սիսէ Սարգիսեան: Զորրորդ օր. ԺԳ. Ճապընտիր.
Թիւ գրչ. 463. մեծագիր ստուար, բոլորգիր խոշոր,
թուղթ բամբակեայ. գրեալ յաւուրս թագաւորութեան
Ա. Հեթմոյ արքայի. գրիչմ՝ Բասիլ:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՐԱ ԱՌԱՔԵԼՈՅ ԱՆԴՐԷՒ ԵՒ ՄԱԹԵՈՍԻ
ԹԷ ՈՐՊԵՍ ԳԵԱՑԻՆ ՅԱՇԽԱՐՀՆ ՄԱՐԴԱԿԵՐԱՑ. — Բմագիր սո-
րա է իԳ. Ճապընտիր, գորմէ տես ի վեր:

1. Հմտ. Թիշէնտորֆ, Acta apost. apocr. Լայփցիկ,
1851, 132-166: Նյւն. Apocalypses apocr. Լայփցիկ, 1866,
139-141 և 161-167: Լիբսիուս և Պեննէ, Acta apost. apocr.
II, 1898, 1-127:

Գ. ՊԱՏՄՈՒԹԻԻՆ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ՅԱԿՈԲԱՅ ԹԷ ՈՐՊԷՍ ԳՆԱՅ Ի ՍՊԱՆԻԱ. — *Բնագիր սորա է ԻԳ Զաւրնոյի, զորմէ տես ի վեր:*

Դ. ՎԱՐՔ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ԱԽՏԱՐԱՆՁԻ¹. — *Բնագիր սորա է գրչագիր Բրիտանական թանգարանին Լոնտոնի. թիւ գրչ. 19728, զոր սիրայօժար յղեաց մեզ Մեծ. հայագէտն Կոմիթի, հանեալ զլուսատիպ պատկեր մոցիմ: Գրեալ է ի սկիզբն չորեք տասաներորդ դարու. յորում գոյ և յիշատակարանս այս. «Գրեցաւ գիրքս այս որ կոչի Պրոխաւո. որ ումի առ իմք հաւաքեալ զամեմայն բանս և զգործս Յովհաննու աւետարանչի եղբար Տեառմ» ի սուրբ ուխտս Միշի, ըմբ հովանեալ Տիրամար սուրբ Աստուածածնի և այլ սրբոցս, մաւտ յամառիկ դղեակս Պապաւառն: Արդ ստացաւ Կոստընդին քահանայ յիշատակ իւր և ծողաց իւրոց և ամեմայն զարմից իւրոց: Արդ աղաչեմ զամեմեսիմ և առ ոտս ձեր ամկամիմ. գրեցաւ ի թվ. եօթմ հարիւրորդի յիսներորդի վեցերորդի» (1307):*

Այլ զառաջիմ գլուխ վարուցս Յովհաննու Աւետարանչի (էջ 190–221) զաղափարեցաք ի ԻԳ Զաւրնոյի մատենադարանիս և համեմատեցաք ընդ օրինակին Լոնտոնի, զորոյ զգամազանութիւնսն եղաք ի ստորեւ: Ի Մատենադարանի հայկական բարգմանութեանց, յիշէ հ. Գարեգին Վ. Զարբանաւեան այլ եւս երկուս գլուխս տեսեան Յովհաննու Աւետարանչի ի Պրոխորոմէ, ըստ գրչագրաց մատենադարանին էջմիածնի, այլ մեզ չեմ իմչ ծանօթ մօքիմ: Գոն և հաստատեմք ի մարմնտիրս և համառօտութիւնք զրոցն Պրոխորոմի, այլ աւելորդ վարկաք երկրորդել զմոսիմ:

1. *Հմտ. ճան.* Acta Joannis, *Էրլանկէն*, 1880, 249-252: *Նյոն.* Neue kirchl. Zeitschr. X, 1899, 191-213: *Լիբսիուս և Պրոնտէ.* Acta apost. apocr. II, 1898. 151-216: *Իսպթ.* Apocryphal Acts of the Apostles, *Լոնարա*, 1874, Հտ. Ա. 66 *եւն*:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՅԱԿՈԲԱՑ ԵՒ ՅՈՒ-
ՀԱՆՆՈՒ ՈՐԴԻՈՑՆ ՈՐՈՏՄԱՆ. — Բմագիր սորա է **ԻԳ**
Ճաաընտիր, զորմէ տես ի վեր: Առաջիմ օր. **ԼԵ**
Ճաաընտիր, զորմէ մոյմպէս տես ի վեր:

Ե. ՎԿԱՑԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՐԲ ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ
ՓԻԼԻՊՊՈՍԻ ¹. — Կրկին եմ օրինակք վկայաբանու-
թեամս փոքու իմչ զամազանութեամբ, վասն որոյ
արժամ համարեցաք տպագրել ի միասին ի մի և
մոյմ իշխ: Բմագիր առաջնոյն է **ԻԹ** **Ճաաընտիր** մա-
տեմադարամիս, զորմէ տես ի վեր. բմագիր երկրոր-
դին **ԻԳ** **Ճաաընտիր**, զորմէ մոյմպէս տես ի վեր:

ՎԿԱՑՈՒԹԻՒՆ ՍՐԲՈՑ ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ ՓԻԼԻՊՊՈՍԻ ՈՐ Է ՄԻ
ՅԵՐԿՈՏԱՍԱՆԻՑՆ ԵՒ ՔԵՌՆ ԻՐԲՈՑ ՄԱՐԻԱՄՆԻ ԵՒ ԲԱՐԹՈՂԻ-
ՄԷՈՍԻ ՈՐ ԷՐ ՅԵՐԵՄԻԱՆԱՆԻՑ ԱՆՏԻ. — Բմագիր սորա է **Բ**
Ճաաընտիր, զորմէ տես ի վեր: Առաջիմ օր. **ԺԸ**
Ոսկեփորիկ (տես Բ. հտ. էջ Ժ): Երկրորդ օր. **ԼԵ**
Ճաաընտիր, զորմէ տես ի վեր: Երրորդ օր. **ԻԳ**
Ճաաընտիր, զորմէ մոյմպէս տես ի վեր:

ԿԱՆՈՒՐ ՓԻԼԻՊՊՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ. — Բմագիր և օրի-
նակք կամոմացս տպագրեցամ ըստ ձեռագիր վաս-
տակոց Հ. Եփրեմ վ. ի Սեթեամ, որ ոչ միայն զփի-
լիպպոսին, այլ զողջոյն իսկ կամոմս առաքելոց և
զժողովոց համեմատեալ է մամրաբնին զմոութեամբ.
բայց քանզի հրատարակեալ եմ ամկամոմ մատեանքս
Վարդապետոսիւն առաքիլոց, Կանոնք Թադդէի և
Թուղթ Յակոբայ առ Կորնատոս, ի Հ. Յ. Տաշեամէ,
վասն որոյ զանց արարաք երկրորդել ի հատորս
այս :

Զ. ՎԿԱՑԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ՍՐԲՈՑ ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ
ԲԱՐԴՈՂՈՍԻՆՍԻ. — Բմագիր վկայաբանութեամս

1. Հմմտ. Թիշէնտորֆ, Acta apost. apocr. 75-104: Կ. Վ.
Apocalypses apocr. 141-156: Ճէյմս Ռոպէնսոն, Apocr. anec-
dota, 158-163: Պաթիֆֆու, Analecta Bollandiana IX, 1890,
204-249: Ռայթ, Apocr. Acts of the Apostles I, 73-99. II
69-92: Լիբսիուս, Die apokr. Apostelgesch. II, 2, 1-53 Է. Ն.
Զաւ, Forschungen Է. Ն. VI, 1900, 18-24:

եղեւ տալագրեալն ի մէջ համամուռ մահատակու թիւն առաքելոյն յԱ. հատորն «**Վարք և Վկայարանքիւնք արքոց**» էջ 200-211, որ համաձայն ըմթամայ Բ ճառքնոյի մատենադարանիս: Առաջին օր. **Իթ ճառքնոյի**: Երկրորդ օր. **ԼԵ ճառքնոյի**: Երրորդ օր. **ԺԳ ճառքնոյի**: Ջոնցամէ տես ի վեր:

ԱՅԼ ՕՐԻՆԱԿ ՀԱՄԱՌՈՑ ՎԿԱՅԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ ՍՐԲՈՅՆ ԲԱՐԹՈՂՈՎՄԵՆՈՍԻ. — Բնագիր սորա է **ԻԴ ճառքնոյի**, զորմէ տես ի վեր:

ԳԻՏ ՆՇԽԱՐԱՑ ՍՐԲՈՑ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ԲԱՐԹՈՂՈՎՄԵՆՈՍԻ. — Բնագիր սորա է **Իթ ճառքնոյի**: Առաջին օր Բ ճառքնոյի: Ջոնցամէ եւս տես ի վեր:

Է. Ի ՏԻՇԱՏԱԿ ՍՈՒՐԲ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ԹՈՎՄԱՑԻ ԹԷ ՈՐՊԷՍ ՅԵՐՈՒՍԱԼԵՄԷ Ի ՀՆԴԻԿՍ ՋՈԳԱԻ¹. — Բնագիր սորա է **ԻԶ ճառքնոյի**: Առաջին օր. **ԻԳ ճառքնոյի**: Ջոնցամէ տես ի վեր:

ՎԿԱՑՈՒԹԻՒՆ ԹՈՎՄԱՑԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ ՈՐ ԿԱՏԱՐԵՑԱԻ Ի ՀՆԴԻԿՍ. Բնագիր սորա է **Իթ ճառքնոյի**, զորմէ տես ի վեր: ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՐԲ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ԹՈՒՄԱՑԻ. — Բնագիր՝ **Ա ճառքնոյի**, զորմէ տես ի վեր:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՅԱՂԱԳՅ ԳԻՏԻ ՆՇԽԱՐԱՑ ՍՈՒՐԲ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ԹՈՎՄԱՑԻ. — Բնագիր սորա է **Ա ճառքնոյի**: Առաջին օր. Բ ճառքնոյի: Ջոնցամէ եւս տես ի վեր:

ԱՅԼ ՕՐԻՆԱԿ ՀԱՄԱՌՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒՄԱՑԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ. Բնագիր՝ **ԻԴ ճառքնոյի**, զորմէ տես ի վեր:

Ը. ՎԿԱՑԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՐԲ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ԵԻ ԱԽԵՏԱՐԱՆԶԻՆ ՄԱՏԹԵՆՈՍԻ². — Բնագիր սորա է **ԻԳ**:

1. Հմտ. Ասորի բնագիր, Ռայթ, Apocr. Acts of the Apostles I, 171-333. II, 146-298: Յոյն բնագիր, Պոննէ, Supplementum codicis apocryphi, 1883, I, 1-95: Թիշէնտորֆ, Acta apost. apocr. 190-242: Նոյն, Apocalypses apocr. 156-161: Լիբսիուս, Die apokr. Apostelgesch. I, 225-347: Պուրթիթ, Journal of theological Studies, I, 1900, 280-290. III, 1903, 94-95:

2. Հմտ. Թիշէնտորֆ, Acta apost. apocr. 167-189: Լիբսիուս և Պոննէ, Acta apost. apocr. II, 1898, 217-262: Լիբսիուս, Die apokr. Apostelgesch. II, 2, 109-141 եւն:

ԺԴ

Ճառընտիր. Առաջին օր. **Ա Ճառընտիր.** Երկրորդ օր.
Բ Ճառընտիր. Երրորդ օր. **ԼԵ Ճառընտիր.** Չորրորդ
օր. **ԺԸ Ոսկեփորիկ.** Զսոցամէ ամենեցուն տես ի վեր:

**Թ. ՎԿԱՅԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ՅԱԿՈԲԱՅ ՏՆԱՌՆ ԵՂ-
ԲՕՐՆ.** — Բմագիր սորա է **ԻԴ Ճառընտիր,** զորմէ
տես ի վեր: Գոմ և այլ վկայաբանութիւնք առաքե-
լոյս ի ճառընտիրս՝ հատուածք յեկեղ. պտմ. Եւսեբեայ:

**Ժ. ՍՈՒՐԲ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ԹԱԴԵՈՍԻ ՅԱՂԱԳՍ
ԱՌԱՋԻՆ ԳԻՒՏԻ ՍՈՒՐԲ ԽԱԶԻՆ¹.** — Բմագիր սորա է
ԻԹ Ճառընտիր, զորմէ տես ի վեր: Առաջին օր. **ԺԴ
Ճառընտիր.** Թիւ գրչ. 1307. բոլորգիր, թուղթ բամբա-
կեայ, թերի, ամթուական. գրիչ մատենիս՝ **Յակոբ:**

ՍՐԲՈՅ ԹԱԴԵՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ՎԱՍՆ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ՄԵՌԵԼՈՅ².
— Բմագիր սորա է **Գ Ճառընտիր.** Թիւ գրչ. 512.
Մոտրագիր, գրեալ **յերուսաղեմ** ի թուին հայոց **ՌՁԶ**
(1637). գրիչմ՝ **Մկրտիչ որդի Ղազարի.** ստացող մա-
տենիս՝ **Զարարիս** աւագերեց իւովայ: Առաջին օր.
ԻԷ Ճառընտիր. Թիւ գրչ. 41. մեծադիր, բոլորգիր
երկիջեամ, թուական ամյայտ՝ համարի գրեալ ի ԺԴ
դարու. թերի ի սկզբամէ. գրիչմ՝ **Ղազար.** ստացողը՝
զամագամ ամծինք. օրինակ իմն **Սմբատ** թագաւոր,
որդի **Գռաչիբեկի,** եղբօր որդի **Զարարիայ** կաթողի-
կոսի (Աղթամարայ): Երկրորդ օր. **ԺԱ Ճառընտիր.**
Թիւ գրչ. 1352 (տես Բ. հտ. էջ ԺԱ): Երրորդ օր.
ԾԵ. Մաշտոց. Թիւ գրչ. 940. բոլորգիր, գրեալ ի
Կոստանդնուպոլիս՝ ի Ս. Գեորգ, ի թուին հայոց **ՌԿ**
(1811). գրիչ մատենիս՝ **Միքայէլ Թոխարցի.** ստա-
ցողմ՝ **Յակովբ** արքեպիսկոպոս Քոթահեացի:

**ԺԱ. ՎԿԱՅԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՐԲ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ
ՍԻՄՈՎՆԻ ՆԱԽԱՆՁԱՑՈՑՁԻ.** — Բմագիր վկայաբա-
նութեամս է **Բ Ճառընտիր,** զորմէ տես ի վեր:

1. Հմտ. ՂԵՐՈՒՔՆԱ, ՎԷՆԵՏԻԿ, 1869, 12-17:

2. Հմտ. ԱՆԴ, 44:

ԺԲ. ՅԱՂԱԳՍ ՍՐԲՈՑ ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ ԹԷ ՈՒՅՔ
ԷԻՆ ԵՒ ՈՐՊԷՍ ԿՈՉԵՑԱՆ ՅԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆ. —
 Բմագիր սորա է **ԻԳ Ոսկեփորիկ**. թիւ գրչ. 1537.
 մոտրագիր, գրեալ ի վան քաղաքի ի սուրբ Պօղոս
 առաքնայ եկեղեցոյ, ի թուիմ հայոց ՌՃԽԵ (1696),
 գրիչ մատենիս Բուսկանց Տէր Թումա:

ՅԱՂԱԳՍ ԵՐԿՈՏԱՍԱՆ ՍՈՒՐՈ ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ. — Բմագիր
 սորա է **Չ Ճասընտիր**. թիւ գրչ. 1554. բոլորգիր և
 ուրեք երկաթագիր, պակասաւոր յոյժ, յայլ և այլ
 գրչաց գրեալ ի մի և մոյմ ժամանակի, որ ամյայտմ
 է. գրեալ հրամանաւ Դաւթի՝ հօր Մաշկեշոր աճա-
 պատին: Առաջիմ օր. Բ Ճասընտիր, գորմէ տես ի
 վեր: Երկրորդ օր. **Ե Ոսկեփորիկ**. թիւ գրչ. 176. բո-
 լորգիր. չիք թուական գրչութեամ. գրիչմ՝ Ասգ կոչի:
 Երրորդ օր. **ԻՉ Ճասընտիր**, գորմէ տես ի վեր:

ԲԱՐՈՋՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ. — Բմագիր սորա է **ԻՉ**
Ճասընտիր, գորմէ տես ի վեր:

ՅԱՂԱԳՍ ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ ԹԷ ՈՒՅՔ ԷԻՆ ԱՄՈՒՍԵԱՑԵԱԼՔ ԵՒ ԹԷ
 ՈՒՅՔ ՈՉ. — Բմագիր սորա է **Է Ճառընտիր**. թիւ գրչ.
 822. բոլորգիր հիմ, սխալագիր, պակասաւոր ի վեր-
 չոյ. չիք թուական գրութեամ, այլ միայն ստացողի
 ուրումն ի յետիմ ժամանակս, ի թուիմ հայոց ՊԾԱ
 (1402): Առաջիմ օր. **ԻԳ Ոսկեփորիկ**, գորմէ տես ի
 վեր: Երկրորդ օր. **ԻԱ Ոսկեփորիկ**. թիւ գրչ. 245.
 բոլորգիր և մոտրագիր խառն, երկսիւմ՝ ի վերայ թըղ-
 թոյ. ժամանակ գրութեամմ ամյայտ:

ԱՆԿԱՆՈՆ ԳԻՐՔ

ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆՔ

Ա

ԳՈՐԾՔ ՊԵՏՐՈՍԻ ԵՒ ՊԱՒԼՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ ¹

Այս ի եղեւ յետ ելանելոյն Պաւղոսի ի Կոզո-
ստանդեղեղացւոց² Կղզւոյն՝ գալ նմա ի Կոզմանս
ի տաղիացւոց³։ և լսելի եղեւ Հրէիցն՝ որք
էին յերիցագունին Հռովմ⁴։ Եթէ Պաւղոս խնդրէ
առ կայսր գալ։ Ի տրամութիւն ապա անկեալք⁵
և ի տարակուսանա մեծամեծս, ասեն ցմիմեանս։
Ո՛չ շատանայ զի զամենայն եղբարս և զծնօղս մեր
ի Հրէաստանի և ի Սամարիա և ի Պաղեստին նե-
ղեաց, այլ ահա և այսր գայ՝ ի ձեռն⁶ ցոփութեանց

1. Ա. օր. Գործք Պետրոսի եւ Պաւղոսի եւ վիպառքիւն ընցաւ։ Բ. Գ. և Դ. օր. Գործք Պետրոսի եւ Պաւղոսի սրբոց առաքելոցն, բէ զհա՛րդ կատարեցան ի Հռովմ։
2. Ա. օր. ի Գաւդոյ մեղիւ տացւոց։ Բ. օր. ի Գոդոյ մեկխաւցւոց։ Գ. օր. ի Գոդոյ մեկտացւոց։ Դ. օր. ի Գոգոյ (այսպէս ունի միշտ)
3. Ե. օր. Տալիացւոց (այսպէս ունի միշտ)։
4. Ա. և Բ. օր. ի Հռովմ։ Գ. և Ե. օր. յորոց էին յերիցագունին Հռովմայ։ Դ. օր. երիցագունիցն ի Հռովմ։
5. Բ. օր. ապականեալք։ Գ. օր. եղեալ։ Ե. օր. չունի։
6. Գ. և Ե. օր. չունին մեռն։

խնդրել ի կայսերէ զմեզ կորուսանել: Ատեան ¹ ապա կազմեցին ընդդէմ Պաւղոսի, և բազում յեղանակա արարեալ՝ հաճոյ եղեւ նոցա ամենեցուն անկանել առաջի Ներոնի արքայի, որ թագաւորէր ընդ աւուրսն ընդ այնոսիկ, որպէս զի մի թողացուցէ նա զաւ Պաւղոսի ի Հռովմ: Եւ արարեալ պատրաստութիւն ոչ սակաւ ընծայից, և բարձեալ ընդ ինքեանս ² հանդերձ աղաչանօք եկին առաջի նորա ստելով. Աղաչեմք զքեզ, բարի թագաւոր, առաքեալ յամենայն քաղաքս և ի գաւառս քո բարեպաշտութեանդ ³ և հրամայեա, զի Պաւղոս ոմն՝ նեղիչ ամենայն ⁴ ազգիս մերոյ՝ խնդրէ զալ այսր առ ի զմեզ կորուսանել. և շատ է մեզ, ով թագաւոր մեծ, այս նեղութիւնս զոր ունիմք ⁵ ի Պետրոսէ:

Լուեալ զայսոսիկ թագաւորն Ներոնի, պատասխանի ետ նոցա և ստէ. Լինի ըստ կամաց ձերոց, և զրեմք յամենայն քաղաքս մեր, զի ամենակատարելապէս ⁶ մի անցցէ ի կողմանս Խաղիացւոց: Եւ տուն կաշառ և Սիմոնի մոգի աղաչելով զնա գրել ըստ սասցելոցն, զի մի անցցէ ի կողմանս Խաղիացւոց ⁷:

Այսոցիկ այսպէս եղելոց, ոմանք ի զղխացելոցն ⁸ քարոզութեամբ Պետրոսի առաքելոյ, առաքեն ⁹ առ Պաւլոս պատգամաւորս հանդերձ թղթով, որ ունէր այսպէս ¹⁰. Պաւղոսայ հաւատարիմ ծառայի Տեսողն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, եղբայր Պետրոսի զլիսաւորի առաքելոցն ¹¹: Լուաք ի վարդապետացն Հրէից,

1. Բն. Մատեան ապա ամենայն ընդդէմ: Բ. օր. Յարեան ամենայն ընդդէմ: Դ. օր. Մարտեան: Կ. Դ. և Ե. օր. ամենեքեան:

2. Բ. օր. չունի բարձեալ ընդ ինքեանս:

3. Բ. և Ե. օր. չունին բարեպաշտութեանդ:

4. Ա. և Բ. օր. յաւելուն հայրենի: Դ. օր. եկեղիս ազգիս մերոյ յամենայն:

5. Ա. և Կ. օր. կրեմք:

6. Ե. օր. չունի ամենակատարելապէս: Ամենայն օր. մի՛ եկեցէ:

7. Բ. Գ. և Ե. օր. չունին Խաղացւոց:

8. Ա. օր. յաւելու մկրտւոց:

9. Դ. օր. յեկեցին:

10. Գ. և Ե. օր. օրինակ զայս:

11. Ե. օր. չունի եղբայր... առաքելոցն:

որոց են յայսմ մեծագունի քաղաքիս Հռովմ, եթէ խնդրէ կայսր առաքել յամենայն կողմանս¹ գաւառաց, որպէս զի ուրանօր գտցիս՝ սպանցիս. իսկ մեք Հաւատացաք և Հաւատամք, եթէ որպէս ոչ բաժանէ Աստուած զերկուս լուսուորս մեծամեծս՝ զոր արար, նոյնպէս և ոչ ունի բաժանել զձեզ ի մեմեանց, այս ինքն ոչ զՊաւղոս ի Պետրոսէ, և ոչ զՊետրոս ի Պաւղոսէ. տիրապէս Հաւատամք ի Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս՝ յոր մկրտեցաքն, թէ արժանի լիցուք ձերում վարդապետութեան աստ:

Ընկալեալ ապա Պաւղոսի զարսն առաքեալս² առ նա հանդերձ թղթով, յամենանն մայիսի ի քսանին, և յուրախութեան եղեալ զսՀացաւ զԱստուծոյ: Բացանաւալ ի Կողմեղեղացուց, և ոչ երբէք եկն ընդ Ալիւրիկէ ի կողմանս Իսաղիացուց, այլ ընդ Սիկիլիա³ ընթացեալ, մինչեւ եկն ի Սեռակուսս քաղաք, Հանդերձ երեքումք արամքք առաքելովք ի Հռովմէ առ նա: Եւ անդուստ բացանաւեալ զայ ի Ռիգինաւղոսիա⁴, և ի Ռիգեանց ի Միսինին: Եւ կարգեաց անդ եպիսկոպոս Բաքղիոս⁵ անուն: Իսկ ելեալ⁶ նորա ի Միսինեայ և բացանաւեալ մինչեւ ի Գիդիմոն, և մնաց անդ գիշեր մի, և աստուատ բացանաւեալ⁷ եկն ի քաղաքն կոչեցեալ Պոնոդին՝ յերկրորդում աւուրն⁸:

1. Ա. օր. չունի գաւառաց:

Բ. օր. յամենայն գաւառս:

Դ. օր. յամենայն քաղաքս եւ ի գաւառս:

2. Գ. Դ և Ե. օր. առաքեալ քղորդն հանդերձ:

3. Ա. օր. Սիկիւդեայ: Բն. Սոչդիայ: Ա և Բ. օր. վերաբերաց միմեռ:

4. Ա. օր. ի Ռիգինկոդոսիայ, եւ ի Ռիգինեայ ի Միսինիս: Բ. օր. չունի ի Ռիգին... բացանաւեալ: Գ. և

Ե. օր. ի Ռիգինեայ ի Միսինիս: Դ. օր. ի Ռիգինկոդոսի, եւ ի Ռիգեանցն ի Միսինիս:

5. Ա. օր. Բաքիդոս: Գ. օր. Բաքեդոս: Դ. օր. Բապիդոս: Ե. օր. Բաքեդոս:

6. Դ. օր. իջեալ: Ե. օր. ելեալ: Բն. եղեալ:

7. Ամենայն օր. նաւեալ:

8. Գ. և Ե. օր. չունին յերկրորդում աւուրն:

Դիտարորոս նաւապետն, որ ած զնա ի Կեաւ-
կուսեայ, չարչարակցեալ Պուլղոսի՝ զի զորդի՝ ¹ նորա
ժրկեաց ի մահուանէ, թողեալ զիւր նաւն ի Սեաւ-
կուսա՝ զհետ նորա եկն մինչեւ ցՊոնոպոլին։ Իսկ առ
ի յաշակերտացն Պետրոսի գտեալք անգր՝ ընկալան
զՊաւղոս և աղաչէին զնա մնալ առ նոսա, և մնաց
առ նոսա ² չարաթ մի՝ թաքուցեալ վտան պատուի-
րանին կոյտեր։ Իսկ ամենայն իշխանքն պահէին
գտեղիսն առ ի յաւնել զնա և սպանանել։ Դիտա-
րորոս ապա նաւապետն՝ և նա կունդ գլխով ³, պա-
րեգօտս նաւապետականս զգեցեալ և համարձակեալ
յառաջնումն աւուրն եկն յառաջ. և կարծեցեալ
Հրէիցն թէ Պաւղոս իցէ, կալան զնա և գլխատեցին, և
առաքեցին զգլուխ նորա առ կոյսր։ Եւ կոչեցեալ
կայսեր զառաջնորդս Հրէիցն՝ պատմեաց նոցա և
ասէ. Ուրախացիք յուրախութիւն մեծ, զի Պաւղոս
թշնամին ձեր մեռաւ, և եցոյց նոցա զգլուխն Դիտա-
րորոսի՝։ Եւ արարեալ ուրախութիւն յաւուր յայն-
միկ, որ օր տուան ⁴ և չորս էր յաւնիս ամսոյ, զի
ամենայն ⁵ Հրեայքն հաւատացին եթէ Պաւղոս գլխա-
տեցաւ։ Իսկ Պաւղոսի ի Պոնոպոլիս գլուխ, և լուեալ
եթէ Դիտարորոս գլխատեցաւ փոխանակ նորա, տրամե-
ցաւ ի տրամութիւն մեծ. և հայեցեալ ի բարձրութիւնս ⁶
երկնից ասաց. Տէր ամենակալ երկնաւոր ⁷, որ երեւեցար
ինձ ամենայն ուրեք ⁸ ուր և երթեալ չոգայ վասն միաժնի
քո բանի՝ Տեսան մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, սաստեալ
քաղաքիս սլաիկ, և հան ի ամանէ զամենայն հաւատաւ-

1. Բն. զոգի։

քանիչք ոք) ... գլխատե-

2. Բն. չունի եւ մնաց առ նոսա։

ցաւ։

3. Բն. գունդ։ Ա և Դ. օր. 7. գոչով։

Ա և Դ. օր. ի բարձունս
երկնից։ Բ. օր. ի բարձունս։

4. Բն. չունի եւ եցոյց նոցա
զգլուխն Դիտարորոսի։

Է. օր. յերկինս։

8. Բ. օր. չունի Տէր ամենա-

5. Գ և Է. օր. քսան։

կալ երկնաւոր։

6. Է. օր. չունի Զի ամենայն
(Ա, Բ, Գ և Դ. օր. ի յաւ-

9. Ամենայն օր. յամենայն տե-
ղիս։ Է. օր. չունի ոչիւ եւ
... Քրիստոսի։

ցեալքս ի քեզ, և գհեա երթեալս քանի քս¹: Եւ
 առէ ցնասաւ. Եկայք գհեա իմ: Եւ ելեալ ի Պոնո-
 դեայ Հանդերձ հուսաաղեւովք քանին², եկին ի
 տեղին կոչեցեալ Բարամ³: Եւ հայեցեալք աչօք իւ-
 բեանց ամենեքին, տեսին զքաղաքն զայն կո-
 չեցեալ Պոնոդիս, ընկրմեալ ի խորութիւն ծովուն
 իբրեւ գիրկ մի. և անդ է մինչեւ ցայսօր⁴ ի յի-
 շատակ ի ներքոյ ծովուն: Իսկ ելեալ նորա ի Բա-
 սեայ եկն ի Գովտայ, և անդ ուսուցանէր զբանն
 Ասաուծոյ, քոնգի մնաց անդ գերիս աւուրս ի տան⁵
 Եսասամու⁶, զոր առաքեաց Պետրոս ուսուցանել
 զբանն Աստուծոյ⁷: Եւ ելեալ ի Գովտայ եկն ի
 բերդ⁸ առացեալ Տառակինոս, և մնաց անդ աւուրս
 եօթն ի տան Կեսառու սարկաւագի՝ զոր ձեռնա-
 գրեաց Պետրոս. անդուստ նաւեալ ընդ գեան եկն ի
 տեղին կաչեցեալ Տանեռիս⁹: Իսկ ապրեալքն ի քա-
 ղաքէն Պոնոդիայ, որ ընկրմեցաւ, պատմեցին կայ-
 սեր ի Հռովմ, եթէ Պոնոդիս ընկրմեցաւ: Եւ ի տըրա-
 մութեան մեծի եղեւ Թագաւորն, հրամայեաց կոչել
 զառաջնորդսն Հրէից և առէ ցնասաւ. Ահա զի հնա-
 զանդութիւն արարի ձեզ և զխատեցի զՊաւղոս,
 վրոն աշխարիկ ընկրմեցաւ քաղաքն¹⁰: Եւ առաջ-
 նորդք Հրէիցն ասեն ցկայսր. Բարեպաշտազոյն Թա-
 գաւոր, միթէ ոչ առացաք քեզ, եթէ զամենայն
 աշխարհն արեւելից նա խոսովեաց և զհարսն մեր.
 լաւագոյն էր զի մի քաղաք կորեաւ, և մի Թագա-
 ւորութիւնդ քո, քանզի զայս կրել ունէր և Հռովմէ
 Եւ մխիթարեցաւ Թագաւորն լուեալ զբանս նոցա:

1. Բն. յաւելաւ իմ: Գ. օր. 4. Ամենայն օր. յաւելաւ յայս:
 եւ հետեւեալս ըստ բանի 5. Ե. օր. չունի ի տան . . .
 քում: Տառակինս:
 2. Ա. Բ. և Գ. օր. բաճիկ 6. Բ. օր. Եսասամու: Գ. օր.
 Աստուծոյ: Գ. և Ե. օր. Բարամ:
 հուսաաղեւովքն որ ընդ հմա: 7. Բն. Կեանց:
 3. Ա. օր. Բաւաւ: Բ. օր. 8. Ա. օր. Պերդէ: Բ. օր. ի գետ:
 Բայիս: Գ. և Ե. օր. Բարմ: 9. Ա. օր. Մանեռիս:
 Գ. օր. Բաքիս: 10. Բն. յաւելաւ իմ:

Եւ Պաւղոս մնաց ի վայրս Տաբեռնեայ՝ առաքալ չորս .
 և ելեալ անդուստ եկն յԱպիստոլոսն կոչեցեալ և նրն
 ջեաց անդ : Եւ տեսեալ զոմն նստեալ յաթոռ ոսկի, և
 շուրջ կային զնովաւ բազմութիւնք սեւոց՝ տսելով ցնա .
 Ես արարի այսօր սպանանել որդւոյ զհայր . և այլ
 ոմն ասէր . Եւ ես արարի անկանել տան և սպանա-
 նել զծնողսն հանդերձ որդւովք . այլք տպա այլ ինչ
 պատմէին նմա չարագոյնս բազումս . և այլ ոմն
 եկեալ պատմեաց նմա, եթէ Ես յարդարեցի՝ զե-
 պիսկոպոսն Յորնաղիոս, զոր ձեռնադրեաց Պետրոս,
 զի ընդ՝ գլխաւորի հաւատաւորացն Յուլիանեայ նրն
 ջեացէ : Եւ՝ լուեալ զայս ամենայն ի ննջելն՝ ի նոյն
 ինքն յԱպիստոլոսն, փութապէս՝ առաքեաց ի
 Հռովմ յայնցանէ որ ընդ՝ իւրն էին ի Պոճողիայ,
 առ եպիսկոպոսն Յորնաղիոս, ասելով զայս նմա, թէ
 զինչ հանդերձեալ իցէ գործել : Եւ ընթացեալ ի
 վաղուեան առաքն Յորնաղիոս ընկէց զինքն յոտան
 Պետրոսի լալով և ողբալով և խոստովանելով՝, եթէ
 առ փոքր մի կործանել պատրաստեալ¹⁰ էի . և պատ-
 մեալ նմա զամենայն իրսն և ասաց . Հաւատամ եթէ
 նա է՝ որումն մնայիրն, լուսաւորն Պաւղոս : Իսկ
 Պետրոս առ նա ասէ . Զիմրդ հնար է նմա լինել՝
 վախճանելով¹¹ նմա : Եւ Յորնաղիոս էառ¹² զառա-
 քեալն առ նա ի Պաւղոսէ և տտրաւ առ Պետրոս¹³ .
 և նա պատմեաց նմա, եթէ կենդանի է և զայ և է

1. Գ. և Ե. օր. Ստաբեռ-
 եայ : Ե. օր. չուեի աւուրս
 չորս . եւ ելեալ անդուստ :

2. Ա. օր. սեւ կնոց :

3. Գ. և Ե. օր. յորդոքեցի
 զեպիսկոպոսն (նաեւ Բ. օր.)
 Բեռնաղիոս : Դ. օր. յարգեցի :

4. Բն. չուեի ընդ : Ա. և Ե.
 օր. չուեին Յուլիանեայ :

5. Դ. օր. յաւելու Պաւղոս :

6. Ա. Բ. և Դ. օր. ննջեալ :
 Գ. օր. ննջեաց : Ե. օր. չուեի :

7. Ա. Բ. և Դ. օր. յաւելուե-
 առ ժամայն : Գ. օր. ապա :
 Ե. օր. չուեի :

8. Ամենայն օր. զհետ եկն :

9. Բ. օր. չուեի ողբալով եւ
 խոստովանելով :

10. Դ. օր. հանդերձեալ :

11. Բն. զիւրք եմա նկար է
 լինելով նմա (Դ. օր. ետրա) Բ.
 օր. քանզի վախճանելով նմա :

12. Դ. օր. առ :

13. Բն. առ եմ :

յԱպիսուփոռոն. և գոհացաւ Պետրոս և փառաւորեաց
զԱստուած: Յայնժամ կոչեցեալ զհաւատացեալ աշա-
կերտան իւր՝ առաքեաց զնոսա առ Պաւղոս մինչև
ցՏրբուս Տաբեռնիսթիայ¹, որ ի Հռովմէ հեռի է
մղոնաւք² երեսուն և ութ³. և տեսեալ զնոսա Պաւ-
ղոսի գոհացաւ զԱստուծոյ և առ քաջալերս: Եւ
գնացեալ անդուստ՝ եղեն ի քաղաքին⁴ կոչեցելոյ
Առիկիան⁵: Հռչակ ապա եղեւ ի Հռովմ, եթէ Պաւ-
ղոս՝ եղբայր Պետրոսի՝ կենդանի է և գայ, և հաւա-
տացեալքն ուրախացան յուրախութիւն մեծ: Իսկ
Հրէիցն եղեւ խռովութիւն մեծ⁶, և երթեալ առ
Սիմօն մոգ աղաչէին զնա ասելով. Ծանո՛թագաւո-
րին թէ ոչ մեռաւ Պաւղոս, այլ կենդանի է⁷ և եկն:
Եւ Սիմօն ցՀրեայսն ասէ. Ո՞յր ապա էր զուխն
որ բերին առ կայսր ի Պոնոպէ, միթէ և նա ո՞չ
իցէ կունդ:

Իսկ եկեալ Պաւղոսի ի Հռովմ, երկիւղ մեծ անկաւ
ի վերայ⁸ Հրէիցն. և եկեալք առ նա աղաչէին զնա
ասելով. Ի հաւատս յորում ծնեալ ես, այսմիկ
վրէժխնդիր լիւր. քանզի ոչ է իրաւացի Եբրայեցի
գօրով եւ առ ի յեբրայեցւոց, վարդապետ տսել
զքեզ հեթանոսաց եւ ջատագով անթլփատութեան.
Եւ դու ինքն թլփատեալ ես, և զթլփատութեանն
արհամարհես⁹ զհաւատս. արդ յորժամ տեսցես
զՊետրոս, ընդդէմ ջանասլիւր¹⁰ նորա վարդապետու-
թեանն, զի¹⁰ լռեցին մերոց օրինացս պահպանու-
թիւն անգործ եղեալ: Եւ պատասխանեալ Պաւղոսի

1. Ա և Բ. օր. ցՏաիբուս.
դաբեռնիսեայ: Գ. օր.
ցՏաիբովն ըստաբեռնեա:
Դ. օր. ցՏաի բուսեայ

2. Բ. օր. միզոնովք ԼԷ: Ա.
օր. մոզոնուք:

3. Դ. օր. ի Ալմեի քաղաք:

4. Ա. Բ և Գ. օր. Առաւիտե: Գ.
օր. Նառիկիան:

5. Բ և Գ. օր. չունին եղեւ
խռովոչիւն մեծ: Դ. օր.
յաւելու սաստկապէս:

6. Բն. յաւելու եւ գայ:

7. Բն. յաւելու եղաց եւ:

8. Դ. օր. յաւելու զօրեւ եւ:

9. Բ. օր. ընդ մէջ անցանի-

չի:

10. Գ և Ե. օր. յաւելուն մի

լռեցին:

ասէ ցնտաւ. Եթէ վարդապետութիւն նորա ճշմարիտ առ հերբայեցւոց գրոց¹ հզօրացեալ հանդիպի, վայելուչ է ամենեցուն մեղ հաւանել² նմա: Եւ զնմանապաշտիկ³ Պաւղոսի ասացեալ: Մանուցեալ Պետրոսի, եթէ Պաւղոս եկն ի Հռովմ, ուրախացաւ յուրախութիւն մեծ, և նոյնժամայն յարուցեալ զնաց առ նա, և տեսեալք զմիմեանս յուրախութենէն լացին, և բազում ժամս գիրկս արկեալ զմիմեամբք արտաւորօք թացեալք լինէին⁴: Իբրեւ Պաւղոս գտմենայն զգործս իւր և զգիտողն պատմեաց Պետրոսի. և եւամ թէ որպէս ի նաւին աշխատեցաւ, և Պետրոս ասաց նմա զինչ կրեաց ի Միմոփնէ մոգէ, և զամենայն գործեցեալս նորա. և զայս ասացեալ զնաց⁵ առ երեկոյն: Եւ առ վաղիւն եկեալ գտունէ բազմութիւն Հրէից ուռ աթոռոյն Պաւղոսի. և էր ի մէջ Հրէիցն և քրիստոնէիցն, որ առ ի հեթանոսաց, խռովութիւն մեծ: Քանզի Հրեայքն ասէին. Մեք ազգ ունիմք ընտիր, քահանայութիւն, թագաւորութիւն, և ցեղ եմք Աբրահամու, Յազակայ, Յակոբայ եւ ամենայն մարգարէիցն, ընդ որս խօսեցաւ Աստուած, որոց եցոյց զիւր զօրութիւն⁶ և զխորհուրդն և զսքանչելիս մեծամեծս. դուք որք ի հեթանոսաց՝ ոչ ինչ մեծագոյն գոյ⁷ ի տոհմս ձեր, բայց միայն ի կռօց և ի գարշելեաց և ի դրօշելոց⁸ զերծեալք եղէք: Եւ զայսոսիկ և զսոցին նմանս ասացեալ Հրէիցն, պատասխանեցին որք ի հեթանոսացն, ասելով. Մեք իբրեւ բաւար զճշմարտութիւնն, վարդապետի հետեւեցաք նմա, թողեալ զմոլորութիւնն մեր. իսկ դուք և զհայրենին ծանուցեալ զօրութիւն, և զմարգարէս-

1. Բն. և Բ. օր. չունին գրոց:	6. Ամենայն օր. չունին զօրաքիչն:
2. Բ. օր. հանդիպի:	
3. Ա. օր. Եւ գայտսիկ: Գ. օր. Եւ գայտ: Դ. օր. Եւ ցուման Պաւղոսի գայտ:	7. Ա. Բ. Գ. և Դ. օր. չունին գոյ:
4. Բն. քանային: Ե. օր. չունի:	8. Բն. չունի ի դրօշելոց: Ե. օր. ի դրօշելոց:
5. Բն. գնացին:	

կան տեսեալ զնշանսն, և օրէնս ընկալեալք, և ընդ ծով իբրեւ ¹ ընդ ցամաք անցեալ, և զթշնամիս ձեր ընկրեալ տեսեալ, և սին հրոյ և ամպոյ լուսով ² ձեզ յերկնից երեւեալ ի գիշերի, և մանանայ ձեզ յերկնից տուեալ, և ի վիմէ ջուր բոխեալ. յիս ոյսր ամենայնի կուռս ձեզ որթ ստացայք և երկրպագեալք դրօշերոյ. իսկ մեր ոչինչ նշանս տեսեալ, հաւատա- ցաք զնա զոյ Աստուած, զոր դուք թողեալք անհա- ւատք եղէք: Եւ զայսոսիկ և զայսպիսիս նոցա յադ- թափրերով ³, ասաց առաքեալն, ոչ պէտս ունել նոցա այսպիսի ի մէջ իւրեանց հակառակութեանց, այլ զայսպիսի մեծութիւն ընդունել, զի կասարեաց Աստուած զխոստումն իւր զոր խոստացաւ Աբրահա- մու հօր մերում, թէ ի դաւակէ նորա, ժառանգեա- ցէ ⁴ զամենայն հեթանոս. քանզի ոչ է ակնսուռ- թիւն առաջի ⁵ Աստուծոյ: Զայսոսիկ Պաւղոսի տու- լով, հանդարտեցան որք ի Հրէից և որք առ ի հե- թանոսաց. այլ իշխանք Հրէիցն ի վերայ եկեալ Պետրոսի ⁶. իսկ նա առ ի յանդիմանութիւն նոցա, յորժամ ⁷ գժողովարտես նոցա ի բաց մեր- ժեաց ⁸, ասաց. Լուարուք եղբարք Հոգւոյն սրբոյ, զի ի ձեռն մարգարէին ⁹ Դաւթոյ հրաւիրեալք եղէք, եթէ ի պտղոյ որովայնի նորա նստելոց ¹⁰ է յաթոռ նաբա. զորմէ Հայր ասաց, Որգի իմ ես դու, և ես այսօր ծնայ զքեզ. խաչեցին Հրեայքն վասն նախան- ձու և քահանայապետքն, զի կատարեսցի աշխարհի փրկութիւն. թայլ ետ այսմ ամենայնի յինքեան կրել ¹¹: Արգ որպէս ի կողէն Ադամայ շինեցաւ Եւս, այսպէս և ի կողէն Քրիստոսի շինեցաւ եկեղեցի, որ

1. Ա. և Գ. օր. չուեն իբրեւ ընդ: Գ. և Ե. օր. ծով եւ ընդ:	5. Ա. օր. առ ի յԱստուծոյ:
2. Ա. և Գ. օր. չուեն լուսով: Գ. և Ե. օր. ամպ լուսոյ:	6. Գ. և Ե. օր. Պաւղոսի:
3. Բ. օր. յաղբամարելով: Գ. օր. յաղբամարեալ սիրով:	7. Գ. օր. յորժամ:
4. Բն. ժառանգեցեմ:	8. Բն. մերժեալ:
	9. Ա. օր. հայրապետին Դաւ- թի: Բ. օր. հայրապետին:
	10. Ա. և Գ. օր. զեկոց:
	11. Ա. և Գ. օր. յինքն կրել:

«*չ ունի արատ և ոչ սպիւ Զսա այժմ երայց Աստուած դուռն որդուց*¹ Աբրահամու, Սահակայ, և Յակովբայ, լինել նոցա ի հաւատս եկեղեցւոյ, և մի յանհաւատութիւն ժողովրդանոցացն. արդ՝ դարձարուք և մտէք յուրախութիւն հօրն ձերում Աբրահամու, զի զխոտացեալսն նմա կատարեաց Աստուած. ուստի և մարգարէն սասց. Երդուաւ Տէր և ոչ եւս զըջլացի², զի դու ես քահանայ յաւիտեան ըստ կարգին Մեղքիսեղեկի, և Տէր ընդ սլմէ քումմէ: Քանզի քահանայ ի խաչին եղեւ՝ բերելով ողջակէզ զիւր մարմինն և զարիւն, վասն ամենայն աշխարհի ի զեւնումն մատոյց³:

Զայստիկ և զսոցին նմանս ասացեալ Պետրոսի⁴, յալով ժողովրդեան մասն հաւատաց: Դէպ եղեւ կնոջ Ներոնի⁵՝ Ղիբեայ, և Ագրիպպեայ եպարքոսին կինն այնպէս հաւատաւ նոցա, որպէս զի ելանել նոցա յիւրեանց արանց անկողնոցն ի ձեռն Պետրոսի վարդապետութեանն: Այնուհետեւ բազումք արհաւմարհեալ զզինուորութիւնս իւրեանց յարեցան յԱստուած⁶ թողեալ զկեանս աշխարհի:

Եկեալ ապա Սիմոն, նախանձու շարժեալ, յաբուցանէր ամբոխ. և սկսաւ վասն Պետրոսի տսել չարիս, մոգ և խաբեբայ լինել նմա: Եւ հաւատացին նմա որք զնշանս և զսքանչելիս⁶ նորա տեսեալ էին: Քանզի առնէր (օ)ձի⁷ պղնձոյ շարժել յինքենէ, և քարեղէն անդրեայց ծիծաղել և շարժել և ընթանալ. և ինքն յանկարծակի յօդս համբառնայր⁸ յանդիւ-

1. Բն. յաւելու մարիկան:

2. Ամենայն օր. զըջացաւ:

3. Դ. օր. մատենաց:

4. Բ. Գ. և Ե. օր. Պաւղոսի:

5. Ամենայն օր. յաւելուն որպէս զի յանկողնոյ (Դ. և Ե. օր. ի գրանե) քաղաւորիե գալ առ եւ ումանց եւ լինել քրիստոնեայս, եւ ոչ երբեք կամեցան դառնալ ի զինուոր:

յուրիւնս իւրեանց. եւ ոչ ի պալատն:

6. Բ. օր. զարուեստս:

7. Ա. օր. աւճի պղնձոյ շարժեալ զինքն: Բ. օր. աւճի պղծոյ շարժել զինքն: Գ. և Ե. օր. աւճ պղնձի եւ շարժիլ նմա: Դ. օր. աւճի պղնձոյ եւ շարժել զինքն:

8. Ա. և Բ. օր. վերանայր:

ման ամենեցուն ¹։ Իսկ Պետրոս զհիւանդս բժշկէր բանիւ, կուրաց տեսանել աղօթիւք շնորհէր, հրաւմանաւ զգեւս փախստականս առնէր, և զմեռեալս յարուցանէր. և ասէր առ ժողովուրդսն, զի մի միւսայն ի Սիմովնէ չխաբիցիք փախչելով, այլ ² ի յայտնի ցուցակութեանց ինչ նորոս. զի մի երեւիցիք սատանայի ծառայեալք։ Եւ այնպէս եղեւ, զի ամենայն երկիւղածաց արանց գարչել ի Սիմովնէ, մոգ և անմաքուր զնա կարդալ. իսկ որ ի Սիմովն յարեալք էին, զՊետրոս ասէին մոգ։

Մինչ նոքա էին ընդ Սիմովնի, բանն առ Ներովն կայսր հասանէր. և խնդրեաց ³ զՍիմովն առ ինքն ածել։ Որոյ մտեալ եկաց առաջի նորա, և սկսաւ յանկարծակի ի կերպարանս փոխել, որպէս զի լինել նորա յանկարծակի մանուկ, և յետ փոքր միոյ ծեր և սպա երիտասարդ, ունելով սպասուոր զսատանայ։ Զոր տեսեալ Ներովնի՝ ճշմարտապէս զնա որդի Աստուծոյ կարծեաց։ Իսկ առաքեալն Պետրոս ուսուցանէր, սուտ և մոգ, զարչելի և անսուրբ, ապրստամբ և յամենայն հաւատս Աստուծոյ անպիտան զնա լինել ⁴։ Յայնժամ մտեալ Սիմովն առ Ներովն ⁵ ասաց. Լուր, Թագաւոր, եթէ ոչ զարսդ զայդոսիկ հալածես աստուտ, ոչ կարասցէ կալ Թագաւորու թիւնդ քո։ Բայնժամ Ներովն լցեալ ⁶ հոգովք, հրամայեաց զնոսս փութով առ ինքն ածել։ Եւ ի միւս սուսն աւուր ⁷ նստեալ առ Ներովնի Պետրոս և Պաւլոս, Քրիստոսի առաքեալքն, Սիմովն ասաց. Սոքա են աշակերտք Նազովրեցւոյն, զորմէ ասացին ոչ ⁸ բարւոք գոյ, ժողովուրդք Հրէիցն։ Ներովն ասաց. Ո՞վ է Նազովրեցին։ Սիմովն ասաց. Է քաղաք ⁹ ի Հրէաստանի, որ հանապսղ հակառակ ձեր եղև,

1. Ամենայն օր. նոցա։

հրամայեաց։

2. Ա. և Բ. օր. այլ եւ ոչ։

7. Բն. չունի առաջ։ Ա. և

3. Ա. Բ. և Դ. օր. հրամայեաց։

Դ. օր. մտեալ։

4. Բն. լեալ։

8. Բն. Ա. Դ. և Ե. օր չու-

5. Բն. չունի առ Ներովն։

նիւ ոչ։

6. Գ. և Ե. օր. գայրացեալ

9. Բ. Գ. և Ե. օր. ի քաղաքի։

Նազարեթ կոչեմք, անդուռս վարդապետ դացա
հղեալ է:

Յայնժամ Պետրոս առ Սիմոնն ասաց. Աքահչա-
նամ թէ որով ամօթով առաջի թագաւորիդ շաղփաղ-
փիս, և համարիս թէ ի ձեռն քո մագուկան արուես-
տիդ կարասցես յաղթել¹ Քրիստոսի աշակերտացն:
Ներոյն ասաց. Ո՞վ է Քրիստոսն: Պետրոս ասաց.
Եթէ կամեսցիս գիտել ո՞վ է Քրիստոսն, ով թագա-
ւոր, և զգործեցեալն առ ի Հրէիցն, առ² զգիրն
Պոնտափոլի Պիղատոսի առ կղաւղէսս առաքեալ ի
Հրէաստանէ, և այսպէս գիտասցես զամենայնն: Իսկ
Ներոյն հրամայեաց բերել զնա, և առաջի իւր ըն-
թեռնուլ, որ ունէր այսպէս³. Պոնտիոս Պիղատոս,
կղաւղեայ խնդալ: Դժնդակ իրք պատահեալ⁴, զորս
գնոսին ես յայտնեմ քեզ: Հրեայքն յաղագս նա-
խանձու իւրեանց և իւրեանց դժնեայ դատաստա-
նաւն շարչարեցին զնա ընդվայր, վասն որոյ պա-
տուէր ունէին հարքն նոցա՝ եթէ առաքէ առ նոսա
Աստուած գտուրն իւր յերկնից, որ և թագաւոր
նոցա կոչեսցի⁵. զսա խոստացեալ⁶ ի ձեռն կուսի
առաքել յերկիր. սու ապա յիմում⁷ դատաւորու-
թեանն եկն ի Հրէաստան: Եւ տեսեալ զնա զկոյրս
լուսաւորեալ, զբորոտս սրբեալ⁸, զանդամաւոյժս
բժշկեալ⁹, զդեւս առ ի մարդկանէ հալածեալ, զմե-
ռեալս յարուցեալ, հողմոց սաստեալ, ի վերայ ա-
լեաց ծովու¹⁰ գնացեալ, և բազում և այլ ինչ արարեալ,
որպէս զի ամենայն¹¹ Հրէիցն որդի ստել զնա Աս-
տուծոյ: Եւ նախանձու քահանայապետքն ընդդէմ

1. Ասենայն օր. չունին կա-
րացես, դենն յադրեցես:

2. Բն. եւ:

3. Գ և Ե. օր. աքիմակ գայս:

4. Բն. պատանեաց: Գ և Ե.
օր. յաւելուն յիմում դա-
տաւորութեամբ զորոց եւ
զնոսին: Ա և Բ. օր. պատմմ:

5. Բն. կոյի:

6. Բն. խոստովանեալ:

7. Բն. յիւրում:

8. Ա. Գ և Դ. օր. մաքրեալ.

9. Գ և Ե. օր. հաստատեալ:

10. Բն. չունի ծովու:

11. Ա. Բ և Դ. օր. յաւելուն
ժողովրդեամբ:

նորա շարժեալ, կայան և ինչ զնա մատնեցին. եւ այլ ընդ այլոյ ստեալ¹ մոլորեցուցիչ զնա ասելով, և ընդդէմ օրինաց նմա² գործեալ: Եւ հաւատացեալ այսոցիկ այսպէս լինել, տանջեալ զնա մատնեցի կամաց նոցա: Որոց խաչեալ զնա և թաղեալ, պա- հապանո կացուցին ի վերայ նորա: Իսկ զօրականաց իմոց պահելով զնա, յերրորդ տուրն յարեաւ: Այլ տյնքտն բորբոքեցաւ չարութիւն Հրէիցն՝ որպէս զի աալ ալծաթ զօրականացն եւ տաացին. Ասաջիք եթէ աշակերտք նորա զմարմին նորա եկեալ³ գո- ղացան: Այլ նոքա առեալ զարծաթն, և լռել⁴ զե- դեալուն ոչ կարացեալ, քանցի և նոքա վկայեցին՝ յարուցեալ տեսանելով զնա: Զայսոսիկ վասն այնու- ըիկ ծանուցի, զի մի ռք այլապէս տեսցէ⁵, եւ կար- ծիցես հաւատալ Հրէից ստաբանութեանց⁶:

Ինթերցեալ⁷ տպա այնուհետեւ թղթոյն, ասաց Ներոնին. Պետրէ՛, այսպէս այս ամենայն վստե այսու- ըիկ գործեցան⁸: Պետրոս ասաց. Այսպէս ճշմարտա- պէս, թագաւոր, այլ Սիմոնն այս լի ստութեամբ եւ խարէութեամբ⁹ գոյ, կարծէ¹⁰ զինքն լինել Աստուած. իսկ Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի է ամենայն ստուգութիւն յողթութեան. վասն մարդ- կան փրկութեան հաճեցաւ ի ձեռն աստուածային իւրոյ տնօրէնութեանն¹¹ ընդ մարդկան շրջել: Աի- մոնն ասաց. Ոչ համբերեցիք քեզ ի վերայ բաղմացդ

1. Բ. օր. ուսեալք:

2. Բն. նոցա:

3. Բն. յաւելու եկեալ:

4. Գ և Ե. օր. ստել: Բն. յսեալ:

5. Բն. այսպէս տեսցէ: Բ. օր. այլապէս ասիցէ:

6. Բն. ստամբակոչքեանց:

7. Ա. Բ և Դ. օր. Ընթեր- ցելոյ բղթոյն:

8. Ա. Բ և Դ. օր. Ասա Պետրէ: Դ. օր. այս ամենայն գործեցա՛ւ: Բն. գրեցան:

9. Բն. խորամակնոչքեամբ:

10. Դ. օր. որ կարծիս տայ:

11. Բ. Դ և Ե. օր. տեսե- ստրքեանն:

Հայհոյութեանց¹ այդոցիկ, այլ Հրամայեմ Հրեշտակաց իմոց, որպէս զի եկեալ վրէժս խնդրեսցեն զիմ ի քէն: Պետրոս ասաց. Ոչ երկնչիմ ի զիւական² քոց Հրեշտակաց. նոքա մանաւանդ յինէն երկիցեն զօրութեամբ Տեառն իմոյ Յիսուսի Քրիստոսի: Ներսիս ասաց. Ո՛չ երկնչիս ի Սիմոնէ, Պետրէ, և որ ի դմա աստուածային իրողութեանցն Հաստատեալ³ է: Պետրոս ասաց. Եթէ ի դմա է աստուածութիւնն՝ որ քննէ զխորս սրտից, ոյժմ ապա ասասցէ Սիմոնն եթէ զի՞նչ խորհիմ ես, և կամ թէ որպիսի՞ք անկան ի խորհուրդս իմ, առ ի սուտ ցուցանելոյ զդա այնոցիկ զորս ապականեացն. զի մի յանդիմանացի ստեղծ⁴, թէ զինչ խորհիմ: Ներսիս ասաց. Մատուցեալ ոյսր ասա՛ ինձ եթէ զինչ խորհիս: Եւ Պետրոս երթեալ յառաջ՝ մերձ եկաց առ Ներսիս և ասաց. Հրամայեա բերել Հաց գարեղէն գաղտնի և տալ ցիս: Իսկ իբրեւ Հրամայեաց բերել և գաղտնի ետ ց Պետրոս, ասաց Պետրոս. Ասասցէ Սիմոնն այժմ զի՞նչ խորհեալք, եւ զի՞նչ ասացեալք և եղեալք: Սիմոնն ասաց. Զայս գիտեա, թագաւոր, եթէ զխորհուրդ մարդկան ոչ ոք կարէ գիտել, բայց միայն Աստուած: Պետրոս ասաց. Դու ապա որ ասես զքեզ լինել որդի Աստուծոյ, ասա՛ այժմիկ զինչ խորհեցայ և կամ զինչ արարի, զգաղտնիս իմ յայտնեաց: Եւ էր Պետրոս օրհնեալ⁵ զառեալ գարեղէն Հացն, և բեկեալ աղոյն, և աճեկաւն ի ձեռս իւր ունէր: Յայնժամ Սիմոնն ոչ կարացեալ ասել զառաքելոյն գաղտնիսն, ասէ. Ելցեն շունք մեծաւ մեծք և զիմեսցեն ի Պետրոս: Իսկ Պետրոս տարածեաց զձեռնս յաղօթս և եցոյց շանցն զՀացն զոր օրհնեաց. զոր տեսեալ շանցն⁶ ոչ եւս երևեցան: Յայնժամ Պետրոս ասէ ց Ներսիսն. Ահա թագաւոր ցուցի քեզ մոգ և խաբեբայ զՍիմոնն լինել՝ ոչ բանիւք, այլ գոր-

1. Դ. և Ե. օր. յաւելուն հայ.

հոյոշբեանց:

2. Բն. ի գիւաց:

3. Ա. օր. գործելոց:

4. Գ. և Ե. օր. խաբել:

5. Դ. օր. յօրհնել զգարեղէն:

6. Բ. և Դ. օր. շունին զոր տեսեալ շանց:

ծովք. զի ոչ հրեշտակս ունէր ընդդէմ իմ առաքել՝
զոր էածն՝ որպէս զի ցուցցէ զինքն զու Աստուած,
ոչ աստուածայինս ունել հրեշտակս, այլ շնական
դեւս: Յայնժամ Ներոյն սու Սիմոն¹ ասաց. Զի՞ է
Սիմոն, կարծեմ պարտեալ եղեր: Սիմոն ասաց.
Այսպէս ի Հրէաստանի և ի Լեւսարիա² այսպիսիս
ինձ³ արար: Յայնժամ Ներոյն ասաց ցՊաւլոս. Դու
ընդէր ոչինչ ասես⁴, Պաւլէ: Պատասխանեաց Պաւ-
լոս և ասէ. Գիտես զայս, ո՞վ Թագաւոր, զի Թէ
արձակես զմոզս զայս՝ այսպիսի մեծամեծս գործել
յաշխարհի քում, աճեն չարիք Թագաւորութեան
քում հակառակ՝ ի խռովութիւն հաստատեալք: Եւ
Ներոյն ցՍիմոն ասէ. Զինչ ասես դու Սիմոն սու
այստսիկ: Սիմոն ասաց. Ես եթէ ոչ յայտնեցից
զիս և ցուցից լինել աստուած, ոչ ոք ինձ զպատշաճ
տանի պաշտօն: Ներոյն ասաց. Եւ արդ զի՞ յամես
և ոչ ցուցանես դքեղ, որպէս զի սոքա տանջեցին:
Յայնժամ ասէ Սիմոն. Հրամայեա՛ աշտարակ շինել
ի փայտից բարձր, և ելեալ ի վերայ նորա կոչեցից
զհրեշտակս իմ, զի ամենեցունց հայելով ի վեր,
տարցին զիս ի վեր առ հայր իմ յերկինս. զայս
դոցա ոչ կարացեալ առնել, յանդիմանեցին ան-
խրատ մարդիկ զդոսա լինել: Իսկ Ներոյն ցՊետրոս
ասաց. Լուսն Պետրէ առ ի Սիմոնէ զասացեալսդ.
յայդմանէ⁵ երեւեցի սա, եթէ զօրութիւն⁶ ունի
այդքան սա, է աստուած ապա Սիմոն: Պետրոս ապա
ասաց. Հաստատեցի Թագաւոր⁷, եթէ կամեցիս զի-
տել⁸, եթէ լի է դիւօք: Ներոյն ասաց. Զինչ ինչ⁹ բանս
ընդ վայր ծախէք, եթէ ի վաղուեան աւուրն փոր-

1. Ա. օր. չունի Յայնժամ...

արար: Դ. օր. Պետրոս:

2. Բ. օր. Սամարիա:

3. Բն. ինչ: Դ. օր. չունի
Սիմոն... արար:

4. Դ. օր. խօսիս:

5. Գ և Ե. օր. յանդիման:

6. Բն. զաւր:

7. Բն. չունի Թագաւոր:

8. Գ և Ե. օր. յաւելուն զԱի-
մոն:

9. Ա. Գ և Ե. օր. ինչ: Բ.
օր. զի՞ ոչինչ:

ձեացէ՜ ¹ զձեզ: Սիմոնն աւաց, եթէ ոչ հաւատաս, բարի ² թագաւոր, եթէ մեծ ոչ եմ, հրամանայ զիս, տեղ զիս ի տեղւոջ խաւարին և անդ թող ³ զիս: և եթէ ոչ յերթ աւուր յարեայց, գիտեա զիս մոգ գոլ: Իսկ եթէ յարեայց, ծանիր զիս որդի Աստուծոյ գոլ: Զայս հրամայեալ կայսեր լինել: Իսկ նա խաւարային իւրով մոգական արուեստին արար խոյ զի զլիսատեացեն: Այսպէս ⁴ ապա խոյ Սիմոնն երեւեցաւ ի խաւարի: Քանզի շօշափեաց որ զիս, տեացն զնա, և տարեալ ի լոյս զգլուխն՝ եզիտ դռւիս խոյի: այլ ոչ ինչ թագաւորին տսել համարձակեցաւ, զի մի տանջեացէ զնա: Աստուստ ապա ասէր Սիմոնն, յերրորդ աւուր յառնել ⁵ իւր. զի զգլուխ խոյին և զանգաման եզիս և թագոյց. իսկ արիւնն անդանօր մաժեալ կայր: Եւ յաւուրն երրորդի հցոյց զինքն Ներոնի: տսելով ցնաւ. Արա ⁶ մաքրել զարիւն իմ որ հեղաւ, զի ահա զլիսատեալ որպէս և յանձն առի, և յերրորդ աւուր յարեայ: Եւ գարձեալ ասաց յՆերոնի. ի վաղուեսն աւուր զմեզ փորձեցես: Դարձաւ Ներոնի առ Պուլղոս և տսէ. Դու Պուլղոս ո՞չ ինչ բարբառիս: Որ և ասաց. Այսպիսի բանս ⁷ մի կամիր լսել, ով թագաւոր, զի խաբեբայ և մոգ է և ի կարուստ կամի յուշարկել զհոգի ⁸ և զթագաւորութիւն քո: Քանզի զոր օրինակ եզիպտացիքն Յանէսն և Յամրէսն մոլորեցուցին զփարաւոնն և զգօրս ⁹ նորա՝ մինչեւ ընկզմեցաւ ի ծով, այպէս և սոս ի ձեռն Հօրն իւրոյ աստուծոյ խրատուցն՝ հաւանեցուցանէ զմարդիկ քաղում չարութիւն յանձն

1. Գ և Ե. օր. փորձեցից:

2. Բն. բանի:

3. Բն. քաղես:

4. Գ և Ե. օր. չունին Այսպէս... երեւեցաւ:

5. Գ և Ե. օր. Սիմոնի յառնել:

6. Գ. օր. ասա:

7. Գ. օր. չունի որ եւ...

բանս: Ե. օր. ասէ Պուլղոս:

8. Ա. օր. չունի զնոգի:

9. Դ. օր. զգաւրական:

առնուլ¹, և զբաղում պարզամիտս խաբել, և առ ի փորձութիւն զքո թագաւորութիւնդ տանի²: Իսկ ես վստահ եմ ի զօրութիւն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի՝ եթէ փութապէս³ ցուցցէ զդա, թէ ո՞վ է. և որքան կարծէ բարձրացուցանել զինքն մինչև յերկինս, այնքան ի ստոր⁴ ընկղմեսցի ի խորս գոգոխոց, ուր է լալ աչաց և կրճել ատամանց: Եւրովն ասաց. Զի՞նչ է Քրիստոսին քո վարդապետութիւն՝ քոյոյ վարդապետին: Պաւլոս ասաց. Վասն վարդապետին իմոյ վարդապետութեան՝ վասն որոյ⁵ Հարցերդ, ոչ ոք թուականանայ⁶ նմա, բայց միայն մաքուրք սրբաւիճք⁷ և հաւատովք առ նա մերձեցեալք. քանզի նա է խաղաղութեան վարդապետ⁸. և ես յիշուսդեմէ մինչեւ ի Լիւբիկիայ⁹ լցի¹⁰ խաղաղութեամբ բանին, որպէս ի նմանէ ուսայ: Փանգի ուսոյց, որպէս զի պատուով զմիմեանս նախապատուեսցեն¹¹. գերագունից և Հարստաց՝ մի առաւել համարել զանձինս և յուսալ ի Հարստութիւն անյայտութեան, այլ յԱստուած զյոյս իւրեանց դնել աղքատութեամբ¹². Հարց՝ ուսուցանել որդւոց իւրեանց զբարւոք երկիւղն Աստուծոյ. որդւոց՝ հաւանել ծնողաց փրկական ուսմանն. եկեղեցւոյ՝ հաւատալի մի¹³ Աստուած Հայր ամենակալ և յՈրդի նորա Միածին

1. Ա. և Գ. օր. յանձինս առնել: Բ. օր. յանձինս առնուի: Դ. օր. անձինս առնեն:

2. Բն. չունի տանի: Դ. օր. անձինս առնեն:

3. Բն. չունի տանի: Դ. օր. անձինս առնեն: Ե. օր. չունի եւ... բացառութեամբ:

4. Գ. և Ե. օր. փոքրով:

5. Գ. և Ե. օր. ի խոնարհանելու: Դ. օր. ի ստորինս:

6. Գ. և Ե. օր. զոր: Դ. օր. որով:

6. Բն. ոչ բաշակեմանամ: Գ. և Ե. օր. ոչ բաշակեմ միտք մարգիթեմ:

7. Գ. օր. ճշգրտվի: Ե. օր. հաւատով եւ մաքուր ոգով:

8. Դ. օր. բացառութեամբ:

9. Բն. միևնույն ի կողմանս Լիւբիկիայ:

10. Դ. օր. յաւելու վարդապետութեամբ եւ:

11. Ե. օր. սիրեցեն:

12. Ե. օր. խոնարհութեամբ:

13. Բն. յԱստուած:

և ի Հոգի նորա սուրբ: Այս է իմ վարդապետութիւն. ոչ ի մարդկանէ և ոչ ի ձեռն մարդոյ, այլ ի ձեռն Յիսուսի Քրիստոսի տուաւ յերկնից ընդ իս խօսելով: Այնպէս առաքեաց զիս ի քարոզութիւն ասելով ինձ. երթ և ես եղէց ընդ քեզ, և զամենայն որչափ և առնես, ես ունիմ արդարացուցանել:

Եւ զայսոսիկ լուեալ Ներոֆնի զարմացաւ, և դարձեալ առ Պետրոս ասէ. Դու զի՞նչ ասես, Պետրէ: Եւ Պետրոս ասաց. Ձամենայն զոր ինչ Պաւղոս ասաց ¹, ճշմարիտ է ², քանզի ի վաղնջուց Հեռէ բազում ³ անգամ ընկալայ ի մերոց եպիսկոպոսաց թուղթս, յորոց ընդ ամենայն տիեզերս, յաղագս եղելոցն և խօսելոցն առ ի նմանէ: Քանզի Հալաժիչ դորա գոլով վասն օրինացն, ձայն զդա յերկնից կոչեաց, և ուսոյց զճշմարտութիւնն, զի ոչ էր թշնամի՝ արհամարհելով զհաւատն, այլ ըստ անգիտութեանն: Զի և եղեն իսկ յառաջ քան զմեզ սուտք Քրիստոսը ⁴, որպէս Սիմոն այս, և սուտ առաքեալք և սուտ մարգարէք. ոչ ոմանք ըստ անսուրբ ⁵ կերպարանաց արուեստից իւրեանց ունայնացուցանէին զճշմարտութիւնն. ընդդէմ նոցա Հարկաւոր էր զայնպիսին նախաձեռնել ⁶ այր՝ որ ի մանկութենէ ոչ ինչ խրատեալ, բայց զաստուածային օրինացն քննել զխորհուրդս ⁷, որովք ճշմարտութեանն լինի ջատագով և ստութեան հալածիչ: Եւ քանզի Հալաժանքն որ ի դմանէ՝ ոչ յաղագս նախանձու եղեւ, այլ վասն օրինացն վրէժխնդրութեան, նոյն ինքն. ապա ճշմարտութիւնն յերկնից ընդ դմա խօսեցեալ և ասաց. Ես եմ Յիսուս զոր դուն հալածես. արդ զադարեա

1. Ա. և Բ. օր. խօսի:

2. Գ. Դ. և Ե. օր. հանդիպի:

3. Ա. Գ. և Ե. օր. բազումն
ընկալաւ: Բ. օր. ընկալան:
Դ. օր. ընկալայ:

4. Բն. չունի Քրիստոսը: Գ.
օր. քան զմեզ յառաջումն:

Ե. օր. չունի Զի եւ . . .

վրէժխնդրութեան:

5. Բ. և Գ. օր. սուտ:

6. Ա. և Գ. օր. նախաձեռնեալ:
Դ. օր. նախանձ առնել:

7. Բն. զխորս:

ի Հալածելոյ, զի ես եմ ճշմարտութիւնն, վասն որոյ Հանդիսանալ քեզ ընդդէմ թշնամեաց ճշմարտութեանն արժան է: Զոր գիտացեալ այսպիսի լինել, թողեալ զայն՝ որոյ վրէժխնդիրն էր, սկսաւ ի կողմ անկանել զա ճանապարհին Քրիստոսի, զոր Հալածէրն, որ է նոյն ինքն ճշմարտութիւնն, անստութեամբ գնալով ի նա:

Զայսոսիկ ասացեալ Պետրոսի, Սիմոն ասաց ցնեցումն. Գիտեա՛, թագաւոր բարի, զի Համաշունչք եղեն սոքա երկոքեան ի վերայ իմ, և ես եմ ճշմարտութիւնն, և սոքա զհակառակն ինձ խորհին¹: Պետրոս ասաց. Եւ ոչ մի ինչ ի քեզ ճշմարտութիւն գոյ, այլ զսմենայնն սուտ ասեա: Սիմոն ասաց. Բարի թագաւոր, արքա այսոքիկ խաբեն զքեզ² և զհեզութիւնդ քո: Ներոն ասաց. Այլ և ոչ դու ինչ³ յաղագս քո ինքեան Հաստատեցեր ինչ⁴: Սիմոն ասաց. Ո՛րքան բարի գործս և նշանս⁵ ընկալեալ քո յինէն, սքանչանամ եթէ է՛ր⁶ երկմտեա: Ներոն ասաց. Իս ոչ միում ումք ի ձէնջ զուգամիաւորիմ⁷. այլ հարցանեմ զքեզ մա՛նաւանդ, պատասխանեա ինձ: Սիմոն ասաց. Ապա արդ և ոչ մի ինչ պատասխանեցից քեզ: Ներոն ասաց. Զի սուտ ես՝ վասն այդորիկ ասացեր⁸ զայդ. արդ ոչ ինչ այլ խորհիմ. քանզի, որպէս գտանեմ⁹ սուտ ես յամենայնի, զի՞ բազում ինչ ասացից¹⁰, երեքեան դուք յամենայնի տարակուսել առնէք

1. Դ. օր. խօսեցան: Գ և Ե. օր. չունին եւ սոքա... խորհին:

2. Բն. յաւելու զքեզ եւ :

3. Ա. օր. ինձ:

4. Դ. օր. ինձ:

5. Բն. յաւելու սքանչելիս: Ե. օր. երեսն յիմեն տեսեր :

6. Ա. Բ և Գ. օր. քե երկմտեա: Ե. օր. զի երկմտես:

7. Գ և Ե. օր. զուգեալ միաշորիմ:

8. Ա և Դ. օր. տես: Բ. Գ և Ե. օր. տեսմ:

9. Բ. օր. գիտեմ:

10. Գ և Ե. օր. ասացեալ եւ երեքեան դուք: Դ. օր. ասացի:

ինձ ¹, որպէս զի ոչ գտանել ² ինձ թէ ո՛ւմ կարա-
ցից հաւատալ: Պետրոս ասաց. Մի Աստուած և
Հայր Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի քարոզեմ,
որ արար զերկինս և զերկիր, զծով և զամենայն որ
է ի նոսա. որ է ճշմարտութեան թագաւոր, որոյ
թագաւորութեանն վախճան ոչ գոյ: Ներոմիլ ասաց.
Ա՞յլ է այն Աստուած թագաւորն: Պաւղոս ³ ասաց.
Տէր՝ որ է փրկիչ ամենայն հեթանոսաց: Սիմոն
ասաց. Ես եմ զոր ասէքդ, Պետրէ՛ և Պաւղէ՛, և գի-
տէք իսկ ⁴. այլ զի մի երևեցայց ընդդէմ ձեր, և
ցանկալիս ⁵ զձեզ և վկայութեան արժանի արարից:
Պետրոս և Պաւղոս ասացին. Մի երբէք բարի քեզ,
Սիմոն մոգ և դառնութեամբ լի: Սիմոն ասաց.
Լուր կայսր, որպէս զի ծանիցես սոստ զսոսա լինել,
և զիս յերկնուստ առաքեալ, ի վաղուեան աւուրն
յերկինս ելանեմ ⁶, որպէս զի զհաւատացեալսն յիս
երանելիս արարից. իսկ ի սոսա՝ որք յանդգնեցան
ուրանալ զիս, զբարկութիւն իմ ցուցից: Պետրոս և
Պաւղոս ասացին. Զմեզ Աստուած կանխաւ կոչեաց ի
փառս իւր, դու առ ի սատանայէ յափշտակեալ՝
փութաս առ ի քոյին տանջանն ⁷: Սիմոն ասաց.
Բարի թագաւոր, լուր, զյամառեալս զայսոսիկ որո-
շեա ի քէն, որպէս զի ի գնալն իմ ⁸ յերկինս առ
Հայր իմ՝ կարասցես լինել բարեմիտ ⁹: Ներոմիլ աս-
աց. Եւ որպէս զայս գիտացից, թէ յերկինս ելանես:
Սիմոն ասաց. Հրամայեա շինել աշտարակ բարձր
ի փայտից և ի գերանաց, որպէս զի ի վեր ի նոսա

1. Ա. Բ և Դ. օր. երեքիմ
դուք տարակուսել ինձ առ-
նէք:

2. Ա. օր. գիտել:

3. Բն. Պետրոս:

4. Ամենայն օր. եւ գիտացիք
Պետրոս եւ Պաւղոս:

5. Դ. օր. ցանկալի եմ ձեզ:

6. Ա. օր. յաւելու առաջի
ամենեցուն:

7. Ա. օր. յաւելաւ յաշտե-
նից սատակումս:

8. Ա և Դ. օր. ի գնալն ի-
մաւս: Բն. գնալ իմ: Պ և

Ե. օր. գնացեալ իմ:

9. Բ. օր. բարեկամ իմ:

ելից, և հրեշտակք իմ յօդս բարձցեն զիս, քանզի ոչ կարեն յերկիր ի մէջ մեղաւորաց գալ առ իս :

Եւ Ներոփն հրամայեաց ի գաշտին կոչեցելոյ Մառտին¹ րարձու շինել աշտարակ, և զամենայն ժողովուրդսն և զգօրականսն ածել ի տեսանել զայս² : Իսկ գալ և յայս զոյգընթացումն հրամայեաց Ներոփն Պետրոսի և Պաւղոսի մերձ կալ, որոց ասաց. Այժմ՝ ունի ճշմարտութիւնն յայտնել : Պետրոս և Պաւղոս ասացին. Մեք զգա ոչ արհամարհեմք, այլ Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս Որդի Աստուծոյ կենդանւոյ, զոր³ լինել զինքն յանդգնեաց ասել : Բայնժամ Պաւղոս ցՊետրոս ասաց. Քո է պահանջիւն՝ թէ տեսանիցես զնա ձեռնարկեալ յիրա ինչ, քանզի յառաջագոյն ընտրեցար ի Տեառնէ : Եւ եղեալ ծունր Պաւղոս աւօթէր : Իսկ Պետրոս ցՍիմոն⁴ ասէ. Կատարեա զոր սկսարդ, զի մերձեցաւ քո առակումդ և մեր ի վեր կոչումն⁵, քանզի տեսանեմ զՔրիստոս՝ կոչելով զմեզ : Ներոփն ասաց. Եւ ո՛ւր երթայցէք առանց իմոյ կաւմացա : Պետրոս ասաց. Ուր և կոչեսցէ զմեզ Տէրն մեր : Ներոփն ասաց. Ո՞վ է Տէրն ձեր : Պետրոս աւսաց. Յիսուս Քրիստոս զոր տեսանեմ կոչելով զմեզ⁶ : Ներոփն ասաց. Եւ դ՞ուք տպա յերկինս ելանէք : Իսկ նոքա ասացին. Որպէս և ուր հաճոյ է կոչողին : Սիմոն⁷ ասաց. Որպէս զի ծանխցես⁸ զսոսա խաբեբայս գոլ, առժամայն իբրեւ ելից յերկինս, առաքեմ զհրեշտակս իմ առ քեզ և առնեմ զքեզ գալ առ իս : Ներոփն ասաց. Արա՛ վաղձաղակի, քանզի⁹ կամիմ տեսանել զքեզ կատարել՝ զոր ասեաղ :

Բայնժամ Սիմոն¹⁰ եւ յաշտարակն առաջի տմե-

1. Ա. Գ. և Ե. օր. Մառտի :

2. Բն. ի տեսարանն : Բ. օր. չունի :

3. Բ. օր. չունի Պետրոս...
ասել : Ե. օր. չունի զոր...
ասել :

4. Գ. և Ե. օր. չունին եւ
մեր ի վեր կոչումն :

5. Բն. զիս :

6. Ա. Բ. և Դ. օր. յաւելուն
բազառի :

7. Բն. քանզի տեսանեմ :

նեցուն պսակեալ դափնեաւ, և տարածեալ զձեռսն ¹ սկսաւ թռչիլ: Իսկ Ներոնին իբրեւ ետես զնա՝ յափըշ տակեալ յօղս, ասէ ցՊետրոս և ցՊաւղոս. Արդարեւ Աստուած է Սիմոն, իսկ դուք մոլորեցուցիչք: Պետրոս ասաց. Այժմ՝ զիտասցես զմեզ, թագաւոր, Քրիստոսի գոլ աշակերտս, և զսա շարագործ ²: Ներոնին ասաց. Պարտեալ՝ տակաւին յամառիք, և ահա տեսանէք զնա ամբարձեալ յերկինս, և մնայքդ ի նմին ³: Յայնժամ՝ Պետրոս նայեցեալ ի Պաւղոս ասէ. Ի վեր նայեաց և տես: Իսկ Պաւղոս նայեցեալ լի արտասուօք, ետես թռուցեալ զՍիմոն, ասէ ցՊետրոս. Զի՞նչ առնես, կատարեալ զոր սկսարդ, զի ահա կոչէ զմեզ Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս: Եւ Ներոնին իբրեւ լուաւ ի նոցանէ, ժպտեցաւ ⁴ և ասէ. Սոքա տեսին զինքեանս պարտեալս, արդ չաղփաղիին: Պետրոս ասաց. Այժմ՝ ծանիցես ոչ գոլ զմեզ չաղփաղիս: Ասէ Պաւղոս ցՊետրոս. Արա՛ւ սպա զոր ինչ առնելոց ես, ընդէ՛ր յապաղես: Յայնժամ՝ նայեցեալ Պետրոսի ընդդէմ Սիմոնին ասէ. Երդմնեցուցանեմ զձեզ հրեշտակք աստանայի ⁵, որք յափշտակեցէք զդա յօղս առ ի խաբել ըզսիրտ մարդկան՝ յԱստուած ամենայնի և ի Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս, որ յերրորդ աւուր յարեաւ ի մեռելոց, յայսմհետէ՝ մի ևս զդա բառնայք, այլ թողէք զդա ⁶: Եւ առժամայն թողեալ զնա, անկաւ ի տեղւոջն կոչեցեալ Սակռաբիայ ⁷, որ էր եռաճանապարհ. և չորք մասունք եղեալ, և չորք կտորք առ միմեանս եղեալք ⁸, առ ի վկայութիւն առաքելոցն յաղթութեան մինչև ցայսօր ⁹:

1. Գ և Ե. օր. գրեւս:

2. Գ. օր. չունի եւ զսա չաբագործ:

3. Բ. օր. յաւելու մոլորութեան: Ե. օր. չունի եւ մնայքդ ի նմին:

4. Բն. չունի Յայնժամ... տես:

5. Բն. ծանեցաւ:

6. Բն. չարին:

7. Բ. Գ և Ե. օր. յայսմ ժամէ:

8. Բ. օր. յաւելու ի վայր: Գ և Ե օր. կործանիլ դամ:

9. Գ և Ե. օր. Ակաբիս:

10. Բն. եղեալք:

11. Բն. մինչեւ ցայսօր վասն յաղթութեան նոցա:

Յայնժամ Ներոյն բարկութեամբ լցեալ վասն մահուանն Սիմոնի կախարդի, և կալեալ զՊետրոս և զՊաւղոս արար¹ ի կապանս լինել: Իսկ զմարմինն Սիմոնի զյօշուածան հրամայեաց պահել զերիս աւուրս, կարծելով յառնել նմա յերրորդ աւուր²: Առոր Պետրոս ասաց. Ո՛չ երբէք յառնէ, զի ճշմարտապէս մեռեալ է և դատապարտեալ ի տանջանն յաւիտենից: Եւ Ներոյն ասաց. Ո՛վ հրամայեաց քեզ զայդպիսի դժնդակ գործ գործել: Պետրոս ասաց. Անսրբութիւն³ նորա և չարութիւն և հայհոյութիւն պարգեւեաց դմա զկորնչելդ⁴: Ներոյն ասաց. Քանզի ընդդէմ կամաց իմոց արարէք⁵, չարիւ կորուսից զձեզ: Պետրոս ասաց. Ոչ զոր դուն կամիցիս՝ այն լինիցի մեզ, այլ զոր պատմեաց⁶ Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս՝ պարտ է կատարիլ: Յայնժամ Ներոյն ասաց ցԱգրիպպաս եպարքոսն⁷. Զարսս զայսոսիկ զխռովիչս չարաւ կորուսանել արժան է. վարոցեօք ապա երկաթեօք հարեալք, հրամայեաց⁸ զնոսա ի Նաւմաքմիոյ⁹ տեղւոյ սպանանել, և զամենեսեան զայսպիսիս չարաւ վախճանել: Ագրիպպաս եպարքոսն¹⁰ ասաց. Բարի թագաւոր, ոչ է արժան չարչարել զնոսա¹¹ սրպէս զխռովիչս եղեալս: Ներոյն ասաց. Ընդէ՛ր: Ագրիպպաս ասաց. Զի Պաւղոս անպարտ երևի, իսկ

1. Բն. արկ:

2. Դ. օր. ի մեռելոց: Գ. և Ե. օր. չունին յերրորդ... յառնէ:

3. Բ. օր. անօրէնութիւն: Ե. օր. անարքութեան գործն:

4. Ա. օր. զկորուստն: Բ. օր. չունի հայհոյութիւն... ըզկորնչելդ:

5. Գ. և Ե. օր. մերոց գործեցէք:

6. Դ. օր. պատռիւրեաց:

7. Ա. օր. հիւսարքոսն: Գ. և

Ե. օր. եւ ցեպարքոսն:

8. Բ. օր. երկաթիւք հրամայեաց խարել: Դ. օր. հրամայեաց հարկանել: Ե. օր. ապա երկաթիւք հարեալ եւ ապա սպանանել:

9. Ա. օր. ի Նաւմաքմարի: Գ. օր. ի Նաւմաքոյ:

10. Ա. օր. հիւսարքոսն: Գ. և Ե. օր. եւ եպարքոսն ասացին:

11. Ա. օր. յաւելու ի միասին:

Պետրոս մահու պարտաւոր ¹ է, ի վերայ այսորիկ և անկրօն: Ներովն ասաց. Որովք տանջանօք պարտ է կորուսանել զսոսա ²: Ագրիպպոս ասաց. Որպէս ինձ իրաւացի թուի, Պաւղոսի ³ զգլուխն հատանել, իսկ Պետրոս քանզի մահապարտ է ⁴ և անկրօն, ի վերայ փայտի սպանանել: Ներովն ասաց. Գեղեցիկ դատեցար:

Եւ ի բաց տարեալք եղին ⁵ յերեսաց Ներովնի, առեալ վճիռ մահու ⁶: Եւ մինչդեռ տանէին զՊաւղոս զլիսատել հեռագոյն ի քաղաքէն իբրև մղոնաւք երիւք, կապեալ երկաթի կապանօք ⁷. իսկ որք պահէին ⁸ զնա զօրականքն երեքին՝ սզգի գոլով մեծի ⁹: Եւ ելեալ ընդ դուռնն, միով նետրնկեցաւ հեռագոյն ¹⁰, դիպեցաւ կին մի աստուածապաշտ ¹¹, և տեսեալ զՊաւղոս կապանօքն երկաթի զի քարչէին, գթացաւ և ելաց յոյժ. և անուն կնոջն Պեռեպտուայ ¹², և էր միականի. զոր տեսեալ Պաւղոսի ասէ. Տուր ինձ զուրարդ ¹³ քո, և ի դառնալն իմում տաց քեզ զդա. որ և յօժարութեամբ ետ: Եւ զօրականքն ծիծաղեցան և ասեն. Ընդէր կամիս կորուսանել զփուկիդն քո, ո՞չ զիտես եթէ ի զլիսատել երթայ: Պեռեպտուայ առ նոսա ասաց. Երդմնեցուցանեմ զձեզ ի փրկութիւն կայսեր, այդուիկ փակեղամբդ պատեցէք զաչս՝ յորժամ հատանէք զգորա գլուխդ. որ և հղև իսկ այնպէս ¹⁴: Եւ զլիսատեցին զնա ի տեղւոյն կո-

1. Բն. պարտական: Ա. օր. չունի ի վերայ...: Ե. օր. չունի եւ անկրօն:	8. Գ և Ե. օր. տանէին, չունին երեքին:
2. Բն. յաւելու զսոսա:	9. Բ. Գ և Ե. օր. մեծագգի:
3. Ա և Բ. օր. յաւելուն անկրօնի:	10. Բ. օր. յաւելու ի քաղաքէն: Ե. օր. չունի միով...
4. Ա. Բ և Գ. օր. քանզի մահոշ պարտաշոր է: Բն. յաւելու եւ անկրօն:	11. Գ և Ե. օր. քառեպաշտ:
5. Ա. Բ և Գ. օր. յաւելուն եղեն:	12. Բ և Գ. օր. Պեռեպտա:
6. Աստ աւարտի Գ. օր.:	13. Բն. զգարդ:
7. Բ. օր. չունի կապեալ երկաթի կապանօք:	14. Բ. օր. չունի որ եւ եղեւ իսկ այնպէս:

չեցեւոյ Մասան ¹ մերձ առ ստորովենի ծառովն ²։ Եւ որպէս կամեցաւ Աստուած, նախ քան զդառնալ զօրականացն տուաւ փակեղն կնոջն, ունելով կաթն ³ արեան. և իբրեւ զգեցաւ զնա, առժամայն բացաւ նորա ակնն։

Իսկ զօրականքն որ տանէին գերանելին ⁴ Պետրոս խաչել, ասէ ցնոսաւ. Քանզի Տէրն իմ Յիսուս Քրիստոս յերկնից յերկիր էջ, ուղիղ բարձրացաւ ի խաչին. զի որ յերկրէս եմ, յերկինս կոչելով, արժան է ի խաչիդ, զլիսոյ իմոյ ի խոնարհ լինել և զոտս իմ յերկինս կոյս ուղղել. զի ոչ եմ արժանի այնպէս ի խաչին լինել՝ որպէս Տէրն իմ. չրջեցէք զխաչդ իմ. ⁵ և նոքա վաղվաղակի չրջեցին զխաչն, և զոտս նորա ի վեր բուսեցին։

Եկն անդր անթիւ բազմութիւն բամբասելով զկայսրն լի ցամամբ, մինչ զի այրել զնա խորհելով։ Իսկ Պետրոս տեսեալ զնոսա յայնոսիկ ⁶ ջանալ, արգել զնոսա ասելով. Յառաջ քան զսակաւ աւուրս ⁷ աղաչեցայ յեղբարց ելանել և գնալ, և տեսի զՏէրն իմ Յիսուս Քրիստոս և երկրպագեցի նմա և ասացի. Տէր, յո՞ երթաս, և ասէ ցիս. Ի Հռովմ երթամ վերստին խաչիւ։ Եւ մինչդեռ գհետ երթայի նորա, դարձայ անդրէն ի Հռովմ։ Եւ ասէ ցիս. Մի երկնչիր, զի ընդ քեզ եմ, մինչև մուծից զքեզ ի տուն Հօր իմոյ։ Վասն այսորիկ որդեակք իմ, աղաչեմ զձեզ ⁸, մի խափանէք զճանապարհս իմ, զի ոտք իմ յերկնայինն ուղեւորին ճանապարհ. և մի սպաւայժմ տրտմիք, այլ մանաւանդ խնդուկիցք ինձ եղբուք. զի այսօր վառտակոցն իմոց պտղոյն ⁹ հան-

1. Բն. Մական։

2. Բն. ստորեկի ծառոցն։ Բ. օր. ստորոտովենի ծառոցն։ Գ. օր. ստորոտովենի ծառովն։ Ե. օր. ստորոտով մի ծառի։

3. Բ. օր. զկարուստ։

4. Ա. օր. զսուրբն։ Բ. օր. չուսին։

5. Գ. և Ե. օր. չուսին չորս թցեք զխաչդ իմ։

6. Գ. օր. չուսի յայնոսիկ։ Ա. Գ. և Ե. օր. յամացեալ։

7. Բն. առաջ։

8. Բ. օր. չուսի աղաչեմ զձեզ։

9. Բն. յաւելու հոգի։ Գ. և Ե. օր. չուսին պտղոյն։

զիպիմ: Եւ զայս ասացեալ աղօթեաց այսպէս .
 Գոհանամ զքէն, հովիւ բարի, զի արժանաւորեցեր
 զիս ժամուս այսմիկ . այլ աղաչեմ զքեզ, զոչխարս՝ զոր
 հաւատացեր ինձ, մի վարատեսցին առանց իմ մնա-
 ցեալք, զքեզ ունելով՝ ի ձեռն սրոյ ես հօտիս ոյս-
 միկ կարող լինէի հովուել: Եւ զայս ասացեալ ա-
 լանդեաց զողին¹ առժամայն:

Ապա երեւեցան արք սուրբք զորս ոչ ուրուք եր-
 բէք էր տեսեալ, և ոչ յետ այնորիկ տեսանել կա-
 ռացին, որք ասէին զինքեանս, յերուսաղեմէ գալ
 հանդերձ Մարկեղաւ՝ արամբ որ էր հաւատացեալ ի
 Քրիստոս, որոյ թողեալ զՍիմֆն², Պետրոսի հետեւե-
 ցաւ: Առին զմարմին սրբոյն Պետրոսի հաւատա-
 ցեալքն և եղին զնա ի ներքոյ բեկնոյն՝ մերձ ի Նաւ-
 միու³, ի տեղւոյ կոչեցելու մն Քիտիկայոն⁴: Իսկ
 երբք զօրականքն որք հատին զգլուխն Պաւղոսի, յետ
 երկց ժամուց նորին աւուրն եկին որք ունէինն
 զբուղոնն⁵, ասնէին զնա Ներոֆի: Եւ զիպեալք
 Պեռեպտուայ՝ ասեն ցնա. ԶԻ է կին դու, ահա յա-
 մառութեամբ քով կորուսեր զփակեղն քո: Եւ նա
 ցնոսա ասէ. Ես զփակեղն իմ վերստին առի, և ակն
 իմ ետես⁶, որպէս սեսանէք զիս, և կենդանի է
 Տէր Աստուած Պաւղոսի, և վասն ձեր աղաչեցի զնա⁷
 արժանի լինել ծառայութեան Տեառն նորա: Յայն-
 ժամ զօրականքն որք զբուղոնն ունէին, ծանեան
 զփակեղն և տեսին եթէ բացաւ ակնն նորա, աղա-
 ղակեցին որպէս ի միողէ բերանոյ և ասեն ի ձայն

1. Ա. օր. յաւելու ի Քրիս-
 տոս սուրբ առաքեայն Պե-
 տրոս:

2. Բ. օր. Պետրոս՝ Պաւղոսի:
 Գ. օր. մոգ, Պետրոսի հաւե-
 ղիպեցաւ: Ե. օր. շուռի
 զոր ոչ . . . հետեւեցաւ:

3. Ա. և Բ. օր. ի Նաւմա-
 ղիու: Գ. և Ե. օր. ի Նաւ-

մաք միուս:

4. Ա. օր. Բամիկանոն: Բ.
 օր. Բիմիկանոն: Գ. և Ե.
 օր. Բիտիկան:

5. Ա. Գ. և Ե. օր. բուղոնն:

6. Գ. օր. յաւելու զայս:
 Ե. օր. աչք իմ ետես զայս:

7. Բն. շուռի գնա:

մեծ. Եւ մեք ծառայ եմք Տեառն Պաւղոսի: Երթեալ Պեռեպտուայ պատմեաց ի պալատն Ներոֆնի եթէ, զօրականքն որ զլիստեցին զՊաւղոս, ասնն եթէ, ոչ մտանեմք ի քաղաքն¹, քանզի և մեք հաւատամք Քրիստոսի՝ զոր Պաւղոս քարոզեաց, և յայսմհետէ քրիստոնեայ եմք: Ուսեալ ապա զայս Ներոֆնի, հրամայեաց զՊեռեպտուայ պահել երկաթի կապանօք, իսկ զզօրականն, զմինն զլիստեւ և զերկուսն² քարկոծել արտաքոյ դրանն՝ որպէս մղոնու միով հեռի³ ի քաղաքէն: Իսկ Պեռեպտուայ ի բանդին յորում պահէին, էր Պոնտինտինեա⁴ աղջիկ երկիւլած, որ առեալ զծնօղս իւր և զամենայն ստացուածս, կամէր քրիստոնեայ լինել, և արգելեալ էղև ի բանդն: Եւ Պեռեպտուայ պատմեաց զամենայն վասն Պաւղոսի, և առաւել ծնօղք նորս հաստատեցան ի հաւատոսն Քրիստոսի: Իսկ կին Ներոֆնի քոյր նորա էր, և զաղանի յլէր⁵ առ նա յաղագս Քրիստոսի՝ թէ յյաւիտենական ուրախութիւնս տեսանն՝ որ հաւատոսնն ի նա, և եթէ՝ լուծանելիք⁶ են առժամանակեայքս, իսկ հանդերձեալքն յաւիտենականք⁷. մինչև փախչել նմա ի պողատէ անտի, և ոմանց ի սինկղիտոսաց ընդ նմա: Յայնժամ Ներոֆն բազում տանջանօք չարչարեալ զՊեռեպտուայ, և ի վախճանին⁸ կապեալ քար զպարանոցէ նորա, հրամայեաց ընկենուլ ի վախից: Եւ եղան նշխարք նորա ի դրանն⁹ Մեմոնտոնեա: Իսկ Պոնտենտինանէ¹⁰ և նա յօլովից համբերեալ տանջանաց, յետոյ հրով այրեցաւ¹¹:

1. Գ և Ե. օր. ի պաղատն:	7. Բ. օր. յաւիտեան մեան:
2. Ա. օր. գերկորդն:	8. Բն. ի վախճան:
3. Բն. հեռու: Ե. օր. չունի որպէս... ի քաղաքէն:	9. Բն. չունի ի դրանն: Ա. օր. Տոմենտանայ: Ե. օր.
4. Բ. Գ և Ե. օր. Պոնտենտինանի:	Մոմենտանայ:
5. Բն. ասէր: Գ. օր. յղբւր:	10. Յաւելաւ ըստ ամենայն օր:
կեր:	11. Ա. Բ և Գ. օր. յաւելուն ի միռում առնէր: Բն. այրեւ:
6. Բն. լուծանելոց են: Բ. օր. լուծանի ի քէն:	ցին:

Բայց արքն սուրբք, ասացեալք յԵրուսաղեմէ եկեալք, զորս ոչ ոք յառաջագոյն ետես, ասացին ցամենայն ժողովուրդն. Յնծացէք և ուրախ լերուք, զի մեծի փրկութեան հանդիպէցայք ¹, արժանաւորք սրբոց առաքելոցն՝ սիրելեաց Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի. այլ գիտացէք, այս Ներոմլի չարագոյն թագաւորի ոչ երբէք եղիցի ² ունել զթագաւորութիւնն :

Գէպ եղեւ ապա ստիլ Ներոմլի յամենայն ժողովրդոցն և ի զօրացն ³ հռովմայեցոց, մինչև խորհեցան հրապարակապէս զնա հարկանել ըստ արժանի, այնքան մինչև արձակիցէ զոգին: Իբրև լուաւ զայս Ներոմլն, անկաւ ի վերայ Նորա երկիւղ ⁴ և դողումն անտանելի. և այնպէս փախեաւ որպէս զի ոչ ևս երեւել նմա: Եւ ասէին ոմանք, եթէ մինչ մօլորեալ էր ի մայրիսն փախչելով, ի սովոյ և ի ցրտոյ սատակեցաւ, և գայլոց կերակուր եղև:

Իսկ զսրբոց առաքելոց զմարմինն, դէպ եղեւ ⁵ արեւելեացն ⁶ առ ի տանել զնոսա յարեւելս: Եւ եղև չարժումն մեծ ի քաղաքին, և ընթացեալ ժողովուրդքն հռովմայեցոց առին զնոսա և եղին ⁷ ի տեղին կոչեցեալ Կատակոմաս ⁸, և անդ պաւհեցան մարմինք սրբոցն զտարի մի և զամիսս եօթն, մինչև լինել ⁹ տեղեացն ուր և եղան իսկ: Եւ սրբոյն Պետրոսի ապա մարմինն ի Բամիկանուն ¹⁰ տեղւոյն՝ մերձ ի Մահմաքմիու ¹¹ հանգեաւ: Իսկ սրբոյն Պաւղոսի՝

1. Ա. Բ. և Գ. օր. արժանաշորեցայք. չունին արժանաշորք:

2. Ա. օր. այլ: Բ. և Գ. օր. չունին: Ե. օր. չունի բայց արքն... զթագաւորութիւնն:

3. Գ. և Ե. օր. հզօրաց:

4. Գ. և Ե. օր. ահ:

5. Գ. և Ե. օր. յաւելուն առնուլ:

6. Ա. Գ. և Ե. օր. յաւելուն ոմանց:

7. Ամենայն օր. չունին եւ եղին:

8. Ա. օր. Կամակոմաս:

9. Գ. օր. ի չինել:

10. Բ. օր. Բատիկանուն:

11. Ա. և Բ. օր. Նաւմաքու: Գ. և Ե. օր. Նաւմաքմիոյ:

յՈՒՍՏԻՆԻԱՆԵԱ՝ ճանապարհին՝ հեռի երկու մղոնաւք
ի քաղաքէն, բարեգործութիւնս բազումս շնորհելով
հաւատացելոցն՝ Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի:

Կատարեցան ընթացք սրբոց առաքելոցն Պե-
տրոսի և Պաւլոսի յամսեանն յունիս ի քսանն և
յինն՝ իսկ զօրականացն՝ յամսեանն յուլիս՝ յեր-
կուան. և Պեռնպտուայ և Պոնտինտինիայ ի նորին ամ-
սոյ յութին՝ շնորհօք և մարդասիրութեամբ Տեառն
մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի՝ որում փառք և զօրու-
թիւն յաւիտեանս ամէն:

1. Ա. օր. յՅուսիանէ: Բ.	տոս Յիսուս Տեռն մեր:
օր. յԱտիսիանէ: Գ. օր.	3. Գ. և Ե. օր. շունին ի
յՅուսիկանէա: Ե. օր.	քսան... յուլիս:
շունի իսկ սրբոյն... ի քա-	4. Ա. և Բ. օր. յուլի:
ղաքէն:	5. Ա. օր. յե:րն: Բ. օր. ի
2. Ա. և Բ. օր. յաւելուն յա-	քսան եորիւն ամսոյ:
նուն: Գ. և Ե. օր. ի Քրիս-	

ԱՅԼ, ՕՐԻՆԱԿ ՀԱՄԱՌՈՑ

ԳՈՐԾՔ՝ ՍՐԲՈՑ ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ ՊԵՏՐՈՍԻ

ԵՒ ՊՕԼՈՍԻ ԹԵ ԶԻԱՐԴԻ ԿԱՏԱՐԵՑԱՆ Ի ՀՌՈՄ

Այն ինչ իբրև լուսն զգնալն Պօղոսի ի Հռոմ՝
Հրեայքն որ անդանօր էին³, ժողովեցան և մատեն
ընծայիւք առաջի Ներոնի կայսեր և ասեն. Աղաչեմք
զքեզ, բարի թագաւոր, առաքել յամենայն քաղաքս
և ի գաւառս Հրաման՝ վասն Պօղոսի ումեմն⁵ Նա-
գորացւոյ, որ խնդրէ՝ զալ աստ՝ առ ի զմեզ կո-
րուանել. զի շատ է մեզ այս նեղութիւնս զոր
կրեմք ի Պետրոսէ: Պատասխանի տուեալ կայսեր և
ասէ ցնոսաւ. Լինի բոտ կամաց ձերոց: Իսկ ոմանք
ի Հաւատացելոցն և աշակերտացն Պետրոսի, առա-
քեցին⁶ առ Պօղոս թուղթ այսպէս.

Պօղոսայ Հաւատարիմ ծառայի տեսա՞ն մերոյ
Յիսուսի Քրիստոսի, և եղբօր Պետրոսի զլիաւորի
առաքելոցն:

Յուշ լիցի քեզ՝ զի Հրեայքս Հռոմայ դարան
գործեցին քեզ՝ Հրամանաւ կայսեր, զի ուր և գտցիս՝
սպանցիս⁷. բայց մեք Հաւատացաք և Հաւատամք⁸
թէ ոչ բաժանէ Աստուած ի միմեանց զերկու մեծա-
մեծ լուսաւորս զոր արար, այսինքն ոչ զՊետրոս ի
Պօղոսէ և ոչ զՊօղոս ի Պետրոսէ⁹: Տիրապէս Հա-
ւատամք ի տէր մեր Յիսուս Քրիստոս յոր մկրտե-
ցաքն, եթէ արժանի լիցուք ձերոյ վարդապետու-
թեանց աստ:

1. Ա. օր. Պատմութիւն:

2. Ա. օր. չու՞նի որ անգամօր
էմք:

3. Ա. օր. ուրեմն:

4. Ա. օր. կամի:

5. Ա. օր. գրեցին:

6. Ա. օր. սպանցեմ զքեզ:

7. Ա. օր. յաւելու ի տէր
մեր Յիսուս Քրիստոս:

8. Բն. չու՞նի եւ ոչ զՊօղոս
ի Պետրոսէ:

Եւ իբրեւ եկին արքն երեք՝ առաքեալքն ի
Հռոմայ՝ առ Պօղոս, և ¹ Հանդիպեցան նմա ի մայիս
ամսոյ ի քսան. և ընկալեալ զնոսա Պօղոս ուրախու-
թեամբ, և ապա նաւեալ նոքօք Գազոյն ² Մեխտա-
ցւոց՝ և եկն ի քաղաքն կոչեցեալ Պոճոդիս: Եւ էին
անդ ոմանք յաշակերտացն, Պետրոսի որք ընկալան
զՊօղոս և աղաչեցին զնա մնալ առ նոսա, և մնաց
առ նոսա շաբաթ մի, թագուցեալ վասն պատուի-
րանի կայսերն. զի յամենայն քաղաքան ամենայն
իշխանքն պահէին զտեղիս առ ի յուզել զՊօղոս և
սպանանիւ: Վասն որոյ կալան զայր ոմն Գէոսկորոս
անուն, նաւապետ, որ զնաւն իւր եթող ի Սիրա-
կուսայ և եկն ընդ մեզ ի Պոճոդիս ³, շարչարակցեալ
Պօղոսի, զի զորդի նորա փրկեաց ի մահուանէ: ջնա
տեսեալ Հրէիցն կունդ գլխով, և կարծեցին թէ Պօ-
ղոսն է, հատին զգլուխ նորա և առաքեցին առ
կայսրն: Եւ կոչեցեալ կայսերն զառաջնորդան ⁴
Հրէից, ևցոյց նոցա զգլուխն Գէոսկորոսի և ասէ.
Ուրախացիք զի Պօղոս թշնամին մեր մեռաւ ⁵. և
արարին Հրեայքն ուրախութիւն մեծ յաւուր ⁶ յայն-
միկ, զի հաւատացին թէ Պօղոս գլխատեցաւ, որ էր
չորեքտասան յունիս ամսոյ: Իսկ Պօղոս յոյժ տրտ-
մեցաւ վասն Գէոսկորոսի, հայեցաւ ի բարձունս և
ասէ. Տէր ամենակալ, սաստեա քաղաքիս այսմիկ՝
և Հան ի սմանէ զամենայն հաւատացեալս անուան
քո. և ժողովեալ զամենայն հաւատացեալսն և ասէ
ցնոտա. Եկայք զ'նի իմ: Ելեալ ի Պոճոդէ Հանդերձ
հաւատացելովքն և եկին ի տեղին որ կոչի Բայիաս:
Եւ դարձեալ, տեսաք զՊոճոդիս ընկզմեալ ի խորս
ծովուն: Իբրեւ լուաւ կայսրն տրտմեցաւ և ասէ
ցփարզապետն Հրէից. Ահա լսեցի ձեզ և զլիսատե-
ցի ⁷ զՊօղոս, և վասն այնորիկ ընկղմեցաւ քաղաքն:

1. Ա. օր. եւ ընկալաւ զնոսա
ուրախութեամբ, չունի զմեա-
ցեալսն:

2. Ա. օր. ի Գազաոյն:

3. Ա. օր. ի Ճոպոդիս:

4. Ա. օր. գառալնորդն:

5. Ա. օր. մեր գլխատեցաւ:

6. Ա. օր. չունի յաւուր... ամ-
սոյ:

7. Ա. օր. սպանի:

Եւ նոքա ասնն. Բարեպաշտ Թագաւոր, միթէ ո՞չ ասացաք քեզ եթէ զամենայն աշխարհսն արեւելից նա խռովեաց. լաւագոյն էր զի մի քաղաք կորեաւ, քան Թագաւորութիւնդ քո. քանզի զայս ունէր կրել Հոռմ. և միխիթարեցաւ Թագաւորն ի բանս նոցա:

Եւ Պօղոս եկեալ յԱսպիուփոռոն և ննջեաց անդ. և ետես զոմն նստեալ յաթոռ ոսկի¹ և շուրջ կային զնովաւ բազմութիւնք սեւոց ասելով ցնա. Ես արարի այսօր սպանանել որդւոյ զհայր², և այլ ոմն ասէր, ես արարի անկանել տան և սպանանել զծնողսն հանդերձ որդւովքն, և այլք³ այլ ինչ պատմէին նմա չարիս⁴ մեծագոյնս. և այլ ոմն եկեալ պատմեաց նմա, եթէ ես յորդորեցի⁵ զեպիսկոպոսն Յորենեղոս, զոր ձեռնադրեաց Պետրոս, զի ընդ գլխաւորի հաւատաւորացն Յուլիանեայ ննջեսցէ: Եւ լուեալ զայս ամենայն, զարթեաւ և առաքեաց փութապէս ի Հոռմ յայնցանէ որ զհետ նորա էին ի ճոպողէ, առ եպիսկոպոսն⁶ Յորենեղոս, ասելով զայս նորա, եթէ զինչ հանդերձեալ է առնել: Եւ Յորենեղոս իբրեւ լուաւ, ընթացաւ վաղովադակի, անկաւ առ ոտս Պետրոսի, խոստովանեցաւ լալով եթէ փոքր մի ևս և կործանել պատրաստեալ էի, և պատմեաց նմա զիրսն ամենայն և աւսաց. Հաւատամ եթէ դա է որում մնայիրն՝ լուսաւորն Պօղոս: Եւ Պետրոս ասէ ցնա. Զիմրդ հնար է լինել կենդանի: Եւ Յորենեղոս սարաւ զառաքեալն ի Պօղոսէ առ Պետրոս, և նա պատմեաց նմա

1. Ա. օր. ոսկեղեմ:

2. Ա. օր. յաւելու եւ ոմն աւեր, ես արարի այսօր ըսպանանել եղբոր զեղբայր:

3. Բն. չունի այլք:

4. Ա. օր. յարագոյնս բազումս:

5. Բն. յարդարեցի:

6. Ա. օր. զգաւանալ զոր հանդերձեալ է առնել, ասելով զիրձ. եւ եւ իբրեւ ընթացաւ առ Պետրոս եւ անկաւ առ ոտս երա, եւ խոստովանեցաւ զմէզս իշր, եւ ասաց. Հաւատամ եթէ ես է զոր մնայիրն՝ յոշաւորի՞ն Պօղոս:

Թէ Պօղոս կենդանի է և գայ¹. և Պետրոս գոհացեալ փառաւորեաց զԱստուած: Յայնժամ առաքեաց Պետրոս յաշակերտաց իւրոց առ Պօղոս ի Բենիսա, և տեսեալ զնոսա Պօղոս, դոհացաւ զԱստուծոյ և առ քաջալեր²: Եւ լուան³ ի Հռոմ եթէ Պօղոս՝ եղբայր Պետրոսի՝ կենդանի է և գայ, և հաւատացեալքն Քրիստոսի⁴ ուրախացան յոյժ: Իսկ Հրէիցն⁵ եղև խռովութիւն մեծ, և երթեալ առ Սիմոն մոգ աղաչեցին զնա ասելով. Նանո՛ թագաւորին⁶ եթէ ոչ մեռաւ Պօղոս, այլ կենդանի է և գայ: Եւ ասէ Սիմոն ցՀլւրեայն. Ապա ո՞յր էր գլուխն որ բերին⁷ ի Ճոպողէ. միթէ նա ո՞չ իցէ կունդ: Եւ եկեալ Պօղոս ի Հռոմ, երկիւղ⁸ մեծ տնկաւ ի վերայ Հրէիցն, և եկեալ առ նա աղաչէին ասելով. Ի հաւատս յոր դու ծնեալ ես, այսմիկ վրէժխնդիր լեր. քանզի ոչ է իրաւացի Եբրայեցի⁹ գոլով և առ ի յԵբրայեցւոց, և վարդապետ ասել գրեզ հեթանոսաց և ջատագով անթլփատութեան. արդ յորժամ տեսանիցես զՊետրոս, ընդդէմ ջանացիր նորա վարդապետութեան: Պատասխանեալ Պօղոսի ասէ. Թէ վարդապետութիւն նորա ճշմարիտ առ ի յԵբրայեցւոց գրոց հզաւարացեալ հանգիպի, վայելուչ է մեզ ամենեցուն հաւանել նմա: Եւ ծանուցեալ¹⁰ Պետրոսի եթէ Պօղոս եկն ի Հռոմ, և ուրախացաւ ուրախութիւն մեծ, եւ նոյնժամայն յարուցեալ զնաց առ նա, և տեսեալ զմիմեանս և գիրկս արկեալ համբուր եցին և լացին¹¹ յուրախութենէն. և ապա նստեալ պատմեցին միմեանց զորինչ անցք անցին ընդ նոսա, և զոր ինչ կրեաց Պետրոս ի Սիմոնէ մոգէ: Եկեալ ապա Սիմոն, նա-

1. Ա. օր. չունի եւ գայ:

2. Ա. օր. քաջալերեցաւ:

3. Ա. օր. լուս եղեւ:

4. Ա. օր. ամենայն:

5. Ա. օր. Հրէայքն խռովեցան յոյժ:

6. Ա. օր. արքայի:

7. Ա. օր. բերաւ:

8. Ա. օր. ահ:

9. Ա. օր. յաւելու գրով եւ:

10. Ա. օր. գիտացեալ:

11. Ա. օր. յաւելու յառաւել:

խանձու շարժեալ, յարուցանէր ամբոխ, և սկսաւ ասել վստան Պետրոսի շարիս, մոգ և խաբեբայ. և հաւատացին նմա որք գնչանս նորա տեսին. քանզի առնէր օձ պղնձի շարժել զինք, և քարեղէն անդրեաց ծիծաղել տայր, շարժել և ընթանալ. և ինքն յանկարծակի յօդս վերանայր յանդիման նոցա : Իսկ Պետրոս զհիւանդան բժշկէր աղօթիւք¹, զկաղսն գնաց(ուցա)նէր, զկոյրան լուսաւորէր, զդեւան ի մարդկանէ հալածէր, խլից լսել տայր և համբից խօսել, և զամենայն ցաւս փարատէր, և զմեռեալս յարուցանէր : Եւ այսմ այսպէս լինելոյ, ամենայն իմաստուն և երկիւղած մարդ գարշէր ի Սիմոնէ, խրատելով Պետրոսի՝ մոգ և անմաքուր զնա ասել : Իսկ որք ի Սիմոն յարեալք՝ զՊետրոս ասէին մոգ լինել : Եւ իբրեւ բանն առ կայսր Ներոն հասանէր, և հրամայէր զՍիմոն առ ինքն ածել : Որոյ մտեալ եկաց առաջի նորա և սկսաւ յանկարծակի կերպարանափոխ լինել, որպէս զի լինել նմա մանուկ և յետ սակաւ² միոյ պահոյ ծեր, և ապա երիտասարդ՝ ունելով նպասաւոր զսատանայ : Զոր տեսեալ Ներոն, ճշմարտապէս որդի Աստուծոյ զնա կարծէր : Իսկ առաքեալն Պետրոս ուսուցանէր ասելով. Սուս է և գարշելի յամենայնի : Եւ շարախօսէր Սիմոն զՊետրոս առ Ներոն և ստէր. Եթէ ոչ հալածես զնա աստի, ոչ կարէ կեալ թագաւորութիւնդ քո : Եւ հրամայեաց Ներոն փութով ածել զՊետրոս առաջի իւր. և մտեալ³ կացին առաջի Ներոնի Պետրոս և Պօղոս առաքեալքն քրիստոսի : Եւ Սիմոն յառաջ կացեալ⁴ ասաց. Սոքա են աշակերտ(ք) Յիսուսի : Ներոն ասէ. Ո՞վ է Յիսուս : Սիմոն ասէ. Այր ոմն Գալիլէցի ի Նազարեթէ : Ներոն ասէ. Զի՞նչ է Նազարեթ : Սիմոն ասէ. Քաղաք ի Հրէաստան. անդուստ վարդապետն դոցա եւ

1. Ա. օր. յաւելու եւ ա. 3. Ա. օր. եւ մտեալ Պետրոս առ
նոռամբն քրիստոսի : առջի երբ ընդ նմին եւ Պաշ-
2. Ա. օր. եւ յետ պահոյ իմոյ : 4. Ա. օր. յառաջեալ : (գոս.)

դեպի է: Ներոն ցՊետրոս ասէ. Որով անուամբ առնես դու զպահնչելիսն: Պետրոս ասէ. Քրիստոսի զօրութեամբ: Ներոն ասէ. Ո՞վ Քրիստոս: Պետրոս ասէ. Եթէ կամիս գիտել զՔրիստոս, ով թագաւոր, զգործեալսն՝ ի նմանէ և զոր Հրեայքն ընդ նմա արարին, առ զգիրսն Պոնդացւոյ Պիղատոսի, որ առ Կղոզիոս կայսրն յուղարկեալ՝ է ի Հրէաստանէ, և այնու գիտացես զամենայն: Եւ Ներոն հրամայեաց բերել և առաջի իւր ընթեռնուլ, որ ունէր օրինակ զայս՝.

Պոնդիոս Պիղատոս Կղոզեայ խնդալ.

Իժնդակ իրս պատահեալ մեզ: Հրեայք պատուէր ունէին եղեալ առ հարսն իւրեանց եթէ առաքէ առ նոսա Աստուած զսուրբն իւր յերկնից, որ և թագաւոր նոցա կոչեսցի. զնա խոստացեալ Աստուծոյ ի ձեռն կուսի յերկիր առաքել. և յիմում դատաւորութեան եկն ի Հրէաստան և տեսաք ի նմանէ զկոյրսն լուսաւորեալ, զկաղս գնացուցեալ, զբորոտս սրբեալ, զանդամալոյծս բժշկեալ, զդեւս առ ի մարդկանէ հալածեալ, զմեռեալս յարուցեալ, հոգմոց սաստեալ և հանդարտեալ, ի վերայ ալեաց ծովու գնացեալ, և բազում այլ ինչ արարեալ, որպէս զի ամենայն ժողովրդեանն Հրէից՝ զնա որդի Աստուծոյ ասացեալ. վասն որոյ նախանձու քահանայքն ընդդէմ նորա չարժեալ, կալան զնա և ինձ մատնեցին, և այլ ընդ այլոյ ստեալ մոլորեցուցիչ զնա ասէին, և ընդդէմ օրինացն Հրէից գործել նմա. և ես հաւատացեալ այսպէս այսոցիկ լինել և գանեալ մատնեցի կամաց նոցա. որոց խաչեալ զնա և թաղեալ, պահապանս կացուցին ի վերայ նորա, և զօրականաց իմոց պահեալ զնա, որ և յերրորդ աւուր յարեաւ: Այլ այնքան բորբոքեցաւ չարութիւն Հրէից, որպէս զի տալով արծաթ զօրականաց ասելով. Ասացէք եթէ աշակերտքն նորա եկեալ գողացեալ զնա. այլ նոցա

1. Ա. օր. չունի զգործեալսն 3. Ա. օր. չունի զբովանդակ
 . . . արարիւն: թուղթն:

2. Ա. օր. առաջեալ:

առեալ զարծաթն և լռել զեղեալսն ոչ կարացին, քան զի և նոքա յարուցեալ տեսին զնա և վկայեցին: Զայսոսիկ վասն այնորիկ ծանուցի, զի մի այլ ոք այլապէս ստիցէ և կարծիցես հաւատալ Հրէից ստաբանութեանց:

Յայնժամ ասէ Ներոն. Ասա՛ Պետրէ, այսպէս այս ամենայն վասն այսորիկ գործեցաւ: Իւ Պետրոս ասէ. Այսպէս է ճշմարիտն ո՛վ թագաւոր, այլ Սիմոն այս լի ստութեամբ և խարէութեամբ գայ կարծեցուցանէ զինքն լինել Աստուած. իսկ Տեառն իմում Յիսուսի Քրիստոսի է ամենայն ստուգութեամբ յաղթութիւն. վասն մարդկան փրկութեան հաճեցաւ ի ձեռն աստուածային իւրոյ տնօրէնութեան ընդ մարդկան շրջել: Սիմոն ասաց. Ոչ համբերեցից քեզ, այլ հրամայեմ հրեշտակաց իմոց որպէս զի եկեալ առնիցեն¹ զվրէժ իմ ի քէն: Պետրոս ասաց. Ոչ երկեսոյց ի դիւական² քոց հրեշտակաց, նոքա մանաւանդ յինէն երկնչի³, անուամբ տեսաւն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի: Ներոն ասէ. Ո՛չ երկնչիս ի Սիմոնէ, Պետրէ, և որ ի դմա աստուածային իր: Պետրոս ասաց. Եթէ դա⁴ է աստուածութիւնն որ քննէ զխորս սրտից, ասասցէ ինձ Սիմոն թէ զինչ խորհիմ ես, և կամ որպիսի բանք անկան ի սիրտ⁵ իմ, առ ի սուտ ցուցանել զդա առ այնոսիկ զորս ապականեացն: Ներոն ասէ. Մատուցեալ այսր ասա՛ ինձ թէ զինչ խորհիս. և Պետրոս զնացեալ մերձ Ներոնի և ասէ. Հրամայեա՛ բերել հաց գարեղէն և գաղտնի տալ ինձ. և հրամայեաց բերել և⁶ տալ ի Պետրոս: Ասէ արքայ. Ասիցէ այժմ Սիմոն զինչ են խորհեցեալքն: Սիմոն ասէ. Զայս զիտեա թագաւոր, զի զխորհուրդս մարդկան ոչ ոք զիտէ, բայց միայն Աստուած: Պետրոս ասաց. Դու

1. Ա. օր. առցեն:

2. Ա. օր. ի դիւաց քոց:

3. Ա. օր. փախիցեն:

4. Ա. օր. ի դա:

5. Ա. օր. ի միտս, և չունի առ . . . ապականեացն:

6. Ա. օր. չունի եւ տալ ի Պետրոս:

որ ասես զքեզ որդի Աստուծոյ լինել, ասա՛ այժմ թէ զինչ խորհեցայ. և էր Պետրոս զհացն օրհնեալ աջովն, և ունէր յահեակ ձեռին: Իբրեւ ոչ կարաց գիտել Սիմոն զգաղտնիս Պետրոսի, ասէ. Ելցեն չունք մեծամեծք և դիմեսցեն ի Պետրոս: Իսկ Պետրոս տաւ րածեաց զձեռս իւր յաղօթս, և եցոյց շանցն զհացն զոր օրհնեաց. և (առ)ժամայն անյայտ եղեն չունքն, և այլ ոչ եւս երեւեցան: Յայնժամ ասէ Պետրոս ցնեւրոն. Ահա թագաւոր ցուցի զՍիմոն մոգ և խաբեբայ, ոչ բանիւք միայն, այլ և գործովք, քանզի ոչ ունէր հրեշտակս ընդդէմ իմ առաքել քան զոր էածն, որպէս զի՛ ցուցցէ զինքն Աստուած գոյ, ոչ ունելով դաստուածային հրեշտակս, այլ շնական դեւս: Յայնժամ ասէ Ներոն¹. Կարծեմ պարտեալ եղեր: Սիմոն ասաց. Այսպիսիս դա ինձ ի Հրէաստանի և ի Սամարիա արար և ի Կեսարիա: Ներոն ասէ, ցՊօղոս. Ի՞նչ ընդէ՛ր ոչ խօսիս, Պօղէ: Պատասխանի ետ Պօղոս և ասէ. Գիտես զայս, թագաւոր, զի թէ արձակես զմոգս զայս, քնաս մեծ գործէ աշխարհիս քում: Եւ Ներոն ասէ ցՍիմոն. Զինչ ասես դու առ այստակ: Սիմոն ասէ. Եթէ ոչ յայտնեցից զիս և ցուցից լինել Աստուած՝ ոչ ոք ինձ զպատշաճն տանի պաշտօն: Ներոն ասաց. Եւ արդ զի՞ յամես և ոչ ցուցանես զքեզ, որպէս զի սոքա տանջեսցին: Սիմոն ասաց. Եթէ ոչ հաւատան, բարի թագաւոր, եթէ իցեմ մեծ ոմն, հրամայեա դիտատել զիս ի տեղով խաւարին և անդ թող զիս. և եթէ յերրորդ աւուր ոչ յառնեմ, գիտեա՛ զիս մոգ գոյ. իսկ թէ յարեայց, ծանիր զիս որդի Աստուծոյ: Եւ զայս հրամայեալ կայսերն այսպէս լինել: Իսկ մոգական արուեստիւն իւրով եղեալ Սիմոնի խոյ, զի գլխատեսցի. ապա խոյն Սիմոն եւրեւեցաւ ի խաւարին, և զի շօշափեաց որ գլխատեսաց զնա և տարեալ զգլուխն ի լոյսն ետես գլուխ խոյի, այլ ոչինչ համարձակեցաւ² ասել թագաւորին,

1. Ա. օր. զի ասէ զԷբե գոյ 2. Ա. օր. յաւելու Զի՛ է Սիմոն:
Աստուած:

3. Ա. օր. այլ ոչ իշխեաց:

զի մի տանջեսցէ՝ զնա: Եւ եկեալ Սիմոն յետ եր-
րորդ աւուր յառնելն իւր և զգլուխ խոյին և զան-
դամս եգիտ և Թագոյց, իսկ արիւնն մածեալ կայր.
և յաւուրն երրորդի եցոյց զինքն Ներոնի ասելով.
Արս մաքրել զարիւն իմ որ հեղաւ, զի ահա գլխա-
տեցայ որպէս և յանձն առի, և յերրորդ աւուր յա-
րեայ: Եւ դարձեալ ասէ ցՆերոն. Ի վաղուեան ա-
ւուր փորձեսցես զմեզ: Դարձաւ (Ներոն) առ Պօղոս
և ասէ. Եւ դու Պօղոս ո՞չ բարբառիս: Եւ Պօղոս ասէ.
Մի կամեսցիս լսել արքայ, զի խաբեբայ է և մոգ
և ի կորուստ կամի յուղարկել զկեանս քո, որպէս Յա-
նէսն և Յամբէսն զՓարաւոն մոլորեցուցին², մինչև
ի խորս ծովուն ընկղմեցին. բայց վստահ եմ ի զօ-
րութիւն տեառն իմոյ Յիսուսի Քրիստոսի, փութա-
պէս խայտառակել զդա թէ ով է և զորպիսի ազանդ
ունի, և որքան կարէ բարձրացուցանէ զինքն մին-
չև յերկինս, այնքան ի ստոր ընկղմեսցի ի խորս
դժոխոց, ուր է լալ աչացն և կրճել ատամանցն:
Ներոն ասէ. Զի՞նչ է վարդապետութիւն Քրիստոսի:
Պօղոս ասաց. Ոչ ոք բաւականանայ նմա, բայց
միայն մաքուրն սրտիւ և հաւատով առնա մերձեցեալն,
քանզի նա է խաղաղութեան վարդապետ, և ես յե-
րուսաղեմոյ մինչև ի Լիւրիկէ ցի³ խաղաղութեամբ
որպէս առ ի նմանէ ուսայ. քանզի ուսոյց մարդկան
զմիմեանս պատուել և զընկերսն քան զինքեանս լու-
համարել, և առ Աստուած գոյսն իւրեանց դնել աղքա-
տութեամբ. հարց ուսուցանել որդւոց իւրեանց զբարւոք
երկիւղն Աստուծոյ, որդւոց հաւանել ծնողաց իւրեանց
և պատուել զնոսս, ծառայից հնազանդել տերանց եր-
կիւղիւն Աստուծոյ և ծառայել նոցա միամտութեամբ
սրտիւ, արանց սիրել զկանայս իւրեանց, և կանանց
կալ ի միաբանութիւն արանց. հաւատալ ի մի Ա-
ստուած ի Հայրն ամենակալ և յՈրդի նորա միածին

1. Ա. օր. տանջեսցի:

2. Ա. օր. չունի մոլորեցուցիւ

. . . ընկղմեցիւ:

3. Ա. օր. յի արարի գաւտա-

րանն Քրիստոսի որպէս:

և ի սուրբ Հոգին ճշմարիտ: Այս է վարդապետութիւն իմ՝ ոչ ի մարդկանէ և ոչ ի ձեռս մարդոյ, այլ ի ձեռն Յիսուսի Քրիստոսի տուաւ ինձ ի վերուստ յԱստուծոյ Հոգւոյն, որ առաքեաց զիս ի քարոզութիւն ասելով ինձ. երբ և ես եղէց ընդ քեզ և զամենայն որչափ՝ և առնիցես, ես ունիմ արդարացուցանել: Եւ զայսոսիկ լուեալ Ներոնի զարմացաւ, դարձաւ առ Պետրոս և ասէ. Եւ դու զի՞նչ ասես, Պետրէ: Եւ Պետրոս ասաց. Զամենայն զոր ինչ և Պօղոս ասաց, ճշմարիտ Հանդիպի՝: Զայսոսիկ ասացեալ Պետրոսի, Սիմոն ասէ ցՆերոն. Գիտես՝ բարի Թագաւոր զի Համաշուկնք եղեն սոքա երկոքեանն ի վերայ իմ, և ես(եմ) ճշմարտութիւնն, և զքեզ Հակառակ ինձ Համարին: Պետրոս ասաց. Եւ ոչ մի ի քեզ ճշմարտութիւն գոյ, այլ զամենայն սուտ ասես: Սիմոն ասաց. Բարի Թագաւոր, արքա այս խաբեն զքեզ: Ներոն ասաց. Այլ և դու ոչ ինձ յաղագս քո Հաստատեցեր ինչ: Սիմոն ասաց. Բարի Թագաւոր, որքան բարի գործս և նշանս յինէն ընկալեալ քո, սքանչանամ թէ զիարդ երկմտիս: Ներոն ասաց. Իս ոչ միում ումեք ի ձէնջ զուգամասնաւորիմ՝, այլ Հարցանեմ զքեզ մանաւանդ պատասխանեալ ինձ: Սիմոն ասաց. Ապա արդ՝ և ոչ ինչ պատասխանեցից քեզ: Ներոն ասաց. Զի սուտ ես, վասն այնորիկ զայդ ասես. արդ երեքեան դուք տարակուսել ինձ առնէք յամենայնի, որպէս զի ոչ գտանել ինձ թէ ո՛ւմ Հաւատալ կարացից: Պետրոս՝ ասէ. Մի է Աստուած Հայր տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի որ արար զերկինս և զերկիր, որոյ Թագաւորութեան վախճան ոչ գոյ: Ներոն ասաց. Ո՞վ է այն Աստուածն Թագաւոր: Պօղոս՝ ասաց. Տէր մեր որ է փրկիչ ամե-

1. Ա. օր. Քրիստոսի:

2. Ա. օր. զոր:

3. Ա. օր. ճշմարիտ է: Յայնժամ Սիմոն:

4. Ա. օր. մասնաւորիմ, արդ:

5. Ա. օր. արդար:

6. Ա. օր. Պաշտոն:

7. Ա. օր. Պետրոս:

նայն հեթանոսաց: Սիմոն ասաց. ես եմ զոր ա-
սէքդ, և գիտացիք դուք, Պօղոս և Պետրէ, զի մի երևեցայց
ընդդէմ ձեզ և ցանկալիս արարից զձեզ և վկայու-
թեան արժանի: Պետրոս և Պօղոս ասացին. Մի
բարի քեզ Սիմոն մոգ և դառնութեամբ¹ լի: Սիմոն
ասաց. չ'ուր արքայ, որպէս զի ծանիցես սուտ զսո-
սա լինել, ի վաղուեան աւուրն յերկինս ելանեմ,
որպէս զի զհաւատացեալս յիս երանելիս արարից.
Իսկ սոցա որ յանդգնեցան ուրանալ զիս, զբարկու-
թիւն իմ ցուցից: Պետրոս և Պօղոս ասացին. Զմեզ
Աստուած կոչեաց կանխաւ ի փառս իւր, և դու առ
ի սատանայէ Զանալ փութաս: Սիմոն ասաց. Զյամա-
ռեալս զայսոսիկ որոշեալ ի քէն, որպէս զի ի վերանալն
իմ յերկինս առ հայրն իմ՝ կարացես լինել բարե-
միտ: Ներոն ասաց. եւ ո՞րպէս կարացից գիտել եթէ
յերկինս ելանես: Սիմոն ասաց. Հրամայեալ շինել
աշտարակ ի փայտից գերանաց, և ես ի վեր ի նո-
ռա ելից և ապա հրեշտակք իմ բարձցեն զիս ի վեր,
քանզի ոչ կարեն յերկրի ի մէջ մեղաւորաց գալ առ
իս: Յայնժամ հրամայեաց Ներոն շինել աշտարակ
բարձր ի դաշտի ի մօտեւոր տեղի². և զամենայն ժո-
ղովուրդն և զօտարականս ածել սնդ, և զՊետրոս
և զՊօղոս մերձ կալ: Պետրոս և Պօղոս ասացին. Մեք զդա
ոչ արհամարհեմք, այլ տէր Յիսուս որդին Աստուծոյ
կենդանւոյ, որ լինել զինքն յանդգնեցաւ ասել:
Յայնժամ ասէ Պօղոս ցՊետրոս. քո է պահանջել,
եթէ տեսանիցես զնա յիրս ինչ ձեռնարկեալ, քանզի
յառաջագոյն ընտրեցար յԱստուծոյ: Եւ եղեալ ծունր
Պօղոս աղօթէր, իսկ Պետրոս ասէ ցՍիմոն. Կատարեա
զոր սկսարն, քանզի մերձեցաւ քո առաւելումն և մեր
ի վեր կոչումն. քանզի տեսանեմ զքրիստոս կոչելով
զմեզ: Ներոն ասաց. եւ ո՞ւր երթիցէք առանց իմ
կամացն: Պետրոս ասաց. Ուր կոչեսցէ զմեզ Տէրն

1. Ա. օր. դառնութեան ոգի: 2. Ա. օր. մօտ ի բարձուն:

մեր¹։ Ներոնն ասաց. Ապա և դուք յերկինս ելանէք։
Պետրոս ասաց. Ուր և հաճոյ է² կոչողին զմեզ։ Սի-
մոն ասաց. Ո՞րպէս ծանիցես զսոսա, Թագաւոր,
խաբեայ գոյով. այլ ես սուժամայն իբրեւ ելանեմ
յերկինս, առաքեմ զհրեշտակ իմ առ քեզ և առնեմ
գրեզ գալ առ իս։ Ներոնն ասաց. Արա՛ վաղվաղակի,
քանզի կամիմ³ գրեզ տեսանել. կատարես՞ զոր ասեսդ։
Յայնժամ Սիմոն ել յաշտարակն առաջի ամենեցուն
պսակեալ դափնեաւն, և տարածեալ զձեռնն սկսաւ
Թռչիլ։ Իսկ Ներոնն իբրեւ ետես զնա յափշտակեալ
յօդս, ասէ ցառաքեալսն. Արդարեւ աստուած էր
Սիմոն, և դուք մոլորեցուցիչ։ Պետրոս ասաց. Այժմ
գիտացես, Թագաւոր, զմեզ Քրիստոսի գոյ աշակերտ,
իսկ զՍիմոն չարագործ և կախարդ։ Ներոնն ասաց.
Պարտեալք, տակաւին յամառիք. ահա տեսանէք
զնա ամբարձեալ յերկինս և դուք մնայք ի նմին։
Յայնժամ Պետրոս նայեցեալ ի Պօղոս ասէ. Ի վեր
նայեաց և տես։ Եւ Պօղոս լի տրտաւածօք նայեցեալ
հտեա Թուլցեալ զՍիմոն և ասէ. Պետրէ, զի՞նչ առնես,
կատարեա զոր սկսարդ. զի ահա՛ կոչէ զմեզ Տէրն
մեր Յիսուս Քրիստոս։ Զայս իբրեւ լուաւ Ներոնն ի
նոցանէ, ժմտեցաւ և ասէ. Սոքա տեսանեն զինքեանս
պարտեալ, արդ չաղփաղփին։ Ասէ Պօղոս ցՊետրոս.
Արա՛ զոր առնելոց ես, ընդէ՞ր յամես։ Յայնժամ նա-
յեցեալ Պետրոս ընդդէմ Սիմոնի ասէ. Երգմնեցու-
ցանեմ զձեզ հրեշտակք սաստանայի որք յափշտակե-
ցիք զդա յօդս, առ ի խաբել զմիտս մարդկան.
Երգմնեցուցանեմ զձեզ յԱստուածն ամենայնի և ի
Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս, որ յերրորդ աւուր յա-
րեաւ ի մեռելոց, յայսմհետէ մի ևս բառնայք զդա
այլ Թողէք ի բաց. և սուժամայն Թողեալ, անկաւ ի

1. Ա. օր. յաւելու Ներոնն ա- 2. Ա. օր. բռնեցի։
սաց. Ո՞վ է Տէրն մեր. Պե- 3. Ա. օր. յաւելու յար։
տրոս ասաց. Յիսուս Քրիս- 4. Ա. օր. յաւելու վերացաւ
տոս։ Սիմոն եւ։

սեղեղոյն կոչեցեալ Սակուայիբայ որ էր եռանանապարհ¹. և չորս մասունս և չորս կտորս առ միմեանս եղեալ, առ ի վկայութիւն յաղթութեան առաքելոցն մինչեւ ցայսօր:

Յայնժամ Ներոն բարկութեամբ լցեալ վասն Սիմոնի կախարդի և հրամայեաց զառաքեալսն ի կապանս լինել²: Իսկ զմարմին պղծոյն Սիմոնի զերիս աւուրս հրամայեաց պահել զօշոռածս, կարծելով յառնել նմա յերրորդ աւուր. առ³ որ ասաց Պետրոս թէ ոչ երբեք յառնէ, զի ճմարտապէս մեռաւ և դատապարտեցաւ ի տանջանս յաւիտենից: Եւ Ներոն ասէ ցՊետրոս. Ո՞վ հրամայեաց քեզ զայնպիսի դժընդակ գործ գործել: Պետրոս ասաց. Անարբութիւն նորա և չարութիւն և հայհոյութիւնն ետ նմա զկորնչելն: Ներոն ասաց. Վասն զի ընդդէմ կամաց իմ արարէք, չարաւ կորուսից զձեզ: Պետրոս ասաց. Ոչ զոր դու կամիս այն լիցի մեզ, այլ զոր պատմեաց Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս պարտ է կատարել:

Յայնժամ ասէ Ներոն ցԱգրիպաս եպարքոսն. Զարո զայսոսիկ զխռովիչս, չարաւ կորուսանել արժան է, վարցօք⁴ ապա երկաթով խարել. և հրամայեաց զնոսա ի Նաւմաքմոյ տեղոջ սպանանել: Ագրիպաս ասաց. Բարի թողաւոր, ոչ է արժան չարչարել զդոսա իբրեւ զխռովիչս: Ներոն ասաց. Ապա որով տանջանօք պարտ է կորուսանել: Ագրիպաս ասաց⁵. Որով⁶ ինձ իրաւացի թուի, Պօղոսի անկրօնի զգլուխն հատանել, իսկ զՊետրոս, քանզի մահու է պարտաւոր, ի վերայ փայտի սպանանել: Ներոն ասաց. Գեղեցիկ դատեցար:

1. Ա. օր. յորս ճանապարհաւ թիւ, եղեալ ի վերայ յորս ճանապարհի մաս մաս:
2. Ա. օր. ունել:
3. Ա. օր. չունի առ որ . . . կատարել:

4. Ա. օր. չունի վարցօք. . . սպանանել:
5. Ա. օր. զի Պօղոս ասաց անպարտ եմ:
6. Ա. օր. որպէս:

Եւ ի բաց տարեալք եղեն յերեսաց Ներոնի, առեալք զվճիռ մահու. և մինչդեռ տանէին զՊօղոս ի գլխատել հեռագոյն ի քաղաքէն իբրեւ երեք մղոնաւ կապեալ երկաթի կապանօք, և ընդ դուռն ելեալ իբրեւ նետաձիգ մի, հանդիպեցաւ կին ոմն աստուածապաշտ¹, և տեսեալ զՊօղոս երկաթապատ քաշեալ, զթացեալ² և երաց յոյժ. և անուն կնոջն էր Պեռեպլատու³ և էր միականի, զոր տեսեալ Պաւղոսի ասէ ցնտ. Տուր ինձ զփակեղդ քո, և ի դառնալ իմ տաց քեզ զդա. որ և յօժարութեամբ ետ. և զօրականք երեք⁴ եղբարք որ տանէին զՊաւղոս, ծիծաղեցան և ասեն. Ընդէր կորուսանես զփակեղդ քո, ո՞չ գիտես եթէ ի գլխատել երթայ: Ասէ կինն. Երդմեցուցանեմ ի փրկութիւն կայսեր, այդ փակեղամբդ պատեցէք զաշա դորա, յորժամ գլխատէք զդա, որ և արարին իսկ այնպէս. և գլխատեցին զնա ոտ ստորոտով ծառոյն: Եւ նախ քան զդառնալն զօրականացն, տուաւ ի հրեշտակաց փակեղն կնոջն, ունելով կաթուածս⁵ արեան. և առեալ զնա կապեաց ի գլուխ⁶ իւր և առժամայն բացան ւաք⁷ նորա. և ի գլխատելն Պօղոսի ընդ արեանն կաթն բղխեաց:

Եր սուրբ առաքեալն Պօղոս անձամբն կարճ և հաստ, մեծաքիթ և խաժակն, թաւայօն և զուարթերես, ճաղատ և երկայնամուրուս, սլէխառն⁸, աստուածային շնորհօքն լի և բժիշկ ամենայն ցաւոց ի փառս Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ:

Իսկ⁹ ի խաչելն Պետրոսի, ասէ ցօրականս. Տէրն իմ Յիսուս Քրիստոս յերկնից ի յերկիր էջ և ուղիղ ի խաչին բարձրացաւ. զիս որ յերկրէս կոչելով, արժան է գլխիվայր խաչել և զոտս իմ յերկինս ուղղել. զի

1. Ա. օր. հաւատացեալ:

2. Ա. օր. գրացաւ ի նա:

3. Ա. օր. Պեռպատուեայ:

4. Ա. օր. չունի երեք . . .

զՊաշտոն:

5. Ա. օր. արեանքարայն:

6. Ա. օր. ի ճակատն:

7. Ա. օր. ակն:

8. Ա. օր. յաւելու ծաղրերես:

9. Ա. օր. յաւելու իսկ Պետրոս

ուչ եմ արժանի այնպէս լինել ի խաչի որպէս և տէրն իմ. և նոքա այնպէս զոտան ի վեր բեւեռեցին¹։ Եկն անդ անթիւ բազմութիւն բամբասելով զկայսր լի ցասամամբ, մինչ զի այրել խորհէին։ Իսկ Պետրոս տեսեալ զնոսա յայնպիսի միտս, արգել զնոսա աւելով. Յառաջ քան զսակաւ աւուրս աղաչեցայ յեղբարց ելանել և գնալ, եւ տեսի զՏէր մեր Յիսուս Քրիստոս. երկրպագեցի նմա եւ ասացի. Տէր, ո՛ր երթաս։ Եւ ասաց ցիս. Ի Հռոմ զի խաչեցայց։ Եւ ես ասեմ. Տէր, միւսանգամ խաչիս։ Եւ ասաց Տէր. Այո՛, Պետրէ, վասն զի դու փախչիս։ Եւ ասաց ինձ. Մի՛ երկնչիր, զի ես ընդ քեզ եմ մինչեւ մուծից գբեզ ի տան Հօր իմոյ։ Եւ իմ երկրպագեալ նմա դարձայ ի Հռոմ։ Վասն որոյ աղաչեմ զձեզ, որդեակք իմ, մի՛ խափանէք զճանապարհս իմ², զի ոտք իմ զերկնայինն ուղևորին ճանապարհ. մի՛ ապա այժմ տրտմիք, այլ մանաւանդ խնդակիցք եղերուք ինձ, զի այսօր հանդիպիմ պտղոյ վաստակոց իմոց. և զայս ասացեալ՝ աւոթեաց այսպէս. Գոհանամ զքէն, Տէր³, որ արժանի արարեր զիս ժամուս այսմիկ. և արդ զոչխարս⁴ զորս հաւատացեր ինձ՝ յանձն առնեմ ողորմութեամբ⁵

Իբրեւ շուաշ երե ի խաչ հանեն զնա, ել ի քաղաքեն եւ կամեր փախել, խորհրդեամբ աշակերտացն. եւ յելանելն նորա ի քաղաքեն ետես զտերն Քրիստոս զի մտաներ ի քաղաք, երկրպագեալ նմա եւ ասաց. Տէր, ո՛չր երթաս։ Եւ ասէ Տէրն. Ի Հռոմ զի խաչեցայց։ Եւ ասէ Պետրոս. Տէր, միանգամ խաչեցար յիշուշապեմ եւ դարձեա՞յ խաչիս։ Ասէ Տէրն. Վասն զի դու փախչիս, ես մտեալ խա-

չիմ։ Յայնժամ Պետրոս ի միտս իշր եկեալ զղլացաւ եւ դարձաւ ի քաղաքն, յայտնեցաւ զօրականացն յորոց խաչերն։ Եւ ի խաչել Պետրոսի ասէ զօրականս . . .

1. Ա. օր. յաւելու ստորանակ գլխիվայր։
2. Ա. օր. յաւելու որ տանի զիս առ Քրիստոս. չունի զի ոտք . . . ճանապարհ։
3. Ա. օր. հոգիւ բարի։
4. Ա. օր. զնոսա։
5. Ա. օր. ողորմութեան քո։

շնորհաց քոց. զի մի վարատեսցին առանց իմ մեղացեալք, այլ քոյին խնամօք պահեսցին, ամէն: Եւ զայս ասացեալ առանդեաց զոգին:

Յայնժամ երեւցան արք սուրբք զորս ոչ ուրեք երբեք էր տեսեալ, որք ասէին զինքեանս յերուսաղեմէ գալ, Հանդերձ Մարկեղաւ, որ էր Հաւատացեալ ի Քրիստոս, որոյ թողեալ զՍիմոն, զՀետ Պետրոսի Հետեւէր: Առին զմարմին սրբոյն Պետրոսի Հաւատացեալքն և եղին ի ներքոյ բեւեկնոյն մերձ ի Նաւմաքու, ի տեղւոյն կոչեցելում Բիտիկանոն:

Եւ էր սուրբն Պետրոս կարճահասակ և Հաստանձն, Հեր գլխոյն գոռզ և սպիտակ, և մորուսն կարճ, Թաւայօն, երկայնաքիթ, կարմրերես և սպիտակամարմին, խստասիրտ և արագահաշտ, սքանչելագործ և աստուածաշնորհ:

Իսկ երեք զօրականքն որք Հատին զգլուխն Պօղոսի, յետ երկից ժամուց ի նմին առուր եկին ի քաղաքն, և Հանդիպեալ Պեռեպրտուայ, ասեն ցնա. Զի՞նչ գործեցեր անմտութեամբ, որ կորուսեր զփականդն քո: Եւ նա ցուցեալ զայն, ասէ. Զփականդս իմ վերստին առի և ահա ակն իմ տեսանէ զլոյս, որպէս և տեսանէք զիս. կենդանի է տէր Աստուածն Պաւղոսի. և ես վասն ձեր աղաչեցի զնա, արժանի լինել ծառայութեան տեսառն նորա: Յայնժամ զօրականքն իբրեւ տեսին զփականդն և զակն՝ կնոջն բացեալ, Հաւատացին ի Քրիստոս, զոր լուեալ կայսեր ետ սպանանել զնոսա, և այնպէս կատարեցան բարի Հաւատով ի Քրիստոս:

1. Ա. օր. զաւրբ:

ՎԿԱՅԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ ԳԼԽԱՌ ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ

ՍՐԲՈՅՆ ՊԵՏՐՈՍԻ ԵՒ ՍՐԲՈՅՆ ՊԱՒԴԱՍԻ

ՓԱՌԱՌԵԼՈՑՆ

Սուրբ առաքեալն Պետրոս ելեալ յԵրուսաղեմէ ի քարոզել զբանն Աստուծոյ յերկրի, զնաց ի Կապուռ-կիա և ի Գաղատիա, ի Պոնտոս և ի Բիւթանիա և ապա ի Հռոմ ընդ Պաւղոսի: Գտին անդ զՍիմոն ղկախարդն, որ զարմացուցանէր մոգութեամբ իւրով զժողովուրդս Հռովմայեցւոց. ասէր զանձնէ իւրմէ, եթէ Ես եմ Քրիստոսն. և ասէին Հռովմայեցիքն զՊետրոս առաքեալն վասն Սիմոնի, եթէ մեծ ոմն իցէ և առնէ նշանս և հաւատացուցանէ զժողովուրդն:

Եւ երթեալ Պետրոս յերեսն Սիմոնի և ասէ. Ո՛չ դու իցես որ խնդրեցեր ի մէնջ յառաքելոցս Քրիստոսի յԵրուսաղէմ ընչիւք ստանալ զչնորհս հոգւոյն սրբոյ, զի առնիցես և դու նշանս իբրեւ զմեզ, և միք նզովեցաք զքեզ. և այժմ եկիր տաս կամելով ի մէնջ գաղտ կեալ: Ասէ Սիմոն. Ես եմ Քրիստոս, և դու ո՛չ ծանեար զիս. և արդ տես եթէ ո՛րպէս առնեմ նշանս մեծամեծս. և առժամայն Սիմոն մոգութեամբ մահացոյց զորդի կնոջ ալուոյ և զՊոռփտոյ զորդին կախարդութեամբ սպան. և խօսեցաւ յունկն ցլու և յերկուս հերձաւ: Իսկ սուրբն Պետրոս զմեռեալսն և զարջառն աղօթիւք կենդանացոյց, և ժողովուրդն զարմացան յոյժ և ասեն. Աստուածն Պետրոսի մեծ է որ պարգեւէ կեանս մեռելոց, քան զՍիմոնին՝ որ մահացուցանէ և կենդանացուցանել ոչ կարէ:

Եւ լուաւ Ներոն արքայն և կոչեաց առաջի իւր

զՊետրոս և զՍիմոն և զՊիղատոս. եհարց Ներոն ցՊիղատոս. Ճանաչե՞ս զսոսա: Ասէ Պիղատոս վասն Պետրոսի եթէ Աշակերտ էր Յիսուսի, զոր ես ետուի ձեռս Հրէից զի խաչեցեն զնա. իսկ այրս այս Սիմոն ոչ է Յիսուսն այն. քանզի յոյժ Թաւազուիւ է և Հաստանձն: Եւ ելին յերեսաց Ներոնի:

Եւ Պետրոս և Սիմոն առնէին նշանս Հակառակ միմեանց. Սիմոն առ աչօք երեմամբ և Պետրոս ճշմարտութեամբ և յայտնի: Ասէ Սիմոն ցՊետրոս. Ասես վասն իմ որ չեմ ես Քրիստոսն որ Համբարձաւն յերկինս: արդ նայեա յիս եթէ որպէս ելանեմ յերկինս. և նոյնժամայն սլացաւ և Թռչէր ի բարձրութիւնս երկնից: Ասէ Պաւղոս ցՊետրոս. Եղբայր Պետրէ, գնաց Սիմոն յերկինս: Ասէ Պետրոս. Դիցուք ծունր առ Աստուած և աղօթեսցո՛ք: Եւ մինչդեռ յերկիր խոնարհեալ կային և աղաչէին զԱստուած զի ընկեսցէ զնա ի բարձրութենէն, և ահա Սիմոն գլխիվայր ի վերուստ իջանէր, և անկաւ ի մէջ քաղաքին ի վերայ քարեայ սալի, և խորտակեցաւ ի բազում մասունս. և երթեալ աշակերտքն իւր ժողովեցին զմարմինն և եղին ի վերայ պղնձի սեան ի մէջ պողոտային. իսկ քարեղէն սալն Հերձաւ խաշանման և երեւի մինչև ցայսօր:

Չայս լուեալ Ներոն արքայն, տրտմեցաւ յոյժ ընդ կորուստն Սիմոնի, և հրամայեաց բարկութեամբ ըմբռնել զՊետրոս, վասն զի բազում ժողովուրդս և շորս Հարճս Պռեւէքտոյ դարձոյց ի հաւատն Քրիստոսի: Եւ գիտացեալ զայս Պետրոսի փախեալ, և ելեալ ի քաղաքէն Հանդիպեցաւ Քրիստոսի և ասէ. Յի՞նչ պէտս գաս աստ, Տէր: Եւ ասէ Քրիստոս. Մտանեմ ի Հռովմ զի խաչեցայց: Ասէ Պետրոս. Եւ դարձեալ միւսանգամ խաչիս, Տէր: Եւ նա ասէ. Այո, Պետրէ, միւսանգամ խաչիմ. և վերացաւ յերկինս: Եւ գիտաց Պետրոս զի վասն իւր ասաց Տէրն, դարձաւ ուրախութեամբ ի Հռովմ փառաւորելով զԱստուած: Եւ յորժամ կալան զնա, զպատմուճանս

եպիսկոպոսութեանն Հռովմայ ետ յաշակերտն իւր ի Ղինոն, զի նա միայն գնաց զկնի Պետրոսի: Եւ յորժամ տանէին զնա ի խաչ Հանել, աղաչեաց Պետրոս զդաշիճան զի մի խաչեցեն զնա կանգուն որպէս զՏէրն, այլ զլիւիւայր. և խաչեցին զնա այնպէս. և ի խաչէն ուսուցանէր ժողովրդեանն զբանն կենաց: Եւ աղօթեաց առ Աստուած և ասէ. Դու Տէր հայր մեր, դու եղբայր մեր, դու սիրելի մեր, դու հոգացող մեր, դու ամենայն յամենայնի, և ոչ այլ իմանալի բայց ի քէն Տէր Աստուած մեր. գոհանամ զքէն և խոստովանիմ զքեզ և փառաւորեմ, զի դու միայն ես Աստուած այժմ և յաւիտեանս յաւիտենից. և ժողովուրդն առաջին, ամէն. և առժամայն աւանդեաց զհոգին: Եւ մի ոմն հաւատացեալ որոյ անուն էր Մարկեղոս, իջոյց ի խաչէն և անոյշ իւղօք և խնկօք և սուրբ կտաւովք թաղեաց զմարմինն:

Եւ ի գիշերին յայնմիկ հրեշտակ Տեառն տանջեաց զՆերոն արքայն և ասէ. Թոյլ տուր ծառայիցն Աստուծոյ և մի հալածեր:

Էր սուրբն Պետրոս կարճաՀասակ, հեր գլխոյն գոռզ և սպիտակ. և միրուսն թաւ և սպիտակ. սպիտակ մարմին, երկայնաքիթ և թաւայօն, խըստասիրտ և արագաՀաշտ, սքանչելագործ:

Իսկ երանելին Պաւղոս առաքեալն էր ի Տարսոն քաղաքէն, յաւուրս անօրէն արքայիցն Տիբերի և զայիոսի և Նիզաքիոսի և Ներոնի. էր հրեայ ի հրեայ ծնօղաց, և օրինաւոր փարիսեցի, և նախանձայոյզ հաւատոյն իւրոյ. և առ հրամանս ի քահանայապետիցն Հալածիլ զքրիստոնեայն. և գործակից եղեւ իմաՀն Ստեփանոսի նախալկային՝ պահելով զհանդերձս քարկոծչացն. և յորժամ մերձեցաւ ի Դամասկոս, եղև յերկնից լոյս և կուրացոյց զնա, որպէս պատմէ Ղուկաս ի Գործս առաքելոցն. մկրտեցաւ յԱնանիայէ և դարձաւ յերուսաղէմ, և ծանոյց զնա Բառնաբաոս՝ առաքելոցն, զկնի չորից ամաց համբարձմանն Քրիստոսի. և կարգեցին զնա առաքեալքն Քրիստոսի սպասաւ:

ւոր, և ծառայէր սրբոց և քարոզէր ամենեցուն գրիստոս: Եւ այս են քաղաքք յորս գնացաւ և ուսուցանէր զբանն կենաց. ի Դամասկոսէ սկսեալ, յԵրուսաղէմ չորս անգամ. ի Տարսոն, յԱնտիոք ասորոց. չորիցս անգամ ի Ս(ել)եկիա, ի Կիւպրոս, ի Պերգին, յԱնտիոք Պիսիդիայ երիցս անգամ. յԻկոնիոն, ի Լիւստրիա, ի Դերբին երկու անգամ. ի Լիւկիաիոնոս, ի Պամփիլիա, յԱտալիա, ի Գաղատիա երկու անգամ. ի Բերիա, յԱթէնա, ի Կորնթոս, յԵփեսոս երիցս անգամ. ի Կեսարիա երկրորդ անգամ. ի Կրիտիա, ի Մակեդոնիա, յԵլլադա, յԱսոն, ի Միլետիքինի, ի Քիոս, ի Սամոս, ի Մելիտոն, ի Կոռն, ի Ռիդոն, ի Պատռաս, ի Տիւրոս, ի Պտղեմիադա, ի Փիլիպիա, և ապա կապանօք ի Հռոմ: Եւ դարձեալ ի Հռոմայ ի Սիդոն, ի Միւռիս Լիւկիացոց, ի Կնիդոն, ի Նիսոն, ի Սուրակիսոն, յՈրիգն, ի Տոպիքելու, յԱպամիա, ի Տաբերնոն, և դարձեալ ի Հռոմ երկրորդ (անգ)ամ: Եւ զբազում ժամանակս շրջագայութեամբն գնաց ի վաթսուն և հինգ քաղաքս և գաւառս քարոզել զանունն Քրիստոսի. և բազում վշտաց և նեղութեանց վասն սիրոյն և հաւատոցն Քրիստոսի համբերեաց, ունելով զկնի իւր զԱրիստարքոս և զԴուկաս որ զԳործս առաքելոցն գրեաց: Եւ զերկու ամ պահէին զնա ի Հռովմ, և նախ քան զկատարումն իւր գնաց Ղուկաս ի Հռոմայ, և վասն այնորիկ ոչ գրեաց ի գիրս իւր զվկայութեամբ մահն Պաւղոսի:

Իսկ Պաւղոս կացեալ առաջի Ներոնի արքային, ըստ արժանեաց պատասխանի առնէր. և Ներոն մոլեցաւ իբրեւ կատաղի շուռ, և նախ քան զԱգրիպինա զմայրն իւր՝ եսպան և զՀօրաքոյրն իւր՝ և զկինն իւր զՌեւտաբինա, վասն զի հաւատացին ի Քրիստոս և այլս բազումս յազգականաց իւրոց. և ապա յամենայն երկիր արար հալածումն քրիստոնէից, և փութայր զառաքեալսն սպանանել: Կացոյց առաջի իւր զՊաւղոս, և քանզի զբազումս դարձոյց վարդապետութեամբն իւրով յաստուածգիտութիւն, դատապար-

տեաց զնա ի մահ. հրամայեաց և հատին զգլուխ նորա, յորմէ բղխեաց արիւն և կաթն:

Էր սուրբն Պաւղոս անձամբն կարճ և հաստ, ճաղատ ալեխառն, մեծաքիթ, խաժակն, թաւայօն, զըւարթերես, երկայնամօրու, և աստուածային շնորհօքն արտափայլեալ, և բժիշկ ամենայն ցաւոց: Կատարի տօն սուրբ և փառաւորեալ առաքելոցն Քրիստոսի Պետրոսի և Պաւղոսի յունիսքսան և ինն. զօր հանդիսի սոցա յիշատակաւ պատուեմք և սոքօք զքեզ Քրիստոս ծանուցեալ Աստուած ճշմարիտ փառաւորեմք. կեցո զմեզ զի քո են փառք այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից:

ՎԿԱՅԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՊԵՏՐՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ

Երանելի առաքեալն Պետրոս հանդերձ եղբարբքն էր ի Հռովմ քաղաքին մեծաւ ուրախութեամբ ի Տէր, գոհանալով ի տուէ և ի գիշերի ի վերայ բազմութեանն, որ ընծայէր հանապազ անուանն Քրիստոսի: Քանզի բազումք ժողովէին և լսէին զբան վարդապետութեան նորա, և հաւատային ի Տէր: Վային և հարճք չորք Ագրիպպեայ, Ագրիպինեա, Եւկարիա և Եփիմեա և Գովիա, լսել զվարդապետութիւնն Քրիստոսի: Խորհեցան յոգիս իւրեանց և միաբանեալ ընդ միմեանս, սուրբ պահել զանձինս յանկողնոյն Ագրիպպեայ, և նեղէին յոյժ ի նմանէ: Տարակուսեալ այնուհետեւ Ագրիպպաո և տրտմեալ վասն նոցա, յղէ զոմն ի ծառայից իւրոց հետարածի(?), տեսանել թէ յո՞ երթայցեն: Եւ գիտացեալ այնուհետեւ թէ առ Պետրոսն երթան, լուռ եղեալ առ ժամն, և իբրեւ եկին ասէ ցնոսա. Քրիստոմլնեայն այն ուսոյց ձեզ չհաղորդել ընդ իս, զայս գիտասջիք զի զձեզ կորուսանեմ և զնա կենդանւոյն այրեմ: Իսկ նոքա յանձն առնուին զամենայն չարչարանս կրել յԱգրիպպեայ, ոյժ առեալ ի զօրութենէ Քրիստոսի, միայն զի մի շաղախիցին ընդ անօրէնն: Միւս եւս կին գեղիցիկ, ամուսին Աղբիանոսի սիրելոյ կայսեր, որում անուոնն էր Քսանթիպպէ, հանդերձ այլովք ևս ազատ կանամբք գայր առ Պետրոս, և լսէին զբանն կենաց: Եւ յետ ոչ բազում աւուրց և նա ի բաց եկաց յԱղբիանոսէ: Իսկ այր նորա յոյժ զայրանայր, քանզի սաստիկ ջերմութեամբ հարեալ էր ի սէր կնոջն: Այնուհետեւ որպէս զգազան վայրենի կամէր կորուսանել զՊետրոս, քան-

զի գիտաց այսու, եթէ նա եղև պատճառք մեկնելոյ կնոջ նորա ի նմանէ: Բազում և այլ կանայք յարդարեցան բանին Աստուծոյ և յարանց ի բաց կացին, և արք ի կանանց մեկուսանալ կամեցեալք՝ սրբութեամբ պաշտել զԱստուած. և էր այնուհետև մեծ խռովութիւն ի Հռովմ: Իսկ Աղբիանոս յղեալ առ Ագրիպպաս, ամբաստան եղեալ զՊետրոսէ, եթէ դու կամիս խնդրեա վրէժս յայնմանէ, որ զիս յամուսնոյն իմոյ քեցեաց և կամ ես ինձէն խնդրեցից: Իսկ Ագրիպպաս ասէր զինքենէ զնոյն կրել ի նմանէ, և զօտարանալն ի հարճից իւրոց: Աղբիանոս ասէ. Եւ զի՞ Թուլանաս Ագրիպպաս, ըմբռնեսցուք զնա և իբրև զմոգ սպանցուք, և մեք կալցուք զկանայս մեր, և զայլոց ևս վրէժս խնդրեսցուք, որ չեն աստ կարող զիւրեաց վրէժս առնուլ, վասն զի զնոցա կանայսն հրապուրեաց: Իսկ Քսանթիպեայ գիտացեալ զխորհուրդս առն իւրոյ և Ագրիպպեայ, վասն դաւաճանութեան առաքելոյն, յղէ գաղտ և գուշակէ Պետրոսի, զի ելցէ և գնասցէ ի Հռովմայ: Դարձեալ և այլ եղբարքն, հանդերձ Մարկեղաւ, աղաչէին զնա գնալ անտի: Իսկ Պետրոս ասէ ցնոսա. Փախստակա՞ն լի նիմ եղբարք: Եւ նոքա ասեն. Ո՛չ, զի դեռ ևս ի կարու կաս սպասաւորել Տեառն: Եւ նմա հասնեալ, ել և գնաց միայն. և ասէ. Մի՞ ոք եկեսցէ զհետ իմ ի ձէնջ, այլ ես միայն ելանեմ փոխեալ զկերպարանս իմ: Եւ մինչդեռ ելանէր ընդ դուռնն քաղաքին, տեսանէր զՏէր զի մտանէր ի Հռովմ, և իբրև ետես Պետրոս ասէ ցՏէր. Յո՞ գաս այսր Տէր: Եւ Տէր ասէ. Մտանեմ ի Հռովմ խաչիլ: Պետրոս ասէ. Դարձեա՞լ խաչիս: Եւ ասէ. Այո՛, Պետրէ, դարձեալ խաչիմ: Եւ եկեալ ի միտս իւր Պետրոս, և տեսեալ զՏէր վերացեալ յերկինս, դարձաւ ի Հռովմ ուրախութեամբ մեծաւ փառա որելով զՏէր, զի նա ասաց խաչիլ, որ ի Պետրոս հանդերձեալ էր լինել: Եւ եկեալ առաքելոյն պատմեաց նոցա զտեսիլն որ երեւեցաւ նմա: Իսկ նոքա սգացին յոգիս իւրնանց, լային և ասէին. Աղաչեմք զքեզ, տէր Պետրէ, վասն մեր տղայոցն

հոգաւ: Եւ Պետրոս ասէ. Որ ինչ Տեառն կամք են՝ այն լինի. Թէպէտ և մեք ոչ կամիմք, այլ Տէր կարող է հաստատել զձեզ ի հաւատս իւր, և հիմնացուցանել ի նմին զոր ինքն տնկեաց. և դուք զայս գիտասալիք և տնկեսալիք նովաւ: Այլ ես, մինչև կամի զիս Տէր ի մարմնի, ոչ ընդդիմանամ նմա, և զարձեալ կամեցեալ առնուլ զիս, ցնծամ և ուրախ եմ:

Եւ Պետրոս մինչդեռ խօսէր զայս, և եղբարքն լային, հասեալ չորից զինուորացն կալան զնա և տարան առ Ագրիպպաս: Եւ նա վասն ախտին իւրոյ ի պատճառս անաստուածութեան, հրամայեաց զնա խաչել: Իբրև լուան զայս ամենայն եղբարքն բազմութիւն, մեծատանց և աղքատաց, որբոց և այրեաց, զօրաւորաց և տկարաց, խուռնրնթաց ամենեքեան անդր դիմեցին, կամեցեալ տեսանել զՊետրոս և յափըշտակել զնա: Եւ հասեալք ի տեղին աղաղակէին և ասէին. Զինչ մեղաւ քեզ Պետրէ, ով Ագրիպպաս, զինչ չարարար հովմայեցւոց. տես քեզէն քաջ. մի սա մեռանի, և Աստուած զմեզ կորուսանէ: Իսկ սուրբն Պետրոս հասեալ ի տեղին, ցածոյց զամբօխն և ասէ. Արք, զօրականք Քրիստոսի, որք ի Քրիստոս յուսացեալ էք, յիշեցէք զչարչարակցութիւնն Աստուծոյ որչափ բժշկութիւնս արար վասն ձեր, համբերեցէք նմա որ զայն և հատուցանէ ըստ գործոց իւրեանց, և ամենայն իրօք լինի և այս. քանզի Տէր յայտնեաց զլիւնելոցն: Այլ ես զի՞ ես հեղգամ և ոչ մատչիմ ի խաչն, զի երթեալ կացից ընդ աջմէ Խաչելոյն: Երթեալ այնուհետեւ եկաց առ ընթեր խաչին, և սկսաւ այսպէս. Ո՛վ անուն խաչի ծածկեալ խորհուրդ, ո՛վ անճառ շնորհք ի վերայ անուան խաչիս ասացեալ, ո՛վ բնութիւն մարդոյ մեկուսանալ յԱստուծոյ ոչ կարացեալ, բռնադատեմ զքեզ աստ ի կատարածի այժմիկ լուծանելոյ եղելոյ: Ո՞րք ես յայտնեալ. ո՛չ լռեցիս զխորհուրդս յոգւով իմոյ, փակեալ, յայտնեալ: Խաչս մի այսպէս թուեսցի ձեզ որպէս երեւիս, և մանաւանդ յորժամ կարէ որք յառաջագոյն լսել չկարացեալ: Ի վերջին ժամանակս և ի կատարածի եղեալ իմ,

լուարուք ինձ. Յամենայնի ի ղգալեացս որոշեցէք զհոգիս ձեր, յամենայն երեւելեացս որ չէ ճշմարիտ՝ ի բաց լերուք, խցէք զաչս ձեր յերեւելեացս, խցէք և զշօշափելի ականջս ձեր, Թագուցէք՝ և զայստնի գործս ձեր, գիտասլիք զայն որ Քրիստոսիւն եղև, և զամենայն խորհուրդ փրկութեան ձերոյ ծանխլիք: Ո՛վ Պետրէ, ժամ է քեզ մատնել զքեզ ունելեաց: Առէք այսուհետեւ որոց է իւրաքանչիւր ոք, և որպէս ազաչեմ զձեզ դահիճք, այսպէս խաչեցէք զիս գլխիվայր, և ոչ որպէս Տէրն իմ. և եթէ ընդէր այդպէս, ասացից լսողացդ՝ յորժամ խաչիմ:

Իւ յորժամ կախեցին զնա, այնու օրինակաւ՝ որպէս ազաչեացն, սկսաւ ասել դարձեալ այսպէս. Սրբ, որոց պարտ է լսել՝ լուարուք. գիտէ՞ք զխորհուրդս ամենայն՝ որոց ամենայն եղելոց սկիզբն, քանզի և առաջին՝ զորոյ ազգի և գտեսիլն ունիմ ես, զլխիվայր անկեալ եցոյց զծնունդն՝ որ չէր զառաջինն, քանզի մեռեալ էր, զչարժելն ոչ ունէր յինքեան և ի խոնարհ սողեալ անկաւ նա, և զիշխանութիւն իւր զամենայն յերկիր ընկեցեալ: Զամենայն տեսիլս զարդուս այսմիկ ընծայեցոյց անկեալ ի կոչմանէն, որով և զաջն ձախ համարեցաւ և զձախն իբրև զաջ: Զամենայն կերպարանս բնութեան իւրոյ փոխեաց, և զբարւոքն չար համարեցաւ, և զբարին՝ իբրև ստոյգ չար: Վասն որոյ Տէրն ի խորհրդեանն ասէր, Եթէ ոչ առնիցէք զաջն իբրեւ զձախ և զձախն իբրեւ զաջն, զներքին իբրև զվերին, և զվերինն որպէս զներքին, և զառաջին իբրեւ զյետին, ոչ ծանխլիք զարքայութիւնն երկնից: Արդ իմաստս որ եղի առաջի ձեր, և կերպարանքս՝ որ տեսանէք զիս կախեալ նախնոյն օրինակաւ՝ որ յառաջագոյն եկն ի ծնունդ մարդոյն: Իսկ և այսուհետեւ սիրելիք իմ, որ այժմ լսէքդ, և որ հանդերձեալ էք լսել, դադարեցէք յառաջին մտլորութենէն, պարտիք դառնալ առ Աստուած, քանզի պարտ է ելանել ի խաչն Քրիստոսի որ կարգեալ բանիւ միայն: Վասն որոյ Հոգին սուրբ ասէ. Եւ զինչ է Քրիստոս, այլ բան, ձայն Աստուծոյ: Զի բան իցէ

այս ուղիղ, յորում կախեալս եմ, և ձայն խոտորնակ փայտս բնութեան մարդոյն։ Իսկ բեւեռքս որ պնդի յուղիղ փայտի խոտորնակս ի միջոցի, դարձն և ապաշխարութիւն մարդոյն։ Չայս ծանուցեալ քո և յայտնեալ քո ինձ ո՛վ բան, կենաց փայտ այժմ յիշէն ասացեալ։ Գոհանամք զքէն ոչ շրթամբքս այս սօքիւք բեւեռեցելովք, և ոչ լեզուովս որ սուտն և ճշմարտութեան բանն ելանէ. և ոչ բանիւ այսուիկ որ արուեստականութեամբ և հիւթականութեամբ յառաջ խաղայ, այլ այնու բարբառով գոհանամ զքէն, թագաւոր իմ, որ լութեամբ իմանի, որ յայտնապէս չլսին, որ ոչ ապականի մարմնական գործով, յառաջ ելանէ, որ ապականելի բնութեանս է և մարմնական. որ ոչ յաշխարհի թողեալ, և ոչ ի գիր գրեալ՝ և ոչ ուրումն է և ուրումն չէ։ Այլ այսու գոհանամ զքէն Յիսուս Քրիստոս։ Լուր բարբառովք քով որ յիս հոգիս է, և զքեզ սիրէ և խօսի ընդ քեզ, և յանդիման լինի քեզ, որ հոգւոյ միայն իմանալիդ ես. դու հայր իմ և եղբայր իմ, դու մատակարար իմ և ամենայն ինչ իմ դու, և ամենայն ի քէն, և ոչ ինչ որ ոչ ի քէն։ Եւ դուք եղբարք իմ, ի նա ապաւինեալք, և ի նա միայն զգութ ձեր ունել(ով), պարգեւացն հասջիք որ խոստացեալն է ձեզ, զոր ակն ոչ ետես և ունկն ոչ լուաւ և ի սիրտ մարդոյ ոչ անկաւ։ Արդ աղաչեմ զքեզ Տէր, վասն որոյ խոստացարն՝ տալ մեզ, և գոհանամք զքէն և պաշտօնիմք, խոստովանիմք և փառաւորեմք զքեզ մեք տկար մարդիկ, զի դու միայն ես, և ոչ գոյ այլ Աստուած, և քեզ փառք այժմ և միշտ և յաւիտեանս. ամէն։

Եւ իբրեւ ընթերակայ բազմութեանն զամէնն ասացին նովաւ հանդերձ, աւանդեաց սուրբ առաքեալն Պետրոս զհոգին ի ձեռս Աստուծոյ։

Իսկ Մարկեղոսի չառեալ յումեքէ ի միտ, արարեալ՝ զոր չէր արժան. տեսեալ թէ երանելին Պետրոս եհան զոգին, իւրովք ձեռօք իջուցեալ ի խաչէն, լուաց կաթամբ և գինւով, և աղացեալ մազդիկ՝ ի Նիքոս կղզւոյ՝ մնասս յիսուն, և զմուռ և հալուէ և տերեւս

անոյշահոտս այլ եւս յիսուն մնաս, և զմռեաց զնշխարս նորա, և լցեալ քարեղէն տապան մեծ ատտիկեցւոյ մեղու, և եղեալ զնա ի ներքս, և յիւրում գերեզմանի թաղեաց: Եւ ի գիշերին յայնմիկ եկեալ եկաց սուրբ առաքեալն առ Մարկեղոս և ասէ ցնա. Մարկէ՛, ո՛չ լուար ի Տեառնէ, թող զմեռեալն թաղել զմեռեալս իւրեանց: Եւ Մարկեղիոս ասաց. Այո՛: Եւ Պետրոս ասաց. Արդ, զոր ետուրն մեռելոցն՝ կորուսեր, զի դու կենդանիդ՝ որպէս մեռեալ՝ մեռելւոյ հոգացար: Եւ Մարկեղիոս զարթուցեալ պատմեաց զտեսիլն եղբարցն, որք ի սրբոյն Պետրոսէ էին հաստատեալ ի հաւատսն Քրիստոսի:

Եւ բանն Աստուծոյ աճէր և զօրանայր, և բազմանային աշակերտեալքն և զօրանային ի հաւատս առաւել եւս գալստեամբն Պաւղոսի ի Հռովմ:

Իսկ Ներոնի գիտացեալ յետոյ զվճարելն Պետրոսի ի կենաց, մեղադիր եղև Ագրիպպայ, զի անսաց հրամանի նորա և սպան զնա: Քանզի նա կամէր առաւել եւս մեծապէս խոշտանգել զնա եւ յերկար տանջել, զի և ի նորա պաշտօնէիցն զոմանս հաւանեցոյց ի բաց կալ ի նմանէ: Որոյ աղաքաւ տրտմեալ Ներոնի և բազում աւուրս չխօսէր ընդ Ագրիպպաս: Եւ այնուհետև խնդրէր զամենայն եղբարսն որ ի Պետրոսէ աշակերտեալ էին, կորուսանել: Եւ տեսեալ զոմն ի գիշերի զի տանջէր զնա և ասէր. Ոչ կարես զծառայս Քրիստոսի հալածել և կորուսանել. արգել զձեռն քո ի նոցանէ: Եւ այնպէս Ներոնի յերկիւղի եղեալ, ի բաց եկաց յաշակերտացն ի ժամանակին յայնմիկ՝ յորում երանելին Պետրոս ի կենացս վճարեցաւ: Քրիստոսի Աստուծոյ փառք այժմ և միշտ և յաւիտեանս. ամէն:

ՎԿԱՑԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՒՂՈՍԻ ՍՐԲՈՑ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ

Եկին Հասին ի Հռովմ Ղուկաս ի Պաղիէէ, Տիտոս ի Դաղմատեայ, և մնային Պաւղոսի: Իսկ իբրեւ եկն և ետես զնոսա ուրախ եղև յոյժ. և անդ արտաքոյ քաղաքին տուն ի վարձու կալեալ, զբանն կենաց խօսէր նոքօք: Եւ եղև հռչակ, և բազումք յաւելուին ի հաւատս, մինչև համբաւ տարածեալ ընդ ամենայն Հռովմ, և բազմաց գալ առ նա և հաւատալ, և լինէր այնուհետև ուրախութիւն մեծ: Իսկ պատանի մատուռակ կայսեր, որում անուն էր Պատրոկղոս, երթեալ երեկորին առ Պաւղոս, և վասն ամբոխին ոչ կարաց մտանել ի ներքս, այլ նստէր ի պատուհանի միում և լսէր զբանն, և յանկարծակի անկեալ մեռաւ, և նոյնժամայն լու եղև Ներոնի կայսեր: Եւ Պաւղոս իմացեալ Հոգւովն սրբով ասէ. Տեղի եգիտ չարն փորձելով եղբարք զմեզ. ելէք արտաքս և գտանիցէք մանուկ մի անկեալ և հանդերձեալ մեռեալ, բարձէք և ածէք առ իս: Եւ նոքա ելեալ բերին զնա: Իբրև տեսին բազմութիւնն խոռվեցան, և Պաւղոս ասէ. Մի խռովիք, այժմ հուսադք ձեր յայտնեացին եղբարք. եկայք ամենեքեան աղօթս արասցուք զի կեցցէ, և կամ մեք ընդ նմա մեռցուք: Եւ կարդացեալ առ Տէր բազում և մեծաւ հառաչանօք, յարեաւ մեռեալն: Եւ առաքեցին զնա հանդերձ այլովք որք էին ի տանէ կայսեր: Իսկ կայսրն լուեալ էր զմահն Պատրոկղեայ, յոյժ տրտմեցաւ և հրամայեաց այլում կալ ի վերայ գինւոյն: Եւ ասեն զոնապանքն. Տէր կայսր, Պատրոկղոս կենդանի է և կայ ի վերայ տակառացն: Եւ ասէ կայսր. Զի՞

երկնչի մտանել: Եւ իբրեւ եմուտ, ասէ կայսրն. Պատրովդոս, կեամս: Եւ նա ասէ. Այո՛, կեամս: Եւ ասէ կայսրն. Ո՞ արար քեզ զկեալդ: Իսկ նա լցեալ ի մաստուծեամբ Հոգւոյն սրբոյ ասէ. Յիսուս Քրիստոս թագաւորն յաւիտենից: Եւ կայսրն ասէ. Եւ նա՞ հանդերձեալ է թագաւորել յաւիտենից և լուծանել դամենայն թագաւորութիւնս: Եւ Պատրովդոս ասէ. Այո՛, զամենայն որ ի ներքոյ երկնից են դադարեցուցանէ, և նա լիցի միայն, և ոչ իցէ թագաւորութիւն որ թագիցէ ի նմանէ: Եւ ետ ապտակ ածել նմա. և ասէ (ց) Պատրովդոս. Եւ դո՛ւ կամիս զինուորել նմա: Եւ նա ասէ. Այո՛, վասն զի նա յարոյց զիս ի մեռելոց: Եւ յետ այսր Բաղրաբաս և Յուստոս և Ուրբոն և լայնոտն և Փեստոս քաղաքացիքն, սենեկապետք արքային ասեն ցնա. Եւ մեք երկնաւոր թագաւորին զինուորիմք: Իսկ նա տանջեալ զնոսա սաստկութեամբ մեծագոյնս, յետոյ արկ ի բանդ զնոսա, և հրամայեաց զրել վճիռ. Սոքա են մեծ թագաւորին զօրականք: Եւ հրամայեաց զամենեսեան զորս գտցեն ի զօրականացն Քրիստոսի, սպանանել: Ածին և անդ բազում կալանաւորս և զՊուլղոս կապեալ, ընդ որ հայէին ամենեքեան կապեալքն ակնածութեամբ որ ի նոյն կապանսն էին, մինչև իմանալ կայսերն թէ նա է ի վերայ ամենայն կալանաւորացն և Քրիստոսի զօրականացն: Եւ ասէ ցնա. Այր դու, մեծի թագաւորին զօրական և իմ կապեալ. զի՞նչ զմտաւ ածեալ է քո, եկիր ի հռովմայեցւոց իշխանութիւնս, և յիմմէ նահանգէս զօրս ժողովես առնել զինուոր քում թագաւորին: Եւ Պաւղոս մեծաւ համարձակութեամբ առաջի ամենեցուն ասէ. Ով կայսր, ոչ միայն ի քումմէ նահանգէս աստի ժողովեմ զինուորս, այլ և յամենայն աշխարհէ, զի այսպէս գրեալ է. Մի՛ զոք արգելուլ, որք կամին զինուորել իմում թագաւորին. արդ, եթէ կամիս և հաճոյ է քեզ, և դո՛ւ զինուորեա՛ նմա, քանզի ոչ մեծութիւն և ոչ այլ ինչ որ յաշխարհիս է պատուական, կեցուցանէ զքեզ: Արդ, եթէ դու անկցիս առաջի նորա և

աղաչեցես՝ կեցցես. քանզի յաւուր միում հանդերձեալ է դատել զաշխարհս: Եւ զայս լուեալ դատաւորին կայսեր, զամենայն կալանաւորսն հրամայեաց հրով այրել, և զՊաւղոս հրամայեաց գլխատել օրինօք հռովմայեցւոցն: Իսկ Պաւղոս չլռէր ի խօսելոյ զքանն:

Եւ այնուհետեւ և Ներոնն ի Հռովմ և զբազումս ազգմամբ չարին զքրիստոնեայս սպանանէր. մինչ կարի դժուար թուէր հռովմայեցւոցն և գալ յարքունիս ասելով. Բառնամ զհռովմայեցւոց զօրութիւնս: Եւ իբրեւ լուաւ՝ դադարեաց այնուհետեւ, և եղեալ զրով, մի ղոք ի քրիստոնէիցն սպանանել մինչև ինքն գիտասցէ վասն նոցա:

Յայնժամ Պաւղոս ածաւ առաջի նոցա, յետ հրամանին եղելոյ. և Ներոնն ի նոյն միտս կացեալ մնացեալ ասէր. Ձդա գլխատեցէք: Իսկ Պաւղոս ասէ. Ո՛վ կայսր, ոչ եթէ սակաւ ժամանակս կեամ թագաւորին խմում. զի եթէ գլխատեցես զիս, զայս արարից, դարձեալ յարուցեալ երեւցայց քեզ, և ցուցից թէ ոչ մեռայց. այլ կեամ Յիսուսի Քրիստոսի որ գայն դատել զաշխարհս ամենայն: Իսկ Ղոնգնոս և Կրետէս ասացին. Պաւղոս, ուստի՞ ունիցիս զթագաւորն գայն, զի այսպէս հաւատասցուք ի նա, և ոչ փոխել յամառութիւնս յայս: Եւ Պաւղոս, սկսաւ խօսել նոցա զքան վարդապետութեան այսպէս. Արք, որք ի յանդգնութեան էք և ի մոլորութեան, դարձլիք և ապրեալիք ի հրոյն որ գալոցն է ի վերայ ամենայն աշխարհաց: Քանզի ոչ որպէս դուք կարծէք թագաւոր այն յաշխարհէ գալոց է, և զինուորեմք նմա, այլ յերկնից կենդանւոյն Աստուծոյ, որ վասն անօրէնութեանց գայ դատաւոր, և երանի այն որ հաւատայ ի նա, զի կեցցէ յաւիտեան. վասն զի գայ ի մաքրումն, յայրել զաշխարհս: Եւ նոքա առաջի նորա ասեն. Աղաչեմք զքեզ ծառայ Աստուծոյ, օգնեա մեզ և արա դմեզ որպէս դուք ես, և արձաւ կեմք զքեզ ի մահուանէդ: Եւ Պաւղոս ասաց. Ոչ եմ փախստական ի Քրիստոսէ, այլ օրինաւոր զօրական եմ Աստուծոյն կենդանւոյ. եթէ գիտէի եթէ մեռանիմ

իմում Թագաւորին, առնէի զայդ ով Ղոնգնէ և Կրետէ: Այլ վասն զի կեամ Աստուծոյ իմում և զնա սիրեմ, երթամ առ Տէրն իմ, զի ընդ նմա եկից ի փառս Հօր իւրոյ: Եւ նոքա ասեն ցնա. Եւ զիւրդ յետ գլխատելոյն քո կեցցուք մեք:

Եւ մինչդեռ նա դայն խօսէր, առաքէր Ներոփն զՊարթենէս և զՓարէս տեսանել թէ գլխատեալ իցէ Պաւղոս: Եւ իբրև եկին գտին զՊաւղոս կենդանի: Եւ Պաւղոս կոչեցեալ զնոսա առ ինքն ասէ. Հաւատացէք ի կենդանին Աստուած որ և զիս և զհաւատացեալս իւր յարուցանէ ի մեռելոց: Եւ նոքա ասեն. Երթամք առ Ներոփն այժմ, և յորժամ մեռանիցես դու և յարիցես, հաւատացուք յայնժամ: Եւ Ղոնգնոս և Կրետէս աղաչեն զնա վասն փրկութեան իւրեանց: Ասաց Պաւղոս. Ընդ արչալուչն առաւօտուն եկեալ ձեր և ի գերեզման իմ, գտի՛ք արս երկուս զի յաղօթս կայցեն, զՏիտոս և զՂուկաս, նոքա տացեն ձեզ զկնիքն տէրունական: Եւ կացեալ Պաւղոս առաջի, յարեւելս կոյս, յաղօթս եկաց յերկար, խօսեցաւ երբայեցերէն ընդ արսն, և ձգեալ զպարանոցն այլ ոչ եւս խօսեցաւ: Եւ իբրև եհատ զգլուխն դաշիճն, կաթն ցայտեաց ի հանդերձս նորա. և նա զարմացեալ փառաւոր արար զԱստուած, որ ետ զայնպիսի փառս Պաւղոսի, և երթեալ պատմեաց կայսեր զեղեալսն:

Եւ մինչդեռ նա զարմանայր և տարակուսէր, եկն Պաւղոս յիններորդ ժամուն, մինչդեռ բազումք շուրջ կային զնովաւ փիլիսոփայք և սիրելիք. և ասէ ցկայսր. Ահաւասիկ կեամ ես Պաւղոս Աստուծոյ զօրականս, և ոչ մեռայ, այլ կեամ. և դու տես զի լինելոց է քեզ չար, յետ ոչ բազում ատուրցս այտոցիկ, վասն զի հեղեր արիւն արդար. և նա խռովեալ ընդ բռնսն, հրամայեաց արձակել զկալանաւորսն և զամենայն կապեալսն: Իսկ որոց պատուիրեաց Պաւղոս առաւօտուն երթալ ի գերեզմանն, գտին արս երկուս զի կային յաղօթս, և զՊաւղոս ի մէջ նոցա, և զարմացան յոյժ: Եւ տեսեալ զնոսա Տիտոսի և Ղուկայ, և զահի հարսն ի մարդկանէն երկիւղէ, ի փախուստ

դարձան: իսկ նոքա զկնի ընթացեալ հասին և ասեն. Ոչ հայաժեմք զձեզ այլ աղաչեմք զի տացէք մեզ զկնիքն, որպէս և Պաւղոս պատուիրեաց որ ընդ ձեզ այժմ յաղօթս կայր: Եւ նոցա լուեալ, յոյժ ուրախ եղեն և ետուն նոցա զկնիքն տէրունական, փառաւորելով զՀայր և զՈրդի և զաւրբ Հոգին այժմ և յաւիտեանս. ամէն:

Առ Ներոնիւ կայսերը Հռովմայեցւոց վկայեաց Պաւղոս առաքեալ, կտրեալ զգլուխն սուսերաւ, յերեսներորդի վեցերորդի ամի կենարար չարչարանացն. զբարւոյ պատերազմ պատերազմեալ ի Հռոմ քաղաքի, որ օր եօթն էր Պանէմոն ամսոյ, որ կոչի Հռովմայեցւոց, յառաջ քան զերիս կաղանդացն յուլեայ, որ է մարգաց ամիս, յորում կատարեցաւ սուրբ առաքեալն իւրով վկայութեամբն ի վաթսներորդի վեցերորդի ամի փրկչին մերոյ Տեառն գալստեանն: Եւ ես ստոյգ նշանակեցի զժամանակ վկայութեան Պաւղոսի առաքելոյ:

Տ Ե Ս Ի Լ

Ա Ռ Ա Ք Ե Լ Ո Յ Ն Պ Ա Ի Ղ Ո Ս Ի

ՈՐ ՏԱՐԱՆ ՀՐԵՇՏԱԿՔՆ ԶՀՈԳԻ ՆՈՐԱ

Եւ յորժամ տարան զՊաւղոս և ցուցին նմա զտեղիս արդարոցն և մեղաւորացն, և մարմինն կայր կենդանի և հոգի նորա ետես զտեղիս հանգոտեան արդարոցն և զտանջանս մեղաւորացն: Զեօթն օր և զեօթն գիշեր, հրեշտակք ի շուրջ ածին և ցուցին նմա զամենայն սքանչելիսն Աստուծոյ. և արձակեցին զՊաւղոս քարոզել ընդ ամենայն տիեզերս: Արդ, լուարուք որդիք մարդկան և ի միտ առէք, և յորժամ լսէք զպատուիրանս զայս, ի միտ առէք և ողբացէք և ապաշխարեցէք և լացէք զյանցանս ձեր, յաղօթս կացէք և ջանացարուք վաղվաղակի վասն մեղաց ձերոց ի տուէ և ի գիշերի, և առաւօտու և ի վաղորդեան: Զի ի մտանել արեւուն ամենայն հրեշտակքն տանին զփառարանութիւն առաջի Աստուծոյ, զամենայն աւուրս կենաց իւրեանց, երկիր պագանեն Աստուծոյ և մատուցանեն զգործս մարդոյ զոր գործեալ իցէ՝ յերեկորեայ մինչև յառաւօտն և ի վաղորդայնէ մինչև ցերեկոյն, եթէ բարի է գործեալ և եթէ չար. և են հրեշտակք՝ որ երթան ուրախութեամբ, և են՝ որ տրտմութեամբ: Ի մտանել արեւուն որ է իսկ առաջին ժամ գիշերոյն, երթան ամենայն հրեշտակքն յարս և ի կանայս զի պահեսցեն զնոսա, զի պատկեր Աստուծոյ է մարդն, հրեշտակքն առ Աստուած և երկիր պագանեն, և մատուցանեն զգործս մարդոյն, եթէ բարի և եթէ չար, զպատասխանիսն հանեն առ Աստուած:

Ձեզ ասեմ որդիք մարդկան. զի յորժամ հրեշտակն առ Աստուած տանի զաղօթս և զերկրպագութիւն առաջի Աստուծոյ, ես Պաւլոս տեսի ի նմին ժամուն որ եկին հրեշտակքն ուրախութեամբ և սաղմոսիւք երկիր պագին առաջի Աստուծոյ: Հոգի սուրբ ել ընդ առաջ նոցա, և ձայն որ ասէ. Ուստի՞ դայք պաշտօնեայք մեր, զի բերէք զբեռինս և զաւետիս: Ետուն պատասխանի և ասեն. Մեք զամբ յայնցանէ՝ որք որոշեցին զանձինս իւրեանց յաշխարհէ և յայնմանէ՝ որ բնակեալ են յայրս և ի փապարս լերանց, լան և մաշեն զանձինս իւրեանց վասն տնուան քո: Ձայն որ ասէ. շնորհ իմ և օգնութիւն ի վերայ նոցա և ոչ թողից զնոսա, զի արարին զանձինս իւրեանց տաճար և բնակարան սուրբ Երրորդութեանն:

Իբրև գնացին այն հրեշտակքն, ահա եկին այլ հրեշտակք երկիր պագանել ի ժամու իւրեանց որք լային և ողբային. և հոգի Տեառն ել ընդ առաջ նոցա և ասէ. Ուստի՞ դայք պաշտօնեայք մեր: Ետուն պատասխանի լալով և ասեն. Մեք զամբ յայնցանէ՝ որ կոչեցեալ է անուն քո ի վերայ նոցա, թշուառական դնեն պատճառս յամենայն ի գործս իւրեանց. աղօթք սուրբ ոչ արարին և ոչ կացին ի պատուիրանն Աստուծոյ, և ոչ եղեն լսող առաջնորդաց իւրեանց, զիսրդ պահեմք զնոսա: Եղև ձայն յԱստուծոյ որ ասէ. Մի՞ դադարէք պահել զնոսա, մինչ զի գարձցին և ապաշխարեսցեն. ապա թէ ոչ՝ գան առ իս և ես դատեմ զնոսա: Իմացարուք որգիք մարդկան, զի զամենայն զոր խնչ գործէք եթէ չար և եթէ բարի, զամենայն մատուցանեն առաջի Աստուծոյ:

Իբրև կայի ես անդր, եկն հրեշտակն և ասէ ցիս. Եկ զկնի իմ և ցուցից քեզ զտեղիս արդարոցն յորժամ ելանին ի մարմնոյ իւրեանց. և անտի տարայց զքեզ ի տանջանս մեղաւորացն և ցուցից քեզ զխորութիւնս դժոխոցն, և անդ ցուցից քեզ զանձինս մեղաւորացն՝ յորժամ ելանեն ի մարմնոյ իւրեանց: Եւ գնացի զկնի նորա և հայեցայ ի խոնարհ երկիր

և տեսի զիշխան ահաւոր և անդ էին հոգիք մուրեւ-
լոցն որ մուրեւեցուցանէին զմարդիկ յԱստուծոյ. և
անդ հոգիք ստուծեան և ագահութեան, և անդ էին
իշխանք ամենայն չարութեանց աշխարհին: Չայս
ամենայն ետես ակն իմ ի ներքոյ երկնից:

Եւ դարձեալ հայեցայ և տեսի հրեշտակս ահա-
ւորս, անողորմն, որ բնակութիւն ոչ գոյ ի նոսա. և
էին երեսք նոցա լի բարկութեամբ և ատամունք
նոցա էին արտաքոյ բերանոյն, աչք նոցա փայլէին
որպէս պղնձիս և հեր գլխոյ նոցա մեծամեծս, և բոց
հրոյ ելանէր ի բերանոյ նոցա: Հարցի և ասեմ ցհրեշ-
տակն. Տէր, ո՞վ են նոքա: Եւ պատասխանի սուեալ
ասէ. Սոքա այն են որ առաքեն զանձինս ամբարըշ-
տացն ի տանջանս և անողորմ տանջեն զանձինս մե-
ղաւորացն:

Եւ հայեցայ ի բարձունս և տեսի այլ հրեշտակս
որ էին երեսք նոցա լուսաւոր իբրեւ զարեգակն, ա-
ծեալ էին ընդ մէջս իւրեանց կամարս ոսկիս և ու-
նէին ի ձեռինս իւրեանց պսակս և զդրոշմ Աստու-
ծոյ, և զգեցեալ էին հանդերձս լուսաւորս, և էր
գրեալ ի նոսա անուն որդւոյն Աստուծոյ, և էին լի
ամենայն հեղութեամբ: Հարցի ցհրեշտակն և ասեմ.
Տէր, ո՞վ են սոքա: Եւ պատասխանի և ասէ. Այս
են որ տանին զանձինս արդարոցն: Եւ հարցի և ա-
սեմ. Եթէ պատահէին այն ահաւոր հրեշտակքն,
զինչ արասցեն արդարոցն: Եւ նա ասէ. Հրեշտակն
ողորմութեան է ընդ նոսա, ոչ երկնչին զի արդարք
են և ունին զմատանին ի ձեռինս իւրեանց:

Հայեցայ և տեսի այր մի արդար զի մեռանէր. և
եկին հրեշտակք ողորմութեան և առին զհոգի նորա
և գնացին ընդ այն տեղին՝ ուր հոգիքն էին մուրեւ-
լոցն և ստուծեան, պոռնկութեան և ագահութեան.
և տեսին զի ոչ գոյր նոցա ինչ պատճառք: Իբրեւ
տեսին զնա, լալով ասացին. Ով անձն որ զերծար ի
ձեռաց մերոց, քանզի արարեալ էր քո զկամս Աս-
տուծոյ յերկրի, զի ահա ուրախ են վասն քո հրեշ-
տակք քո: Չայն եղև յերկնից, որ ասէր. Ածէք զնա

այսր: Եւ իբրեւ մտին յերկինս, ի նմին ժամու ձայն որ ելանէր ի բիւրուց բիւրուց հրեշտակաց որ ասէր. Զօրացիր, անձն, և քաջալերեա, քանզի զարմացան իբրեւ տեսին զի ունէր զգրոշմն Աստուծոյ. աղաղակէին միաբան և ասէին. Զօրացիր և քաջ լեր, անձն, զի ամենեքեան ուրախ են ընդ քեզ, քանզի արարեալ է քո զկամս Աստուծոյ յերկրի: Եւ առաջնորդեցին նմա. զնայ և չոգաւ երկիր եպագ Աստուծոյ: Եւ իբրեւ դադարեցին, եկն Միքայէլ հրեշտակապետն բազում զօրօք հրեշտակաց ընդ նմա, և նոքա մերձեցան և երկիր պագին առաջի Աստուծոյ: Եւ ետ զնա ցՄիքայէլ հրեշտակապետն և տարաւ զնա ի կեսանն յաւիտենից, վայելել զանանց բարութիւնսն:

Ի նմին առուր ելի յայլ տեղի, և տեսի այր մի մեղաւոր. եկեալ էին բարի հրեշտակքն և վիճէին ի վերայ անձինն, և ոչ գտին իրաւունս բարի հրեշտակքն. այլ ըմբռնեցին զնա անողորմ հրեշտակքն: Իբրեւ մերձեցան յերկինս լսել զձայն որ ասէր ի բիւրուց հրեշտակաց. Վայ քեզ, թշուառական անձն. լաւ էր քեզ եթէ չէր ծնեալ զքեզ երկիր: Ահա եկն հրեշտակ անձին ընդ այնորիկ և ասէ. Այս է անձն որ մատուցանէի զգործս դորա հանապազ: Իղև ձայն որ ասէր. Ո՛ւր է արդարութիւն քո, ո՛ւր է ողորմութիւն քո. գիտէիր զարդարութիւն և գործէիր զանօրէնութիւն: Ետ պատասխանի հոգին թշուառական և ասէ. Ո՛վ է որ էջն ի դժոխս, և ել պատմեաց մեզ, եթէ գոյ դատաստանք: Հայեցայ և տեսի զչարիս նորա զամենայն զոր յիշէր. և եղև ձայն որ ասէր. Հանէք զդա ի խաւարն արտաքին, անդ եղիցի լալ և կրճել ատամանց:

Եւ ասէ ցիս հրեշտակն. Եկ զկնի իմ և տարայց զքեզ ի տեղիս արդարոցն: Եւ զնացի զկնի նորա. և հայեցայ ի խոնարհ երկիր և տեսի լոյս և մլար և խաւար: Եւ ասեմ ցհրեշտակն. Տէր, զի՞նչ է այս: Եւ ասէ ցիս. Այս է մեղք որ խառնեալ են ընդ աղօթս մեղաւորաց: Եւ յոգւոց հանելով՝ ասեմ ցհրեշտակն. Կամէի տեսանել զանձինս մեղաւորացն թէ յոր՞ում

նմանութեան ելանեն յաշխարհէս: Եւս պատասխանի հրեշտակն և ասէ ցիս. Հայեաց ի խօնարհ երկիր: Եւ Հայեցայ և տեսի երկիր բարի և վայելուչ. և ահա պայծառ է եօթնպատիկ քան զճառագայթս արեգականն: Հարցի ցհրեշտակն և ասեմ. Տէր, ո՞ր տեղիս այս: Ասէ ցիս. Այս տեղիք կուսանացն են և այնոցիկ որ նեղեալ են և մաշեալ գանձինս քաղցով և ծարաւով վասն անուանն Աստուծոյ:

Եւ յետ այսորիկ տեսի յարևելից կուսէ գետ ջրոյ. և գետն էր սպիտակ քան զկաթն: Հարցի ցհրեշտակն. Տէր, զի՞նչ է այս: Եւ ասէ ցիս. Այս է ծովն փափկութեան, և յարևելից կուսէ մտանէ ի քաղաք օծելոյն. այլ ոչ են արժանի մտանել ի քաղաք օծելոյն. բայց ճանապարհ այս է որ տանի ի նա. եթէ ոք շնացեալ կամ ամբարշտեալ, և դարձեալ ապաշխարեսցէ և արասցէ պտուղ տալաշխարութեան, յորժամ ելանէ ի մարմնոյն, ածեն զնա երկիր պագանել առաջի Աստուծոյ, և յետ այնորիկ տան զայնպիսին ցՄիքայէլ հրեշտակապետն կտակարանացն և մկրտէ զնոսա ի ծովս յայամիկ, և ածեն զնոսա ի քաղաքս յայամիկ ընդ այնոսիկ որք ոչ երեսք մեղան: Եւս զարմացայ և օրհնեցի զԱստուած: Եւս պատասխանի հրեշտակն. Եկ զկնի իմ և տարայց զքեզ ի քաղաքն յայնմիկ: Եւ յանկարծակի եղև ինձ ելանել ի վերայ ծովուն, և եհան զիս ի նաւ ոսկի. և էին հրեշտակք իբրև հազարք, սաղմոսելով առաջնորդէին ինձ մինչև մօտ ի քաղաք օծելոյն, և բնակիչք քաղաքին ուրախ էին ընդ երթալն իմում ի քաղաքն. և էր իսկ լոյս նորա պայծառ՝ առաւել քան զլոյս աշխարհիս, եօթնպատիկ քան զճառագայթս արեգականն: Եւ էր իսկ տեսիլ քաղաքին միապէս ոսկի, և երկուստասն պարիսպ շուրջ զնովաւ, և երկուստասն հազար աշտարակ կա(յին) ի նմա, և երկուստասն գրունք մօից ի քաղաքն և էին բարձր ի միմեանց և յայնցանէ, և էին զարդարեալք ամենայն վայելչութեամբ. և չորս գետ գային շուրջ զնովաւ, և յարևելից կուսէ էր գետն մեղր, և յարևմտից էր գետն գինույ. և ի հարաւայ

էր գետն կաթն. և ի հիւսիսոյ էր զետն ձիթոյ: Եւ իբրեւ տեսի, հարցի ցհրեշտակն. Ո՞վ են այս գետաքս որ կան շուրջ զքաղաքաւս: Ասէ ցիս. Այս գետք նման են այնմ գետոց որ յաշխարհին են. անուն գետոյն որ մեղր է՝ Փիսոն է. և անուն գետոյն կաթինն՝ Տիգրիս է. և անուն գետոյն որ գինին է՝ Գեհոն է. և անուն գետոյն որ ձէթն գայ՝ Եփրատէս: Քանզի արդարք մինչ յաշխարհին էին՝ ոչ արարին զկամս անձանց իւրեանց, այլ քաղցիւ և ծարաւով կային վասն անուանն Աստուծոյ: Վասն այնորիկ զան ի քաղաքս յայս և հատուցէ նոցա Աստուած բիւրապատիկ քան զոր տեսնես: Դարձեալ հարցի ցհրեշտակն. Տէր, ա՛յս են պարգեքն զոր խոստացաւ Աստուած սրբոց իւրոց: Եւ նա ասէ. Ոչ են այս միայն, այլ առաւել եօթնպատիկք (քան) զոր տեսնես: Իբրեւ ելանեն սուրբք յաշխարհէ և զան տեսանել զայս պարգևս, լան և ասեն յոգոց հանելով. Ընդէ՛ր ոչ լուաք բան մի բարի խօսք ի բերանոյ մերմէ. Ընդէ՛ր բարկացուցաք զեղբարս մեր և զընկերս: Իբրեւ յաւելաւ ի խօսս, հարցի և ասեմ. Տէր, ա՛յս միայն են պարգեքն զոր խոստացեալ է Աստուած սրբոց իւրոց: Ետ պատասխանի հրեշտակն. Ոչ է այս միայն զոր տեսնես այժմ. այս այնոցիկ են որ կանայս ունին և կանանցն որ արս ունին, և հանդարտք եղեն ի կուտութենէ իւրեանց և արարին զկամս Աստուծոյ, տայ նոցա զայս պարգևս:

Հարցի ցհրեշտակն և ասեմ. Տէր, ո՞յր է այս տեղիս: Եւ ասէ ցիս. Երկրպագուացն է և հեզոցն, որպէս ասէ Տէրն, եթէ երանի հեզոց՝ զի նոքա ժառանգեսցեն զերկիր:

Եւ զարձեալ եհան զիս ընդ դուռն արեւելեան, և տեսի անդ ծառս մեծամեծս, և պտուղ ոչ գոյր ի նոսա. ելանէին մարդիկ և մտանէին ի քաղաքն. լային նոքա յորժամ մտանէին մարդիկն ի քաղաքն, և ծառքն ապաշխարէին, և ի ծուռն իջանէին և կանգնէին: Ես իբրեւ տեսի, լացի ընդ նոսա և ասեմ. Տէր, ո՞վ են սոքա զի ոչ եղեն արժանի մտանել ի

քաղաքս յայս, քանզի ամենայն մարդիկ մտանեն: Եւ ասէ. Սոքա երիցունք էին հպարտք. հանապազ կային յաղօթս, բայց զսիրտս իւրեանց հպարտ ունէին քան զամենայն մարդիկ. նզովէին, բարձր ունէին զանձինս իւրեանց, արհամարհէին զընկերս իւրեանց, ոմանց ողջոյն տային, և ոմանց բանային զգուրս տանն և ոմանց ոչ բանային. եթէ ընկերքն սակաւ ինչ ասէին, բարձրանային ի վերայ նոցա, և լի էին ամբարտաւանութեամբ: Հարցի և ասեմ. Եւ ամբարտաւանութիւն արգելո՞ւ զնոսս ի քաղաքէս: Եւ ասէ ցիս. Արմատ ամենայն չարեաց՝ ամբարտաւանութիւնն է. միթէ որդին Աստուծոյ որ էլ յաշխարհ միթէ ամբարտաւանեցա՞ւ. ոչ, այլ խոնարհեցաւ: Հարցի և ասեմ. Եւ ծառ(այ)քն ընդէ՞ր խոնարհին և կանգնին. և ասէ. Ի ժամանակին որ էին յերկրի, զժամն ասէին և ծունր ոչ ածէին. այժմ ապաշխարեն, որ ոչ գոյ տեղի ապաշխարելոյ:

Եւ ասէ ցիս հրեշտակն. Եկ զկնի իմ և տարայց զքեզ ի տեղիս արդարոցն: Եւ եհան զիս յարևելից կուսէ ուր գետն է Գեհոն: Եւ տեսի անդ զԱբրահամ և զԻսահակ և զՅակովբ և զամենայն արդարսն. իբրև տեսին ցիս, ողջոյն ետուն ինձ: Եւ ասեմ ցհրեշտակն. Տէր, ո՞ր է տեղիս այս: Եւ ասէ ցիս. Այս այնոցիկ է որ ընկերասէր և օտարասէր է. յորժամ ելանէ հոգին ի մարմնոյն, տայ զայնպիսին ցՄիքայէլ հրեշտակապետն. և ընդ այս ճանապարհս ածեն ի քաղաքս յայս, և արդարքն ողջոյն տան նմա և ասեն. Ընդ որս մտեր զու ի մէջս:

Եւ տարաւ զիս միւսանգամ ի տեղի մի խաւարի. և տեսի այր մի մեղաւոր անդ, և տանէին զնա հրեշտակքն ի տեղի խաւարի, և տանջէին զնա հրեղէն գաւազանաւ. և ձայն եղև յերկնից և ասէր. Ածէք զթշուառականդ որ բարկացոյց զԱստուած և զպատուիրան նորա ոչ պահեաց: Իբրև ածին զնա, տեսին զնա հրեշտակք և հրեշտակապետքն բիւրք բիւրուց, աղաղակէին և ասէին. Վայ քեզ, թշուառական, զինչ կամիս տալ պատասխանի ընդ գործոց քոց: Պա-

տասխանի ետ հրեշտակն որ պահէր գանձն և ասէ. Լացէք ամենայն հրեշտակք երկնից ընդ իս: Պատասխանի ետուն ամենայն հրեշտակքն և ասեն. Հանէք զդա ի մէնջ, զի հոտ դորա ձանձրացուցանէ զմեզ: Եւ յետ այնորիկ ածին զնա առաջի Աստուծոյ և ցուցին նմա զԱստուած. և հրեշտակն որ պահէր զնա սղաղակեաց և ասէ. Ես եմ հրեշտակն, որ մատուցանէի զգործս դորա զոր գործէր ի տուէ և ի գիշերի. Հաստ ըստ գործոց դորա: Չայն եղև առ նա և ասէ. Ո՞ր է բողոք քո փոխանակ ամենայնի զոր արարի քեզ բարի. միթէ ա՞յլ սահման եղի քեզ քան զարդարոյն. միթէ օր մի զարեգակնն ո՞չ ծագեցի ի վերայ քո իբրև ի վերայ արդարոյն. կամ թէ ո՞չ ետու պարարտութիւն յանդատանս և ի տունս քո: Եւ իբրև լուաւ, կարկեցաւ և ոչ տայր պատասխանի: Աղաղակէին ամենեքեան և ասէին. Արդար ես դու, Տէր, և ուղիղ են դատաստանք քո, զի ամենեքեան որ առնեն ողորմութիւն՝ եղիցի նոցա ողորմութիւն: Եւ դատաւորն ասէ. Արդ տուք զդա ի մեղաւոր հրեշտակն, տանել ի խաւարն արտաքին, անդ եղիցի լալ և կրճել ատամանց. և անդ եղիցի մինչև յօր դատաստանի իմոյ:

Տեսի անձն մի զոր ածէին երկու հրեշտակք, որ լայր և ասէր. Աստուած արդար ճշմարտութեամբ և քաղցր: Եւ ասէ հոգին այն. Այս եօթն օր է որ մատնեցայ ի ձեռս այս երկու հրեշտակացս, և տաւրան զիս ի տեղիս որ ոչ էի տեսեալ. ասէ ցիս արդար դատաւորն Աստուած. Զինչ գործ գործեալ է քո, որ ոչ արարին քեզ ողորմութիւն. խոստովանեա՛ զմեղս քո զոր արարեր յերկրի, զի ոչ դու արարեր ողորմութիւն: Ետ պատասխանի և ասէ. Ոչ մեղայ: Եւ բարկացեալ սրտմտութեամբ յասել նորա եթէ ոչ մեղայ, և ասէ ցնա. Ընդէ՞ր յաշխարհին յայն զոր ինչ մեղանչէիք յիս, ոչ խոստովանէիք և ապաշխարէիք. պատճառս մեղաց ուսանէիք. ո՞չ այնպէս է: Եւ միւս անգամ լուան ձայն ի բիւրուց բիւրուց հրեշտակաց որ ասէին. Արդար ես դու Տէր և ուղիղ են դատաս-

տանք քո: Եւ դարձեալ ասեն. Հանէք զժառայդ անպիտան ի խաւարն արտաքին, անդ եղիցի լալ և կրճել ատամանց:

Եւ ասէ ցիս Հրեշտակն. Եկ զկնի իմ և տարայց քեզ ի տեղիս արդարոցն: Եւ գնացի զկնի նորա: Եւ տարաւ զիս յերկրորդ երկինս և կացոյց զիս առաջի դրանն. և էր դուռն ոսկի, և առաջի նորա երկու սիւնք ոսկի և ի վերայ նորա երկու տախտակս լի գրով: Դարձաւ էառ զիս Հրեշտակն և ասէ ցիս. Երանի է քեզ թէ մտանէիր ընդ այս դուռնս. զի ամենեքեան չեն արժանի բայց միայն աշխտօքն: Հարցի և ասեմ. Տէր, զինչ է այս գիրս ի տախտակս: Եւ ասէ. Անուանք արդարոցն է, ոյք պաշտեն զԱստուած ամենայն սրտիւք իւրեանց և նոքա պանդուխտք են յերկրի: Հարցի և ասեմ. Տէր, անունք նոցա գրած է աստ թէ ոչ: Եւ ասէ ցիս. Ոչ եթէ անուանք նոցա միայն այլ և նմանութիւնք նոցա, և մազ գլխոյ նոցա գրեալ են աստ և այլ գործք նոցա և կերպարանք նոցա: Իբրեւ մտի ես ի ներքս անդ, պատահեաց ինձ այր մի ալեոր, և երես նորա լուսաւոր էին որպէս զարեգակն. եկն ընդ առաջ իմ և համարեաց զիս և ասէ. Ողջ եր սիրելի Աստուծոյ Պաւղոս, և տրտմեցաւ յոյժ և ասէ. Կամէի զամենայն երկիր, որ մտանէին յայս պարգեւս, և սակաւք են որ մտանեն աստ. լամ և յոգւոց հանեմ վասն ազգի մարդկան, քանզի յոյժ բազում են պարգեւքն և բարիքն, զոր պատրաստեաց Աստուած սրբոց իւրոց: Հարցի վասն ալեւորին և ասեմ. Տէր, ո՞վ է սա ալեւորս այս: Եւ ասէ. Սա Ինովք է զպրապետն արդարութեան: Տեսի անդ և զԵղիա, եկն ետ ինձ ողջոյն, և իբրեւ ետ զողջոյնն, ի լաց հարաւ և տսէ. Քանի՞ են պարգեւքն զոր պատրաստեաց Աստուած սրբոց իւրոց: Եւ ասէ Հրեշտակն. Տես և ի միտ առ զոր ցուցի քեզ, և պատմեա որդւոց մարդկան յերկրի:

Եւ ասէ Հրեշտակն. Եկ զկնի իմ և ցուցից քեզ զոր արժանն է. պատմեա որդւոց մարդկան: Եւ

տարաւ զիս ի գեան որ էր ի հարաւոյ կոյս քաղաքին. զի էին անդ որդիք մարգկան ուրախ և սաղմոսէին: Եւ ասեմ. Տէր, ո՞վ են սղբա: Եւ ասէ ցիս. Սղբա այնպիկ են որ ետուն զանձինս իւրեանց նուէրս Աստուծոյ և կային սրբութեամբ, որ ոչ գոյր ի նոսաումբարտաւանութիւն, այլ ի հեղութիւն էին և ի խոնարհութիւն և ի մաքուր յօթեւանի գործս իւրեանց. տան զայնպիսիսն ի Միգայէլ հրեշտակապետն և ընդ այս ճանապարհս ածեն ի քաղաքս յայս: Հարցի ցհրեշտակն և ասեմ. Տէր, կա՞յ յայսմ տեղի որ լաւ է քան զընկերին ի քաղաքիս յայսմիկ: Եւ ասէ. Այո, երկրորդն լաւ է քան զառաջինն, և երրորդն քան զերկրորդն. մի քան զմի փառաւոր են: Եւ դարձեալ տեսի աթոռս արկեալ առ ոմե՛նայն դրանն, և ի վերայ ամենեցունցն պսակս և կա՛մարս ոսկիս: Հայեցայ և տեսի միւսանգամ այլ աթոռս ի մէջ քաղաքին, զարդարեալ ամենայն վայելչութեամբ և պսակս ի վերայ նոցա, անպատմելի որ ոչ ոք կարէ պատմել զվայելչութիւն նորա: Հարցի և ասեմ. Տէր, ո՞ւմ պատրաստեալ են տեղիքս այս և աթոռքս: Եւ նա ասէ. Այս այնոցիկ է որքան(?) արարին զանձինս իւրեանց, վասն անուանն Տեառն, քանզի գիր նոքա ոչ գիտէին և ոչ սաղմոսս բազումս, այլ զոր լսէին ի պատուիրանայն Աստուծոյ զայն ոռնէին, վասն հեղութեան և ողորմութեան իւրեանց:

Իսկ էր ի մէջ քաղաքին եկեղեցի մի մեծ և յոյժ բարձր, և էր այր մի մերձ ի բեմն նորա, իբրև զարեգակն լոյս տայր քաղաքին, և ունէր գիրք ի ձեռին իւրում սաղմոսաց և տայր կցուրդ զալէլուան. և ի վերայ պարսպաց էին և ի վերայ աշտարակացն եւ ի վերայ դրանցն քաղաքին կցէին զալէլուան: Հարցի ցհրեշտակն և ասեմ. Տէր, ո՞վ են այնպիկ որ սաղմոսեն ի վերայ բեմին: Եւ ասէ ցիս հրեշտակն. Այս Դաւիթ է որ սաղմոսէ ի վերայ բեմին, այս է Երուսաղէմ որ ի յերկրին է. զի յորժամ գայ Թագաւորն և երևի փառօք իւրովք, Դաւիթ միւսանգամ սաղմոսէ առաջի նորա և ամենայն արդարքն կցեն զալէլուան: Հարցի

և ասեմ. Քան զամենայն արդարքն Դաւիթ միայն սաղմոսէ առաջի Աստուծոյ: Պատասխանի ետ և ասէ. Քանզի որդին Աստուծոյ նստի ինքն ընդ աջմէ Հօր իւրոյ, և ինքն Դաւիթ սաղմոսէ առաջի նորա: Այսպէս պարտ է լինել և յերկրին, ըստ օրինակին որ յերկինս է. ոչ է արժանի ուռանց սաղմոսի և ալէլուի մատուցանել զպատարագն Աստուծոյ. զի յորժամ քահանայքն զպատարագն մատուցանեն, և զօրք երկնից ընդ նոսա սաղմոսեն: Հարցի և ասեմ. Տէր, զի՞նչ է ալէլուն: Եւ ասէ ցիս. Քննես և հարցանես վասն ամենայնի: Եւ ասէ. Ալէլուն եբրայեցի էր ի խօսից, և հրեշտակացն մեկնութիւն ալէլուն ասէ թեկղայթամարաթ: Ասէ ցիս. Թեկղայթամարաթն(?), այլ թարգմանէ փառք է Աստուծոյ, որ էարկ հիմունս ամենայնի, օրհնեսցուք ի նոյնն: Զի ամենայն որ սաղմոսէ և ոչ կցէ զալէլուն, մեղանչէ Աստուծոյ: Ասէ ցիս հրեշտակն. Ամենայն որ կարող է և ոչ կցէ զալէլուն, ամբարտաւան է, ոչ է արժան օրհնել զարարիչն իւր:

Եւ իբրև լուեաց ի խօսիցն, եհան զիս ի մէջ ծառոցն, և ընդ մէջ քաղաքին և ի վերայ ծովուն փրկութեան, եւ ի վերայ գետոյն կաթին և Գեհնոն եզրին, և յետ այնորիկ եհան զիս ի վերայ ծովուն ովկիանոսի. և ասէ ցիս. Գիտե՞ս թէ յո՞ երթաս: Եւ ասեմ. Ոչ գիտեմ, Տէր: Եւ ասէ ցիս. Եկ զկնի իմ և ցուցից քեզ զանձինս ամբարշտացն և մեղաւորացն, զի իմացիս զտեղիս նոցա: Եւ գնացի զկնի նորա, և էառ զիս և տարաւ յարեմոսից կուսէ. անդ տեսի ես զերեսս երկնից որ հաստատեալ կայր ի վերայ ծովուն ովկիանոսի. և յորժամ ելի ես ի վերայ ծովուն, տեսի անդ ոչ գոյր լոյս, այլ խաւար. և հեծոյն և լալոյն և վայուն և ճիչոյն, որ ելանէր ի խաւարէն: Եւ տեսի զի կայր գետս, հոսանք հրոյ հոսէին և եռայր. և արկեալ էին անդ արս և կանայս, և էին բազում յոյժ, և էր ի նոցանէն որ մինչև ի ծունկան էր ի հուրն, և էր որ մինչև ի մէջն էր ի հուրն, և էին որ մինչև ի շրթունան

էին ի հուրն, և էր որ մինչև ի հեր գլխոյն էին՝ որ հուրն ծածկեալ էր: Հարցի ցհրեշտակն և ասեմ. Տէր, ո՞վ են սոքա որ յայսպիսի տանջանա մատենցան: Եւ ասէ ցիս հրեշտակն. Սոքա այնք են որ ոչ ի թիւս արդարոցն գտան և ոչ ի թիւս ամբարշտացն, զի զոր կացին յաշխարհին տղմելոյ, ի մեզս, ի շնու թիւն կացին, և յիշոցաց ոչ դադարեցան և յամենայն չարիս էին մինչև մեռան: Հարցի և ասեմ. Տէր, ո՞վ են սոքա որ մինչև ի ծունկսն են ի հուրն: Պատասխանի ետ և ասէ. Սոքա այնք են որ յորժամ ելաւ նէին յեկեղեցւոյն և մխէին զանձինս իւրեանց ի խոտոր այրս և յուզէին զչարս և զկռիւս: Որ մինչև ի մէջս էին թաղեալ ի հուրն, այնպիսիքն էին որ հաղորդէին ի մարմնոյ և յարենէ որդւոյն Աստուծոյ և պոռնկէին և շնային զմիմեանս, և զրուցէին յեկեղեցին ի ժամ աղօթիցն: Եւ որ մինչև ի հեր գլխոյն էր ծածկեալ ի հուրն, այնոքիկ են, որ տուեալ նոցա Աստուած զամենայն բարութիւնս երկրի, և նաքա ոչ ետուն քաղցելոց և ոչ ողորմեցան որբոց և այրեաց: Որ մինչև ի չրթունսն էին, այն են որ ածէին զմիմեանս յեկեղեցին և զրուցէին, փոխանակ աղօթիցն. արդ առնուն զհասուցումն ըստ գործոց իւրեանց:

Եւ տեսի այր մի զի ածէին չորս հրեշտակ զնա ի հուրն մինչև ի ծունկսն, և արեալ ուն(էր) զձեռս իւր և թաթաւեալ արեամբ և որդն եռայր ի բերան նորա և յղընգունս, և հեծէր և լալով ասէր. Ինձ ողորմեա, զի ես քան զամենեւեան ի տանջանս եմ: Հարցի և ասեմ. Տէր, ո՞վ է սա: Եւ ասէ ցիս. Այս զոր տեսանես սարկաւազ էր, որ գիտէր զօրէնս և գործէր զչարիս առաջի Աստուծոյ. արդ ունի գտան լանս անդադար:

Դարձեալ տեսի գուր մի հրոյ լի, և անդ արկեալ էին արս և կանայս յոյժ և որդն ուտէր զնոսա. ես իբրև տեսի լացի և յոգւոց հանի, և ասեմ. Տէր, ո՞վ են սոքա: Եւ պատասխանի և ասէ ցիս. Սոքա այն են որ զշահս ոսկւոյ և արծաթոյ առնուին:

Տեսի զայլ ոմանս, տանջէին և թոյլ ոչ տային նո-

ցա, լացի և ասեմ. Տէր, ո՞վ են սոքա: Եւ ասէ ցիս. Այս կոյւքն են, որ շնային և ապականէին զկուսութիւնս իւրեանց, այգպէս ընդունին զտանջանսդ:

Տեսի արս և կանայս բազումս, զի հատանէին զոտս և զձեռս իւրեանց, և իբրև տեսի զնոսա լացի և ասեմ. Տէր, ո՞վ են սոքա: Եւ ասէ ցիս. Սոքա այնոքիկ են, որ զորքս և զայրիս և զտանակս տրրտմեցուցին և զրկէին և լացուցանէին, հակառակութեամբ և նենգութեամբ կային ընդ ընկերս իւրեանց, այժմ տանջին:

Տեսի յարեւից կուսէ բազում չարչարանս եւ տանջանս, յորում էին բազում արս և կանայս. և գետ հրոյ իջանէր ի վերայ նոցա: Հայեցայ և տեսի անդ խորխորատս յորում էին արկեալ անձինք ի վերայ միմեանց, և էր գետն ի խորս իբրև երեսուն հազար կունգուն. տեսի զնոսա զի հեծեծէին և լային և բողբէին և ասէին. Ողորմեաց մեզ, զի քան զամենեւեան մեք տանջիմք չարաչար: Հարցի և ասեմ. Տէր, ո՞վ են սոքա: Եւ ասէ ցիս. Սոքա այն են որ ոչ յուսացան Աստուած, զի յորժամ յառնէին յանկողնոյ իւրեանց, ոչ օրհնէին զարարիչն իւրեանց և ոչ ծունր ածէին. այլ սանդղէին և նըւտնէին և լուանային զմարմինս իւրեանց և զհոգիսն կորուսանէին: Հարցի և ասեմ. Տէր, քանի՞ չափ է խորութեան հրոյս այսորիկ: Ասէ ցիս. Խորութեան հրոյս չափ ոչ գոյ, այլ իբրև զկաթսայն և իբրև զյորձանս հեղեղաց. որպէս այր ոք առեալ քարս՝ ընկնու ի ծովն, և ապա զհետ ժամանակաց հառանէ յաստիկ, նոյնպէս և հուրս այս յարժամ արկանեն զանձինս մեղաւորացն ի հուրս յայս, նաև յետ հինգ հարիւր ամացն, ապա կարէ հասանել յատակ դորա: Եւ իբրև տեսի, լացի և յոգեաց հանի և ասեմ ցհրեշտակն. Միթէ դու ողորմած չե՞ս քան զորդին Աստուծոյ. քանզի Աստուած ողորմած է, երկայնամիտ ի վերայ որդւոց մարդկան և թողու որ յիւր կաման չըջի յերկրի, և գիտեն զտանջանս և ոչ

երկնչին և ոչ սարսեն և ոչ յիշեն եթէ երթալ պիտի առ Աստուած և համարս տալ ըստ գործոց և բանից. և այժմ տանջին յաւիտեանս յաւիտենից:

Դարձեալ տեսի ալևոր մի արկեալ ի հուրն և չորս հրեշտակք տանջէին զնա. և ունէր ի ձեռինն մսահան երկաթի և երեքժանի կայր ի նմա, ածէին ի բերան նորա և հանէին զաղիք նորա: Հարցի ցհրեշտակն և ասեմ. Տէր, ո՞վ է սա: Եւ ասէ. Այդ զոր տեսանես՝ երէց էր, ոչ պաշտէր զպաշտօն իւր բարի, այլ ուտէր և ընպէր և ապա մատուցանէր զպատարագն Աստուծոյ. արդ ընդունի զտանջանս:

Դարձեալ տեսի զի չորս հրեշտակք ածէին զայր մի ի հուրն և այլ հրեշտակք փայլատակամբ ծեծէին զնա և զերեսս նորա յայսմ տանջանս: Հարցի և ասեմ. Տէր, ո՞վ է սա: Պատասխանի ետ և ասէ ցիս. Զայդ զոր տեսանես՝ եպիսկոպոս էր և ոչ հովուէր հօտի իւրում բարի, այլ զփառս մեծութեան հովուէր անձին իւրում և ոչ գնայր ի շնորհս Աստուծոյ, այժմ տանջի:

Տեսի միւսանգամ արս և կանայս որ կախեալ կային զկրճնկացն և զհերացն, իբրև զթոնիր հրոյ արկեալ էին մուխ քթիցն նոցա, և թուխ բոց ելանէր և վառէր զերեսս նոցա: Հարցի և ասեմ. Տէր, ո՞վ են սոքա: Ասէ ցիս. Այս այնոքիկ են որ զարդարէին զանձինս իւրեանց, ոչ եթէ վասն արանց իւրեանց, այլ վասն շնութեան և պառնկութեան:

Տեսի արս և կանայս և էր գոյնն նոցա չէկ. և արկեալ էին ի խորխորատ մի և ածեալ էին ի վերայ նոցա ծծումբ, և իջանէր ի վերայ նոցա հոսանք հրոյ: Հարցի և ասեմ. Տէր, ո՞վ են սոքա: Եւ ասէ ցիս. Այդ այնոքիկ են, որ արան ընդ իրար ապականէին և կանայսն ընդ իրարս իբրև սողոմայեցիքն. և այժմ տանջին:

Տեսի այլ արս և կանայս որ կային ի վերայ գաւզանացն, որ խածուտէին զնոսա, և գային իբրեւ զվիշապս մեծամեծս, ուտէին եւ մանրէին զոսկերս նոցա, և ոչ տային ասել ողորմեաց. և հրեշ-

տական որ ի վերայ նոցա, ասէր. Իմացարձք եթէ դայ որդին Աստուծոյ, քանզի յառաջագոյն ասացաւ և դուք ոչ կամեցայք լսել. զի ընթեռնուին ձեզ քահանայքն զգիրս սուրբս և ոչ լսէիք, վասն այսորիկ ոչ անիրաւութեամբ մատնեաց զձեզ ի տանջանս, այլ իրաւամբք: Ես յողոց հանի և ասեմ. Տէր, ո՞վ են սոքա որ կան այսպէս: Եւ ասէ ցիս. Այս այն կանայքն են որ ապականէին զստեղծուածն Աստուծոյ և կորուսանէին զմանկունս իւրեանց, և արքն այն են, որ պողնկէին ընդ նոսա. և ահա եկին մանկունքն առաջի Աստուծոյ, և ասեն ցհրեշտակն որ կայր ի վերայ տանջանացն. Վրէժ խնդրեցէք ի ծնողաց մերոց, քանզի ապականեցին զստեղծուածն Աստուծոյ և անուն Աստուծոյ կոչեցեալ էր ի վերայ դոցա և զպատուիրանն Աստուծոյ ոչ պահեցին, այլ ետուն զմեզ կերակուր վիշապոց և կոխան խոզից, և ի մեծ գետին ընկեցին զմեզ: Եւ տարաւ հրեշտակն զմանկունն յանտրտում ուրախութիւնսն. և տարան զծնողսն ի տանջանսն յաւիտենից:

Եւ յետ այսորիկ տեսի արս և կանայս որ ելանէին ի գուբս խորս, և ծծումբ և ձէթ իջանէր ի վերայ նոցա, և շղթայս եղեալ ի պարսնոցս նոցա և կապեալ երկաթիւ զոտս նոցա, և քարչէին հրեշտակքն զնոսա բարկութեամբ և դնէին հրեղէն գաւազանս, և նովաւ տանջէին զնոսա և ասէին. Ընդէ՞ր ոչ կամեցարուք զժամանակս ձեր ապաշխարել և ապաշխարութեամբ պաշտել զՈրդին Աստուծոյ: Հարցի և ասեմ ցհրեշտակն. Տէր, ո՞վ են սոքա: Եւ ասէ ցիս. Սոքա այն են, որ մեծաբանեալ են ի վերայ երկրի, և աղքատք երկրի թշուառական արարին զնոսա. զի անուն Աստուծոյ կոչեցեալ էր ի վերայ նոցա, և ոչ արարին ողորմութիւն որբոց և այրեաց, ոչ օտարաց և ոչ ընկերաց. և զաղօթս սուրբ ոչ արարին Աստուծոյ, քանզի բազում ստացուածք իւրեանց և հոգք աշխարհի անպտուղ արարին զնոսա, և հրեշտակք շրջեցուցանէին զնոսա ընդ ամենայն տեղիսն ի տանջանսն ուր այլք կային, և ասէին իբրեւ տեսին. Թէ-

պէտ և մեք աշխարհականք էաք, ձեզ երանէաք թէ սոքա արդարք են և ծառայք Աստուծոյ. դուք առաւել էք ի տանջանա քան զմեզ:

Հայեցայ և տեսի բակ մի բարձր երեսուն կանգուն սրահ ի վերայ բոց հրոյ, և ամէր հրեշտակն արս և կանայս, զկանայս ընդ հերացն կախէին, և զարսն ընդ կրլնգացն յանին, և գայր ձայն անուին բարձր յաղալն իւրում, և առնոյր զնա, և տանջէին դառնութեամբ, և գայր դառն հեծոյն և լալոյն ի հրոյ անտի նեղութեանցն: Հարցի և ասեմ. Տէր, ո՞վ են սոքա. զի՞նչ արարեալ է սոցա: Եւ ասէ ցիս. Սոքա այն են որ զգեցեալ էին զկուսութիւն սուտ, երևէին ի մարդկանէ թէ արդարք են և ներքոյ լի էին պղծութեամբ և պոռնկութեամբ, և ոչ գործեցին զարդարութիւն, այժմ ընդունին զտանջանսդ: Ազաղակէին միաձայն և ասէին. Ողորմեաց մեզ, զի այժմ ծանեաք զապաշխարութիւն: Եւ հրեշտակն յաւելոյր ի տանջանսն և ասէր. Այժմ ապաշխարէք ուր ոչ գոյ տեղի ապաշխարելոյ:

Եւ տեսի այլ տեղի մի որ էր անիւ մի բարձր եօթանասուն կանգուն, և ելանէր հուրն և չրջէր շուրջ զնովաւ, և թուխ էր բոց նորա իբրև զմրրիկ հնոցի, տեսանէի զարսն զի կախէին զլեզուացն և զկանայսն զհերացն, և ելանէր հուրն և ծածկէր զնոսա զի ոչ երևէին. ելանէր ձայն աղաղակի նոցա որ ասէին. Ողորմեաց մեզ, զի ծանեաք զապաշխարութիւն: Եւ հրեշտակն յաւելոյր ի տանջանսն և ասէր. Այժմ ապաշխարէք ուր ոչ գոյ տեղի: Եւ հարցի և ասեմ. Տէր, զի՞նչ չար արարեալ է սոցա առաջի Աստուծոյ: Եւ ասէ ցիս հրեշտակն. Սոքա այն են որ զգեցեալ էին զկուսութիւն սուտ և զարդարէին զանձինս իւրեանց ոչ եթէ վասն աստուած. պաշտութեան այլ վասն ի պէտս մարմնոյ իւրեանց. և ձայն աղաղակի որ ելանէր ի բերանոյ նոցա որ ասէին. Ողորմեաց մեզ, զի ծանեաք զապաշխարութիւն: Եւ հրեշտակն ասէ ցնոսա. Ո՞ւր է գեղեցկութիւն գեղոյ ձեր, ո՞ւր է քուն (գոյն?) աչաց ձերոց, ո՞ւր է

չօչափութիւն ձեռաց ձերոց, ո՞ւր են ընթացք ռաից ձերոց: Ուրախ էիք ի շնութիւն ձեր և ի գողութիւն ձեր և ի պողնկութիւն և յիշոցս ձեր, պղծել բերանոց ձեր: Եւ հրեշտակն յաւելոյր ի տանջանան և տասէր. Այժմ ապաշխարէք որ ոչ գոյ տեղի ապաշխարելոյ:

Դարձեալ տեսի այլ արս և կանայս, և գազանս ահաւորս և երկայնութիւն նորա կանգուն ինն և բարձրութիւն նորա կանգուն քսան. բանայր գրեթէ իւր և կլանէր զնոսա և ջախջախէր զնոսա և մանրէր զնոսա և մերձ լինէին ի մեռանել. հանէր զնոսա ի բերանոյ իւրմէ և ընկենոյր: Հարցի ցհրեշտակն և ասեմ. Տէր, զի՞նչ չար գործեալ է՞նոցա որ յայսպիսի տանջանս մատնեցան: Պատասխանի ետ հրեշտակն և ասէ. Սոքա կոյսք էին, նուիրեալ զանձինս իւրեանց. և ապականեցին զկուսութիւնս իւրեանց ընդ մանկունս աշխարհի: Եւ բախէին զնոսա հրեշտակքն ի վերայ գազանին և ուտէր զնոսա գազանն չարաչար. և էր դէմք գազանին իբրև զհուր և փայլէին աչք նորա իբրև զփայլատակն հրոյ, և դառնայր այնպէս ծամէր զնոսա: Աղաղակէին և ասէին. Ողորմեաց մեզ Տէր, զի քան զամենեսեան մեք եմք ի տանջանս. և հրեշտակն յաւելոյր ի տանջանս նոցա:

Տեսի այլ կանայս, զի չորս իժ ծծէին գատինս նոցա, և խածանէին դեք զնոսա. և մանկունս ունէին նոքա ի գիրկս իւրեանց, և առ հրեշտակն զմանկունսն, և նոքա սղաղակէին. Ցայլ տանջանսն ևս սուաւել յառաջեցուք, զի զխորհուրդ մահու խորհեաց մեզ, և լոյսն որ ի քէն տուաւ մեզ խաւար արարեալ է սոցա: Ասէ. Սոքա հաւատաւորք էին որ զգեցեալ էին զկուսութիւն սուտ և պողնկէին և կորուսանէին զստեղծուածս իւրեանց, այժմ առցեն զտանջանսն յաւիտենից:

Դարձեալ տեսի այլ տեղի, զի էր ցուրտ և սառնամանիք և սառն, և էր գոչիւն ցրտոյն առաւել քան զհրոյն, և անդ արկեալ էր հրեշտակն արս և կոնայս

ի ստոնումանիքն և գայր լալիւն և հեծիւն և կրճը-
տոււմն աւտամանց: Հարցի ցհրեշտակն և ասեմ. Տէր,
զի՞նչ չար արարեալ է սոցա որ մատնեցան ի տան-
ջանս յայս: Եւ ասէ ցիս հրեշտակն. Սոքա այն են
որ զգեցեալ էին զկուսութիւն սուտ և ապականէին
գմարմինս իւրեանց և երդնուին և ասէին եթէ, կոյսք
եմք: Եւ արդ ահաւասիկ Աստուած է որ քննէ զսիրտս
և զերիկամունս և ոչ բք կարէ փախչել ի դատաս-
տանացն Աստուծոյ: Եղև ձայն յամենեցուն որ ա-
սէին. Ողորմեա մեզ, զի ծանեաք զապաշխարութիւն:
Եւ հրեշտակն յաւելոյր և տանջէր զնոսա և ասէր.
Ապաշխարէք այժմ որ ոչ գոյ տեղի: Հարցի ցհրեշ-
տակն վասն տառինն թէ զո՞յ ջերմութիւն ի սառս
յայս: Եւ ասէ ցիս հրեշտակն. Թէ և արեգակն ծագէ
ի սառս յայս, ոչ ջեռնուն: Ես լացի և յագագ հանի
և ասեմ...?:

Հայեցայ և տեսի այլ տեղիս տղմով, և էին անդ
արք և կանայք, և ելանէր որդն հրեղէն և ուտէր, և հուրն
եռայր և որդն ուտէր գմարմինս նոցա մինչև երևէր
ոսկերք նոցա, լային և ասէին. Ողորմեաց մեզ, տէր,
զի ծանեաք զապաշխարութիւն: Ես հարցի և ասեմ.
Տէր, ո՞վ են սոքա: Ետ պատասխանի հրեշտակն և
ասէ. Սոքա այնոքիկ են, որ ի կերակուրս մտոյ և
յագոււմն գինւոյ և մարմնոյ ընդ պոռնիկս բնակէին և
ուրախ էին ի գործս իւրեանց, և պզծութեամբ իւ-
րեանց մոլորեալ էին ի հրամանացն Աստուծոյ, տշմ
տանջին աստ:

Տեսի տեղի մի այլ զի եռայր հուրն և բորբոքէր
և հրահոսանք իջանէր և հրեշտակն ածէր անդ արս
և կանայս ի հուրն: Եկին այլ հրեշտակք և ունէին
ի ձեռս իւրեանց կայծակունս հրոյ, և նովաւ ծեծէին
զերեսս նոցա. և իբրև տեսի լացի և ասեմ. Տէր,
ո՞վ են սոքա որ այսպէս տանջին: Եւ ասէ ցիս հրեշ-
տակն. Սոքա այն են որ սոկասաւաքն էին, տային
զարծաթս իւրեանց ի վարձու և առնուին վաշխ ի
վաշխի վերայ և սոկոսիս ժողովէին: Եւ ասեն. Ո-
ղորմեաց մեզ Տէր: Եւ հրեշտակքն հրեղէն գաւա-

զանաւն ծեծէին զգլուխս նոցա և ասէին. Ժողովեսցուք զփրկութիւն հանապազ, զի դուք ոչ ժողովեցէք զփրկութիւն ձեր. այժմ տանջեալիք:

Դարձեալ տեսի այլ սառնամանիք, արկեալ անդ արս և կանայս, և նոքա լային և ողբային և կրճտէին զատամուռնս իւրեանց. իբրև տեսի լացի զնոսա և աւսեմ. Լաւ էր նոցա եթէ չէր ծնեալ զնոսա երկիր: Հարցի և ասեմ. Տէր, եթէ ծագի արեգակն ի վերայ, ոչ ջեռնուն անձինքս այսոքիկ: Եւ ասէ ցիս հրեշտակն. Եթէ ամենայն հուրդ զոր տեսանես, հեղու ի վերայ սառինդ, ոչ ջեռնու սառնդ: Եւ իբրև տեսին զիս այնոքիկ որ ի տանջանան էին, լային և ողբային և ասէին. Ողորմեաց մեզ, Պաւղոս սիրելի Աստուծոյ:

Եւ յետ այսորիկ տեսի զի բացան երկինք, և տեսի զՄիքայէլ հրեշտակապետն կտակարանաց իջեալ յերկնից և ընդ նմա զօրք երկնից հրեշտակաց, առ այնոսիկ որ ի տանջանան էին աղաղակէին և ասէին տանջանաւոր հրեշտակքն. Ողորմեաց մեզ հրեշտակ կտակարանաց, զի դու յամենայն ժամ աղաչես վասն որդւոց մարդկան: Եւ ասէ Միքայէլ հրեշտակապետն. Ես յամենայն ժամ աղաչեցի վասն ձեր և դուք ոչ արարիք սակաւ մի պարգևս, այժմ տանջիք յաւիտեանս:

Դարձեալ տեսի հաց շաղախեալ ընդ արեան և շուրջ կային երիցունք, բազում ժողովրդօք իւրեանց, և բոց ահագին ծածկէր զնոսա և աղաղակ յոյժ եւ լանէր անտի: Հարցի և ասեմ. Տէր, զի՞նչ են սոքա: Ետ պատասխանի և ասէ. Այս այն երիցունքն են որ ի կերակուրս մսոյ և գինւոյ անառակէին և ընդ կանայսն պոռնկէին, և պիղծ ձեռօք իւրեանց մատուցանէին զպատարագն Աստուծոյ և հալածէին զհրեշտակն յեկեղեցւոյն Աստուծոյ և զհոգին մերժէին ի սրբութենէն, արդ այժմ տանջին: Եւ ես իբրև տեսի լացի և ասեմ. Վայ ձեզ մեղաւորացդ, ընդէ՞ր ծնեալ էր զձեզ երկիր: Ասէ ցիս հրեշտակն. Միթէ դու ողորմած ես քան զԱստուած որ քաղցր է և երկայնամիտ, որ թողու զմարդն յիւր կաման որ զինչ և կամի առնէ յերկրի. և ես լացի դառնապէս:

Եւ ասէ ցիս հրեշտակն. Ե՛կ զկնի իմ և ցուցից ք՛իզ տանջանա մեծամեծս քան զայդ. և գնացի զկնի հրեշտակին և տարաւ զիս յարեւելից կոյս:

Հայեցայ և տեսի խորխորատ մի, զի կային անդ դրունք պղնձիք և կապարս երկաթիս, և էր գիր գրեալ ի վերայ նոցա, և ասեմ. Բայց զգրունսդ զայդ և ես տեսից զդա: Եւ ասէ ցիս. հրեշտակն. Ոչ կարես հոտոյն համբերել: Եւ իբրեւ երաց զդուռն, և ունա ժանտահոտութիւն դառն էր քան զտանջանա ամենայն, և հայէի ի ներքս ի դժոխսն և ահա անդ տրկեալ էր բիւրս բիւրուց մարդկան, և իջանէր կաթիլ սառնամանեացն ի վերայ նոցա, և էր խաւար ի վերայ նոցա և ելանէր լալիւն և հեծիւն և կրծաբախումն և կրճեւ ստամանց:

Եւ եկն Միքայէլ հրեշտակապետն և բազում զօրք հրեշտակաց՝ և ասեն. Լուարուք լուարուք որ ի տանջանսդ էք, որ խօսի բան մի Միքայէլ մեծ հրեշտակապետն: Պատասխանի ետ Միքայէլ հրեշտակապետն և ասէ. Ես կացի առաջի Աստուծոյ վասն ամենայն կենդանւոյ, և կամ զտիւ և զգիշեր և աղաչեմ զՏէր վասն մարդկան և աղօթեմ փոխանակ նոցա. նոքա ոչ դադարեցան և ոչ հանդարտեցան ի մեղաց և ի շնութենէ և յիշոցաց իւրեանց. արդ դուք անցուցիք զժամանակս ի մեղս և յանօրէնութիւնս ձեր: Ես յաղօթս կամ հանապազ և աղաչեմ զԱստուած՝ զի ամցէ անձրեւ, և դարձեալ աղօթեմ զի տացէ ցօղ յերկնից, և դարձեալ աղաչեմ զի տացէ պտուղ երկրի ձերում, և ասեմ՝ եթէ ոք արասցէ սակաւ մի բարի, ես աղաչեմ փոխանակ նորա, և օգնեցից նմա զի ապրեսցի ի դառն տանջանացս յայսցանէ: Եւ ասէ հրեշտակապետն. Ո՛ւր են աղօթք ձեր, ո՛ւր է ապաշխարութիւն ձեր, ո՛ւր են ողորմութիւնք ձեր. բայց արդ լացէք հանապազ և ես ընդ ձեզ լացից և ամենայն հրեշտակք Պաւլոսիւ հանդերձ, թերեւ ողորմեսցի ձեզ ողորմածն Աստուած: Եւ իբրեւ լուան զձայնն զայն, աղաղակէին միաբան լալով և ասէին. Ողոր-

մեայ մեզ, Որդի Աստուծոյ: Եւ ես Պաւլոս լացի եւ ասեմ: Ողորմեայ ստեղծուածոց քոց:

Եւ անկաւ Միքայէլ ի վերայ երեսաց իւրոց, նոյնպէս եւ բիւրք բիւրուց Հրեշտակաց անկան առաջի աթոռոյ տատուածութեան եւ տանն միարան: Ողորմեայ ի վերայ մարդկան, ողորմեայ ի վերայ պատկերի քում:

Եւ տեսի զերկինս զի շարժէին իբրեւ զծառ ի հողմոյ, եւ ի նմին ժամու անկան առաջի աթոռոյն ամենայն Հրեշտակապետքն եւ սերովբէքն եւ քերովբէքն, քառասուն եւ չորս երիցունքն կային առաջի աթոռոյն Աստուծոյ, եւ հազարքն հազարաց եւ բիւրք բիւրուց աղաղակէին եւ ասէին: Ողորմեայ ստեղծուածոց քոց: Եւ վերացաւ աղաղակն մինչեւ յաթոռն Աստուծոյ. եւ լուսն ձայն որ ասէր. Վասն է՞ր առաջէք զիս, Հրեշտակք իմ եւ պաշտօնեայք իմ: Եւ նոքա աղաղակէին եւ ասէին. Խնդրեմք ի քէն զի տեսանեմք շնորհս առ որդիս մարդկան:

Եւ յետ այսորիկ տեսի զերկինս բացեալ եւ զՈրդին Աստուծոյ զի իջանէր յերկնից, զթագն առնելով ի գլուխն իւր: Իբրեւ տեսին զայն ամենեքեան որ ի տանջանան էին, համբարձին զձայնս իւրեանց լալագին եւ ասեն. Ողորմեայ մեզ, Որդի Աստուծոյ բարձրելոյ, զի դու ես որ տաս ամենեցուն հանգիստ, որ յերկինս եւ որ յերկրի. ողորմեայ մեզ, զի յորմէ հետէ տեսաք զքեզ, հանգեաք: Եւ եւ ձայն յՈրդւոյն Աստուծոյ առ նոսա ի տանջանան, եւ ասէ. Զոր՞ գործ գործեալ է ձեր որ յուզէք յինէն հանգիստ, յուսուցաք յինչա՞ եւ ոչ յԱստուած որ փրկէր զնոսա, այժմ տանջեսցիք յաւիտենական տանջանօք:

Հայեցայ եւ տեսի այլ տեղիս, զի էր հուրն որպէս պարիսպ եւ ծածէր զնոսա, եւ արկեալ էր ի նոսա արս եւ կանայս եւ ծածկէր զնոսա, եւ ծամէին զլեզուս իւրեանց: Հարցի եւ ասեմ. Տէր, ո՞վ են ուրբա: Պատասխանի ետ եւ ասէ ցիս. Սոքա այնոքիկ են՝ որ յեկեղեցին քամոսէին զմիմեանս եւ զրուցէին եւ ունէն ոչ գնէին պատուիրանացն Աստուծոյ, արհամարհէին

զղաշտօնեայան և զՅատուած, վասն այդորիկ ընդու-
նին զտանջանագ յաւիտենից:

Գարձեալ տեսի այլ տեղիս խաւարայինս, յոյժ
խար, և թուփ բաց հրոյ ելանէր ի նմանէ և գոչին
հրոյն սարսեցոյց զուկերս իմ, և անդ արս և կանայս.
լային և ասէին. Ողորմեաց մեզ, Տէր, զի այժմ ծանեալք
զապաշխարութիւն: Եւ հրեշտակն յաւելոյր ի տան-
ջանս նոցա: Եւ ես հարցի և ասեմ. Տէր, ո՞վ են
այսպիսի: Եւ ասէ ցիս. Գոքս այնք են որ կախարդք
էին և ոչ դադարեցան ի չարեաց, մինչև աստակե-
ցան:

Գարձեալ տեսի այլ տեղիս խաւար չարաչար. և
ի խոր յոյժ մեծամեծ գուր, և արկեալ էր անդ արս
և կանայս: Հարցի և ասեմ. Տէր, ո՞վ են սոքա: Եւ
ասէ. Սոքս այնք են՝ որ կանայս ունէին, և կանայ-
քըն որ արս ունէին՝ և շնային. արդ՝ մատնեցան
յայս տանջանս:

Գարձեալ տեսի արս և կանայս զի ագել էին հան-
դերձս սպիտակս, և ունէին հանդերձս. և լի էին
հրեղէն որդամբք. և չորս դահիճս՝ զի ունէին շղթայս
ի ձեռս իւրեանց, և արկանէին ի պարանոցս նոցա
և քարշէին զնոսա ի խաւար անդր: Եւ եղև ձայն ի
Տեառնէ որ ասէր. Փոխանակ ձեր արիւնս իմ հեղաւ,
և ոչ ապաշխարեցիք. վասն ձեր պսակ ի փշոց եղին
ինձ, և ոչ ապաշխարեցիք. ջուր խնդրեցի ի խաչին,
զլեղի և զքացախն ետուն ինձ ըմպել. տիգաւ խո-
ցեցին զկողս իմ վասն ազգի մարդկան, և ոչ ապաշ-
խարեցիք: Զկնի ամենեցուն առաքեցի առ ձեզ մար-
գարէս և առաքեալս և զնոսա սպանիք և զնոսա
տանջեցիք. յետ ամենեցուն տուաւ ձեզ ապաշխա-
րութիւն և ոչ ապաշխարեցիք: Բայց վասն Միքայէլի
հրեշտակապետի և Գաբրիէլի և Սաղաթիէլի և վասն
Պաւղոսի եղբօր իմոյ սիրելւոյ, զի չկամիմ զնոսա
տրտում առաքել, և վասն եղբարց մերոց որ մատու-
ցանէին յաշխարհի զպատարագն, և վասն արդարոցն
որ առնեն զկամս իմ, և վասն քաղցրութեան իմոյ զի
յարեայ ի մեռելոց, ահա տամ ամենեցուն որ տան-

ջիւք աստ, օր մի և գիշեր մի հանգիստ: Աղաղակէին
ամենեքեան և ասէին. Յրհնեմք գրեզ, Որդի Աստու-
ծոյ, որ ետուր մեզ հանգիստ. լաւ է մեզ հանգիստս
այս քան զամենայն ժամանակն որ կեցաք յաշխարհին
յայնմիկ, զի թէ գիտացեալ էաք զայս՝ ամենեին ոչ
էաք մեղանչեալ, այլ ապաշխարեալ էաք և ոչ գտա-
նէաք ի տանջանս յայս:

Արդ՝ զայս լսելով. արասջիք ջանս, և ջանացա-
րուք խոստովանութեամբ. և ապաշխարեսցուք և մի
կորիցուք. այլ Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ փառք յա-
ւիտեանս. ամէն:

ԱՅԼ ՕՐԻՆԱԿՔ ՀԱՄԱՌՈՏ

Տ Ե Ս Ի Լ

Ս ՈՒՐԲ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ՊԱԻՂՈՍԻ

ՅՈՐԺԱՄ ՏԱՐԱՆ ԶՀՈԳԻՆ

Լուարուք, որդիք մարդկան, և ի միտ առէք զպատուէրս և զաքանչելիս զայս. ապաշխարեցէք արտասուօք զյանցանս ձեր ի տուէ և ի գիշերի, զի են հրեշտակք պահապան մարդկան, և զամենայն զգործս մարդոյն զոր գործէ յառաւօտէ և մինչև յերեկոյն, պարտ է մատուցանել առաջի Աստուծոյ, եթէ չար եթէ բարի. և են հրեշտակք որ երթան խաղաղու-

Տ Ե Ս Ի Լ

ՊԱԻՂՈՍ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ

ԽՍԵԼՆ ԸՆԴ ՀՐԵՇՏԱԿԻՆ

Եւ եղև բան Տեառն առ իս և առէ. Ասա ժողովրդեանդ այդ. անմիտք, մինչև յժրք մեղանչէք և յաւելուք մեզս ի վերայ մեղաց, և բարկացուցանէք զՏէր արարիչն ձեր. ասացէք (ս) անձինս ձեր եթէ հաւատացեալ եմք, և զգործս սատանայի գործէք, շրջիք անուամբ օծելոյն, և աշխարհս արար զձեզ թշուառկան, զի ամենայն արարածք հնազանդին Աստուծոյ, և մարդիկ միայն մեղանչեն, զի զամենայն արարածս արար Աստուած, և տէր ամենայնի և ինքն միայն Աստուած: Բազում անգամ արեգակն և լուսինն և աստեղք կարգան առ Աստուած և ասեն. Տէր Աստուած ամենակալ, մինչև յժրք տեսանեմք զանօրէնութիւն ի վերայ երկրի, զպառնկութիւն, զշուութիւն, զսպանութիւն և զամենայն արիամարչանս զոր գործեն մարդիկ ի վերայ երկրի. հրաման տուր մեզ զի ջուցցուք (դ) զօրութիւն աստուածութեանդ քս և այրեսցուք զնոսա, զի ծանիցեն եթէ դու միայն ես Ա-

թեամբ և են որ երթան տրտմութեամբ. որ կան յամենայն արս և ի կանայս և պահեն զմարդն, զի ըստ պատկերի Աստուծոյ է մարդն: Եւ երթան հրեշտակքն և երկիր պահանեն տուալի Աստուծոյ:

Ես Պաւլոս տեսի ի նմին ժամու որ եկին հրեշտակք ուրախութեամբ. և ել Հոգին սուրբ ընդ առաջ նոցա և ասէ. Բերէ՛ք զբեռինս տաղմասաց և աստուածպաշտութեան: Պատասխանի ետուն և ասեն. Մեք զամբ յայնցանէ որ որոշեցին զանձինս յաշխարհէ և բնակեցան յայրս և ի ծերպս վիմաց, վասն զի լան և հալին և մաշին հանապազ վասն անուանդ քո սրբոյ: Ձայն եղև որ ասէ. Շնորհ և օգնութիւն իմ եղիցի ի վերայ ձեր:

Իբրեւ զնացին նոքա, եկին այլ հրեշտակք արտում և տխուր՝ երկիր պոգին Աստուծոյ. և ել սուրբ Հոգին ընդ առաջ նոցա և ասէ. Ուստի՞ գայք, պաշտօնեայք Աստուծոյ: Ետուն պատասխանի ողբալով և տան. Գամբ յայնցոնէ՝ որ կոչեցեալ է անուն քո ի վերայ նոցա, և յամենայն գործս քո աղտեղի գտան և աղօթք սուրբ ոչ արարին և ոչ ողորմութիւն կայ առ նոսա: Եւ եղև ձայն առ նոսա և ասէ. Մի դա-

տուած: Ձայն եղև յերկնից և ասէ. Զամենայն ինչ գիտեմ ես և ոչ ինչ թաղչի յինն, ակն իմ տեսանէ և ունին իմ լսէ. այլ քաղցրութիւն իմ և ողորմութիւն իմ ներք նոցա մինչև դարձցին և ապաշխարեցեն խոստովանութեամբ և ապաշխարութեամբ, ապա թէ ոչ գաւնայցեն, ես եմ որ գտեմ զնոսա: Բազում անգամ ծագ և դետք և աղբիք կարգան առ Աստուած և տան(...?) ի վազարդնէ մինչև յերկիւյ. և կրեշտակ որ երթայ (ուրախ)ութեամբ վասն մարդոյն (յ)որում բնակեալ է: Ի մասնել արեւուն երթան երկիր պահանեն Աստուծոյ և մատուցանեն զգործս մարդոյն զոր գործեալ է, չոր և բարի:

Եւ ակն եկին ուրախութեամբ և երկիր պոգին Աստուծոյ: Եւորք զնոսա և ասէ. Ուստի՞ գայք: Պատասխանի ետուն և ասեն. Մեք զամբ յայնցանէ որք որոշեցին զանձինս իւրեանց յաշխարհէ վասն անուան քո, և որք յանապատի են և ի փառաքանչեանց, և մաշին զմարմինս իւրեանց վասն բազում սիրելի քոյ, և մեք եմք կրեշտակք նոցա: Եւ ասէ Տէր. Գիտասցիք զի որդի իմ սիրելի ընդ նոսա է և օրհնէ զնոսա, վասն զի անձինք նոցա բնակարան են օծելոյն իմոյ:

դարեւք ի պաշտելոյ զնոսա մինչև դարձցին և ապաշխարեացեն. ապա թէ ոչ՝ յորժամ գտն առ իս, ես դատեցայց զնոսա:

Իբրև կայի ես անդ, եկն հրեշտակ մի և ասէ ցիս. Եկ զկնի իմ և տաքայց և ցուցից քեզ զտեղի արդարացն և զտանջանս մեղաւորաց և զդժոխոց, և ցուցից զանձինս մեղաւորացն որ ելանեն ի մարմնոյն: Եւ գնացի զհետ հրեշտակին. և հայեցա... Եի իշխանս ահ... անդ էին ո... Երեւ... անդ էին որդիք ատուքեան և պոռնկութեան և ազաւորութեան:

Եւ դարձեալ տեսի այլ հրեշտակս ահաւոր և անողորմն, որ բնակութիւն ոչ գոյ ի նոսա. և էին եւրեւք նոցա լի բարկութեամբ, և էին ատամունք նոցա արտաքոյ բերանոյն և աչք նոցա փայլէին որպէս պղնձիս, և հեր գլխոյ նոցա մեծամեծս, բոց հրոյ ելանէին ի բերանոյ նոցա: Հարցի ընդ հրեշտակն և ասեմ. Տէր, ո՞վ են սոքա: Պատասխանի ետ հրեշտակն և ասէ. Սոքա են որ առաքեն զանձինս ամբարշտաց ի տանջանս և անագործ ատնջեն զանձինս մեղաւորաց:

Եւ հայեցայ ի բարձունս և տեսի այլ հրեշտակս, որ էին երեսք նոցա իբրև զարեգակն, և ունէին կա-

խին հրեշտակց (և արարին երկրպագութիւն Աստուծոյ և լալին և ողբային, և հոգի Տեառն եհարց զնոսա և ասէ. Աստի՛գալք, պաշտօնեալք Քրիստոսի: Եւ նոքա ասին. Գամբ մեք յայնցանէ՛ որ անուն քո կոչեցեալ է ի նոսա և աշխատ արար զնոսա, եւ թշուառականք և գնեն պատհառս մեզաց իւրեանց, և արգարութիւն ոչ արարին և յազօթն ոչ կացին առաջի քո, ընդէր խօսաբման է մեզ պահել զնոսա: Եւ ասէ Տէր. Աի՛ զազարեք ի պահելոյ զնոսա մինչև դարձցին և ապաշխարեցեն, ես յաւիտեան գատեմ զնոսա: Խմացարուք, ով մարդիկ, զի զոր ինչ գործէ մարդն, հրեշտակն տանի առ Աստուած. զբարին և զչարն: Յիշեցէք զօրն զայն. յորժամ ելանէ հոգին ի մարմնոյ անտի:

Ես Պօղոս, կռեաց զիս հրեշտակն և ասէ. Եկ զհետ իմ և ցուցից քեզ զտեսիլս սուրբս, զտեղի արդարոցն՝ յորժամ ելանեն յաշխարհ, և անտի տարայց զքեզ ի խորս զժոխոցն, և անդ ցուցից քեզ զտեղի մեղաւորացն և ամբարշտացն, եթէ յոր տեղի գնան յորժամ մեռանին: Եւ գնացի զհետ նորա, և եհան զիս յեր-

1. Ասա ծայր թղթոյն պատառեալ է:

մարս ընդ մէջս իւրեանց ոսկիս, և ի ձեռս իւրեանց պսակս և ունէին զգրողմն Աստուծոյ և զգեցեալ էին Հանդերձս լուսաւորս, և էր գրեալ ի նոսա աւնուն Որդւոյն Աստուծոյ, և էին լի ամենայն հեղութեամբ: Հարցի ց(հրեշտակն. Ո՞վ են սոքա): Ասէ . . .¹ յաւիտենից: Հարցի և ասեմ. Տէր, եթէ հանդիպին այն ահաւոր հրեշտակքն զի՞նչ արասցեն արդարոցն: Եւ նա ասէ. Հրեշտակն ողորմութեան ընդ նոսա է, ոչ ինչ երկնչին արդարքն:

Հայեցայ և տեսի այր մի արդար որ մեռանէր. և եկին հրեշտակքն ողորմութեան և առին զհոգի նորա, և երթային ի յայն տեղին ուր հոգիքն էին մեղաւորաց և պոռնկութեան. տեսի զի ոչ գային տային զպատճառս:

Եւ դարձեալ փոխեցայ և տեսի այլ տեղի, այր մի մեղաւոր՝ որ եկն բարի հրեշտակն և շար, եկն և անողորմն, և վիճէին ի վերայ անձին մեղաւորի և ոչ գտին իրաւունս բարի հրեշտակքն, այլ ըմբռնեցին զնա անողորմ հրեշտակքն: Իբրև մերձեցան յերկինս,

կինս, հայեցայ ի հաստատութիւն երկնից և տեսի ի ներքայ երկնից, և անդ էր իշխանն խաւարին և ամենայն իշխանք շարին. տեսի զամենայն ի հաստատութենէ երկնից, զի բնաւ դուրս և ողորմութիւն ոչ զայր ի նոսա, որոց երեսք լի էին բարկութեամբ: Հարցի ց(հրեշտակն և ասեմ. Ո՞վ են սոքա, Տէր: Եւ ասէ. Սոքա են որ հանեն զհոգիս մեղաւորացն ի մարմնոյ իւրեանց, վասն զի ոչ հաւատացին յԱստուած և ոչ յաւանջան ի փրկութիւն նորա:

Հայեցայ միւսանդամ ի բարձունս և տեսի այլ հրեշտակք որ էր երեսք նոցա լուսաւորք, և էին իբրև զարեգակն, անեալ ընդ մէջ իւրեանց կա(մա)րս ոսկի և ունէին ի ձեռս իւրեանց պսակս լուսեղէնս և գրողմն Աստուծոյ, գրեալ էր ի նոսա անուն որդւոյն Աստուծոյ, և լի էին ամենայն հեղու եամբ: Հարցի զհրեշտակն և ասեմ. Ո՞վ են սոքա. Տէր, յայն վայելչութիւնս: Հրեշտակն ասէ. Սոքա են որ անուն զհոգիս արդարոցն, յորժամ ելանեն ի մարմնոյն իւրեանց, որ հաւատացին յԱստուած և եղև նոցա օգնական: Եւ ասեմ. Իսկ արդարք և մեղաւորք հանդիպին միմեանց: Եւ պատասխանի և ասէ. Մի է նախապարհ ամենեցուն

1. Միւս էլ պատահեալ թղթոյն:

ձայն եղև ի բիւրուց հրեշտակաց որ ասեն. վայ քեզ, թշուառական անձն. լաւ էր քեզ թէ չէիր ծնեալ յերկիր. ձայն ելանէր ի վերուստ և ասէր. Ով թշուառական, ո՛ր եմ ողորմութիւնք քո. գիտէիր զարդարութիւն և առնէիր զանօրէնութիւն: Ետ պատասխանի թշուառական հոգին և ասէ. Ո՛վ է որ էջն ի դժոխս և ելեալ պատմեաց մեզ թէ գոյ դատաստանք: Եղև ձայն որ ասէ. Հանէք զդա ի խաւարն արտաքին, անդ եղիցի լալ և կրճտել ատամանց:

Հայեցայ և տեսի երկիր բարի և վայելուչ, և պայծառ էր եօթնպատիկ քան զարեգակն. հարցի և ասեմ. Տէր, ո՞ր է այս տեղիս: Ասէ. Այս է տեղի արդարոցն որ նիղեալ էին զանձինս իւրեանց և մաշեալ քաղցով և ծարաւով վասն անուան Տեառն. տայ նոցա Աստուած զանսպառ ուրախութիւնս զայս:

Եւ յետ այսորիկ տեսի գետ ջրոյ յարևելից կուսէ, և գետն էր սպիտակ որպէս կաթն: Հարցի և ասեմ. Տէր, զի՞նչ է այս: Ասէ հրեշտակն. Այս է ծովն փափկուութեան որ յարևելից կուսէ մտունէ ի քաղաքն օ-

որ երթան առ Աստուած, այլ արգալքն ունին զբարի հրեշտակն օգնական և ոչ երկնչին

Եւ ասեմ ընդ հրեշտակն. Կամի՞մ տեսնել զտեղիս արդարոց և մեղաւորաց յորժամ ելանն ի մարմնոյն: Եւ նա ասէ. Յորժամ ելանէ հոգի արգարոյն, ի նմին ժամու հրեշտակն քաջալերէ զնա թէ մի երկնչիւր, զի դու արարեր զկամս արարչին քո, քանզի մինչդեռ դու մարմնով յերկրի էիր, ես տանէի զգործս քո առ Աստուած. հոգի Աստուծոյ զօրացուցանէ զնա, և նա հանէ յերկինս և պահեն նմա հրեշտակք լուսեղէնք: Եւ լսելի լինի ձայն որ ասէ. Աժէք այսր զոգիդ որ արարեալ է զկամս Աստուծոյ Եւ լուսայ ձայն հրեշտակաց որ ասէին. Զօրացիր, հոգի արգար, զի ամենեքեան մէջ ուրախ եմք, զի արարեր զկամս Աստուծոյ Եւ առաջնորդեն նմա մինչ զնացեալ երկիր պազանէ Աստուծոյ: Եւ հրեշտակ Տեառն յիշէ զվաստակ նորա և ասէ. Որոյ զգործսն մատուցանէի առաջի քո զօրհանապաղ, արդարա դատ ըստ իրաւանց քոց: Եւ Տէր ասէ. Որպէս ոչ տրամեցուցեր դու զՀոգին սուրբ, և ոչ ես զքեզ տրամեցուցից. և ասէ. Տա՛ք զդա ի հրեշտակապետն որ տանի ի գրախտն փափկութեան, և եղիցի անդ մինչև յաւուր զալստեան իմոյ: Եւ լուսայ ձայն հրեշտակաց որ աղաղակէին և ասէին. Արգար ես դու Տէր, և ուղիդ են դատաստանք քո և հատուցանես ըստ իւրաքանչիւր գործոց: Եւ ասէ հրեշտակն ցիս. Տեսն՛ք և իմացա՛ր զի զօր ինչ

ծերոյ, այս է որ տանի ի ճանապարհն ընդ այն, և եթէ ամբարշտեալ է ոք և մեղուցեալ և դարձցի և ապաշխարէ, յորժամ ելանէ ի մարմնայն, ածեն զնա նախ երկիր պագանել առաջի Աստուծոյ, և յետ այս նորիկ տան զնա ցգարբիէլ հրեշտակապետն և նա մկրտէ զնա ի ծովս յայս, և յետ այնորիկ ամէն զնա ի քաղաք օծելոյն ոք ոչ մեղան:

Եւ յանկարծակի եղև ինձ ելանել ի վերայ ծովուն, և եհան զիս ի նաւ մի օսկի, և հրեշտակք բիւր և երեք հազար առաջնորդէին ասողմսելով մինչև մօտ ի քաղաքն. բնակիչքն ուրախ լինէին ընդ երթալն իմ ի քաղաքն. և էր լոյս նորա առաւել եօթնպաւ տիկ յոյժ քան զարեգակն, և էր քաղաքն օսկի և երկստասան պարբոսպ շուրջ զնովաւ, և երկոտասան հազար բիւր հրեշտակք կայր ի նմա, և էին քարձք ի միմեանց և երկոտասան դրունքն մօտնէին ի քաղաքն յայն: Եւ անցանէին չորս գետ զնովաւ. և գետն որ յարևելից կուտէ գալլ, ունէր նմանութիւն մեղեր, և գետն որ յարևմտից՝ նմանութիւն գինւոյ, և որ ի հարաւոյ գայր՝ ի նմանութիւն կաթին, և որ ի հիւսիսոյ՝ ունէր զնմանութիւն ձիթոյ: Իբրև տեսի զարմուցայ յոյժ, հարցի և տեսմ. Տէր, ո՞յր են այս

զործէ մարդ յաշխարհի, զայն առնու հատուցումն Աստուծոյ: Եւ ասացի. Այո, Տէր:

Եւ ասէ հրեշտակն. Եկ զքնի իմ և ցուցից քեզ զտեղի մեղաւորաց: Եւ գնացի զհետ նորա, և եհան զիս արտաքոյ սահմանացն պնոցիկ, և տեսի զբազումս ի մէջ թանձրամած խաւարի. յողոց հանի լացի և ասացի առ Բարձրեալն. Որովհետև տանջին, ոչ բնաւ ստեղծեալ էիր զորդիս մարդկան: Պատասխանի եւ հրեշտակն և ասէ. Եւր լաս, միթէ զու ողորմած ես քան զԱստուծո:

Հայեցայ և տեսի ալեւոր մի, և չորս հրեշտակք անէին զնա ի գետն հրեղէն, և գետն մինչև ի սիրտն հասանէր. և եկն հրեշտակն և երեքժանի մահան ի ձեռին իւրում, և հանէր զաղիսն ընդ բերան նորա: Եւ ասեմ. Ո՞վ են սոքա, Տէր: Եւ ասէ. Երեցանին են, որ ոչ պաշտէին զպաշտօն Աստուծոյ, այլ յորժամ յագէր յուտելոյ և լըմպելոյ, շնայր և մատուցանէր պատարագ Աստուծոյ:

Նայնպէս և այլքն տանջէին այնպէս: Եւ ասեմ. Ո՞վ են այսո-

գետերս որ կան շաւր՝ գլխաւքաւս(---?) : Եւ սնունդ գետոյն որ մեղր՝ կոչի ֆխսն, և որ կաթն՝ Տիգրիս, և որ դինձ՝ Գեհն, այն որ ձէթ՝ Եփրատէս : Բայց զայս ասեմ քեզ, մինչ գետ յաշխարհի են և ոչ արարին զկամս անձին իւրեանց, այլ քաղց և ծարաւ կացին վասն անուանն Աստուծոյ : Եւ ես ասացի ընդ հրեշտակն . Տէր, ա՛յս են պարզեքն զոր խոտապաւ Աստուած սիրելեաց իւրոց : Եւ նա ասէ . Բալիկ այս են, և նոցա է պատրաստեալ որ յաշխարհէ են ալք՝ որ կանայս առնուն, և կանանց որ արանց լինին և որ պահեն զպատուիրանս արդարութեամբ :

Եւ եհան զիս ընդ դռնն արեւմտից, և տեսի տնդ ծառս մեծամեծս, որ պտուղ ոչ գոյր ի նոսա, ելանէին մարդիկն և մտանէին ի քաղաքն . և ծառքն ապաշխարէին և ի ծռնր իջանէին : Հարցի . Տէր ո՞վ են սոքա, զի ոչ եղեն արժանի մտանել ի քաղաքս յայս : Ասէ հրեշտակն . Սոքա քաջանայք էին որ ոչ պահէին զուխտ և զպատուիրանն Աստուծոյ, այլ խառնեցան յաշխարհ, պռնկութեամբ և արբեցութեամբ կային զամենայն ժամանակս յաշխարհի և ոչ ապաշխարեցին :

Եւ տարաւ զիս ի տեղի մի խաւարային և տեսի

քիկ, Տէր : Եւ ասէ . Եպիսկոպոսն են՝ որ ոչ առնն տեսութեան քառ կամացն Աստուծոյ, և զփառս անձին իւրոյ խնդրեաց . ոչ եկաց արբութեամբ և ոչ գնայր ի շնորհն Աստուծոյ որ առեալ էր նմա . և ոչ արար իրաւունս որբոյն և այլոյն, վասն այնորիկ յաւիտեան տանջին :

Միւս այլ ևս տեսանէի զայր մի (զ)որ անեալ էր հրեշտակն ի հուրն ահագին, և սփռեալ ունէին զձեռն թաթախեալ՝ արեամբ : Եւ ասեմ . Բ՛վ է սա, Տէր : Եւ ասէ . Սարկաւազն է՝ որ կայր սպասաւոր քաջանային և առնայր հաղորդ և շնայր . և բարի ոչ գործեաց :

Եւ տեսանէի զայլ ոք զի արկանէին ի հուր մինչև ի ծռնկն . և եկն հրեշտակն և անելեաւ հարթէր զշրթունս և զլեզու նորա : Եւ ասեմ . Տէր, ո՞վ է սա : Եւ ասէ . Գրակարգացն և վարդապետն, որ ասեն զպատուիրանն ժողովրդեան և ինքեանք ոչ առնեն, այլ կան անառակութեամբ, վասն այնորիկ տանջին :

1. Յօրինակին քաղաւորեալ :

անդ այր մի մեղաւոր զի տանէին զնա ընդ խաւարն, և տային զնա ի տանջանա հրեղէն հրեշտակքն, և ասէին ցնոսա: Տանջեցէք զդա հրեղէն գաւազանաւ: Եւ ձայն եղև որ ասէ. Ածէք զթշուառականն այն որ բարկացոյց զԱստուած, զպատուիրանն ոչ պահեաց: Տեսին զնա հրեշտակքն և ասեն. Վայ քեզ թշուառական անձն, զի՞նչ կամիս տալ պատասխանի: Ասեն հրեշտակքն. Հանէք զդա ի մէնջ, զի զարհուրեցոյց զմեզ չարիք դորա: Յետ այնորիկ ածին զնա առաջի Աստուծոյ, և հրեշտակ մի աղաղակեաց և ասէ. Ես որ մատուցի զգործս դորա զոր գործեաց ի տուէ և ի գիշերի, արդ արա՛ զդատաստանն դորա: Եղև ձայն առ նա և ասէ. Ո՛ր է պտուղ քո: Իբրև լուաւ զայս, կարկեցաւ և ոչ տայր պատասխանի. և հրեշտակքն ասէին. Ուղիղ են դատաստանք քո: Վասն մեղաւորին ասէ դատաւորն. Հանէք ի խաւարն արտաքին, ուր լալ աչաց և կրճտել ատամանց:

Եւ դարձեալ տեսի անձն մի, որ տանէին երկու հրեշտակք, որ լայր և ասէր. Աստուած արդար, քաւեա զիս զմեղաւորս. այս եօթն օր է որ մատնեցայ ի ձեռս երկու հրեշտակացս որ տանջեն զիս անողորմ, և տարան զիս ի տեղի մի որ ոչ էի տեսեալ: Եւ ասէ ցնա դատաւորն. Զի՞նչ գործեալ է քո որ ոչ արարին ողորմութիւն քեզ. վասն զի ոչ արարեր ուղորմութիւն: Ետ պատասխանի և ասէ. Ոչ մեղայ: Բարկացաւ Տէր Աստուած յասելն նորա թէ ոչ մե-

ղարձեալ տեսի զաւրս լի անշէջ հրով և ազգի ազգի տանջանարանս. զոմանս յանշէջ հուրն և զոմն լի ցրտագին սառնամանեաւ, զոմն լի խաւարաւ և զոմն լի հրացայտ շանթիք. զոմն լի ծծմբով և զոմն լի հրեղէն նիզակօք և զոմն լի անքուն որդամբք. և արկեալ էր անդ արս և կանաչս բազումս անհամարս: Իբրեւ տեսի, լալով ասացի ցրեշտակն. Ո՛վ են սոքա, Տէր: Եւ ասէ. Նոքա են որ արհամարհեցին զպատուիրանն Աստուծոյ և ձայնի քահանայիցն ոչ լսեցին, այլ հեռացան կամօք իւրեանց և ելին յԱստուծոյ պատուիրանացն:

Եւ տեսի զոմն որ տոկոս խնդրէին ի նմանէ, և ասեմ. Ո՛վ են սոքա:

դայ. և ասէ Տէր. Հանէք զժառայդ անպիտան ի խաւարն արտաքին:

Եւ գնացի կրկին զհետ նորա, և տարաւ զիս մինչև յերկրորդ երկինս և կացոյց զիս առաջի դրանն. և էր դուռն ոսկի և առաջի նորա երկու սիւնք ոսկի, և ի վերայ նորա երկու տախտակք լի գրով, և էին մեծամեծք տախտակքն իբրև երեք Հազար կանգնաւ: Դարձաւ առ իս հրեշտակն և ասէ ցիս. Երանի՛ էքեզ եթէ մտանես (ընդ) այս դուռնս, զի ամենեքեան ոչ են արժանի մտնել ընդ սա, բայց միայն ամբիօք: Հարցի և ասեմ. Տէր, զի՞նչ է այս գիրս ի տախտակիս յայս: Եւ ասէ. Անուանք արդարոց որ պաշտեն զԱստուած ահեհայն սրտիւք իւրեանց, և են նոքա պանդուխտ յերկրի: Հարցի և ասեմ. Անուանք նոցա գրա՞ծ են թէ ոչ: Ասէ ցիս. Ոչ թէ անուանք նոցա, այլ և մազ գլխոյ նոցա:

Իբրև մտի ես ի ներքս ընդ դուռն, պատահեաց ինձ երկու ալեւոր, որոյ երեւոք նոցա լուսաւոր էին իբրև զարեգակն, և ելին ընդ առաջ իմ և համբուրեցին զիս և ասեն. Ողջ լեր, սիրելի Աստուծոյ. և տրտմեցան յոյժ և ասեն. Կամէաք զամենայն մարդ որ մտանէին ի պարգևս յայս, և սակաւք են որ մտանեն աստ: Լացի և յոգւոց հանի, հարցի և ասեմ. Տէր, ո՞ք են այս ալեւորքս: Եւ ասէ. Այս դպրապետք են. միւսն Եղիա մարգարէն: Եւ ասէ ցիս հրեշտակն. Տես և ի միտ առ զոր ցուցունեմքեզ՝ առ ի պատմել որդւոց մարդկան յերկրի:

Եւ ասէ հրեշտակն. Սոքա են որ վաշխ առնուն և տան:

Եւ տեսի զամանս ի ցրտագին սառնամանիքն և կախեալ զլեզուէ, և շար հրեշտակք որ տանջէին զնոսա. հարցի և ասեմ. Ո՞վ են սոքա, Տէր: Եւ ասէ. Երդմահարքն են, որ ուրացան զԱստուած յերդնուն իւրեանց, վասն այնորիկ տանջին:

Եւ տեսի պարիսպ հուր. և անդ արկեալ էր բազում արս և կանայս, և դազանք ծամէին զլեզու նոցա. և ասեմ. Ո՞վ են սոքա, Տէր: Եւ ասէ. Սոքա են որ ատեցին զպահս և զաղօթս:

Եւ տեսի զամանս արկեալ ի խաւարուտ տեղւոյ և կապեալ զձեռս և զոտս նոցա և այնպէս տանջէին զնոսա. և ասեմ. Ո՞վ

Եւ տարաւ զիս առ գետն որ է ի Հիւսիսոյ կողմն, եկային որդիք մարդկան և սաղմոսէին: Հարցի. Տէր, ո՞վ է որ սաղմոսէ: Ասէ ցիս. Այս Գաւիթ է որ սաղմոսէ ի վերայ բեմքին. այս է վերինն Երուսաղէմ, զի յորժամ գայ Թագաւորն երևելի փառք, Գաւիթ սաղմոսէ առաջի նորա և արդարքն ասեն զալելուն: Հարցի և ասեմ. Տէր, ո՞վ է սա: Եւ պատասխանի և ասէ. Քանզի Որդին Աստուծոյ նստի ընդ ալմէ Հօր իւրոյ, և Գաւիթ սաղմոսէ առաջի նորա, և ոչ է արժան յռանց ալելուի պատարագ մատուցանել Աստուծոյ. զի յորժամ պատարագ մատուցանեն քահանայքն, և զօրք երկնից ընդ նմա սողմոսեն. երայեցի խօս է ալելուն, և մեկնութիւն ալելուին՝ կղաթ մարիաթն: Եւ ասեմ. Զի՞նչ է կղաթ մարիաթն: Եւ ասէ. կղաթ մարիաթն Թարգմանի փառք Աստուծոյ. և ամենայն որ սաղմոսէ և ոչ ասէ զալելուն, մեղանչէ Աստուծոյ. ամբարտաւան է, ոչ է արժանի օրհնել զարարիչն Աստուած:

Եւ անցոյց զիս ընդ չորս գետան և եհան զիս ի վերայ ծովուն Երկրիանոսի, և ասէ ցիս. Գիտե՞ս ուր երթաս: (Եւ ասեմ.) Ոչ գիտեմ, Տէր: Եւ ասէ. Եկ զհետ իմ և ցուցից քեզ զանձինս մեղաւորաց:

Եւ տարաւ զիս յարևմտից կուսէ, և (անդ տեսի) ես զերեսս երկնից հաստատեալ ի վերայ ծովուն. և

են սղբա, Տէր: Եւ ասէ. Սղբա են անդորմք, որ աղքատաց ոչ առնեն ողորմութիւն, այլ սիրեցին զինչս իւրեանց և զնացին զհետ սնորի կենաց, և օրինօքն Աստուծոյ ոչ շրջեցան, յանանց բարութենէն զրկեցան, վասն այնորիկ տանջին:

Եւ տեսի զտարտարոսն ներքին, և ի նմա էին արք և կանալք բազումք, և վիշապք ծծէին զականջս նոցա. և ասեմ. Ո՞վ են սղբա, Տէր: Եւ ասէ. Սղբա են որ յաւուր կիրակէի հեշտացան յանկողինս իւրեանց և ոչ լուան զձայն սուրբ աւետարանին, վասն այնորիկ տանջին: Հայեցայ ի տարտարոսն այն և տեսի աւլեւորս և զայնք նոցա ի գոյն արեան. և ասեմ. Ո՞վ են սղբա, Տէր: Եւ ասէ. Սղբա են անդարձ ծերքն որ ոչ զղջացան և ոչ խոստովանեցան զմեզս իւրեանց, այլ անդարձ և անխոստովանութեամբ մեռան, վասն այնորիկ տանջին:

Եւ տեսի այլ դուք հրոյ անշէջ և արկեալ էին անդ արս և կանայս բազումս. և ասեմ. Ո՞վ են սղբա, Տէր: Եւ ասէ. Սղբա

գայր լալիւն և ճիշ սաստիկ, և գայր գետ հրոյ եւ
ուալով, և էր անդ բազմութիւն արանց և կանանց. և
էր որ մինչեւ ցծունկան, և էր՝ մինչեւ ի մէջն, և այլ՝
մինչեւ ի շրթունան, և կայր՝ մինչեւ ցզուլին: Հար-
ցի. Տէր, ո՞վ են սոքա: Ասէ հրեշտակն. Սոքա ոչ
գտան ի թիւս արդարոցն, այլ փոխանակ աղօթելոյ,
կացին անգաղար ի մեղս և յիշոցս, և մեռան ան-
խոստովան, և կան ի տանջան:

Եւ (տեսի) այր մի զի ածէին չորս հրեշտակք ի հռն
և սիոնեալ ունէին զձեռս. որդն երթայր ընդ բե-
րանն, և հեծելով ասէր. Ողորմեա ինձ: Հարցի. Տէր,
ո՞վ է սա: (Եւ ասէ). Այս սարկաւազ էր որ եթող
զուսուռն Աստուծոյ և շաղախեցաւ շնութեամբ և չա-
րութեամբ:

Եւ տեսի այլ գուր հրոյ, և ի ներքս արք և կանայք,
և որդն ուտէր զնոսա: Հարցի. Տէր, ո՞վ են սոքա:
Ասէ հրեշտակն. Որ զչաւս առնուն ոսկւոյ և արծա-
թոյ, այժմ տանջին:

Եւ տեսի այլ տեղի որ հուրն պարիսպ էր և ծած-
կէր զնոսա, և կանայք որ ծամէին զլեզուս իւրեանց:
Հարցի. Տէր, ո՞վ են սոքա: Ասէ հրեշտակն. Սոքա
բամբասողք են:

Եւ տեսի այլ արս և կանայս որ հատանէին զոտս և
զձեռս, և ուտէր զնոսա հրեղէն որդն: Հարցի. Տէր, ո՞վ

են որ կին ունին և շնան, և կամ ատեաց այր զկին և կին զայրն,
և ոչ յիշեցին զՔրիստոս որ վասն նոցա խաչեցաւ. վասն այնո-
րիկ տանջին ի հուրն յաւիտեանից:

Եւ տեսի արս և կանայս ի տեղով սաւինն և հատեալ զոտս
և զձեռս նոցա, և որդանք մեծամեծք ուտէին զնոսա, և էին
որդունքն կանգուն երկու. իբրեւ տեսի լացի և անեմ. Ո՞վ են
սոքա, Տէր: Եւ ասէ. Սոքա են որ զորքս և զպարիս զրկեն ի զուր
և ի տունս իւրեանց ժողովեն. վասն այնորիկ տանջին հրով:

Եւ տեսանէի ի պապակի և չտային ըմպել նոցա զուր և կամ
կերակուր. և անեմ. Ո՞վ են սոքա, Տէր: Եւ ասէ. Սոքա են որ
յաւուր կիւրակէի ուտէին զկերակուր իւրեանց և ոչ տային աղ-
քատաց, վասն այնորիկ տանջին:

Եւ տեսի այլ տեղի և անդէն էին արք և կանայք բազումք,
և գոյնք նոցա որպէս զարեան, և արկեալ էր զնոսա ի խորխորատ, և

են սոքա: Ասէ. Որ զորքս և զայրիս և զաղքատս լացուցանեն, և տանջին անխնայ:

Եւ տեսի այլ բազում չարչարանս, որք և կանայք և անձինք ի վերայ միմեանց արկեալ, և լային և ողբային: Հարցի. Տէր, ո՞վ են սոքա: Ասէ. Որ ոչ յուսացան յԱստուած, ոչ աղօթէին և ոչ ասէին, մեղայ. այլ լուանային նուաճէին զմարմինս իւրեանց յուտել և յըմպել, և ոչ ածէին զմտաւ զայսպիսի տանջանս: Հարցի. Ո՞րչափ է խորութիւն հրոյս: (Ասէ). Ոչ գոյ չափ, այլ եռայ իբրեւ զկաթսայ և իբրեւ զյորձոնս հեղեղաց. որպէս քար ընկենու ի ծով և յետ ժամանակաց ապա հասանէ յատակս, նոյնպէս զո՞վ ընկենուն ի հուրս, ութ ամ ապա հասանէ յատակ դորս:

Եւ տեսի արեւոր մի արկեալ ի հուրն և չորս հրեշտակք տանջէին զնա և երեքժանի մահաճն ի ձեռս նոցա երկաթի, և ածէր ընդ բերանն: Ասացի. Տէր, ո՞վ է սա: Ասէ ցիս. Այս երէց էր և ծուլութեամբ զպատարագն մատուցանէր, ըմպէր ընդ շունս և ընդ պողնիկս, ընդունի զտանջանս յաւիտենից:

Եւ տեսի այլ արս որ չորս հրեշտակք ծեծէին գերեսս նորս փայլատակամբք և չտային ասել. Տէր ողորմեա: Հարցի. Տէր, ո՞վ է սա: (Ասէ). Այս հովիւ էր եպիսկոպոս և ոչ հովուէր զհօտ ի բարի, այժմ տանջի յԱստուծոյ:

Տեսի արս և կանայս կոխեալ զհերացն իբրեւ ի

նա լի էր ծծմբով և ի վերայ կարկուտ սաստիկ և օդ սառնամանուտ խաւարի: Հարցի և ասեմ. Ո՞վ են սոքա. Տէր: Եւ ասէ. Սոքա են որ զգործ անօրէնութեան գործեցին, վասն այնորիկ անողորմ տանջին:

Տեսի անդ և այլ տեղի, և անդ էին արք և կանայք, և թեթեւ էր տանջանք նոցա. ունէին հանդերձ սպիտակ և աչք նոցա կոյր, և արկեալ զնոսա ի խորխորատ խաւարի. և ասեմ. Ո՞վ են սոքա, Տէր: Եւ ասէ. Սոքա են հեթանոսք որ գործէին զգործս բարիս և զխաչելեալն Աստուած ոչ ճանաչէին, վասն այնորիկ կան ի տանջանս:

Հայեցայ և տեսի արս և կանայս ի վերայ գազանաց, և էին իբրեւ զվիշապ և ուտէին զնոսա. և հրեշտակն որ կայր ի վերայ յաւելոյր ի տանջանս և ասէր. Խմացարո՞ւք թէ գուցէ գա-

թոնիր բոցոյ, և մուխ թանձր ելանէր ի գրոյն, աւսացի. Ո՛վ են սոքա: Ասէ. Այս է որ զարդարէին զանձինս վասն շնութեան և պոռնկութեան:

Տեսի այլ արս և կանայս, և գազանք խածոնէին և վիշապք մեծամեծք մանրէին զոսկերս նոցա: Հարցի. Տէր, ո՛վ են սոքա: Ասէ. Որ զմանկունս կորուսանեն և արք որ ընդ նոսա պոռնկին, և մանկունքն զան առաջի Աստուծոյ և տսեն. Գոքա ետուն զմեզ կերակուր շանց, կոխան տնաճոց, արդ տանջեցէք անողորմն և . . . տանջանա:

Եւ տեսի այլ տեղի ցուրտ և սառն, և գոչիւն ցրտոյն էր առաւել քան զհրոյն, և ձայն լալոյ և աղաղակի. Հարցի. Տէր, ո՛վ են սոքա: Ասէ. Այս են որ ստացեալ էին զամուսնութիւն և ընդ այլ ոք ապականէին զմարմին իւրեանց, և զԱստուած բարկացուցանէին, և տանջին անողորմն:

Տեսի այլ տեղի տղմով, զի եռայր հուրն, և էին անդ արք, և ելանէր որդն և ուտէր զնոսա և գազանք մեծամեծք կրծէին զմարմինս կանանցն մինչև յուկերս, և ճիչ հանէին: Հարցի. Տէր, զի՞նչ արարին սոքա: Ասէ հրեշտակն. Սոքա են որ ընդ անօրէնս

տաստան Աստուծոյ: Եւ ասեմ. Ո՛վ են սոքա, Տէր: Եւ ասէ. Կանայք են, որ ապականեն զստեղծուածս սուրբ, պատրելով զմարդիկ ի կորուստ, և գործել տան զչարիս, և յղանան և սպանանեն զմանկունս յորովայն մօր իւրեանց. և արքն այնոքիկ՝ են ընդ նոսա. և մանկունքն կային առաջի Աստուծոյ և ասէին. Վրէժ առ ի ծնուաց մերոց, զի ետուն զմեզ կերակուր շանց և գազանաց:

Եւ հրեշտակն շրջեցուցանէր զիս յամենայն տանջանս մեղաւորաց, և տեսանէի զամենայն որ անդ կայր:

Յետ այսորիկ տեսանէի այլ տանջանս. Էր անիւ մի իբրև զբոց հրոյ, և ածէր հրեշտակն արս և կանայս, զարս ի լեզուացն կախեալ և զկանայս ի հերացն, և պապակէին սաստիկ ի հրոյն, և գայր ձայն ի յանուոյ անտի որ ասէին միաբան անձինք նոցա. Ողորմեաց մեզ, Տէր, զի այժմ ծանեաք զժամանակ ապաշխարութեան: Իբրև տեսի, լացի և ասացի. Լաւ էր մեղաւորաց թէ չէին ծնեալ յերկրի:

Եւ ասէ հրեշտակն. Ե՛կ զկնի իմ, և ցուցից քեզ մեծամեծ

բնակէին և ուպականէին յուտելոյ և յըմպելոյ և խառն անկողնօք, վասն այնորիկ տանջին:

Տեսի այլ տեղի, հրահասանք եռայր և իջանէր, և կային անդ արք և կանայք, և հրեշտակք թակեղամբ ծեծէին զերեսս նոցա, և ասացի. Տէր, զի՞նչ են որ չար տանջին: Ասէ հրեշտակն. Սոքա մատնողք են և յանհաւատս դասէին, լացուցին զորքս և զայրիս, արդ տանջին յաւիտեան. իսկ հրեշտակն ծեծէր հրեղէն գաւազանաւ զգլուխս նոցա և ասէր. Այդ է հատուցումն:

Գարձեալ տեսի հոց շողախեալ ընդ արեան, և շուրջ կային երիցունք, և ահագին բոց հրոյ ծածկէր գոոսս և յոյժ աղաղակ ելանէր ի նոցանէ: Հարցի. Տէր, ո՞վ են սոքա: Ասէ. Երիցունք էին և ոչ քարոզէին զպատուիրան Տեառն ժողովրդեանն, այլ էին ծոյլ յաղօթս և պոռնկէին յամենայն չարիս, և զհարկ ժողովրդեանն բռնութեամբ տուժէին, այլ ընդ ժողովուրդս խմորեալ և յուտել և յըմպել և անառակիլ, և հալածէին զհրեշտակ ի սրբոյ սեղանոյն և զչոգին սուրբ տրտմեցուցանէին. այժմ ընդունին զտանջանս զոյս:

տանջանս: Եւ առ զիս յարեւելից կուսէ յամենայն տանջանացն և կացոյց զիս ի վերայ գբի մի, և գուրն կնքեալ էր եօթնդատիկ: Ասէ ցհրեշտակն որ մերձ կայր ի վերայ գբին. Բաց դբեաւն գբին, զի տեսանէ զդա Պաւլոս սիրելին Աստուծոյ. քանզի հրաման առեալ է դմա զամենայն տանջանս տեսանել: Եւ հրեշտակն ի տեղւոյն ի բաց եկաց, և ասէ. Ոչ կարես ժուժել հոռոյն: Իւրեւ երաց զգուրն դժոխօցն, ել հոան դառն և գծողակ քան զամենայն տանջանաց. հայեցայ ի գուրն այն և էին ի հուրն զնդակ գնդակի վերայ, և տեսի ի ներքս ի գուրն, այլ գուր ազգի ազգի, և արկեալ էին անդ արս և կանաչս շուրջանակի ի տանջանս: Եւ ասէ հրեշտակն որ խօսեցաւ ցիս. Ի միտ առ և տես, զի յորժամ ընկնուռն զոք աստ, այնուհետեւ դնեն զմատանին ի վերայ նորա, և ոչ ելանեն յաւիտեան: Եւ ասեմ. Ո՞վ են սոքա որ արկեալ են են ի գուրս այս: Եւ ետ պատասխանի հրեշտակն և ասէ. Սոքա են որ ոչ հաւատացին զՔրիստոս մարմնով եկեալ յաշխարհս, և աստ տանջին յաւիտեանս:

Եւ ասէ հրեշտակն. Լուարուք ամենեքեան որ ի տանջանս կայք. ես կացի առաջի Աստուծոյ յամենայն ժամ, կենդանի է տէր

Ասէ ցիս հրեշտակն. Ե՛կ զհետ իմ, և ես ցուցից քեզ զտանջանս մեծամեծս:

Եւ գնացի յարեւելից կուէ, և տեսի խորխորատ մի և դրունք պղնձի, և կապար երկաթի դնէր ի վիրայ նոցա, և ասեմ. Բաց զգուրսդ, զի տեսից զգոսա: Ասէ հրեշտակն. Ոչ կարես համբերել հոտոյն. և եբաց զգուռն և ել ժանտահոտութիւն, և երեւեցաւ ի ներքս բիւրուց մարդկան, և էր խաւար և լալիւն և հեծիւն, և զարհուրեցաւ ոսկր իմ և մարմին: Հարցի. Տէր, ո՞վ են սոքա: Եւ ասէ ցիս. Բազում մեղաւորք կան սոստ, հայհոյողք, արբեցողք և սպանողք և ուրացողք, անհաւատք և զրկողք և բարկացողք, յիշոցնստութիւն և գողքն և այլ այսպիսի չարագործք:

Եւ ահա եկն Միքայէլ հրեշտակապետն և ասէ. Լուարուք ամենեքեան որ ի տանջանսդ էք. ես կայի սուտի Աստուծոյ յամենայն ժամ վասն ձեր, զտիւ և զգիշեր աղաչեմ զԱստուած վասն մարդկան, թե՛ րեւս դարձցին և ապաշխարեսցեն զմեղա իւրեանց, և դուք ոչ կամեցայք լսել պատուիրանաց. արդ ո՛ւր են աղօթքն ձեր, ո՛ւր են ողորմութիւնք ձեր. բայց արդ լացէ՛ք հանապազ, ընդ ձեզ լացից, Պաւղոսիւ

զի ոչ Թողի զմի օր զտիւ և զգիշեր, զի աղաչեմ վասն ազգի մարդկան, և նոքա ոչ գազարեն ի մեղանչելոյ, զի անցուցին զժամանակ ապաշխարանաց իւրեանց, և ես անդադար աղաչեմ զՏէր, զի առաքեսցէ զանձրեւ յերկիր և երկիր տացէ զպտուղ իւր: Թէ՛ ոք արասցէ սակաւ մի բարի, ես աղաչեմ փոխանակ նորա և օգնական լինիմ նմա, զի ապրեսցի ի դատաստանացն Աստուծոյ: Եւ ասէ. Ազօթք ձեր ո՛ւր է բարեգործութիւնք ձեր. բայց արդ լացէ՛ք մի անգամ, և ես զձեզ լացից ամենայն հրեշտակօք, և Պօղոս սիրելի Աստուծոյ և ամենայն սուրբք, թե՛ րեւս ողորմեսցի ողորմանն Աստուած և արասցէ ողորմութիւն մեղաւորաց: Իբրեւ լուան զբանս զայս, աղաղակէին միաբան լալով և ասէին. Ողորմեաց մեզ, որդի Աստուծոյ: Եւ զսահառանօք լացի և ասացի. Որդի Աստուծոյ, ողորմեա ստեղծուածոց քոց: Եւ անկաւ Միքայէլ և ամենայն հրեշտակք Աստուծոյ և ասեն. Ողորմեա ծառայից քոց ազգի մարդկան, ողորմեա ստեղծուածոց քոց:

Եւ տեսի զերկինս շարժեալ իբրեւ ծառ ի հողմոյ. և երիցունք քսան և չորս, զի երկրպագէին Աստուծոյ. և տեսի զեկեղեցին

Հանդերձ, թէ ողորմեսցի ձեզ և տացէ ձեզ Հանգիստ ի դառն տանջանացդ: Իբրև լուան զայս, աղաղակեցին և ասեն առհասարակ միաբան արտասուօք և հառաչանօք. Ողորմեաց մեզ, Հրեշտակապետդ Աստուծոյ. և Քրիստոսի փառք յաւիտեանս յաւիտեանից:

և զվարագոյրն և զաթոռ Բարձրելոյն ի նմա, և վերացան խնդրուածք աղօթիցն մինչև յաթոռն Աստուծոյ, և լուայ ձայն զի ասէր. Վասն ձեր ազաչեն Հրեշտակապետքն և պաշտօնեայքն իմ: Եւ աղաղակեցին և ասեն. Խնդրեմք ի քէն, տէր, զի տեսանեմք զբազումս ի տանջանս:

Յետ այսորիկ տեսի զերկինս բացեալ և զՈրդի մարդոյ զի իջանէր յերկնից. տեսին զնա որ ի տանջանս կային, համբարձին զձայնս իւրեանց լալով և ասէին. Ողորմեաց մեզ, Որդի Աստուծոյ, զի դու տաս Հանգիստ ամենեցուն որ յերկինս են և յերկրի, և մեզ ողորմեա. յորմէ (հետէ) տեսաք զքեզ, Հանգեան անձինք մեր: Եւ եղև ձայն Որդւոյն Աստուծոյ առ նոսա և ասէ. Հանգիստ պարգևեաց ձեզ. և Քրիստոսի մարգասիւրին փառք յաւիտեանս ամէն:

ԱՅԼ ՕՐԻՆԱԿ ՀԱՄԱՌՈՏ

Տ Ե Ս Ի Լ

ՍՐԲՈՅՆ ՊԱԻՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ

Զ Ո Ր Ե Տ Ե Ս (Ի) Վ Ե Ր Ա Ն Ա Լ Յ Ե Ր Կ Ի Ն Ս

Տէր Աստուած զօրութեանց, որ արժանի արարեր զիս տեսանել զամենայն ինչ, ի գիշերի լինել բազում չարիք և մեղք, պոռնկութիւն, շնութիւն, սպանութիւն և զրկանք աղքատաց, գողութիւնք և այլ բազում մեղք մեծամեծք զոր գործեն մարդիկ. արդ հրամայեա և ընկղմեա զմեղաւորան զի ծանիցեն զքեզ ճշմարիտ Աստուած: Եւ եղև ձայն ի Տեսառնէ որ ասէ. Զայդ ամենայն գիտեմ և ոչ ինչ թագչի յինէն, այլ քաղցրութեամբ և երկայնամտութեամբ ներեմ նոցա, մինչև դարձցին և ապաշխարեցեն և ես թողից նոցա. սպա թէ ոչ դառնան, դատեմ զնոսա ի հուր գեհեանին: Աղբերք, ծովք և գետք աղաղակեն առ Աստուած և ասեն. Որդիք մարդկան բազում մեղս գործեն ի վերայ երկրի. զկախարդութիւն, զմոգութիւն, զկաշառ՝ որ է պրծաթ Յուդայի, սուտզրոյց: Ո՞չ լսես զձայն մարգարէին որ ասէ. Կորուսանես, Տէր, զայնոսիկ որ խօսին սուտ. և յիշոցնատուն՝ որ է յիշումն ամենայն մեղաց. որպէս Եսայի հրամայէ, եթէ յիշոցնատուն ի մատաղն այնպէս է՝ թէ շուն ոք մորթիցէ, և պիղծ է պահքն և աղօթք նորա, նոյնպէս խունկն և ողորմութիւն նորա. և Պօղոս ասէ Աստուծոյ բանիւ, եթէ ամենայն բան տգեղ ի բերանոյ ձերմէ մի ելցէ. զոր ապաշխարութիւն(?) և սա-

կաւ սակաւ անտի տարածեալ սփռեցաւ ընդ ամենայն տիեզերս. և զայն տեսեալ անօրէն հսկայն և գազանն արիւնարբու սաղայէլ, որ Թարգմանի հակառակ Աստուծոյ և մարդկան, գայ և կազմէ իւր աթոռ երեք ոտնի նման գահոյից Թագաւորի. և է առաջին ոտն աթոռոյն կռապաշտութիւնն, և երկրորդ ոտն կախարդութիւն, և երրորդ՝ աստղաբաշխութիւնն. որպէս և գրեալ է մեծ վարդապետն եկեղեցւոյ Աստուծոյ Յոհան Ոսկիբերանն և ամենայն սուրբ հայրապետք: Եւ բազմեցաւ անիծեալ վիշապն աղքատոյն յաթոռն այն, և յոլով դարս և ժամանակս պաշտէին զնա ազգ մարդկան այս երրորդ ախտիւս և չորրորդ արուեստիւս, մինչև ողորմեցաւ ազգի մարդկան ամենհայրն բարի, և առաքեաց զիւր Միածինն էակից Որդին, որ իջեալ զգեցաւ մարմին և կապեաց զանիծեալ վիշապն՝ զիշխան աշխարհի, և քակեալ կործանեաց զաթոռ նորս և նզովեաց զայն որ շինեալ կանգնեսցէ զնա. նոյնպէս և սուրբ առաքեալքն, փառաւորեալ հայրապետքն մեծ ջառնիւ հանին զնոսա ի սուրբ եկեղեցւոյ, և գրեցին և նզովեցին զկախարդն և զհարցուկն և զաստեղաբաշխն և զայն որ երթայ առ նոսա և հաւատայ սուտ և խաբեայ բանից նոցա. զի հինն էանց և եղև ամենայն ինչ նոր, և զամենայն ինչ յանունն Յիսուսի Քրիստոսի արարէք: Բայց ով որդեակք, այժմ ողորմելի եղաք, զի տեսանեմք որ դեռ ևս կայ նստեալ պիղծ իշխանն դժոխոց յաթոռն յայն, և ոյս երեք չար ախտիւքս և դառն արուեստիւս պաշտեն զնա բազումք ի մէջ աշխարհի, և ոչ ոք է որ սաստէ նոցա զի լռեսցեն. քանզի նստեալ աստեղաբաշխն և գրեալ նշան յաւազն, առնէ ախտացոյցս կենդանակերպօք և ծննդութանէ և ասէ ճակատագիրս և բախտս, և զօրն չար և բարի սահմանէ, զարարիչն ուրանայ և արարածոցս տայ զնախախնամութիւնն Աստուծոյ. և զայս յայտնի և համարձակ ասեն և քարոզեն, և պատիւս և ընծայս առնուն ի մեծամեծաց. նա և զայս դեռ եւս տեսանեմք, զի կախարդք և չէ (?) հրամայել զայն աղտեղի է խօսել, հրամայեաց՝ որ ելին

շուրք և ծածկեն զերկիր, զի գիտասցին ամենեքեան զգորութիւն Աստուծոյ մերոյ: Ասէ բարերարն. Զայդ ամենայն աչք իմ տեսունէ և ականջք իմ լսէ, բայց ես խնայեմ յիմ արարածս վասն մարդկան, զի սպաշխարեսցեն և ես թողից նոցա, ապա թէ ոչ գառնան՝ ես դատեմ զնոսա սառնամանեօք: Այլ երկիրս և հողս աղուղակեն առ Աստուած և ասեն եթէ, Մեք միայն եմք անարժան քուն զամենայն արարածս, զի համբերեմք ամենայն մեղաց զոր գործեն մարդիկ ի վերայ մեր, զրկեն զաւքատս և կողուպտեն կաշառանօք և ոչ երկնչին յԱստուծոյ. պղծեն զանկողինս ընկերաց իւրեանց և զվարձս մշակաց ոչ տան, կռուին որպէս շուն և նախատեն զմիմեանս, ասեն զհրամանս Աստուծոյ եթէ, այր որ բարկանայ եղբօր իւրում՝ մարդասպան է. և ի սրբութեան տեղիս մեղք գործեն, որ է կնուկք, և ազգապղծութիւն առնեն: Քահանայքն տկարք և անարժանք որ ոչ երկնչին և պատարագ մատուցանեն, և զանբարկանալին Աստուած ի բարկութիւն ածեն, զի որ ուտէ և ըմպէ անարժանութեամբ, դատաստան անձին իւրում ուտէ և ըմպէ, զի ոչ խորէ զմարմին Տեառն: Եւ որով աղաղակէ հող երկրի և ասէ. Ես ոչ կարեմ տալ պտուղ շահեկանութեան և զպարարտութիւն վասն մեղաց մարդկան. հրամայէ՞ Տէր որ ոչ բուսանի ամենայն դաւարի, զի խրատեսցին մարդիկ: Եւ ասէ Տէր. Քաղցրութեամբ իմով ներեմ նոցա զի սպաշխարեսցեն, և ես թողում նոցա, ապա թէ ոչ գառնան, չարաչար տանջեմ զնոսա: Տեսնե՞ք, որդիք մարդկան, զի ամենայն եղականք հնազանդին մարդկան, դուք ոչ Աստուծոյ: Մի արհամարհէք զպատուիրանն Աստուծոյ և զերկայնմտութիւն նորս և զքաղցրութիւն. լերուք ողորմածք և գթածք, երկայնամիտք, խաղաղարարք և անոխակալք, հեղ և քաղցր առ ամենեսեան. ապաշխարեցէք զմեղս ձեր և դարձարուք առ Աստուած, յամենայն ժամ աղօթս արարէք, զի յոյժ զօրաւոր և զմարդիկ իբրեւ զհրեշտակս առնեն առաջի Աստուծոյ. ամենայն ոք որ ի Քրիստոս հաւատայ՝ հրեշտակ լինի

պահապան, և տեսանէ զամենայն ինչ զոր գործեն մարդիկ, եթէ բարի և եթէ չար, զամենայն տեսանէ Աստուած: Ընդ արդարսն խնդան հրեշտակք և ընդ մեղաւորսն տրտմին, որ գործեն զմեղս յերկրի. զան հրեշտակքն և ուրախ երկիր պապանեն Աստուծոյ և երանեն զմիակեցունան և ասեն ցՏէր. Յան՝ դադար յաղօթս են և մաշեն զանձինս ճգնու՝ թեամբ վասն սիրոյ քո: Եւ ասէ Տէր. Շնորհք իմ ընդ նոսա է և ես առաջնորդեմ նոցա, զի նոքա են բնակարան Հոգւոյն սրբոյ: Եկին և այլ հրեշտակք լային և ասեն. Չամբ յայնցանէ որ սուտ աստուած պաշտեն և ոչ են արարեր արդարութիւն, և չէ արժանի պահել զնոսա, քաղցր և երկայնամիտ: Հրամայէ Տէր. Պահեցէք զնոսա, զի ապաշխարեացեն, ապա թէ ոչ դառնան՝ դատեմ զնոսա վասն գործոց իւրեանց:

Եւ ասէ ցիս հրեշտակն. Պօղոս ծառայ Քրիստոսի, եկ ցուցից զտեղի արդարոցն և մեղաւորացն, եթէ յոր տեղի կան: Եւ գնացի գհեա նորա. և եհան զիս յերկինս, և տեսի ես տեղի մի որ անդ էր իշխան չարին և մոլորութիւնք, և անդ էին ամենայն մեղաւորք և դառն չարչարանք, և դեք կոփէին զնոսա. և ողորմութիւն Աստուծոյ հեռի էր ի նոցանէ: Եւ ասեմ. Տէր, ո՞վ են սոքա: Եւ ասէ ցիս. Նոքա են որ ոչ են գործել արդարութիւն և զԱստուած կու տրամեցուցանեն, զի տեսի զի անողորմ կու տան, ջէին:

Եւ տեսի այլ հրեշտակս որպէս զարեգակն լուսատու, կամար ոսկի ընդ մէջ, և պտակ ոսկի ընդ ձեռին, և լի քաղցրութեամբ և ողորմութեամբ: Եւ ասեմ. Տէր, ո՞վ են այնք: Եւ ասէ. Այն հրեշտակք արդարոցն է հեզ, և ասէ. Աւետիս ձեզ կամարարք Քրիստոսի, զի Հոգին սուրբ ի ձեզ հանգուցեալ է, մտէք յուրախութիւն ձեր:

Եւ տեսի մեղաւոր մի որ թողեալ էր զյոյսն Աստուծոյ, կիրեալ և արբեալ և ի պղծութիւն կաշեալ, և եղև մեռանել նմա. և հրեշտակք եկեալ

վայ տային նմա, և ասեն ցայլ հրեշտակն. Լացէք
զկորուսեալ մեղաւորդ: Եւ ասէ հրեշտակն. Հանէք
զգաւ, զի հոտ դորա ձանձրացոյց զմեզ: Եւ տարան
առաջի Աստուծոյ, որ արար զնա պատկերակից իւր,
և ասէ. Ո՞ւր է պտուղ ապաշխարութեան քո: Եւ նա
ոչ կարէր տալ նմա պատասխանի, զի ոչ էր արարեալ
արդարութիւն ամենեկին: Եւ հրամայեաց արդարա-
դատն Աստուած թէ, Կապեցէք ի խաւարն արտաքին,
անդ՝ ուր լալն աչաց է և կրճտելն աստամանց:

Եւ ասէ հրեշտակն. Ե՛կ, Պօղոս սիրելի Աստուծոյ,
որ հանեմ յերկրորդ յերկինս առ դրան ոսկի: Եւ
տեսի անդ երկու տախտակս լի գրով: Եւ ասէ հրեշ-
տակն. Երանի բեզ Պօղոս, զի մտանես դու ի դուռս
յայս: Եւ ասեմ. Տէր, զի՞նչ է տախտակս այս և
գիրս: Եւ ասէ հրեշտակն. Արդարոց հոգիքն են և ա-
նուանքն որ գրեալ են ի դպրութեան կենաց:

Եւ տեսի Հրաշալի այր մի բազմեալ, և ասեմ. Ո՞վ
է այս: Եւ ասէ ցիս հրեշտակն. Սա դպրապետ է
արդարոցն: Եւ տեսի զեղիս և զԵնովք, և ետուն
ինձ ողջոյն և համբուրեցին զիս և լացին: Եւ ասեմ.
Զի՞նչ լայք: Եւ նոքա ասեն. Զմարդիկ որ զմեզս գոր-
ծեն և ոչ ապաշխարեն, և զրկին յանբաւ բարու-
թեանցն Աստուծոյ:

Եւ ասէ հրեշտակն ցիս. Մի պատմեր աշխարհի
զոր տեսերդ: Եւ լուայ զբանս անճառս, և զհիմունս
աշխարհի ի վերայ ջուրց, և զլոյսն Աստուծոյ որ էր
պայծառ քան զարեգակն: Եւ ասէ հրեշտակն. Այն
է, երկիրպագեանց: Եւ ասեմ. Տէր, ի յարկս արդա-
րոցն, տեղի քան զտեղի կայ առաւել փառօք: Եւ ասէ.
Որ սակաւ մի հպարտացեալ է կամ նախանձեալ, նա
ի մեծութենէ և ի փառացն պակասէ:

Եւ տեսի աթոռ հրեղէն ի մէջ քաղաքին, լուսե-
ղէն զարդարեալ պսակօք, և ասէ հրեշտակն. Այն
աթոռ նոցա է՝ որ բնակարան են օծելոյն Աստուծոյ,
և իւրեանց բարի գործքն(?) ի միջի վերինն Երուսա-
ղէմի, կայ եկեղեցի մի լուսեղէն և այր մի իբրև
զարեգակն բազմեալ ի վերայ բեմին, և սաղմոսարանն

ի ձեռին իւրում, և ասէ Կալիստիան. և ձայնն նորա ընդոյր զքաղաքն ամենայն, և ամենայն քաղաքն ասէին Կալիստիան. և երգէին Հանդիսակից փառաւոր ձայնիւ, և շարժէին Հիմունք քաղաքին: Եւ ասեմ. Ո՞վ է սա, Տէր: Եւ ասէ. Դաւիթ մարգարէն: Եւ ասէ. Տէր մեր յորժամ գայ, Դաւիթ մարգարէն առաջի նորա սաղմոսելով և ամենայն արդարք ընդ նմա. և ասեն զԿալիստիան և Դաւիթ բարձրագոյն քան զամենայն մարգարէքն: Եւ հրամայէ սերովբէիցն. Համբարձէք զգրունս ձեր ի վեր, համբարձցին դրունք յաւիտենից և մտցէ թագաւոր փառաց. և արժանաւորքն երգէին յերկրի զԴաւթի սաղմոսն և զԿալիստիան, և որք պատարագ մատուցանեն. բայց առանց սաղմոսի ոչ լինի պատարագ:

Եւ գնացի զհետ հրեշտակին ի տեղի տանջանաց մեղաւորացն, և տեսի զբազումս ի մէջ խաւարի, ի տանջանա չարաչարս, յոգւոց հանի լալով և ասեմ ցօրաճրեալն. Ընդէ՞ր ստեղծեր զմարդ: Եւ ասէ հրեշտակն. Ընդէ՞ր լաս. միթէ դու ողորմած ես քան զԱստուած:

Տեսի այր մի որ հրեշտակ մի քարչէր ի հուրն անշէջ, և զաղիսն հանէր ընդ բերանն մսահանով: Եւ ասեմ. Ո՞վ է սա: Եւ ասէ. Երէցն է որ ոչ պաշտէ զցայգ և զցերեկ զԱստուած. արբենայ և փսխէ որպէս շուն, և դարձեալ այլ պատարագ մատուցանէ:

Եւ տեսանէի զեպիսկոպոսն որ թաղեալ մինչև ի գլուխն ի հուր գեհենին, որ զպոռնկաց դրամն առնոյր և թոյլ տայր և նզովիւք յափշտակէր զաղքատն, և առնոյր զփիլոն քահանային որպէս հրեայքն որ մերկացուցին զՔրիստոս և ողորմութիւն ոչ առնեն:

Եւ տեսի զբազումս որ հարկանէին հրեշտակքն սրով, և զըրթունսն և զլեզուս քարչէին: Եւ ասեմ. Ո՞վ են սոքա: Եւ ասեն. Գրականագրացն են որ զպատուիրանն Աստուծոյ ասեն և ոչ առնեն:

Եւ տեսի զգուրբս բազումս լի հրով, արք և կռնայք ի ներքս: Եւ ասեմ. Ո՞վ են սոքա: Եւ ասէ հրեշտակն. Սոքա են որք ոչ հաւատացին զրոց և քահանայից, և ասէին թէ չիք յարութիւն:

Եւ տեսի զբազումս որ շարշարէին և առնուին զբարի գործս նոցա, և նոքա լալագին կային։ Ասէ հրեշտակն. Նոքա են որ զարծաթն ի վարձու են տուել։

Եւ տեսանէի զայլսն ի սառնամանիսն զի լային։ Եւ ասէ հրեշտակն. Սոքա երգմուրացք են որ երգուան ուրանալ զամենայն բան։

Բազում այլս տեսանէի որ արկեալ կային ի գուր խաւարի, և որդունքն ծամէին զբերանն։ Եւ ասէ հրեշտակն. Այն են որ զպաքն ուտէին և յաղօթս ոչ գային։

Եւ այլ տեսանէի որ տանջէին անողորմ։ Եւ ասէ հրեշտակն. Այս անողորմքն են։

Բազում արս և կանայս ի տարտարոսի կային և վիշապք ծծէին զաչս նոցա։ Եւ ասէ հրեշտակն. Այն են որ ի շաբաթ և կիրակի չեն գնացեր յեկեղեցին և զձայն սուրբ տւետարանին ոչ լսել։

Եւ տեսի արք և կանայք որ ի տանջանս ողբային։ Եւ ասէ հրեշտակն. Անդարձ մեղաւորք են, որ ոչ ապաշխարեցին։

Եւ տեսի որ ոտքն և ձեռքն կապած էր և գաւառք ուտէին զսիրտն և զսողիքն։ Եւ ասէ հրեշտակն. Սոքա են որ զաղքատն զրկեցին։

Եւ տեսի զբազումս որ կային ի հրացեալ տապակի և դառն կերակուր տային նոցա։ Ասէ հրեշտակն. Այն է որ ի շաբաթ և ի կիրակին յառաջ քան զարձակել պատարագին ճաշակէին։

Եւ տեսի այլ տեղի տանջանաց խաւար, և բազումք նստեալ կային յայն տեղի տանջանացն, և հանդերձք նոցա սպիտակ և պայծառք, և ինքեանք կոյրք ամենեւին։ Ասէ հրեշտակն. Հեթանոսք են որ աղքատասէրք էին և աղօթականք, և զխաչն ոչ ճանաչեն և զմկրտութիւնն ոչ ունին, կոյրք են. բայց առանց մկրտութեան անհնար է յարքայութիւն Աստուծոյ մտանել։

Եւ տեսի գուր մի կնքեալ եօթնպատիկ, և ասեմ ո՞վ(…)? Եւ ասէ հրեշտակն ցայլ հրեշտակ. Բանց որ տես

ասնէ Պօղոս: Եւ ասէ Հրեշտակն. Ոչ կարէ բաւել հոտոյ. և երաց զգուքն դժոխոցն. և ել հոտն դժնդակ քան զամենայն մեղաւորացն, և երևեալ հուրն գընտակ, և կային ի ներքս այլ գունդս բազումս. և որ հուր էր և բազումք կային ի ներքս: Ասէ Հրեշտակն. Որ մտանէ յայս գուքս, այլ ոչ ևս ելանէ յաւիտեան: Եւ ասէ Հրեշտակն. Նոքա են որ ոչ խոստովանեցան զՔրիստոս մարմնով եկեալ յաշխարհս, և ոչ հաւատացին յարութեան նորա:

Եւ տեսի Կուր Ժի լի որդամբ անմահ, և անդ էր լալ աչաց և կրճել ատամանց, որ և սառնամանիքն, որ թէ յիսուն արեգակ ծագէր, ոչ ջնճոյր: Եւ համբարձի զձեռս իմ յերկինս և ասացի. Ողորմեա՛, քո արարածք են. և մեղաւորքն լային և ասէին ցիս. բարեխօսեա՛ աղաչելով:

Յայնժամ բացաւ երկինքն և էջ Գաբրիէլ և Միքայէլ Հրեշտակն առ իս: Եւ ասեն մեղաւորքն ցաբրիէլ և Միքայէլ. Դուք մատուցէք զաղաչանս մարդկան առաջի Աստուծոյ. մեղաք Աստուծոյ, լսէաք թէ ոչ գոյ դատաստան Աստուծոյ, և հոգք աշխարհիս զմեզ ծուլացուցին և ոչ ապաշխարեցաք: Եւ ասէին Հրեշտակքն Գաբրիէլ և Միքայէլ. Կենդանի է Տէր, որ մեք և սուրբ Աստուածածին հանապազ բարեխօսեմք վստն մարդկան և ոչ դադարեմք զտիւ և զգիշեր վստն աշխարհի և ամենայն մարդկան, և ոչ դառնան մեղաւորք և ոչ զան յուղղութիւն. քե հանապազ աղաչեմք զի տացէ անձրև պտուղ աշխարհի արդիւնս զի ապրեսցին. բայց դատաւորն հարցանէ թէ ո՛ր է ողորմութիւն ձեր և բարի գործքն ձեր և յիրաւամբք դատաստան առնէ: Բայց լացէք ամենայն մեղաւորք, և մեք Հրեշտակապետքս բազում Հրեշտակօք և Պօղոս սիրելին Աստուծոյ և Աստուածածինն, և լամք ի միասին զի ողորմեսցի ի զալլատեանս Պօղոսի: Եւ ամենեքեան ասացին. Ողորմեա պատկերակցին քում:

Եւ երկինք շարժէր և բարեխօսէր և բազում քահանայք արժանաւորք յեկեղեցիս, և աթոռն Աստու-

ծոյ բարեխօսէր վասն մարդկան մեղաւորաց. և Տէրն քաղցրածայն բարբառով ասէր. Վասն է՞ր աղաչէք պաշտօնեայք իմ: Եւ ասեն. Խնդրեմք ի քէն, Տէր, զի տեսանեմք զմեղաւորսն ի ձեռն սատանայի զի կու չարչարէ:

Յայնժամ հրամայեաց բարեգութն Աստուած. Վասն մօր իմոյ Աստուածածնի և սիրելոյ իմոյ Պօղոսի աւղաչանօք, ազատեցէք զամենայն մեղաւորսդ և աւերեցէք զտեղի տանջանաց նոցա և քարոզեցէք զի մի մեղանչեն մարդիկ:

Եւ ասէ հրեշտակապետն ընդ Պօղոս. Իջուցանեմ յերկիր և գնացես ի Հռոմ քաղաք և ընդ ամենայն տիեզերս, և քարոզեսցես զտեսիլդ զոր տեսեր, որ հաւատայ ամենայն աշխարհն և դառնան առ Աստուած և փառաւորեն զամենասուրբ Երրորդութիւնն զՀայր և զՈրդի և զսուրբ Հոգին այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից:

ԹՈՒՂԹ՝ ԴԻՈՆԵՍԻՈՍԻ

ԱՌՏԻՄՈԹԷՈՍ ԱՇԱԿԵՐՏՆ ՊԱԻՂՈՍԻ

ՅԱՂԱԳՍ ՄԱՀՈՒԱՆ ՊԱԻՂՈՍԻ ԵՒ ՊԵՏՐՈՍԻ

Ո՛վ աշակերտ աստուածային, որդի հոգեւոր, սիրտ, խորհուրդ և կատարիչ կամաց նորա, և համբերող ի նեղութիւնս վտան՝ նորա, որ՝ գեր ի վերոյ էր ամենայն գովեստից, վարդապետին ճշմարտի և հոգեւոր՝ հօրն Պաւլոսի, սիրտ՝ և որդի Տիմոթէոս. յԱստուած՝ Հայր ամենակալ և յՈրդի նորա Յիսուս՝ Քրիստոս և ի Հոգի նորա՝ սուրբ, ողջոյն ընդ քեզ. որ՝ զգեցեալ ես՝ զԱստուած և խաչակցեալ¹⁰ ընդ Քրիստոսի և անթ ընտրութեան հոգեւորական¹¹: Որ արեգակն իմաստութեան էր և հայր լեզուաց և լու-

1. Ա և Բ. օր. Թուզք սրբոյն մենայն գովեստից արժանա-
Դիոնեսիոսի Արխապագացոյ՝ շուր:
2. Ա, Բ, Գ և Դ. օր. չունին հո-
յաղագս մահուանն Պաւլոսի 4. Ա, Բ և Գ. օր. չունին հո-
եւ Պետրոսի սրբոց առաքե-
լոցն՝ առ Տիմոթէոս: Գ. օր. ցեոյ:
3. Թուզք Դիոնեսիոսի առ Տի-
մոթէոս, վասն մահու սուրբ 5. Ամենայն օր. սիրտի:
6. Դ. օր. միածին:
7. Ա, Բ, Գ և Դ. օր. չունին
առաքելոցն Պետրոսի եւ Պաւ-
լոսի: 8. Ա, Բ, Գ և Դ. օր. յաւե-
լուն Պաւլոս որ:
9. Ամենայն օր. եր:
10. Ա, Բ, Գ, Ե և Զ. օր.
Տիմոթէոս աշակերտ Պաւ-
լոսի: յաղագս մահուանն Պետրոսի՝ եւ Պաւլոսի առ Տիմոթէոս աշակերտ Պաւ-
լոսի: 11. Ա, Բ և Գ. օր. չունին
խայեալ: Դ. օր. խայրեկայն
եր:

սաւորիչ եկեղեցւոյ¹ և խափանիչ² կռապաշտութեան, որ տապալէր զգրունս մեղացն³, որ վէժ աղամանդեայ էր ի⁴ խորտակել զպատկերս կռոցն, որ խափանիչ զոհից էր և ցրուիչ դիւաց և մերժիչ նաւակատեաց նոցա, որ հրեշտակ երկրաւոր⁵ էր և փայլակ երկնաւոր⁶, որ հզօր զօրութեամբ⁷, յազթող ի մարտի, որ նմանող ֆրիստոսի⁸ Աստուծոյ և պատկեր քրիստոնէութեան, որ սիրող⁹ հեթանոսաց էր և թլփատիչ¹⁰ Հրէից, որ քակտիչ ժողովրդանոցաց¹¹ էր և բարձրացուցիչ եկեղեցւոյ, որ¹² հոգայր զհոգեւորն և հաստատէր զարդարութիւն, որ պաշտօնեայ ֆրիստոսի էր և քարոզ¹³ աւետարանին, որ ունայնացուցիչ կռոց էր և զարդարիչ¹⁴ եկեղեցւոյ, որ բերան աստուածային էր և լեզու Հոգւոյն սրբոյ, որ գտիչ կորուսելոց էր և ձեռնառու ընկղմելոց, որ¹⁵ հայր որբոց էր և վերակացու այրեաց, որ կանգնիչ գլորելոց էր և հաստիչ¹⁶ թալկացելոց, որ բժիշկ հիւանդաց էր և պատիչ վերաւորելոց, որ քննիչ աշ-

1. Ա. Բ. և Դ. օր. յաւելուն ֆրիստոսի էր եւ: Դ. օր. սրբոյ: Զ. օր. եկեղեցեաց սըրբաց:
2. Ամենայն օր. խաւարիչ (Ե. օր. խաւարեցուցիչ) կռապաշտութեանց, որ տապար հերժուածութեաց (Դ. Ե. և Զ. օր. օհերւմանող) էր փչրեալ զգրունս:
3. Գ. օր. մեհեմաց. Ե. օր. մեպատրաց:
4. Ա. Բ. Գ. և Դ. օր. առ ի: Զ. օր. եւ խորտակեր զգրուն: Եւս մեղաց եւ զպատկեր կռոց:
5. Գ. օր. երկրային:
6. Գ. օր. երկնային:
7. Ամենայն օր. ի զօրութեան էր եւ:
8. Ա. Բ. Գ. և Ե. և Զ. օր. Ամենայն օր. սիրելի:
9. Ամենայն օր. բռնաբար:
10. Ա. Բ. Գ. և Զ. օր. ժողովրդանցի:
11. Ա. Բ. և Գ. օր. Պակասեն յօր. Ա. Բ. և Գ. որ հոգայր . . . զարդարութիւն: Ե. և Զ. օր. խոկայր զհոգեւորն եւ վաճառ արդարութեան էր:
12. Ամենայն օր. քարոզիչ:
13. Դ. օր. նորոգիչ:
14. Բ. օր. չունի որ հայր . . . այրեաց: Զ. օր. չունի որ հայր որբոց էր:
15. Գ. և Ե. օր. հաստատիչ:
16. Գ. և Ե. օր. հաստատիչ:

խարհաց¹ էր և խաղաղացուցիչ² քաղաքաց, որ նա-
ւաւար իմաստուն էր և նաւ³ հովանաւոր, որ զհան-
դերձելոցն⁴ հոգայր և զներկայքս⁵ պատրաստէր,
նա եթող զմեզ յերկրիս⁶ չարեաց և զնաց⁷ առ
Քրիստոս:

Եղբայր⁸ իմ Տիմոթէոս, ո՛ր իցէ հայրն մեր հո-
գեւոր, ո՛ր իցէ վարդապետն մեր⁹. ով աշակերտ
վարդապետին, այժմ ուստի՞ բերիցես մեզ ողջոյն ի
նմանէ, ի ծովէ՞ թէ ի ցամաքէ, ի Գաղատիոյն թէ ի
Սպանիացւոց¹⁰, յԱսիոյ եթէ ի Կորնթոսէ¹¹: Այժմ
դադարեաց¹² երազագոյն ընթացք քո¹³, այլ¹⁴ ոչ
գրէ աշխատող և երանելի ձեռօքն առ քեզ, եթէ
սրգեակ իմ Տիմոթէոս¹⁵: Ահա եկն¹⁶ եհաս մեզ օր

1. Ա. Բ. Գ. Դ և Զ. օր. աշ. 11. Պակասի ի բն. Այժմ եղաք
խարհի: որք զրկեալք, ով եղբայր
իմ Տիմոթէոս:
2. Ա և Բ. օր. քաղաքակից: Գ. իմ Տիմոթէոս:
3. Գ. օր. նաշահանգիստ խա- 12. Ա և Բ. օր. դադարեցին:
4. Գ. օր. նաշահանգիստ խա- 13. Դ. օր. Պողոսի Ե. օր.
ղաղութեան: Ե օր. յաւելու
հոգեւոր եւ քեզ:
5. Ա և Գ. օր. զներկեայս: Բ և Զ. օր. զներկեայս: Դ. օր.
հաստատէր:
6. Գ. օր. յերկիր: Դ. օր. աշ- Մանգիս: Այսօր կատարեալ
խարհիս: է բան մարգարէին յասի
Տեառն (Ա, Բ, Գ, Ե և Զ.
օր. բան Տեառն որ ասէ).
7. Ամենայն օր. զհեռուորեցաւ: ցանկալով ցանկացայք տե-
սանել մի յաւուրս վարդապե-
տին մերոյ (Ա, Բ, Գ, Ե և
Զ. օր. մերոյ), եւ ոչ տեսա-
նեք. եղբայր իմ Տիմոթէոս:
8. Գ. օր. չունի եղբայր իմ Տի- 16. Ա, Բ և Գ. օր. չունին
մոթէոս:
9. Ա, Բ, Գ, Ե և Զ. օր. քո: Ա,
Բ և Գ. օր. չունին ով աշա-
կերտ վարդապետին: Դ, Ե և
Զ. օր. սիրելի վարդապետին:
10. Ա. օր. ի Սպանիայ Բ. օր.
ի Սպանիայէ: Գ և Դ. օր.
ի Սպանիոյ:

տրտմութեան և¹ տարակուսի, օր խաւարի և միգի² : Ո՛վ ոք տաէր³ զմարգարէին, ո՛ տայր գլխոյ իմոյ չուր և աչաց իմոց աղբիւրս արտասուաց, զի նստեալ և լայաք ի տուէ և ի գիշերի զլուսաւորիչն եկեղեցւոյ : Այժմ հաւաքեա՛ւ և ամփոփեա՛ւ⁴ զկտակարանս քո, զի այժմ ո՛վ մեկնէ մեզ զծածուկ⁵ բանս մարգարէիցն : Այժմ ասա՛ ընդ⁶ մարգարէին Ամովսայ, հովիւ եմ ես տգէտ : Այլ ոչ է քեզ պիտոյ⁷ սպասաւորել նմա ի կապանս իւր, այլ ոչ ընթեռնուս գերանաւէտ թուղթս նորա, այլ⁸ ոչ առաքէ առ քեզ եթէ ի բանտի եմ և ի կապանս⁹, այլ ոչ վտանգէ գքեզ նեղութիւն նորա, այլ ոչ գրէ առ քեզ Պաւղոս կապեալ Յիսուսի քրիստոսի¹⁰, այլ ոչ գրէ ի քաղաքս վասն քո եթէ ընկալարուք զգա իբրեւ զիս : Ո՛վ եղբայր իմ Տիմոթէոս, ած ընդ քեզ զերեմիաս¹¹, ցաւակցութեամբ զբանս հեծեաւ ասելով. որովայն իմ ցաւէ և¹² փոր իմ ճմլի : Ո՛վ ոք ոչ զգենուցու տրտմութիւն, և զո՛վ ոք ոչ

1. Գ. օր. յաւելու օր :

2. Ա, Բ, Գ, Ե և Զ. օր. յաւելուն եւ մառախոյի :

3. Ամենայն օր. ոչ ասե ըստ : (Գ և Զ. օր. ընդ) :

4. Ամենայն օր. յաւելուն զամենայն :

5. Զ. օր. զամենայն :

6. Ա, Բ և Գ. օր. ըստ :

7. Գ. օր. այլ ոչ պիտոռանս սպասաւորութեան քոմ :

8. Բն. Գ և Ե. օր. յաւելուն այլ ոչ առաքէ... նորա :

9. Գ. օր. յաւելու այլ ոչ առաքէ առ քեզ քե ի վիշտս վարանեալ կամ :

10. Ա. օր. յաւելու այլ ոչ ե պետս սպասաւորութիւն : Բ.

օր. այլ ոչ խնդրէ գքեզ ի պետս սպասաւորութիւն : Գ և Գ. օր. այլ ոչ ունի պետս սպասաւորութեան քո : Ե և Զ. օր. այլ ոչ ունի պետս վասն քո ի սպասաւորութիւն :

11. Ա, Բ, Գ և Ե. օր. զերեմիա ի ցաւակցութիւն (Ե. օր. զցանկագոյն : Զ. օր. զցաւակցագոյն) որ հեծեծե ասելով : Գ. օր. զերեմիայի զցաւակցագոյն բանսն որ հեծեծե ողբալով :

12. Ա և Բ. օր. եւ զգայարանք իմ ցաւէ : Գ. օր. եւ զգայարանք իմ գելու եւ սիրտ իմ ճմլի : Գ. օր. եւ երկկամուռք իմ ճմլին : Ե և Զ. օր. զգայարանք իմ ճմլին :

պաշարեն¹ երկունք մահու: Քահանայք քրճագգածք² եղերուք, ողբացէք³ և կոծեցարուք սարկաւագունք և պաշտօնեայք սեղանոյ: ձայն գութեաց ի Հռամայ⁴, լալումն և աշխարումն յոյժ: Երկու հարուածք⁵ ի միում աւուր դառնագոյն, երկու աղէտք⁶ վնասակարք անբժշկելիք ի միում ժամու: Երկուս լուրս⁷ բօթաբերս ի միում վայրկենի: Այժմ⁸ կրկնակի կատարի բռնն Յակովբայ՝ եթէ Յովսէփ չիք և Շմաւոն⁹ չէ ի միջի: Բայց այժմ լուսաւորիչքն եկեղեցւոյ և պարծանքն հաւատացելոց¹⁰ Պաւղոս և Պետրոս հիմն եկեղեցւոյ և անշարժ աշտարակքն բարձան ի միջոյ: Այսօր կատարի ասացեալն ի մարգարէէն, քարինք սուրբք¹¹ Թաւալին յերկրի մերում: Յայսմ աւուր ըստ մարգարէութեանն Դաւթի, ետուն զգիականս ծառայից Տեառն՝ գէշ Թռչնոց երկնից և զմարմինս սրբոց քոց¹² զազանաց երկրի:

Ո՞ւր է ընթացքն Պաւղոսի. այժմ դադարեալ է ի¹³ հանապարհորդութենէ վաստակոց և հանգեալ է սուրբ ոտք նորա: Այլ ոչ արգելեալ¹⁴ լինի կապանօք

1. Ա, Բ, Գ, Դ և Ե. օր. պատին: Դ. օր. երկունք ծննդականի:	Դ. օր. լուրս հնչեցաւ ի միում:
2. Ա և Բ. օր. քրճագգեստ յերուք: Ե և Զ. օր. քրճագգեացք:	8. Դ. օր. Այսօր:
3. Դ. օր. գլուխ բացեք:	9. Գ. օր. Բենիամին:
4. Բ, Գ, Ե և Զ. օր. ի Հռովմայ Յաւելուն (նաեւ Դ և Զ. օր.) եւ ողբումն:	10. Ե և Զ. օր. հաշատոյ:
5. Դ. օր. դիպեցան ի միում աւուր:	11. Ա, Բ և Գ. օր. շունին սուրբք:
6. Դ. օր. աղեկիգմունք եղեն ի միում:	Գ. օր. բաշտեցան: Ե. օր. բաղին:
7. Ա, Բ և Գ. օր. յարիս:	12. Ա, Բ, Ե և Զ. օր. Աստուծոյ:
	13. Ա, Բ և Գ. օր. ի վաստակոյ ճգանց հանապարհորդութեանց եւ հանգուցեալ են: Դ. օր. ի վաստակոց հանապարհորդութեանց:
	14. Գ. օր. արգելուցուն:

ի բանտի և ոչ հետեւանա¹ յաշխարհս բարբարոսաց,
այլ ոչ մտանէ ի քաղաքս² և ի կղզիս, և³ ի քանի
քաղաքս վկայս, յորչափ երկիրս⁴ կամ յորչափ ճա-
նապարհս վաստակեաց տկարութեամբ մարմնոյն :
Ո՛ր իցեն սուրբ ձեռքն որ⁵ զայնչափ կապանս ըն-
կալան ի հրէիցն : Ո՛վ⁶ կապանն որ կապեցար
զերկուս ամս յերուսաղէմ և ի Հռովմ արձակեցար :
Ո՛ր իցէ բերանն ճարտար և լեզուն արագ . ո՛ր
իցէ իմաստունն⁷ իմաստնոց, ո՛ր իցէ խորին փի-
լիսոփայն և անձն զգեցող⁸ զԱստուած : Եղբայր իմ
Տիմոթէոս, արասցես տօնս տուողացն⁹ տօնից, արաւ-
ցես պատարագ այնոցիկ որ մատուցին զինքեանս
պատարագ Աստուծոյ . եղիցիս յիշել զյիշատակողս
սրբոցն : Ո՛վ ոք է որ ոչ լայ, ո՛վ ոք է որ ոչ ողբայ
զայնոսիկ¹⁰ որ արժանի են¹¹ պատուոյ, զի որպէս
չարագործս ի մահ մատնեցան : Ով եղբայր իմ Տի-
մոթէոս, թէ հանդիպեալ էիր ի զարմանալի նաշա-
տակութիւնս նոցա, թերեւ պակասեալ էիր ի տրբա-
մութենէդ . չէ քեզ¹² տրտմութիւն, զի ոչ տեսեր
զնոսա յորժամ ելանէին յասպարէզ կատարմանն :
Ո՛վ ոք էր որ ոչ լայր¹³ դառնապէս յորժամ կապե-

1. Ա, Բ, Գ, Դ և Զ. օր. հե- տեւիւն :	7. Ա, Բ և Գ. օր. իմաս- տոշիւն իմաստեոյն :
2. Ա, Բ, Գ և Դ. օր. յաւե- լուն ի գեօղս :	8. Գ և Դ. օր. որ զգեցեալ էր զԱստուած : Ա և Բ. օր. զգեցեալ :
3. Բն. յաւելու եւ ի քանի քա- ղաքս վկայս :	9. Ա, Բ, Գ, Դ և Զ. օր. տօն- ղացն : Ե. օր. տօն տօնողացն տուող տօնից :
4. Ա, Բ և Գ. օր. կամ յորչափ քաղաքս :	10. Ա, Բ և Գ. օր. զընտրեալսն, եռքս որ արժանի են փառաց :
5. Պակասի ի Բն. որ զայս- չափ զբռնիրս աստուածայինս գրեաց :	11. Դ, Ե և Զ. օր. էին :
6. Պակասի ի Բն. ո՛չ իցէ մար- մինն սուրբ, որչափ (Զ. օր. որ միշտ) ընդունէր զերաշ- խեպսն : Յաւելու Բն. Ով կապանս . . . արձակեցար :	12. Ամենայն օր. մեծ տրտմոշ- րիւնդ քո (Ա, Բ և Գ օր. յաւելուն զի ոչ էիր անդ) :
	13. Գ. օր. արտասուէր :

ցին¹ զնոսա զերկոսեանն² որպէս մահապարտս , և բազմութիւն ժողովրդոց³ այլ քան զայլս ճեպէին⁴ տեսանել, յորժամ նախատէին զերանելի առաքեալսն Հրեայք և հեթանոսք: Ո՞վ ոք ոչ լայր ի ժամուն յայնմիկ, յորժամ թքանէին բիւրք բերանալի պիղծ բերանօք⁵ յերեսս նոցա և հնարէին զտունջանս չարաչարս⁶ յամենայն կողմանց, և նոքա որպէս անմեղ գաւիռնս անմոռնչ⁷ առաջի նոցա: Ո՞վ ոք տեսեալ զնոսա յորժամ ետուն ողջոյն միմեանց արտասուօք և հրաժարեցին⁸ ի միմեանց եղբարքն համաշունչ, մինն ի խաչ և միւսն ի գլխատումն: Ո՞ր սիրտ էր որ ոչ ճմլէր, յորժամ ասէր Պաւղոս⁹. Երթ խաղաղութեամբ բարձրացուցիչ եկեղեցւոյ: Զարմացաւ երկինք¹⁰ ի վերուստ, զարմացաւ և երկիր ընդունել զարիւն արդարոցն: Իսկ¹¹ արդեօք ո՞չ զարմանային հրեշտակք ընդ նահատակութիւն պատուական ծերոցն: Ո՞վ ոք ապառաժ սրտիւ, տեսեալ¹² զՊետրոս կախեալ զխաչէն գլխիվայր¹³ և ոչ զեղոյր արտասուօք¹⁴ : Եւ եղբայր ոչ էի ընդ Պետրոսի¹⁵, քանզի ընդ Պաւ-

1. Զ. օր. կատարեցին :	8. Գ. օր. հրաժարեալ գեացին :
2. Բն. և Դ. օր. յաւելուն	9. Ամենայն օր. յաւելուն ցՊե. զերկոսեանն :
3. Ա. Բ. Դ. և Զ. օր. ժողովոցն :	10. Ամենայն օր. երկինք ի վերայ վոյն : Եւ օր. ժողովոցն :
4. Ա. Բ. Գ. և Դ. օր. ելանէին	11. Ա. Բ. Գ. և Ե. օր. չունին իսկ արդեօք... ծերոցն :
տեսանել. ով ոք ոչ լայր յորժամ նախատէին զպատուական	12. Ա. Բ. և Գ. օր. ետես :
ծերսն (Գ. օր. իմաստունն) :	13. Ա. և Բ. օր. չունին գլխիվայր :
Ե. օր. նահատակէին զպատուական ծերսն անօրէն հրեայքն :	14. Գ. օր. արտասուցն ընդ այս քրն : Զ. օր. զպատուական ծերսն :
5. Գ. օր. յաւելու ի սոչրք :	15. Պակասի ի Բն. և յօր. Զ. յորժամ խաչեցան :
6. Ամենայն օր. եւ չարչարան :	Ե. օր. յորժամ փոխեցաւ :
7. Բն. Դ. և Զ. օր. յաւելուն անմոռնչ :	

ղոսի գնացի¹, զի ոչ ի մի տեղուղ կատարեցան: Վայ ինձ, քանզի դառնագոյն էր ինձ ժամն այն, յորժամ հրամայէր դահիճն Պաւղոսի խոնարհեցուցանել զպարանոցն առաջի սրոյն: Եւ տեսեալ զսուրն² շողացեալ³, բղխեաց⁴ արտասուք նորա, և հայեցեալ յերկինս տեառնագրեաց զսուրբ զերեսն իւր, և կամաւորութեամբ և առանց բռնադատելոյ խոնարհեցոյց զսուրբ⁵ գլուխն:

Աւանդ ժամուն յորում աւուր⁶ Թաւալէր մարմին նորա յարեանն իւրում: Ո՛վ հայր իմ հոգեւոր, ոչ էիր արժանի այսմ մահուան⁷: Վայ ինձ զիսոյթ Թողեր զիս⁸ միայն, ո՛ւր երթայց կամ ո՛ւր խնդրեցից զքեզ, պարծանքդ քրիստոնէից և լուսաւորիչդ հեթանոսաց⁹: Ո՞վ եխից զբարբառ¹⁰ քոյ հոգեւոր, ով յօրինիչ և կարգաւորիչ աստուածային¹¹ գնդին. առ ո՞վ երթայց յաշակերտսն քո, ով վարդապետ արդար և ճշմարիտ. զի՞նչ պատմեցից նոցա զքէն. ի բանալի՞ Թէ ի կապանս. զո՞ ի նոցանէ առաքեցից առ քեզ, ո՞ պիտոյ է քեզ, կամ զո՞ խնդրեսցես¹² ի նոցանէ. այժմ և ոչ զմի ոք¹³: Դաւիթ ողբայր զԱբի-

1. Գ. օր. չոգայ:

2. Գ. օր. Պաւղոսի:

3. Գ. օր. յաւելու երկեալ է:

4. Ա. և Բ. օր. բխեին արտա-

սուր: Գ. օր. բխեցին արտասուքն:

5. Գ. օր. զպարանոցն իւր. Բաւելուն Ա, Բ, Գ, Դ և Զ. օր. եւ անդէն ընկալաւ (Զ. օր. առ). զկատարուսն իւր (Ի. օր. բարի խոստովանութեամբ):

6. Ա, Բ, Գ և Դ. օր. չունին աւուր: Ե. օր. յորժամ: Զ. օր. չունի աւաղ . . . իւրում:

7. Ա, Բ և Գ. օր. այդպիսի մահու:

8. Գ. օր. զմեզ.

9. Գ. օր. ընդամենը ազգաց:

10. Գ. օր. զբարբառ բերանոյ քո հայր հոգեւոր:

11. Ա. և Բ. օր. աստուածայնոց անկոյ: Գ. օր. աստուածայնոց դասուց:

12. Ա, Բ, Գ, Դ և Զ. օր. խնդրես:

13. Պաւղոսի ի բն. Ով կապեց որ կապեցար յիշոշադեմ զերկուս (Ե. օր. զերիս) ամս եւ ի Հաղվա արձակեցար:

սողում, թէ վայ ինձ, վայ ինձ որդեակ: Բայց այժմ, վայ ինձ վարդապետ իմ. զի չիք դեղ հարուածոց իմոց և ոչ մխիթարութիւն ողբոց իմոց և ոչ բժշկու-
թիւն ցաւոց իմոց: Ի կեանս ձեր էիք ի թէատրոնի, և ի մահուն ձեր ատեցեալք¹ և մարմինք ձեր ան-
կեալք² գազանաց: Փանի քահանայք³ ակն ունին
թղթի ձերոյ⁴ և կամ քանի եկեղեցիք⁵ մեան վար-
դապետութեան ձերոյ: Այսօր յողջունէ ձերմէ խո-
պանացան⁶ ճանապարհք հռովմայեցւոց: Այսօր ե-
ղեն որբ աշակերաք քո⁷: Ո՞վ խաղաղեցուցանէ⁸
զբարկացեալն, ո՞վ մեկնէ մեզ այժմ զգիրսն, այժմ
ոչ ասիցեմք⁹, եկայք երթիցուք¹⁰ մեք առ Պաւլոս
և մեկնէ մեզ զգիրս, այժմ ոչ պիտոյանամք մարգա-
րէիցն, զի ոչ գոյ մեկնիչ գրոյ¹¹ նոցա: Ո՞ւմ աւան-
դեցեր զաշակերտան¹² քո, ո՞վ վարդապետ ճշմարիտ¹³:
Երանի է Հռովմայ զի արժանի եղեւ մեծաց պարգե-
ւաց, և ճշմարիտ որ¹⁴ են յերուսաղէմ և ի Հռովմ.
զի նա եսպան զՔրիստոս և սա զառաքեալսն. նա
երկրպագէ խաչելոյն և սա տօնէ առաքելոցն:

Եղբայր իմ, զարմանք մեծ տեսի յաւուր¹⁵ յայն-

1. Ա, Բ, Գ և Ե. օր. չունին
ատեցեալք: Դ. օր. էիք գա-
տապարտեալք:	9. Գ. օր. կամ առ ո՞վ ասեմք
եկայք:
2. Գ. օր. արկեալ են գազանաց
անտառի: Դ. օր. անկեալ դէի
գազանաց երկրի:	10. Ա և Բ. օր. երբեք առ:
11. Ա, Բ, Դ, Ե և Զ. օր.
գրոց: Գ. օր. գրելոց:
3. Գ. օր. քաղաք:	12. Դ. օր. գաշակերտալսն:
4. Ա, Բ, Գ, Ե և Զ. օր. քրոց
մերոց:	13. Կ. օր. յաւելու եւ իմաս-
տուն:
5. Գ. օր. կղզիք: Դ. օր. աշա-
կերտք:	14. Ա, Բ, Գ և Զ. օր. որքան
Երուսաղէմ (Գ. օր. նոյնպէս
եւ Հռովմ.) Դ. օր. չունի
եւ ճշմարիտ . . . զառա-
քեալսն:
6. Ա, Բ և Գ. օր. զրկեցան:
Դ. օր. խաղաղացան:	15. Ամենայն օր. յառչրկատար-
ման նոցա: Դ. Ե և Զ. օր.
սրբոցն:
7. Ա, Բ, Գ և Դ. օր. մեր:	
8. Ա, Բ, Գ, Դ և Զ. օր.
խաղաղացուցէ զբարկացեալսն:	

միկ ի կատարման սրբոյն. յորժամ մեկնեցան ի միմեանց՝ տեսի զնոսա, և իբրև դարձայ¹ յետ կատարմանն՝ տեսի զնոսա զի ընդ մի դուռն մտեալ և կալեալ զձեռանէ միմեանց և զգեցեալ զգեստ թագաւորական և եղեալ թագս² ի գլուխս իւրեանց: Եւ ոչ միայն ես արժանի եղէ տեսլեանն³ այնմիկ, այլ և աղջիկ մի որ էր յազգէն Ներոնի կայսեր, զոր նոյն ինքն Պաւլոս մկրտեաց: Յորժամ ելանէր ի վկայութիւնն առեալ զքօղն նորա, և ասէ. Ի դառնալն իմում⁴ այսրէն բերից, և յորժամ խոնարհեցոյց զգլուխն առաջի սրոյն, պատեաց այնու զերեսն իւր: Եւ իբրև դարձան դաշիճքն ասէ ցնոսա աղջիկն. Ո՛ւր է⁵ Պաւլոս և Պետրոս. և նոքա ասին. Ահա սպանաք զնոսա և անկեալ կան ի տեղւոյն որ⁶ կոչի Արեւմինոն, և քօղն քո կայ զերեսօքն Պաւլոսի՝ շաղախեալ արեամբն: Եւ նա ասէ ցնոսա. Ահա Պաւլոս և Պետրոս եկին այսր⁷ և զգեցեալ էին զգեստ թագաւորութեան, և եղեալ թագս⁸ ի գլուխս իւրեանց, և ահա քօղն իմ զոր ետու ցՊաւլոս աւասիկ, և⁹ եցոյց նոցա: Եւ նոքա սքանչացեալ օրհնեցին զԱստուած, և բազումք ի նոցանէ հաւատացին յԱստուած¹⁰: Բայց այժմ, եղբայր իմ Տիմոթէոս, զոր

1 Ա. Բ. Դ. Ե. և Զ. օր. դար.	8. Գ. օր. բագ պատուական:
ձան յետ սպանման:	9. Դ. օր. յաւելու եւ ակն իմ
2. Ա. Բ. Դ. Ե. և Զ. օր.	ետես:
պսակ: Գ. օր. պսակս պար.	10. Դ. օր. յաւելու. Եւ եկն Պաւլոս
ծանայ:	յիմներոյ ժամու՝ մինչ
3. Ամենայն օր. տեսութեան:	բազումք շուրջ կային զՆերոնաւ
4. Ա. Բ. Դ. և Դ. օր. յա.	րոնաւ փիլիսոփայք եւ սիրելիք. եւ ասն Պօղոս ցնչեցին.
ւելուն առ քեզ:	
5. Ամենայն օր. ո՛ւր իցեն:	Ահաւասիկ կամ Պօղոս Աստուծոյ
6. Ա. և Բ. օր. որ անուանեալ	տուծոյ գօրականս, ոչ մեռայ
կոչի Արմինոն: Դ. Ե. և Զ. օր. Արմինոն.	այլ կեամ, բայց քեզ լիցի շատ
7. Գ. օր. այսրեմ.	լար, վասն զի հեղեր գործեմ
	արդար:

սիրէիրն՝ փոխեցաւ ի Քրիստոս՝: Սաւուղ² և Յովնաթան ոչ մեկնեցան ի միմեանց, մինչև մեկնեաց զնոսա սուր: Եւ Պաւղոս և Պետրոս ոչ մեկնեցան ի միմեանց ոչ Հոգւով և ոչ մարմնով, զի այսու³ չէ յուսահատութիւն աստէն մեկնել ի միմեանց⁴, այլ այն է յուսահատութիւն ի Հանդերձեալսն⁵ մեկնել ի միմեանց: Զի Հոգիք արդարոցն⁶ տեսանեն զմիմեանս և ունին յիշողութիւն առ ամենայն⁷ զգալական իշխանութիւնս: Այլ այժմ Պաւղոս և Պետրոս յերանաւէտ⁸ օթելանս են և վայելեն⁹ յանմահական ի կեանս, ընդ այնոսիկ ուր ոչ ամենեցուն կարողութիւն է մերձենալ:

Պաւղոս անարգեալն Աստուծոյ՝¹⁰ ըստ օրինացն և պատմոյն¹¹ Աստուծոյ առանց օրինացն¹²: Պաւղոս անարգողն¹³ Հեթանոսաց, բայց արդ կապեալ և անարգեալ¹⁴ և քարկոծեալ վասն Հեթանոսաց: Ո՛վ խորք գանձից¹⁵ և միտք և իմաստութիւն:

1. Գ. օր. յաւելու յոյսն ամե. 10. Ա և Բ. օր. անարգողն եայնի: Քրիստոսի: Ե. օր. եկեղեցւոյ Աստուծոյ:
2. Ա, Բ և Գ. օր. Դաւիթ:
3. Ա, Բ և Գ. օր. այս ոչ է: 11. Ե. օր. պատուողն եկեղեցւոյ Աստուծոյ:
4. յուսահատութեամբ մեկնու. 12. Ամենայն օր. յաւելուն Պաւղոս որ մարտնչէր ընդ Քրիստոսի քրիստոքեամբն եւ մարտնչէր ընդ հրեոքեանն (Գ. օր. հրեայս) եւ ընդ կռապաղատութեանն (Գ. օր. կռապաղատս) սիրով եւ ողորմութեամբ զոր տներն առ եկեղեցիս:
5. Ամենայն օր. ի մարդկանէ:
6. Ամենայն օր. ի հանդերձեալ աշխարհի:
7. Գ. օր. յաւելու ի մեռին Աստուծոյ են եւ:
8. Ա, Բ, Գ, Դ և Ե. օր. Եւ զամենայն զգայութիւն իշխանական շարժմանց, առանց մարմնաշարժակս խօսից (Գ. օր. ախտից): Աստ աւարտի Զ. օր:
9. Ա, Բ, Գ և Դ. օր. յաւելուն երբեմն եւ կապող:
10. Ամենայն օր. շունին անարգեալ:
11. Գ. օր. գանձուց եւ իմաստութեանց Աստուծոյ: Ա, Բ, Դ և Ե. օր. իմաստութիւն Աստուծոյ:
12. Ե. օր. յաւելու կեանս են եւ:
13. Գ. օր. վարժեալ են:

ի միտ առ ով Տիմոթէոս, տացէ քեզ Տէր իմաստութիւն յամենայնի: Ո՛ւր իցէ Պաւղոս, ո՛ւր իցէ Պետրոս, ո՛ւր իցեն ճշմարիտ բարեխօսքն առ Քրիստոս: Արդարեւ Տիմոթէոս վսյ իցէ որդւոց այսպիսի¹ Հարս կորուսելոցն, դարձեալ վսյ իցէ աշակերտաց որ հեռացան² յայսպիսի վարդապետաց. վսյ իցէ ոչխարաց որ զրկին³ յայսպիսի հովուաց. ով⁴ անշափելի իմաստութիւն իմաստնոց, ով խորք անքննելի: Պաւղոս պարիսպ անյաղթելի, որ հաւաքէր⁵ և թաշէր զգանձ ի գիրս սուրբս:

Եթէ զգացուցեալ էիր մեզ, թէ այդպէս փութանակի երթաս⁶ առ Քրիստոս, թերևս ի մտի՜ եղեալ էաք, և մեկնեալ էաք զթուղթան քո, բայց այժմ զինչ արասցուք⁸, զի զրկեցաք յընթերցմանէ սուրբ գրոց: Եղբայր իմ Տիմոթէոս, մի այսուհետև ընթեռնուս զհինն, և մի կարծիցես⁹ թէ ամենայն աւետարանեալքն ի Պաւղոսէ, կանոնք են աստուածայինք: Այլ այժմ պահեա և¹⁰ յաղթս կաց արեւութեամբ, և աղաչեա զՏէր զի տացէ մեզ զվարդապետութիւնն Պաւղոսի: Զի թէպէտև Եղիսէ¹¹ կրկին խնդրեաց զհոգին¹², այսինքն զմարգարէութիւնն, գիտեա զի ոչ արգելաւ ի նմանէ խնդրելին: Ընդէ՛ր զայս ընկալաւ¹³.

1. Ա և Բ. օր. զայնպիսի հարս կորուսեանէ: Գ. օր. զայսպիսի հարս կորուսեալ իցէ: Դ և Ե. օր. զայնպիսի հարս կորուսողացն:

2. Գ. օր. զրկին եւ հեռանան: Դ. օր. զրկին:

3. Գ. օր. մոլորին:

4. Ի Բն. պակասի ծով:

5. Ամենայն օր. հաւաքեցեր զգանձն հոգեւորս եւ բաղեցեր ի գիրս սուրբս:

6. Գ. օր. ճանապարհորդես:

7. Ամենայն օր. հոգ ի մտի:

8. Ա, Բ, Գ և Դ. օր. ասասցուք:

9. Ամենայն օր. կարծեր երէ ոչ ամենայն՝ աւանդեալքն (Դ. օ. աւետարանեալքն) ի Պաւղոսէ կանոնք էին աստուածայինք:

10. Գ. օր. եւ զգաստացիր արքունութեամբ:

11. Ամենայն օր. Եղիսէոս:

12. Դ. օր. յաւելու Եղիսայի:

13. Բն. Դ և Ե. օր. յաւելուն ընդէ՛ր զայս ընկալաւ:

այլ զի եղև հաճոյ վարդապետին, և ի սկզբանէ ոչ տրտմեցոյց զհոգի նորա, և¹ ամենայն տեսակք զողային ի նմանէ և ամենայն մարդիկ ատէին զնա, և նա ոչ հեռացաւ ի նմանէ ի սկզբանէ: Բազում աշակերտք էին նորա, բայց մի ի նոցանէ ոչ համբերեաց² որպէս զԵղիսէ: Զի այսպէս ասէին որդիքն Իսրայելի. Սա է աշակերտ ապականչին՝ օրինաց, սա է աշակերտ սուտ մարգարէին: Այս աշակերտ³ Աստուծոյ ոչ հեռացաւ⁴ ի նմանէ, վասն որոյ արժանի եղև անշափ պարգեւացն Աստուծոյ: Որում⁵ արժանի եղիցուք մեք մասին, լինելով աշակերտ վարդապետին մերոյ, քարոզել զաւետարանն Տեառն և մեկնելով զվարդապետական թուղթս նորա, յորում⁷ զպսակն ընկալցուք⁸ ի Տեառնէ մերմէ Յիսուսէ Քրիստոսէ, որում փառք յաւիտեանս. ամէն:

1. Ա, Բ, Գ և Դ. օր. եւ քանզի ամենայն տեսակ դողայր:	օր. յրուսացաւ) ի նմանէ վասն անարգանաց վարդապետին:
2. Ա, Բ, Գ և Դ. օր. յաւելուն ամենայնի:	6. Գ. օր. ընդ որս եղիցուք արժանաւոր աշակերտ:
3. Գ. օր. ճշմարիտ:	7. Ա, Բ, Գ և Դ. օր. ընդ որում (Գ. օր. պատկացն արժանաւորեցուք):
4. Գ. օր. յաւելու յաղագս:	
5. Ամենայն օր. թողացաւ (Գ. օր. առցուք:	8. Գ. օր. առցուք:

ՆԱԽԱՐԿՈՒԹԻՒՆ,

ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ Ի ՀՌՈՄ

Հարիւրապետին՝ որ տանէր զՊօղոս ի Հռոմ Յու-
լիոս անուն էր, ի գնդէն որ կոչէր՝ Սեբաստեան.
և էին ընդ նմա Ղուկաս և Արիստարքոս. և նաւն էր
անդրամինտացի: Մտին ի նաւ ի Կեսարէ մինչև²
ցԶմիռն լիկիացւոց, և անտի առին աղեքսանդրա-
ցի նաւ, մինչև ի Մելիտէս կղզի: Եւ դարձեալ այլ
աղեքսանդրացի նաւ գտին, որ ունէր ղգիոսկուրաց-
ւոց նշանն, յայն մտին և ելին ի Հռովմ:

1. Բ. օր. կոչի:

տրոս: Բ. օր. չունի ցԶմիռն

2. Ա. և Գ. օր. միևեւ ցԼիւս.

չիկիացւոց.

Բ

ՅԱՂԱԳՍ՝ ԱՆԴՐԷՒ ԱՌԱՔԵԼՈՅ

ԵՒ ՆՈՐԻՆ ՍՔԱՆՁԵԼԵԱՑՆ

ԶՈՐ ՏԵՐ ԱՐԱՐ՝ Ի ԶԵՌՆ ՆՈՐԱ ԵՒ ՄԱՏԹԷԻ

Ի ՄԱՐԴԱԿԵՐԱՑ ԱՇԽԱՐՀՆ

Յետ համբառնալոյ Տեառն յերկինս, և զսուրբ զՀոգին առաքեալ, որպէս և տաաց Տէր, որ եկեալ բաժանեաց՝ ըստ ազգաց ազգաց առաքելոցն, և իւրաքանչիւր ըստ իւրում շնորհի՜ քարոզել զարքայութիւնն երկնից՝ յաշխարհս՝ և քաղաքս, և առնել նշանս՝ և զօրութիւնս, և զհաւատացեալսն մկրտել յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ, և պահել զպատուիրանս՝ նորա, որք ելեալ՝ քարոզէին ընդ տմենայն աշխարհս: Եւհաս Մատթէի երթալ յաշխարհն մարդակերաց, և էին բնակիչք աշխարհին՝¹⁰

1. Պակասէր խորագիրն ի բնագրին, ունելով զպս եեթ...
դակերաց աշխարհին ի մեռն
նորին եւ Մատթէի զպս խորագիր առաք յԱ. օրինակէ:

2. Բ. օր. եցոյց:

3. Ա. և Բ. օր. յաւելուն զեւզոս:

4. Ա. օր. յաւելու վիճակել եւ Բ. օր. յաւելու վիճակի:

5. Ա. և Բ. օր. Աստուծոյ:

6. Ա. օր. յաւելու եւ ի գաւառս:

7. Ա. օր. յաւելու եւ արուեստըս:

8. Ա. օր. յաւելու զոր լուսն ի Տեառնէ:

9. Բ. օր. եկեալ:

10. Բ. օր. երկրին շաղախակերք:

այնորիկ շողղակերք որպէս գազանս, և ոչ ինչ փոյթ առնէին զսերմանեաց¹ որպէս և այլ մարդիկ վարել և հնձել և ժողովել յշտեմարանս, և այնու կերակրել, այլ զմեռելոտի և զսողունս² ուտէին նոքա³, և զմարդիկ ծերս աշխարհին և զմեռեալս իւրեանց և զայլս զորս կարէին յափշտակել գաղտ, և յայլ ազգս ընթանային⁴ ըմբռնել, որս համարելով ածէին որպէս արջառ ի սպանուլն. զգէրան զենուին և ուտէին, և զնիհարան պարարէին. փորէին զաչս նոցա յորժամ ունէին և դեղ յիմարութեան տալով⁵, որ լուծանէր ի մարմն նոյն⁶ և ի բնութենէ մարդոյ. և դարման տային որպէս անասնոյ⁷ և սպա զենուին⁸. զի ոչ գիտէին զԱստուած և այնու կերակրէին յանգալս⁹:

Իսկ Մատթէ իբրեւ եմուտ ի քաղաքս նոցա և տեսին զնա և ծանեան եթէ օտար է, և¹⁰ կալան զնա իշխանքն, հանին զաչս նորա և ետուն նմա դեղ յիմարութեան և արկին¹¹ ի դարմանոց, զի այնպէս առնէին զամենայն օտար: Եւ նորա ոչ լուծաւ սիրտն ի դեղոյն որպէս զայլոցն, և ոչ եկեր ի դարմանոյն, այլ կայր յաղօթս առ Աստուած և ասէր. Ով Տէր երկնի և երկրի, ընդէր թողեր զիս¹² առնել սնօրինացս զինչ և կամեսցեն¹³ որպէս զանասուն. զի դու առաքեցեր զիս քարոզել զքո սուրբ անունդ, զի ծանիցեն զքեզ միայն ճշմարիտդ Աստուած: Եւ

1. Ա և Բ. օր. զսերմանց:

2. Ա և Բ. օր. յաւելուեւ եւ զգազանս:

3. Պակասեր ի Բն. եռքս . . . յորժամ ունէին եւ . առաք յԱ. օրինակէ:

4. Բ. օր. ոչր եւ կարէին:

5. Ա. օր. տային ըմպել:

6. Ա. օր. զսիրտս: Բ. օր. զսիրտն:

7. Ա. օր. յաւելու զերեսուն:

8. Ա. օր. յաւելու եւ այնպէս

կերակրէին եւ ոչ:

9. Ա և Բ. օր. չունին յանգալս:

10. Ա. օր. կալան զնա եւ ածին առ իշխանն. եւ եռքս հրաւանցին հաւել զայլս եռքս:

11. Ա. օր. յաւելու եւ արկին զնա ի տուն բանտին եւ արկին նմա դարման:

12. Ա. օր. յաւելու ի ձեռս:

13. Ա. օր. յաւելու ընդ իս:

օ պարարէին.

ահաւասիկ զաչս իմ խաւարեցուցին ի լուսոյ և պա-
հեն զիս յօր սպանման¹, զի կերիցեն զմարմինս իմ
որպէս զգազանս վայրենիս և արինարբուս, և դու
անսամ Տէր և ներեմ, և ոչ հասուցանես² ցուցանե-
լով զահաւոր աստուածութեան³ քո զօրութիւն: Եւ
այսպէս քեզ հաճոյ թուեսցի երկայնամտել ամպարը-
տացս⁴: Ո՛վ խորք կամաց քոց, և անհասութեան
յարարածոց⁵, որ առաւել քան զմիտս գերազան-
ցես⁶ զսքանչելիս քո. սքանչացաւ գիտութիւն քո,
զօրացաւ, և ոչ բաւեմ բերել զհաճոյս քո յիս. բայց
դու Տէր ողորմած⁷, լուսով գիտութեան քո առաջ-
նորդեսցես ինձ յարդարութիւն, զի մի սասանեսցին
միտք իմ ի ճշմարտութենէ կամաց քոց. և եթէ հա-
ճոյ է քեզ ինձ այսպէս մեռանել որպէս զանասուն,
և մարմնով իմով կերակրել մարդոց չարաց, եղիցին
կամք քո: Զի դու Տէր գիտես զամենայն յամենայ-
նի, առաւել քան զոր խնդրեմք և իմանամք⁸. և
քեզ փառք յաւիտեանս. ամէն:

Եւ անդէն⁹ լոյս մեծ ծագեաց ի տեղւոյն յորում
էին արգելեալ զնոսա¹⁰. և ձայն ի լուսոյն որ ասէր.
Մատթէ սիրելի իմ, համբարձ զաչս քո ի վեր և
տես: Եւ¹¹ հայեցեալ ետես վաղվաղակի զլոյսն և
լուսաւորեցաւ: Եւ ասէ դարձեալ. Քաջալերեա՛ և
համբեր, զի ընդ քեզ եմ և ոչ թողից զքեզ, և
սպրեցուցից զքեզ և ծանուցից սքանչելի զօրութեամբ
զանուն իմ՝ զազանամիտ և վայրենաբարոյ ազգիդ

1. Ա. օր. յաշոռ սպանութեան:	զօրացաւ յիս:
2. Ա և Բ. օր. չունին հասու-
ցանես, դենն ցուցանես:	7. Ա և Բ. օր. ողորմութեան:
3. Ա. օր. մեծութեանդ:	8. Ա և Բ. օր. յաւելուն ըստ
իմաստութեան որ տուաւ (Ա.
օր. իքեմ) մեզ:
4. Ա. օր. յաւելու եղիցին կամք
քո:	9. Ա և Բ. օր. յաւելուն վաղ-
վաղակի:
5. Ա և Բ. օր. անհասութեան
յարարածոցս:	10. Բ. օր. գնա:
6. Ա. օր. գերազանցէ սքանչե-
լեաց գիտութեան քո յիս որ	11. Բ. օր. չունի եւ հայեցեալ
. . . համբեր:

այդորիկ. այլ կայ¹ մնա դու զաւուրս քառասուն և ութ², և առաքեցից առ քեզ զԱնդրէաս, որ հանէ³ զքեզ ի բանդէդ, և որ ընդ քեզ արգելեալ կան. խաղաղութիւն ընդ քեզ: Եւ ասէ Մատթէ. Շնորհք քո մնասցեն առ իս և մխիթարեսցեն զիս հանապազ⁴. զի դու ես յոյս իմ Տէր, և քեզ հատուցից զօրհնութիւնս⁵ հանապազ: Եւ անդադար սաղմոսէր գթու թեամբ⁶, և օրհներ զԱստուած ի տուէ և ի գիշերի Մատաթիայ⁷, ուր արգելեալն էր: Եւ տեսանէր զի տանէին զմարդիկն ի զենումն⁸ ի դարմանոց արգելարանէն: Եւ վասն իւր լսէր Մատթէ ի դաճացն⁹, իբրև կատարի երեսուն օր զենցուք զայրս զայս և կերիցուք¹⁰. զի երեսուն օր պարարէին զարգելեալսն¹¹ և զենուին:

Եւ երեւցաւ Տէր Անդրէի առաքելոյ ի թեապողունիկէ¹² և ասէ. Արի՛ երթ¹³ յաշխարհն մարդակերաց զի հանցես զՄատթէ ի բանդէն և որք ընդ նմա են. և զի այլ ևս երեք աւուրք և զենցեն վնա և կերիցեն. և երթիցես աշակերտօքդ և ցուցից քեզ զինչ պարտ իցէ առնել: Եւ ասէ Անդրէաս. Զճանապարհն ոչ գիտեմ և զիմորդ ժամանեցից զաւուրս երիս. այլ առաքեա Տէր զհրեշտակ քո, որ առաջնորդեսցէ մեզ ըստ կամաց քոց, զի կարող ես յամենայնի¹⁴ մեծաւ զօրութեամբ քով Տէր Աստուած: Եւ յարուցեալ վաղ-

1. Ա և Բ. օր. կաց:	սահին (Ա. օր. վասն նորա
2. Ա. օր. քսան եւ եւթն: Բ. օր. քսան եւ ութ:	րէ) որպէս (Բ. օր. զի կա-
3. Ա և Բ. օր. հանցէ:	տարեացի):
4. Ա և Բ. օր. հանապազօր:	10. Ա. օր. յաւելու քանզի այս-
5. Բ. օր. զօրոշրիւնս:	պէս առնէին զամենեւեան, զն-
6. Ա և Բ. օր. սաղմոսե գոչ քեամբ:	րեսուն:
7. Ա և Բ. օր. Մատթէ:	11. Ա. օր. չունի զարգելեալսն:
8. Ա. օր. զենուին ի դարմանոց արգելանին:	12. Բ. օր. ի թեապողանիկէ:
9. Ա և Բ. օր. յաւելուն զի	13. Ա. օր. արի եւ գնա գոչ:
	14. Բ. օր. Քրիստոս Աստուած մեր. չունի զյաջորդսն:

վաղակի գնաց աշակերտօքն, և էջ ի ծովեզրն և գտանէ՝ նաւ մի պատրաստական, և նաւապետն՝ և արք երկու որք կազմէին զնաւն, որ էր ինքն Քրիստոս նաւապետն, և երկու հրեշտակքն որք երևեցան: Եւ տեսեալ Անդրէի աշակերտօքն հանդերձ, ուրախ եղև և ասէ. Յուսացեալք ի Տէր զի առաջնորդեսցէ մեզ. և ոչ ծանեան զնաւապետն Քրիստոս և զհրեշտական, այլ որպէս պատահումն ինչ նաւի և արանց ըստ յաջողելոյն Աստուծոյ, որպէս և ասաց Տէր: Եւ տայր ողջոյն Անդրէաս նաւապետին, և ընդունէր զխաղաղութիւն՝: Եւ ասէ Անդրէաս. Ո՞ւր կամիք նաւել ով արք: Ասէ նաւապետն Յիսուս. Յաշխարհն մարդակերաց: Ասէ Անդրէաս. Եւ մեզ նոյն ճանապարհ առաջի կայ, եթէ կամիք ընդունել զմեզ՝, Տէր իմ: Ասէ նաւապետն Յիսուս. Եւ զի ոչ ապրեցուցանեն զմարդիկն զորս ըմբռնեն, դուք զիմրդ իշխէք երթալ անդր: Ասէ Անդրէաս. Եղբայր ոմն ըմբռնեցաւ անդր և վստան այնորիկ երթամք թերևս կարիցեմք զերծուցանել զնա ի մահուանէ. արդ եթէ հնար է արարէք մեզ ողորմութիւն: Ասէ Յիսուս նաւապետն. Եթէ այդպէս է, եկայք ելէք ի նաւս, և տարցուք զձեզ յերկիրն մարդակերաց՝: Ասէ Անդրէաս. Ով բարեգութ նաւապետ, ասա մեզ՝ զճըլմարիտն, վարձս ոչ ունիմք նաւիդ, այլ և ոչ կերակուր որով կերալիրն անձինք մեր. զի այսպէս ունիմք հրաման՝ ի Տէրանէ, մի հոգալ զվաղիւն. զի որ կերակրէ զամենայն՝ բանիւ զօրութեան իւրոյ և յաջողէ ի սոյն՝ Աստուած է՝. զի այսպէս պատուիրեաց մեզ Աստուած որ առաքեացն զմեզ. մի

1. Ա. և Բ. օր. տեսանէ:

5. Ա. և Բ. օր. ասեմ քեզ:

2. Ա. օր. յաւելու ի նմանէ:

6. Ա. և Բ. օր. պատուէր:

3. Ա. և Բ. օր. յաւելուն ի նաչ:

7. Ա. և Բ. օր. զամենեսեան:

8. Ա. և Բ. օր. յաւելու որ կա-

4. Ա. և Բ. օր. շունին մարդակերաց:

րող է յամենայնի:

բառնայք ոսկի և մի արծաթ, մի հաց և մի մախաղ և մի այլ ինչ. և ոչ¹ երկուս հանդերձս, զի նա կերակրէ զմեզ և յաջողէ² որպէս և կամի, և³ ոչ տայ ի սասանութիւն: Արդ եթէ այսպէս արասցես և ընկալցիս զմեզ մարդասիրապէս, ընկալցիս⁴ վարձս ի Տեառնէ մերմէ յուսով. ապա թէ ոչ, գոնեա⁵ երթիցուք յայլ նաւ ուր և Տէր յաջողեցէ: Ասէ նաւապետն Յիսուս. Արասցուք ձեզ⁶ մարդասիրութիւն որպէս արդարեւ յուսացելոց ի Տէր, որպէս ասացերդ: Եւ եհան զնոսա ի նաւն, և եդ առաջի նոցա սեղան. և կերան և ուրախ եղեն և զոհացան զԱստուծոյ: Եւ ասէ Անդրէաս ցնաւապետն Յիսուս և ցերկուս⁷ հրեշտակսն որ սպասաւորէին. Յիսուս ինքն հատուցէ ձեզ զվարձս բարիս վասն ողորմութեան և սիրոյ ձերոյ զոր ցուցէք մեզ:

Եւ անդէն նաւեցին ընդ համատարած ծովն: Եւ իբրեւ գնացին առուր միոյ ճանապարհ, յարեաւ մըրբիկ մեծ ի ծովուն, և երկեան աշակերտք նորա⁸ երկիւղ մեծ ի խռովել ծովուն. և Յիսուս նաւապետն քաջալերէր զնոսա, և ասէ ցԱնդրէաս. Եթէ արդարեւ աշակերտ ես Յիսուսի, քաջալերեա՛ զաշակերտսդ քո յանուն նորա զօրութեանն, զի մի⁹ զարհուրեացին ի խռովութենէ ծովուս: Եւ սկսաւ խօսել Անդրէաս ընդ աշակերտսն և ասէ. Որդեակք, եթէ Տեառն ետուք զանձինս ձեր, յուսացարուք ի նա, և ուպրեցուցէ զմեզ ի խռովութենէ¹⁰ ծովուս և յամենայն խռովութենէ փորձութեանց, զի ծով հնազանդի նմա և ամենայն տարերք, զի արարիչ է ամենայնի և ոչ ոք

1. Ա և Բ. օր. յաւելուն ունել:	մոռքիւն է:
2. Ա և Բ. օր. չունին յայողի:	7. Ա և Բ. օր. չունին ցերկուս:
3. Ա և Բ. օր. յաւելուն առաջնորդէ է:	8. Բ. օր. Անդրէի:
4. Ա և Բ. օր. առցես:	9. Ա և Բ. օր. յաւելուն երկիցեն է:
5. Ա և Բ. օր չունին գոնեա:	10. Ա և Բ. օր. յաւելուն առաջնորդէ է:
6. Ա և Բ. օր. յաւելուն ողորմութեան:	

ընդդիմասցի նմա¹ . քանզի էաք երբեմն և մեք ի ծովուն² հանդերձ Յիսուսիւ, և եղև մրրիկ մեծ ի ծովուն³, և զալիսն ի նաւն զեղոյր և լի իսկ լինէր⁴, և երկեաք երկիրդ մեծ⁵ : Եւ Յիսուս ննջէր փորձելով զհաւատս մեր, և մատուցեալ բուռն հարաք⁶ եթէ կորնչիմք աւասիկ . և յարուցեալ սաստեաց ծովուն և խաղաղացաւ⁷, և ասէ . Ընդէ՞ր երկմտեցէք⁸, չե ևս ունիք հաւատս : Եւ արդ մի երկնչիք զի Տէր մերձ է, և ոչ թողու⁹ զհաւատացեալս իւր, և փրկէ յամենայն վշտաց, և եղիցի ողորմութիւն նորա ի վերայ մեր որպէս և յուսացաք ի նա : Եւ զայս ասացեալ, դադարէր ծովն ի խռովելոյ¹⁰ . և տեսեալ ուրախ եղև, և փառաւորէր աշակերտօքն զԱստուած¹¹ :

Յայնժամ ասէ Յիսուս ցաշակերտն իւր Անդրէաս . Արդարև աշակերտ ես Յիսուսի, և մեծ է զօրութիւն նորա . զի այսպէս արար¹² դադարել ալեաց ծովուս, յիշելով զնորա զսքանչիլիսն . և արդ աղէ ասա ինձ մեղմով զամենայնն¹³, թիրևս¹⁴ որդի Աստուծոյ էր, և ո՞րպէս մարմնացաւ և արար նշանս, խաչեցաւ ի Հրէիցն, թաղեցաւ և յարեաւ յաւուր երրորդի, համբարձաւ յերկինս և առաքեաց քարոզել զաստուածութիւն իւր ի ձեռն աշակերտաց իւրոց որպէս ասացերդ, և առնես¹⁵ սքանչելիս յանուն նորա : Պա-

1. Ա և Բ. օր. յաւելուն յոր-
ժամ կամեսցի յարարածոցս :	10. Բ. օր. ի խռովութեան :
2. Ա. օր. ի նաւին :	11. Ա. օր. եւ ոչրախ եղևն նո-
քա եւ փառաւոր առնէին
զԱստուած աշակերտքն նորա :
3. Բ. օր. չունի եւ եղեւ . . . ի
ծովուն :	12. Ա և Բ. օր. արագ եղեւ
դադարոշմն :
4. Ա և Բ. օր. առնէր :	13. Ա և Բ. օր. չունին մեղ-
մով զամենայնն :
5. Ա. օր. չունի եւ երկեաք
երկիրդ մեծ :	14. Ա և Բ. օր. քե արդարեւ :
6. Ա. օր. յաւելու զնմանն :	15. Ա և Բ. օր. որպէս լսեմ եւ
առնել :
7. Ա և Բ. օր. յաւելուն ծովն :	
8. Բ. օր. երկմտէք :	
9. Ա. օր. չունի մի երկնչիք
. . . բողոք : Ա և Բ. օր.	

տասխանի ետ Անդրէաս և ասէ. Բարի նաւապետ և ճմարտապէս քննող՝ դու և իմաստուն, լուր ինձ և աւետարանեմ քեզ զՅիսուս Քրիստոս զՈրդին Աստուծոյ¹, ծնեալ² անժամանակ և անմարմնապէս³. առաքեալ ի Հօրէ վասն մերոյ փրկութեան, և մարմնացաւ ի սրբոյ կուսէն Մարիամայ, և լռեալ⁴ ամս երեսուն, և ապա մկրտեալ ի Յովհաննէ⁵ ի Յորդանան գետ, և Հոգին սուրբ ի վերայ իջեալ⁶, Հայր ի վերուստ վկայէ, դա է Որդի իմ սիրելի, և ցուցանէ զաստուածութիւնն սքանչելեօքն⁷, զՊաւլոս ի գինի փոխարկելով, զկոյրս լուսաւորելով, զբոլորոս սրբելով, խից լսել տայ և համերց խօսել⁸, զանդամալոյծս առողջացուցանել, զգօսացեալս բժշկել⁹, զկաղս գնացուցանել¹⁰, զմեռեալս յարուցանել, զդէս հալածել, և զամենայն ցաւս մարդկան բժշկել. ի վերայ¹¹ ծովու զխաւորին մերոյ Պետրոսի հրամայեաց գալ առ ինքն. և ոչ եմ կարող զսքանչելիս նորա պատմել զոր եցոյց զօրութեամբ իւրով. և զայլս բազումս զորս տրար¹² ի ձեռն աշակերտաց իւրոց: Եւ եկեալ կամաւորութեամբ ի չարչարանս, և խաչեալ եւ թաղեալ և երեքօրեայ յարուցեալ, և համարձեալ

1. Ա. և Բ. օր. չունին եւ ճմարտապէս քննող:
2. Ա. օր. զՅիսուսէ Քրիստոսէ: Որդին Աստուծոյ: Բ. օր. Քրիստոս Յիսուս է Որդի Աստուծոյ:
3. Ա. և Բ. օր. յաւելուն ի Հօրէ յառաջ քան զյաշտեանս:
4. Բ. օր. աներմնապէս:
5. Ա. և Բ. օր. լռեա եղեալ:
6. Ա. օր. չունի ի Յովհաննէ:
7. Ա. և Բ. օր. ինքն:
8. Ա. օր. զաստուածութեան զսքանչելիս:
9. Ա. օր. չունի եւ համերց խօսել:
10. Ա. օր. առողջացուցանելով, բժշկելով պապէս եւ զյաջորդ բալան: Բ. օր. բժշկել, յարուցանել . . .
11. Ա. և Բ. օր. չունին զկաղս գնացուցանել:
12. Ա. և Բ. օր. եւ եւ ի վերայ ծովուն գնայր եւ Պետրոսի հրամայէր գալ առ ինքն ի վերայ ծովուն՝ ցոյցաւորին մերոյ:
13. Ա. և Բ. օր. չունին զորս տրար:

յերկինս: Եւ եկեսցէ՝ զարձեալ դասել զազգս մարդկոն, և հաւատարիմ հաւատացելոց սրբոց շնորհէ զարքայութիւնն իւր. և անհաւատից և անսրբոց՝ զտանջանան յաւիտենականս ընձեռէ: Եւ ես և ընկերք իմ երկոտասանք և եօթանասունք տեսաք և վկայեմք և քարոզեմք եթէ Աստուած էր և Որդի Աստուծոյ որ մարմնացան և չարչարանօք խաչին զարարածս փրկեաց, և եւս մեծ սքանչելիս եցոյց ի կամաւոր մահուանն. արեգակն և լուսին խաւարեցան, և աստեղք ծածկեցին զլոյս իւրեանց, և երկիր շարժեցաւ, վարագոյր տաճարին ցելաւ և վէմք պատառեցան, գերեզմանք բացան, և բազումք ի մեռելոց սրբոց յարեան, և եղեն վկայք սքանչելի՝ յարութեան նորա եւ աստուածութեանն, և յետ յարութեան նորա երևեցաւ մեզ երկոտասանիցս և եօթանասնիցն, և այլ բազում եղբարց հաւատացելոց՝ ոչ մի անգամ, այլ բազում անգամ. և հրամայեաց մեզ քարոզել զբանն կենաց՝ և զմի աստուածութիւնն, զգորութիւն և զփառս Հօր և Որդւոյ և ամենասուրբ Հոգւոյն, և աւետարանել յանուն նորա ապաշխարութիւն՝ մեղաց յամենայն ազգս՝:

Ասէ նաւապետն Յիսուս. Զայս ամենայն զօրութիւնս զոր պատմեցեր առաջի ամենեցուն առնէր եթէ ի ծածուկ: Ասէ Անդրէաս. Սքանչելի այր իմն երեւիս՝ և յոյժ քննող. զաւետարանեալդ՝ ընկալ, և մի քններ զխորս Աստուծոյ: Ասէ Յիսուս. Կամիմ

1. Ա. օր. եկեսցէ զարձեալ հաւատացելոց . . .: Բ. օր. եկեսցէ դասել զտիեզերս հաւատացելոց:	կենաց եւ:
2. Ա. օր. անօրինաց:	6. Բ. օր. յաւելու ի քողոս րին:
3. Ա և Բ. օր. չունին սքանչելի:	7. Ա և Բ. օր. յաւելուն մարդկան:
4. Բ. օր. չունի հաւատացելոց:	8. Ա և Բ. օր. բռնիս:
5. Ա և Բ. օր. չունին գրանն	9. Ա. օր. զաւետարանեալսն: Բ. օր. զաւետարանեալդ քեզ:

սառուգել զճշմարտութիւնն¹, դու մի ձանձրանար ի պատմել զգօրութիւն զյայտնեաց և զգաղտնեաց: Ասէ Անդրէաս. չնէր որում բաղձասդ բարեսէր² այր դու. զի բազում էին յայտնիք նշանացն և զօրութեանցն որ ամենեցուն ցուցաւ, և ոչ սակաւ ծածուկքն, որպէս յորժամ ի թափովր լերինն այլաւերպեցաւ, ցուցանելով զաստուածութեանն երևումն, Մովսիսիւ և Եղիայիւ հանդերձ, որք խօսէին վասն ելիցն³ և չարչարանացն զոր կատարելոց էր վասն փրկութեան աշխարհի⁴, և ոչ ոք ի մէնջ էր ընդ նոսա⁵, բայց Պետրոս եղբայր իմ և Յակովբոս և Յովհաննէս որդիք որոտման, որք այսմ տեսեան հաղորդ եղեն, և վկայութեան ձայնին Հօր⁶ որ աւսէր. Կա է Որդի իմ սիրելի ընդ որ հաճեցայ, դմա լուարուք. և նոքա զարհուրեալք և թմբբեալք յերևմանէ լուսոյ⁷ փառաց Որդւոյն Աստուծոյ, անկան ի վերայ երեսաց իւրեանց յերկիր և ոչ կարէին խօսել ինչ և ոչ տեսանել զՅիսուս. և անդէն զլոյս աստուածութեանն ծածկէր, և զնոսա յարուցանէր և զօրացուցանէր, և պատուիրէր մի ումեք ասել զտեսիլն⁸ մինչև ի մեռելոց յառնելն. և այլ ևս նշանս բազումս արարեալ գաղտնի, և պատուիրէր մի ումեք ասել, և նոքա յայտնէին որոց բժշկութիւնք լինէին. զի⁹ ոչ էր ծածուկ որ ոչ յայտնէր, և ոչ գաղտնի որ ոչ գայր ի լոյս մարդկան. և քարոզեալ լինէր ընդ ամենայն աշխարհս: Ոչ այն միայն է որ յաւետարանին պատմի վասն գաղտնեաց և յայտնեաց նշանացն զոր արար Յիսուս, այլ է և այլ ինչ զոր ա-

1. Ա. օր. կամիմ խօսել զճշմարտութիւնն:
 2. Աստէն սկսանի Գ. օր.:

3. Ա. օր. վասն փրկութեան: Բ.

4. Ա. օր. վասն փրկութեան: Բ. և Գ. օր. չունին ելիցն եւ:

5. Ա. օր. ազգի: Գ. օր. ազգի մարդկան:

6. Ա. և Գ. օր. նմա:

7. Ա. օր. չունի Հօր:

8. Ա. և Գ. օր. չունին յոշարոյ:

9. Գ. օր. չունի զտեսիլն . . . ասել:

10. Գ. օր. չունի զի ոչ էր . . . մարդկան:

րար¹ բազում, որ եթէ գրեալ էին, և ոչ աշխարհս բաւական էր տանել² զգիրս նշանացն. բայց սակաւութ³ աւետարանեցաւ և գրեցաւ, զի հաւատասցուք եթէ Յիսուս Քրիստոս է Որդի Աստուծոյ, և զկեանսն յաւիտենականս ընկալցուք յանուն նորա: Եւ⁴ դադարեաց Անդրէաս ի խօսելոյ և ի քուն եմուտ աշակերտօքն հանդերձ, և վաղվազակի եհաս նաւն յերկիրն⁵ յոր երթալոցն էին: Եւ յարուցեալ Անդրէաս ընդ առաւօտն, և ոչ զոք տեսանէր, 'բայց միայն զաշակերտսն իւր ի քուն. և էր նոքօք ի դուրս բանտին ուր էրն Մատթէ և ամենայն կալաւ նաւորքն ընդ նմա: Եւ զարհուրեալ հիացմամբ յարոյց⁶ զաշակերտսն իւր և ասէ. Տէր էր այն որ նաւապետէր մեզ, և հրեշտակք որ ընդ նմա, և մեք ոչ գիտացաք զնա. և խօսեցաւ ընդ իս որպէս մարդ, և ես ետու նմա պատասխանի որպէս ընկերի: Ո՛վ պանչելեացս որ վասն մեր յամենայնի ամենայն լինի յաղագս մարդասիրութեան իւրոյ. նմա փառք և գոհութիւն յամենայնի: Եւ ասեն աշակերտք նորա. Տեսանէաք մեք ի տեսեան զՏէր յաթոռ փառաց, և բազմութիւնք⁷ շուրջ զնովաւ որք օրհնէին զՏէր⁸ անճառելի ձայնիւ, և երկոտասան դուք առաքեալքդ առաջի նորա. և Աբրահամ և Իսահակ⁹ և ամենայն սուրբք առաւել և ընտրեալք որք ընդ նոսին ընդ անմարմնոցն երգէին զհոգևոր երգս ի փառս Աստուծոյ, և չեմք բաւական զսոսկալի տեսիլն պատմել

1. Ա, Բ և Գ. օր. չունին ինչ 6. Գ. օր. զարբոյց:

զոր արար:

7. Ա, Բ և Գ. օր. յաւելուն

2. Ա, Բ և Գ. օր. բառնալ:

հրեշտակաց:

3. Ա, Բ և Գ. օր. սակաւոց:

8. Ա, Բ և Գ. օր. չունին

Գ. օր. յաւետարանս:

զՏէր:

4. Ա. օր. յաւելու յետ այսո-

9. Ա, Բ և Գ. օր. յաւելուն

րիկ:

եւ Յակոբ:

5. Ա. օր. յաւելու մարդակերաց:

քեզ: Իւ բերկրեցաւ¹ Անդրէաս ի տեսլեանն որ
ցուցաւ², և համարձեալ գձեռս իւր յերկինս եկաց
յաղօթս և ասէ³. Ո՛վ Տէր զօրութեանց, մեծ են նո-
րաաքանչ⁴ գործք քո⁵, և ոչ գոյ բաւ իմաստութեան
քո. դու ածեր զիս ի տեղիս յայս նաւապետ բարի,
և ես ոչ ծանեայ գրեզ. և արդ կամեաց և երեւեա⁶
և ուսո ինձ առնել զկամս քո⁷ բարիս, և ես ոչ խո-
տորեցայց ի կամաց քոց բարեսիրաց⁸, թէպէտ և մե-
ռանել հառանիցէ: Իւ երեւցաւ նմա Տէր և ասէ.
Արի մուտ ի բանդդ, և հանցես զՄատթէ⁹ և զա-
մենայն կալանաւորսն, և եղեալ գձեռն¹⁰ քո ի վե-
րայ Մատթէի բժշկեսցի. և առաքեա զՄատթէ ա-
շակերտօք քովք հանդերձ կալանաւորաւքն ի տեղի
ինչ¹¹ անապատ, և անդ կերակրեսցին ի թզոյ անտի
որ ի տեղւոյն յայնմիկ, և ուսուցէ Մատթէ աշա-
կերտօք քովք զկալանաւորսն զամենայն, զհաւատս
ճշմարիտս¹² և զգործս արդարութեան, մինչև այ-
ցելութիւն եղիցի քաղաքիս այսմիկ¹³. և դու կաց
մնա¹⁴ զի չարչարեսցեն գրեզ, և քարչեսցեն և անար-
գեսցեն, բայց ոչ սպանցեն. զի քե ցուցից զգօրու-
թիւն իմ, և դարձուցից զբնակիչս երկրիդ յաստուած-
գիտութիւն, և յետ այսր իրաց¹⁵ թողցես զՄատ-

1. Ա. օր. զարմոշքեալ երանե-	րեսիրաց:
ի Առաքիայն Անդրէաս:	Ա. օր. զնա: Ա. օր.
և Բ. օր. ի տեսլեմէ: Գ.	յաւելու ի բանդդ:
օր. ի տեսլեմէ:	10. Ա. և Բ. օր. զմեռն ի վերայ
2. Ա. օր. չունի որ ցուցաւ:	(Ա. օր. յաւելու նոցա) քո
Գ. օր. նոցա:	եւ Մատթէի բժշկեսցին:
3. Գ. օր. այսպէս:	11. Ա. և Գ. օր. ուրեք:
4. Ա. և Գ. օր. չունին	12. Բ. օր. ճշմարտութեան, չու-
նորասքանչ:	նի զգործս արդարութեան:
5. Ա. և Գ. օր. յաւելուն	13. Ա. և Գ. օր. չունին այս-
եւ անեղ սքանչելիք քո:	միկ:
6. Բ. օր. երեւեցիր:	14. Ա. օր. չունի եւ դու կաց
7. Բ. օր. յաւելու զի ասացեր	մնա:
ինձ ցուցանել զկամս քո:	15. Ա. և Բ. օր. յետ այնորիկ:
8. Ա. և Գ. օր. չունին բա-	Գ. օր. յետ այսորիկ:

թէ քարոզել¹ ի քաղաքիս, և զաշտկերտեալսն ի նմանէ² զկալանաւորսն ուսուցիչս մարդկանս այսորիկ, և դու դարձեալ գնասցես ի վիճակն քո, որ քեզ հաւատացաւ, աշտկերտովք քովք: Եւ դու համբեր բազում երկայնմտութեամբ յիշելով զպարչաւրանսն իմ որ վասն ձեր համբերեցի, զի ընկալցիս հատուցումն³ ի վերջնումն աւուրն: Եւ Անդրէաս երկիր եպագ Տեառն, և ասէ. Եղիցին կամք քո:

Եւ յարուցեալ աշտկերտօքն եմուտ ի բանդն որ ինքնին բացաւ դուռնն. և մտեալ տեսին զՄատթէ զի սաղմոսէր, Աստուած յօգնել ինձ նայեսաց և Տէր յընկերիլ ինձ փութաւ: Եւ ողջոյն տուեալ միմեանց գոհացան զԱստուծոյ. և պատմեցին միմեանց որ ինչ անցք անցին ընդ նոսա, եթէ որպէս ըմբռնեալ եղև Մատթէոս որպէս գառն ի մէջ գայլոց. և ի Տեառնէ յայտնեալ⁴ վասն գալստեան Անդրէի յառաջագոյն ասացեալ. և կամ որպէս Անդրէաս աշտկերտօքն նաւեալ ընդ ծովն⁵ եհաս անդր նաւապետ ունելով զՔրիստոս զնոյն ինքն Տէր, և խօսել ընդ նմա որպէս մարդոյ զամենայն ստուգութեամբ: Եւ զարմացեալ զոհանային ի վերայ անպատում պարգեւացն⁶: Եւ տեսեալ Անդրէի զարսն որ ի բանդին՝ զի էին այնպէս յիմարեալք և կուրացեալք⁷, ուտելով դարմանս որպէս զանասունս. ասէ Մատթէ⁸. Կացցուք յաղօթս առ Տէր, և դիցուք զձեռն ի վերայ նոցա, և բժշկեսցին որպէս և ասաց Տէր⁹: Եւ արարին այնպէս, և զգոստացան որպէս զառաջինն, և սիրտ մարդոյ տուտւ նոցա, և¹⁰ փառաւոր առնէին զԱս-

1. Ա. օր. քարոզի: Բ. օր. քարոզ:	ծովն:
2. Ա. օր. զաշտկերտսն իշր	6. Ա, Բ և Գ. օր. սքանչելեացն:
3. Ա և Գ. օր. յաւելուն բարի: Բ. օր. քո:	7. Ա. օր. չունի եւ կոշրայեալք:
4. Ա, Բ և Գ. օր. չունին յայտնեալ:	8. Բ և . օր. զՄատթէ:
5. Ա. օր. չունի նաւեալ ընդ	9. Ա. օր. ի վերայ արանցդ. չունի զյաջորդսդ:
	10. Ա Բ և Գ. օր. յաւելուն յուսաւորեացն ալք նոցա եւ

տուած, և էին արք երկերիւր, և կանայք քառասուն: Եւ ասէ Անդրէաս ցՄատթէ. Առ զաշակերտսն իմ և զկալանաւորսդ զայդոսիկ զարս և զկանայս և երթիջիք ի տեղին զոր ցուցցէ ձեզ Տէր: Եւ ուսո նոցա զաստուածգիտութիւն և զսրբութիւն¹ մինչև արասցէ Տէր այցելութիւն, և ապա զհրամայեալսն ի Տեառնէ տրասցուք և Տէր կերակրեսցէ զձեզ որպէս ասացն². և չար ի ձեզ ոչ մերձեսցին: Եւ արար Մատթէ զասացեալսն ի Տեառնէ, և երեւեալ³ նոքօք ի ցուցեալ⁴ տեղին, ուսուցանէր զնոսա յօրինաց և ի մարգարէից և յաւետարանաց⁵. և յգլխաւ թուրքեամբ բէին նմա, և⁶ հաստատէր զնոսա և ուսուցանէր զաստուածգիտութիւն և զուղղութեան վարս. և կայր նոքօք յաղօթս ի տուէ և ի գիշերի⁷. և կերակրեալ լինէին թզաւ երկրին ի տեղւոյն յայնմիկ զոր եցոյց նոցա Տէր: Եւ ոչ գիտացին պահապանքն և արք քաղաքին զինչ երբեք կալանաւորքն եղին, զի անկաւ ի նոսա⁸ անտեսութիւն: Եւ Անդրէաս նստէր ի քաղաքին, և մնայր տեսչութեան⁹ Աստուծոյ. և ոչ տեսանէին քաղաքացիքն: Եւ իսկոյն եկին իշխանքն ի բանդն, և ոչ զոք տեսին¹⁰ անդ, բայց միայն զպահապանսն¹¹ յերկիւղէն մեռեալս ոռդուրս բանդին արս եւթն. և բարձեալ տարան ի տունն իւրեանց, խորովեցին և կերան. և զարմանային զինչ արդեօք կալանաւորքն եղեն¹², և կամ¹³

1. Ա և Բ. օր. յաւելուն եւ զարդարութեան վարս	8. Ա և Բ. օր. զնոքօք:
2. Ա. օր. շունի որպէս ասացն	9. Բ և Գ. օր. տեսութեան
3. Ա, Բ և Գ. օր. երբեալ	10. Ա և Բ. օր. գտին:
4. Բ. օր. յասացեալ	11. Ա և Բ. օր. զպահապանսն մեռեալս ի դուռս բանդին
5. Ա. օր. յաւետարանաց:	12. Ա և Բ. օր. յաւելուն յանյերկեղեն ելեալ ոգոցն նոցա եւ ինն եւրն այր:
6. Ա, Բ և Գ. օր. այնպէս ուսուցանէր զնոսա եւ հաստատէր յաստուածգիտութիւն եւ յուղղութեան վարս:	13. Ա, Բ և Գ. օր. արդ.
7. Ա և Բ. օր. յաւելուն եւ	

ուստի՞ կերիցուք մեք միս մարդոյ, զի առանց այնր չիք մեզ կեալ: Եւ ասեն¹. Եկայք ժողովեցուք զծերս և զպառաւունս, և կերիցուք զնոսա, մինչև լիցի մեզ որս մարդկան ի մերձաւոր աշխարհս²: Եւ արարին որպէս խորհեցանն, և ժողովեցին զծերս և զպառաւունս. և զոմն ի ծերոցն յառաջ ածեալ³, կամէին զենուլ⁴ զի կերիցեն, և նա աղաչէր զնոսա և ասէր⁵. Էջ միամօր որդի իմ, զայն առէք փոխանակ իմ. և արարին զաղաչանս ծերոյն, և առին զորդի նորա ընդ նորա⁶. սոյնպէս պառաւուն⁷ տեսեալ զիրս ծերոյն, զդուստր իւր փոխանակէր ընդ իւր⁸: Եւ ածին զուստր⁹ ծերոյն և զդուստր պառաւուն ի զ'նուսն և նոքա լային դառնապէս որդի առ հայր և հայր առ որդի, դուստր առ մայր և մայր առ դուստր¹⁰, և ոչ սք ողորմեցաւ նոցա:

Եւ տեսեալ Անդրէի զգազանաբարոյ մարդկանն զչարիս և զանագորոյն¹¹ զմիտսն. աղաղակեաց արտասուօք առ Տէր և ասէ. Ո՛վ Տէր, ո՛չ քո արարածք են սոքա և մարդիկ, և զիա՛րդ այսպէս արտաքոյ բնութեան մարդկան եղեալ են գազանաբարոյ. ուսեւ զմարմինս մարդկան քաղանաբար¹², ո՛չ դու ես

1. Ա. Բ և Գ. օր. շունին Եւ ասեն:	8. Ա. օր. փոխանորդեր: Բ. օր. զգուստր իւրեանց փոխանակէին ընդ իւրեանց:
2. Ա. օր. ոչիւք Բ. օր. ոչստեք Յաւելուն, եւ զայս առաւցռոյ եւ փոքրով կազմեցուց զնաւս եւ կիցռոյ յորս մարդկան ի մերձաւոր աշխարհս:	9. Ա. Բ և Գ. օր. ածէին: Ա և Բ. օր. զորդի:
3. Գ. օր. մատուցեալ:	10. Ա. օր. քուստր առ մօր իւրում եւ մայր առ դուստր: Չունի և զյաջորդագ:
4. Բ. օր. շունի զենուլ:	11. Բ. օր. զգազանաբարոս միտս եոցա եւ զյարս եւ զանագորուն:
5. Բ. օր. շունի եւ ասէր:	12. Ա և Բ. օր. ուսեւ (Բ. օր. ուսելով) զմիմեանս անգգաւարար: Գ. օր. շունի մարդկան:
6. Ա. օր. նմա: Գ. օր. առին զորդին ընդ նոսա:	
7. Ա. օր. եւ ի պառաւունցն: Բ. օր. պառաւունցն:	

Աստուած և արարիչ ամենայն արարածոց երևելեաց և աներևութից. մի թողուր զսոսա ի կամս մոլորութեան և ի գործս անօրէնութեան¹, և զերծո ի թշնամոյն բռնութենէ, զի քո են արարածք, և քեզ լիցին երկրպագութեամբ, զի դու ես փառաց և պատուոյ արժանի. զերծո զսոսա յիշխանութենէ խաւարի² որ բռնացեալ ունի զսոսա հրամանակատարս իւրոց կամացն³: Յայնժամ սատանայի ձայն⁴ բարձեալ ստէ. Ո՞վ ես դու որ տասն զհնազանդեալս իմ մերժել յիշէն. ոչ ես զքեզ գիտեմ⁵, և զձայնդ միայն լսեմ որ մարդ ես: Ասէ Անդրէաս. Ես եմ առաքեալ Յիսուսի, որ կործանեաց զգօրութիւն քո, և ետ⁶ ծառայից իւրոց հալածել զքեզ ի մարդկանէ, որ բռնացեալ⁷ ունիս պատրանօք քովք. և այժմ աստի խափանեսցի քո ամենաշար կամքդ, և ողորմութիւն Տեառն դարձուցէ զսոսա առ ինքն, և դու նկուն լիցիս ի զօրութենէ մեծին Աստուծոյ և փրկչին Յիսուսի Քրիստոսի: Եւ անդէն եղեալ շարժումն և արհաւիրք ի քաղաքին. և լուծան ձեռք դահճացն որք կամէին զենուլ զուստր⁸ ծերոյն և զդուստր պառաւուն, և ապրեցան նոքա⁹ և պառաւունքն, և աշիւ ըմբռնեալք ասէին. Զի՞նչ պարտ է այսմ այսպէս լինել: Իսկ սատանայ ի ծերոյ կերպարանս¹⁰ եղեալ, ասէ. Այր ոմն մտեալ ի քաղաքս առաքեալ Յիսուսի Անդրէաս անուն նորա, նա եհան զկալանաւորսն ի բանդէն, և նովաւ են այս արհաւիրքս որ եղին ի

1. Ա. օր. յաւելու եւ բռնու-
թեան. չունի զյաջորդան:	4. Գ. օր. ճի:
2. Բ և Գ. օր. սատանայի:	5. Ա. օր. չունի ոչ ես զքեզ
գիտեմ:
Ա և Բ. օր. յաւելուն եւ յա-
մենայն յար կամաց ետրա զի
դու ես Տէր եւ արարիչ եւ
կարող յամենայնի, մերժ ընդ
մերժ խափանեսցի ի սոցանէ
իշխանութիւն սատանայի	6. Ա. օր. յաւելու իշխանու-
թիւն:
3. Ա և Բ. օր. յարութեան:	7. Գ. օր. ըմբռնեալ
	8. Ա, Բ և Գ. օր. զորդի:
	9. Պաղատէ ի Բն. եւ ծերքն:
	10. Բ. օր. ի կերպս ծերոյ:

վերայ ձեր, արդ կալլիք զնա և կտտամահ սպանէք, և ապա դիւրաւ լիցի ձեզ՝ զինչ և կամեսլիք. զի եթէ նա մնայ, դուք ապրել ոչ կարէք: Եւ խուզէին՝ զԱնդրէաս ի քաղաքին և ոչ գտանէին:

Յայնժամ ձայն ի վերուստ՝ լսելի եղև որ ասէր. Յայտնեալ զքեզ խնդրողաց քոց, և մարտիր զբարւոք մարտն համբերութեամբ բողբաւ: Յայնժամ կացեալ ի մէջ հրապարակին Անդրէաս և ասէ. Ես եմ դոր խնդրէք առաքեալ Յիսուսի Անդրէաս. եկի դարձուցանել զձեզ ի մոլութենէ յԱստուած ձեր: Եւ խոյն կալեալ կապեցին զնա, և ասեն. Մի՛ զենցուք զնա որպէս զայլսն, այլ առցուք վրէժս չարաչար քարչմամբ մինչև մեռցի, և ապա խորովեալ կերիցուք ի դմանէ ամենեքեան փոխանակ զի արձակեաց զկալանաւորսն, և զմեզ ահիւ պաշարեաց: Եւ քարշեցին զսուրբ առաքեալն ընդ քաղաքամէջսն և ընդ փողոցսն յայգուէ մինչև ցերեկոյ, և արիւնն հոսէր ի մարմնոյ նորա¹. և ոչ մնաց ի նմա զօրութիւն, և տարեալ² ընկեցին զնա ի բանտն: Եւ ի գիշերին յայնմիկ ամենաչար դէն ժողովեալ զգօրս իւր³, ծաղր առնէր զնովաւ. Որ ասէիր մերժել զմեզ աստի, արդ ընկալ զչարչարանս յիմոց կամարարաց, և այլ եւս չար անցք անցցեն ընդ քեզ: Եւ Անդրէաս աղօթս առ Տէր մատուցանէր, և զնոսա իբրև զոչինչս համարեալ ասելով. Տէր է իմ օգնական և ես ոչ երկեայց⁴, Տէր է իմ օգնական և ես տեսից զթշնամիս իմ, և Տէր զօրութեանց վանեսցէ զձեզ, եր-

1. Բ և Գ. օր. յաւելուն	4. Բ. օր. չունի եւ մարտիր
գործել:	. . . բազմաւ:
2. Գ. օր. յազգիին:	5. Բ. օր. չունի ի մարմնոյ
3. Ա. օր. ի վերոստ ձայն	նորա:
եղեւ առ Անդրէաս: Բ և Գ.	6. Ա. Բ և Գ. օր. քարչեալ:
օր. ձայն ի վերոստ առ Ան-	7. Ա, Բ և Գ. օր. յաւելուն
դրեաւ (Գ. օր. լ'ելի լիներ)	ի վերայ նորա:
որ ասէր	8. Պակասէ ի Բն. զի՞նչ ա-
	յաացէ ինձ մարդ:

Թայք խաւարեալք ի մեծ լուսոյն ի խաւարն արտաւ
քին, զոր պատրաստեալ է Աստուած վասն չարու-
թեան ձերոյ, զի ոչ յագիք չարութեամբ որսալ զոր-
դիս մարդկան ի կորուստ, այլ Տէր պահեսցէ զյու-
սացեալս իւր ի ձէնջ, և զսոսա սպրեցուցէ ըստ
մեծի ողորմութեան իւրոյ, և Աստուած փառաւորեա-
ցի, և դուք նկու՛ն լիջիք. և արարեալ զնշան խաչին
Քրիստոսի անդէն չքաւորեալ¹ դեքն. և Անդրէաս
յաղօթելն աղաղակէր² և օրհնէր զԱստուած և զօ-
րանայր ի Տէր³:

Եւ ի միւսում աւուրն դարձեալ քարչէին, և կո-
ծեցին⁴ զսուրբ առաքեալն յայգուէ մինչև ցերեկոյ
խատազոյն քան զառաջինն, մինչ զի ոչ մնաց ի նմա
տեղի ողջ. և քարչեալ ընկեցին զնա ի բանդ զի
մեռցի անդ⁵: Իսկ նա զօրացեալ ի Տեառնէ գոհա-
նայր և օրհնէր զԱստուած որ վասն անուան նորա
կրեաց դարչանան: Իսկ ամենաչար դէն կրճատէր
դատամունս ի վերայ⁶, և սպառնայր չարապէս քար-
չել դարձեալ զնա և կտտամահ սպանանել և ուտել:
Իսկ առաքեալն Անդրէաս ասէ. Ոչ կարող են ձեր
աներեւոյթ⁷ ստուերդ զոր ինչ կամիք առնել. զի էք
դատապարտեալք և անկեալք⁸ յիշխանութենէ, զի
Տէր խորտակեաց զձեր որոգայթող, և զամենեւեան
ձգէ առ ինքն զորդիս մարդկան յաղազս մարդասի-
րութեանն իւրոյ. և դուք հերքիք⁹ ի զօրութենէ

1. Ա և Բ. օր. չքոտեցան: Գ.

օր. չքեցան:

2. Ա և Բ. օր. եւ եւ սաղմո-
սէր եւ: Գ. օր. եւ Անդրէաս
սաղմոսէր եւ:

3. Ա և Բ. օր. Տերամբ:

4. Ա, Բ և Գ. օր. չու՛նին եւ
կոծեցին:

5. Ա. օր. չու՛նի զի մեռցի անդ:

6. Ա, Բ և Գ. օր. գատամունս
իւր (Գ. օր. չու՛նի իւր) ի

վերայ ետրա:

7. Ա. օր. ոչ է կարողաբեր
ձեր երեւոյթ ստուերք, յարէ
ապա զի էք: Գ. օր. երեւոյթ:

8. Ա. օր, պարտեալ եւ ընկե-
ցեալ արտաքս: Բ. օր. ընկե-
ցեալք արտաքս:

9. Բ և Գ. օր. հերքեալ: Ա.
օր. եւ դուք մի կարասիք
կալ հակառակ ճշմարտութեան
եւ հերքեալի զօրութենէ Տեառն
մի եւս կարիցէք կեալ:

Տեառն, մի կարասջիք կալ հակառակ ճշմարտու-
թեանն, և ինքն օրհնէր զՏէր զգիշերն ամենայն
սաղմոսիւք և խնդրէր զգարձ փրկութեան մարդ-
կան:

Եւ յերրորդ աւուրն եկեալ տեսին զնա ողջ և
զարմացան. և դարձեալ քարչեցին զնա եւս չարա-
գոյն մինչև ցերեկուն¹, և ոչ մեռաւ սուրբն. և ա-
սեն. Այսօր ևս պահեսցի ի բանտին, եթէ մնացէ՞,
վաղիւն սպանցուք զբռնամահ այրդ: Իսկ սուրբն ա-
ղաչէր զՏէր և ասէր. Ա՛ռ զոգի իմ յինէն, զի ոչ
կարեմ բաւել տեւել² չարչարանացս և վտանգաւոր
մահուն որ սպառնան ինձ: Եկաց առ նմա Տէր և
ասէ. Քաջալերեաց և զօրացիր, զի եղև վախճան
տանջանաց քոց. և ի վաղիւն ցուցցես նշանս աքան-
չելի, և հաւատասցեն քեզ և դարձցին յաստուածգիտու-
թիւն ամենեքեան: Եւ³ երկիր եպագ Տեառն, և զոհա-
ցաւ և ասէ. Եղիցին կամք քո. և հոնէր ի գլուխ զգիշերն
ամենայն յաղօթան Աստուծոյ. և եղև ողջ և զօրացաւ
ի Տէր⁴: Եւ ի վաղիւ անդր եկեալ տանէին զառա-
քեալն ի սպանումն վտանգաւոր մահուն. և իբրեւ
տարան ի հրապարակն և աքանչացան ընդ առողջու-
թիւն սուրբ առաքելոյն թէ զհարդ կեայ⁵, և խոր-
հէին ընդ միմեանս թէ զիմօրդ⁶ սպանցեն զնա: Եւ
տեսանէ Անդրէաս արձան մի սիւն մեծ ի մէջ քա-
ղաքին, և անդրի մի ի վերայ նորա, բարբառեցաւ
յարձանն և ասէ. Բղիսեցէ ի քէն յորդահոս ջուր և
խրոտեցէ զբնակիչս քաղաքին, զի երկեան⁷ և
ծանիցեն զԱստուած զարարիչ իւրեանց⁸: Եւ ան-

1. Բ և Գ. օր. ցերեկոյ: Ա. օր. յերեկոյ:	5. Ա. Բ և Գ. օր. ի Տեառ-
նէ:
2. Ա, Բ և Գ. օր. յաւելուն
կենդանի: Ա. օր. ի վաղիւ:	6. Բ և Գ. օր. կայ:
3. Ա. օր. չունի կարեմ. . .
տեւել: Գ. օր. չունի կարեմ:	7. Ա, Բ և Գ. օր. որպէս:
4. Գ. օր. չունի Եւ երկիր ե-
պագ Տեառն, եւ գոհացաւ.
այլ զնէ, եւ ասէ Անդրէաս:	8. Ա, Բ և Գ. օր. երկիցեն:
	9. Ա, Բ և Գ. օր. յաւելուն
եւ չունան ամենեքեան ի չե-
զոս իւրեանց զասելն (Գ. օր.
զասացեալսն):

դրէն վաղվաղակի բղխեալ ջուր յորդաբուղիս¹ և եւրից զքաղաքն ամենայն. և մարդիկն փախեան այս անդր, և ոմանք ընկղմեցան ի տաստկութենէ ջրոյն², և մնացեալքն դիմեցին առ Անդրէաս, և անկսն առաջի նորա և աղաչէին մեծաւ երկիւղիւ և ասէին. Թող մեզ գյանցանս մեր և ողորմեա մեզ, և հաւատասցուք յԱստուածն քո զոր ոչ զգացաք և ոչ իմացաք, զի նա է Աստուած զոր քարոզես³. և կողկողէին առաջի նորա, և նա ինքն յարտասուս եղեալ, աղաղակեաց յարձանն և ասէ. Յանուն Յիսուսի Քրիստոսի արդեցի⁴ ի քէն հոսումն ջրոցդ, և կացցես մնացես նոյնպէս ապառաժ. և եղև այնպէս: Եւ առաւելապէս(?)⁵, և դադարեաց ջուրն: Եւ բազումք մեռան արք և կանայք և⁶ անասունք: Եւ ասէ Անդրէաս. Ժողովեցէք զդիակունս⁷ ամենայն մարդկանդ ուր և իցին՝ ի տեղին ուր բղխեաց ջուրն. և ժողովեցին որպէս ասաց⁸ նոցա առաքեալն: Եւ առաքեաց և կոչեաց Անդրէաս զՄատթէ և զաշակերտսն⁹ և զլուսաւորեալսն ի նմանէ զկալանաւորսն և զիւր աշակերտսն. և իբրև եկին նոքա և տեսին զմեծ զարանչելիսն, և փառաւորեցին զԱստուած. և կացին Անդրէաս և Մատթէ աշակերտօքն իւրեանց և ամենայն բնակչօք քաղաքին. մօտ յարձանսն ունէին¹⁰ զդիակունսն ժողովեալ. և եղեալ ծունր ամենեւ

1. Ա և Գ. օր. յորդանոս:

առաւելապէս:

2. Գ. օր. յերեսաց ջրոյն ի սաստկութենէ:

6. Ա և Բ. օր. յաւելուն մանկունք եւ:

3. Ա, Բ և Գ. օր. յաւելուն քարոզես զի (Գ. օր. զոր) ոչ զգացաք եւ ոչ իմացաք: Ա և Բ. օր. վասն այնորիկ եկն (Բ. օր. եհաւ) պատուհաս ի Տեառնէ քուսմէ եւ լայն եւ կողկողեին:

7. Ա. օր. զմեռեալսդ ամենայն ի տեղին ուր:

8. Ա, Բ և Գ. օր. հրամայեաց:

9. Ա, Բ և Գ. օր. զաշակերտեալսն, չունին և զոռասառեալսն:

4. Ա. օր. արգելո՛ւ:

10. Ա, Բ և Գ. օր. յարձանն ուր եին (Ա. օր. զմեռեալսն.

5. Ա, Բ և Գ. օր. չունին եւ

Գ. օր. զդիակոյտսն):

քեամբ կային յաղօթս առ Տէր, բազում հառաչանօք և արտասուօք պաղատէին և ողաչանս ամենատեառն մատուցանէին. և բարբառ ոչ լինէր լսելի, և յերկարեալ զաղօթսն եղև լոյս ի վերուստ, և ձայն որ ասէր. Յարիցեն մեռեալք և լուիցեն քարոզութեանդ, և մեռեալքդ¹ և կենդանիքդ դարձցին առ Աստուած: Եւ անդէն յարուցեալ վաղվաղակի ամենայն դիակունքն զորս ջուրն մեռոյց, և որդի ծերոյն և զուսոր պառաւուն². և ծերքն և պառաւունքն միաբան ամենայն կենդանեօքն³ օրհնէին զԱստուած, և հաւատացին ի Հայր և յՈրդի և ի Հոգին սուրբ, և հնազանդեցան սուրբ աւետարանին⁴: Եւ թշնամին մարդկան, արդարութեան հակառակն սաստանայ եղև ի կերպարանս ծերոյ որպէս յառաջն երեւեալ ճիշ բարձեալ ողբայր զանձնն, վայ ասելով ի վերայ վայի, Թէ զմիշ արարից, ո՛ր դադարեցայց զօրօք իմովք, զի փառքն Աստուծոյ լցին գտիեզերս, և զիս հալածեցին և ոչ գոյ ինձ հանգիստ: Եւ ասէ Անդրէաս. Սաստեսցէ ի քեզ Տէր. և հալածեսցիս և ոչ կարասցես մոլորեցուցանել զհաւատացեալս ի Տէր. և անդէն չիք եղեալ⁵: Եւ ասէ ցփողովուրդն. շինեսլիք տաճար Աստուծոյ և տուն աղօթից ի տեղւոյն բժշկութեան և յարութեան մեռելոց, ուր բղխեաց ջուր և խրատեաց զձեզ: Եւ Մատթէ առաքեալ ձեզ յԱստուծոյ աշակերտօք իւրովք, զորս կամէիք ուտել զմարմինս նոցա, քարոզեսցեն ձեզ զճշմարտութիւնն և մկրտեսցեն զձեզ յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ. և կերակրեսցեն զձեզ անմահական կերակրովն մարմնով և արեամբ Քրիստոսի. և ուսուսցէ ձեզ զամենայն կամս Աստուծոյ. և կացուսցէ քահանայս և

1. Բ. օր. չունի եւ լուիցեն

քարոզութեանդ եւ մեռեալքդ

2. Ա. օր. յաւելու. որ ոչ ի յոյն:

3. Բ. օր. ամենեքեան կենդանիքն օրհնեցին: Ա. օր. ամե.

նեքեան միաբան օրհնեին:

4. Ա, Բ և Գ. օր. յաւելուն փրկութեան:

5. Բ և Գ. օր. եղեւ. Ա. օր. եղեն:

ապասաւորս տանն Աստուծոյ յիւրոց աշակերտացն,
 և հաստատեսցէ զձեզ ի հաւատս սրբութեան և յուղ-
 ղութեան վարս¹, և ապա թողցէ զձեզ և գնասցէ
 աշակերտօք իւրովք ուր Տէր հրամայեսցէ. և դուք
 սրտի մտօք լուիջիք նմա, և խաղաղութիւն ընդ ձեզ² :
 Եւ հրաժարեալ ի նոցանէ յամենեցունց յուղարկեցին
 զնա նաւաւ³ աշակերտօքն իւրովք⁴, և մխիթարէր
 զնոսա յանուն Տեառն⁵. և յօժարութեամբ կատա-
 րէին զպատուիրենալսն ի փառս ամենասուրբ Երրոր-
 դութեանն զօրհանապազ, զի նմա վայել են փառք
 այժմ և յաւիտեանս, ամէն⁶ :

1. Ա. օր. ի հաւատս յուղղու-
րեան եւ ի սրբութեան եւ յար-
դարութեան վարս :	օր. յաւելուն եւ բազում
լալիւն լինէր ի քաղաքին եւ
Մատրէ աշակերտովք իւրովք :
2. Ա. օր. խաղաղութիւն Աս-
տուծոյ ընդ ձեզ միշտ լիցի :	5. Ա և Բ. օր. յաւելուն եւ
ոչսոցանէր եւ նոքա :
3. Գ. օր. չունի նաւա : Ա. օր.
ի նաւ : Բ. օր. նաւով :	6. Աստէն աւարտին Ա և Բ.
օր :
4. Ա. օր. հանդերձ : Ա և Բ.	

ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆ ԱՆԴՐԷԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ

ՈՐ ԶԱՐԶԱՐԵՑԱԻ Ի ՊԱՐՏԵՉՍ

ՅԱՌԱՋ ՔԱՆ ԶԿԱՂԱՆԴԱՅ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ¹.

Ես եղբարք առաքեցայ² ի Տեառնէ ի կողմանս յայտոսիկ, որում արժանի արար զիս Տէրն իմ, ոչ ուսուցանել, այլ յիշեցուցանել ամենեցուն³ որ ազգակից են մեր բանիւք, որ յառժամանակեայ չարութեանցն վարիցին, վայելչացեալք ի վնասակարսն իւրեանց որ առաջօք երևին. յորոց ես զձեզ աղաչեցի միշտ ի բաց կալ, և յօրինադրեալսն ձեզ⁴ փուլ թալ արժանաւոր յորդորմամբք և յամենայն անցաւորացս հրաժարել: Քանզի տեսանէք զի ոչ ինչ յերեւելեացս սոստի կայ հաստատուն, այլ ամենայն ինչ վաղվադակի փոփոխի. մինչ անգամ խորհուրդք և բանք մարդկան սովորութեամբն⁵ հանդերձ. և այս հանդիպի անխրատ անձին որ իւրով իսկ կամօք մոլիցին⁶ և զգրաւական չարեացն ունիցին յինքեանս. երանի համարիմ զայնոսիկ որ եղեն լսօղք բանի քարոզութեանն Տեառն, և զնորին խորհրդածութիւնն տեսանելով իւրեանց բնութեանն, յողագս որոյ ամենայն ինչ խնամարկեցաւ:

Պատուիրեմ ձեզ այժմիկ որդեակք իմ սիրելիք,

1. Գ. օր. վկայաբանութիւն
Սուրբ Առաքելոյն Անդրէի
որ յարյարեցաւ ի Սպարդի
յառաջ քան զմի կաղանդացն
դեկտեմբերի:
2. Կ. օր. առաքեալ:

3. Գ. օր. ամենայն մարդոյ:
4. Գ. օր. զձեզ փոքրամ յորդո-
րեւ եւ յամենայն անցաւորացս
հրաժարեցուցանել:
5. Գ. օր. մոլորութեամբն:
6. Գ. օր. մոլորեցան:

զի չինեսըիք ի վերայ հաստատուն հիման, որ կայ անշարժ և ոչ յումեքէ խախտի. և ամենեքեան որ չինեցարուք ի վերայ այս հիման, հաստատուն լեւրուք, անշարժ կայէք և յիշեցէք որոց տեսողն եղբւրուք, որպէս չրեցայ ես ի միջի ձերում, և զգործսն զոր տեսէք եղեալ ի ձեռս իմ, յորոց չէ պարտ անհաւատ լինել, որ այսքան բազումք նշանաց դուք տեսողք լեալ, զոր կարծեմ թէ և անխօս բնութիւնն աղաղակէ զբանն զոր ես ձեզ աւանդեցի, ուստի և աղօթս առնեմ զի ընդունելի լիցի ի ձէնջ, որպէս դոքին իսկ բանդդ կամեսցին: Հաստատուն կացէք յամենայնի սիրելիք զոր տեսէք և լուարուք և որոց հաղորդեցարուքդ. և ձեզ Աստուած՝ յոր դարձարուքն՝ ողորմեսցի, և ի հաճոյս ինքեան կարգեսցէ, և հանգուցէ զձեզ յամենայն յաւիտեանս: Եւ առաջիկայ պատահումնս որ դիպելոց է ինձ՝ զոր հանդերձեալ եմ կատարել, մի խռովեցուցէ զձեզ որպէս օտար ինչ զարմանք. վասն զի Աստուած ծառայիցս իւրոց տալոց է վարձս՝ յաղագս գործոց և բանից, որ է եղեռնապէս՝ բնութեամբ ի մարդոյ չարէ, տարապարտ ի մահ զրպարտեալ լինի յայսց ժամանակեայ կենացս. քանզի ոչ ինձ միայն է դիպելոց, այլ և ամենեցուն որ սիրեն զՅիսուս և ի նա են հաւատացեալ՝ և զնա խոստովանին. քանզի զամենեւեան անամօթ բանասարկուն զոր՝ խոտորեցուցեալ յԱստուծոյ արար իւր որդիս, զինեալ վառէ, որպէս զի զնորա կամացն զհետ երթիցեն, այլ ոչ եղիցի նմա որպէս ինքն կամի: Եւ նա վասն որոյ՝ յայդ ձեռնարկէ, ես ձեզ ասացից, եթէ դուք ինձ լուիցէք:

1. Գ. օր. չունի որ դիպելոց է ինձ:	տարապարտիմ ի մահ զրպարտեալ լինիմ յայս ժամուս ի ժամանակեայ կենացս:
2. Գ. օր. ծառայիցս որոշմ Տէրն տացէ զվարձս:	4. Գ. օր. յաւելու եւ ի նա յուսացեալ:
3. Գ. օր. որ եւ ես ուղղապէս բռնեռքեամբ ի մարդոյ չարէ	5. Գ. օր. չունի զոր:
	6. Գ. օր. Եւ եթէ յայդ:

Քանզի հրեշտակապետ¹ էր և յառաջ քան զամենեւեան նախաստեղծ, եթէ պարտ իցէ ասել, վասն որոյ անկաւն յերկնից իբրև զփայլակն, զի կորուսցէ զմարդիկ որ յատուածութենէն²։ Վասն որոյ անբարեկիզբն և անեղծ Տէրն փառաց եկն յերկիր, զի զնա մերժեացէ ի մէնջ, և կորուսցէ, որ յամենայն ժամ պատերազմի ընդ սիրողս պատուեալ³ խաղաղութեան։ Քանզի և ինքն օտար է ի խաղաղութենէ, և ընդ այնոսիկ մարտնչի որ ոչ իւրն են։ զի ինքն տկար է և անզօր և աներևոյթ տեսեամբ։ պատրէ զմիտս այնոցիկ որ ոչն ճանաչեն զԱստուած։ Եւ վասն այնորիկ եկն Տէրն պատերազմեցաւ ընդ նմա, և ընկէց ի փառաց և յիշխանութենէն, զոր կարծեցուցանէր խորասոյգ լեալ⁴ յանդունդս դժսխոց։ և մեզ ծանոյց արարիչն⁵ Աստուած զիւր Հայրն փառաց մշտնջենաւոր, զի զնա սիրեցուք և զպատուիրանս նորա արասցուք։ և ես ձեզ բազում անգամ գրեցի զպատիր խորամանկութեան⁶ բանասարկուին, վասն որոյ ինքն կարծէր տիրել, զի ինքն թշնամին ոչ երևեցուցանէր զիւր թոյնսն նենգաւորս, այլ ի սէրս⁷ անսռակս և ի չարիս պղծութեան զմարդիկ արկանելով։ զի այն իսկ է նորա գործ, զի ի մոռացութիւնս և ի հեղգութիւնս ածցէ զմարդիկ առ ի խոտորեցուցանելոյ յարարչէն մերմէ⁸ Աստուծոյ։ և Հանիցէ յաւիտեանական կենացն։ Այլ յորժամ սուրբ շնորհաց խորհրդածութիւնն ի մեզ հեղաւ, և կամք քաղցրութեանն Աստուծոյ ի մեզ երևեցաւ, և սուրբ բանին լուսաւորութիւնն ի մեզ ցուցաւ և ապգ մարդկան ողորմութիւն եգիտ, որ յառաջ Հեշտ ցանկութեամբ բանասարկուին էին գրաւեալք։ Իսկ թշնամին տեսեալ

1. Գ. օր. հրեշտակ:

5. Գ. օր. զարարիչն:

2. Գ. օր. որ յԱստուծոյ ստեղծան:

6. Գ. օր. խաբէութիւն:

3. Գ. օր. շունի պատուեալ:

7. Գ. օր. ի վարս:

4. Գ. օր. լինել:

8. Գ. օր. իւրեանց:

զինքն արհամարհեալ¹ և զիւր պատուիրանն² ծաղր
եղեալ, դարձեալ սկսաւ զսովոր³ մարտ կռուոյն ընդ
մեզ վարել և սերմանել ի մեզ տառելութիւն և թըշ-
նամանս և այլ անառակ⁴ յարուցմունս խորհրդոց⁵,
զի մեք ընդ միմեանս մարտ կռուի արասցուք, և զայս
ոչ միայն բանիւք, այլ ջանայ զի և գործովք կա-
տարել տայցէ. և ոչ դադարէ ի մէնջ մինչև փնա-
սեսցէ⁶: Բայց մեք մի ի բաց կացցուք ի Քրիստոսէ
խաբէութեամբ թշնամւոյն, որովհետեւ⁷ յայտնեցաւ
մեզ խնամակալութիւն նորա⁸ և լուսաւորեաց զմեզ:
Իսկ զթշնամւոյն զօրութիւն և զյանդգնութիւն տկա-
րացոյց, և զծածուկ նորա բնութիւն⁹ և զկարծեալն
առ ի մարդկանէ թէ իցէ ինչ, զայն ինքն Տէրն
յանդիմանեաց զնա, և խոստովանել մեզ որպէս և
ինքն ուսոյց զիւր աստուածութիւնն: Այսուհետև գի-
տացեալ եղբարք զառաջակայ եղեալոն արթունք ե-
ղիցուք և ի բազմահնար որոգայթից¹⁰ նորա մեր-
ժեսցուք առանց դանդաղելոյ և առանց խռովութեան.
մի ինչ ունելով ի շաւղաց նորա յանձինս ձեր, այլ
ամենեցուն համբարձեալ զմիտս յամենայն բանս
յայտոսիկ և զկատարածն մեր խնդութեամբ ընկալ-
ցուք փախչելով ի նմանէ, զի յամօթ լիցի երևումն
նորա, և ծանիցի որպէս և էրն, և մեք զփրկութիւն
անձանց մերոց անսխալ պահեսցուք:

Եւ մինչդեռ խօսէր երանելին զայս ամենայն ընդ
եղբարան ի գիշերին հանդերձ սղօթիւք, և ամենե-
ցուն առ հասարակ ցնծալով և բերկրելով և հաստա-
տելով ի հաւատսն Տէսառն. վաղ քով ընդ առաւօտն

1. Աստ սկսանի Դ. օր.:

դարեւ . . . վնասեսցէ:

2. Գ և Դ. օր. պաշտօնն:

7. Դ. օր. ոք:

3. Գ և Դ. օր. զսովորակեան
մարտն մեզ (Դ. օր. մեր
դէնչ):

8. Դ. օր. Արարիք մերոյ:

9. Դ. օր. բռնութիւն:

4. Գ և Դ. օր. եւ այլանցակ:

10. Դ. օր. մեքեւայից նորա
զերծցուք առանց գայրակողու-
րեան եւ:

5. Դ. օր. քնամանաց:

6. Դ. օր. չունի եւ ոչ դա-

իշխանն Եգիպտէս Հրամայեաց ածել զսուրբն Անդրէաս ի բանդէն կապանաց և ասէ ցնա. Ահա կատարած քոյոյ վախճանի մերձեցաւ, ով օտար այր դու և օտարացեալ ի կենացս յայտոսիկ, և թշնամի տան իմոյ և ապականիչ բոլոր ընտանեաց իմոց. Իբր թուեցաւ քեզ յանդգնել և գալ յայլոյ տեղի¹ և Հրապուրել զկին իմ, որ ի սկզբանէ հաճոյ էր ինձ, և չէր ամենեին յայլ ոք յարեալ, զոր այժմ իսկ ուսայ լուեալ ի նմանէ զի քե յԱստուածն քո հաւատացեալ, խնդայ պաշտելով զնա՝ զոր մեք ոչ գիտեմք. բայց այժմ՝ վայելեալ դու յիմոց պարգեւացս²: Եւ Հրամայեաց տանջել զնա գաւազանօք, մինչև փոխեցան եօթն այր հարկանել զնա, և յետ այսորիկ առաքեաց զնա ի խաչ հանել. Հրամայեաց դաշնացն զի պնդեցեն զոտս նորա ի միմեանս, և այնպէս պրկեցի³. զայրացեալ յոյժ, զի առաւել այնու ևս տանջեցեն զնա: Եւ յայտնի եղեն իրքս այս ամենեցուն, զի հռչակեցաւ յամենայն պարտէզս⁴ համբաւս այս⁵, թէ որ ի հեռուստ արդարն եկեալ է և ունի զԱստուած ընդ ինքեան, յանսրբոյն Եգիպտէ խաչեալ լինի, ոչինչ ումեք յանցուցեալ. և ամենեքեան առ հասարակ բարկանային ընդ իրսն: Եւ իբրև ածինն ևս զնա դահիճքն ի տեղին զի կատարեցեն զՀրամայեալսն, յայնժամ Ստրատոկղիսի գիտացեալ զիրան⁶ եկն ի տեղին. և տեսեալ զերանելի առաքեալն զի ի դաշնացն մերկայեալ⁷ և բռնաբար քարչեալ լինէր իբրև զչարագործ⁸, բարկացեալ յոյժ յանխնայ⁹ տանջեաց զիւրաքանչիւր

1. Գ. և Դ. օր. յայս տեղիս:

Գ օր. այս ամենեցուն:

2. Գ. օր. չունի գոր մեք . . . պարգեւացս:

6. Գ. օր. յաւելու վաղվադակի: Դ. օր. ընթացեալ վաղվադակի:

3. Դ. օր. չունի եւ այնպես պրկեցի:

7. Գ. և Դ. օր. չունին մերկացեալ:

4. Գ. և Դ. օր. Սպարդես:

5. Դ. օր. չունի համբաւս այս:

8. Դ. օր. զմահաբարտ:

9. Դ. օր. չունի յոյժ յանխնայ:

ոք¹ ի նոցանէ. և զպատմութեանս նոցա պատառեաց վերուստ մինչև ի վայր², և եհան ի նոցանէ զսուրբն Անդրէաս ասելով ցնոսա, թէ և յայդմիկ դմա եւրանելոյդ շնորհակալ լերուք զի խրատեաց զիս ցածչիլ³ ի բարկութենէն. այլ ունէիք գիտել թէ որչափ Ստրատոկղէս կարող էր առնել ձեզ, և կամ զինչ է պիղծն Եգիպտէս, քանզի ուսաք բառնալ զբռն իրերաց: Եւ կալեալ նորա զձեռանէ առաքելոյն երթային ի ծովեզրն⁴ ի տեղի մի յորում հանդերձեալ էր պրկիլ⁵ ի խաչին սուրբն: Իսկ զօրականացն երթեալ ցուցին զինքեանս Եգիպտեայ, ասելով նմա զեղեալ իրան. իսկ նորա պատասխանի տուեալ նոցա ստէ. Առեալ այլ պատմութեանս հանդերձից երթայք անդ ուր հրամայեցի ձեզ զգործն կատարել⁶. և որ յինէն դատապարտեցաւ ի մահ որ ինչ իմ կամքն են զայն կատարեցէք, և դուք արագ վճարեցէք զիրսդ զիմ հրամանս լսելով⁷, և թէ հնար է, Ստրատոկղեայ մի ինչ իմացուցանէք որչափ և կարէք⁸. և մի ինչ ընդզիմանայք նմա զինչ և ասիցէ ընդ⁹ ձեզ, զի գիտեմ զազատուութիւն¹⁰ անձին նորա թէ որպիսի ոք է, քանզի կարծեմ թէ յոչ տեսանելոյ զիս զայրասցի: Եւ արարին նոքա որպէս Եգիպտէսն ասաց: Իսկ Ստրատոկղէս գնաց հանդերձ առաքելովն և եկն¹¹ յառաջակայ տեղին և սպառնայր ցասմամբ ի վերայ Եգիպտէ, և դնէր գաղտնի¹² թշնամանս. և Անդրէաս պատաս-

1. Դ. օր. զմի մի:

2. Գ. օր. վերոստ մինչեւ ի խոնարհ: Դ. օր. չունի:

3. Գ. օր. ոչ ցասել ի բարկութենէ: Դ. օր. ոչ ցասնուչ եւ ոչ չրգռել ի բարկութենէ:

4. Գ. օր. չունի ի ծովեզրն:

5. Դ. օր. ելանել ի խաչ երանելի առաքեալն:

6. Դ. օր. վճարել:

7. Գ. և Դ. օր. կատարելով:

8. Դ. օր. չունի որչափ եւ կարէք:

9. Գ. և Դ. օր. չունին ընդ:

10. Դ. օր. զազնուականութենէ:

11. Դ. օր. գնացեալ եկին ի տեղին ուր հանդերձեալ էին ըզգործն վճարել:

12. Դ. օր. չունի գաղտնի:

խանի ետ նմա եւ ասէ. Որդեակ իմ Ստրատոկղէ,
կամիմ զի անխռով կայցես¹ յայսմհետէ, և մի մնար
յայլ ումեքէ² լսել ինչ. այլ քեզէն իսկ իմացիր
զայսպիսի իրոս, և մի յայտ և մի ի ծածուկ ունիցիս
ինչ ցասումն ի միտս քո³. Քանզի վայել է ծառայից
Յիսուսի զարժանն Յիսուսի խորհել. այլ ունիմ ինչ
տաել ընդ⁴ քեզ և առ այլ եղբարսդ որ դսն իսկ
ընդ մեզ վասն և այլ մարդկութեանս, քանզի դիւաց
բնութիւն մինչև ոչ ընդունի⁵ զարիւնհեղութիւն չա-
րութեան կերակուրն, և ոչ զառ ի նոցանէ ճաշական
հոտոտի. եթէ ոչ սպանցին կենդանի անասունքն նոքա
տկարանան և յոչինչ դսռնան ամենեքեան⁶ իբրև
զմեռեալս. իսկ եթէ արասցէ ոք զկամս նոցա, յայն-
ժամ զօրացեալ լինին լի հեշտութեամբք: Այսպիսի
ինչ պատահէ որդեակք իմ յաղագս ներքին⁷ մարդ-
կութեանս որք մեռանին յորժամ ոչ մերձենան ի
մեր հաւատս զոր քարոզեմք, այլ յոր ինչ դեքն յոր-
դորեն և վարեն զնոսա ի չար ախտան: Ասեմ և այլ ազգ
առ ձեզ⁸. Քանզի հասեալ եմք ի կատարած առաջիկայ
ճանապարհիս մերոյ, քանզի մարտ եղեալ կռուին
ընդ մեզ դեքն յաղագս⁹ քաղցր և հեշտ պատուի-
րանացն Աստուծոյ, քանզի նման է, որպէս ինձ թուի,
թագաւորական թռչնոյ արծուոյ, որ թռչի յերկրէ ի
բարձունս, արեգական ճառագայթիւքն պայծառա-
ցեալ, վայելուչ գեղով երևեալ զարդարեալ յինքեան
բնութենէն բարձրաթռիչ լինելով, իսկ եթէ առ երկ-
րաս թռիցէ այն որ թեթև թևօքն իւրովք բարձրաթռիչ
լինէր¹⁰ թողեալ զուղղորդ սովորական թռիչսն լուսա-

1. Գ. և Գ. օր. կայցեն (Գ.
օր. իցեն) միտք քո:

2. Գ. և Գ. օր. յաւելուն աշ-
տունեան:

3. Գ. օր. ի սրտի քում

4. Գ. և Գ. օր. չունին ընդ:

5. Գ. օր. բնականութիւն միեմե
ոչ ունի (Գ. և Գ. օր. զա-

րիւնհեղութեան կերակուր:

6. Գ. օր. ամենեւին:

7. Գ. և Գ. օր. արտաքին:

8. Գ. օր. չունի Ասեմ եւ այլ
ազգ առ ձեզ:

9. Գ. օր. յաւելու փափա-
քելի:

10. Գ. օր. չունի իսկ երբ . . .
լիմեր:

բնակս, ապականի յերկրէ, ծանրանան նմին թւքն. ¹ և՛
այլափոխ է իսկ արծուին. զի թէպէտ և իւր բնու-
թիւնն պատշաճ է երկրի, սակայն թւոցն անպայե-
լուչ է նիստն, զի ի քարչեալն ² ընդ երկիր, երևոյթ
զնա տեսողացն ցուցանէ ³: Այսպիսի ինչ եղբարք և
մեզ է գիտելի զմերմէ բնութենէս. մինչդեռ զօրէն
արծուոյ թռչիցիմք յերկնաւոր լոյսն մեր բնական,
և զարդարիցեմք զմեզ լուսեղէն պատուիրանաւն և
հոգեղինացն ⁴ առաքինութեամբք, թեթևացեալ այ-
սոքիւք և պայծառացեալք լիցուք ի բնական լապ-
տերացն ⁵ և վայելչացեալք անձինք մեր օրինակաւս
այսուիկ հրճուեալ լիցուք ի բնական լապտերացն և
վայելչացեալք ⁶ ի վերայ բուսոյ անման գեղեցիկ
և հոգեւոր թւոց մերոց: Զի զոր օրինակ արծուին
գելս իւրոյ թռչմանն յերկինս ի բարձունս ունիցէ,
երևելի ամենեցուն լինի, և յիւր իսկ թւս պանծա-
նայ ⁷ և հանոյ աչաց հայելոյ, և գեղեցիկ մարդկան երե-
ւեալ ի վերուստ ի խոնարհ, նոյնպէս և մեք ի վեր բար-
ձրութիւնսն վերասցուք և յընդգիմակցացն մերոց
ոչ յուսմքէ ծանրացեալք, և առաքինութեամբք
մերովք իարի վարս ցուցեալ իւրաքանչիւր յար-
մարեալ գնացիւք. համեստ խորհրդով ընտիրք երևես-
ցուք, զանազան առաքինութիւնսն ի կիր արկանելով.
և այս բանք այսպէս շարաքօծեսցին ⁸, զի իւրովին
զիւր օգուտն ծանիցէ մարդն, զի դժնեայ և անարգ ⁹
է խորհուրդ չարին, և փութայ զմեզ ծոյլս կազմել
առ ի կամս աստուածութեանն: Քանզի երկնային
օրինօքն եղեալք խրատեալք երկրաւորքս ¹⁰ զոնց ա-

1. Գ և Դ. օր. եւ երեւմամբ	6. Գ և Դ. օր. շունին ի
այլափոխիկ է արծուին:	բնական լապտերացն եւ վա-
2. Գ և Դ. օր. քարչելն:	յելչացեալք:
3. Դ. օր. առեւ	7. Դ. օր. պանծայ:
4. Գ և Դ. օր. պատուիրա-	8. Գ և Դ. օր. շարաքօծե-
նացն առաքինութեամբք շունին	ցին:
եւ հոգեղինացն:	9. Գ և Դ. օր. անկարգ:
5. Դ. օր. լուսոյն:	10. Գ և Դ. օր. երկրայինքս:

րասցուք զչար գործովք, և նորոգեսցուք ի բնութեանս մեր¹ զբարի գործն մեր, թերևս² առցուք զօրէն արծուոյ բնութեան որ միւսանգամ նորոգի: Դարձեսլ զնոյն առակ³ ես ձեզ ասացից, ապա յայնժամ երևեսցի որ⁴ ոք իցէ բարեգարդ և վայելուչ, յորժամ ի մեռելոց յարիցէ. յայնժամ երևի մարդն արժանի բոլոր⁵ տեսողացն պայծառ գեղով ընդ առաջ վերանալով Տեառն. իսկ եթէ մնացէ յերկրի, ապա երևեսցի ի խոնարհագոյն Հաւուցն ծաղր եղեալ, վասն զի նմանեցոյց զինքն յետին թռչնոյն: Չայս ալժմիկ և յաղագս իմոյ արծուոյս ասացից, զի ես այսքան առաքինութիւնս ընդ իս տպաւոր⁶ կարգեցի, զօրէն կատարեալ արդարոցն որ առաջի ա մենայն աշխարհի են պսակելոց, յորժամ գերկրային մարմինս ի բաց դիցէ, և միւսանգամ յարուցեալ գերկնային փառս զգեցցի. և յայնժամ⁷ ի փափագելի արքայութիւնն մտցեն ցնծալով ընդ Հրեշտակս յանանց ուրախութիւնն Աստուծոյ. մինչև ցայս տեղի է առակս. քանզի և այս տեղի է ժողովեալ միաբանութեան, քանզի ցըցեալ նշան խաչիս ազգէ որ ի տեղւոյս յայսմիկ եղև կանգնեալ առ ի փրկութիւն անձին իմոյ:

Եւ թողեալ զամենեսեան սրբոյն. մերձեցաւ ի խաչն, և ասէ ի նա ձայնիւ մեծաւ: Խնդամ ու խաչ, և արդարեւ իսկ խնդաւ. քանզի քաջ⁸ գիտեմ Հանգուցանել քեզ զիս յայսմՀետէ ի բազում աշխատութենէ, որ ցըցեալ և մնաս ինձ⁹. ճանաչեմ գրո մեծութիւնդ վասն որոյ կանգնեցարդ. ուսանիմ գրո

1. Գ. և Դ. օր. մերում

2. Գ. և Դ. օր. քեւս

3. Գ. օր. գնոյն առ ամենեւսեան ձեզ

4. Դ. օր. երեւելի ո ոք

5. Գ. և Դ. օր. երեւելի բանաւոր մարդ արժանի:

6. Գ. և Դ. օր. տպաւորեալ

7. Գ. օր. յոյժ Դ. օր. ի յոյժ

8. Գ. օր. յառաջ

9. Գ. և Դ. օր. յաւելուն Եկի առ քեզ (Դ. օր. զոր գիտեմ քե իմ ես, Եկի առ քեզ) որ ցանկացարդ ինձ

տեսակդ վասն որոյ կացերդ¹. տեսի իմն ի քեզ որպէս և յիս² գծագրեմ գքոյդ³ եթէ զոր իմանամն գոս⁴. զոր և որպէս տեսանեմ սիրեմ, զոր իմանամն, և ըմբռնիմ ի քէն. զի՛նչ ձև է քո, ո՛վ խաչ. զի՛նչ խոտորնակն, զի՛նչ մէջն. զի՛նչ է աներևոյթդ ի քեզ. զի՛նչ է երեւելիդ քո. ո՞րչափ ծածկեալդ⁵, ո՞ր քան երևիսդ յաղագս ընկերին քո աղաղակի⁶, ո՞ր քան երկնեագ, գտանիս⁷ որ լսեն քեզ. ո՞ր անուն խաչի, լի ամենայն իրօք. զի՛նչ գորմանք⁸, զի՛նչ պարտ է ասել քեզ, այլ Անդրէաս. յորժամ ամենայն բնութեանս մերոյ Աստուած հայր, Յիսուս յորժամ⁹ զխորհուրդն իւր ազէտ մարդկան հաղորդեցոյց⁰ որ անաստուածք էին յայնմ ժամանակի դատաւորքն, ոչ հուր ունէին, ոչ սուր, ոչ վիրապս և ոչ խեղդելիս, ոչ կապանս, և ոչ սով, ոչ բանդ, և ոչ քարինս¹¹, և ոչ այլ ինչ մեքենայս. իմացան թէ կատարեացէ, յոր իշխեցին ձեռնարկել, այլ զխաչն: Վա՛յ ով խաչ, կոչեցեալ ամենեւին զօրութիւն: Վա՛յ ձև իմաստուն ի բանէ իմաստնոյ ձևացեալ. նոքա անգիտանային, բայց մեք ծանեաք, և նովաւ ողորմութիւն գտաք. որ ցուցանես զքեզ ինձ. այդ յորդորէ¹² ասել ինձ վա՛յ ով խաչ. որ զբաղմամբ¹³ աշխարհիս վազեցեր. վա՛յ տեսիլ բռնութեան, որ հանապազ գրուռն¹⁴ բռնաւորութիւն բռնաւորես. վա՛յ կերպարան հանճարոյ, որ զան-

1. Գ. օր. չուե՛ի ոչսանիմ. խեղրեմն զքեզ:	
կացերդ:	8. Դ. օր. յաւելու զիմ, տե-
2. Գ. օր. ցցիս:	սակ:
3. Գ և Դ. օր. զքեզ:	9. Գ և Դ. օր. չուե՛ին յոր-
4. Գ. օր. զգաս:	ժամ:
5. Գ. օր. ո՛վ ո՛րչափ ծածուկդ	10. Գ. օր. եցոյց:
ես: Դ. օր. չուե՛ի: Գ և Դ.	11. Դ. օր. քերանս:
օր. յաւելուն ո՞ր երեւիս	12. Գ. օր. զքեզ յագ եւ յորդու-
յայնմանէ որ իմանայն.	րես: Դ. օր. զքեզ յայդ յոր.
6. Դ. օր. չուե՛ի ո՞ր քան. դորես:	
աղաղակի:	13. Դ. օր. զգրաղմամբք:
7. Դ. օր. գտանէլ զայնոսիկ որ	14. Դ. օր. չուե՛ի զբռնեմ:

կերպարանն կերպարանեցեր. վա՛շ կապ անկապելի որ կապեցեր զառաջինանկապն. վա՛շ աներևութին տանջանաց, որ էրն իսկ յառաջ աներևոյթ և անզննելի¹. վա՛շ խրատտուհիդ, որ խրատէ զանխրատս. վա՛շ քեզ Գրիստոս որ Պնաս ինձ պրկիլ ի խաչիս, վասն որոյ դու համբերէիր որում չէիր արժանի. վա՛շ նախա-տանացդ որ յաղագս մարդկութեան համբերեցեր ընդդէմ անաւթին³ զի զնա ամաչեցուցես. վա՛շ որ ոչ փախեար յայնմանէ, որ ոչն կարէր ճանաչել³ զոր ինքն գործեաց. բարւոք համբերեցեր տանջողացն քեզ, քանզի ոչ գիտէին զինչ գործեցինն. փրկեցեր զթշուառացեալսն, և ոչ ի բաց մերժեցեր զթշնամանիչսն⁴ անոխակալութեամբք ծանեաք զչնորհս քո, զի ոչ թշնամանեցեր, այլ յորժամ դարձան առ քեզ ընկալար զնոսա, և ուրախացեալք ի քեզ խոստովանեցին⁵ ի քո բարեբարութիւնդ: Այլ այժմ ընկալ զմեզ որ յայտմանէ հրաժարեցաք. ընկալ զմեզ զտառապեալս, և ազատեա՞՞ Տէր որ ի քեզ ապաւինեցաք. այլ մինչև յե՞րբ զայդ ասիցեմ, և ոչ զոր դու ցուցանես ո՞ խաչ, կացեալ առաջի քո յանձն առնեմ քեզ զլսողս իմ. քանզի ոչ է մեզ ժամանակ այլ մերձենալ յերևելիսս յայսմ ո՞վ խաչ:

Եւ ասացեալ զայս երանելոյն մինչդեռ ևս կայր ի վերայ երկրի. և հայեցեալ տեսանէր զխաչն յոր ելանելոց էր ինքն. և հրաժարեալ յեղբարցն⁷, զի եկեացեն դահիճքն⁸, և արասցեն զհրամայեալսն իւրեանց, քանզի կային հեռագոյն ևս⁹: Եւ եկեալ

1. Դ. օր. անզննելի:

վայելեցին ի քում բարեբա-

2. Դ. օր. աներեւոյթին:

բարեանդ:

3. Դ. օր. յայնցանէ որ ոչև կա-
րէ: Հայակելի:

6. Դ. օր. չունի ազատեալ:

7. Դ. և Դ. օր. եւ հրամայեաց

4. Դ. օր. ի քեմ զքո թնամիսն:

եղբարցն:

5. Դ. օր. խոստովանեցան եւ

8. Դ. օր. կոչել զգամիճսն զի ե-
կեացեն արասցեն:

9. Դ. օր. ի նմանէ:

նոցա կապեցին զոտս և զձեռս սրբոյն ընդ խաչափայտին, բայց ոչ բեւեռեցին ոչ զոտս և ոչ զձեռս¹, և ոչ հատին ինչ յանդամոց նորա, քանզի զայն խակ պատուէր ընկալան յԱնթահիպատոսէն թողուլ զնա պրկեալ ի խաչին, զի ի գիշերին կերակուր լիցի շանց: Եւ բազմութեան եղբարցն շուրջ կային զառաքելովն, զորոյ զթիւ նոցունց ոչ բաւեմք տանել. և սոցա ամենեցուն տեսեալ զդաշինն զնոցեալս ի բաց, ոչինչ արարին նմա որպէս և այլ խաչեալն չարշարէին², այլ ակն ունէին զի այլ ևս լուիցեն բանս ի սուրբ բերանոյ նորա: Եւ մատուցեալ Ստրատոկղեայ հարցանէր ցնա և ասէր, զի՞ ժպտիս ծառայ Աստուծոյ Անդրէաս. քանզի ծաղրդ³ քո մեզ սուգ է, և լամք և արտասուեմք զի ի քէն⁴ մնացեալք լինիմք: Եւ Անդրէաս պատասխանի ետ նոցա. Ո՞չ ծիծաղեցայց որդեակ իմ Ստրատոկղէս ի վերայ ընդունայն մեքենայիցն Եգիպտեայ, որով կարծէն զմեզ տանջել. քանզի ոչ երբեք հաւատաց եթէ օտար եմք ի նմանէ և ի նորին խորհրդոց. ոչ ունի ականջս լսելոյ, և եթէ ունէր, լսէր արդեօք, զի՞ անտանջելի է մարդս Յիսուսի, զի նմա ծանօթ է: Եւ զայս զամենայն ասուցեալ, պատասխանի ետ ամենեցուն առ հասարակ և ասէ. արք⁵ որ կայքդ առաջի իմ, ծերք և երիտասարդք, կանայք և մանկունք հանդերձ ծառայիւք, ամենեքեան որք կամիք լսել ինձ, եթէ զմաշն կատարած կենաց, անցաւոր կեանս⁷ համարիցիք լինել, ահա հրաժարիմ ի կենացս յայսցանէ. եթէ զմիաբանութիւն հոգւոյս և մարմնոյս ընդ միմեանս զնիցէք, և ասիցէք եթէ յետ բաժանելոյն

1. Դ. օր. չունին ընդ խաչափայտին . . . զձեռս:	5. Դ. օր. յաւելու ոչ գիտեմք:
2. Դ. օր. յարարեալ լինէին ի նոցանէ:	6. Դ. օր. արդ: Դ. օր. չունի:
3. Գ և Դ. օր. ծիծաղելի:	7. Կ և Դ. օր. կատարած անցանքս կենացս համարիցիք:
4. Գ և Դ. օր. յաւելուն որք:	

ի միմեանց այլ ոչ ևս եմք¹, անասունս և վայրենի գազանս հարկ է առել ձեզ². և եթէ զառժամանակեայ հեշտութիւնս սիրիցէք և զհետ սորին լինիցիք³, և զառ ի նոցանէ պտուղն շահիցիք, աւազակաց նմանէք որք յերեւելիսս միայն յուսացեալ են և ոչ յայլ ինչ. անգիտութեան և անուամնութեան էք ծառայք. և եթէ առժամանակեայ գիշերային լուսոյն միտ դնիցէք, և յետ այսորիկ ոչ ինչ, ազգական էք գիշերոյս այսորիկ. և եթէ զերկրային կերակուրս միայն ճաշակիցէք⁴, որ է յղփութիւն մարմնոյ և տայ զօրութիւն գոյացութեան արեան, միայն մարմնաւորք էք⁵. եթէ զմարմինդ անախտ կարծէք գու, և լինել բարեբախտիկք, ապա երկրայինք էք իբրեւ զնոսա. և եթէ առժամանակեայ բարեկեցութիւնքդ ինչ⁶ թուի ձեզ երանելի, ստոյգ թշնամիք⁷ էք. և եթէ ամուսնութեան հեշտութիւնք և խառնակութիւնք⁸ ուրախացուցանէ զձեզ, և որ ի նոցանէ աղտեղութիւնն է, լի ցաւովք⁹ արտմեցուցանէ զձեզ. և եթէ սննդեան բազում¹⁰ որդեաց ցանկանայցէք և որ ի նոցանէ ձանձրալի թշուառութիւնն ծնանիցի ձեզ, նեղեցէ զձեզ. և եթէ զուելլատացութեան մեծութիւնն հեշտութեամբ սիրիցէք ապականութեամբն իւրով, նախատեսցէ զձեզ: Եւ զի՞նչ օգուտ է ձեզ զարտաբին ստացուածս ստանալ և զձեզ ոչ. և կամ զի՞նչ շահ լինիցի ձեզ յազգականաց ձերոց, յորժամ անձինք ձեր գերեալք¹¹ ցանկութեամբք տուժեսցին. և զի՞նչ հեշտութեան և որդեծնութեան ցանկալ յոր-

1. Գ. օր. են: Դ. օր իցեն:	մարմնաւորք էք:
2. Դ. օր. պարտ է անասունս եւ վայրենի գազանս կոյէի զգձեզ: Գ. օր. պարտ է ասել զձեզ:	6. Գ. և Դ. օր. արտաքին:
7. Գ. և Դ. օր. բշտառականք:
8. Դ. օր. չունի եւ խառնակութիւնք:
3. Գ. և Դ. օր. զնորին զհետ երբայցէք:	9. Գ. և Դ. օր. յիցի ցաւք (Գ. օր. եւ տրտմեցուցէ):
4. Գ. և Դ. օր. հաշտիցիք:	10. Դ. օր. բազմորդորեան:
5. Գ. և Դ. օր. չունի միայն	11. Դ. օր. գրաւեալք:

ժամ յետոյ բաժանել ունիմք ևս ի միմեանց. քանզի
և ոչ գիտէ ոք զինչ առնէ. կամ ո՞վ կնոջ իւրում
խնամ տանիցի զբաղեալ տոփանօք ցանկութեան.
կամ զինչ խնամ այն՝ իցէ որ յարտաքին ստացուած,
սըն լինիցի յորմէ ակամայ իսկ ստոյգ լինիցիմք
զրկեալք: Այլ՝ աղաչեմ զամենեսեան զձեզ ի
բաց ղիցուք զցաւելի՝ իրս կենցաղոյս այսորիկ, զմո-
լար և զամբարտաւան և զգուգնաքեայ զապականացու
կեանս՝, որ հեշտութեան է սիրելի, և տրտմութեան
ընդունիչ, և անյագութեան դրացի, և չար ցանկու-
թեանց ծնիչ, և ժամանակաց ծառայ՝, և արբեցու-
թեան գտակ, և շուայտութեան ընդունակ, արծաթ-
սիրութեան գտիչ և բարկութեան ազգակից, նենգու-
թեան ասպարէզ և սպանման մարտակից, ցանկու-
թեանց՝ կարապետ և բոլոր իսկ թշնամութեան՝ ա-
ռաջնորդ, ամուսնութեան յառաջախօս և շնութեան՝
իշխիչ. նախանձու միջնորդ՝ և սպանման ցուցիչ: Ա-
ղաչեմ՝ զձեզ զընդունայն իրս՝ վարուցս այսոցիկ
ի բաց թողէք, որ իմ աղագաւ ժողովեալ եկիք յայս
տեղի, և փութացարուք հասանել իմոյ անձինս որ
ճեպեալս է դնալ ի յաւիտենականն; որ ի վերն է քան
զոր լսեմք և իմանամք¹², յանձառելին, ի վեր քան
զմարմին, ի վեր քան զդառն հեշտութիւն, ի վեր
քան զհեծութիւն¹³ և զտրտմութիւն և քան զամե-
նայն կարիս¹⁴ ցաւոց: Եթէ յանկարծ տեսանէիք և

1. Գ. օր. ի խնամոյն. Դ. օր. 9. Գ. և Դ. օր. առաջնորդ:	
ի խնամոցէ:	10. Գ. և Դ. օր. Արդ աղա-
2. Գ. և Դ. օր. արդ:	չեմ:
3. Գ. օր. զցաւելից: Դ. օր. 11. Գ. օր. զամենայն ինչ: Դ.	
զցաւալի:	օր. զամենայն իրս:
4. Դ. օր. յաւելու աշխար-	12. Գ. և Դ. օր. տեսանեմք:
հիս:	Դ. օր. շունի յանձառելին ի
5. Դ. օր. շունի ժամանակաց ծա-	վեր քան զմարմին, ի վեր քան
ւայ:	զդառն:
6. Գ. և Դ. օր. բռնամոռքեան:	13. Գ. և Դ. օր. շունին հե-
7. Գ. և Դ. օր. ցանկոռքեանց:	ծոռիչն:
8. Գ. օր. բռնամոռքեանց: Դ. օր. 14. Գ. օր. կարգս: Դ. օր.	
շուայտոռքեան:	ազգս:

դուք այժմ վասն որոյ ասեմա՜, մտօք աչաց ձերոց, և դայիք զհետ իմ սերտ սիրովս՝ որ ընդ ձեզ, և ի միտ առնուիք զիմ զցաւս վասն որոյ այժմս խօսիմս ընդ ձեզ. և տայք գրաւական զմիտսդ՝, զի զայն ևս ընդ իս հաղորդեցուցանէի: Արկէք զձեզ ընդ իմով վշտօքս, և բացէք զականջս ձեր՝ լսել ինչ զոր ասեմա, և սրբեցէք զմիտս ձեր իմանալ զոր կամիմս. և միանգամայն պարզաբար ի ժամանակացս՝ աստի փախերուք, և ընդ իս լծակից լինել հետեւեցարուք. այլ և այժմ քաջ գիտեմ զձեզ եթէ ոչ ստունկանիցէք յիմոց բանիցս, արդարեւ հեզս տեսանեմ զձեզ որպէս և կամիմս. ի բաց լինել ձեզ յարտաքին՝ կերպարանաց զի ներքինս՝ մեր միաբան լիցի: Ողջունեմ զձեզ շնորհօքն Աստուծոյ և սիրովն որ առ նա, և առաւել ձերով միաբանութեամբդ՝ որ առ միմեանս, հեռանալ ձեզ ի փասակարացն և դիմել ի նա՝ և ի բարին և ի միամտութիւնն որ առ նա է և ի միաբանութիւնն որ ի սոյն. զի և այլ մարդիկ քաջալերեսցին ձեօք և փութասցին ճանաչել զարարիչն՝ Աստուած: Երթամ յառաջագոյն պատրաստեմ ձեզ զանդ՝ ճանապարհն, և այնպիսի որ ընդ մեզ հաղորդք իցեն սուրբ հաւատովք և գիտութեամբք, և սիրով զինքեանս իցեն պարսպետլ՝, այնպիսիքն զհուրն մեռուցանեն, և զխաւարն փախուցանեն, զհնոցն շիջուցանեն, և զորդն սպանանեն, և սպառնալիսն կտրեն, զգլսւ ըմբերանեն, զիշխանական զօ-

1. Գ. օր. վասն այսր մտօք:	կեիցս:
2. Գ. և Գ. օր. իմոյ սերտ սիրոյ.	6. Գ. օր. յերկրային.
3. Գ. օր. շունի եւ տայք (Գ. օր. տայիք) գրաւական ըզմիտսդ:	7. Գ. և Գ. օր. ներքին մարդն (Գ. օր. մի անարգ լիցի):
4. Գ. և Գ. օր. լսելեաց ձեռնոց:	8. Գ. և Գ. օր. միակամոռքեամբ:
5. Գ. օր. շունի պարգաբար:	9. Գ. և Գ. օր. ի լաւն:
Գ. և Գ. օր. ի ժամանակ:	10. Գ. և Գ. օր. զճշմարիտն:
	11. Գ. և Գ. օր. զանսի:
	12. Գ. օր. պատրաստեալ:

բութիւնսն պապանձեցուցանեն և լուծանեն¹, զբանսարկուն ընթաղրեն, զսատանայ հալածեն, զչարութիւն նորա որոշեն, և վերագոյն են քան զամենայն հիւթս: Իսկ որք ոչ ունին զսէրն Աստուծոյ, այլ հեշտութեամբքն անպտղովք վարին հանդերձ այլանդակ² և օտար վարիւք, ոչ ևս ակն ունելով փոփոխման կենացս, յետ լուծանելոյ կենցաղոյս այսորիկ, ի վերայ այնպիսեացն այս ամենայն բորբոքի և լուցանի, շարժի և գայ, ընթանայ և կռուի, այրէ և ըմբռնէ, տիրէ և տանջէ և բոցակէզ առնէ անշէջ հրովն, և պաշարէ³ զնոսա և ոչ թողու զնոսա և ոչ վերանայ ի նոցանէ և ոչ երկնչի ի նոցանէ և ոչ ցածնու, այլ այրէ բռնաբար և ոչ մերժի⁴. Քանզի ամենեքեան և որ նման սոցին են անհաւատք և օտարացեալք յԱստուծոյ, պատահէ այս. և արդարք ուրախ լինին և ցնծան, և ծաղր առնեն և հանգչին⁵: Արդ ձեզ ով մարդիկ, յերկոցունց մասանց յայսցանէ ի ձեր ձեռս է առնելն և ոչ: Եւ լուեալ բազմութեանն զայս ամենայն ի սրբոյն Անդրէ⁶, քաղցրացաւ և հաճոյ էր վարդապետութիւն առաքելոյն, և ոչ կամէին գնալ ի տեղւոջն, և երանելին եւս յորդորէր⁷ խօսել ընդ նոսա քան զոր ասացն: Եւ այսպէս խօսեցաւ և խրատեաց զսօսս բանին զերիս տիւս և զերիս գիշերս, և ոչ ոք ի նոցանէ ամենեկն մեկնէր ի նմանէ մինչև ի չորրորդ օրն, տեսանելով զքաջութիւնն որ ի նմա և զանփոփոխելի միտսն և զբազմութիւն բանիցն, և զքաղցր յորդորումն նորա, և զհաստատութիւն և զպարկեշտութիւն ոգ-

1. Գ. և Դ. օր. յաւելուն զիշխանութիւնս կապեն:

2. Դ. օր. այլընկալ:

3. Գ. օր. անէջ հոշոն եւ պաշարէ: Դ. օր. անէջ հոշոն պաշարէ:

4. Դ. օր. անցանէ:

5. Գ. օր. ուրախ չինք եւ ցըն-

ծայ եւ հանգչի: Դ. օր. ուրախ չինք եւ խեղայ եւ հանգչի յարաքայութեան:

6. Գ. օր. առաքելոյն: Դ. օր. Անդրէասէ:

7. Դ. օր. եւս առաւել յորդորէր ի հաշտոս:

ւոյն, և զանախալ¹ միտս նորա, և զգեղեցիկ զիրս
բանիցն, զայրացեալ ամենեքեան փութային զալ
յատեանն: Եւ մինչդեռ նստէր իշխանն սկսան աղա-
ղակել, զի՞նչ են դատաստանք քո Անթէիպատէ,
չարաչար տանջեցեր, չարաչար անիրաւեցար. ան-
սուրբ է ատեանդ քո. զի՞նչ փնաս գտաւ յառնէդ
յայդմանէ², զի՞նչ չար գործեաց. քաղաքս խռովեալ
է, զամենեւեան զմեզ տրտմեցուցեր. մի մասներ զկա-
սերական քաղաքս. շնորհեա Աքայեցւոցս³ զայրդ ար-
դար, շնորհեա մեզ զայրդ աստուածապաշտ. մի սպա-
նաներ զայրդ աստուածագգեաց. մի խորհիր չար
առնդ⁴ բարեպաշտի, զի այս չորք աւուրք կախեալ
կայ կենդանի ոչ ինչ ճաշակեալ, զի ջամբեաց և
ւցոյց զմեզ բանիւք կենաց. իջո զայրդ և ամենե-
քեան իմաստասիրեսցուք⁵. Լոյծ զպարկեշտ⁶, զի
ամենայն ոք ի նմանէ⁷ ողորմութիւն գտցեն: Իբ-
րև չլուելոյն առնէր Եգիատէս, այլ յառաջ նշանացի
առնէր ձեռամբն բազմութեանն մեկնել⁸ յուրաքանչիւր
տունս: Իսկ նոցա զայրագնեալ բարկութեամբ յար-
ձակեցան ի վերայ նորա, քանզի էր Թիւ մարդկանն
իբրև բիւրուց երկու: Իբրև ետես Անթէիպատոս
գնոսա բարկացեալ ի վերայ նորա, երկուցեալ զի
մի չարաչար մեռցի ի նոցանէ, յարուցեալ յատենէն
գնաց ընդ նոսա խոստովանելով⁹ նոցա արձակել
զերանելին Անդրէաս: Եւ ընթանային պատմել զայն
առաքելոյն, և զպատճառս իրացն վասն որոյ եկն
իշխանն: Եւ խնդացեալ բազմութեանն զի հասնդեր-
ձեալ էր Անդրէաս արձակիլ. և եկեալ ի տեղին յայն

1. Դ. օր զանախալս միտսն:

2. Գ. և Դ. օր. յառնդ յայդ-
միկ:

3. Գ. օր. քաղաքացեացս:

4. Դ. օր. յաւելու արդարոյ:

5. Գ. և Դ. օր. իմաստնացուք:

6. Գ. օր. զպարկեշտդ: Դ. օր.
զպարկեշտն:

7. Գ. և Դ. օր. ամենայն Ա-
քայեա ողորմութիւն:

8. Դ. օր. Եւ իբրեւ ոչ էր չսե-
ւոյց Եգիատես բանից նոցա
հրամայեաց նոցա գնալ:

9. Գ. և Գ. օր. խոստանալով:

Եգիպտեայ և եղբարցն ամենեցուն Հանդերձ Մաքսի-
ղիմաւ¹ կնաւ իշխանին, էին ի խնդութեան մեծի:

Եւ լուեալ սրբոյն ասաց. Ո՛վ բազում ծուլութիւն
այնոցիկ որք յինէն աշակերտեցան. ո՛վ յայտնելոյ
ձեզ բազում խորհրդածութիւն. ո՛վ որքան խօսեցաք
մինչև ցայժմ, և ոչ հաւանեցաքն² զմերն. ո՛վ որ-
չափ սքանչելիք են զի յերկրաւորացս փախիցեն, այլ
առաւել յայնոսիկ հարեալ կան. ո՛վ քանի բնաւո-
րութիւն³ յաղագս մարմնականացս ասացան, և ա-
ռաւել զդոյն կամին. ո՛վ քանիցս անգամ աղաչեցի
զի յաղտեղի սովորութեանցն հանից զնոսա, այլ ա-
ռաւել յոյինչն յորդորեցան, զի՞նչ է բազումսիրու-
թիւն⁴ որ առ մարմինս. և զի՞նչ զբաղումն որ ի նմա.
զի՞նչ է ցանկութիւնն որ ընդ նմին սերմանեցաւ.
զի՞նչ որ ի նմայն է. զի՞նչ է սովորութիւնն չար.
զի՞նչ աղտեղի կատակքն⁵. դարձեալ զիս կամիցիք
որ իմդ էք, քաղաքավարել ընդ այլսդ. դարձեալ
զի՞ն կամիցիք, զի յապականելիս այսրէն դարձայց.
և եթէ գիտացեալ էր ձեր զի ի կապանաց լուծայ
և ի ձէնջ⁶ կապեցայ, փութացեալ էր և ի ձէնջ⁷
ձեր և բազում կապանաց լուծանիլ և ընդ իմումս
կապիլ:

Եթէ գիտացեալ էիք ի բազումն զմի կապանս,
և դուք բազումքդ զմի լուծանելով ազատէիք. եթէ
լացեալ⁸ իցէ ձեր ի վերայ կապանաց նորա, զգայիք
վաղվաղակի զնա լուծանել. եթէ տեսեալ էր ձեր զայն
որ ոչն էր ինքեամբ կապեալ, լուծանէիք դուք զձեզ, զնա
կապեցի⁹. եթէ գիտէիք դուք զնորա կապանսն, ձեզէն
զինքեանս լուծանէիք, զի ընդ նմա կապիցիք¹⁰, և

1. Գ և Դ. օր Մաքսիմիզաւ:

2. Դ. օր. հաշտեցուցաք զմերս:

3. Կ. օր. ի բնաւորութիւն:

Դ. օր. բնորոշիւն:

4. Գ և Դ. օր. սիրելութիւն:

5. Դ և Դ. օր. կատակեցքն:

6. Գ և Դ. օր. ընդ ձեզ:

7. Գ և Դ. օր. չունին ի ձեռք:

8. Գ. օր. եթէ լուծեցք ո՛վ էր

ձեր: Դ. օր. չունի եթէ լա-
ցեալ... լուծանել:

9. Գ. օր. զի զնա կապեցի: Դ.

օր. զի ի նա կապեիք:

10. Դ. օր. պնդիցիք:

զայս ևս ասացի ձեզ, և զոր ասեմ քաջ գիտեմ զի եղիցի. քանզի կամիմ զձեզ կապել ընդ իս, և զիս ազատեալ արձակեցից յամենայն միաբանութենէդ ձերմէ, զի երթայց առ այն որ ի վերն՝ է քան զամենեսեանս: Արդ քանզի լուութեամբ մօտ կայ առ իս Եգիպտէս և պաշարեալ² կամի զորդեակս իմ, և ես զոր ոչ ասացի նմա յայնժամ, ի լուծանելոյ ժամուս ասացից. յի՞նչ պատճառս դարձեալ եկեալ ես առ մեզ ով Եգիպտէս, է՞ր աղագաւ օտարացեալդ ի մէնջ մօտիս առ մեզ, զի՞նչ կամեցար յանդգնիլ, զի՞նչ մեքենայել, ո՞ր զիս յուղարկել. ասեմ քեզ. լոյծ զիս գալովդ քո իբրեւ զղջացեալ, քանզի ոչ ճշմարտութեամբ է գալդ³ քո Եգիպտէս. ոչ եղէց քեզ կամակից: Եթէ զամենայն ինչս քո և զկեանս ինձ տացես, և եթէ զխովին իսկ ասիցես եթէ քո եմ, ոչ հաւատամ քեզ. լուծանե՞ս Անթիպատէ զկապեալս, լուծանե՞ս զփախուցեալս, լուծանե՞ս զաղատացեալս⁴, լուծանե՞ս զծանօթացեալս ի յաղգէն քումմէ որ⁵ ուղորմութիւն եգիտ, որ ոչ քո են, այլ օտարացեալ են ի քէն որ նմայն երևեցաւ միայնոյ⁶. զնա ունիմ հանապազ, ընդ նմա եմ քաղաքակից, յանթիւ յատեանսն⁷, առ նա երթամ, առ նա փութամ. որ և զքեզդ իսկ եցոյց ինձ, որ և ասացն ինձ: Միտ դիր Եգիպտէ⁸ նորին պարգևացն, մի երկեցուցանէ զքեզ դժնեայն այն, մի զքեզ ունել կարծիցէ, քանզի ետես⁹ թշնամին քո ժանդն և պատրողն, ապակաւնիչն, չարախօսն, չարաթոյն¹⁰, չարայուժ, թշնաւ

1. Գ և Դ. օր. որ ի վեր քան զամենեսեան եղեւ եւ քան զամենայն ի վեր է:

2. Գ և Դ. օր. պաշարել:

3. Գ և Դ. օր. զղրումն:

4. Գ և Դ. օր. գաշխատեալս:

5. Դ. օր. յաւելու ինէ:

6. Դ. օր. յաւելու զնա ոչնիմ միայն:

7. Գ. օր. յաշխտեան: Դ. օր. յաշխտեանս:

8. Գ. օր. Եգիպտեայ եւ եօրիս:

Դ. օր. Եգիպտէս այճոցիկ:

9. Գ և Դ. օր. գիտեմ բճամբ է քո:

10. Գ և Դ. օր. յաւելուն մոլիս, չարայոշիս, այպանդիս:

մանիչ, չողոքորթ¹, դժնդակ, բարկացող, անհամբեր, հանդերձ ամենայն նենգաւոր և խիստ չար գործովքն: Միթէ գիտիցե՞ս դու թէ իմ յորդորելով զքեզ վճարեմ ի քէն. և գիտեա՞ զի հարկանես ըզքեզ և սգաս. ո՞ առ ո՞վ ասես², Անթհիպատէ. առ նա երթամ որ ի վիրն է քան զամենայն. քանզի լացցես և հարցես զքեզ, կրճեսցես³ զատամուռնս քո, և տրտմեսցես և կոծեսցիս, և թողցես զողորմելի կեանս քո, և պատրաստեսցիս ընդ ազգականի՞⁴ քում ծովու, զոր և այժմ իսկ տեսանեմ զնա ալեկոծեալ բարկութեամբ, զի նմանի ձեզ և աշխարհի, զի ի ձեռն իմ աւանդեցաւ ձեզ վայելուչ և արդար⁵ և սուրբ և ճշմարիտ աստուածային բանի շնորհն աւենայն բարութեամբ լցեալ:

Եւ զայս լուեալ իշխանին կայր հիացեալ. և դարձեալ տեսեալ զնա Անդրէոս ասէ. Ո՞ որ⁷ ամենայն բնութեանց ցուցեր զքեզ. ո՞⁸ որ ոչ ինչ ընդունայն եղև քեզ, այլ հանդերձեալսն աղաղակէ. ո՞ որ ի սկզբանէ երևի, և յաներևոյթսն լուծանի. օրինակքն ահեղք. որ լինիք ձկտեալք⁹ ի բնութիւն ազգակցին ձերոյ. ո՞ որչափ ցուցաւ¹⁰, զի զոր ցանկայքն¹¹ տեսցուք¹². ո՞ որքան երկայնեաց բանս, զի զազգակիցան թշնամանեսցէ. ո՞ որ¹³ չարչարեցան, զի որ իցէն ցուցի, քանիցս անգամ համբերեաց, զի մի ի նմանէ յանդիմանեսցի. որքան աշխատեցաւ¹⁴, զի զառ

1. Գ և Դ. օր. յաւելուն դիւր:	9. Գ. օր. ճգեալք:
2. Գ և Դ. օր. գիտեմ:	10. Գ. օր. ո՞ որչափ յցուցաւ:
3. Գ և Դ. օր. ասեմ:	Դ. օր. ո՞ որ ոչ ցուցաւ:
4. Գ. օր. կրճատեսցես:	11. Գ և Դ. օր. ցանկացայքն:
5. Գ և Դ. օր. ազգակցիքն:	12. Գ. օր. յաւելու ապա որ-
6. Դ. օր. վայելուչ եւ ճշմարիտ բարի:	պիսի ինչ եղեւ զի զմեզ տա-
7. Գ և Դ. օր. յաւելուն արտաքոյ:	նիցուք:
8. Գ. օր. շունի ո՞ որ... ա-	13. Դ. օր. ո՞ որքան բռնամա-
դաղակէ:	նեցաւ եւ յարչարեցաւ:
	14. Գ. օր. նախատեսցաւ:

ի նմանէն իմացի. զի՞նչ է իմացականն¹, ոչ ինչ է ընդ վայր, այլ ամենայն ինչ օրինակաւ եղև. այլ այժմ կացեր տեսանել զմեզ Եգիպտէս իբրև զհեզ և զցած. և զի զայս չունիս ով իշխան. իշխե՞ս իբրև զօրաւոր². քանզի և ես և մեր նմանիք ի սոյն³ փութամբ թողլով պքեզ, զի կացցես որպէս և եսդ. և զոր ինչ ոչ պիտես դու վասն քո, դիպեսցի քեզ:

Իսկ նա յանդգնէր մերձենալ ի փայտն զի լուծցէ զԱնդրէաս, զի քաղաքն ամենայն խռովեալ էր վասն նորա: Իսկ սուրբն Անդրէաս ասաց. Որ ի քո փայտիս վերայ կախեալ կամ ես Անդրէաս, մի եղիցի ինձ ի ամանէ լուծանիլ Տէր. և որ ի քո խորհրդածութեանս կամ, մի մատներ զմեզ անամօթ⁴ բանսարկուին. Յիսուս որ քոյին շնորհօքդ կախեցայ⁵, հակառակորդն մի լուծցէ զիս. Հայր սուրբ որ ծանեայ պքո մեծութիւնդ, փոքրն մի խոնարհեցուցէ զիս. այլ ընկալ զիս Տէր որում եսդ ցանկացայ, զոր եսդ սիրեցի, զոր եսդ գիտեմ⁶, զոր ունէիդ իսկ, որոյ եմդ իսկ⁷ ընկալ զիս, որպէս զի և իմովս վախճանիս եղիցի սոցա միաբանակցացս իմոց ժողով հանգստեան ի քումէ մեծութենէդ⁸: Եւ ասացեալ զայս, առաւել ևս փառսւորեալ զՏէր, աւանդեաց զհոգին ի վերայ բազում գթութեանց⁹ իւրոց:

Եւ յետ վախճանի երանելոյն, Մաքսիմիդեայ կին իշխանին հանդերձ Ստրատոկղեաւ իջուցեալ զմարմին երանելի առաքելոյն, և իբրև երեկոյ եղև հարկաւոր խնամով պատեաց և թաղեաց ի սուրբ և ի գեղեցիկ⁹ գերեզմանի: Եւ էր ի բաց մեկնեալ յեգիպտէ վասն վայրենի անձին նորա և անօրէն կրօ-

1. Գ. և Դ. օր. յաւելուն զի՞նչ:
ցոչցականն, ոչ ինչ է ընդու-
նայն

2. Գ. օր. զմօտաշոր:

3. Դ. օր. ի մերձ փոքրամք
հանապազ:

4. Դ. օր. անօրէն:

5. Գ. օր. յաւելու անամօր:

6. Դ. օր. սիրեմ:

7. Գ. օր. ի քում մեծոքեանդ:
Դ. օր. ի քումմէ հանգստե-
նեդ եւ ի քումմէ մեծոքեանդ:

8. Գ. օր. գոհոքեանց: Դ. օր.
պեղոքեանցն իւրոց ի փառս
Աստուծոյ:

9. Դ. օր. ի ճոք:

նիցն, և յայնմ հետէ ոչ կարէր¹ անսալ նենգաւոր² բանից նորա, զի մի ի կեղծաւորէն³ խաբեսցի, այլ յանձն առեալ զպարկեշտ և զհեզ⁴ վարս սիրովն Աստուծոյ, շնորհօքն Քրիստոսի⁵ հանդերձ երանելի եղբարքն բնակէր. զոր բազում անգամ աղաչեցեալ յեգիստեայ, խոստովանելով⁶ զի իշխեսցէ ամենայն կենաց իւրոց, և ոչ կարացեալ զնա հաւանեցուցանել, ի գիշերի յարուցեալ գաղտ յիւրոցն ամենեցուն, ելեալ ի բարձրութիւն ապարանիցն⁷ և ընկեցեալ զինքն ի խոնարհ, չարաչար մահուամբ մեռանէր⁸:

Իսկ Ստրատոկղէս որ էր եղբայր նորա ըստ մարմնոյ, ոչ ինչ կամեցաւ ի մնացեալ իրս ինչ նորա մերձենալ, քանզի անորդի դժնեայն այն⁹ վախճանեցաւ. զայս ասելով՝ Եգիստէ, ինչք քո ընդ քեզ եղիցի ի կորուստ, այլ ես զՅիսուս միայն սիրեցից: Քանզի ունէր եղբայր նորա բազմութիւն ստացուածոց ներքոյ և արտաքոյ, և զարշելի համարեալ զամենայնն ասելով, թէ ոչ պիտոյ է ինձ այդ ժառանգութիւն, զի այդ ամենայն բանսարկուին մօտն է. այլ ինձ եղիցի յայսմհետէ խոկալ յերանելի և ի ցանկալի պատուիրանս Տեառն որ անճառք են և անհասանելիք: Եւ զլուի¹⁰ ինձ կատարածի այն լիցի զոր և աղօթս առնեմ ի նմին կալ մինչև իսպառ, երևելեաց և աներեւութից՝ որ միայն յստակ մտաց է յայտնի, զի հաւատակիցք իմ զայն ընկալցին հաղորդութեամբ¹¹ և միաբանութեամբ սուրբ աղօթից. զի բացցէ Յիսուս զամենեցունց ականջս առ ի լսել և ընդունել զշնորհս պարգեւաց նորա յաւիտեանից յաւիտեանս. ամէն:

1. Գ. և Դ. օր. կամեր:

2. Դ. օր. անօրէն բանից ենեւ գառնիկ:

3. Գ. օր. ի կեղծաշնորհքեհեհե

4. Գ. օր. զսուրբ:

5. Գ. օր. սիրոյն Քրիստոսի. յնորձեք հոգեւոյն. Դ. օր. սիրովն Քրիստոսի:

6. Դ. օր. աղաչեալ Գ. և Դ. օր. Եգիստեայ խոստանալով:

7. Դ. օր. պարսպաց:

8. Կ. օր. աստակեր:

9. Դ. օր. չունի դժնեայն այն է

10. Դ. օր. գլուխ ամենայն կատարածիկ.

11. Դ. օր. խաղաղութեամբ:

Պ Ա Տ Մ ՈՒԹԻՒՆ

ՍՈՒՐԲ ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ ԱՆԴՐԷՅԻ ԵՒ ՄԱԹԷՈՍԻ

ԹԷ ՈՐՊԷՍ ԳՆԱՑԻՆ ՅԱՇԵԱՐՀՆ ՄԱՐԴԱԿԵՐԱՑՆ

Յորժամ առին հրաման սուրբ առաքեալքն քարոզել ընդ ամենայն աշխարհս զաւետարանն Քրիստոսի, և մկրտել զամենայն հեթանոսս յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ, եհաս վիճակն Մաթէոսի երթալ յաշխարհն մարդակերաց, զոր ասեն ոմանք թէ Սինաւայն իցէ, ի ծովեղերն Պոնդոսի: Եւ էին բնակիչք քաղաքին այնորիկ մարդակերք, որ ուտէին զմեռեալս իւրեանց, և զորս կամէին թմբեռադեղաւք հանէին զմարդ ի խելաց, և թափէին ի մըտաց, զորոց հանէին զաչս և դարմանէին զաւուրս երեսուն, և ապա զենուին գնոսս, զմիսն ուտէին և զարիւնն ըմպէին. ելանէին ի ճանապարհս ծովով և ցամաքով, և որսացեալ զմարդիկ այսպէս տռնէին. և էր այն սովորութիւն նոցա ոչ վարել և ոչ վաստակել:

Եւ յորժամ եմուտ Մաթէոս ի քաղաքն, կալան զնա որպէս զօտար այր, և տարեալ ի բանտն արքուցին ղթմբադեղն և խաւարեցուցին զաչսն: Իսկ նա շնորհօքն Քրիստոսի ոչ ի մտացն անկաւ և ոչ ի խելացն թափեցաւ և ոչ յաչացն կուրացաւ. այլ աղօթէր զուարթ սրտիւ և գոհանալով զԱստուած փառաւորէր, և հայցէր ի նմանէ զօգնութիւն և զփրկութիւն անձին իւրոյ: Եւ ձայն եղև առ նա յերկնից և ասէր. Մի՛ երկնչիր Մաթէ, զի ես ընդ քեզ եմ, համբերեա՛ աւուրս քսան և եօթն, և ես առաքեցից առ քեզ զառաքեալն Անդրէաս, որ հանէ ըզքեզ այտի և զմոլորեալ մարդիկդ դարձուցանէ առ

իս: Եւ յետ քսան և եօթն աւուրն երևեցաւ Տէրն Անդրէի, և ասէ. Արի և գնա՛ յերկիրն մարդակերաց, և Հան զՄաթէոս ի բանտէն:

Իսկ Անդրէաս ծանր Համարեցաւ զՀրամայեալն նմա ի Տեսունէ, վասն ծերութեան և անկարութեան մարմնոյն: Եւ երրորդ անգամ երևեցաւ նմա Տէրն, և նա Հրաժարեալ ի գնալոյն: Եւ ապա չորրորդ անգամ երևեցաւ Տէր Անդրէի, և ասաց. Ե՛րթ գնա՛ յօգնութիւն Մաթէի և մի յապաղեր: Եւ նա յարուցեալ գնաց աշակերտօքն Հանդերձ ի ծովեզերն, և եզիտ անդ նաւ մի զոր Տէր պատրաստեաց, և ինքն Քրիստոս երևեցաւ ի կերպարանս նաւապետի, և աւարար այլ Հրեշտակս նաւավարս: Եւ տեսեալ Անդրէի զնաւն և զնաւապետն նաւավարօքն և ոչ ծանեաւ զնոսա, և Հարցեալ զնոսա թէ, ո՛ր կամիք երթալ. և նոքա ասեն, յերկիրն մարդակերաց: Ասաց Անդրէաս. Առէք և զմեզ ընդ ձեզ: Ասէ նաւապետն. Տուք զվարձս նաւինս: Ասէ Անդրէաս. Ոչ նաւիդ վարձ ունիմք և ոչ Հաց որ ուտեմք: Ասէ նաւապետն. Եւ ո՛րպէս երթաք: Ասէ Անդրէաս. Ես աշակերտ եմ Յիսուսի Քրիստոսի, Որդւոյն Աստուծոյ, և Հրամանն ունիմ ի վարդապետէն իմմէ զի ոչ ինչ առից զհետ իմ, ոչ Հաց և ոչ գրամ: Ասէ նաւապետն. (վասն) սուրբ Հրամանաց վարդապետին քո, առից զքեզ ի նաւս, բայց զաշակերտաց քոց դու Հոգա զկերակուր: Ասէ Անդրէաս. Եւ սոքա եւս ունին զայս պատուէր ի Տեսունէ մերմէ, ոչ ինչ բառնալ ընդ ինքեանս: Ասէ նաւապետն. Վասն Հրամանաց վարդապետին ձերոյ, եկաք մտէք ի նաւս, և տարայց զձեզ ուր և կամիք, և թէ քաղցենայք և ծարուիք տաց ձեզ Հաց և Զուր: Եւ մտեալ Անդրէաս ի նաւն և նստաւ: Ասէ նաւապետն. Տուր զրոյց ի վարդապետէն քումմէ թէ որպիսի մարդ էր նա և կամ զինչ արար ի վերայ երկրի: Եւ Անդրէաս սկսաւ պատմել նաւապետին և նաւավարացն զամենայն սքանչելիսն զոր արար Քրիստոս: Ասէ նաւապետն. Դու տեսեր զնաւ, եթէ յայլոց լուար վասն նորա: Ասէ Անդրէաս. Այո՛, ես

չըլեցայ ընդ նմա երեք ամ և չորս ամիս, կերայ և արբայ ընդ նմա, և բնագում անգամ բերան ընդ բերան խօսեցայ ընդ նմա: Եւ առաջին աշակերտ եմ ես նորա, եղբայր Պետրոսի գլխաւորի առաքելոցն:

Եւ մինչդեռ խօսէին Անդրէաս, ննջեաց, և զարթուցեալ գտաւ ի դռուն քաղաքին. և ապա գիտացեալ Անդրէաս, թէ այն որ ի նաւին էր՝ Տէրն էր հրեշտակօքն. և դռնութեամբ փառս ետ Աստուծոյ:

Յայնժամ երևեցաւ Տէրն նմա ի կերպարանս գեղեցիկ մանկան, և ասաց նմա յառաջագոյն զոր ինչ հանդիպելոց էին նմա փորձանք ի զազանաբարոյ մարդկանէն, և ապա յետ այնորիկ դարձուցանել զնոսա յաստուածգիտութիւն: Եւ ի մտանէն Անդրէի ի քաղաքն, գնաց ի բանտն ուր էր Մաթէոսն, և սոթթիւքն Անդրէի եղեն պահապանքն իբրեւ զմեռեալս, և ինքնին բացաւ դռնն բանտին, և մտեալ արձակեաց զՄաթէոս աշակերտօքն ի բանտէն: Եւ առաքեաց զնոսա ի լեւոն ուր էր առաքեալն Պետրոս. և մըտեալ Անդրէաս ի ներքսագոյն բանտն և ետես անդ արս բազումս մերկս և կոյրս և ընդվայրախօսս, որք ուտէին զխոտ իբրեւ զանասունս: Եւ բախեալ ըզկուրծսն իւր ելաց ի վերայ նոցա, և ձեռն եղեալ կարդաց զանունն Քրիստոսի, և նոյնժամայն բացան աչք և միտք մոլորեալ արանցն, և եհան զնոսա արտաքոյ քաղաքին, և տնկեաց անդ զգաւազանն իւր, որ առժամայն արմատացաւ և պողաբերեաց թուղ: Եւ ասաց նոցա Անդրէաս ուտել զպտուղ ծառոյն և մնալ ի տեղւոջն և անսալ նմա: Եւ էին արք երկու հարիւր և ինն, և կանայք քառասուն և ութ, զորս ոտեաց ի մահուանէն և լուսաւորեաց զամենեւն հոգւով և մարմնով. և որչափ ուտէին ի թզոյն, քան զես շատանայր պտուղն:

Եւ եմուտ Անդրէաս ի միւս բանտն, և եգիտ ի հնձանս յորում ժողովէին զարիւնս մարդկան և լէին. ետես և զդահիճսն որք ունէին զսուրս ի ա իւրեանց և յուզէին զմարդիկքն զորս կան զենուլ, և ոչ գտանէին: Իբրեւ տեսին զԱն-

դրէաս զարհուրեցան և անկաւ սուրն ի ձեռաց նոցա. և սկսան ողբալ և ասեն. Զինչ արասցուք, զի մեռանիմք ի սովու: Եւ կալեալ այր մի ծեր և կամէին զենուլ, և նա ասէր. Ահա ունիմ որդի մի երիտասարդ, գէր և գեղեցիկ, զնա առեալ զենէք և մի զիս. նոյնպէս և պառաւ մի տայր զդուստր իւր ի զենումն: Իսկ Անդրէաս կայր հիացեալ ընդ զազանաբարոյ միտս նոցա, և աղաչէր զԱստուած տալ նոցա հոգի զգաստութեան:

Յայնժամ երևեցաւ սատանայ իշխանաց քաղաքին և ասէ. Վայ ձեզ և եղուկ կենաց ձերոց, զի մեռանիք ի սովու. արդ ունին դիք բանից բերանոյ իմոյ, զի խրատ մի տամ ձեզ, եթէ կամիք որ ապրիք, խընդրեցէք զօտար այրն որ եմուտ ի քաղաքս և փախոյց զբանտեալս և զպարարեալս ձեր ի զենումն, զնա կալարուք և սպանէք, քանզի զդահիճսն ցնորեցոյց և զպարարեալս փախոյց: Եւ Անդրէաս կայր և տեսանէր զսատանայ, և լսէր զինչ խօսէր. բայց սատանայ զԱնդրէաս ոչ տեսանէր, այլ զձայնն միայն լսէր, նոյնպէս և մարդիկն ոչ կարէին տեսանել, այլ զձայնն միայն լսէին որ աղօթէր և սաստէր սաւ տանայի:

Յայնժամ հրամայեաց Տէր Անդրէի, և երևեցաւ նոցա, որ կալան զնա և կապեցին զոտիցն պարան, և քարչեցին ընդ փողոցս և ընդ հրապարակս քաղաքին զաւուրս երեք, մինչև կոտորեցան ամենայն ոսկերք նորա և հեղաւ բազում արիւն ի մարմնոյն: Եւ Անդրէաս աղաղակեաց առ Տէր, և նոյնժամայն տեսեալ ծառս բուսեալս ի տեղւոյն ուր հեղաւ սուրբ արիւն նորա, լի պողովք, ընդ որ յոյժ ուրախացեալ, և առ ոչ ինչ համարեցաւ զչարչարանս, և այնպէս տարան արկին զնա ի բանտ: Եւ իջեալ Տէրն ի բանտին, ողջացոյց զամենայն վէրս նորա, և ասաց նմա. Քաջալերեաց և մի երկնչիր, զի ես ընդ քեզ եմ: Եւ ի վաղիւն հանեալ զնա ի բանտէն, և սկսան չարչարել: Եւ էր ի մէջ քաղաքին բարձր բազին մի քարեայ, զոր տեսեալ Անդրէի, ասաց. Երկիր ի խա-

չէն Քրիստոսի յորմէ դողան երկինք և երկիր, և հան ջուր ի բերանոյ քումմէ, զի լինիցի Նրհեղեղ, ի խրատ անիմաստ և զազանաբարոյ մարդկան քաղաքիս: Եւ առժամայն ընդ ասել սուրբ առաքելոյն, հեղաւ ի բերանոյ բազնին ջուր աղի սաստիկ և լցոյց զքաղաքն, վերացաւ մինչ ի պարանոցն մարդկան, և բազումք մեռան. և եղեւ ջուրն զքաղաքաւ հրեղէն ամպք, զի մի կարասցեն փախչել: Եւ զայն տեսեալ, անկան առ ոտս առաքելոյն և մեծաւ թախանձանօք հայցէին զթողութիւն անձանց: Յայնժամ ասաց Անդրէաս ցրագինն. Դադարեաց և ցամաքեց՝ զջուրդ ի բերանոյդ, և առժամայն դադարեաց: Եւ իսկոյն պատառեցաւ երկիր և եկուլ զջուրն և զբազինն և զալեւորն որ ետ փոխանակ իւր զորդին ի գենումն և զչորեքտասան դահիճան և զպառաւն, մինչև դադարեաց առաքեալն ի քարոզելոյն և եհան զնոսա: Շիջաւ հրեղէն ամպն որ չրջապատեալ էր զքաղաքաւն, և սկսաւ Անդրէաս քարոզել և ուսուցանել զժողովուրդն, որք հաւատացին ի Քրիստոս, և մկրտեաց զամենեւեան: Եւ հան և զընկղմեայս անթիւ բազմութիւնս, շինեաց եկեղեցիս և կարգեաց քահանայս, կանգնեաց տաղան մկրտութեան և սեղան քաւութեան, մատոյց զաստուածային պատարագն և հաղորդեաց զնոսա մարմնոյ և արեան Որդւոյն Աստուծոյ, և զամենայն քաղաքացիսն լուսաւորեալ հաստատեաց ի հաւատս Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ: Եւ յետ եօթն աւուր կատարմանն սուրբ եկեղեցւոյն, ել Անդրէաս անտի և գնաց ի Բուզանդիայ և անդ քարոզեալ սերմանեաց զբանն կենաց: Եւ ձեռնադրեաց զԵւստաքէոս աշակերտն իւր եպիսկոպոս Բուզանդիոյ, որ է մի յեօթանասնից աշակերտացն Քրիստոսի:

Եւ անտի գնաց սուրբ առաքեալն Անդրէաս յԵլլադա, և անդ քարոզեաց զաւետարանն Աստուծոյ: Եւ դատաւորն Եգիատէս հարկ գնա ի բանտ, և բազումք մտանէին առ նա, և նա ուսուցանէր նոցա զհաւատս Քրիստոսի Աստուծոյ. ընդ որ բարկացեալ

դատաւորն, ետ հանել զնա ի խաչ ի պարտէզն: Եւ եկեալ Անդրէաս մերձ առ խաչին, և յոյժ գովեաց զնա, և քարոզեաց ժողովրդեանն զչնորչս որ տուան յԱստուծոյ՝ սրբոյ խաչին: Եւ ապա կալեալ կախեցին զնա ի խաչէն, և այնպէս աւուրս չորս կախեալ ուսուցանէր զբանն կենաց: Եւ դիմեցին բազումք ի վերայ Եգիպտեայ դատաւորին զի սպանցեն զնա, և արգել զնոսա սուրբ առաքեալն: Եւ ինքն սկսաւ գոհանալ զԱստուծոյ, և այնպէս յերկար տղօթելով աւանդեաց զհոգին իւր առ Աստուած, ի նոյեմբերի երեսուն:

Սուրբ առաքեալն Անդրէաս էր ի ցեղէն Նեփթալիմայ, եղբայր Պետրոսի մեծի և առաջին աշակերտին Քրիստոսի:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ՅԱԿՈՐԱՅ

Թէ՛ ՈՐՊԷՍ ԳՆԱՅ Ի ՍՊԱՆԻԱՅ ԵՒ ԴԱՐՁԵԱԼ ԵԿՆ ՅԵՐՈՒՍԱԿԷՄ

ԵՒ ԳԼԽԱՏԵՑԱԻ ԵՒ ՄԵՌԵԱԼ ՄԱՐՄՆՈՎ

ԳՆԱՅ ԴԱՐՁԵԱԼ Ի ՍՊԱՆԻԱՅ ՈՐ ԵՒ ԱՅԺՄ Ս. ՅԱԿՈՐ ԿՈՉԻ

Ճառագայթ արփիահրաշ և անպարագրելի և լոյս
համատարած անմատոյց և անշիջանելի և ծագումն
անխմանալի, անհետադօտելի յէութենէ՛ Հօր. անժա-
մանակ և անհատուած և անախտ ծնունդ ի սրտէ
նորա, խորհուրդ և բան և իմաստութիւն Հօր Աս-
տուծոյ: Աստուած իմ Յիսուս Քրիստոս որ կամաւ
խոնարհեցար յանճառելի փառացն հայրենի, և առեր
զկերպարանս ծառայի և եղեր մարդ ճշմարիտ ա-
ռանց մեղաց, աստուածացուցեր զմարմինն յոր միա-
ցար՝ քեզ հաւասար, և միով բնութեամբ անշփոթ
և անբաժանելի, միով ներգործութեամբ և կամօք,
և միով զօրութեամբ կատարեցեր զհայրախնամ տը-
նօրէնութիւնն աստուածացեալ մարմնովքով, զոր հայ-
րական հոգւոյն ազդեցութեամբ սուրբ մարգարէքն
կանխաւ ճառեալ ծանուցին, և շրջեցար մարմնով
յաշխարհի և կատարեցեր աստուածապէս զահաւոր
և զմեծամեծ սքանչելիսն. վկայեցար Աստուած ան-
թերի ի Հօրէ և ի Հոգւոյն սրբոյ ի սուրբն Յորդա-
նան, և ի լեառն Թափօրական: Ժողովեցեր և զըն-

տրեալ դասս առաքելոց և նոքօք լուսաւորեցեր զտիե-
զերս: Եւ եկիր ի լրումն կաւարման ամենայն գրե-
լոցն վասն ք», և զարմանագործ խորհրդով համբե-
րեցեր անպատում նախատանաց և հալածանաց և
չարչարանաց, և անպարտականդ վասն մեր յանձն
առեր կամաւ զխաչն և զմահ: եղար ի գերեզմանի,
իջեր ի ստորին վայրս մահու, և զմեծահանդէս հիմն
ի վեր տապալեցեր զաշտարակս զժոխոցն: Արձակե-
ցեր զարգելեալսն ի դառն բանդէն և կապեցեր զան-
օրէն յաղթանդամ հսկայն, և խափանեցեր զգօրու-
թիւն մահու և յարեար երեքօրեայ, երեւեցար առա-
քելոցն և այլոց բազմաց: Հաստատեցեր զյոյս յա-
րութեան մերոյ ի լրումն ժամանակաց և ձեռնադրե-
ցեր հայրական օրհնութեամբ զառաքեալսն եպիսկո-
պոսունս, և առաքեցեր զնոսա քահանայական շնոր-
հօք լուսաւորել զխաւարամած աշխարհս և ամբար-
ձար լուսեղէն ամպովք և հրեղէն գօրօք, և նստար
յահեղակերպ յաթոռն հայրական յորմէ ոչ հեռա-
ցար: Եւ առաքեցեր զքո փառակից Նոգիդ սուրբ
հայրական, որ իջեալ ի դասս առաքելոցն և հրազի-
նեալ մխեաց և պնդեաց զնոսա հրահոսան վտակօք
և հրեղէն լեզուօք իմաստնացոյց զնոսա. և սուրբ ա-
ռաքեալքն արկին վիճակս և բաժանեցին զաշխարհս
յերկոտասան մասունս և գնացին յիւրաքանչիւր վի-
ճակ քարոզել զբանն:

Վնաց և սուրբ առաքեալն Յակոբոս, հղբայրն
Յովհաննու, ի հեռուոր աշխարհն Սպանիացւոց ի սահ-
մանեալ վիճակն իւր. և մտեալ ի գաւառն չրջէր ընդ
գաւառս և ընդ գեօղս, քարոզէր զաւետարանն Աս-
տուծոյ և ասէր. Եկայք առ լոյսն ճշմարիտ Քրիստոս
որ ծագեցաւ մեզ արեգակն արդարութեան ի հայ-
րական ծոցոյ. քանզի վասն փրկութեան մարդկան
Միածին որդին անեղին Աստուծոյ, խոնարհեցաւ յեր-
կիր և զգեցաւ մարմին ի կուսէն և եղև մարդ ճշ-
մարիտ առանց մեղաց, և աստուածացեալ մարմնովն
կատարեաց զբանս մարգարէիցն զոր սուրբ Հոգևովն
գրեցին. համբերեաց նախատանաց և շարչարանաց

խաչի և մահու, թաղեալ և երեքօրեայ յարուցեալ և համբարձեալ նստաւ ընդ աջմէ Հօր իւրոյ յերկինս, և առաքեաց զմեզ քարոզել մարդկան զի ծանիցեն զարարիչն իւրեանց: Եւ հաւատացելոց իւրոց խոստացաւ առնել յարութիւն յաւուրն վերջին և տալ նոցա զերանաւէտ և զանկախճան փառսն և զհանգիստն՝ որ կատարեն զկամս Հօր նորա սրբութեամբ և բարեգործութեամբ: Եւ մեք որ էաք աշակերտք նորա, կերպք և արբաք ընդ նմա համարձակ, զի ծածուկ էր աստուածութիւն նորա և տեսաք աչօք մերօրովք զգարմանալի գործս նորա և զհայրական զանկատում փառս նորա: Եւ այլ այսպիսի վարդապետութեամբ բանայր և զնէր առաջի նոցա զպատիւ փառացն Քրիստոսի, և զունայնութիւն կենցաղոյս այսորիկ և զճմարտութիւն հանդերձեալ կենացն և փառացն. և որպէս զժիր մշակ անդադար վարդապետէր և խրատէր զամենեւեան զալ առ լոյսն Քրիստոսի, որ ծագեցաւ ասէ ձեզ, և ասեցէք զխաւարն յորում նստէիք:

Իսկ անօրէն և անիրաւ ազգն խուժադուժ բնաւ ոչ ընկալան զերանելի առաքեալն Յակոբ և ոչ լուան վարդապետութեան նորա, և ոչ ընդունեցան զանունն Քրիստոսի. այլ հալածեալ ի բաց վանեցին զնա ի գաւառաց իւրեանց: Եւ կին մի հաւատաց ի Քրիստոս և մկրտեցաւ յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ. և էր նա հեզ և բարեսէր, և սպասաւոր լինէր սուրբ առաքելոյն Յակոբայ և պաշտէր զնա յընչից իւրոց: Իսկ իբրեւ ետես առաքեալն Քրիստոսի Յակոբ զի լնաւ ոչ եմուտ բան նորա ի վերայ ժողովրդեան այնմիկ, վասն զի սառն նացեալ և քարացեալ էին սիրաք նոցա ի շնչոյ պիղծ դիւացն, վասն այնորիկ խորհեցաւ դառնալ յերուսաղէմ, զի անձկայր տեսանել զսուրբ տեղիս տնօրէնութեանն Քրիստոսի և զերանելի կոյսն Մարիամ և զեղբայր իւր Յովհաննէս և զՏեառն եղբայրն ըզ-Յակովբ: Քանզի յորժամ կամեցան զնալ առաքեալն ի վիճակս իւրեանց, նա ըստ հրամանի

Փրկչին, զՅովհաննէս Աստուածածինն պաշտօնեայ կացուցին և զՏեառն եղբայրն Յակովբոս՝ եպիսկոպոս երոսազեմի։ Ասէ ցնա կինն մեծագգի որ հաւատաց ի Քրիստոս։ Եկից և ես զհետ քո յերուսաղէմ, զի ցանկայր տեսանել զսուրբ Կոյսն և զայլ ամենայն տնօրինականն Քրիստոսի։ Եւ հաճոյ թուեցաւ բանք նորա սուրբ առաքելոյն Յակովբայ, վասն որոյ և տնկեալ ի ճանապարհ՝ եկեալ հասին յերուսաղէմ մեծաւ աշխատութեամբ։

Եւ կինն այն ետես զսուրբ Կոյսն Մարիամ և զայլն ամենայն որում ցանկայր, և ցնծացաւ և բերկրեցաւ և առաւել հաստատեցաւ ի հաւատսն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, զոր լուաւ ի Յակովբայ սուրբ առաքելոյն և գոհանալով փառաւորեաց զՔրիստոս թագաւորն փառաց, որ է օրհնեալ յաւիտեանս յաւիտենից։

Իսկ սուրբ առաքեալն Յակոբոս յորժամ եկն եհաս յերուսաղէմ ի վիճակէն իւրմէ, և տեսեալ զսուրբ Աստուածածին և զսուրբ տեղիսն Քրիստոսի, ուրախացաւ ի փառս Աստուծոյ։ Ապա ոչ հեղգացաւ, այլ մեծաւ համարձակութեամբ սկսաւ քարոզել և աւետարանել զՔրիստոս՝ ի մէջ Հրէիցն յերուսաղէմ և շուրջ գնովաւ ի սահմանս Յուդայ և Հրէաստանի մինչև ի Սամարիա, և քարոզէր յամենայն ժողովս Հրէիցն և ասէր. Հաւատացէք ի Քրիստոս վկայութեամբ սուրբ մարգարէիցն՝ զոր յառաջագոյն գուշակեցին վասն երեւմանն Քրիստոսի ի մէջ մարդկան։ Եւ առնէր նշանս մեծամեծս Քրիստոսի զօրութեամբ, և բազումք հաւատացին ի Քրիստոս՝ վարդապետութեամբ սրբոյն Յակովբայ և մկրտեցան յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ։ Նա և սուրբ առաքեալն աւետարանէր նոցա զամենայն զոր ինչ արար Քրիստոս. ստեղծէր և ճշմարտէր զոր վասն Քրիստոսի ասացին սուրբ մարգարէքն Հոգւովն սրբով։ Եւ անուամբն Քրիստոսի առնէր նշանս մեծամեծս առաջի ամենայն ժողովրդեանն, որով զարմացեալ հիւանային Հրեայքն և ոչ կարէին տալ պատասխանի։ Վասն

որոյ և ել համբաւ նորա ընդ ամենայն գաւառն և բազումք երթային ի լուր սքանչելեացն և հաւատային ի Քրիստոս և մկրտէին:

Եւ ահա էր ի ժամանակին յայնմիկ այր մի՝ ուրում անուն Հերմոգինէս կոչիւր, և էր նա մոլեալ ի չար աղանդս կախարդութեան և դիւթութեան, և էր աշակերտ նովին կախարդութեամբ որ կոչէր Փիլէդոս: Եւ նոքա զբազումս զարմացուցանէին դիւթութեամբն. առ աչս մարդկան առնէին սուտ նշանս որպէս Յանէս և Յարմէս, Կենոպաս և Նիկիտէս: Իսկ յորժամ լուաւ Հերմոգինէս զլուր նշանաց և սքանչելեաց սուրբ առաքելոյն Յակոբայ, յղեաց առ նա զՓիլիդէս աշակերտ իւր և ստէ. Գնա՛ դու՝ առ Յակոբն այն որ ստէ, թէ ես աշակերտ եմ Յիսուսի, կ'աց յանդիման նորա և տես թէ որպէս առնէ զնշանս և զսքանչելիս, դեղօ՞ք թէ արուեստիւք, թէ մերով զօրութեամբս, թէ անուամբ վարդապետին իւրոյ Յիսուսի, և եկեալ պատմեա ինձ:

Եւ աշակերտ նորա յարուցեալ առ ընդ իւր այր մի ճարտարաբան, և եկեալ առ սուրբ առաքելոյն Վիճէին և ընդդէմ դառնային վարդապետութեան նորա և հաւատոցն որ ի Քրիստոս, և նոքա երկմըտեցուցանէին զժողովուրդն և ստէին, թէ Յիսուս ոչ է Որդի Աստուծոյ, ընդունայն են բանք աշակերտի նորա: Եւ յայնժամ զօրացեալ ի շնորհաց սուրբ Հոգւոյն երանելի առաքելոյն Յակոբ, վկայութեամբ մարգարէիցն զոր գրեցին վասն Քրիստոսի, զայն առեալ հաստատէր ի վերայ ժողովրդեանն Քրիստոսի, զի էր ստոյգ և ճշմարիտ Աստուած Յիսուս Քրիստոս և որդի Աստուծոյ և վասն փրկութեան մարդկան առաքեցաւ ի Հօրէ:

Եւ Փիլէդոս զարձաւ առ վարդապետն իւր Հերմոգինէս, և ստէ ցնա, թէ այս գիտութիւն լիցի քեզ՝ թէ բնաւ ոչ կարէ ոք յաղթել Յակոբայ աշակերտին Յիսուսի, քանզի այլ է լուր ականջաց և այլ է տես աչաց, զի ահա տեսաք և առաջի մեր և ամենեցուն՝ անուամբն Յիսուսի դեռ բազումս եհան ի մարդ-

կանէ, զկոյրս լուսաւորեաց և զբորստս սրբեաց. նաև լուայ իսկ ի բազմաց որ ասացին, թէ կարող է սուրբ առաքեալն եռ ի մեռելոց յարուցանել յանուն Յիսուսի. և այս կարի մեծ և զարմանալի պանշելիք են :

Եւ արդ եթէ կամիս և ախորժես զկեանս անձին քո, դու լուր ինձ որպէս բարեկամի քո. և թէ լսես, լինի քեզ բարի և փրկութիւն անձին քում. դու փութա և արի անյապաղ զնա առ նա խոնարհ սրբ տիւ և հեզ հոգւով, անկիր առ ոտս նորա և աշակերտես նմա և հայցես թողութիւն ի նմանէ. ապա թէ ոչ գիտացիր, զի կախարդական արուեստ քո ոչ կարէ յողթել նմա՝ զոր ես տեսի աչօք իմովք, այլ դու զբարին քո ընտրես: Ապա այս յայտնի լիցի քեզ, զի ես ոչ կամիմ նստել ի խաւարի, որովհետեւ տեսի զլոյսն ճշմարիտ. այլ կամիմ դառնալ առ նա և լինել աշակերտ ճշմարտութեան և հաւատոց նորա. քանզի այս անմտութիւն է, զլոյսն տեսանել և ի խաւարի նստել: Յայնժամ Հերմոգինէս մոգ խռովեցաւ յոգի իւր անհնարին դառնութեամբ, յորժամ լուաւ զայս ի ֆիլէդոսէ, և դիւաշունչ արուեստիւ իւրով կապեաց զֆիլէդոս և այլ ոչ կարէր շարժել ի տեղւոջէն ուր կայր, և ասէ. Ահա տեսից թէ իցե՞ կարող Յակոբն քո զոր սիրեցեր, և ունի՞ զօրութիւն գալ արձակել զքեզ ի կապանաց իմոց: Եւ նոյնժամայն ահաքեաց ֆիլէդոս ի մանկանց իւրոց առ սուրբ առաքեալն Յակոբ ցուցանել նմա զշար պատառնումն որ ըմբռնեաց զնա: Եւ եկեալ ասէ, թէ կապեաց Հերմոգինէս զֆիլէդոս կախարդական արուեստիւ, քանզի գովեաց զգործս քո և ինքն կամեցաւ գալ տշակերտիլ քեզ: Եւ իբրեւ լուաւ զայս ի մանկանէն սուրբն Յակոբ, ետ զպարեգօտն իւր ի մանուկն և ասէ. Երթ դու առ ֆիլէդոս և ասա՛ այսպէս. Աստուած ի Յիսուս Քրիստոս որ խոնարհեցար վասն փրկութեան մարդկան, զմեռեալս յարուցեր և զկապեալս արձակեցեր, և այժմ արձակեա զֆիլէդոս ի չար կապանաց յայսմանէ:

Եւ յորժամ ընկալաւ մանուկն ի ձեռս իւր զպարէ-
զօտն սուրբ առաքելոյն, ի նոյն ժամն լուծան կա-
պանքն՝ Քրիստոսի զօրութեամբն արձակեցաւ Փիլէ-
դոս և փութով եկն առ Յակոբ: Եւ իբրեւ ետես զայս
մոգն Հերմոգինէս վիրաւորեցաւ յոյժ, վասն զի տկա-
րացաւ չար դիւթութիւնն և ոչ կարաց կալ ընդդէմ
ճշմարտութեանն. և ի ժամն այն կոչեաց առ ինքն
զչար դեւան և ասէ ցնոսա. Ասացէք եթէ այս ըն-
դէ՞ր է զի. անկեալ տկարացայք. և դեւքն ոչ ետուն
պատասխանի նմա. ապա իմացան որ Քրիստոսի զօ-
րութիւն քակեաց զչար մեքենայս նոցա. և Հերմո-
գինէս ափշեալ և յիմարեալ և նոյն ժամայն զամե-
նայն դեւան առաքեաց առ սուրբն Յակոբ, և ասէ.
Կալեալ կապեցէք և բերէք առ իս զՅակոբն զայն և
ընդ նմա զՓիլէդոս աշակերտն իմ, զի հասուցից
նմա ըստ արժանաւորութեան նորա, զի մի և այլ
ընկերք նորա զնոյն գործեն: Ապա եկեալ հասին
դեւքն ի տեղին ուր կայր սուրբ առաքեալն յաղօթս,
և տարածեալ ընդ արեւելս զբազուկս իւր, և կա-
ցեալ դեւքն ի վերոյ յօղս՝ սկսան աղաղակել և վա՛յ
գոչել ի վերայ անձանց իւրեանց, և ասեն, թէ ու-
ղորմեաց մեզ սուրբ առաքեալ Քրիստոսի. քանզի
ահա սաստիկ տագնապեալ տանջիմք չարաչար յա-
ռաջ քան զժամանակն մեր: Եւ սուրբն ասէ. Ո՛վ
չարութեան և մոլորութեան հոգիք, վասն որո՞ց իրաց
եկեալ էք աստ. և դեւքն ասեն. Մոգն Հերմոգինէս
առաքեաց զմեզ առ քեզ զի կապեալ տարցուք առ
նա, նոյնպէս և զՓիլէդոս. իսկ յորժամ եկաք աստ,
նա հրեշտակ Տեառն կապեաց զմեզ չարաչար և
կիզիմք յանշէջ հրոյս: Իսկ սուրբ առաքեալն ամ-
բարձեալ զձեռան ասէ. Յանուն Հօր և Որդւոյ և
Հոգւոյն սրբոյ արձակեսցէ զձեզ հրեշտակ տեառն
իմոյ. և առժամայն լուծան կապանք նոցա:

Եւ ասէ ցնոսա սուրբ առաքեալն Քրիստոսի. Գը-
նացէք առ Հերմոգինէս և բերէք զնա առ իս: Եւ
յորժամ լուան զհրամանն սուրբ առաքելոյն, գնացին
առ Հերմոգինէս, և տանէին զնա կապանօք և նա-

խատանօք. ասէին, դու առաքեցեր զմեզ ի տեղի չարչարանաց, մինչև ողորմեցաւ սուրբ առաքեալն Քրիստոսի Յակոբոս, և եթէ ոչ էր մեզ հրամայեալ՝ չարչարէաք զքեզ: Իբրև բերին զմոզն առ սուրբն Յակոբ, ասէ ցնա սուրբն Աստուծոյ. Այ ափշեալ և յիմարեալ քան զամենայն մարդիկ Աստուծոյ, ասելի և թշնամի արդարութեան, որ դու քո կամաւ լինիս ընկեր բանսարկուին. և արդ՝ ասա ինձ թէ ընդէ՞ր առաքեցեր զգեւան հակառակ ինձ, որ թէ այժմ մասնէի զքեզ ի ձեռն դոցա, սատակէին զքեզ որպէս և վայելէ քեզ: Իբրև լուան չար դեւքն զուղաղակ բարձին և ասեն. Ով սուրբդ Աստուծոյ, սուր մեզ հրաման ի վերայ դորա զի առցուք զվրէժ նա խատանաց քոց: Եւ ասէ սուրբ առաքեալն Քրիստոսի. Ահա աղիկ փլիւզոս կայ առաջի ձեր, ընդէ՞ր ոչ ըմբռնէք զդա և տանջէք: Իսկ դեւքն ետուն պատասխանի. Մեք զմի մժղուկ ոչ կարեմք մնասել որ կայ ընդ հովանեաւ յարկի քո: Յայնժամ ասէ ցփլիւզոս՝ առաքեալն Քրիստոսի. Որպէս զի ծանիցէ Հերմոգինէս և ի միտ առցէ զբարի և զանոխակալ քաղցր վարդապետութիւն Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ և զսուրբ հրամանս նորա, վասն այսորիկ ոչ վայել է աշակերտաց Քրիստոսի հատուցանել չար փոխանակ չարի. այլ արասցուք նմա բարի փոխանակ իւր չարին զոր արար մեզ, ըստ հրամանի Փրկչի չին մերոյ, որպէս և նա հրաման ետ դիւացն կապել զմեզ, նոյնպէս և դու հրամայես դիւացն ի բաց կալ ի նմանէ և արձակեա՛ զնա: Իսկ յորժամ արձակեցաւ մոզն այն ի կապանաց դիւացն, անկաւ յերկիւղ: Եւ ասէ սուրբ առաքեալն. Առե՛ր զփորձ սիրելեացն քոց, այժմ ունիս հրաման, գնա ուր և կամիս, զի ոչ հրամայեաց մեզ Քրիստոս բռնութեամբ դարձուցանել զդք առ նա, այլ զայն՝ որ լսէ հրամանաց նորա: Եւ ասէ Հերմոգինէս. Եւ զիմրդ իշխեմ երթալ, զի ահա տեսանեմ զբարկութիւն դիւացն ի վերայ իմ, զի թէ նշան ի քէն ոչ ունիցիմ, սատակեն զիս: Եւ ասէ սուրբ առաքեալն. Ահա ընկալ ըզ-

զաւազանս իմ և կալ ի ձեռս քո և անփնաս մնաս
յամենայն տեղիս ուր և երթիցես զօրութեամբն
Քրիստոսի:

Եւ առեալ զզաւազանս սրբոյն Յակովբայ եկն ի
տուն իւր, և ահա ծագեաց ի սիրտ նորա լոյս աս-
տուածային, և եղ զզաւազանն ի վերայ պարտնոցի
իւրոյ և աշակերտացն, և նոյնժամայն առեալ զարկ-
ղըն ուր կային գրեանք դիւաշունչք կախարդութեան
իւրոյ և բերեալ եղ առաջի սուրբ առաքելոյն և
լուցեալ հուր՝ կամեցաւ այրել գնոսս: Եւ ասէ
սուրբն Յակոբ. Դիցուք յարկղդ կապար և եր-
կաթ և քարինս և ընկեցէք ի ծովն մեծ. և կա-
տարեաց Հերմոգինէս զսուրբ առաքելոյն հրամանն:
Եւ ինքն անյապաղ եկեալ անկաւ առ ոտս առաքելոյն
և աղաչէր զնա ասելով թէ, ով փրկիչ և նորոգող
խաւարեալ ոգւոց մարդկան, ընկալ սիրով զապաշա-
ւանս իմ և զղարձ մեղաւորիս, զի այնչափ մեղայ
առ քեզ, քանզի թերահաւատութեամբ կացի հակա-
ռակ ընդդէմ քո: Ասէ ցնա սուրբ առաքեալն Յա-
կոբ. Եթէ ի բոլոր սրտէ և ջերմեռանդն սիրով հա-
ւատաս և ճշմարիտ դաւանութեամբ զաս առ ճշ-
մարիտ լոյսն Քրիստոս, առցես զողորմութիւն և
զթողութիւն մեղաց: Եւ ասէ Հերմոգինէս. Ով սուրբդ
Աստուծոյ, և դու տեսեր զի այսպէս անարատ և հաս-
տատուն հաւատացի ի Քրիստոս, որ և զամենայն
գրեանս աղանդոյն իմոյ ընկեցի ի խորս ծովուն ըստ
հրամանի քում, ուրացեալ զամենայն բան կա-
խարդութեան, քանզի չարք էին և խաւարեցուցիչք
հոգւոց մարդկան: Եւ ասէ սուրբ առաքեալն. Եղիցի
ընդ քեզ իմոյ հոգւոյս զօրութիւն և զնա ի տունս
նոցա և դոր չար բանիւք խաւարեցուցանէիր՝ այժմ
քարոզեա և ասա. Եկաք առ լոյսն ճշմարիտ Քրիս-
տոս, և զոր յառաջն ասէի, սուտ էր և խաբէութիւն
ստատանայի. և զինչսն զոր ժողովեցեր անօրէնու-
թեամբ, դու ի կամս Աստուծոյ բաշխեա աղքատաց
զնա. ապա դու հեռացիր յամենայն չարէ և ստացիր
զբարութիւն և լեր նոր փոխանակ հնոյ, և բարի

օրինակ ի մէջ մարդկան ի փառս Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ: Եւ արդ՝ վարդապետութիւն սուրբ առաքելոյն քաղցրացաւ ի սիրտ մոգին՝ Հերմոգինէ, և անկեցաւ ի սիրտ նորա երկիւղն Աստուծոյ և բազում շնորհս ետ նմա Աստուած՝ ի ձեռն աղօթից սրբոյն Յակոբայ առաքելոյն:

Եւ արդ՝ յորժամ տեսին Հրեայքն զի կախարհն այն որ միացեալ էր ընդ սատանայի ամենայն չարութեամբ՝ այսպէս հնազանդեցաւ սուրբ առաքելոյն Յակոբայ, խորհեցան և ասեն, թէ աշակերտք և բարեկամք և ազգականք նորա հաւատան ի Քրիստոս: Եւ ըստ սովորութեան իւրեանց՝ առեալ արծաթ մատուցին կաշառս երկուց հազարապետացն որ էին յԵրուսաղէմ, որոց անուանքն Խզիոս և Գիոքիստէ. առեալ հրաման արկին ի բանդ զսուրբ առաքեալն Յակոբ: Եւ պատմեցաւ բանս այս ժողովրդեանն եւ ասեն ժողովուրդքն, եկեսցէ Յակոբ ի հասարակաց տառանն, և լուիցուք ի նմանէ և լիցի դատաստան ըստ օրինացն:

Իսկ յորժամ բերին զՅակոբ յատեանն, ասեն փարիսեցիքն. Զի՞նչ իցէ վարդապետութեան բանս այս զոր քարոզէ Յակոբ ի մէջ ժողովրդեանն. քանզի ահա տեսաք և գիտեմք ամենեքեան զՔրիստոս ընդ մահապարտ աւազակս խաչեալ և մեռեալ իբրեւ զմի ոք ի մահապարտաց: Եւ յայնժամ լցեալ սուրբ Հոգւովն առաքեալն Յակոբ, և բացեալ զբերան իւր ասէ. Եւսարուք ամենեքեան զբանս նահապետացն և սուրբ մարգարէիցն զոր գրեցին և վկայեցին վասն Քրիստոսի մարդեղութեանն և չարչարանացն, խաչելութեան և մահուն և թաղմանն, յարութեանն և համբարձմանն և նստելն ընդ աջմէ Հօր. զայս ամենայն մարգարէքն յայտնապէս գրեցին և վկայեցին ի վերայ Քրիստոսի:

Եւ արդ՝ իբրեւ կատարեաց սուրբ առաքեալն զբանս զայսոսիկ, և այլ բազում բանք հոգեշահք և մխիթարականք՝ լցեալ գիտութեամբ և իմաստութեամբ Հոգւոյն սրբոյ. յայնժամ ետ Աստուած զօրու-

թիւն և շնորհք ի բան նորա և լոյսն Աստուծոյ ծա-
գեաց ի սիրտս նոցա և ի հոգիս, և ամենեքեան իր-
րև ի միովէ բերանոյ աղաղակէին ասելով. Մեղաք,
անօրինացաք և յանցաւոր գտաք առաջի Աստուծոյ.
և արդ ծանո՛ մեզ թէ զինչ գործեսցուք ով ծառայ
Աստուծոյ կենդանւոյ:

Եւ սուրբ առաքեալն քաղցրալուր բանիւ ասէ.
Մի անյուսիք, այլ միայն հաւատացէք և մկրտեցա-
լուք յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ. և նա
քաղցր է և ողորմած, ջնջէ զմեզս ձեր: Եւ ժողո-
վուրդք որ անդ պատահեցան՝ հաւատացին ի Քրիս-
տոս և մկրտեցան, և եղև ուրախութիւն մեծ: Եւ
յետ սակաւ աւուրց, եհաս լուր համբաւոյն և սքան-
չելեացն առ Արիաթար քահանայապետ տարւոյն այ-
նորիկ: Յայնժամ լցեալ բարկութեամբ և սրտմտու-
թեամբ, յարոյց ի վերայ սուրբ առաքելոյն բազում
ամբոխս և խռովութիւնս: Եւ ահա այր մի, յոյժ
ստամբակ ի փարիսեցւոց անտի, որպէս դպիր նոցա,
եկեալ կալաւ և կապեաց զսուրբ առաքեալն, և ա-
ռեալ տարաւ յապարանս Հերովդէի Թագաւորի:
Քանզի այս Հերովդէս որդի էր Արքեղայոս Թագա-
ւորի, և Արքեղայոս որդի էր առաջին Հերովդէի
մանկակոտոր վիրազին. և այս Հերովդէս յոյժ չա-
րաբարոյ էր և հակառակ աշակերտացն Քրիստոսի,
վասն որոյ կամեցաւ հաճել զմիտս չրէիցն: Ետ հրա-
ման գլխատել զսուրբ առաքեալն Յակոբ՝ զեղբայրն
Յովհաննու աւետարանչի. և ահա առեալ տանէին
զսուրբն ի տեղի կատարման իւրոյ: Իսկ նա երթայր
ցնծալով որպէս ի հարսանիս, և ասէր ցանձն իւր,
թէ, ահա ժամանակ համբերութեան, զի կատարես
զդաշն ուխտին՝ որ առ քեզ խոստացար կատարել:

Եւ ահա անդամալոյժ մի որ յերկիր անկեալ
դնէր անշարժ, աղաղակեաց զհետ սրբոյն Յակոբոյ
ասելով. Սուրբդ Աստուծոյ արձակեա զիս ի կապա-
նաց աստի. և սուրբ առաքեալն ասէ. Յանուն Հօր և
Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ և յանուն Յիսուսի Քրիս-
տոսի վասն որոյ երթամ ես ի գլխատումն յօժարու-

Թեամբ, արի և գնա առողջ անդամօք և անարատ մարմնով. և առժամայն ընդ բանին յարեալ եկաց ի վերայ ոտից իւրոց և սկսաւ վազել և գնալ որպէս թէ բնաւ չէր տկարացեալ, և գոհանալով փառաւորէր զՏէր մեր Յիսուս Քրիստոս: Եւ զայս տեսեալ դպրին չարաբարոյ, որ տանէր զլիստեղ զերանելի սուրբ առաքեալն, և էր անուն դպրին Յովսիաս, և հիացեալ զարմացաւ ընդ ահեղ սքանչելիսն: Վասն որոյ և անկեալ առ ոտս սրբոյն Յակոբայ ասէ. Ով սուրբդ Աստուծոյ աղաչեմ գքեզ, վասն նորա՝ որով առնես զզարմանալի սքանչելագործութիւնդ, շնորհեա թողու թիւն ողորմելի անձին իմոյ, որպէս զի և ես եղէց արժանի՝ առնուլ մասն և բաժին ընդ քեզ: Իբրեւ ետես սուրբն Յակոբ զի ծագեաց աստուածային շնորհքըն ի սիրտ և ի հոգի նորա, ասէ ցնա. Հաւատամ ի Քրիստոս Աստուած ճշմարիտ և Որդի Աստուծոյ զոր Հրեայքն խաչեցին: Եւ Յովսիաս ասէ. Յօժար կամօք հաւատամ և խոստովանիմ զՔրիստոս Աստուած ճշմարիտ և Որդի Աստուծոյ ի բնութենէ նորա և համագոյ սուրբ Հոգւոյն: Եւ Աբիաթար քահանայապետն հրամայեաց ունել գնա, և ասէ ցնա. Եթէ ոչ ուրասցիս զՅիսուս՝ հատցի և գլուխ քո այժմ ընդ մահապարտիդ Յակոբայ: Յայնժամ Յովսիաս դպիր ասէ. Դու եղիցիս նդովեալ և ամենայն որ ինչ քո է, և պատուական անուն Քրիստոսի զոր Յակոբ քարոզէ՝ օրհնեալ և փառաւորեալ, և դու նկուն լիցիս և անուն քո կորիցէ ի դժոխս:

Եւ բարկացեալ Աբիաթար քահանայապետն, և հար զբերան Յովսիաս դպրի, խորտակեալ զկզակս նորա: Եւ առաքեաց Աբիաթար առ Հերովդէս ծանուցանել նմա զիրան, և խնդրեաց ի նմանէ զի և գլուխն Յովսիայ հատցի ընդ զլիսոյն Յակոբայ. և նա ետ հրաման: Եւ առեալ տարան ի տեղի կատարման զսուրբ առաքեալն Յակովբ. և նա աղաչեաց զդահիճն բերել սակաւ մի ջուր, և բերեալ ամանով ինչ, և ասէ սուրբ առաքեալն առ Յովսիաս. Հաւատամ ի բոլոր սրտէ բուսմէ ի Հայր և յորդի և ի

Հոգին սուրբ: Եւ Յովսիաս ասէ. Այո՛, Հաւատացի եւ Հաւատամ եւ խոստովանիմ ուղիղ դաւանութեամբ ի Հայր եւ յՈրդի եւ ի սուրբ Հոգին. եւ սուրբ առաքեալն առեալ զՊօլոն տեառնագրեաց եւ եհեղ ի վերայ Յովսիայ, եւ ասէ. Յանուն Հօր եւ Որդւոյ եւ Հօգւոյն սրբոյ. եւ ասէ. Ընկալ Քրիստոս Թագաւոր զդարձումն ծառայի քո ի Թիւ ընտրելոց քոց: Եւ դարձեալ ասէ սուրբ առաքեալն. Որդեակ Յովսիայ յոյժմ Համբուրեա զիս ի Համբոյր սրբութեան իբրեւ զեղբայր: Եւ իբրեւ Համբուրեցին զմիմեանս, եղ ձեռն ի վերայ նորա սուրբ Առաքեալն եւ տեառնագրեաց զդէմս նորա Քրիստոսի նշանաւ եւ գոհացեալ փառաւորեցին զԱստուծո՛:

Իսկ դահիճն զարմանայր ընդ գործս նոցա, եւ սուրբն Յակոբ յառաջ մղէր ընդդէմ սրոյն զՅովսիաս եւ քաջալերէր զնա ոչ երկնչել ի մահուանէ եւ ասէր. Ով որդեակ, այս մատուցանէ զմեզ ի Հանգիստ արքայութեան Աստուծոյ. եւ դահիճն հանեալ զսուրն վերացոյց: Եւ ասէ սուրբ առաքեալն. Ով որդեակ մի յապաղեր, կատարեա զհրամայեալն քեզ: Եւ երկոքեան տեառնագրեցին զանձինս իւրեանց եւ կամաւ խոնարհեցուցին զպարանոցս իւրեանց առաջի սրոյն մեծաւ ուրախութեամբ. եւ դահիճն եհատ զգլուխս երանելեացն եւ ընդ բղխումն արեանն հոտ անուշութեան բուրեաց:

Եւ արդ այսպէս կատարեցան երանելի մահուամբ սուրբ առաքեալն Յակոբ եւ Յովսիաս դպիր յամսեանն յուլիսի քսան եւ եօթն: Եւ ի նոյն ժամն Հրեշտակ Տեառն առեալ զգլուխ սրբոյն Յակոբայ լուսեղէն պատառակալաւ եւ բերեալ եղ առաջի Տեառնեղբօր սրբոյն Յակոբայ՝ յեպիսկոպոսարանի անդ, եւ նա կոչեաց զՅովհաննէս զեղբայր սրբոյն Յակոբայ եւ տրամեցան ընդ պատահումն եղբօրն. ապա դարձեալ ուրախացան յետ սակաւ արտասուացն եւ մխիթարեցին զինքեանս գոհանալով զԱստուծոյ, զի կատարեաց սուրբն Յակոբ զընթացս իւր բարւոք ի Քրիստոս, եւ էարբ զբաժակն ի փառս Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ. եւ ըղ-

գլուխն եղին ի պահեստի՝ մեծ պատուով ի նոյն յաթոռն Յակոբայ Տեառնեղբօրն, զի միացաւ ի գլուխն ամենեցուն Քրիստոս:

Իսկ երանելի և մեծազգի կինն այն որ ի Սպանիոյ ընդ սրբոյն Յակոբայ եկն յԵրուսաղէմ, յետ գլխատման սրբոյն՝ եկն առ Տեառնեղբայրն Յակոբոս և Յովհաննէս աւետարանիչն եւ փափագանօք խնդրեաց ի նոցանէ՝ զպատուական մարմին սրբոյն Յակոբայ զի դիցէ ի նաւ եւ տարցէ ի վիճակ իւր, քանզի կամեցաւ ինքն երթալ ի հայրենի գաւառն իւր. և նոքա ետուն ի ձեռս նորա զմարմին սրբոյն. և նա ուղիղ հաւատով եւ յուսով զմրոեաց և պատեաց զսուրբ մարմինն սուրբ կտաւովք և անուշահոտ խնկօք և ծածկարար իջոյց զնա ի Յոպպէ, և յեզր քաղաքին ի կողմն հարաւոյ յեզր ծովուն պահեաց զնա ի ջուրն, կապեաց զնա ի սիւն մարմարեայ մինչև գտցէ նաւարկութեան ժամանակ:

Իսկ անօրէն Հրեայքն իմացան զգործս զայս և առաքեցին զհետ կնոջն արս օրինապահս զի առցեն զմարմին սրբոյն և այրեսցեն հրով և կամ ի ծովն ընկեսցեն. և Աստուած ի նոցանէ ծածկեաց զսուրբ մարմինն և նոքա դարձան յԵրուսաղէմ ունայն. և այս հրաշագործեցաւ ի վերնական խնամոցն վասն վիճակին իւրոյ: Եւ քրիստոսասէր կինն մեծազգի գրտեալ ժամանակ նաւարկութեան, պատրաստեալ զամենայն պէտս ճանապարհին և եկեալ ի գիշերի աստուածասէր արամբք զի առցէ զմարմին սրբոյն և դիցէ ի նաւ, և իբրեւ ոչ եգիտ զմարմինն՝ մահու չափ խոցեցաւ և լայր դառնապէս: Եւ սուրբն երեւեցաւ նմա և ասէ. Մի տրտմիր զի եկեսցես և զբացես զիս ի Սպանիա ի վիճակն իմ: Քանզի յորժամ պահեաց ի ծովն զսուրբ մարմինն և ինքն զնոց եմուտ ի քաղաքն, ի նոյն ժամն հրեշտակք Աստուծոյ վերադուցին զնա և զսիւնն, և տարան հանդէպ վիճակի իւրոյ: Եւ ոհոս գետ մի գայր ընդ մէջ վիճակի նորա և իջանէր ի ծովն. և հրեշտակքն դարձուցին

գաիւնն ուր կայր կապեալ սուրբ մարմինն և ընդ վտակս գետոյն ի վեր տարան: Եւ էր գեղ մի յեզր գետոյն, և դադարեցուցին առաջի շինին զսուրբ մարմինն. և զի մերձ էր շէնն ի գետն, վասն որոյ և էլ կոյր մի ի շինէն զի լուսացի ի գետն. և տաւրեալ զձեռս իւր զի առցէ ի ջրոյն և շօշափեալ ըզսուրբ մարմին առաքելոյն արկեալ զլուրն գերեւօքն, և զօրութեամբն Տեառն բացան աչք նորա և նա զարմացաւ ընդ բարի պատահումն և աղաղակեաց բարձրագոյ ձայնիւ ի խնդութենէ սրտին, ետես և զսուրբ մարմինն, վասն որոյ և ժողովեցան առ նա բնակիչք տեղւոյն և տեսեալ զնա զարմացան, զի իմացան որ նովաւ բացան աչք կուրին:

Էին ի շէնն յայն և այլ կոյրք և կաղք և ախտաժէտք և ամենեքին բժշկեցան շնորհօք Տեառն ի ձեռն սուրբ առաքելոյն Յակոբայ: Եւ նոքա զարհուրեալ երկրպագեցին սուրբ մարմնոյն և օրհնաբանեալ փառաւորէին զնա, և ասէին, թէ անգլուխ աստուած ողորմեցար և իջեր առ մեզ, փրկեալ և կեցողմեզ: Եւ յայնժամ առաքեցին շուրջանակի յամենայն գաւառս, թէ եկայք և տեսէք նոր զարմանս և սքանչելի նշան. քանզի աստուած ոմն ողորմեցաւ և էջ առ մեզ, և է անգլուխ և ոչ գիտեմք թէ ո՞վ է նա յաստուածոց, կամ թէ ո՞ր աստուած առաքեսաց զնա և գթացաւ ի մեզ. զի նա առաջի աչաց մեր երաց զաչս կուրաց մերոց, և բժշկեաց զամենայն հիւանդութիւնս և զախտաժէտս որ էին ի շէնս մեր: Եւ լուեալ զայսպիսի հրաշալի գործ նշանաց և ի ձայն համբաւոյն, ժողովեցաւ բազում և անթիւ ժողովուրդք մարդկան առ սուրբ մարմին առաքելոյն Յակոբայ. և Աստուծոյ զօրութեամբն բժշկեցան ամենայն հիւանդք և ախտաժէտք և ցուռտք: Եւ ասուեալ զնա՝ եղին զնա պատուով և փառօք և պաշտէին զնա ջահօք և խնկօք և երկրպագութեամբք. և հնչեաց համբաւն ևս քան զևս ընդ բազում գաւառս և ասէին թէ աստուած ոմն անգլուխ երեւեցաւ մեզ յաշխարհիս մեր և նորոգեաց զմեզ:

Եւ ասի բան թէ այսպէս մնաց մինչև լուսաւորեցաւ մեծն Հռոմ եւ սահմանքն իւր ի սուրբ առաքելոցն Պետրոսի եւ Պաւղոսի, եւ ընդարձակեցաւ քարոզութիւն եւ վարդապետութիւնն Քրիստոսի մինչև ի սահմանս աշխարհին Ապանիացոց:

Իսկ ի շրջելն Պաւղոսի եւ ի քարոզելն, լուաւ զբարի համբաւն զայն եւ գնաց անդ եւ տեսեալ ծանեալ թէ Յակոբ է եղբայրն Յոհաննու: Եւ քարոզեաց նոցա, թէ ոչ է սա աստուած որպէս եւ դուք կարծէք տգիտութեամբ, այլ է աշակերտ Քրիստոսի որ առաքեցաւ լուսաւորել զմեզ. եւ Քրիստոս առնէ զնշանագործութիւնդ ի ձեռն դուրա: Եւ սկսեալ կարգաւ վարդապետեաց նոցա զիջումն Որդւոյ ի Հօրէ եւ զմարմնանալ Բանին Աստուծոյ եւ թէ որպէս շրջեցաւ յաշխարհի, եւ կատարեաց զգրեալսն վասն իւր, եւ համբարձաւ յերկինս ուստի էջ. եւ այսպէս հաստատեաց զնոսա ի հաւատսն Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ: Կարգեաց եւ պիսկոպոսունս եւ քահանայս եւ եկեղեցիս եւ լուսաւորեցան շնորհօք եւ մարդասիրութեամբ Տեառն մերոյ եւ Փրկչին Յիսուսի Քրիստոսի որում վայելէ փառք իշխանութիւն եւ պատիւ ընդ Հօր եւ Հոգւոյն որբոյ. այժմ եւ միշտ:

Ասի բան թէ սուրբ առաքեալն այս Յակոբ խընդրեաց ի Քրիստոսէ զի թէ ոք աշխատասիրաբար գնացէ ի վիճակ իւր եւ ի սուրբ գերեզմանն, ինքն իւրովքն հանդերձ ոչ մտցէ ի մեղսց դատաստան՝ այլ փրկի ի յաւիտենական Հրոյն եւ տանջանացն:

ՎԱՐՔ ԼՈՒՍԱԽՈՐՈՒԹԵԱՆ

յաստուածական ժառանգորքինս հաղորդս և ժառանգակիցս ասնեղ զմարդիկ, ամենագովտորք առաքելոյն Յոհաննէոս աստուածաբանի և աշտարանչի Տեառն եղբոր: Վասն որոյ իւր ամենասուրբ բերանովն տաւ թածմամբ ի վերայ խաչին ասէ ցամենասուրբ և ցփառաւորեալ ծնողն իւր եւ ցոյի... (?) յի ամենասուրբ աստուածածինն ահա Որդի քո և դարձեալ ցՅովնաննէս երբ ահա Մայր քո, յաղագս աշտորիկ անունն ասի Յոհաննէս աստուծոյ եղբայր. և արդ սկիզբն արասցուք:

Յետ համբառնալոյ Տեառն մերոյ¹ Յիսուսի Քրիստոսի յերկինս, ժողովեալ սուրբ առաքելոցն յերուսաղէմ ժուժկալութեամբ պահել² ըզբանն տեառն և զլուսաւոր վարդապետութիւն նորա՝ պահօք և աղօթիւք: Եւ յետ ժամանակի ինչ անցաւ նելոյ³ և փոխելոյ աստուածամօրն, երթեալ նոցա ի Գէթսամանի⁴. և յայնժամ⁵ ասէ Պետրոս ցառաւքեալսն⁶. Գիտէ՞ք եղբարք եթէ Տէր⁷ և կենարար վարդապետն, պատուիրեաց մեզ զնալ յամենայն աշխարհ, քարոզել և մկրտել զամենայն հեթանոսս յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ, ըստ բնականոյ շնորհաց նորա ի մեզ⁸, բայց միայն զհրամանս յեալսն առ ի նմանէ կատարել մեզ, որպէս հրաւ-

1. Ա. Օր. չունի Տեառն մերոյ: 5. Ա. Օր. չունի յայնժամ:

2. Ա. Օր. պահելով:

6. Ա. Օր. յաւելլու ցալ:

3. Ա. Օր. անցելոյ, չունի եւ փոխելոյ աստուածամօրն:

7. Ա. Օր. յաւելլու մեր:

4. Ա. Օր. ի Գետսամանի:

8. Ա. Օր. յաւելլու եւ այլ ոչ ինչ խնդրել մեզ:

մայեաց փրկիչն և վարդապետն մեր: Եւ արդ եկայք եղբարք՝ սիրեցեալք ի շնորհաց սուրբ Հոգւոյն, ստատոցուք զանձինս մեր ըստ պատուիրանաց պարգեւողին մեզ՝ շնորհս փրկութեան, ասելով ցլմեզ թէ ահաւասիկ առաքեմ զձեզ իբրեւ գոչխարս ի մէջ գայլոց, և եղերուք խորագէտք իբրեւ զօձս և միամիտք իբրեւ զաղաւնիս: Քանզի՝ յորժամ կամիցի ոք սպանանել զօձ, զամենայն մարմինն՝ ի տուրս տայ և զգլուխն միայն թագուցանէ. և մեք պարտիմք այժմ զմահ յանձն առնուլ և գրիստոս ոչ ուրանալ: Սոյնպէս եւ սողանի, որչափ բազում անգամ զձագս նորա առնուցուն՝, այլ նա զբոյն իւր ոչ ուրանայ: Եւ Տէր մեր վասն այնորիկ յառաջագոյն ասաց մեզ, եթէ զիս հալածեն՝ ապա և զձեզ հալածեսցեն, և բազում վիշտք և նեղութիւնք գալոց են ի վերայ ձեր, այլ յառաջակալքն բարի եղիցի տըրտմեցելոցն՝ վասն անուան իմոյ:

Պատասխանի տուեալ Յակոբոս եղբայր Տեառն և ասէ. Բարւոք է մեզ հայր Պետրէ հոգալ յաղագս այսորիկ, զի մերձեալ է ժամ՝ ասացելոցդ ի քէն և զիտիմք ամենեքեան զինչ հրամայեաց Փրկիչն եւ վարդապետն մեր: Եւ ասէ ցնա Պետրոս. Եւ զայս զիտեմք ամենեքեան մեք, եթէ դու աստ յերուսուղէմ վիճեցար՝ և ոչ է քեզ հնար թողուլ զոր ընկալար ի Տեառնէ:

Յայնժամ արկեալ նոցա վիճակս, և հասեալ¹⁰ Ասիայ վիճակ Յովհաննու. և տրտմեալ Յովհաննու յոյժ և հառաչեալ երիցս անգամ արտասուօք, և անկեալ ի վերայ երեսաց իւրոց առաջի եղբարցն

1. Ա. Օր. իմ սիրելիք շնորհօք:

2. Ա. Օր. մերոյ զնորհս:

3. Ա. Օր. Զի յորժամ:

4. Ա. Օր. անձն իւր:

5. Ա. Օր. առնուն:

6. Ա. Օր. հալածեցին:

7. Ա. Օր. չունի տրտմեցելոցն

վասն անուան իմոյ:

8. Ա. Օր. ժամանակ. չունի ասացելոցդ ի քեն:

9. Ա. Օր. վիճակեցար:

10. Ա. Օր. եհաս:

երկիր պագանելով նոցա ամենեցուն¹։ Եւ կալեալ Պետրոսի զձեռանէ նորա յարոյց զնա ասելով, մեք իբրեւ զհայր ունէաք² զքեզ հայր Յոհաննէս և հաստատութիւն³ ամենեցուն զքո համբերութիւնդ։ Եւ այժմ զոր արարեր շփոթեցեր զմիտս⁴ մեր։ Եւ նորա պատասխանի տուեալ արտասուօք ասէ. Մեղայ առաջի Տեառն ի Ժամուս յայսմիկ, եւ հանդերձեալ եմ ի ծովու արէկոծել։ Զի ի հասանել ինձ վիճակ Ասիա, տրտմեցայ եւ ոչ յիշեցի զասացեալն ի Տեառնէ մերմէ, թէ և հեր գլխոյ ձերոյ թուեալ իցէ⁵, և մի ի նոցանէ ոչ կորիցէ։ Եւ արդ աղաչեցէք սիրելիք զԱստուած՝ որպէս զի թողութիւն շնորհեսցէ⁶ ինձ յանցանացս այսմիկ։

Յայնժամ յարուցեալ նոցա առհասարակ, կացեալ ընդդէմ արեւելից հայցելով ի Տեառնէ յաղագս այնորիկ։ Եւ ասեն ցցակորոս եղբայր Տեառն, թէ աղօթս մատո. և նորա մատուցեալ զաղօթսն, համբուրեցին զմիմեանս ըստ իւրաքանչիւր սատիճանի, և աղօթս արարեալ⁷ միմեանց չոգան խաղաղութեամբ յիւրաքանչիւր վիճակսն. և տուան իւրաքանչիւր ումեք ի նոցանէ սպասաւորս յեւթանասուն⁸ աշակերտացն։ Եւ հասի ես Պրոխորոս⁹ Յովհաննու զնալ զհետ նորա։ Եւ ի զնալն մեր յերուսաղեմէ¹⁰ ի Յոպպէ ուռ ի նաւել մեզ ի կողմանս Ասիացոց, և արարաք աւուրս երեք ի ծովեզերին սնդ։ Եւ յայնմ հետէ եկեալ նաւ մի եգիպտացի ունելով զլիութիւն կտաւուց, կամելով նաւել ի կողմանս արեւմտից, և¹¹ դադարեալ նորա Յոպպէ,

1. Ա. Օր. չունի ամենեցուն

2. Ա. Օր. ունիմք։

3. Ա. Օր. յաւելու մեր։

4. Ա. Օր. զսիրտն։

5. Ա. Օր. է։

6. Ա. Օր. արասցէ ինձ։

7. Ա. Օր. խնդրեալ ի միմեանց։

8. Ա. Օր. յեւթանասուն եւ երկու։

9. Ա. Օր. եւ եհաս Պրոքորոսի զնալ զկնի Յովհաննոս։

10. Ա. Օր. յերոսուղեմէ յԱսիա արարաք ամիսս երեք ի ծովեզերին եւ ապա եկեալ նաւ մի յեգիպտոսէ...

11. Ա. Օր. մտաք ի նաւն ի Յոպպէ։

չոգաք մտաք ի նաւն յայն : Եւ սկսաւ Յոհաննէս արտասուել և ասէ ցիս . Որդեակ Պրոխորեա, վիշտք և ալէկոծութիւն մեծ հանգերձեալ¹ է ինձ, և բազում տագնապ է յոգւոյ իմում, զի վասն կենաց կամ մահու ոչ յայտնեաց ինձ Աստուած . և դու այժմ² որդեակ Պրոխորայ, եթէ այժմ կեցցես յալէկոծութենէ ծովուդ, ընթացիր³ յԱսիա և մուտ յԵփեսոս, և դադարեա անդ ամիսս երիս . եթէ եկից⁴ ես մինչև յերից ամսոց ժամանակաց, արասցուք⁵ ըստ պատուիրանացն Տեառն, ապա թէ ոչ եկից՝ դարձիր, որդեակ, յԵրուսաղէմ առ Յակովբոս եղբայր Տեառն, և զոր ինչ ասացէք քեզ արասցես :

Եւ մինչդեռ զայս ասէր ցիս Յոհաննէս, գնալով նաւուն ի տասներորդ ժամու աւուրն, և ահաւասիկ հոգմոյ⁶ սաստիկ եղեալ և բարձրացեալ ալիք ծովուն իբրև զբլուրս առ ի կործանել գնաւն յոյժ . ի տասներորդ ժամէ աւուրն մինչև ցերկորդ⁷ պահ գիշերոյն : Եւ փշրեալ գնաւն և իւրաքանչիւր ոք ի մէնջ բուռն հարեալ զկահուց նաւուն և նոքօք ալէկոծութեամբ ի վեցերորդ ժամու աւուրն ձգեալ զմեզ ծովն արտաքս⁸ առ բերան գետոյ միոյ⁹ հինգ մղոնաւ մերձ յԱնտիոք¹⁰ Սելեւկիացւոց . և էաք ի նաւին տնձինք քառասուն և հինգ՝ զատ ի Յոհաննէ : Եւ ի ձգել¹¹ զամենեւեան ի ցամաք առ հասարակ, և ոչ կարելով խօսել¹² ընդ միմեանս ի բազում աշխատութենէ անտի . քանզի երիցս անգամ շուրջ առեալ նաւն ի վերայ մեր . թէպէտ¹³ և բարի հովիւն

1. Ա. օր. հասանելոց :

2. Ա. օր. չունի այժմ :

3. Ա. օր. երբ :

4. Ա. օր. կեցցեմ :

5. Ա. օր. յաւելու անդ :

6. Ա. օր. յաւելու հնչունմ հոգմոյ յոյժ :

7. Ա. օր. ցերեք :

9. չՏ :

8. Ա. օր. յաւելու նոքօք հանդերձ :

9. Ա. օր. ինչ :

10. Ա. օր. ի քաղաքն. չունի յԱնտիոք :

11. Ա. օր. ձգեալ զմեզ զամենեւեան ի միոյն տեղում, եւ ոչ :

12. Ա. օր. հայել :

13. Ա. օր. չունի բոկիտ :

Աստուած որպէս զոչխարս իւր հովուելով պահեաց
զմեզ: Եւ կացաք¹ մեք ի գետեզերի անդ, եղևալք
իրբև զմեռեալս մինչև ցիններորդ ժամ աւուրն. և
յայնմհետէ զարձեալ² իւրաքանչիւր ումեք ի մէնջ
ոգի յինքեանս. և ասեն ցմիմեանս. Եկայք երթի-
ցուք ի գետդ ուրեք առ ի խնդրել մեզ³ կերակուր:
Եւ յարուցեալ չոգաք ի քաղաքն Սելևկեայ, խըն-
դրեցաք հաց և⁴ կերեալ զօրացաք: Եւ յայնժամ
սկսեալ չարախօսութիւն⁵ խորհել զյինէն, ասելով
ցիս, եթէ ընկերն քո՝ որ էրն ընդ մեզ ի նաւին,
կախարդ էր և կախարդական արուեստիւք արար
ընդ մեզ գայդ, կամելով յինքեան յափշտակել զստա-
ցուածս մեր զոր ունէաք ի նաւին, որպէս զի⁶
առեալ հանդերձ նաւովն գնաց. և ոչ գիտեմք յոր
կողմն գնաց. և արդ տուր մեզ կախարդ զկախար-
դակիցն քո, թէ ոչ՝ մի ելցես ի ձեռաց մերոց և ի
քաղաքէս յայսմանէ, քանզի պարտական⁷ էս մա-
հու: Եւ արդ ցոյց մեզ ուր իցէ չար արուեստակիցն
քո, քանզի ամենեքեան որ էաք ի նաւին աւասիկ եմք.
և նա միայն եղև աներեւոյթ ի մէնջ: Եւ բանիւք⁸
այսոքիւք յարուցեալ նոցա զամենայն քաղաքացիսն ի
վերայ իմ առ ի հաւանեցուցանել զնոսա յողագս այսո-
րիկ. և յայնժամ բուռն հարեալ նոցա զյինէն արկին ի
բանդ: Եւ ի միւսում աւուրն առեալ տարան զիս ի
տեղւոյ հրապարակի, առաջի դատաւորաց քաղաքին
այնմիկ. և նոցա սկսեալ խոշոր բանիւք առ ի քըն-
նել զիս ասելով. թէ ուստի՞ իցես և կամ ո՞ր կրօնից,
կամ զի՞նչ արուեստակի⁹ գիտակ, և զի՞նչ անուն է

1. Ա. օր. մնացաք ի գետե-
զերն ու պիս մեռեալք:

2. Ա. օր. ոգի առեալ իշրա-
քանչիւր ոք ի մեկ:

3. Ա. օր. հաց ի կերակուր:

4. Ա. օր. առեալ կերաք եւ:

5. Ա. օր. չարոշքիւն խորհել նոցա:

6. Ա. օր. եւ առեալ նաւովն
իսկ գնաց:

7. Ա. օր. պարտաւոր:

8. Ա. օր. եւ այսպէս յարուցին
զքաղաքն ի վերայ իմ:

9. Ա. օր. արհեստի:

քո, պատմեա՛ մեզ զամենայն յառաջ քան զտանջելն զքեզ չարաչար: Եւ սկսայ պատմել. Քրիստոնեայ եմ ի հրէական¹ գաւառէ, և ոնուն իմ Պոռֆորոն, և պատահեցայ ի նաւաբեկութեան² յորս գատապարտիմա: Եւ ասէ ցիս մի ոմն ի դատաւորացն, թէ քանի՛ անձի՛ք էիք ի նաւին զստ յընկերէն քումմէ, քանդի առնն դոքա թէ կախարդք էիք³, և կախարդական արուեստիւք յափշտակեաց ընկերն քո զնաւն դոցա⁴, առնելով զասացեալդ, առեալ զնաւն ստացուածովք զոցա, և զնաց աներևոյթ. և զու՛ կամօք⁵ վասն անկասկածութեան չարարուեստ գործոյդ այդորիկ⁶ եկիր ընդ նոսա, և ահաւասիկ պարտապան ես արեան անպարտիցդ այդոցիկ. և չար⁷ գործ քո բերին զքեզ այսր, որպէս զի չարիւ տանջեսցիս. և արդ պատմեա մեզ⁸ զգուշութեամբ յաղագս ամենայնի, թէ ո՛ր իցէ ընկերն քո: Եւ սկսայ արտասուօք և հառաչանօք ասել ցնոսա, եթէ քրիստոնեայ եմ, և աշակերտին Քրիստոսի՛ Յոհաննու աշակերտ: Եւ ինքն Քրիստոս այսպէս պատուիրեաց աշակերտաց իւրոց առաքելոցն⁹, զնալ ընդ ամենայն տիեզերս, քարոզել և մկրտել զամենեւեան որ հաւատան յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ: Եւ յետ համբառնալոյ նորա յերկինս՝ վիճակա արկին առաքեալքն, եւ ի հասանել իւրաքանչիւր ումեք վիճակ իւր, և վարդապետին իմոյ Յոհաննու՛ եհաս կողմանս¹⁰ ասիացւոց. և նորա արտմեալ¹¹ յաղագս այսորիկ և յայտնեալ նմա առ ի Հոգւոյն սրբոյ, թէ մեղար, և վասն այնորիկ եկեսցէ ի վերայ քո վը-

1. Ա. օր. ի հրէաստան:

2. Ա. օր. ի նաւաբեկութիւնդ

յոր եւ դատապարտիմա:

3. Ա. օր. էք:

4. Ա. օր. եւ զստացուածսն:

5. Ա. օր. չունի կամօք:

6. Ա. օր. մեղացեր. ահաւասիկ:

7. Ա. օր. չարիք քո ածին զքեզ աստ:

8. Ա. օր. մեզ զամենայն զգուշութեամբ եւ թէ ոչ իցէ:

9. Ա. օր. չունի առաքելոցն:

10. Ա. օր. կողմանքս:

11. Ա. օր. յոյժ վասն:

տանգ ալէկոծութեան ծովու: Եւ իբրեւ մտաք ի նաւ¹ զամենայն որ ինչ լինելոց էր, ճշմարտապէս պատմեաց. և հրամայեաց ինձ երից ամսոց ժամանակ մնալ յԱսիա՝ եթէ ապրեսցի և երեւեսցի մինչև յայն ժամադրութիւն. և թէ ոչ² դարձիր անդէն յերուսաղէմ առ Գակորոս եղբայր Տեառն և եղիցիս ընդ հրամանաւ նորա: Իսկ յաղագս կախարդութեան և չար արուեստից, անպարտ եմք ես և վարդապետն իմ, այլ եմք քրիստոնեայք և ծառայք³ Աստուծոյն բարձրելոյ:

Եւ զայս լուեալ այր ոմն իշխան Սելեւկացի, որում անուն էր Սկռինառիոս, որ եկեալ էր նորա յԱնտիոքայ⁴ յաղագս ինչ հոգոց իւրոց. և առժամայն խնդրեաց⁵ ի դատաւորացն և առեալ զիս տրձակեաց: Եւ ելեալ⁶ իմ ի քաղաքէն յայնմանէ և ի քառասուն օր հասի յԱսիա՝ ի գիւղ մի ի ծովեզերին՝ որում անուն էր Կալնիք⁷: Եւ մինչդեռ կայի դադարեալ ի ծովեզերի անդ, ննջեալ ի բազում աշխատութեանց և յագենալ ինձ ի քնոյ անտի, բացի զաչս իմ և նայեցեալ ի ծովուն՝ տեսի ալի ինչ⁸ մեծ գալով հնչմամբ մեծաւ և ձգեալ զՅոհաննէս յեզր ծովուն. և ես առժամայն ընթացալ գիտելով թէ Յոհաննէս իցէ: Եւ մատուցեալ արձակեցի զձեռն իմ զաջ և բուռն հարեալ յարուցի զնա. բայց ի հասանել ի նա ձեռին իմոյ ինքնին իսկ յարուցեալ⁹, և յայնժամ տրկեալ գիրկս զպարանոցօք միմեանց արտասուելով, փառաւորեցաք զԱստուծո՛ծ որ

1. Ա. օր. ի նա:ն զամենայն զոր ինչ եւ լինելոց էր, զամենայն ճշմարտապէս պատմեաց ինձ:

2. Ա. օր յաւելու աւս:

3. Ա. օր. պաշտօնեայք:

4. Ա. օր. յԱնտիոք վասն ինչ հոգոց իւրաց:

5. Ա. օր. յաւելու զիս:

6. Ա. օր. գնացի ի քաղաքէն Սելեւկացոց:

7. Ա. օր. Կալնիք:

8. Ա. օր. մի մեծ գոլով հընչմամբ բազմաւ:

9. Ա. օր. յարեաւ եւ արկեալ:

առնէ զահաւոր և զմեծամեծ սքանչելիս զփառաւորեալս և զամբաւս¹ : Զի այնչափ առողջ և հաստատուն և անշփոթելի մտօք, որչափ ամենեւին ոչ զարհուրեալ Յոհաննէս յայնչափ ժամանակաց ալէկոծութեանց, զքառասուն տիւ և զքառասուն գիշեր ի վերայ ալեաց ծովուն ծփելով, պահպանեալ և կերակրեալ² ի Հոգւոյն սրբոյ :

Յայնժամ³ Յոհաննէս սկսաւ պատմել ինձ, թէ որպէս հովանաւորեալ նմա զօրութիւն⁴ Հոգւոյն ի ի ծովուն. սոյնպէս և ես պատմեցի նմա զամենայն եղեալսն առ իս : Եւ յայնժամ եկաք ի գեղն յայն, խնդրեցաք հաց և առեալ կերաք և չոգաք յիփեսոս :

Եւ ի մտանելն⁵ մեր ի քաղաքն՝ երթեալ դաշարեցաք յեզր քաղաքին, ի տեղւոյն անուանելոյ Արտեմիդոս. և կայր բաղանիք մի ի տեղւոյն յայն, ումեմն գլխաւորի քաղաքին, որում անուն էր Գէոսկորիդոս : Եւ սկսեալ Յոհաննէս ուսուցանել զիս ասելով ցիս. Որդեակ իմ Պռոխորեա, մի՛ ոք գիտացէ ի քաղաքէս յայսմանէ, թէ վասն է՞ր առաքեցաք այսր և կամ թէ ո՞վ իցեմք մեք, մինչև Աստուած յայտնեացէ զմեզ, և յայնժամ ունիմք համարձակութիւն : Եւ զայս տսելով նորա ցիս, ահաւասիկ կին մի այրածն⁶, հասակաւ մեծ, ունելով զբաղանիսն ի վարձու, և էր ամուլ և զօրաւոր յոյժ ձեռօք իւրովք, և յաղագս անձնահաճութեան իւրում առեալ զբաղանիսն ի վարձու : Քանզի ձեռօք իւրովք հարկանէր զվարձկանսն զոր ունէր ի բաղանիսն, և ոչ որ կարէր հանդուրժել նմա. և ասէին զնմանէ թէ և ի հրապարակս⁷ պատերազմաց գտեալ և քարոսձգութեամբ ոչ վրիպէր,

1. Ա. օր. յաւելու որ ոչ գոյրիւ :

2. Ա. օր. յաւելու լիներ :

3. Ա. օր. եւ պատմեաց ինձ որպիս :

4. Ա. օր. յաւելու սոչքք :

5. Ա. օր. եւ մտեալ ի քաղաքն :

6. Ա. օր. աւետմէն :

7. Ա. օր. ի հրապարակն ի պատերազմութեան :

և էր ի մարմնական տխտից պարկեշտ: Իսկ տեսակ երեսաց նորա զարհուրելի, առ¹ ի հայել աջօք զբաղումս զարհուրեցուցանէր: Եւ գալով նորա ի բաղանեացն, ետեւ զմեզ ուր նստեալ կայաք և մերձեցաւ առ մեզ, և հայեցեալ ի զգեստ աղքատութեան² մեւրում, գիտաց ի միտս իւր թէ օտարք³ իցեն, եւ այսպէս ամեալ զմտաւ, թէ հացի խնդիրք⁴ են և միայն հացիւ հաւանին ծառայել բաղանեացս իմ գործոյն⁵ առանց վարձու: Եւ ասէ ցՅոհաննէս. Ուստի⁶ իցես այր դու: Եւ ասէ⁷. Յօտար աշխարհէ ի Հրէաստանէ: Եւ ասէ. Ո՞ր կրօնից: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Յազգէ Հրէականէ, իսկ շնորհիւ քրիստոնեայ, և պատահեցաք ի նաւարեկութիւն: Եւ ասէ ցնա կինն. Կամիս⁸ թէ առից զքեզ ի ծառայութիւն բաղանեացս՝ ի հրավառութեան գործ, և տաց քեզ զպէսս կերակրոց քոց և զայլ պէսս անձին քո: Ասէ Յոհաննէս. Այո, ես արարից զայդ: Եւ դարձեալ նայեցաւ յիս և ասէ. Եւ դու ուստի⁹ իցես: Եւ ասէ Յոհաննէս. Եղբայր իմ է: Եւ ասէ կինն. Պէտք է ինձ և դա ի գործ բաղանեպանութեան:

Եւ առեալ տարաւ զմեզ ի բաղանիսն և կացոյց զՅոհաննէս ի գործ հրավառութեան բաղանեացն և զիս բաղնապան¹⁰. և սույր մեզ ամենայն աւուր երեք լտերս հացի: Եւ եղեւ ի չորրորդունն աւուրն վրիպեալ Յոհաննու ի գործ հրավառութեան. և եկեալ կնոջն այն Ռոմանեայ և տեսեալ զայն, զան հարեալ¹¹ զՅոհաննէս և ասէ ցնա. Վայրաշուջ¹², ոքսորած և անարժան կենաց, ընդէ՞ր յանձն առեր զգործդ՝ մինչ այդպիսի անպիտան ես, մանաւանդ

1. Ա. օր. գի ի:

2. Ա. օր. տկարութեան մերոյ:

3. Ա. օր. օտարակեցի:

4. Ա. օր. հացախնդիրք:

5. Ա. օր. ի գործ բաղանեացն

իմ:

6. Ա. օր. յաւելու Յովհաննէս:

7. Ա. օր. կամիմ գի:

8. Ա. օր. բաղանեպան:

9. Ա. օր. եհար:

10. Ա. օր. շատաշուրջ:

յօժարամտութեամբ վստահացուցանել¹ զիս. բայց զիտեմ թէ փորձկանութեամբ եկիր ծառայել Ռոմանեայ: Եւ արդ զիտացիր թէ յայսմհետէ ծառայ իմ ես, և ոչ կարես ելանել ի ձեռաց իմոց, և թէ փախիցես յինէն, այնչափ խնդիր արարից² մինչև գաից զքեզ և չարիւ սատակեցից: Ահաւասիկ ի կերակուր և յըմպիլի պատրաստ ես և ի գործ քո կեղծաւորութեամբ գտանիս. զգոյշ լեր չարարուեստ, փոխեալ զընութիւնդ, քանզի Ռոմանեայ ի ծառայութեան ես: Եւ լուեալ իմ ի նմանէ զայսպիսի բռնաբնդ Յոհաննէս, տեսանելով և զվէրան զոր եղ յանձին նորա գան հարկանելով, բազում արտմութիւն և վիշտք անկան ի վերայ իմ, թէպէտ և դեռ չէի խօսեցեալ ընդ Յոհաննու: Իսկ նորա գիտացեալ Հոգւովն սրբով զխորհուրդս մտաց իմոց ասէ ցիս. Գիտացի, որդեակ, զարտմութիւն մտաց քոց, և դու իսկ գիտես թէ որպիսի վտանգ նաւաբեկութեան եկին ի վերայ մեր³ վասն յանցանաց իմոց, և ոչ մեզ միայն այլ և արանցն այնոցիկ անպարտիցն պատժոց, և այնչափ ժամանակ⁴ աւուրց արարի ի ծովուն, մինչև Աստուածն մեր որում մեղայն՝ կամեցաւ հանել զիս ի ցամաք. և այժմ դու վշտանաս ի վերայ փորձութեան իմոյ, և վնասակարութիւն բերես հոգւոց մերոց. և արդ գնա ի վստահացեալ գործն քո և արա զնա զգուշութեամբ. քանզի և Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս, որ⁵ Տէր է յամենայնի՝ ապտակեցաւ և անարգեցաւ և չարչարեցաւ և խաչեցաւ և ամենայնի համբերեաց, որպէս և գրեալ է⁶, վասն զի և դմեզ յայսմ յօժարացուացէ, քանզի յառաջագոյն պատուիրեաց մեզ այսմ ամե-

1. Ա. օր. յօժարութեամբ վրստահացուցանելով:	5. Ա. օր. որ արարիչն ե երկնի եւ երկրի:
2. Ա. օր. խնդրեցից:	6. Ա. օր. եւ մեզ յառաջագոյն . . . :
3. Ա. օր. եկն ի վերայ իմ:	
4. Ա. օր. յալեկոծութեան կացի ի ծովուն:	

նայնի համբերել. և զայս ասելով նորա ցիս՝ գնացի ի գործն իմ վստահացեալ: Եւ եկեալ Ռոմանեայ¹ անդրէն ասէ ցնա. Խնդրեա յինէն զամենայն պէտս կերակրոց քոց, և ես տաց քեզ, և զգործ քո զգուշութեամբ արա: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Զկերակուրդ զոր առնուցումք² ի քէն՝ բաւական է մեզ. իսկ զգործդ իմ պատրաստեալ ունիմ զգուշութեամբ: Եւ ասէ Ռոմանեա. Ո՞չ գիտես թէ ամենեքեան անգոսնեն³ որպէս զանպիտանի գործ քո: Եւ ասէ Յոհաննէս, թէ նոր եմ դեռ ի գործս և յաղագս տրգիտութեան վրիպիմ. բայց յետ սակաւ ժամանակի հաճել ունիս ի գործս իմ, քանզի ամենայն արուեստ ի սկզբանէ⁴ յաճախ սխալ է: Եւ զայս ասացեալ Յոհաննէս, գնաց Ռոմանէ ի տուն իւր:

Յայնժամ բարիատեսաց դեւն եղեալ ի կերպարանս Ռոմանեայ՝ եկեալ առ Յոհաննէս ասելով ցնա. Անդէն տրամեցուցանես զիս ի գործդ, չարարուեստ փորձական, աւերելով զգործ բաղանեացդ. արդ ոչ կարեմ ինչ հատուցանել քեզ վասն այդորիկ, բայց այժմ վառեա՛ զհրագործութիւն⁵ բաղանեացդ և արկից զքեզ այդր և այլ մի ևս տեսցես զլոյս՝ զի չես արժանի, և ոչ ևս ինձ այլ պիտոյ. և արդ զի՞նչ արարից. եւ աստի և փորձկանակից ընկերն⁶ քո և գնա յաշխարհն՝ ուստի հալածեալ վարեաց⁷ զքեզ չար արուեստ քո: Եւ դիւին առեալ զկահ հրովառութեանն ի ձեռինն՝ ասելով ցՅոհաննէս. Սովաւ սատակեմ զքեզ չար արուեստակուն⁸. Եւ գնա աստի զի ոչ կամիմ զքեզ ի ծառայութիւն իմ, փախիր, թէ ոչ չարաչար տանջանօք ստտակեմ զքեզ:

1. Ա. օր. յաւելու առ Յովհաննէս:

2. Ա. օր. առնուիք:

3. Ա. օր. զքեզ ի գործդ քո որպիս անպիտանե:

4. Ա. օր. ի սկզբանէ յաճախ սխալի:

5. Ա. օր. գործ:

6. Ա. օր. փոյձկան ընկերակից:

7. Ա. օր. վարեացար վառ չար արուեստից քոց:

8. Ա. օր. չարարուեստ, երէ ոչ տանջանօք...

Իսկ Յոհաննէս գիտացեալ Հոգւոյն սրբով, թէ դեւ էր յԱրտեմեդի մեհենիցն, ասէ ցնա զանուն Քրիստոսի և առժամայն հալածեցաւ նա¹ : Եւ յայնմհետէ եկեալ² Ռոմանեայ և ասէ ցՅոհաննէս, թէ հեղգաս ի գործս քո՝ որպէս կամելով թէ վարեցից զքեզ ոյտի, բայց ոչ կարես³ : յայնմհետէ եւ լանել ի ձեռաց իմոց, և մի ածեր զմտաւ փախչել յիւնէն, և⁴ զամենայն զոր յառաջագոյն ասացի՝ կատարեմ առ քեզ աստիկ հատուցմամբ : Եւ⁵ զամենայն լուեալ ի նմանէ Յոհաննու և ամենեւին ոչինչ պատասխանի արար⁶ նմա, առ ի բազում ժուժկալութենէ և համբերութենէ լուեալ⁷ հեղաբար. և նորա առաւել ևս տրտմութեամբ⁸ սկսու ասել ցՅոհաննէս. Ո՛չ խօսիս չարարուեստ. միթէ չե՞ս ծառայ իմ, առա՛ ինձ, պատասխանի. ունիս տալ ինձ, ասա՛ ինձ : Եւ ասէ Յոհաննէս. Այո՛ ծառայք⁹ եմք. ես Յոհաննէս հրովառս, և Պառիսորոն բաղանապանն : Իսկ Ռոմանեայ պատմեալ էր ումեմն սիրելոյ¹⁰, թէ երկուս ծառայս ունէի որ ի ծնողաց իմոց թողեալ ինձ, և երբեմն փախեան. յինէն և յետ տարեաց զտի զնոսա, բայց զթուղթ ծառայութեան ոչ ունիմ գի կորուսի զնա, այլ նոքա խոստովանին թէ ծառայք քո եմք. և արդ է՞ ինձ հնար այնպիսի¹¹ թուղթ ունել. և նորա ասացեալ, թէ խոստովանին առ ի ծնողաց քոց թողեալ զինքեանս ծառայք քեզ, կարես հաւատարիմ վկայիւք առնել զայդ առաջի նոցա զգուշութեամբ : Իսկ Յոհաննու գիտացեալ

1. Ա. օր. հալածեաց զնա :

2. Ա. օր. սկսեալ Ռոմանեայ ասել :

3. Ա. օր. ելցես յայնմհետէ :

4. Ա. օր. քի ոչ զամենայն :

5. Ա. օր. զայս ամենայն :

6. Ա. օր. տուեալ :

7. Ա. օր. առ բազում ժուժկալ լուքեան լուելով :

8. Ա. օր. եւս առաւել սրտմըտեալ ասէ :

9. Ա. օր. յաւելու քո :

10. Ա. օր. իւրոյ երկ ծառայս ունիմ :

11. Ա. օր. յաւելու այլ :

դայն ամենայն ի շնորհաց սուրբ Հոգւոյն՝ ասէ ցիս. Սրդեակ Պռիտորայ, կինդ այդ խորհի ծառայգնու թեան՝ խոստովանութիւն առնուլ ի մէնջ, որպէս թէ ծնուական ծառայք նորա եմք. և խորհուրդ աւարեալ ընդ ումեմն սիրելւոյ իւրում յաղագս այստրիկ վկայս կոցուցանելով ի վերայ մեր. և դու մի արտմիր ի սրտի քում, այլ ուրախութեամբ տաացուք նմա զայն: Քանզի վասն այդորիկ Աստուած փառաւորի և վաղվաղակի ցուցանէ կնոջդ այդմիկ թէ ո՞վ իցեմք: Եւ դայս ասելով Յոհաննէս ցիս, առժամայն եկեալ Ռոմանեայ և գան հարեալ զՅովհաննէս ասելով ցնա. Չարարուեստ՝ մուրացիկ, զիտնդ ոչ յառնես ընդ առաջ՝ յորժամ տեսանիցես զսիրկին քո գալով և երկիր պագանես. միթէ ազատ համարիս զանձն քո, ո՞չ գիտես եթէ ծառայ ես Ռոմանեայ. և դարձեալ անդէն՝ ապտակեաց զՅոհաննէս: Եւ ասէ Յոհաննէս. Ո՞չ յառաջագոյն ասացի քեզ թէ ծառայք եմք ես Յոհաննէս հրովառս և Պռիտորոն բաղապանն՝ 4: Եւ ասէ Ռոմանէ. Ո՞ւմ ծառայք էք չարարուեստք: Եւ ասէ Յոհաննէս. Ո՞ւմ կամիս զի՝ ասաւ ցից թէ ծառայք եմք: Եւ ասէ իմ ծառայք էք: Եւ ասէ Յոհաննէս. Խոստովանիմք թէ ծառայք՝ 6 եմք զրով և առանց զրոյ: Եւ նա ասէ. Գրով կամիմ առաջի երից վկայից: Ասէ ցնա Յոհաննէս. Մի հոգս ունիր՝ 7 վասն այդորիկ, զի արասցուք որպէս և կամիս: Յայնժամ առեալ նորա զմեզ, տարաւ ի տեղւոյ հրապարակի առաջի հաւատարիմ վկայից և արարեալ զիր ծառայութեան մեր, խոստովանու-

1. Ա. օր. ծառայութեան:

2. Ա. օր. ծառայ յար եւ:

Ա. օր. անգրիկն ապտակեալ զՅովհաննէս, եւ սաստելով ասէ ցնա. ո՞չ տաւ պատասխանի քե ծառայ ես:

4. Ա. օր. բապանեպանդ:

5. Ա. օր. քե տաացուք. եւ նա ասէ քե ի՞մ ծառայք էք:

6. Ա. օր. յաւելու քո:

7. Ա. օր. հոգար:

թեամբ մերում, և անդէն առեալ¹ տարաւ կացոյց յիւրաքանչիւր գործ:

Եւ էր դիւական սովորութիւն ի բաղանիսն այնմիկ, յամենայն տարւոյ երիցս² խեղդել ի նմա պատանի կամ աղջիկ պատանուհի. զոր և Գիտակորոս³ բաղանեացն տէրն՝ գրով գիտութեամբ զչար առուրոն⁴ զայնոսիկ գիտէր և զգուշանայր յաղագս զաւուկի իւրոյ. քանզի ունէր մի զաւակ պատանի ութուտանամեայ⁵, և էր գեղեցիկ յոյժ, և սովորութիւն էր նմա⁶ յաղագս նախանձու մարդկան՝ միայն լուանալ՝ յորժամ՝ զայր ի բաղանիսն: Եւ յետ լինելոյ մեզ երից ամսոց ժամանակաց ի գործ բաղանեացն, ի միում առուր եկեալ պատանին ըստ սովորութեան և մտեալ ի բաղանիսն, առի և ես զկաշ ծառայութեան և մօր ընդ նմա. և⁷ պատահեալ պիղծ դեւն և խեղդեաց ըզպատանին. և զայն տեսեալ ծառայիցն⁸ ելեալ լալով պատմեցին այլ ընկերացն, թէ տէրն մեր մեռաւ զինչ արտացոլք: Եւ լուեալ Ռոմանեայ երաց զգլուխ իւր, և առեալ զհերոցն առ ի կոծել և յողբալ տակով, թէ և արդ զինչ պատուականի տաց տեսառն իմոյ՝ Կէսկորիդի ես տկարս և ողորմելիս. քանզի թէ զայս լաէ⁹ առժամայն և նա վախճանի, զի ոչ ունէր զայլ սք՝ բայց միայն զտէրն իմ զԿէոմնոս¹⁰. և արդ մեծդ Արտեմիս եփեսացւոց սառուածդ, սգնեաւ և ցոյց զգորութիւն քո ի միամօր¹¹ պատանիս մեռեալ, քանզի գիտեմք ամենեքեան եփեսացիք, թէ

1. Ա. օր. զմեզ եւ ածեալ կացոյց:

2. Ա. օր. երեք անգամ խեղդել կամ պատանի:

3. Ա. օր. Գիտակորիդոս:

4. Ա. օր. արուեստին զայնուրիկ:

5. Ա. օր. տասնեութամեայ:

6. Ա. օր. նորա:

7. Ա. օր. յանկարծակի պատահեալ պիղծ դէպքին:

8. Ա. օր. նորա ելին:

9. Ա. օր. լուիցի:

10. Ա. օր. գիւմնոս:

11. Ա. օր. չունի միամօր:

ամենայն ինչ հնարաւոր է առ ի զօրութենէ քումմէ մեծամեծ ¹ . և արդ յարո՞ զծառայն քո զԳիտմնոս և հաւատացեն ² ամենեքեան եթէ դու ես աստուած և չիք այլ ոք բաց ի քէն: Եւ զայս ասացեալ և առաւել քան զայս արձակեալ զհերս զլիւյ իւրոյ, ամբառնալով զձեռս իւր ի վեր յերրորդ ժամէ ³ մինչև ցիններորդ ժամ առուրն, և այնչափ ողբալով ի վերայ պատանւոյն մինչև բազմաց⁴ զարմանալ ընդ աշխատութիւն Ռոմանեայ: Իսկ Յոհաննէս ճգնեալ յաղօթս և թողեալ զգործս իւր մերձեցաւ առ իս ասելով, որդեակ Պաթարոս, զի՞նչ է աշխատութիւն կնոջդ: Եւ տեսեալ Ռոմանէ, որպէս խօսէր ցիս Յոհաննէս, ընթացեալ բուռն հարեալ զնմանէ ասելով. Կախարդ, ահաւասիկ գտան կախարդութիւնք քո զոր առնես ի տան իմում. քանզի ⁵ յորմէհետէ մտեր ի տուն իմ և աստուածքն մեր թողին զմեզ. մանաւանդ զի ասես, թէ քրիստոնեայ եմ. կամ ⁶ յարո՞ զորդի տեսուն իմոյ, եթէ ոչ սատակեմ զքեզ չարաչար տանջանօք: Եւ ասէ Յոհաննէս. Պատմեա՛ ինձ, զի՞նչ է ողբումդ այդ: Եւ նորա բարկացեալ սպասկեաց զնա յոյժ ասելով. Ծառայ չարարուեստ՝ ⁷ հալածական, ամենեքեան գիտացին որք իցեն ի քաղաքիս Եփեսոս գեղեալսդ, և դու եկիր ցիս հարցանել. և խնդալով ասես, թէ ոչ գիտեմ զպատասհանելդ ⁸ տեսուն իմոյ Գէոմնոսի, որպէս խեղդեցաւ ⁹ ի բաղանիսդ քոյոց չարարուեստիւքդ ¹⁰ : Եւ զայս ամենայն լուեալ Յոհաննէս ի նմանէ, և ¹¹ դարձեալ

1. Ա. օր. յաւելու սքանչելիք: 8. Ա. օր. գեղեալսդ զպատաս-

2. Ա. օր. հաւատացուք: հուսն գաւախի տեսան:

3. Ա. օր. յաւելու առուրն: 9. Ա. օր. դիպեցաւ:

4. Ա. օր. ամենեքուն: 10. Ա. օր. ի քոց յար արուես-

5. Ա. օր. զի յորմէհետէ մը- տիցդ:

տեր դու ի տան իմում եւ: 11. Ա. օր. յաւելու սքրախ ե-

6. Ա. օր. արդ:

դեալ ի Տէր հագնով գիտու-

7. Ա. օր. յարագործ:

քեամբ. եւ փոքր մի եւս գնացեալ ի նմանէ եւ...:

եմուտ ի բաղանիան և հալածեաց զչար¹ դեւն և արկեալ զհոգի պատանեւոյն ի նմա և կուլեալ ի ձեռանէ նորա յարոյց զնա, և հանեալ սրտաքս ասելով ցՌոմանեա . Առ զորդի տեառն քո: Եւ տեսեալ Ռոմանէ զեղեւալսն ի նմանէ, այնչափ սքանչացեալ՝ զի ահ և դողուն կալաւ զնա, որ² ոչ ամենեւին իշխէր ամբառնալ զաչա իւր յերեսն Յոհաննու, յիշելով զչարիսն զոր արարեալ էր առ նա, ամօթալից պատկառանօք մածեալ սիրտ նորա որպէս զվէմ և ապականեալ երեսաց նորա առ յանկանել նմա յերկիր և մեռանել: Եւ տեսեալ զնա Յոհաննու այնպէս, մերձեցաւ և կալեալ զձեռանէ նորա տեառնագրեաց զերեսս նորա երիցս անգամ, և դարձաւ ոգի և միտք նորա ի նմա, և առժամայն անկեալ նորա առ ռասն Յոհաննու, ողբալով տսէր . Ո՛վ մարդ զօրաւոր և սքանչելի, աղաչեմ զքեզ պատմեալ ինձ, ի՞նչ ես դու, ապաքէն Աստուած ես դու կամ որդի Աստուծոյ և վասն այսորիկ այսպէս³ գործս գործես: Եւ տսէ ցնա Յոհաննէս . Ոչ եմ Աստուած և ոչ որդի Աստուծոյ, այլ ես եմ Յոհաննէս առաքեալ և աշակերտ Որդւոյն Աստուծոյ, որ և զլանջօք նորա անկայ, և զանճառելի խորհուրդն լուայ ի նմանէ զոր պատմեմ քեզ . եթէ հաւատաս ի նա՝ եղիցիս և դու նորա աղախին, որպէս և ես ծառայ: Եւ տսէ ցնա Ռոմանեա, մեծ ահիւ և պատկառանօք . Արա նախ ինձ թողութիւն ծառայ Աստուծոյն ճշմարտի, որ անչափ ամպարըշտեցայ առ քեզ բանիւք և գործովք զազրութեամբ: Ասէ ցնա Յոհաննէս . Հաւատա ի Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս, և այն ամենայն թողցին քեզ: Եւ ասէ Ռոմանեա . Հաւատամ յամենայն բանս բերանոյ քոյ, ծառայ Աստուծոյ բարձրելոյ: Եւ մի ոմն ի ծառայից Գիոսկորիդի ընթացեալ պատմեաց նմա յաղագս մահուան որդւոյ նորա, նախ քան զյարուցա-

1. Ա. օր. զպիղծ:

3. Ա. օր. այսպիսի գործեր

2. Ա. օր. որչափ ոչ իշխէր:

գործս:

նելն զնա Գոհաննու: Եւ ի լսել Դիոսկորիդի զայն, առժամայն անկեալ վախճանեցաւ: Եւ դարձեալ ոն, դրէն ծառային այնմիկ ի բաղանիսն և տեսեալ ¹ զԴէոմնոս կենդանի և զԳոհաննէս առ յուսուցանել զնա, աղաղակեաց ² ի ձայն բարձր. Տէր իմ Դէոմնոս, երանի ինձ զի յարեար. բայց ահաւասիկ և տէրն մեր Դիոսկորիդոս վախճանեցաւ առ ի լսել յինէն զվիշտ մահու քո:

Եւ լուեալ զայսպիսի դառն պատմութիւն ³ Դիոմնոսի, անկեալ առ ոտան Գոհաննու, հեղմամբ արտասուօք աղաչէր զնա ասելով. Դառայ Աստուծոյն ճշմարտի, զիս ի մահուանէ կենդանացուցեր մեծաւ զօրութեամբ և կարողութեամբ քո առ ի բարձրելոյն Աստուծոյ. և այժմ աղաչեմ զքեզ, օգնեա ծառայիս քո, քանզի լուեալ հօրն իմ յաղագս մահուան իմոյ՝ առժամայն և նա վախճանեցաւ. և թէ տեսանեմ զնա մեռեալ ի մահիճս՝ գուցէ անդրէն մեռանիմ: Եւ ասէ ցնա Գոհաննէս. Մի տրամիր, քանզի մահ հօրն քո զկեանս յաւիտենից պատրաստեցէ ⁴ ձեզ հասարակաց: Եւ առեալ զձեռանէ Դէոմնոսի՝ զնաց ⁵ ի տուն նոցա, և Ռոմանեա զհետ ⁶ նոցա և այլ ժողովուրդք բաղումք. և ի մտանելն Գոհաննու ի տունն, մերձեցաւ ի դագաղան ⁷ և կալեալ զաջոյ ձեռանէ Դիոսկորիդի, ասելով. Դիոսկորիդէ, յանուն Տեառն Յիսուսի Քրիստոսի արի. և առ ժամայն յարուցեալ: Եւ զայն տեսեալ ժողովրդեանն զարմացան յոյժ ասելով ցմիմեանս բաղմաց ի նոցանէ, թէ Աստուած է դա, և այլք՝ եթէ կախարդ է, բայց կախարդն մեռեալս ոչ կարէ յարուցանել: Իսկ Դիոսկորիդոս և կեալ ի միտս իւր ասէ ցԳոհաննէս. Դառայ Աստու-

1. Ա. օր. գտեալ:

2. Ա. օր. ասելով:

3. Ա. օր. գրառն զուշր:

4. Ա. օր. պատրաստե քեզ եւ

հասարակաց:

5. Ա. օր. լոգաւ:

6. Ա. օր. զկի:

7. Ա. օր. շունի մերձեցաւ ի

դագաղան:

ծոյ բարձրելոյ ¹ որ զորդեակդ իմ յարուցեր, ընդ նմին և զիս կենդանացուցեր: Եւ ասէ Յոհաննէս. Յիսուս Քրիստոս քարոզեալն յինէն, նա յարոյց զձեզ:

Յայնժամ անկեալ Դիոսկորիդի առ ոտնն Յոհաննու ասելով ցնա. Զի՞նչ գործեցից առաջնորդ բարի, զի և ես եղէց ծառայ նորա: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Հաւատաւ և մկրտեաց յանուն Տեառն ² մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի և Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ, և Թողցին քեզ մեղք քո և եղիցիս ծառայ նորա: Եւ ասէ Դիոսկորիդոս. Ահաւասիկ ես և որդեակս իմ և ամենայն ինչք մեր ի ձեռս քո. և առեալ եցոյց նմա զամենայն ստացուածս իւր ասելով, զայդ ամենայն ընկալ, միայն արա՛ զիս և զորդեակս իմ ծառայ Աստուծոյն քում: Ասէ Յոհաննէս. Ոչինչ ³ պիտոյ են ինչք քո ինձ, և ոչ Աստուծոյն իմոյ, քանզի և մեք Թողաք զինչս և զստացուածս մեր և գնացաք զհետ ⁴ նորա: Եւ ասէ ցնա Դիոսկորիդոս. Ո՛ւր գնացէք զհետ նորա: Ասէ Յոհաննէս. Լուր Դիոսկորիդէ յաղագս գթութեան Աստուծոյ, զոր ունի առ ամենայն որդիս ⁵ մարդկան. քանզի խաբէութիւնք մարդկան ի դիւական պատրանաց բազմացեալ ի վերայ երկրի, պաշտելով փոխանակ արարչին իւրեանց զդեւս, և փոխադրեցին ⁶ զերկրպագութիւն իւրեանց յԱստուծոյ, առ ի մատուցանել կոոց պղծոց և դիւաց ⁷. և զայն տեսեալ մարդասէրն և ամենաբարին Աստուած, առաքեաց զՈրդին իւր միածին, զգենուլ մարմին յամենասուրբ կուսէն Մարիամու Աստուածածնէն անսպականաբար, առեալ զմարդկային բնութիւնս խառ-

1. Ա. օր. դո՛ւ ես ծառայ Աս-

տուծոյ կենդանացոյ որ զոր-
դիդ:

2. Ա. օր. չունի Տեառն... եւ:

3. Ա. օր. ոչ ինձ:

4. Ա. օր. զհետ:

5. Ա. օր. ազգս:

6. Ա. օր. փոխեցին:

7. Ա. օր. յաւելու զդոհս:

նեալ և միաւորեալ ¹ ընդ աստուածութեանն իւրում, ուսուցանել զմարդիկ ճանաչել զիւր ճշմարիտ աստուածութիւնն և որոշել ի դիւական մոլորութեանց: Վասն այսորիկ և Հրեայքն ² յաղագս օրինազանցութեան իւրեանց յանդիմանեալք ի նմանէ, բռն հարին ³ ի նա և դատապարտեալ խաչեցին. և զայս կամաւ ⁴ յանձն առեալ վասն մերոյ փրկութեան. և յերրորդ աւուր յարուցեալ ի մեռելոց՝ ազատեաց զամենեան որք ըմբռնեալք էին ի դժոխս, և յետ յարութեանն երեւեցաւ մեզ երկոտասան առաքելոցն՝ ուտելով և ըմպելով ընդ մեզ որպէս ճշմարիտ մարդ, մարմնաւորական և հոգեւորական. և այսպէս պատուիրեաց մեզ գնալ յամենայն ⁵ աշխարհ ուսուցանել և մկրտել յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ, և որ հաւատայ ⁶ և մկրտի՝ կեցցէ, և որ ոչն հաւատայ՝ դատապարտեսցի:

Եւ զայս լուեալ ի նմանէ Գիոսկորիդէ անկաւ առ ոտս նորա աղաչելով և ասելով. Դաւա՛յ Աստուծոյ բարձրելոյ, մկրտեա՛ զիս և զորդեակս իմ յանուն Աստուծոյն բում: Եւ ասէ Յոհաննէս. Արձակեա զամենեան ⁷ որ ժողովեալ են այսր. և արարեալ նորա այնպէս և պատրաստեալ ⁸ սա ի մկրտել: Եւ ահաւասիկ Ռոմանեա ունելով զթուղթ ծառայագնութեան ⁹ մերոյ ի ձեռինն՝ անկեալ առ ոտսն Յոհաննու ասելով. Ընկալ զթուղթ ապիրատութեան իմոյ և թող ¹⁰ ինձ զմեզս իմ, և տուր ինձ զառ ի Քրիստոս կնիքն: Եւ տուեալ Յոհաննու ¹¹ ձգեաց զնա, և առժամայն մկրտեաց զԳիոսկորիդէ և զորդի

1. Ա. օր. միացուցեալ:

2. Ա. օր. Հրեից դպիւքն:

3. Ա. օր. մահու դատապարտեալ:

4. Ա. օր. կամաւորապէս:

5. Ա. օր. ընդ ամենայն:

6. Ա. օր. յաւելու ի նա:

7. Ա. օր. զամենայն ժողո-

վորդսդ, եւ:

8. Ա. օր. պատրաստ եղեալ:

9. Ա. օր. ծառայութեանն ի ձեռին իշխում եւ:

10. Ա. օր. քողորքիս առ ինձ:

11. Ա. օր. յաւելու զքողորքն:

նորա զԴէմնոս և զՌոմանեա. և առեալ զնոսա զնա-
ցաք ի բաղանին ուր գործէաքն. և մտեալ Յոհան-
նու հալածեաց զդէւն որ ըստ սովորութեանն խեղ-
դէր զմարդիկ: Եւ յայնմհետէ առեալ զմեզ Դիոս-
կորիդէ, և զարձաք անդրէն ի տուն նորա, և եդեալ
մեզ սեղան և զոհանալով զԱստուծոյ ընկալաք կե-
րակուր և զադարեցաք ի տան նորա:

Եւ յետ սակաւ ինչ աւուրց, եղեալ՝ Ժողով ի մեհե-
նատուն կռոցն Արտեմիդի, ըստ սովորութեան հասա-
րակաց կռապաշտիցն, և կայր հանդէպ մեհենատանն
բարձր տեղի մի, և ի վերայ նորա բազին մի ի կռոց
անտի. և յաւուր յորում մատուցանէին ի նմա զոհս,
ամենեքեան զգենուին զգեստս սպիտակս և այնպէս
ելանէին անդ: Եւ Ժողովեալ³ նոցա անդ ի տեղւոջն
այնմիկ, չոգաւ և Յոհաննէս և ել եկաց անդ⁴, զի պատ-
մուճան նորա սեւացեալ էր ի հրավառութենէ բա-
ղանեացն: Եւ կալով նորա ընդ աջմէ⁵ բազնին այնո-
րիկ, յանկարծակի լցեալ սիրտք նոցա բարկութեամբ
սկսան ամենեքեան քարաձիգս առնել ի վերայ
Յոհաննու սաստելով. և ի ձգել նոցա զքարինն առ
ի զարկնել⁶ Յոհաննու՝ հանդիպէին ամենայն քա-
րինքն նոցա ի բազինն, մինչև փշրել զնա: Եւ ասէ
ցնոսա Յոհաննէս. Արք եփեսացիք, զի՞ զչարիք ընդ
իս յաղազս զիւական կռոց պղծոց⁷. Թողէք զԱս-
տուած արարիչ ամենայն էութեան եւ լինելու-
թեանց⁸, զպարգևողն մեզ ամենեցուն զհոգի կեն-
դանական և բանաւորական, և երթեալ էք զհետ⁸
կամաց զիւաց՝ որք ուրախանան ընդ կորուստ ձեր:
Քանզի ահա աստուածք ձեր ի քարանց ձերոց փըշ-

1. Ա. օր. եղեւ Ժողով մեծ:
2. Ա. օր. ի Ժողովելն:
3. Ա. օր. յաւելաւ եւ Ժանու-
ցեալ զնա մանաւանդ զի:
4. Ա. օր. յաւելաւ կողմանէ:
5. Ա. օր. զարկանել:

6. Ա. օր. պղծութեան, բողեալ:
7. Ա. օր. յաւելաւ եւ զՏէր ցո-
րոշքեանց եւ փառաց:
8. Ա. օր. զկնի եւ ըստ կա-
մաց սատանայի:

րեցան. արդ օգնեցէք նմա, և արարէք զդա ողջ՝ որպէս էրն, և կամ աղօթեցէք¹ առ նա և ցուցցէ զգօրութիւն իւր առ ի տանջել զիս, զի և ես տեսից զգօրութիւն նորա, և հաւատացից² թէ բարւոք պաշտէք զդա: Եւ զայս ասացեալ Յոհաննու, սկսան անդէն քարաձիգ առնել ի վերայ նորա. և ոչ մի ի քարանցն յայնչափ բազմութեանցն հանդիպել³ նմա. և նոցա առաւել ևս բարկացեալ, պատառեցին զհանդերձս իւրեանց, կրճտելով զատամունս ի վերայ նորա: Եւ տեսեալ Յոհաննու զայնչափ տրտմութիւն⁴ նոցա առ ի ոստանայէ, ասէ ցնոսաւ. Արք եփեսացիք, զի՞ չարամտիք ի վերայ իմ. միթէ կա մի՞ք տեսանել զգօրութիւն Աստուծոյն իմոյ՝ զոր ասացի ձեզ. ընկալարուք զբանս իմ առանց չարութեան⁵, և տեսէք զկարողութիւն ճշմարտի Աստուծոյն իմոյ. և զայս ասացեալ՝ լռեալ գազարեցին առհասարակ: Յայնժամ Յոհաննէս ամբարձեալ զձեռս իւր ի վեր, մատուցեալ աղօթս⁶ հառաչանօք այսպէս ասելով.

Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս, որ ունիս իշխանութիւն մահու և կենաց, և չափով խրատես զարարածս քո, քոյին բազում գթութեամբզ, և այժմ հաւանեցո՞ վմորդեալ ժողովուրդս զայս՝ առ ի ճանաչել եթէ դու միայն ես ճշմարիտ Աստուած, և չիք այլ ոք բաց ի քէն: Եւ զայս աղօթելով Յոհաննու՝ առ ժամայն ընդ բանս նորա եղեալ եռացումն երկրի յոյժ, և անկեալ ի բազմութեանց անտի արք իբրեւ ութ հարիւր. և զայն տեսեալ այլոցն, ահ մեծ և զողումն կալաւ զնոսա. և⁷ եկեալ առհասարակ ան-

1. Ա. օր. արարէք առ ինքն աղօթս:

2. Ա. օր. գիտացից երէ քա. իեսպաշտ է դա:

3. Ա. օր. հանդիպէին նմա:

4. Ա. օր. սրտմտոռքիւն:

5. Ա. օր. չարամտութեան:

6. Ա. օր. աղօթս՝ ասէ:

7. Ա. օր. անկեալ ի վերայ երեսաց իշրեանց յերկիր առ ոստն Յոհաննու՝ աղայելով զի:

կանէին առաջի Յոհաննու յերկիր՝ ի վերայ երեսաց իւրեանց, աղաչելով որպէս զի դադարեացէ՝ սպառնալիք եռացման երկրին այնմիկ ¹:

Եւ ասէ ցնոսա Յոհաննէս. Ով անմիտք և հեղգասիրտք առ ի հաւատալ ի ճշմարիտ Աստուած կենդանի. քանզի թէ յարիցեն և սոքա, սիրտք ձեր խստացեալ են որպէս Փարաւոնին՝ պատրանօք սատանայի, առ ² ի չհաւատալ տեսանելով զգորութիւն Աստուծոյ: Եւ զայս լուեալ նոցա, դարձեալ անկան ի վերայ երեսաց իւրեանց ասելով. Հաւատամք յԱստուածն քո թէ յարիցեն դոքա: Յայնժամ Յոհաննէս Խմբարձեալ զաչս իւր ի վեր ³ ասելով. Որ ետդ ընդ չոր յէութեան, Աստուած՝ յաւիտենական, Տէր Յիսուս Քրիստոս, որ երեւեցար ի փրկութիւն ազգի մարդկան և շնորհող ⁴ թողութեան հաւատացելոց ի քեզ. շնորհեա ⁵ և այժմ զթողութիւն մեզաց դոցա և յարո՞ զանկեալսդ զայդոսիկ, և հաստատեալ որպէս զի հաւատացեն ի քեզ. և տուր ծառայիս քո համարձակութիւն առ ի պատմել զբանս քոյին ճշմարտութեանդ: Եւ զայս ասացեալ Յոհաննու, անդրէն եղեալ եռացումն երկրին այնորիկ եւ ձգեալ արտաքս զութ հարիւր մեռեալսն՝ զայնոսիկ կինդանիս: Եւ եկեալ նոցա անկան առ ոտսն Յոհաննու ⁶. և առեալ զկարգ երախայութեան, մկրտեցան ամենեքեան. և այլք բազումք ի ժողովրդոց անտի տեսանելով զեղեալսն, քանզի ամենայն Եփեսացւոց յայտնապէս ⁷ եղեալ գործն այն, և այլոց յարտաքուստ գաւառաց լուեալ զայն, զային և մկրտէին ի Յովհաննէ:

1. Ա. օր. յաւելու եւ դարձեալ յարուսէ զմեռեալսն զայնուսիկ:

2. Ա. օր. չունի առ... Աստուծոյ:

3. Ա. օր. յերկինս:

4. Ա. օր. շնորհեա:

5. Ա. օր. չունի շնորհեա... դոցա:

6. Ա. օր. յաւելու ասելով ողորմեա մեզ:

7. Ա. օր. յայտնի եղեալ գործոյն այնմիկ:

Եւ եղեալ ի միուսում աւուր ելանել մեզ ¹ ի տանէ Դիոսկորիդեայ, և ² երթեալ ի տեղւոյ իմն անուանելոյ դէպ քաղաքի. և էր անդ եղեալ այր մի անդամալոյծ երկոտասան ամաց ³, ոչ կարելով կալ ի վերայ ոտից իւրոց: Եւ տեսեալ նորա զՅոհաննէս, աղաղակեաց ասելով. Ողորմեաց ինձ աշակերտ Աստուծոյն բարձրելոյ. և մերձեցեալ Յոհաննու առ նա ասէ. Յանուն Յիսուսի Քրիստոսի արի: Եւ առժամայն յարուցեալ ամենեւիմբ առողջ փառաւորելով զԱստուած:

Եւ տեսեալ զԻւին որ դազարեալն էր ի մեհնաւանն Արտեմիդի զեղեալն ի Յոհաննէ, գիտացեալ թէ և մեհնատունն հանդերձեալ է անկանել և կործանել ի Յոհաննէ և ինքն հալածելոց է, յայնժամ եգեալ նմա ⁴ ի կերպարանս մարդոյ և զգեցեալ զգեստ զինուորական և նստեալ ի նշանաւոր տեղի ⁵ ունելով և թուղթ առ ի ցուցանել մարդկան լալով և արտասուօք: Եւ տեսեալ ⁶ զգգեստ նորա երկու զինուորաց, մերձեցան առ նա ասելով. Զի՞ լաս, ընկեր. պատմեա՞ մեզ վասն տրտմութեան քո. և նորա ոչ տուեալ նոցա պատասխանի, այլ հառաչեալ դառնապէս. և նոցա անդէն հարցեալ ցնա, թէ պատմեա՞ մեզ զտրտմութիւն քո, թերեւ կարասցուք միութարութիւն ինչ առնել քեզ: Եւ յայնժամ սկսեալ նորա լալով և ողբալով պատմել նոցա, թէ այնչափ վիշաք անկան ⁷ ի վերայ իմ որ չէ ինչ հնար պատմելոյ. այլ ասեմ՝ երթայց խեղդեցից ⁸ զսնձն իմ. և արդ թէ կարող էք օգնել ինձ պատմեցից ձեզ զամենայն, ապա թէ ոչ կարէք օգնել, ընդէ՛ր պատմեմ ⁹ զխորհուրդ մահուան իմոյ: Եւ ասին ցնա.

1. Ա. օր. ի միւսում աւուր
էլեալ մեր արտաքս:	5. Ա. օր. տեղւոյ ունելով քոչք
ի մեռիմ:
2. Ա. օր. չունի եւ... քաղաքի:	6. Ա. օր. զնա երկու...:
3. Ա. օր. երկոտասանամեայ:	7. Ա. օր. եկն:
4. Ա. օր. նորա:	8. Ա. օր. խեղդեցայց, եւ արդ...
	9. Ա. օր. յայտնեմ մեզ:

Զգեստ քո զինուորի է. և մեք զինուոր եմք, և զիտես որչափ կարեմք քեզ օգնել: Եւ ասէ դեւն. Թէ կամիք՝ կարող էք. բայց կամիմ զի երզնուցուք ինձ ի մեծն Արտեմիդէ, թէ զանձինս ձեր զնէք ի վերայ օգնականութեան իմոյ, որպէս ի վերայ մերձաւորի սիրելոյ¹, և զվարձս ձեր տաց ձեզ և զանձն իմ կեցուցէք: Եւ նոցա առժամայն փութապէս երդուեալ նմա, թէ և զանձինս մեր դիցուք ի վերայ օգնականութեան քո, առ ի հոգալ և ճգնել որպէս ի վերայ անձանց մերոց: Եւ յայնժամ հանեալ դիւին երկուս² ծրարս զանձի, եցոյց նոցա, ասելով, դառնապէս լալով³. Սիրելիք բարիք⁴, ջանացարուք և ահաւասիկ վարձք ճգնութեան ձերոյ: Եւ զայն տեսեալ նոցա առաւել ևս ստիպել⁵ զնա, ասելով. Պատմեա մեզ սիրելի զգործ տրտմութեան քո և եղիցիս անհոգս: Եւ ասէ դեւն. Ես ի կեսարիա Պաղեստինացի⁶ եմ. և իշխան կոմենտարիոս ողորմելիս. և տուան յիս երկու արք կախարդք, միոյն անուն Յոշաննէս և միւսոյն Պոռխորոս. և ես առեալ պահեցի զնոսս ի բանդի աւուրս երիս, և ի չորրորդում աւուրն՝ առեալ զնոսս յինէն դատաւորն, և տանջեալ զնոսս ըստ չարարուեստ գործոց իւրեանց, և անդէն տուան յիս ի բանդի, զի կրկնակի տանջեսցէ զնոսս: Եւ առեալ իմ զնոսս տանելով ի բանդ. և յանկարծակի գերծեալք յինէն եղեն աներևոյթք: Եւ յայնժամ երթեալ պատմեցի իշխանի վերականգութեան⁷ իմոյ Դեմեստիոսի՝ զպատահումն ինձ, և նորա ողորմելով ասէ ցիս. Փախիր ողորմելի և ընթացիր զհետ⁸ նոցա. և թէ

1. Ա. օր. մերձաւոր սիրելոյ
մերոյ:

2. Ա. օր. մեծ մի ծրար գանձով:

3. Ա. օր. գառնապէս լալով եւ ասելով:

4. Ա. օր. բարւոք:

5. Ա. օր. ստիպելն:

6. Ա. օր. Պաղեստինացոց:

7. Ա. օր. չուսի վերականգուրեալ իմոյ Դեմեստիոսի:

8. Ա. օր. գնա զկնի:

կալցեա զնոսա՝ առ և դարձիր. և թէ ոչ՝ և դու ա-
ներևոյթ ¹ լեր, թէ ոչ չարիւ մեռցիս դու. քանզի
գիտէր զսրտմտութիւն դատաւորին ի վերայ նոցա:
Չայս ասելով դեւն ցերկու զինուորան, անդէն ցու-
ցանէր նոցա զծրարս գտնձին ասելով, թէ զայս
միայն առ ի տանէ իմմէ, թողեալ զկին իմ և
զորդիս առ ի չգիտել ² նոցա յաղագս կենաց կամ
մահուան իմոյ. և ցուցանէր նոցա զթուղթ արհաւ-
րացն ասելով, թէ լուայ ի բազմաց թէ ի քաղաքիս
յայտիկ են նոքա. աղաչեմ ³ զձեզ ողորմել օտա-
րութեան իմում:

Եւ ասեն զինուորքն. Մի տրտմիր սիրելի, քան-
զի արքն այնոքիկ զոր դու խնդրես՝ այսր ⁴ են: Եւ
ասէ ցնոսա. Երկնչիմ սիրելիք բարիք ⁵, թէ գուցէ
գիտացեն զինէն և կախարդական արուեստիք
աներևոյթ լինին ի քաղաքէս յայսմանէ: Աղաչեմ
զձեզ, եթէ կարող էք, դիք զնոսա ի տան բանդի ⁶
ուրեք մեկուսի, առ ի չտեսանելոյ զնոսա ումեք. և
յայնժամ ⁷ սատակեցէք զնոսա և առէք յինէն
զսակաւ ինչքս զոր ունիմ ընդ իս, զոր ցուցի
ձեզ: Ասեն ցնոսա զինուորքն. Լաւ է քեզ թէ կալցուք
զնոսա՝ քան թէ սատակել. քանզի թէ մեռանին
նոքա՝ զիսրդ կարասցես ⁸ դառնալ անդրէն ի տան
քում: Եւ ասէ ցնոսա դեւն. Սատակեցէք զնոսա սի-
րելիք և ոչ տեսից ⁹ զսիրելիսն իմ: Եւ նոքա խոս-
տացան նմա սպանանել զմեզ և առնել ¹⁰ ի նմանէ
դարհաւիրաց զգանձն:

Յայնժամ գիտացեալ Յոշաննէս ազդմամբ սուրբ
Հոգւոյն զնիւթ խորհրդոյ դիւին, ասէ ցիս. Ծանու-

1. Ա. օր. անհետ:

2. Ա. օր. ոչ գիտելով:

3. Ա. օր. չունի աղաչեմ. . .
իմում:

4. Ա. օր. աստ:

5. Ա. օր. չունի բարիք:

6. Ա. օր. ի բանտի ի տան
ոչրեք առ...:

7. Ա. օր. անդ:

8. Ա. օր. ո՞րպէս կարես դռ:

9. Ա. օր. եւ ոչ կամիմ տե-
սանել զհայրենիսս:

10. Ա. օր. եւ առնուլ զգանձն:

ցանեմ¹ քեզ առ ի պատրաստել զանձն քո ի փորձութիւն, քանզի բազում մարիկ և փորձութիւն հանդերձեալ է յարուցանել ի վերայ մեր սատանայ, որ բնակեալ է ի մեհնատանն Արտեմիդի: Զի ահաւասիկ յարոյց երկու այր ի վերայ մեր զինուորք². և Տէր յայտնեաց ինձ զամենայն. և արդ զօրացիր և քաջ լեր³ և պատրաստեա զանձն քո: Եւ մինչդեռ զայս ասէր⁴ ցիս Յոհաննէս, եկին երկու զօրականքն⁵ և բռնոն հարին զմէնջ ի տեղւոյ Հրապարակին, և Դիոսկորիդէ ոչ հանդիպէր առ մեզ: Ասէ Յոհաննէս ցղինուորան. վասն է՞ր պատճառանաց ըմբռնէք զմեզ: Եւ ասեն նոքա. Յաղագս կախարդական չարարուեստից: Եւ ասէ Յոհաննէս. Ո՞վ է դատախազն մեր վասն դատապարտութեանդ այդմիկ: Եւ նոքա ասեն. Մտէ՛ք այժմ ի բանդի և ապա տեսանէք զդատախազն ձեր: Եւ քարչեալ նոցա զՅոհաննէս, ոչ տարան ի բանդի, այլ ուրոյն ի տան իմն զաղտնի, և զիս ընդ նմա, կամելով սատակել ըստ կամաց դիւին: Եւ զայն իմացեալ⁶ Ռոմանեայ, ընթացեալ⁷ պատմեաց Դիոսկորիդեայ: Եւ նորա արագ հասեալ, առեալ արձակեաց զմեզ⁸ ասելով, թէ ո՞րպէս արարէք զայդ առանց դատախազի դատապարտութեան և դատաւորի հրամանաց՝ արկանել զնոսա ի բանդ, մանաւանդ զաղտաբար և ոչ յայտնապէս: Եւ արդ՝ երթալք բերէք զդատախազն և ես բերեմ զդոսա առաջի դատաւորին և ըստ օրինացն դատեսցին: Եւ երթեալ զինուորացն⁹ ի խնդիր դիւին և ոչ գտին զնա, և անկան ի տրտմութիւն բազում առ ի չգտանել

1. Ա. օր. գիտացեմ:

2. Ա. օր. երկու զինուորս. չուռի երկու այր:

3. Ա. օր. քաջալերեալ:

4. Ա. օր. խօսէր:

5. Ա. օր. զինուորքն:

6. Ա. օր. գիտացեալ:

7. Ա. օր. երթեալ:

8. Ա. օր. յաւելու եւ զնոսա բռնամեկեաց:

9. Ա. օր. յաւելու ճգնեալ:

զղեւն: Եւ Դիոսկորիդոս փոքր ինչ գայթազդեալ ի մեզ¹, այլ վասն երաշխաւորութեան իւրում զմեզ, ժուժկալութեամբ² զգուշանայր ի վերայ մեր: Եւ յետ սակաւ ինչ աւուրց՝ անդէն յայտնեալ դեւն երկուց զինուորացն նոյն կերպարանօք և պատմեալ զպատճառս թագաւորի իւրոյ³: Ասեն զինուորքն. Ե՛կ զհետ մեր ի տան Դիոսկորիդի, զի երթիցուք առցուք զնոսա: Յայնժամ⁴ սկսեալ նորա գնալով զհետ նոցա լալով յոյժ, ունելով ի ձեռին զթուղթ արհաւիրացն առ ի վկայութիւն իւր մոլորեցուցիչն:

Եւ ի գնալ նոցա առ մեզ, ժողովել զինի նոցա ժողովուրդ բազում⁵, և նորա սկսեալ առ ի պատմել նոցա առհասարակ՝ զոր և զինուորացն էր ասացեալ, որպէս թէ և զնոսա հաւանեցուցէ ընդ զինուորացն ի վկայութիւն իւր: Եւ եկեալ նոցա ամենեցուն ի տան Դիոսկորիդոսի, և բախեալ զգուրս զաւթի⁶ նորա, մեծաւ սրտմտութեամբ աղաղակեցին⁷ առհասարակ. Դիոսկորիդէ՛, ընդ քաղաքիս ունիս վէճ. սո՛ւր մեզ զկախարդսդ, թէ ոչ՝ հո՛ւր արկանեմք և այրեմք զքեզ դժօք ի տան քում: Քանզի ամենայն քաղաքս տրտնջեն զքէն, վասն բնակելոյ դոցա ի տան քում, որպէս ի դարանի և ի նաւահանգստի, այդպիսի չարարուեստ արանցդ⁸ և խաբեբայիցդ: Եւ տեսեալ Յոհաննու զայնչափ բազմութիւն ժողովրդեան և զաղաղակ նոցա, ասէ ցԴիոսկորիդոս. Սիրելիք, ոչ կամիմ թէ վասն մեր զանձինս ձեր կորուսանէք կամ զինչս կամ զտունս. քանզի մեք վար-

1. Ա. օր. յաւելու. յերկուսնալով, րեպետ եւ ոչ յայտնէր մեզ:

2. Ա. օր. չունի զմեզ ժոռմկայութեամբ:

3. Ա. օր. չունի եւ պատմեալ... իւրոյ:

4. Ա. օր. Եւ եկեալ նորա զինի նոցա շալով:

5. Ա. օր. եւ ժողովուրդ բազում գայր զինի նոցա. եւ նա սկսեալ...:

6. Ա. օր. չունի գաշքի:

7. Ա. օր. աղաղակին:

8. Ա. օր. յարարուեստակաւ նացդ:

դապետեալք եմք ի Տեառնէ մերմէ, ամենայն առուր առնուլ զխաչ մեր և գնալ զհետ նորա: Ասէ Դէոսկորիդոս ցՅոհաննէս. Ահաւասիկ պատրաստք եմք առ ի յայրել, ես և որդեակս իմ, և ամենայն¹ ինչ և է մեր, վասն հասանելոյ մեզ սիրոյն Քրիստոսի: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Ո՛չ դու և ո՛չ որդիդ քո և ո՛չ հեր մի ի գլխոյ ձերմէ կորիցէ, բայց տուր այժմ զմեզ ի նոսա: Եւ ասէ ցնա Դիոսկորիդոս. Թէ տաց զձեզ, տաց և զորդի իմ ընդ ձեզ: Եւ ասէ Յոհաննէս. Բազմութիւն² ժողովրդեանդ այդոցիկ զբազումս ի դոցանէ ի բարի գործ ածցէ. հան տուր զմեզ ի նոսա, և դուք լռեալ դադարեցէք ի տան ձերում մինչև³ տեսանէք զգորութիւնն Աստուծոյ:

Եւ զայս ասացեալ Յոհաննու, առժամայն իջուցեալ զմեզ ի տանէ անտի և ետ ի նոսա. և նոքա քարշեալ զմեզ տարան ի մեհենատունն Արտեմեդի: Եւ ասէ Յոհաննէս. Ո՞ւմ է տաճարս այս մեծ: Եւ ասեն նոքա. Տուն սրբութեան մեծին Արտեմեդի: Եւ աղօթեալ Յոհաննու, առժամայն կործանեցաւ տաճարն հանդերձ մեհենօք: Եւ⁴ ասէ դարձեալ Յոհաննէս. Քեզ ասեմ ոգի չար և պիղծ, ել ի տեղուդէս յայսմանէ. և առժամայն եղև դիւն աներևոյթ: Եւ զայս տեսեալ ժողովրդոցն, զահի հարեալ ցրուեցան ամենեքեան, և միայն այնոցիկ՝ ժուժկալեալ դադարեցին՝ որք կապանօք ունէին զմեզ: Բայց նախ քան զցրուել ժողովրդեանն և հալածել դիւին, եհարց Յոհաննէս զդիւն առաջի ամենեցուն, թէ քանի՞ ժամանակ է քո մինչեւ բնակեալ ես ի մեհենատանդ. և նորա ասացեալ⁵ երկերիւր և յիսուն ամ: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Դ՞ու յարուցեր զդինուորսն ի վերայ մեր. և նորա ասացեալ⁶, թէ այո՛ ես: Եւ

1. Ա. օր. ամենայն ինչ մեր 3. Ա. օր. եւ.

վասն սիրոյն Քրիստոսի: 4. Ա. օր. չունի. Եւ ասէ...

2. Ա. օր. առ բազումս ի ժոճալածել դեռին:

դովրդոց այդոցիկ բարիս 5. Ա. օր. ես ասէ:

գործեալ է մեր, տուր զմեզ: 6. Ա. օր. դեռն ասէ:

յայնմէնտէ ¹ ասացեալ Յոհաննու զանուն Տեառն մերոյ Յիսուսի Գրիստոսի, կործանեաց զառնարն և Հալածեաց զդուն, այլ մի ևս բնակել քեզ ի քաղաքիս յայսմիկ: Իսկ որ կապանօք ունէին զմեզ, տեսեալ զեղեայսն, անկեալ ² առ ոտսն Յոհաննու աղաչելով զնա վասն թողութեան մեղաց իւրեանց, և ընդունել զփրկութիւն քարոզութեան նորա. և տուեալ նոցա Յոհաննէս զպատուէր մկրտութեան և զկենացն յաւիտենից, արձակեաց զնոսա: Եւ յայնրմէնտէ բազմութիւնք ժողովրդոցն ³, որք ոչ էին Հաւատացեալ ի զօրութիւն Առտուծոյ, սբանչանալով ասեն ցմիմեանս, թէ զի՞նչ է գործ եղելութեանս այս՝ զոր տեսանեմք յառն յայսմիկ, և ոչ կարեմք գիտել որպէս է. բայց եկայք անդէն կալցուք ⁴ զնոսա և տարցուք անդրէն սու դատաւոր քաղաքիս, և ըստ օրինաց դատեսցի զնոսա: Եւ մի ոմն ի նոցանէ Հրեայ՝ անուն Մառէոն, ասէ, թէ ես ասեմ՝ դատաւորին թէ կախարդք են և չար գործոց աւրուեստականք, և պարտ է չարիւ սատակել զնոսա: Եւ զայս ⁵ ասելով, յարոյց զժողովուրդն ի վերայ մեր, կամելով սատակել զմեզ. և ոմանց ոչ Հաւանեալ կամաց նորա, ասէին. Ոչ սատակեմք զդոսա թէպէտ և չար արուեստականք իցեն, այլ օրինօք դատեսցին: Յայնժամ եկեալ նոցա բուն Հարին զմէնջ և տարան առաջի դատաւորին: Եւ նորա ⁶ ասացեալ ցնոսա, թէ վասն ո՞յր վնասու տայք զդոսա ի մեզ: Եւ ասեն նոքա. Վասն կախարդական չար ա-

1. Ա. օր. եւ ասէ Յովհաննէս.
Քեզ ասեմ որք չար եւ պիղծ,
եւ ի քաղաքի աստի եւ այլ
մի՛ եւս մտանիցես աստ: Իսկ
որ...:

2. Ա. օր. անկաւ:

3. Ա. օր. Եւ ժողովրդոցն ըս-
քանչացեալ ասին ցմիմեանս:

4. Ա. օր. յառնէս յայսմեան:

5. Ա. օր. բայց արդ եկայք
դարձեալ կապեսցուք:

6. Ա. օր. չունի զայս ասե-
լով... եկեալ եոցա:

7. Ա. օր. Եւ դատաւորն ասէ
րե որո՞յ:

րուեստից: Ասէ դատաւորն. եւ զի՞նչ գործեցին դո-
քա այդպիսի արուեստիւք:

Յայնժամ Մառէոն կացեալ առաջի նորա¹ ասե-
լով, թէ ոմն զինուոր² եկեալ ի հայրենեաց դոցա, առ
ի խնդիր չար գործոց նոցա, ունելով թղթի վկայու-
թիւն այդորիկ³: Եւ ասէ դատաւորն. Դո՛ւ ասես
զայդ. արդ արկցուք զդոսա ի բանդի մինչև ածէք
զզինուորն զայն, և հաւանեցուցէ զմեզ վասն ամե-
նայնի ճշմարտութեամբ: Եւ⁴ առեալ տարան զմեզ
ի բանդ և արկեալ զոտս մեր ի կոճեղս զգուշու-
թեամբ. և նոցա երթեալ ի խնդիր դիւին, քարո-
զեալ ընդ ամենայն քաղաքն և ոչ գտին զնա:

Եւ յետ երից աւուրց եկեալ ասացին դատաւո-
րին, թէ ոչ գտաք զդատախազն նոցա զզինուորն: Եւ
ասէ ցնոսա դատաւորն, թէ առ ի չգտանել դատա-
խազի, և յայտնեալ ճշմարտապէս զուսացեալսդ ի
ձէն՞, մեք ոչ իրաւանամք զօտար զարսն զայնոսիկ
ունել ի բանդի: Եւ⁵ յայնժամ առաքեալ տարաւ
զմեզ կացոյց առաջի հրապարակին, և գան հարեալ
զմեզ և սպառնալեօք պատուիրեաց մեզ՝ այլ մի ևս
ուսուցանել ումեք զվարդապետութիւնդ զայդ⁶, այլ և
հրամայեաց հանել⁷ զմեզ ի քաղաքէն յայնմանէ:

Եւ ելեալ մեզ յիփեսոսէ չոգաք ի Զմիւռնիա,
և ի հասանել մեզ անդ, ժողովեալ քաղաքացւոցն առ
հասարակ⁸ վասն լրման գործոցն այնոցիկ: Եւ այր
ոմն ի վիսաւորաց քաղաքին՝ որում անուն Անթիպատ-
ոոն՝ մատուցեալ առ Յռհաննէս ասելով. Եւսոայ
Աստուծոյ, բազում և մեծամեծ բարիս լուսայ՝ զոր ա-
րարեր յիփեսոս. և ահաւասիկ տամ քեզ տասն

1. Ա. օր. դատաւորին ասէ:	5. Ա. օր. չունի եւ յայնժամ...
2. Ա. օր. զինուորք ումեք:	հրապարակին:
3. Ա. օր. բռնար վկայութեանց
այդոցիկ:	6. Ա. օր. զվարդապետութիւնն
մեր:
4. Ա. օր. չունի եւ առեալ...	7. Ա. օր. յաւելու հալածել:
զգուշութեամբ:	8. Ա. օր. յաւելու առ մեզ:

բիւր դահեկանս, քանզի ունիմ երկու որդիս որ ի ծննդենէ իւրեանց մինչև ցայսօր վիրաւորք ի սաւ տանայէ՝ տաքնապին, և են այժմ ամք երեսուն և չորս ¹. և ի հասանել չարին եթէ ի բաղանիս հանդիպին և թէ յուտել և թէ ի դնացս և թէ ի ժողովրդեանն՝ առհասարակ անկանին երկոքին տուածելով ², և այնչափ մեծամեծ արք թարշամեալք ի չարէ անտի, առ ի տաքնապել զնոսա ամենայն սուր. և արդ աղաչեմ զքեզ ողորմել ծերութեան իմոյ, քանզի ի տղայական հասակին չափով տաքնապէր զնոսա չարն, իսկ գոլով նոցա ի չափ հասակի՝ առաւել ևս զօրանայ ³ չարն ի վերայ նոցա. արդ ողորմեաց նոցա և իմում ծերութեանս: Եւ ասէ Յոհաննէս. Իմ բժիշկն վարձս ոսկւոյ և սրժաթոյ ոչ առնու, այլ ձրի բժշկէ զհիւանդացեալս հոգւով և մարմնով, և ոչ ինչ խնդրէ ի մարդկանէ՝ բայց միայն զպտղաբերութիւն ⁴ հաւատոյ արդարութեան: Քանզի զինչ կարես հատուցանել Անթիպատուէ Աստուծոյ յաղագս բժշկութեան որդւոց քոց, եթէ ոչ զանձն ⁵ քո ընծայեցուցես ըստ կամաց նորա, և վասն այսորիկ ընկալցիս զորդիսն քո առողջս զօրութեամբն Քրիստոսի: Եւ ասէ ցնա Անթիպատոս. Մինչև ցայժեմ ⁶ ոչ ես դու զանց արարեալ զումեքէ և ոչ զորդւովք իմովք առնես, քանզի երկնչիմ ես յաղագս կանանց ⁷ իմոց, թէ վասն բժշկութեան նոցա նախանձելով՝ չար արուեստիւ ⁸ սատակեն զնոսա, վասն անգոսնելոյ ⁹ զուսաւորական հաւատսդ առ ի քէն. բայց որովհետեւ եկիր այսր հաւատարիմ բժշիկդ

1. Ա. օր. ամաց երեսուն եւ յորից:

2. Ա. օր. տոռծեալք:

3. Ա. օր. զօրացաւ:

4. Ա. օր. պտուղ բարոյքեան եւ արդարոյքեան՝ հաշատ սուրբ:

5. Ա. օր. զնոցիք ընծայես:

6. Ա. օր. ցայսօր:

7. Ա. օր. յազգականաց իմոց, թէ յաղագս:

8. Ա. օր. յարաւ:

9. Ա. օր. ընդունելոյ զյոշատ:

Աստուծոյ կարող ես օգնել: Իւ յայնժամ գթացեալ
հոգւով ¹ ի նոսա Յոհաննէս և արարեալ աղօթս
այսպէս. Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս որ լսողդ ես
յամենայնի հոգւոց՝ խոնարհեաց ² առ յաղաչել զքո
մարդասիրութիւնդ, և ոչ երբէք առնես անտես զաղա-
չանս ³ ծառայից քոց, առաքեա՛ և այժմ ի զօրու-
թենէ քումմէ առ ի հալածել զհոգիս պիղծս ⁴ ի
յորդւոց Անթիպատոսի: Եւ զայս աղօթելով Յո-
հաննու, առժամայն հալածեցան դեւքն ⁵ յորդւոց
Անթիպատոսի. և հրամայեաց ածել զնոսա Յոհան-
նէս առաջի իւր: Եւ տեսեալ զնոսա հայրն իւրեանց
ամենեւեմբ առողջացեալ, անկաւ առ ոտսն Յոհաննու
գոհանալով և փառաւորելով զԱստուած: Եւ տուեալ
նոցա Յոհաննէս զկարգս երախայութեան, մկրտեաց
զնոսա յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ, և
պատուէր տուեալ նոցա հօրն Անթիպատոսի առնել
ողորմութիւն յաղքատս ⁶ և ի կարօտեալս, արձակեաց
զնոսա օրհնելով և փառաւորելով զԱստուած:

Եւ ⁷ յետ ժամանակի ինչ առ ի լինելոյ մեզ
անդ վարդապետելով, յաւելան շնորհքն Տեառն առ
ի հաւատալ բազմաց ի սքանչելագործութեանծ Յո-
հաննու:

1. Ա. օր. չունի հոգւով:

2. Ա. օր. խոնարհաց:

3. Ա. օր. զպաղատանս:

4. Ա. օր. եւ հալածեա զնոգին
պիղծ:

5. Ա. օր. մերժեալ հալածեցաւ
դեւն:

6. Ա. օր. առ աղքատս եւ
առ...

7. Ա. օր. Եւ լինել մեզ յետ
ժամանակաց վարդապետե-
լով եղեալ շնորհքն:

8. Ա. օր. վասն սքանչելագոր-
ծութեանցն:

ՅԱՂԱԳՍ ԱՔՍՈՐԱՆԱՑ ՍՐԲՈՅՆ ՅՈՂԱՆՆՈՒ

Իսկ ի միւսում աւուր երեւալ նմա ամենա-
տէրն տեսեամբ և ասէ ցնա. Դարձիր անդրէն և
մուտ յԵփեսոս, և վարդապետեա աներկիւզ գրանն
ճշմարտութեան, քանզի ընդ քեզ եմ. բայց յետ
բազում ժամանակաց աքսորեսցիս ի Պատմայի կըղ-
զուջն. քանզի և նոցա պիտոյ է քո վարդապետու-
թիւնդ:

Եւ ըստ բանին Տեառն դարձաք յԵփեսոս, և
արարաք անդ ամ մի ուսուցանելով. և հաւատալ
բազմաց արանց և կանանց, շինեսց եկեղեցի հան-
դերձ ուխտաւորաւք, ոչ միայն յԵփեսոս՝ այլ և յար-
տաքին քաղաքսն և ի գաւառն, և մեհնատանց կոր-
ծանել առհասարակ աղօթիւքն Յոհաննու, մանա-
ւանդ յԱրտեմեդի տաճարացն: Եւ տեսեալ կռա-
պաշտիցն դայնչափ կործանումն և զնուազումն իւ-
րեանց, արարին թուղթ պաղատանաց առ Թագաւորն
Դոմեստիանոս, չարախօսութիւն զմէնջ պատմելով այս-
պէս. Եթէ Յոհաննէս վարդապետ քրիստոնէական
կրօնիցն, հանդերձ աշակերտիւ իւրով Պոռփորոսիւ,
եղեալ այսր՝ զամենեսեան մոլորեցուցին զկնի վարդա-
պետութեանն իւրեանց, որոշելով յաստուածոց մերոց,
և զմեծ տաճարս Արտեմեդի՝ առ հասարակ կործա-
նեցին կախարդական արուեստիւք, և զհայրենական
ղհաւատս մեր աւերելով գերեցին:

Եւ զայս գիտացեալ Թագաւորին, հրամայեաց
աքսորել զմեզ, գրեալ առ նոսա հրովարտակ ու-
նելով ի նմա այսպէս.

Թագաւոր Դոմեստիանոս մեծ, յաղթական ինք-
նակալ արքայ, առ Եփեսացւոց իշխանսդ և որք
ընդ իշխանութեամբ, ամենեքեան ուրախ լերուք:

Քանզի զամպարիչաւ և զչարարուեստ զարսդ զայդոսիկ՝ գբրիստոնէից վարդապետդ զՅոհաննէս և զՊոլսորոն , որք բարերար աստուածոցդ մեղանչեն , յարաժամ անարգելով և յանդիմանելով . սոյնպէս և զօրէնս և զհաւատ թագաւորութեանս մերոյ արհամարհեն . հրամայէ թագաւորութիւնս մեր աքսորել ի Պատմայ ի կղզւոյն . բազում տրամութեամբ լինել նոցա անդ՝ մինչև յիշատակեսցեն զմեծամեծ աստուածսդ , և յաղագս դոցա այլք պարկեշտանայցեն :

Եւ ընթերցեալ զհրովարտակն առաքեալքն ի թագաւորէն , և բուռն հարեալ զմէնջ , և եղեալ երկաթս յոտան Յոհաննու և զգուշութեամբ մեծաւ ունէին , ասելով ցմիմեանս . Սա է ոքանչելի մուրեցուցիչն որ զկախարդութիւնն առնէր . և արդ զգուշութեամբ կալցուք զդա . և յաղագս աշակերտի դորս անհոգ եղիցուք և թողցուք զդա ընդարձակ առ մեզ . և յամենայն աւուր խստաբան և գան հարկանելով զարհուրեցուցուք և առանց կապանաց եղիցի ընդ մեզ : Եւ էին առաքեալքն ի թագաւորէն արք վեց , մեծամեծք իշխանութեամբ , և ունէին ընդ ինքեոնս այլ արս տասն պոռտիքտոռոսք . և արարեալ զգուշութիւն ի վերայ Յոհաննու , և գան հարին զիս յոյժ . և բանիւք սպառնալեօք խստանային ի վերայ իմ : Եւ առեալ նոցա զմեզ , մտաք ի նաւն և նստաւ իւրաքանչիւր յայս կողմ և յայն կողմ ի նաւին , և զմեզ նստուցին ի մէջ ամենեցուն . և տային մեզ ամենայն աւուր լիտր մի հաց և քացախ և կոյժ մի ջուր , և յայնցանէ ընտրէր առաքեալն Քրիստոսի երկու նուկի¹ . հաց և զութերորդ մասն ջրոյն՝ տայր ինձ : Եւ յերրորդում աւուրն , նստան թագաւորականքն ի ճաշ , ունելով բազմութիւն կերակրոց . և յետ ուտելոյն և ըմպելոյն , սկսան զուարճանալ անկարգութեամբ և այնպէս սփոփելով նոցա ընդ միմեանս :

1. Թուի լինել երկու ունկի :

Մի ոմն ի զինուորացն պատանի, արչաւելով ի կողմն մի նաւին, անկաւ ի ծովն և եղև աներևոյթ. և էր հայր պատանւոյն ընդ նոսա ի նաւին. և եղեալ յաղագս այնորիկ ողբումն և աշխարումն յոյժ առ հասարակ ամենեցուն որք էին ի նաւին:

Իսկ հայր պատանւոյն ի բազում տրտմութենէն զմտաւ ածեալ ձգել զանձն իւր ի ծովն եւ խեղդել զկնի որդւոյն իւրոյ. և իմացեալ ընկերաց նորա, բռնն հարեալ զգուշանային, և եկեալ տասնեքին պոռտիքտոռուքն ուր կայր ի կապս Յոհաննէս, և ես կայի առ նմա, և ասեն ցնա. Ահաւասիկ մեք յողբումն և յաշխարումն եմք վասն չարիդ որ պատահեցաւ մեզ, և դու անփոյթ կաս և ոչ լաս, այլ զուարթագին ես յաղագս վշտի մերոյ:

Ասէ ցնոսա Յոհաննէս. Եւ զի՞նչ կամիք թէ տրարից: Եւ նոքա ասեն. Եթէ կարօղ ես օգնեա: Եւ ասէ Յոհաննէս ցմեծագոյնն ի նոցանէ. Զոր աստուած պաշտես: Եւ նա ասէ. ԶԱպողոն և զԿիոս և զՀերակլէս: Ասէ և ցերկորդն ի նոցանէ. Եւ դու զոր աստուած պաշտես. Եւ նա ասէ. ԶԱսկղիպաս և զմեծն Արտեմիս: Սոյնպէս և իւրաքանչիւր ոք ի նոցանէ պատմեցին Յոհաննու զիւրեանց մոլորութեան զանուանսն:

Եւ ասէ ցնոսա Յոհաննէս. Այդչափ աստուածքդ ո՞չ կարեն հանել զպատանին կենդանի ի ծովէդ, և ածել այսր և զձեզ առանց տրտմութեան պահել: Եւ ասեն ցնա. Վասն զի ոչ եմք սրբեալ զանձինս մեր առ նոսա, վասն այնորիկ տրտմեցուցանեն և ոչ օգնեն մեզ:

Եւ զայս ամենայն խօսել նոցա ընդ միմեանս և նաւն ի գնալ, և հեռացեալ ի տեղւոջէն յորում անկաւ պատանին, չափ երիւք մղոնաւք:

Եւ տեսեալ Յոհաննէս զայնչափ ողբումն նոցա, տրտմեցաւ, և ասէ ցիս. Որդեակ Պոռթորեայ, տուր ինձ զձեռն քո և յարո զիս. և արարի այնպէս. և յարուցեալ եկաց յաջակողմն նաւին, և հնչեցին երկաթքն յոտից նորա. և աղօթս արարեալ առ Տէր

ասէ. Ծով, ծով. հրամայէ քեզ Որդին՝ Աստուծոյ որ գնաց ի վերայ ալեաց քոց իբրեւ ընդ ցամաք, վասն որոյ և ես զերկաթս զայսոսիկ բարձեալ կրեմ ծառայս նորա, բեր զպատանիս առ մեզ:

Եւ ընդ բանս Յոհաննու՝ եղև եռացումն մեծ ի ծովուն, և Հնչումն բազում և ահագին, մինչև վրտանգեալ գնաւն և զամենեսեան, և բարձրացեալ ալիս մեծ յալմէ կողմանէ նաւին և ձգեալ զպատանին կենդանի առ ոտսն Յոհաննու. և զայն տեսեալ ամենեցուն, եկեալ անկան առհասարակ ի վերայ երեսաց իւրեանց՝ առ ոտսն Յոհաննու ասելով, եթէ ապաքէն ճշմարիտ Աստուած՝ քո Աստուածն է, և Տէր երկնի և երկրի և ամենայն շնչոց: Եւ մատուցեալ արագ լուծին զերկաթս յոտից նորա:

Եկաք ի ծովեզերն ի գեօղ մի՝ որում անուն էր Բնակութիւն, և դադարեցաք անդ: Եւ ի մտանել արեւգականն ժողովեցան ամենեքեան ի նաւն, և ուղղեալ գնացաք անտի: Եւ ի Հինգերորդ պահու գիշերոյն եղեալ ալէկոծութիւն մեծ ի ծովուն առ ի փշրել գնաւն. և տեսեալ զայնչափ վտանգ մահուան, անկան առ ոտսն Յոհաննու և աղաչէին գնատանեքին պոտոխքտոռաքն ասելով. Մառայ Աստուծոյ բարձրելոյ, զպատանին ի խորոց ծովուն կենդանի ետուր խնդրողացս ի քէն. հայցեա՛ յԱստուծոյն քումմէ փրկել զմեզ յայսպիսի մեծ վտանգէ զի մի կորիցուք: Եւ ասէ ցնոսա. Լուեալ դադարեցէք յիւրաքանչիւր տեղւոյ. և լուեցին: Եւ ալէկոծութիւնն առաւել սաստկանայր, և դարձեալ առհասարակ աղաչեցին գնա. Ողորմեաց մեզ ծառայ Աստուծոյ: Եւ ասէ ցնոսա. Ասացի ձեզ եթէ լուեցէք, զի ոչ ոք կորիցէ ի նաւէս յայսմանէ, և ոչ հեր զլիսոյ ումեք ի ձէնջ: Եւ յարուցեալ եկաց յաղօթս. և առժամայն ամենեկին դադարեաց ալէկոծութիւնն: Եւ ուղղեալ գնացաք զաւուրս երեք, և հասեալ ի տեղւոյ աշուանելոյ Եպիկուռոս: Եւ պատահեալ անդ այրն այն երբայեցի՝ Մառոն, որ յԵփեսոս զսպանութեան խորհուրդն յարուցանէր ի վերայ մեր. և տեսեալ

նորա զմեզ ի նաւին, եհարց ցոմն ի նաւորդացն, եթէ ո՞վ են նոքա: Եւ նորա տասցեալ, եթէ քրիստոնէայք են, երկու արք հաճոյացեալք Աստուծոյ, քան զի մեծ փրկութիւն եղև ի նաւիս ի ձեռն նոցա: Եւ նա ստէ. Զի՞նչ անուանք են դոցա: Եւ նա ստէ. Վարդապետին՝ Յոհաննէս, և աշակերտին Պռոխորոս: Եւ զայն լուեալ Մառեոն, ընթացեալ եկն ի նաւն և ծանուցեալ զմեզ, սկսաւ աղաղակել մեծաձայն, առեւելով. Զի՞նչ առնէք այսր կախարդք: Եւ էր ոմն ի թագաւորականացն առ մեզ, հանդերձ զօրականօքն, առ ի պահել զմեզ, զի այլոցն ամենեցուն ելեալ էր ի ցամաքն. և ստէ թագաւորականն, որ էր առ մեզ, ցՄառեոն. Երթ գնա այր դու լուելով ի գործ քո և մի դատախազիր ընդ արսդ ընդ այդոսիկ, որ հրամանաւ թագաւորին տանիմք զդոսա ի Բատմայի կղզուոյն. ապա թէ ոչ՝ չարաւ դատեսցիս: Եւ զայս լուեալ ի նմանէ Մառեոն, ել ի նաւէն, և հանեալ ձգեաց զհանդերձ իւր և սկսաւ աղաղակել մեծաձայն. Արք եղբարք որ բնակեալ էք յԵպիփուռայ հասէք օգնեցէք: Քանզի Մառեոնի բնակութիւնն անդ էր, և նա էր մեծատուն յոյժ, ունելով ստացուածս բազումս. և վասն զի կերակրէր զբնակիչո գեղջն այնիկ, ամենեքեան որպէս գգլխաւոր և զառաջնորդ ունէին գնա. և յաղաղակելն նորա ժողովեցան առհասարակ, և թագաւորականքն որ ելեալ էին ի նաւէն՝ ստեն ցՄառեոն. Զի՞նչ է աղաղակ քո: Եւ նա սպառնալով ստէ. Ի ժամուս յայսմիկ տաց ձեզ պատասխանի վասն ամենայնի. և դարձեալ ստէ ցժողովուրդան. Արք ամենեքեան որ բնակեալք յԵպիփուռայ՝ հասէք օգնեցէք. քանզի արքս այսօքիկ կախարդք են աղանդաւորք, և այնչափ տանջանս և չարչարանս արարին առ բնակիչս Եփեսացւոց. կախարդական և չար արուեստիւք զամենայն տաճարս հաւատոց նոցա կործանեցին, և զամենայն քաղաքս նոցա մուրկեցուցին և կործանեցին. և այժմ հալածեալք անտի եկին այսր, զի և առ մեզ գնոյն չարիս արասցեն. բայց արդ եկայք ամենեքեան, արկցուք հուր և այ-

րեսցուք զնաւդ Հանդերձ պղծաւքդ՝ այդպիւք։ Եւ նոցա ամենեցուն Հաւանեալ չար բանից նորա առ ի յայրել զնաւն և զմեզ։ Եւ տեսեալ Թագաւորականացն զայնպիսի անկարգութիւն նոցա, ասեն ցնոսա. Արք Եպիկուռացիք, մի ինչ փնաս առնէք ի նաւդ և որ ի դմա. քանզի Հրամանաւ Թագաւորին եմք առ ի յաքսորել զնոսա ի Պատմայի ի կղզւոյն, ցուցանելով նոցա զհրովարտակ Թագաւորին՝ յաղագս դառն աքսորանաց մերոց. և ընթերցեալ զնա առաջի նոցա, Հազիւ կարացին լռեցուցանել զնոսա առ ի չայրել զնաւն և զմեզ։ Եւ ասէ Մառեոն ցթագաւորականն. Եթէ մինչ այդպէս է, զեմորդ ոչ ունիք զդոսա ի կապանս, քանզի Թերեւս աներևոյթ փախիցեն ի ձէնջ և տագնապիք դուք յաղագս դոցա. քանզի բազում կախարդութեան Հմուտք են, դոքա ամենապիղծքդ. և ի ձեռն չարարուեստութեան դոցա և արհաւիրք գործոց, բազումք մոլորեցան և կորեան։ Եւ արդ տեսէք զի՞նչ գործէք, բնակիչք տեղւոյս այսորիկ, զի մի գուցէ և այսր կորուսցէ զձեզ, մանաւանդ խաբեբայդ Յոհաննէս, որ և ամենայն չարեաց և դատապարտութեանց արժանի է։ Եւ զայս ամենայն լուեալ ի նմանէ Թագաւորականքն, և դարձեալ նորա բազում աղաչեալ զնոսա, մինչև տարաւ զնոսա ի տան իւրում և կերեալ և արբեալ ընդ նոսա, չար բանիւք գայթակղեցուցեալ զնոսա։

Եւ յետ ուտելոյն և ըմպելոյն, յարուցեալ Համբուրեցին զնա և եկեալ մտին առ մեզ ի նաւն զազանատես երեսօք, և առժամայն բերին զերկաթն և եղին յոտան Յոհաննու որպէս յառաջագոյն, և մեկնեալ զմեզ ի միմեանց՝ ունէին զգուշութեամբ։

Եւ ուղղեալ անտի գնացաք զաւուրս երկուս և Հասաք ի տեղւոյ անուանելոյ Միւռոնի. և անդ դադարեցաք զաւուրս եւթն. քանզի Հիւանդացեալ մի ոմն ի պռտոխրտոռոսացն ի փորոյն՝ առ ի մերձեանալ ի մահ. և յութերորդումն սկսան վիճաբանել ընդ միմեանս ասելով ոմանց ի նոցանէն, եթէ ոչ է մեզ բարւոք այլ ևս յամել աստ, զի Հրաման Թագաւորին փու-

Թապէս պահանջի. և այլք ի նոցանէն ասէին, եթէ ոչ է բարւոք մեզ թողուլ զընկերս մեր և զնալ, կամ ի նաւդ արկանել զդա այդպիսի նեղութեամբ. և յաղագս այդորիկ եղեալ ի մէջ նոցա բազում վիճաբանութիւն: Եւ լուեալ Յոհաննու կոչեաց զիս և ասէ. Որդեակ Պօղոսեայ, երթ ասա Հիւանդին, եթէ ասէ քեզ առաքեալն Քրիստոսի Յոհաննէս. Աւրի առողջ յանուն Յիսուսի Քրիստոսի և եկ առ իս: Եւ չոգայ ասացի, և ընդ բանսն Յոհաննու առժամայն յարուցեալ նորա ամենեին առողջ, և եկեալ առ Յոհաննէս գոհանալով զնմանէ: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Երթ ասա ընկերացն քոց, զի ուղղեալ զնասցուք աստի: Եւ երթեալ նորա կերեալ և արբեալ յոյժ, քանզի զայնչափ աւուրս չէր ինչ ճաշակեալ, և յայնմհետէ ստիպեալ զընկերս իւր առ ի նաւել, և զնալ վաղագոյն:

Եւ յայնժամ ուղղեալ անտի զնացաք զվեցօր, և հասաք ի տեղւոյ անուանելոյ Լոփոս. և դադարեցաք այլ ևս աւուրս վեց յաղագս ալէկոծութեան ծովուն: Եւ էր տեղին այն անլրդի, ոչ գտանելով չուր առ ի յրմպել և զօրանալ, և տագնապէին ի ծարաւոյն այնչափ՝ մինչև ոմանց ի նոցանէն նուաղեալք և անկեալք մերձ ի մեռանել: Եւ զայն տեսեալ Յոհաննու ասէ ցիս. Որդեակ Պօղոսեայ, առ զաման ջրոյդ և լից զդոսս ի ծովէդ այստի յանուն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի: Եւ արարի այնպէս. և առժամայն լի եղեն ամենայն ամանքն քաղցր ջրով, որչափ և կային ի նաւին: Եւ կոչեաց Յոհաննէս զամենեսեան որք էին ի նաւին, ասելով ցնոսա. Յանուն խաչելոյն առէք և արբէք և զօրացարուք. և առեալ ամենեցուն արբին և դարձան ոգիք նոցա ի նոսա: Եւ տեսեալ Թագաւորականացն զայն ևս զեղեալսն, ասեն ցմիմեանս. Զի՞նչ արասցուք զսքանչելի զայրս զայս, որ այսչափ բազում ոքանչեւագործութեամբ բարիք տեսաք ի սմանէ եղեալ առ մեզ. բայց արդ եկայք զերկաթն հանցուք յոտից դորա, զի հանգիցէ ի դժուարու-

թենէ անտի. զի մի հուր իջուցէ յերկնից և այ-
րեացէ զմեզ զամենեան: Եւ եկեալ նոցա առաջի
Յոհաննու ասն ցնա. Ծառայ Աստուծոյ բարձրելոյ,
մի բարկանար մեզ ծառայիցս քոց, քանզի հրամանք
Թագաւորին դժուարինք են և սաստիկք, և ոչ կա-
րեմք զանց առնել զհրամանօք նորա. իսկ յայսմ-
հետէ և զմահ արհամարհեմք և զամենայն ինչ, զի
այժմ հանեմք զերկաթսդ ի քէն, և ահաւասիկ աշ-
խարհս ամենայն առաջի քո է, ընդ որ և կամիս
գնա՛, և մեք նաւեալ գնամք յաշխարհն մեր: Ասէ
ցնոսա Յոհաննէս. եթէ զայդ առնէք՝ ո՞րպէս կարէք
դառնալ յաշխարհն ձեր. զի Թագաւորն ձեր վասն
իմ առաքեաց զձեզ, և ես զերկաթս զայսոսիկ ոչ
ինչ աշխատութիւն համարիմ. այլ ուրախութեամբ
ընդունիմ վասն Տեառն իմոյ խաչելոյն: Եւ արդ
տարէք կարգեցէք զիս ըստ հրամանաց Թագաւորին
ձերոյ, և դուք համարձակաբար գնացէք առ նա
խաղաղութեամբ: Եւ նոցա աղաչելով հանին զեր-
կաթսն ի նմանէ:

Յայնմհետէ սկսաւ Յոհաննէս բանալ և մեկնել
նոցա յաստուածային պատուիրանաց, ուսուցանելով
գնոսա յաղագս Որդւոյն Աստուծոյ. և նոցա ընկա-
լեալ զբանն ճշմարտութեան՝ աղաչեցին գնա մկրտել
գնոսա. և նորա մկրտեալ գնոսա յանուն Հօր և Որ-
դւոյ և Հոգւոյն սրբոյ: Եւ ուղղեալ ի տեղւոյն Լոփայ,
չոգաք ի կղզւոյն Բատմայի, և դադարեցաք ի քա-
ղաքի մի՝ որում անուն Զահաւոր: Եւ ետուն զգեզ
Թագաւորականքն յորս հրամայեալ էր Թագաւորին.
և աղաչեցին զՅոհաննէս, եթէ մի մոռանար զմեզ
յաղօթս քո, և նա ասէ. Որդեակք իմ, ի շնորհացդ
զոր ընկալայք՝ մի անկանիք, և զօրութեամբ նորա
եղիջիք պահպանեալք. և զայս ասացեալ ցնոսա,
երկիր պագին նմա և գնացին յիւրաքանչիւր տան
իջևանի իւրեանց: Եւ յետ այնորիկ արարին առ մեզ
աւուրս տասն ուրախութեամբ, վարդապետեալք ի
Յոհաննէ զաւուրսն զայնոսիկ. և ապա օրհնեալք ի
նմանէ և յուղարկեալք, գնացին ի տունս իւրեանց
փառաւորելով զԱստուած:

ՅԱՂԱԳԻՍ ՄԻՌՈՆՈՍԻ ԵՒ ԱՄԵՆԱՅՆ ՏԱՆ ԶՈՐԱ

ԵՒ ԵՂԵԼՈՑՆ Ի ՁԵՌՆ ՅՈՂԱՆՆՈՒ.

Քանզի այր մի էր ի քաղաքին յայնմիկ Զա-
հաւոր, որոյ անուն Միռոնոս, և կնոջ նորա փոնի ա-
նուն. և ունէին նոքա երիս որդիս ուսեալս, հմուտ
փիլիսոփայական ուսմանց. և էր երէց որդի նորա
այսաւհար՝ տաղնապեալ յարաժամ չարաչար: Եւ ծա-
նուցեալ Միռոնոսի յաղագս սքանչելագործութեանցն
Յոհաննու, առեալ զմեղ ի տան իւրում: Եւ իմացեալ
ոգին պիղծ, եթէ հալածելոց է զնա Յոհաննէս յոր-
դոյն Միռոնոսի, և ստիպեալ հալածեաց զնա ի
քաղաքէն յայնմանէ յայլ քաղաք, առ ի չգիտել
ծնողաց նորա զնմանէ վասն կենաց կամ մահու: Եւ
զայն տեսեալ Միռոնոսի, ասէ ցկին իւր. եթէ բարե-
գործք էին արքս այսոքիկ՝ զորս ածի ի տան մե-
րում, ոչ էր պատահեալ այդ, բայց ապաքէն որպէս
ասեն մարդիկ, եթէ կախարդք են դոքա, և այժմ
չարարուեստիւք իւրեանց հալածեցին զգաւակն մեր
յաչաց մերոց: Եւ արդ, ով որդեակ իմ, յոչափ հան-
դուրժեմ յայսպիսի մեծի տրտմութեան, որ վասն
քո կորստեան ածի գկախարդսդ զայդոսիկ ի տան
իմում: Եւ ասէ ցնա կին իւր, եթէ որովհետեւ այդ-
պիսիք են, ընդէ՛ր ոչ մերժես զդոսս ի տանէս մեր-
մէ, զի թերեւ և զայս երկու որդիս մեր չար ա-
րուեստիւքն իւրեանց հալածեն յաչաց մերոց, և
վախճանիմք խաւարեալ աշօք և չար և դառն տըրտ-
մութեամբ: Եւ ասէ ցնա Միռոնոս. Ո՛չ մերժեմ
զդոսս՝ որ այդպիսի չարիս արարին ընդ մեզ, այլ
արկանեմ զդոսս ի տեղւոյ տրտմութեան, մինչև ած-
ցեն զորդին մեր, և կոցուցեն առաջի մեր կեն-
դանի՝ որպէս մերժեցին, և ապա տանջեցից զդոսս
դառնապէս:

Եւ էր Միռոնոս դատաւորի քաղաքին աներ՝ հայր կնոջ նորա. և ոչ միայն քաղաքին էր նա դատաւոր, այլ և ամենայն կղզւոյն Բատմայի: Եւ Յոհաննու ծանուցեալ ի Հոգւոյն սրբոյ զամենայն խորհուրդան Միռոնոսի, ասէ ցիս. Որդեակ Պոռխոռեայ, գիտասջիւր զի բազում չարիս խորհի զմէնջ Միռոնոս. քանզի ոգին պիղծ որ բնակեալ էր յաւագ որդի նորա, գիտացեալ եթէ հալածելոց էր ի նմանէ ի ձեռն մեր. և գոլով մեր ի տան նորա, չարաչար բռնութեամբ ստիպեաց և հալածեաց զնա ի տանէ իւրեանց, երթալով յայլ քաղաք. և վասն այսորիկ են խորհուրդք Միռոնոսի չարութեամբ ի վերայ մեր. բայց մի տրտմիւր վասն ամենայն իրաց պատուհելոց մեզ. զի յորժամ եկեսցէ ի վերայ մեր տրտմութիւն ի Միռոնոսէ, յայնժամ հաւատասցէ դա և ամենայն տուն դորա ի քարոզութիւն մեր: Եւ մինչդեռ խօսէր ցիս Յոհաննէս, ահաւասիկ հասեալ Թուղթ առ Միռոնոս յորդւոյ նորա. և ունէր Թուղթն գրեալ այսպէս. Ի յԱպողոնիդէ փիլիսոփայէ ողջոյն հօրդ իմ: Փիտութիւն լիցի քեզ վասն Յոհաննու կախարդի՝ զոր ածեր ի տունդ մեր, և դա չար արուեստիւք իւրովք հալածեաց զիս ի տանէդ մերմէ, և եկեալ իմ ի քաղաքիս յայսմիկ՝ բազում տագնապեցայ, մինչև գտի զսրբասնեալն Կենոպաս, և պատմեցի նմա յաղագս պատահման իմոյ. և նա ասէ ցիս. Որդեակ Ապողոնիդէ, եթէ ոչ լինի զազանակուր Յոհաննէս՝ քրիստոնէից վարդապետն կախարդն, ոչ է քեզ հնար դառնալ ի տուն քո, և ոչ ի քաղաքին յայնմիկ բնակել: Եւ արդ, հայր իմ, հայցեմ ի քէն, զի օգնեսցես զաւակի քում, ի վերայ չարարուեստ կախարդիդ Յոհաննու. որպէս զի փութապէս արժանաւորեցայց տեսանել զհայրդ իմ և զմայրդ հանդերձ քաղցր եղբարբք:

Եւ ընկալեալ Միռոնոսի զԹուղթն և ընթերցեալ, առժամայն զգուշութիւն արար ի վերայ մեր. և ինքն չոգաւ առ փեսայն իւր՝ առ դատաւորն, և տուեալ ի նա զԹուղթն և նորա ընթերցեալ զնա,

բազում տրտմութիւն և շփոթումն վառեալ ի սիրտ նորա, վասն բանիցն Ապողոնիդեայ և կախարդին Կենոպասայ. զի ամենայն կղզին Պատմայի իբրև զԱստուած ունէին զԼինոպաս, վասն կախարդական գործոց նորա: Եւ հաւանեալ դատաւորն բանից թըղթոյն և Միռոնոսի, հրամայեաց զՅոհաննէս գէշ արկանել զազանաց: Եւ առաքեալ ի տուն Միռոնոսի և առեալ զմեզ առաքեալքն ի դատաւորէն՝ տարան ի բանտ. և յետ երից աւուրց առաքեաց դատաւորն և տարաւ զմեզ առաջի իւր՝ ի տեղւոյ հրապարակին: Եւ ասէ դատաւորն ցՅոհաննէս. Ոչ ապաքէն դատաւորն զանց արար զհատուցումն մահու ի քէն, և ոչ հատոյց քեզ ըստ չարարուեստ գործոց քոց, որպէս զի պարկեշտացիս. և դու եկեալ այսր յաքսորանս՝ առաւել ևս առնես քան զոր յեփեսոս: Եւ արդ ընդէր հալածեալ մերժեցեր չարարուեստիւք քո զորդի աներոյ իմոյ՝ զեղբայր կնոջ իմոյ ի տանէ իւրեանց, տուր ինձ պատասխանի փութապէս ամենայն ճշմարտութեամբ յառաջ քան զտանջելն զքեզ չարաչար. և արա՛ եղբօր կնոջ իմոյ դառնալ և գալ անդրէն ի տուն իւր: Եւ դարձեալ դատաւորն ասէ ցՅոհաննէս, եթէ յոր կրօն իցես և զի՞նչ արուեստի գիտակ և կամ յոր քաղաքէ:

Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Ի կրօնից՝ Քրիստոսի ծառայեմ խաչելոյն և թաղելոյն վասն քաւութեան ազգի մարդկան, և յարուցելոյն ի մեռելոց յաւուր երրորդի, որ և առաքեաց զմեզ քարոզել յամենայն հեթանոսս և հաւատացուցանել ի նա:

Եւ ասէ դատաւորն ցնա. Թագաւորն մեր բարեպաշտ՝ վասն քարոզութեանցդ այդոցիկ առաքեաց զքեզ այսր, և այդրէն դու այդպիսի՞ բանս խօսիս. և արդ՝ յայսմհետէ ուսիր, պիղծ անարժան, պաշտել զաստուածքս մեր զանմահքս, և հաւանեաց թագաւորական օրինացն և մի խաբեր զմարդիկ յաղաքս՝ մարդոյ մեռելոյ և բազում անկարգութեանց նորա :

Եւ ասէ Յոհաննէս. Ես զանմահն պաշտեմ եւ զնա քարոզեմ, որք կամին սրբութեամբ եւ արդարութեամբ եւ առաքինութեամբ ընդունել:

Եւ ասէ դատաւորն. Ոչ է մեզ պիտոյ շատաբանել եւ լսել ի պիղծ բերանոյ քումմէ, այլ հրամայեմ քեզ, որոշեալ զանձն քո ի վարդապետութենէդ քումմէ յայդմանէ. եւ բեր զեղբայր կնոջ իմոյ զԱպողոնիդեայ եւ կացո զնա առաջի քաղաքացուոցս ի տան իւրում:

Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Ի վարդապետութենէս յայսմանէ ոչ է ինձ հնար որոշել, դատաւոր, յորում եւ ճշմարտութեան յոյսն առաջի կայ ինձ. իսկ յաղագս Ապողոնիդէի փիլիսոփայի որդւոյ Միռոնոսի, ոչ եմ նմա պարտապան չարի՝ որպէս դատապարտէր զիս. բայց հրամայեալ ինձ, դատաւոր, եւ առաքեցից զաշակերտս իմ եւ զայ ածէ զնա առ քեզ, եւ նա գոր զիտէ վասն մեր՝ հաւանեցուցէ զքեզ. քանզի առանց յանդիմանելոյ նորա զմեզ եւ կացուցանելոյ զչարիս մեր առաջի քո՝ ոչ կարես սպանանել զմեզ:

Եւ զայս լուեալ դատաւորին, հրամայեաց այնպէս առնել, եւ տանել անդրէն զՅոհաննէս ի բանտ եւ դնել զնա ի կրկին շղթայս:

Եւ ասէ Յոհաննէս. Թող նախ գրեմ թուղթ եւ ապա տանին դնել զիս յերկաթս: Եւ հրամայեաց դատաւորն տալ նմա թուղթ եւ թանաք, զի այսպէս էած զմտաւ, եթէ զկախարդութիւնսն կամի լուծանել գրով: Եւ առեալ Յոհաննու զքարտէսն, գրեաց ի նմա այսպէս.

Թանուն Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն սրբոյ. Ես առաքեալս Յիսուսի Քրիստոսի Որդւոյն Աստուծոյ, պատուիրեմ քեզ, դե տագնապող, որ բնակեալդ ես յԱպողոնիդէ փիլիսոփայ, եւ ի ստեղծուածոյդ Աստուծոյ եւ այլ մի եւս մտաներ ի դմա. այլ մերժեաց արտաքս ի կղզւոյս յայսմանէ եւ մի մերձենար այլ եւս ի մարդ. այլ երթ դադարեալ յանջրդին տեղւոջ ուր ոչ կամիս: Եւ արդ, ես Յոհաննէս, յանուն Հօր

և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ պատուիրեմ քեզ, դե տագնապող, այդպէս ելանել:

Եւ առեալ իմ զթուղթն՝ չոգայ ի քաղաքին յորում էր Ապողոնիդէս, քանզի ոչ էր հեռագոյն բայց միայն վեց մղոնաւ. և ի հասանելն ինձ անդ, խնդիր արարեալ տեղեկացայ յորում տեղւոջ օտարաբար դադարեալ էր: Եւ ի մերձենալն իմ առ նա, առ ժամայն մերժեալ հալածեցաւ ի նմանէ դէն: Եւ ասէ ցիս Ապողոնիդէ. Վասն է՞ր եկիր սյար՝ բարի աշակերտ բարի վարդապետի: Եւ ասեմ ցնա. Զհանճար քո դպրութեանդ եկի տեսանել, և տանել զքեզ առ ծնողսն քո և ի տան քում և առ դատաւոր քաղաքին քում:

Եւ յեկանել ի նմանէ դիւին, այնչափ եղեալ Ապողոնիդէ հաստատուն ամենայն իմաստութեամբ և հանճարով լի, առ ի սքանչանալ ինձ. և առ ժամայն պատրաստեալ նորա ինձ ջորէգրաստ, և իւր ձիազրաստ, և նստեալ ի վերայ նորա՝ գնացաք: Եւ ի հասանել մեղ առ դուռն քաղաքին, եհարց ցիս ասելով. Ո՞ւր իցեն դադարք վարդապետին. և ասացի, թէ դատաւորն վասն քո ի կրկին չլթայս էարկ զնա և եղեալ ի դժուարաբնակ բանտի: Եւ զայս լուեալ Ապողոնիդէ՝ ոչ երթեալ ի տան իւրում և ոչ խօսեցեալ ընդ ումեք յազգականաց իւրոց, այլ առ ժամայն առեալ զիս չոգաք ի թանտն. և աղաղակեալ ասաց ցբանտապետն, թէ բաց. և տեսեալ զնա Ապողոնիդեայ, անկաւ ի վերայ երեսաց իւրոց, երկիր պազանելով նմա. Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Արի որդեակ, օրհնեսցէ քեզ Աստուած: Եւ յարուցեալ Ապողոնիդեայ եհան զերկաթսն ի Յոհաննէ. և առեալ զնա ելաք արտաքս: Եւ ասէ Ապողոնիդէ ցբանտապետն. Եթէ ոք ասէ ինչ ցքեզ վասն մարդոյս այսորիկ, ասա՛, թէ Ապողոնիդէս արձակեաց: Եւ առեալ զմեզ, տարաւ ի տուն իւր, մինչդեռ նըստեալ կային ծնողքն նորա և եղբարքն, տրտմութեամբ և լալով վասն օտարանալոյ նորա. և յանկարծակի տեսեալ նոցա զԱպողոնիդէ՝ յարուցեալ

ամենեքին համբուրեցին զնա արտասուօք: Եւ ասէ հայր նորա Միռոնոս. Զի՞ եղև քեզ որդեակ, զի՞ փախեար ի տանէս քումմէ և արարեր մեծ վիշտ ծնողացս և եղբարցդ քոց և ամենայն ազգականաց: Եւ ասէ ցնա Ապողոնիդէ. Բազում մեղօք լի գտեալ տունս մեր յոյժ, և մտանելով ի սմա Յոհաննու առաքելոյդ Քրիստոսի, անգիտացաք զառաքիչ դորա թէ ո՞վ է, և կամ ո՞վ առաքեալդ ի նմանէ. և յազազո այսորիկ եղև ինձ այս, հայր իմ, որպէս զի ծանիցուք զառաքիչն և զառաքեալդ յառաքողէն:

Եւ զայս լուեալ Միռոնոսի յԱպողոնիդեսոյ որդւոյ իւրոյ, հաւատաց բանից նորա և ասէ. Եթէ այդպէս իցէ որդեակ՝ երթիցուք պատմեցուք դատաւորին. զի վասն թղթոյն քո զոր գրեալ էիր առ իս և ես ցուցի նմա, և նա իմ խորհրդակցութեամբ արկ զՅոհաննէս ի չղթայս և եղեալ ի բանտի: Եւ ասէ ցնա Ապողոնիդեսայ. Վասն այդորիկ, հայր իմ, գմտաւ հոգս ինչ մի ածեր. զի դատաւորն փեսայ մեր է, և զոր ինչ առնեմք՝ նա հաւանի և կամի, և զոր ասեմք առնէ: Եւ դարձեալ Ապողոնիդեսայ ասէ ցՅոհաննէս. Վարդապետ բարի, բանս ինչ ի պատուիրանաց քոց ուսո մեզ յօգտակարացդ յայդցանէ:

Ասէ ցնա Յոհաննէս. Ասա նախ դու մեզ որդեակ, եթէ ընդէ՞ր մերժեցար ի տանէս քումմէ և ի քաղաքէս քումմէ, յօտար քաղաք երթալով: Եւ ասէ Ապողոնիդեսայ ցՅոհաննէս. Պատճառ փախստեան իմոյ աստի՛ այս է. քանզի գիտի՛ն ծնողք իմ, եթէ մինչդեռ երեք տմաց էի ի տղայական հասակին, ի միում աւուր եղեալ կայի ի մահիճս խորագին քնով, և իկեալ ի կերպարանս մարդոյ իմն, կացեալ ի ձախոյ կողմանէ, և շարժեալ նորա զիս, զարթեայ ի քնոյ անտի, և նայեցեալ տեսի զնա, և էին աչք նորա իբրև զկայծակունս, և երեսք նորա իբրև զստուեր, և ասէ ցիս. Բաց գրեալն քո, և ես բացի, և մտեալ նորա ընդ բերան իմ, և զաղարեալ ի փորի իմում. և յայնմհետէ ծանուցանէր ինձ պատմելով, զամենայն զոր ինչ լինելոց էր ի տան

մերում՝ յաղագս բարւոյ կամ չարի. և գոլով քո
այսր, ասէ ցիս. Եւ փախիր աստի Ապողոնիդէ, զի
մի չարաւ մեռցիս. քանզի այրդ այդ Յոհաննէս որ
եկեալ դադարեալ է ի տան ձերում՝ կախարդ է, և
խնդրէ սպանանել զքեզ: Եւ այնչափ ստիպեալ նո-
րա զիս, մինչև հալածեալ մերժեցայ. և տարեալ զիս
ի քաղաքին յայնմիկ, այլ ոչ ևս տայր ինձ թոյլ
դառնալ աստ, ասելով, եթէ մինչև ցմեռանել Յո-
հաննու չարիւ, ոչ է հնար դառնալ քեզ ի տուն քո
և ի քաղաքին քում. և տարեալ զիս առ Կինոպաս.
Հարցի ցնա վասն այսորիկ, և նա զնոյն ասաց: Իսկ
գոլով աշակերտիդ քո ի քաղաքին յայնմիկ ի տե-
ղւոջն՝ յորում էի դադարեալ, և ի տեսանելն իմ
զգա՝ առժամայն դեն որպէս ի տղայական հասակին
դիւրագոյն մտեալ ընդ բերան իմ, ըստ նմին օրի-
նակի դիւրագոյն փութապէս արտաքս ել ի փորոյ
իմմէ. և ի մերժելն նորա յինէն՝ ի բազում ծան-
րութենէ թեթեացաւ անձն իմ. և բազում յաջո-
ղութիւն հանճարոյ ընկալան միտք իմ և բարի կա-
մաց՝ յաղագս գալստեան աշակերտիդ քո:

Եւ ասէ Յոհաննէս. Կամի՛ս, որդեակ Ապողոնիդէ,
տեսանել զգորութիւն խաչելոյն. սրպէս ոգին պիղծ,
որ բնակեալ էր ի փորի քում և տազնապէր զքեզ,
ի գալ մեր ի տան ձերում զահի հարաւ ի գօրու-
թենէն Քրիստոսի, և ոչ կամելով մերժել ի քէն,
յաղագս այնորիկ ստիպեաց և հալածական մերժեաց
զքեզ ի տանէս քումմէ: Եւ արդ լուր և գիտասլիր
որդեակ Ապողոնիդէ, թէ ոչ միայն տու ի տեսանել
ոգին չար և պիղծ սարսեալ հալածի անուամբն
Քրիստոսի, այլ և թղթովք գօրութեամբ նորա անե-
րեայթ հալածեմ զնոսա:

Եւ առեալ Յոհաննէս յինէն զթուղթն՝ զոր
տուեալ էր յիս յաղագս հալածանաց դիւին, եցոյց
Ապողոնիդեայ, և առեալ ընթերցեալ զնա և կալեալ
զթուղթն առ իւր: Եւ առեալ Ապողոնիդէ զՅոհաննէս
և զիս և զհայրն իւր և զեղբարսն իւր, և չոգաք առ
դատաւորն. և պատմեաց նմա յաղագս ամենայնի

որ ինչ պատահեալ էր նմա ի դիւէն. սոյնպէս և զբարեգործութիւնն Յոհաննու որ առ նմա. և զայն ամենայն լուեալ ի նմանէ դատաւորն, յայնմհետէ գութ մեծ և սէր անկեալ ի սիրտ նորա, ի վերայ վարդապետին իմոյ Յոհաննու. և առեալ զմեզ ի տանէ դատաւորին՝ զարձաք ի տուն իւրեանց, և էաք անդ բազում համարձակութեամբ:

Եւ առեալ Յոհաննէս յաստուածական պատուիրանաց, սկսաւ ուսուցանել զամենեանս որք էին ի տանն Միռոնոսի, և նոցա մեծաւ ուրախութեամբ ուսեալ յաստուածային գրոց զկարգս հաւատոյ քրիստոնէութեան, աղաչեցին միաբան զՅոհաննէս մկրտել զնոսա, և նորս մկրտեալ զնոսա զամենեանս յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ:

Եւ զայն տեսեալ կնոջ դատաւորին՝ զստերն Միռոնոսի, թէ որպէս լուսաւորեցաւ տուն հօր նորա առհասարակ ի Յոհաննէ հաւատովն որ ի Քրիստոս, և ցանկացեալ վարդապետութեան նորա յոյժ, ասէ ցայրն իւր. Ահաւասիկ տուն հօր իմոյ ամենեքին առհասարակ հաւատացին ի Քրիստոս Յիսուս՝ յԱստուածն խաչեցեալ ըստ վարդապետութեանն Յոհաննու, և արդ կամեաց տէր զի փառաւորեսցի և մեր տունս որպէս և տուն հօր իմոյ: Եւ ասէ դատաւորն ցկին իւր. Խռուհիպի. ոչ գիտես կին, եթէ որչափ յիշխանութեանս յայսմիկ եմ, ոչ կարեմ զայդ առնել: Ասէ ցնա Խռուհիպի կին իւր, մանաւանդ յիշխանութեանդ կարես զայդ առնել. և պարիսպ և ամրութիւն լինել մեզ ամենեցուն և վարդապետին մերոյ Յոհաննու՝ ընդդէմ հալածչաց մերոց: Եւ ասէ ցնա դատաւորն. Գիտա՞յիր կին, զի ատելի է հաւատ քրիստոնէից ոչ միայն թագաւորաց այլ և ամենայն մարդկան. և եթէ մկրտիմ այժմ, սկսանիմ հակառակ լինել վասն ձեր՝ ընդդէմ հրամանաց թագաւորին և ամենայն կռապաշտից, և կորնչիմք ամենեքեան առհասարակ. և կամ երթան առ թագաւորն դատախազել զմէնջ, և նա տանջէ զմեզ զամենեանս. բայց թէ իցեմ և ես ի կրօնս

յայտասիկ, որպէս թերածու երեւիմ կռապաշտացդ յաչս մարդկանս. այլ ոչ եթէ յայսմհետէ ընդդիմանամ Քրիստոսի, այլ պահեմ ի ծածուկ զպատուիրանս նորա, և լինիմ օգնական և խնամածու որ հաւատան ի Քրիստոս. և յետ այսորիկ գտանելով ինձ ժամանակ աներկիւղ ի թագաւորէն, լինիմ և ես քրիստոնեայ յանդիման ամենեցուն : Եւ արդ զու կին, առ զորդիդ մեր, և երթ ի տուն հօր քո, և անդ ուսարուք ի Յոհաննէ և լուսաւորեցարուք մկրտելով ի նմանէ առ ի պահել ձեզ ճշմարտապէս զպատուիրանսն Քրիստոսի, և զգոյշ լեր կին, մի ինչ բան մի ի պատուիրանացն Յոհաննեու արհամարհեր, այլ և զխորհուրդս իմ մի յայտներ ումեք, մինչև լինել ինձ կատարեալ քրիստոնեայ. քանզի կռապաշտական օրէնքն տանջեն որ զխորհուրդ աստուածական յայտենն. որչափ ևս առաւել օրէնք քրիստոնէականք և քարոզ Յոհաննեու յաղագս Քրիստոսի առաքողի նորա : Եւ արդ տես կին, զգոյշ լեր յամենայն բանս բերանոյ նորա քեզ և որդւոյդ մերում միաւորի :

Եւ զայս ամենայն լուեալ խռուսիպի կին դատաւորին յառնէն իւրմէ, առժամայն մեծաւ ուրախութեամբ առեալ զորդին իւրեանց, չոգաւ ի տուն հօր իւրոյ Միռոնոսի : Եւ ի հասանել նորա անդ, նախ Յոհաննեու երկիր եպագ, և ապա հօր և մօր իւրոյ և եղբարց : Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Վասն է՞ր պատճառանաց եկիր առ մեզ դուստր խռուսիպի : Եւ նա ասէ. Վասն այսորիկ եկի ի տուն հօր իմոյ, վարդապետ, որպէս զի փառաւորեսցի տուն իմ ի քէն, որպէս և տունս հօր իմոյ : Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Քաջալերեցուցէ Աստուած զսիրտ քո և զառն քո ի խորհուրդդ յայդմիկ, և զորդւոյն ձերում, որպէս և զտուն հօր ձերոյ : Եւ դարձեալ անկաւ խռուսիպի ի վերայ երեսաց իւրոց երկիր պազանելով Յոհաննեու և ասէ. Վարդապետ բարի, տուր ինձ և որդւոյս իմում զառ ի Քրիստոս զկնիքն, զի համարեսցուք ի թիւ տանս հօրս մերոյ : Եւ ասէ

ցնա Յոհաննէս. Երթիցուք և խօսեսցուք ընդ առն քո, և կամօք նորա արասցուք զայդ: Յայնժամ Խռուսիպի պատմեաց Յոհաննու զամենայն զոր լուեալ էր յառնէ իւրմէ. և նա ուրախ եղեալ յոյժ, զի կամօք դատաւորին եկեալ կին նորա ի մկրտութիւն. և ուսուցեալ նմա զամենայն կարգս պատուիրանաց զգուշութեամբ պահել, և մկրտեաց զնոսա յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ: Եւ տեսեալ Միռոնոսի զմկրտել զստերն իւրոյ և զորդւոյ նորա, ուրախութեամբ մեծաւ ցնծացաւ հոգի նորա. և առեալ ինչս բազումս և բերեալ եղ առ ոտս առաքելոյն Յոհաննու, և ասէ ցղուստրն իւր. Ահաւասիկ ինչս բաւականս ի պէտս ձեր, և ի սեղան իմ կերէք և արբէք, և մի այլ ևս մերժիք ի տանէս մերմէ, դառնալ անպրէն առ դատաւորն, զի մի երբէք արհամարհիցէք զպատուիրանն Քրիստոսի: Եւ ասէ ցՄիռոնոս զուստրն իւր. Եղիցին ինչք քո հայր իմ ի տան քում, և ես և որդիդ իմ երթամք ի տան իմում, և կայ մեր ոսկի և արծաթ բազում և այլ ինչք, և զայն առնումք և զամք դադարեմք աստ: Եւ զայս լուեալ Յոհաննու, ասէ ցՄիռոնոս. Ոչ զքո բանդ ընդունիմք, և ոչ զդստեր քում. զի ոչ առաքեաց զմեզ Քրիստոս բաժանել զկանայս յարանց կամ զարս ի կանանց. մանաւանդ զի զուստրն քո միաբանութեամբ առն իւրոյ հաւատաց ի Քրիստոս. և արդ երթիցեն խաղաղութեամբ ի տունն իւրեանց զուստր քո և որդի իւր. քանզի հաւատամ ի Քրիստոս առաքիչն իմ, վասն որոյ քարոզեմ զսքանչելիս նորա, եթէ և այր դորա եղիցի քրիստոնեայ: Իսկ զինչս քո զոր ընծայեցեր զստեր քոյ և դա ոչ ընկալաւ, տուր փոխ Քրիստոսի, որպէս ասէ բանն ճշմարտութեան. Թէ որ ողորմի աղքատի փոխ տայ Աստուծոյ. և որք կերակրեն զաղքատս կարօտեալս՝ ընկալցին զհատուցումն բարի, և արարէք այցելութիւն այնպիսեացն, որպէս ասաց Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս, եթէ ողորմեցարուք ողորմեալք, տուք և տացի ձեզ, և որով չափով չափէք՝ չափեսցի ձեզ:

Եւ զայս վարդապետեալ նոցա Յոհաննու, արձակեաց զԽռուարիի ի տուն իւր:

Եւ ի միւսում աւուրն առեալ Միւռոնոսի ինչս բազումն, և բերեալ եղ առ ոտսն Յոհաննու ասելով. Առ զայդ վարդապետ բարի և տուր աղքատաց: Ասէ ցնա Յոհաննէս. Ահաւասիկ ընկալայ զյօժարութիւն քո, զի փորձեցի զքեզ ըստ կամացն Աստուծոյ, և արդ զքոյդ դու տուր քոյին ձեռօքդ: Եւ յայնմ հետէ սկսեալ Միւռոնոս բաշխել զամենայն՝ յօժարութեամբ յաղքատս և ի տնանկս և ի կարօտեալս. և Քրիստոս օր ըստ օրէ յաւելոյր ի բարութիւնս նորա, բղխելով որպէս յանարատ աղբերէ, վասն զի խնդութեամբ տայր Աստուծոյ; որում փառք յաւիտեանս:

ՅԱՂԱԳՍ ՎԱՍԼԻ ԵՒ ԿՆՈՋ ՆՈՐԱ

Թէ ՈՐՊԷՍ ԼՈՒՍԱՒՈՐԵՑԱՆ Ի ՅՈՀԱՆՆԷ

Քանզի այր ոմն էր մեծատուն ի քաղաքին յայնմիկ, որոյ անուն վասիլ, և կնոջ նորա անուն՝ Շնորհք. և էր ամուլ, ոչ երբէք զաւակ արարեալ: Եւ ի միում աւուր եկեալ վասլի առ քեռորդին Միռոնոսի, որում անուն Ռուդոնիոս, և նա մեծատուն յոյժ և տակաւին ևս կռապաշտ էր: Եւ ասէ ցնա վասիլ. Զի՞նչ ասես յաղագս քեռւոյն քո Միռոնոսի, որպէս հաւանեցան ամենեքեան նոքա առ հասարակ՝ քարողութեանն առն այնմիկ օտարի, և այնչափ լուրթեամբ որոշեցան ի մէնջ, առ ի չմերձենալ նոցա առ մեզ, ի նստել կամ յառնել կամ ի խօսել ընդ մեզ. և արդ պատմեա ինձ, եթէ զի՞նչ է վարդապետութիւն նորա: Եւ ասէ Ռուդոնոս ցվասիլ. Զվարդապետութիւն նորա ոչ գիտեմ, բայց սքանչանան ամենեքեան վասն նորա ասելով, եթէ զոր ասէ՝ ոչ վրիպի բան մի ի բերանոյ նորա: Եւ ասէ ցնա վասիլ, եթէ խօսեաց ընդ նմա, թերեւ արաոցէ կին իմ զաւակ: Ասէ ցնա Ռուդոնոս. Եթէ որպէս պատմեն զսքանչելագործութիւն նորա մարդիկ, ասեմ՝ թէ և զայդ կարօղ է առնել: Եւ զայս լուեալ վասլի՝ առժամայն ել ի տանէն Ռուդոնոսի, չոգաւ ի տունն Միռոնոսի խօսել ընդ Յոհաննէս. և գլով նորա անդ, եհարց ցմի ոմն ի ծառայիցն Միռոնոսի, եթէ աստ է առաքեալն Քրիստոսի Յոհաննէս: Եւ նա ասէ. Աւասիկ է: Եւ ասէ ցնա վասիլ, եթէ կամիմ խօսել ընդ նմա: Եւ նորա երթեալ պատմեաց Միռոնոսի, և նա ասաց Յոհաննու, եթէ թագաւորական ոմն տռիվովն, վասիլ, որ

վերակացու է դրան քաղաքիս, եկեալ այսր՝ կամի խօսել ընդ քեզ: Եւ զայս լուեալ Յոհաննու՝ առժամայն յարեալ, ել ընդ առաջ նորա. և տեսեալ զնա Վասիլ՝ անկեալ երկիր եպագ նմա: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Կատարեաց Աստուած զամենայն խընդրուածս քո, և երանեալ է այր որ ոչ փորձեցէ զԱստուած ի սրտի իւրում. սակայն Վասիլ երբեմն և Խորայեւացիքն փորձեցին զԱստուած ի սիրտս իւրեանց, որ անփորձն է, որ և զսպառաժ վէմն հերձեալ՝ բղխելով նոցա զգետս ջրոց, որպէս զի արբցեն ի նմանէ և յագեացին անհաւանեալքն. սոյնպէս և զհաց՝ յերկնից առաքէր նոցա, որպէս զի կերիցեն անգոհացողքն՝ առանց աշխատանաց. սոյնպէս և զմիս լորամարգին տայր նոցա առատաբար, ըստ իւրաքանչիւր մտաց ցանկութեանց նոցա, այլ նոքա ոչ հաւատացին ի տուողն յայսմ ամենայնի ի Քրիստոս, անզգամքն և ամպարիչտքն և խստացեալքն և կորացեալքն սրտիւք:

Եւ արդ ո՛վ Վասիլէ, մի փորձեր զԱստուած, և ոչ եկեցէ ի վերայ քոյ փորձութիւն չարեաց, այլ հաւատաւ ի նա, և նա կատարէ զամենայն խընդրուածս սրտի քոյ: Եւ տեսեալ Վասիլ եթէ զամենայն խնդրուածս սրտի նորա ծանուցեալ էր Յոհաննու, զարհուրեալ սիրտ նորա յոյժ: Եւ կալեալ Յոհաննէս զձեռանէ նորա ասէ ցնա. Որդեակ Վասիլ, հաւատաւ ի Քրիստոս և նա ստուգապէս կատարէ զխնդրուածս սրտի քոյ: Եւ ասէ Վասիլ. Հաւատացի և հաւատամ. բայց աղաչեմ զքեզ, վարդապետ բարի, խնդրել քեզ յԱստուծոյ զի առասցէ կին իմ զաւակ: Եւ ասէ Յոհաննէս. եթէ հաւատաս՝ տեսցես զփառսն Աստուծոյ: Յայնժամ ընկալեալ ի նմանէ Վասիլ զկարգ երեխայութեան և երկիր պագեալ նմա, ել զնաց ի տուն իւր, և պատմեաց կնոջ իւրում զոր առ և ընկալաւ ի Յոհաննէս:

Եւ ի միևսում ասուրն, առեալ նորա զկին իւր և եկեալ ի տուն Միռոնոսի՝ առ Յոհաննէս, և մտեալ

երկիր պազին նմա: Ասէ Յոհաննէս ցկին Վասիլ .
 Շնորհք՝ շնորհքն Քրիստոսի լուսաւորեսցէ զսիրտ քո
 և զսիրտ առն քոյ, և տացէ քեզ Աստուած պտուղ
 բարի յորովայնէ քումմէ: Զայս ասացեալ նոցա, և
 այլ բաւանդակ վարդապետեալ նոցա յաստուածային
 պատուիրանաց, և առժամայն հանգեաւ շնորհքն
 Աստուծոյ ի վերայ նոցա, և աղաչեցին զՅոհաննէս
 մկրտել զնոսա. և նորա մկրտեալ զնոսա յանուն
 Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ: Եւ աղաչեաց Վասիլ
 երթալ մեզ ի տուն նոցա. և առեալ զիս Յոհաննէս
 չոգաք ի տուն նոցա, և օրհնեաց Յոհաննէս զտուն
 նոցա. և դարձաք ի տունն Միռոնոսի: Եւ յայնմ
 հետէ ընկալեալ կինն Վասիլ զյղութիւն և ծնաւ
 որդի, և անուանեցին զնա ծնողքն նորա Յոհաննէս,
 նախ քան զծնանելն նորա: Եւ առեալ Վասիլ ինչս
 բազումս՝ երբր առ Յոհաննէս վասն տրոց աղբա-
 տաց. և ասէ ցնա Յոհաննէս. Երթ սրդեակ, դքոյդ
 դու տուր, և գանձեսցես գանձս յերկինս. և արա-
 րեալ Վասիլ այնպէս:

Եւ յետ անցանելոյ երկու ամաց, անկաւ յիշ-
 խանութենէ դատաւորն Լաւռենգ՝ փեսայն Միռո-
 նոսի, և եկեալ ի տուն աներոյ իւրոյ, ասէ ցՅոհան-
 նէս. Վարդապետ բարի, զքօսանք աշխարհիս խեղ-
 դեալ էր զմիտս իմ, և որոշեալ զիս յօգտակար
 վարդապետութենէ քումմէ. և արդ աղաչեմ զքո
 սրբութիւնդ, զի և զիս լուսաւորեսցես և սրբեսցես,
 յառաջագոյն ներկեալ աղտեղութեանցս: Եւ առեալ
 Յոհաննէս յաստուածական պատուիրանացն ուսոյց
 զնա. և տուեալ նմա զկարգ երեխայութեան՝ խոս-
 տովանելով զխաչեցեալն, և ապա մկրտեաց զնա ա-
 մենայն տամբ իւրով, ծառայիւք և աղախնիւք, յա-
 նուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ. և գնաց ի
 տունն իւր ցնծութեամբ և ուրախութեամբ մեծաւ
 փառաւորելով զԱստուած յաւիտեանս ամէն:

ՅԱՂԱԳՍ ԽՈՌԻՍՈՍԻ ԵՒ ԿՆՈՋ ՆՈՐԱ՝

Ե Թ Է Ո՛Ր Պ Է Ս Լ ՈՒ Ս Ա Ի ՈՐ Ե Յ Ա Ն

Ի ՅՈՎՀԱՆՆԷ

Քանզի էր ոմն ի քաղաքին յայնմիկ՝ անուն նորա խռիւսիսի, և անուն կնոջ նորա լուսին, և ունէին որդի մի միամօր, այսահար տագնապետալ. և էր խռուսոս իշխան ի քաղաքին, և զայնչափ նշան պանչելեաց լուեալ նորա ի Յոհաննէ, առ ի զօրու թենէ խաչելոյն. և առեալ զորդին իւր և եկեալ ի տուն Միռոնոսի: Եւ տեսեալ զնա Յոհաննէս, ասէ ցնա. Ո՛վ խռուսոսի, մեղք քո մահացուցանեն զորդիդ քո, և արդ մերժեա ի քէն զկաշառս առնուլ և ունիցիս գովութիւն յԱստուծոյ. ապա թէ ոչ՝ և դու չարիւ տանջեսցիս: Եւ ասէ խռուսոս ցՅոհաննէս. Կամիմ վարդապետ զի եկեսցես ի տուն ծառայիս քո: Եւ ասէ Յոհաննէս. Ոչինչ պիտոյ է մեզ ի տանէ քումմէ, բայց միայն անձինք ձեր: Եւ ասէ խռուսոս. Վարդապետ բարի, զի՞նչ արարից զի սրբեսցես զորդի իմ յողոյն չարէ: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Եթէ հաւատաս ի խաչելեալն՝ սրբեսցի որդիդ քո: Եւ ասէ խռուսոս. Հաւատամ, մանաւանդ եթէ սրբեսցի որդիդ իմ:

Եւ կալեալ Յոհաննէս զաջոյ ձեռանէ որդւոյ նորա, և տեսնազրեաց երիցս անգամ զճակատ նորա, և առժամայն մերժեցաւ ի նմանէ ոգին պիղծ: Եւ զայն տեսեալ խռուսոսի, անկաւ ի վերայ երեսաց իւրոց և երկիր եպագ Յոհաննու: Եւ առեալ Յոհաննէս յաստուածական պատուիրանաց ուսոյց նմա. և առեալ նմա զկարգ երեսայութեան

հաւատալ ի Քրիստոս: Եւ նորա ընկալեալ ուրախութեամբ չոգաւ ի տուն իւր, առեալ զկին իւր և ինչս բազումս և եկեալ անդրէն ի տուն Միռոնոսի, և ասէ ցՅոհաննէս. Վարդապետ բարի, առ զինչս զայսոսիկ, և տուր ինձ և կնոջս իմ և որդւոյդ իմ զՔրիստոսական կնիքն: Եւ ասէ Յոհաննէս. Քրիստոսական կնիքն ոչ խնդրէ վարձս և ընչից ցանկալ առնուլ, բայց միայն հաւատ բարի. և արդ զնա, տուր զայդ ի պէտս կարօտելոց, և դու ընկալ քեզ զՀնորհսն Աստուծոյ. և վարդապետեալ նոցա, մկրտեաց զնոսա յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ, և արձակեաց զնոսս ի տունս իւրեանց:

Եւ եղեալ մեզ ի տունն Միռոնոսի երեք ամաց ժամանակ, զամենայն հաւատացեալսն ի Քրիստոս անդր մկրտելով: Եւ յետ երից ամաց, առեալ զիս Յոհաննէս և չոգաւ ի տեղւոյ հրապարակին՝ մերձ առ մեհենատունն Ապողոնոսի. և ժողովեալ անդր բազում ժողովրդոց: Եւ նորա սկսեալ ի վարդապետել, և բազումք հաւատացին ի վարդապետութիւն նորա, և ոմանք ոչ հաւատացին. քանզի չքահանայք մեհենատանն յերկուացուցանէին զնոսա ասելով, եթէ մի ընդունիք զբանս խաբերայիդ այդորիկ, որ յաղագս չարարուեստ կախարդութեան իւրոյ աքսորեցաւ ի կղզիս յայս, և կորացան սիրտք ձեր ամենեցուն անգիտանալով զճանապարհն ճշմարտութեան, և հաւատալ բանից միոյ աքսորելոյ, և անարգել զմեծամեծ աստուածս և արհամարհել զհրամանս թագաւորաց:

Եւ զայն լուեալ Յոհաննու, ասէ ցքահոնայսն Ապողոնի. Երիցի տունդ Ապողոնոսի աւեր. և ընդ բանսն Յոհաննու, անկեալ կործանեցաւ տաճարն Ապողոնոսի ի հիմանէ, ոչ մնալով քար ի քարի վերայ, և ոչ սք վնասեցաւ յանկանել տաճարին:

Զայն տեսեալ չքահանայիցն, բուռն հարին ի Յոհաննէս և գան հարին զնա յոյժ և վէրս ի վերայ եղին, և տարեալ արկին զմեզ ի խաւարային բանտի, և եղին պահապանս պահել զմեզ. և ինչ

քեանք չոգան պատմեցին դատաւորին, եթէ Յոհաննէս աքսորեալն ըստ հրամանաց թագաւորին, այժմ չարարուեստ կախարդութեամբն իւրով կործանեաց զտաճար մեծի աստուծոյն Ապողոնոսի: Եւ զայն լուեալ դատաւորին տրտմեցաւ յոյժ, և առաքեաց տանել արկանել յմեղ ի բանտ. և եղեալ զՅոհաննէս յերկաթս՝ մուծին զմեզ ի ներքսագոյն բանտին:

Եւ զայս լուեալ Միռոնոսի, փութապէս երթեալ առ դատաւորն Ալիւդաս, որ փոխանակ փեսայի նորա ընկալեալ էր զդատաւորութիւնն. և էր նա ի Սինոպէ Պոնտացւոց, իսկ հաւատով ի կուսպաշտական կրօնից ի պաշտօնատարութիւն Ապողոնոսի: Եւ մտեալ Միռոնոսի և որդւոյ նորա Ապողոնիգեսայ, աւսն ցդատաւորն, եթէ բազում բարիս գործեալ է առ ամենայն մարդիկ, բայց եթէ այժմ սպանանես զայր՝ որ ամենայն վտանգելոց ի պէսպէս ախտից և հիւանդութեանց արագ բժիշկ գտեալ և զառողջութիւն պարգեւեալ առ ամենայն նեղեալս և վիրաւորեալս առանց վարձու և կեղծաւորութեան, և այնչափ բարեգործութեան քո մի գտանիր պարտաւոր վնասու յամենայն հիւանդացեալս. աղայեմք և հայցեմք ի քո վայելչաբար մեծութենէդ, յաղագս առն այնորիկ օտարի, որպէս զի տացես զնա մեզ: Եւ եթէ ունի ոք ընդ նմա տսել ինչ, կացուցէ առաջի քո իշխանութեանդ, և եթէ արժանի են, մահու պարտաւորեսցին, և եթէ անպարտ են պատժոց՝ ի մէնջ ունիս խնդրել զնոսա յորժամ և կամիս: Եւ սսէ դատաւորն. Լուայ զնմանէ ի բազմաց եթէ կախարդ է, և զամենայն մարդիկ կախարդէ. եթէ առնուք զնոսա, թերևս աներեւոյթ լինին ի ձէնջ չարարուեստ կախարդութեամբ, և ապա զի՞նչ ունիք ասել: Եւ սսէ Ապողոնիգէ ցդատաւորն, եթէ զլուիք մեր լիցին ընդ Յոհաննու ի պարտաւորութիւն մահու, վասն փախչելոյ նոցա, և ոչ միայն զլուիք, այլ և ամենայն ինչք մեր:

Եւ զայս լուեալ ի նմանէ դատաւորն, հրամայեաց տալ զմեզ ի նոսա, քանզի էին նոքս վեհա-

գոյնք ի քաղաքին յայնմիկ: Եւ եկեալ Ապողոնիգեայ՝
սոս զմեզ ի բանգէն և տարաւ ի տունն իւրեանց:
Եւ ասէ Միռոնոս ցՅոհաննէս, եթէ յայսմհետէ
նիստ ի տան ծառայիս քո և մի ելաներ ի քաղաքդ.
զի չար մարդիկ և անզգամ կան ի քաղաքիս յայս-
միկ, և երկնչիմ եթէ գուցէ հրբէք սպանանիցեն
զձեզ: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Ո՛վ Միռոնոս. ո՛չ
առաքեաց զիս Գրիստոս լուել ի տան ուրուք, և ոչ
պիտոյ է ինձ տուն ումեք. այլ առաքեաց յանզգամ
և ի չար մարդիկ՝ որպէս ասացեր. քանզի առաքե-
լով զմեզ՝ այսպէս պատուիրեաց. Եթէ ահաւասիկ
առաքեմ զձեզ իբրև զոչխարս ի մէջ զայլոց, և մի
երկնչիք ի նոցանէ. և դարձեալ ասաց, եթէ ի ձեռն
բաղում վշտաց և նեղութեանց Հանդերձեալ էք մը-
տանել յարքայութիւն Աստուծոյ. վասն զի և մեք
ունէաք տունս և ստացուածս ոչ սակաւս. ասելով
ցմեզ Յիսուսի՝ Թողէք զայդ և եկայք զկնի իմ, և
Թողեալ զամենայն գնացաք զկնի նորա: Եւ այժմ վասն
անուան նորա պատրաստ եմք անարգանաց և զանից
և բանտից և Հալածանաց, և մահս յանձն առնուլ
և ի նմանէ ոչ որոչել. քանզի վասն ամենայն նե-
ղութեանցս այսոցիկ փրկեացուք ի Հանդերձեալ դա-
տաստանացն և յաւիտենական տանջանացն, զոր
պատրաստեալ է այնոցիկ որ ոչ հաւատան ի նա:

Եւ զայս ասացեալ Յոհաննու, առ զիս և չոգաք ի
տեղւոյ անուանելոյ Դիքիոն. և անդ էր անդամա-
լոյծ մի եղեալ, և յանցանել մեր առ նովաւ, ասէ
ցՅոհաննէս. Վարդապետ քրիստոնէից, մի զանց
առներ զծառայէս քումմէ: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս.
Ձի՞նչ կամիս: Եւ նա ասէ. Հաց մի ունիմ և ող-
կոյզ մի փոքր, և արդ մի դարչիր ի ծառայէս
քումմէ, այլ նիստ և կերիցուք զայդ, քանզի և ես
օտար եմ. և զոլով ինձ ի տեղւոյս յայսմիկ, հասին
ի վերայ իմ մեղք իմ և մեղք հարց իմոց, և զօսա-
ցուցեալ զիս արարին այսպէս. և այժմ տեսանելով
իմ զձեզ միեթարեցաւ սիրտ իմ: Եւ զայս լուեալ
Յոհաննու տրտմեցաւ, և արտասուելով ասէ ցնա.

Առ ի քէն ճաշակեացուք այսօր և ուրախ եղիցուք ընդ միմեանս. և զայս ասացեալ գնացաք ի նմանէ:

Եւ հանդիպեալ մեզ կին մի այրի և ասէ ցՅոհաննէս. Տէր իմ, ցոյց ինձ, թէ ո՛ւր է տաճարն Ապողոնոսի: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Եւ ընդէ՛ր խնդրես զտաճարն: Եւ նա ասէ. Որդի մի ունիմ միամօր և ոգի չար մտեալ բնակեցաւ ի նմա, տագնապելով զնա յոյժ. և այժմ եկի հայցել ի սրբասնեալն Ապողոնոսէ բժշկել զնա: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Յորմէ՞ քաղաքէ ես: Եւ նա ասէ. Ոչ եմ ի քաղաքէ՝ այլ յազարակէ, և ոչ երբեք մտեալ եմ ի քաղաքիս յայսմիկ: Ասէ ցնա Յոհաննէս. Ո՞րչափ ժամանակ է յորմէհետէ մտեալ է ի նա ոգին չար: Եւ կինն աւսէ. Այս քառասուն օր է: Եւ յայնմհետէ անըմբռնելի է և ոչ ոք կարէ բուռն հարկանել զնմանէ, և դադարեցուցանել ի վայրագնաց չրջելոյն տագնապելով զնա: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Գնա՛ կին դու ի տուն քո՝ յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ, որդին քո մաքրեցաւ ի յոգւոյն չարէ: Եւ զայս լուեալ կնոջն՝ համարեցաւ թէ ի քահանայիցն Ապողոնոսի է, հաւատացեալ բանից նորա գնաց, և գտեալ զորդին իւր սրբեալ յայտոյն չարէ:

Իսկ մեք դարձաք առ անդամուլոյծն, և ասէ ցնա Յոհաննէս. Ահաւասիկ եկաք առ քեզ ի ճաշել, և արդ ո՞վ արասցէ մեզ սպասաւորութիւն: Եւ ասէ ցնա անդամուլոյծն. Տէր իմ, մանաւանդ յաշխատութիւն ածի գրեզ այսր, որպէս զի դուք ինձ սպասաւորէք. և ասէ ցնա Յոհաննէս. Ոչ այլպէս եղիցի, այլ արի՛ յանուն Յիսուսի Քրիստոսի Որդւոյն Աստուծոյ, սպասաւորեա՛ մեզ, և կալեալ զձեռանէ՛ նորա յարոյց զնա ամենևին սուղջ. և սպասաւորեալ նորա մեզ, փառաւորելով զԱստուած, կերաք և արբաք առ նմա:

Եւ յարուցեալ չոգաք ի տունն Միռոնոսի և գրտաք զքեռորդի նորա անդ՝ զԽուդոնոս, և աղաչեաց զՅոհաննէս որպէս զի տացէ նմա զառ ի Քրիստոս զկնիքն. և ուտուցեալ զնա յաղագս Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ մկրտեաց զնա:

Եւ ի միևսում աւուրն եկեալ այրն այն անդամալոյժ՝ երկիր պագեալ Յոհաննու. և տեսեալ զնա ամենեցուն որք էին ի տունն Միռոնոսի, և քանչանային յոյժ վասն առողջութեան նորա, զի ճանաչէին զնա որպէս եղեալ կայր անդամալոյժ, և հարցանէին ցնա զպատճառս բժշկութեանն. և նա պատմեաց նոցա զեղեալսն ի Յոհաննէ. և աղաչեալ նորա զՅոհաննէս ասելով. Վարդապետ բարի, տո՛ւր ինձ զառ ի Գրիստոս զկնիքն. և ուսուցեալ զնա մկրտեաց յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ:

Եւ ի միևսում աւուրն ելաք ի տանէն Միռոնոսի և չոգաք ի տեղով անուանելոյ Վըռոկոյ. և էր տեղին այն ի ծովեզրն արուեստականաց կաշեգործաց: Եւ անդ էր այր մի Հրեայ կաշեգործ, անուն Կառէոս. և սկսեալ նորա վիճաբանել ընդ Յոհաննու ի Մովսիսեան օրինացն, բանս բազումս հակառակելով ընդ նմա. և նորա դադարեալ և լուեալ զամենայն բանս Հրէին Կառէոսի: Եւ սկսեալ Յոհաննէս զօրութեամբ և շնորհօք սուրբ Հոգւոյն մեկնել նմա, Թարգմանելով զամենայն պատուիրանս սրբոց մարգարէիցն յազազս Որդւոյն Աստուծոյ մարմնաւորութեանն և չարչարանացն և խաչելութեան և Թարգմանն և յարութեանն ի մեռելոց և համբարձմանն յերկինս, նստելոյ ընդ աջմէ Հօր յաթոռ փառաց և հանդերձեալ փառաւոր գալստեան նորա: Չայս ամենայն լուեալ Կառէոսն և ոչ հաւանեալ, այլ բազում հայհոյութիւն ասացեալ ամպարչտին: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Լռե՛ս Թշուառական. և առժամայն կարկեալ բերան նորա և եղեալ համր ոչ կարելով հանել բան ընդ բերանն իւր: Եւ զայն տեսեալ ամենեցուն և քանչանային ամենեքեան, զի զերկուս ժամս այնպէս պապանձեալ կայր Հրեայն Կառէոս: Եւ Յոհաննէս ասէ ցժողովեալսն. Ձի՛ գարմանայք ընդ այդ, որ ինքնին ածեալ ի վերայ անձին իւրոյ, հայհոյելով զճշմարիտ որդին Աստուծոյ. քանզի բանք մարարտաւանք և հայհոյութիւն՝ այսպէս պարտաւորեն զասացողս: Եւ մի

ո՞նք ի ժողովրդենէն փրկսովայ, որում անուն էր Մառիոն, ասէ ցՅոհաննէս. վարդապետ մեղ'ը քաղցրութիւն զգառնութիւն ոչ ճանաչէ. և ոչ կաթն զչարութիւն. զայս առական ասացեալ նմա. և կառէոս Հրեայն ականարկեաց նմա անկանել առ ոտան Յոհաննու, սոյնպէս անկաւ և ինքն. և աղաչէր փրկսովոսն ասելով. վարդապետ բարի, որպէս կապեցեր սոյնպէս և գթալով արձակեալ: Եւ ասէ Յոհաննէս. Անուամբ Յիսուսի Քրիստոսի խցաւ բերան նորա, և այժմ անուամբ նորա բացցի, և առժամայն ընդ բանն Յոհաննու խօսեցաւ Հրեայն կառէոս:

Եւ դարձեալ անտի չոգաք ի տունն Ռադոնոսի քեռորդւոյն Միռոնոսի. և եղեալ մեր զօրն զայն անդ: Եւ ի միւսում աւուրն եկեալ կառէոս ի խնդիր մեզ, և մտեալ անկաւ ի վերայ երեսաց իւրոց երկիրպագանելով Յոհաննու, ասելով. վարդապետ գիտեմք ի պատուիրանաց զի հարքն մեր զառնացուցին զԱստուած, և նա իւր բարեգթութեամբն թողութիւն շնորհեաց նոցա. և ես մեղայ և անօրինեցայ առ Աստուածն որ առաքեացն զքեզ, և արդ հայցեմ թողութիւն ի նմանէ և ի քէն. աղաչեմ որպէս զի տացես ինձ զքրիստոսական կնիքն: Եւ տուեալ նմա զկարգ երեխայութեան, և մկրտեաց զնա յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ, որում փառք յաւիտեանս ամէն:

ՅԱՂԱԳՍ ԿԻՆՈՊԱՍԱՑ

ԵՒ ԶԱՐԱՐՈՒԵՍՑ ԿԱԽԱՐԴՈՒԹԵԱՆՑ ՆՈՐԱ

ԶՈՐ ԱՐԱՐ ԱՌԱՋԻ ՅՈՀԱՆՆՈՒ

Քանզի էր ոմն ի Բատմայի կղզւոյն կախարդ՝ որոյ անունն Կինուպաս, և էր բնակեալ նա յայրի մի՝ Հեռի ի քաղաքէն քառասուն մղոնօք, ի տեղւոյ առնապատի, ի բնակարանս դիւաց. և ամենայն կըղզին այնպէս ունէին զնա որպէս զԱստուած, յաղաքս արհաւիր գործոցն զոր առնէր ի ձեռն դիւացն: Եւ տեսեալ քահանայիցն որպէս համարձակաբար քարոզէր Յոհաննէս, և ոչինչ հատոյց նմա դատաւորն յաղաքս տաճարին կործանման Ապողոնոսի, չոգան առ Կինուպաս և ռսեն ցնաւ. Ահաւասիկ ի բազում ամաց Հետէ ունիմք զքեզ օգնական ի կղզւոյն յայսմիկ, ով սրբասնեալդ Կինուպաս. և այժմ հայցեմք ի քոց օգնականութեանցդ, որպէս զի օգնեսցես մեզ ի տըրտմութեանս մերում, առ ի Յոհաննէ օտարէ և աքսորելոյ ի կղզւոյն յայսմիկ. քանզի չարարուեստ կախարդական գործովքն իւրովք՝ զմեծամեծս քաղաքին մերոյ յինքն յափշտակեաց, որոչելով ի մեծամեծ աստուածոց մերոց, առ ի հաւատալ յօտարոտի հաւատ. և բազում համարձակութիւն ունելով առ նոսա, այնչափ անկարգութիւնս արարեալ նորա ի կղզւոյն յայսմիկ, որչափ և զտաճարն Ապողոնոսի կործանեաց. և մեք յաղաքս այսորիկ բռնուն հարաք զնմանէ հանդերձ բազում ժողովրդօք, և տարաք ռադատաւորն, պատմելով նմա զամենայն եղեալսն առ ի նմանէ. և նորա եղեալ զնա ի բանախ. և յայնժամ երթեալ Միռոնոսի և որդւոյ նորա Ապողոնի-

դեայ, երաշխաւորեալք առին ի նմանէ և արձակեցին. և այժմ անուն քո ոչ յիշատակի ի մարդիկ, զի ամենեքեան զնացին զկնի մոլորութեան նորա:

Եւ զայս լուեալ Կինոպասայ ի քահանայիցն Ապողոնոսի, ասէ ցնոսա. Դուք գիտէք որ ոչ եմ երբեք ելեալ ի տեղւոյն յայսմանէ, և ոչ է ինձ արժան մերժիլ ի կղզւոյս յայսմանէ և զալ անդ. բայց աւասիկ ի վաղորդեան աւուր առաքեմ առ նա հրեշտակ չար ի տունն յորում է, և պահանջեմ զոգի նորա, և տաց զնա ի տանջանսն յաւիտենականն: Եւ զայս լուեալ քահանայիցն ի Կինոպասայ, անկան և երկիր պագին նմա և զնացին զճանապարհս իւրեանց:

Եւ ի միւսում աւուրն կոչեաց Կինոպաս զմի ոմն յիշխանական զիւացն՝ չար և տագնապող, եւ ասէ ցնա. Պատրաստեա զանձն քո երթալ ի քաղաքն Ջահաւորեալ՝ ի տունն Միռոնոսի, և անդ գտանես զաքսորեալն Յոհաննէս. պահանջէ՛ զհոգի նորա և բեր առ իս, զի դատեցից զնա որպէս կամիմ: Եւ չոգաւ դէն ի տունն Միռոնոսի առ Յոհաննէս, կատարել զհրամանս Կինոպասայ. և ի մտանել զիւրն ի տունն, գիտաց Յոհաննէս ազգամար սուրբ Հոգւոյն զամենայն: Եւ ասէ ցդէն. Հրամանաւն Քրիստոսի անչարժ լեր ի տեղւոյդ, մինչև պատմեցես ինձ եթէ վասն է՞ր եկիր այսր. և ի բանիցն Յոհաննու եղեալ դէն որպէս կապեալ և զողալով զսրհուրեալ: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Ասա, ոգի չար և պիղծ, եթէ վասն է՞ր եկիր այսր: Եւ պատասխանեալ դէն ասէ. Քահանայքն Ապողոնոսի եկին առ Կինոպաս, ամբաստանելով զքէն, բազում չարիս պատմելով վասն քո, և աղաչեցին զնա որպէս զի եկեսցէ ի քաղաքիս յայսմիկ և սատակեսցէ զքեզ. և նա ասաց, եթէ դուք գիտէք որ ի բազում ամաց ոչ եմ ելեալ աստի. և այժմ ոչ է ինձ արժան վասն միոյ խաբեբայի ելանել և զալ անդ. բայց զնացէք դուք, և ես առաքեմ հրեշտակ չար և պահանջէ՛ զոգի նորա և տամ զնա ի տանջանսն յաւիտենականս:

Եւ ասէ Յոհաննէս. Եւ այլ երբեք առաքեալ է նորա զքեզ և պահանջեալ զոգի մարդոյ և տարեալ առ նա: Եւ ասէ դեն. Բազում անգամ առաքեալ ի նմանէ, և սատակեալ եմ զմարդիկ. բայց զոգի ումեք ոչ եմ տարեալ առ նա:

Եւ ասէ Յոհաննէս ցդեն թէ, և ընդէր հնազանդիք դուք նմա: Եւ ասէ դեն, եթէ ամենայն զօրք սաղայելի անդ են բնակեալ, և ամենայն իշխանական դեք հնազանդին նմա կատարելով զհրամանս նորա:

Եւ ասէ Յոհաննէս ցնա. Լոր ոգի չար. հրամայէ քեզ առաքեալն Քրիստոսի Որդւոյն Աստուծոյ Յոհաննէս, այլ մի ևս դառնալ ի տեղւոյն յայնմիկ, և ոչ ի սատակումն ումեք երթալ. այլ ելանել արտաքս ի կղզւոյս յայսմանէ, և մի երբեք դադարել քեզ, այլ հալածական լինել քեզ ի տեղւոյն ի տեղի: Եւ առժամայն հալածեցաւ դեն ի կղզւոյն Բատմայի:

Եւ տեսեալ Կինուպասայ զյամել դիւին և ոչ դառնալ առ նա, կոչեաց զմի ոմն յայլ դիւացն և պատուիրեաց նմա ըստ նմին օրինակի. և առաքեաց զնա:

Եւ Յոհաննէս գիտացեալ ի շնորհաց սուրբ Հոգւոյն, ասէ ցոգին պիղծ. Վասն է՞ր եկիր այսր ոգի չար: Եւ ասէ ցնա դեն, եթէ Կինուպաս առաքեաց զիս. վասն զի յառաջագոյն առաքեաց զմի ոմն յիշխանական դիւացն առ ի սատակել զքեզ, և նորա այլ ոչ ևս դարձեալ առ նա. ապա կոչեալ այժմ զիս ասէ, եթէ զնա սատակեալ զՅոհաննէս. վասն այսորիկ եկի:

Եւ ասէ Յոհաննէս. Յանուն Քրիստոսի պատուիրեմ քեզ, ել ի կղզւոյս յայսմանէ. և առժամայն հալածեցաւ դեն:

Եւ տեսեալ Կինուպաս, թէ և ոչ այն ևս դեն դարձաւ առ նա, կոչեալ նորա այլ ևս երկուս իշխանական դեա առաքեաց զնոսա ասելով. Երթայք առ Յոհաննէս, և մի մտանէք երկոքեանդ առ նա,

այլ մինդ միայն մտցէ, և միւսդ կացցէ արտաքոյ և լուրիցէ զասացեալսն ի նմանէ ցայն՝ որ մտանէ առ նա, և գիտասցէ զամենայն եղեալսն: Եւ եկեալ դիւացն արարին այնպէս:

Եւ գիտացեալ Յոհաննէս և զայն ևս, ասէ ցդէն որ եմուտ առ նա, եթէ պատուիրեմ քեզ, ոգի չար, յոնուէն խաչելոյն այլ մի դառնալ քեզ առ Կինուպաս, այլ ելանել հալածական ի կղզւոյս յայսմանէ. և առժամայն հալածեցաւ դէն ըստ առաջնոյն օրինակի: Եւ տեսեալ միւս դէն որ արտաքոյ կայր, թէ ո՞րպէս աքսորեցաւ ընկեր նորա, զաշի հարեալ փախեալ, և երթեալ պատմեաց Կինուպասայ վասն այնորիկ: Եւ զայն գիտացեալ Կինուպաս, ոչ իշխեաց զոք ի դիւացն առաքել առ նա. այլ կոչեաց զամենայն դէսն առհասարակ և ասէ ցնոսա. Բազում տրամութիւն է մեզ, զի ահաւասիկ զընկերսն ձեր աքսորեաց Յոհաննէս, և հանդերձեալ եմք մեք ամենեքեան չարիւ տուժիլ ի նմանէ. և շփոթումն մեծ կայ առաջի մեր. և արդ եկայք ամենեքեան երթիցուք ի քաղաքին յայնմիկ. և դուք կացէք արտաքս ի տեղւոյ ուրեք առ ի պահել զպատուէր իմ լուրթեամբ, և ես մտանեմ առ նա և չարաւ սատակեմ զնա:

Եւ առեալ Կինուպաս զբազմութիւն դիւացն մինչև ցերեսուն հազար, և տարեալ դադարեցոյց ի տեղւոյ ուրեմն արտաքոյ քաղաքին. և ինքն առեալ երեք միայն ի նոցանէն՝ ի սպասաւորութիւն հրամանաց իւրոց. և մտեալ ի քաղաքն յայտնապէս:

Եւ զայն գիտացեալ բազմութիւն կռապաշտիցն, ժողովեցան առհասարակ ամենեքեան, մանաւանդ զի այլ ոչ երբեք մտեալ էր Կինուպաս ի քաղաքին յայնմիկ. և յոյժ փափաքանօք ընթանային յերկրւպագութիւն և ի պատիւ նմա. և նա հեզաբար պատասխանատրէր ամենեցուն ըստ խօսից իւրեանց:

Եւ գիտացեալ Յոհաննու վասն այնորիկ, ասէ ցիս. Որդեակ Պռոխոռեայ, գիտացիր զի ահաւասիկ Կինուպաս եկեալ է ի քաղաքս. և բազում տըրտ-

մութիւն կամի ածել ի վերայ մեր, բայց մի նուաղիր այլ քաջալերեալ և զօրացիր:

Եւ էին հաւատացեալքն ժողովեալ առ մեզ ի տունն Միռոնոսի, վարդապետեալք ի Յոհաննէ, և աղաչէին զնա ասելով. Մի ելաներ արտաքս ի տանէ աստի, քանզի չփոթմունք մեծամեծք են և ժողովք բազումք ի քաղաքիս յայսմիկ յաղազս կիճնոպասայ: Եւ ասէ ցնոսա Յոհաննէս. Փոքր մի ներեցէք եղբարք, և տեսանէք զփառսն Աստուծոյ. քանզի որչափ ժողովին առ նա բազմութիւնք, սքանչանալով ընդ արհաւիրս նորա, այնչափ առաւել ունին սքանչանալ ընդ կորուստ նորա: Եւ յետ այսորիկ արարաք աւուրս տասն, ոչ ելանելով արտաքս ի տանէն Միռոնոսի: Եւ ապա յարուցեալ չոգաք ի տեղւոջ անուշանելոյ վտախա, և անդ նստաւ Յոհաննէս. և ժողովեցան առ նա բազումք առ ի վարդապետել ի նմանէ: Եւ զայն լուեալ կիճնոպասայ, թէ որպէս նստեալ Յոհաննէս ուսուցանէ զբանն ճշմարտութեան ամենեցուն յայտնապէս, առժամայն մատեաւ սոռհաննէս, և տեսեալ զբազմութիւն ժողովրդոցն, առ ի հաւատալ բանից վարդապետութեան նորա, լցեալ արտմտութեամբ յոյժ, ասէ ցժողովուրդն. Ով մոլորութեան արանց ժողովելոց այսր, մոլորեալք և կորացեալք. այդչափ հաւատալ ձեզ ասացելոցդ Յոհաննէս, որպէս թէ զճանապարհ ճշմարտութեան և արդարութեան ուսուցանէ ձեզ. և արդ արասցէ դա զոր ասեմ դմա և ապա գիտեմ թէ ճշմարիտ է, և հաւանիմ և ես ամենայն բանից վարդապետութեան դորա: Եւ զայս ասելով կիճնոպասայ ցժողովուրդն, և բուռն հարեալ ի մի ոմն պոտանի ասէ ցնա. Կենդանի՞ է հայր քո եթէ վախճանեալ է: Եւ նա ասէ. Վախճանեալ է: Եւ ասէ կիճնոպաս. Ո՞րպէս վախճանեցաւ: Եւ ասէ պատանին. Ի վտանգի ալեկոծութեան ծովու պատահեալ նաւաբեկութեան և խեղդեալ ի ծովու: Եւ դարձեալ ասէ ցՅոհաննէս. Եթէ ճշմարիտ է վարդապետութիւն քոյ, ահաւասիկ ցայց ի պատանիս, և հան կենդանի զհայր սորա ի

ծովէն: Եւ ասէ Յոհաննէս. Ոչ առաքեաց զիս Քրիստոս զայդ առնել, այլ զմոլորեալ մարդիկ ուսուցանել առ ի հաւատալ և լուսաւորել ճշմարիտ լուսով նորա: Եւ զայս լուեալ Կինուպաս, ասէ ցրազմութիւն ժողովրդեանն. Եւ ոչ դեռ չհաւատայք բնակիչք Ջահաւոր քաղաքիս, եթէ կախարդ է դա և կախարդական խաբէութեամբ մոլորեցուցանէ զձեզ. բայց արդ ըմբռնեցէք զդա և ածէք զկնի իմ ի ծովեզերն, և ես հանեմ ի ծովէն զհայր պատանւոյն կենդանի, և կացուցանեմ առաջի ձեր ամենեցուն:

Եւ զայս լուեալ ի Կինուպասայ, բուռն հարին զՅոհաննէ և տարան զմեզ ի ծովեզր. յայնժամ վերացուցեալ Կինուպաս զձեռս իւր եհար զծափոց, և այնչափ մեծաձայն ճայթք եղեալ՝ առ ի զարհուրել ամենեցուն. և Կինուպաս եղեալ աներևոյթ: Եւ սկսան աղաղակել ամենեքեան, եթէ մեծ ես դու ով սրբասնեալդ Կինուպաս. և ահա յանկարծակի ելեալ Կինուպաս ի ծովէն՝ ունելով ընդ իւր զմի ոմն ի դիւացն՝ ի կերպարանս հօր պատանւոյն: Եւ զայն տեսեալ ամենեցուն աքանչացան, և ասէ ցնոսա. Ո՛ր է պատանին. և պատանին մատեաւ եկաց առաջի նորա: Եւ ասէ ցնա Կինուպաս. Այս է հայր քո: Եւ նա ասէ. Այո՛ տէր. և անկեալ ամենեցուն երկիր պագին Կինուպասայ և խնդրեցին սպանանել զմեզ: Եւ նա ասէ. Մի՛, մինչև տեսցեն զմեծամեծ աքանչելիս իմ, և ապա չարաւ սատակեցուք զդոսա:

Եւ դարձեալ ասէ ցմի ոմն ի ժողովրդենէն. Ունի՛ս որդի. և նա ասէ. Ունէ՛ի մի որդեակ, և մի ոմն վասն չարութեան սպան զնա: Եւ ասէ Կինուպաս. Ես յարուցից զնա: Եւ աղաղակեաց Կինուպաս յանուանէ կոչելով զմեռեալն և զմահապարտն, և ի նմին ժամու կացուցեալ երկուս դեռ, զմինն ի կերպարանս մեռելոյն և զմին ի մահապարտին: Եւ ասէ ցհայր մեռելոյն. Այս է որդին քոյ: Եւ նա ասէ. Այո՛ տէր: Նոյնպէս յաղազս մահապարտին ասացեալ, Թէ սա՛ է, և նորա զնոյն վկայեալ, եթէ ճշմարիտ սա է: Եւ ասէ Կինուպաս. Ո՛չ զարմանա

ընդ այս: Ասէ Յոհաննէս. ես ընդ այդ ոչ զարմանամ:

Եւ ասէ Կինոպաս. եթէ ընդ այդ ոչ զարմանաս, տեսցես մեծագոյնս քան զայս, և ապա զարմանաս. զի թէ ոչ հաւանեցուցից զքեզ ի սքանչելիս իմ, ոչ սատակեցից զքեզ: Ասէ Յոհաննէս. Աքանչելիքդ քո փութապէս լուծանին:

Եւ զայս լուեալ ժողովրդոցն, ասին Յոհաննէս. Ո՞չ լուես աքսորած, այլ հայհոյութիւն խօսիս ի սրբաանեալն Կինոպաս: Եւ եղեալ իբրեւ զգազանս վայրենիս՝ դիմեցին ի վերայ Յոհաննու, և այնչափ զան հարին զնա, մինչև համարեալ զնա ամենեցուն՝ եթէ մեռաւ: Եւ ասէ ցնոսա Կինոպաս. Թողէք զդա այդր՝ զի թռչունք երկնից և գազանք երկրի կերիցեն զդա, և տեսցուք եթէ Քրիստոսն զոր քարոզէ՝ յարուցանէ՞ զդա: Եւ համարեալ նոցա եթէ մեռաւ Յոհաննէս, զնացին յիւրաքանչիւր տունս իւրեանց:

Եւ Յոհաննէս անկեալ կայր ի տեղւոյն անխօս իբրեւ զմեռեալ. և ես կայի արտաքոյ ի տեղւոյ թաքուցեալ, և գաղտաբար դիտէի վասն նորա: Եւ յերրորդ պահու գիշերոյն ի խաղաղել ամենայն ումեք, յարուցեալ զնացի առ Յոհաննէս, և գտի զնա զի յաղօթս կայր. և ասէ ցիս. Որդեակ Պռօխոռոսայ: Եւ ասեմ. Զի՞նչ հրամայես տէր: Եւ ասէ ցիս. Երթ ի տունն Միռոնոսի, քանզի եղբարքն մեր անդր ժողովեալ են առ ի յողբալ զիս. և ասա ցնոսա, թէ մի տրտմիք, զի ոչ գոյ վնաս ի Յոհաննէս: Եւ չուալ գտի զնոսա որպէս ասաց ինձ. և ի բախել իմ զդուրս գաւթին, համարեցան եթէ ի կռապաշտացն է հրամանաւ Կինոպասայ, և յահի եղեալ ոչ իշխէին բանալ, ի բազում բախել և յաղաղակել ինձ զբազում ժամս. և ապա մի ոմն ի ծառայիցն Միռոնոսի, ծանուցեալ զձայն աղաղակի իմոյ, ասէ. Պռօխոռոս է, աշակերտն Յոհաննու: Եւ մատուցեալ ոմն առ դրանն՝ ծանեալ, և բացեալ եմոյծ զիս, և տեսեալ սքանչացան, քանզի համարէին թէ և զիս

ընդ Յոհաննու գան հարեալ սպանին: Եւ ասեմ
ցնոսա. Մի տրտմիք եղբարք, Յոհաննէս կենդանի է,
և նա առաքեաց զիս: Եւ զայս լուեալ, ոչ ներեցին
այլ բան ինչ լսել յինէն. այլ փութապէս առեալ
նոցա զիս՝ չոգաք ի տեղւոյն ուր էր Յոհաննէս, և
գտաք զնա յաղօթս՝ որպէս թողեալ էի զնա. կացաք
ընդդէմ արեւելից մինչև կատարեաց զաղօթսն, և
ասացաք զամէնն. և կոչեալ Յոհաննէս համբուրեաց
զամենեսեան:

Եւ ասէ ցնոսա. Եղբարք, մի ոք խաբեսցի ի
ձէնջ յաղազս Կինոպասայ, որ արհաւիրս առնէ կա-
խարդական արուեստիւք. զի ահաւասիկ փութապէս
ունիք տեսանել զկորուստ նորա և զփառսն Աստու-
ծոյ. և զայս ասացեալ արձակեաց զամենեսեան:

Եւ ի միւսում աւուրն ընդ առաւօտն, եկեալ
կռապաշտիցն և տեսեալ զՅոհաննէս և զիս առ նմա
նստեալ ի տեղւոյ անուանելոյ Քարաժողով. և եր-
թեալ պատմեցին Կինոպասայ: Եւ նա կոչեաց զդէն
զայն՝ յորոյ ձեռն զայլ երկուս դէսն ի կերպարանս
մեռելոցն ցուցանէր, և ասէ ցնա. Պատրաստեա
զանձն քո, ահաւասիկ Յոհաննէս կենդանի է ի տե-
ղւոյ Քարաժողովին: Եւ զայս ասելով, առեալ զնա
Կինոպաս և եկեալ առ մեզ, և զկնի նորա ժողովուրդք
բազումք: Եւ ասէ ցՅոհաննէս. Եւ դեռ ևս ոչ հաւա-
տաս սքանչելեաց իմոց. ահաւասիկ արարից առա-
ւել ևս նշանս մինչև ամաչել քեզ, և ապա տաց
զքեզ ի տանջանս: Եւ ասէ ցժողովուրդն. Առէք
զՅոհաննէս և ածէք զկնի իմ ի ծովեզրն, զի տեսցէ
զգորութիւնս իմ և ամաչեսցէ. և յայնժամ տաց
զդա ի տանջանսն յաւիտենականս:

Եւ զայս լուեալ ի Կինոպասայ, բուռն հարին
և տարան զմեզ ի ծովեզրն, յորում տեղւոյ յառա-
ջագոյն զարհաւիրսն արարեալ էր, և էին անդ բազ-
մութիւն արանց և կանանց առ ի յաղօթել. և ի
խնկարկել Կինոպասայ և երկիր պագանելով ի վերայ
երեսաց իւրեանց, սոյնպէս և դեքն որ ի կերպա-
րանս մեռելոցն էին, և յայնժամ զծափոց հարեալ

Կինոպատ ընկէց զինքն ի ծոցն, և աղաղակեցին բազմութիւնքն մեծաձայն ասելով. Մեծ ես դու սրբասնեալդ Կինոպատ: Եւ ասէ Յոհաննէս ցղեան, որ ի կերպարանս մեռելոցն կային անդ, եթէ յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ, պատուիրեմ ձեզ դեք, մի շարժել ի տեղւոյդ՝ մինչև ի կորուստն Կինոպատայ:

Եւ համբարձեալ զձեռս իւր՝ ասէ ձայնիւ մեծաւ. Տէր Յիսուս Քրիստոս, որ ի ձեռն նշանիս այսորիկ ետուր յաղթութիւն Մովսիսի ի վերայ Փարաւոնի և Ամադեկայ, ընկղմեա՛ զԿինոպատ յանդունդս խորոց ծովուդ, և այլ մի տեսցէ զլոյս: Եւ ընդ բանն Յոհաննու, եղեալ հնչումն մեծ ի ծովուն, և պտոյտ առեալ ջուրքն ի տեղւոյն՝ յորում անկաւ Կինոպատ և այլ ոչ ել ի ծովէն: Եւ դարձեալ ասէ ցղեան որ ի կերպարանս մեռելոցն պակուցեալ կային ի տեղւոյն յորում հրամայեաց նոցա անշարժ լինել. Պատուիրեմ ձեզ յանուն խաչելոյն, ելէք հալածական ի կղզւոյս յայսմանէ. և առժամայն աներևոյթք եղեալ դեքն յաչաց ամենեցուն՝ հալածեցան ի կղզւոյն:

Եւ զայն տեսեալ բազմութեանցն, տրամեցան ի վերայ Յոհաննու՝ յաղագս կորստեան կարծեալ յարուցեալ մեռելոցն ի Կինոպատայ. մանաւանդ այնոցիկ՝ որ մին զհայրն իւր կարծէր և միւսն՝ զմիւս դէն՝ զորդին իւր. և բուն հարեալ ի Յոհաննէս ասեն. Բեր կախարդ զմեռեալսն մեր, զոր յարոյց սրբասնեալն Կինոպատ. պատանին՝ զհայրն խնդրելով, և միւս ևս այրն՝ զորդին իւր. ընդ նոսին և բազմութիւնքն աղաղակէին ընդդէմ Յոհաննու, եթէ բարի մարդ էիր դու, զմեռեալս և զկորուսեալս հաւաքէիր, որպէս պղծալիցն Կինոպատ. բայց ապաքէն կախարդ ես, վասն այնորիկ զհաւաքեալսն ի Կինոպատայ հալածեալ կորուսանես. և արդ բեր, կացո՛ զնոսա որպէս կորուսեր: Եւ բարկանային ի վերայ Յոհաննու և խորհէին սպանանել զնա. և ոմանք՝ լաւագոյնքն ի նոցանէ՝ խափանէին ասելով, եթէ մի ինչ վնաս

առնէք դմա. քանզի այսպէս պատուիրեաց մեզ Կի-
նոպաս, եթէ մի ինչ վնաս գործէք ի Յոհաննէս
մինչև ես գամ, և ապա տաց զդա ի դատաստանն
յաւիտենից տանջանացն: Եւ զայս լուեալ հաւանե-
ցան բանիցս այսոցիկ, և ժուժկալեալ անդ աւուրս
երեք անսուաղս ի կերակրոց, աղաղակելով և ասե-
լով, եթէ սրբաանեալդ Կինոպաս օգնեա մեզ. և այն-
չափ տկարացեալ ի սովոյ և յաղաղակելոյ՝ կոչելով
զԿինոպաս, մինչև երեք ի նոցանէ անկեալ սատա-
կեցան: Եւ զայն տեսեալ Յոհաննէս, արտասուեաց
աղօթելով այսպէս. Յիսուս Քրիստոս որ վասն ա-
նուանդ քո այսմ ամենայնի համբերեմ, արկ առող-
ջութիւն բարուց ի սիրտ ժողովրդոցս այսոցիկ, զի
մի կորիցէ ոք ի սոցանէ: Եւ ասէ ցբազմութիւն
ժողովրդեանն. Արք եղբարք, ահաւասիկ այս չոր-
րորդ օր է անսուաղ՝ մնալ Կինոպասայ, որ ոչ է
գալոց, քանզի յանդարձ կորուստն գնաց. և արդ
աղաչեմ զձեզ, լուարուք ինձ և երթայք յիւրաքան-
չիւր տունս ձեր ընկալարուք կերակուր: Եւ զայս
ասացեալ, մերձեցաւ առ երեք մեռեալսն. և այն-
չափ տապակէր արևու ի տեղւոջն յայնմիկ, առ ի
տագնապիլ բազմաց ի նոցանէ մերձ ի մեռանել: Եւ
աղօթս մատուցեալ ասէ. Տէր Յիսուս Քրիստոս, որ
ի վախճան աւուրց յահագին գալստեան քում, ի
ձայն փողոյ յարուցանես զյաւիտենից ննջեցեալսն,
առաքեա՛ և այժմ ի զօրութենէդ քումմէ և կենդա-
նացո՛ զերեք արքս զայսոսիկ: Եւ առժամայն յա-
րեան նոքա. և տեսեալ բազմութեանցն՝ անկան ի
վերայ երեսաց իւրեանց, առ հասարակ երկիր պա-
գանելով Յոհաննու և ասեն ցնա. Բարի վարդապետ,
այժմ ստուգապէս գիտացաք, եթէ յԱստուծոյ ա-
ռաքեցար մեզ: Եւ ասէ ցնոսա. Երթայք յիւրաքան-
չիւր տունս ձեր, ընկալարուք կերակուր և զօրացա-
րուք. և ես երթայց ի տուն ծառային Քրիստոսի
Միռոնոսի, և դարձեալ գամ ի միջի ձերում խօսել
ընդ ձեզ ընդ ամենեսեան:

Եւ զայս լուեալ նոցա չոգան յիւրաքանչիւր
տունս իւրեանց, և մեք գնացաք ի տունն Միռոնոսի.

և ի մտանեւն մեր անդ, եղև ուրախութիւն մեծ . և բերեալ եղին առաջի մեր սեղան և ընկալաք կե-
րակուր :

Եւ ի միևսում աւուրն ժողովեցան ամենայն քա-
ղաքն առհասարակ, և եկին ի տունն Միռոնոսի, ա-
ղաչելով և ասելով. Միռոնոս արժանաւոր գովութեանց,
բեր առ մեզ զհասարակաց վարդապետդ մեր, զի և
մեք օգտեսցուք ի լուսաւոր վարդապետութենէ դորա:
Եւ զայս լուեալ Միռոնոսի, կարծեաց եթէ խորա-
մանկին սպանանել զՅոհաննէս: Եւ ասէ Յոհաննէս
ցՄիռոնոս. Զի՞ չփոթին միտք և խորհուրդք սրտի
քոյ. հաւատա՞ ի խաչելեալն, եթէ ոչ գոյ նենգու-
թիւն ի սիրտ ժողովրդեանդ: Եւ զայս ասացեալ
Յոհաննոս, յարեաւ ել ի տանէն Միռոնոսի. և տե-
սեալ զնա բազմութեանցն, անկեալ ի վերայ երեսաց
իւրեանց երկիր պագին նմա և ասեն ցնա. Դու
ես առաջնորդ հոգւոց մերոց, և մեծ Աստուած մեր՝
որ լուսաւորես զմեզ անմահական լուսովն: Եւ զայս
լուեալ Յոհաննոս, անկաւ ի վրայ երեսաց իւրոց, և
առեալ հոգ յերկրէ արկ ի վերայ գլխոյ իւրոյ. և
նոցա տեսեալ զայն աքանչացան: Եւ յարուցեալ
Յոհաննէս, ազդ արար նոցա դադարել յաղաղակելոյ.
և նոցա լուեալ:

Եւ ելեալ Յոհաննէս եկաց ի վերայ բարձրագոյն
տանեաց և ժողովեալ ամենեցուն շուրջ զտանեացն
այնմիկ, և ասէ ցնոսա Յոհաննէս. Լուարուք եղ-
բարք բանից բերանոյ իմոյ. և սկսեալ ի Մովսիսէ
և յամենայն մարգարէիցն մեկնել նոցա, զոր յա-
ղազս Որդւոյն Աստուծոյ մարգարէացան: Եւ ասէ.
Նա է ճշմարիտ Աստուած, և առաջնորդ հոգւոց ա-
մենայն մարդկան որ հաւատան ի նա. և նա է
լուսաւորիչ ազգի մարդկան, լուսաւորել անմահական
լուսովն և նորոգել ի կեանսն յաւիտենից. զի յա-
ղազս խաբէութեան և մոլորութեան մարդկան ի
դիւական պատրանաց, առաքեաց Աստուած զՈրդին
իւր միածին՝ ծնանիլ ի կնովէ ի սուրբ կուսէն Մա-
րիամայ՝ մարդկային բնութեամբ և մարմնով առանց

մեղաց: Եւ զայս ի կարգի վարդապետեաց նոցա մի ըստ միովէ զամենայն վասն ճշմարիտ հաւատոյ: Եւ իջեալ ի տանեաց անտի, եմուտ ի տունն Միռոնոսի, և ոմանք ի ժողովրդենէն զկնի նորա, խընդրելով զքրիստոսական կնիքն. և նա դարձեալ վարդապետեալ նոցա. մկրտեաց ի նոցանէն երեսուն:

Եւ ի միւսում աւուրն, ելեալ ի տանէն Միռոնոսի և չոգաք ի տեղով Պոտոմի, և երեսուն մկրտեալքն զկնի մեր. և հանդիպեալ ի տեղովն յայնմիկ այր ոմն Հրեայ վարդապետ, որոյ անունն Փիլէոն. և սկսեալ նորա բանս քննութեան հարցանելով ի մովսիսեան պատուիրանաց և յայլոց մարգարէից: Եւ Յոհաննիսի մեկնել նմա, և նորա ժուժկալեալ վիճաբանելով, մինչև միաբանեալ տեսաւ վարդապետն Փիլէոն ըստ մեկնութեան Յոհաննու բարեք վիճաբանութեամբ: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Փիլէոն, ոչ է պիտոյ աստուածական պատուիրանացն շատաբանութիւն, այլ սիրտ սուրբ և հաւատ ուղիղ. և ի հեռանալ մեզ անտի փոքր մի ժամանակաւ, անկաւ Փիլէոն ի հիւանդութիւն, ըմբռնեալ զնա ջերման յոյժ. և պատանի ոմն սպասաւորեալ նմա: Իսկ Յոհաննէս դարձեալ ընդ նոյն տեղի՝ յորում անկեալ կայր Փիլէոն, և ժողովուրդք բազում զկնի նորա. և տեսեալ զնա պատանւոյն ասէ. Երաւայ Աստուծոյ, երդմնեցուցանեմ զքեզ յԱստուածն որ քարոզեմ՝ ոգորմեա անկելոյս այսորիկ, և վերացո՛ ի սմանէ զահագին ջերմութիւնս զայս: Եւ մերձեցեալ Յոհաննէս ասէ. Յանուն Աստուծոյն յոր ես քարոզեմ՝ արի և գնա առողջ ի տան քում. և ի նմին ժամու յարուցեալ Փիլէոն ամենեկն առողջ, երկիր եպագ Յոհաննու և չոգաւ ի տան իւրում:

Յետ այնորիկ ելեալ Փիլէոն կալեալ զձեռանէն Յոհաննու՝ ասէ ցնա. Վարդապետ հարցանեմ: Ասէ ցնա. Ասա դպիր: Ասէ Փիլէոն. Զի՞նչ է սէր: Ասէ Յոհաննէս. Սէր՝ Աստուած է. զի որ ունի սէր՝ ունի զԱստուած: Ասէ Փիլէոն. Եթէ այդպէս է, ապա ցոյց զսէր վասն Աստուծոյ, և եկ երթիցուք ի տուն

իմ, կերիցուք հաց և արբցուք ջուր, զի եղիցի Աստուած ընդ մեզ:

Եւ զայս լուեալ Յոհաննու, չոգաւ զկնի նորա, և մտեալ ի տուն նորա կերաք և արբաք: Եւ սկսաւ Յոհաննէս վարդապետել և ուսուցանել զամենեանն որք էին ի տունն փիլէոնի: Եւ էր կին նորա բորոտ՝ սպիտակ իբրեւ զձիւն. և ընկալեալ կինն զքրիստոս սական կնիքն ի Յովհաննէ, առժամայն սրբեցաւ ի բորոտութենէ անտի: Եւ զայն տեսեալ փիլէոն, անկաւ առ ոտան Յոհաննու ստելով. Վարդապետ բարի, լուսաւորեա՛ և զիս զբժշկեալս ի քէն, և տուր ինձ զքրիստոսական կնիքն: Եւ տուեալ նմա Յոհաննէս զկարգ երեխայութեան, և մկրտեաց զնա յանուն չօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ:

Եւ ի միւսում աւուրն ելաք ի տանէն փիլէոնի և չոգաք ի ծովեզրն. և ժողովեցան ժողովուրդք բազումք՝ ունկն դնելով վարդապետութեան նորա. և եկին քահանայքն Ապողոնի, որք զնինուպա յարուցին ի վերայ Յոհաննու, վասն կործանման տաճարին Ապողոնոսի, և ասէ մի ոմն ի նոցանէ փորձելով զՅոհաննէս. Վարդապետ, որդի ունիմ կաղ, ողջացո՛ զնա և հաւատամ ի խաչելեալն: Ասէ ցնա Յոհաննէս. Եթէ հաւատաս՝ եղիցի սրդին քո ողջ: Ասէ քահանայն. Առողջացո՛ և ապա հաւատամ: Եւ ասէ Յոհաննէս. Զի՞ փորձես զանփորձն, և հայհոյես չարաչար. արդ յանուն խաչելոյն՝ եղիցիս և դու կաղ ընդ որդւոյն քում. և առժամայն լուծան անդամք նորա, և անկաւ ի տեղւոյն ոչ կարելով կալ ի վերայ ոտից իւրոց: Եւ դարձեալ ասէ Յոհաննէս ցրնկեր նորա. Գնա ցոյց զորդին դորա աշակերտիդ իմոյ: Եւ ասէ ցիս. Որդեակ Պռոխոռեայ, երթ ասա՛ ցորդի քահանայիդ Ապողոնոսի, եթէ, ասէ քեզ Յոհաննէս, յանուն Որդւոյն Աստուծոյ՝ խաչեցելոյն առ Պոնտացոյ Պիղատոսիւ, արի եկ առ իս: Եւ չոգայ ասացի նմա ըստ հրամանին Յոհաննու, և առժամայն ընդ բանսն իմ յարուցեալ սմենեկն առողջ, և եկեալ զկնի իմ և անկեալ երկիր եպազ

Յոհաննու. և տեսեալ զնա հայր նորա բժշկեալ՝ աղաղակեաց մեծաձայն ասելով. Յոհաննէս ողորմեաց ինձ, աշակերտ Աստուծոյ բարձրելոյ: Եւ մերձեցեալ առ նա Յոհաննէս՝ տեսառնագրեալ երիցս անգամ, յարոյց զնա առողջ, և անկեալ երկոքին երկիր պագին Յոհաննու, և աղաչեցին զնա մկրտել զնոսա, և նորա վարդապետեալ մկրտեաց զնոսա յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ: Եւ առեալ նորա զմեզ, տարաւ ի տան իւրում, և արարաք զօրն զայն առ նա:

Եւ ի միւսում աւուրն ելաք ի տանէ նորա, և չոգաք ի տեղոջ անուանելոյ Դէոմետիա. և ժողովեցան բազումք առ նա: Եւ էր ընդ նոսա այր ռն ջրգողեալ, ունելով զցաւան զայն ամս վեշտասան, ոչ կարելով գնալ ոտիւք, և ոչ բան ինչ խօսել բերանով իւրով, բայց միայն ականարկելով և ձեռամբ նշանակէր զինչ և կամէր խօսել: Եւ տեսեալ նորա զՅոհաննէս, նշանակեալ ազդ արար այնոցիկ որ սպասաւորէին նմա, խնդրելով թանաք և քարտէզ, և նոքա պատրաստեալ բերին նմա. և առեալ գրեաց այսպէս, եթէ և տկարացեալս ի ցաւոց՝ աղաչեմ զքեզ՝ ողորմեա՛ ինձ: Եւ առեալ Յոհաննէս զթուղթն ընթերցաւ և գրեաց պատասխանի այսպէս. Վասն մարդոյդ այդորիկ ախտացելոյդ ի ջրգողակսն ցաւոցս տրտմեցայ յոյժ, ես առաքեալս Քրիստոսի Որդւոյն Աստուծոյ. և արդ պատուիրեմ յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյ սրբոյ՝ լուծանել ի հիւանդութեանցդ այդոցիկ տկարացելոյդ: Եւ ընկալեալ հիւանդին զթուղթ պատասխանւոյն, ընթերցաւ, և առժամայն մերժեալ ի նմանէ ցաւքն. և յարուցեալ առողջ և անարատ յախտէն յայնմանէ, և եկեալ սնկաւ առ ոտսն Յոհաննու աղաչելով և խնդրելով զքրիստոսական կնիքն. և նորա ուսուցեալ մկրտեաց զնա յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյ սրբոյ: Եւ զայն տեսեալ բազմութեանցն, առաւել ևս սքանչանային, և ջերմեռանդն սրտիւք ընթանային ի վարդապետութիւն Յոհաննու, փափագանօք ուսանել:

Եւ մինչդեռ Յոհաննէս վարդապետէր բազմութեանցն, ահաւասիկ այր ոմն առաքեալ ի դատաւորէն, ասէ ցՅոհաննէս. Վարդապետ, դատաւորն կոչէ զքեզ ասելով. Ծառայ Աստուծոյ Հասիր այսր, զի կին նորա յերկունս էր մերձ ի ծնունդ և տագնապի և ոչ կարէ ծնանել. և չոգաւ Յոհաննէս փութով եմուտ ի տուն դատաւորին. և ի նմին ժամու ծնեալ կին դատաւորին հեշտաբար: Եւ ասէ Յոհաննէս. Վասն է՞ր ածեր զմեզ այսր: Ասէ դատաւորն. Որպէս զի օրհնեսցի տուն իմ ի քէն: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Եթէ հաւատաս ի Քրիստոս Յիսուս Որդին Աստուծոյ, եղիցի տուն քո օրհնեալ և ամենայն ինչ որ քո է: Եւ ասէ դատաւորն. Հաւատացի և հաւատամ յայն՝ որ առաքեացն զքեզ ի փրկութիւն մարդկան ի կղզւոյս յայսմիկ. քանպի նա միայն է ճշմարիտ Աստուած: Եւ զայս լուեալ Յոհաննէս ցնծացեալ հոգւով, և ուսուցեալ զնա յաստուածական պատուիրանաց, զկարգ լուսաւորութեան հաւատոց, մկրտեաց զնա յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ. և աղաչեաց կին նորա խնդրելով զքրիստոսական կնիքն, և նա ասէ. Ոչ է արժան մինչև ի կատարել քառասուն աւուր:

Եւ ելեալ ի տանէ դատաւորին չոգաք ի տունն Միռոնոսի, և ժողովեցան բազմութիւն քաղաքին ամենայն աւուր լուսաւորել ի նմանէ. մինչև հաստատեալ ամենայն բնակչաց քաղաքին առհասարակ ի քրիստոսական հաւատսն. քանզի արարաք անդ ամս երկուս: Եւ յայնմհետէ ելաք ի Զահաւոր քաղաքէ և չոգաք ի միւս քաղաք՝ որոյ անուն Զմիռոնոս կոչի, որ էր հեռաւոր ի Զահաւոր քաղաքէ յիսուն մզոնօք. և էր նա փոքր քաղաք, բայց լի բազմութեամբ կռոց, յամենայն ումեք ի տան առանձին էին բազմութիւն կռոցն պղծոց. սոյնպէս և մեհենաւ տունք բազում էին ի քաղաքին և գայր գետ շուրջ զքաղաքաւն և պատէր:

ՅԱՂԱԳՍ ԴԻԻԻՆ

ՈՐ ԵԼԱՆԷՐ Ի ԿԵՐՊԱՐԱՆՍ ԳԱՅԼՈՅՆ

ՅԻ ԵՐԵՒԷՐ Ի ԲԱՂԱՔԻՆ ՅԱՅՆՄ

Եւ ի մօտանելն մեզ անդ, ոչ ոք ճանաչէր զմեզ ի բնակչաց քաղաքին. և էր օրն այն սկիզբն ամսոց ըստ թուոյ նոցա: Եւ եղև երթալ մեզ ի տեղոջ աշուանելոյ Ունելութիւն. և պատահեալ գտաք ի տեղոջ յայնմիկ զնախարարս քաղաքին, ունելով կապանօք երկոտասան պատանիս զգուշութեամբ ի կապանս երկաթիս: Եւ տեսեալ Յոհաննէս եհարց ցմի ոմն ի սպասաւորաց նախարարացն, եթէ զինչ պատճառ վնասու է կապելոցդ այդոցիկ յերկաթս: Եւ նա ասէ. Յամենայն ամսոց սկիզբն, սովորութիւն է քաղաքացւոցս այսոցիկ, ըմբռնել երկոտասան պատանիս կոյսս՝ առ ի մատուցանել առաջնորդին մերոյ գայլոյն: Եւ ասէ Յոհաննէս. Կամիմ իմանալ ի քէն, եթէ ով է գայլն այն, զի անծանօթ եմ նմա և քաղաքիս այսմիկ: Եւ նա ասէ. Ահաւասիկ չորրորդ ժամ է աւուրս, և զան քահանայքն մեր հանդերձ ժողովրդօք բազմօք, և առնուն զգոսս և զենուն նմա զոհս. եթէ կամիս տեսանել, եկ զկնի իմ և տես զգայլն զայն, սոյնպէս և զզոհն զոր մատուցանեն նմա: Եւ ասէ ցնա. Ամենեւին իմաստուն տեսանեմ զքեզ, և արդ որովհետև այդպիսի մարդ հանդիպեցար մեզ, ցոյց ինձ զգայլն, քանզի օտար եմ ի նմանէ: Եւ նա ասէ. Գայլն առհասարակ երևի ամենեցուն բնակչաց քաղաքիս և օտարաց: Եւ ասէ Յոհաննէս. Եկ երթիցուք ի տեղոջն յայնմիկ, զի ցանկամ տեսանել զգայլն, և եթէ ցուցանես ինձ զնա, ունիմ մարգարիտ մեծա-

գին՝ որչափ ոչ կարէ ոք հատանել նմա գին, զայն քեզ տաց: Եւ զայս լուեալ ի Յոհաննէ, ուրախութեամբ մեծաւ առեալ տարաւ զմեզ ի տեղւոջն՝ ուստի մերձ էր ելանել զայլն ի գետոյն: Եւ ասէ ցՅոհաննէս. Ահաւասիկ ածի զքեզ ի տեղւոջս՝ յորում զգուշութեամբ ըստ կամաց քոց տեսանես զգայլն, և արդ տուր զմարգարիտն: Եւ ասէ Յոհաննէս ցնա. Մի՛ թերահաւատեր յինէն, ցոյց զգայլն և տաց քեզ զմարգարիտն: Եւ մինչդեռ զայս ասէր Յոհաննէս, ահաւասիկ դէն ի կերպարանս գայլոյ ելեալ ի գետոյն մերձ առ մեզ: Եւ տեսեալ զնա Յոհաննէս, ասէ ցնա. Լո՛ւր ոգի չար, քեզ հրամայեմ. քանի՞ ամ է քո՝ մինչև բնակեալ ես ի տեղւոջս յայսմիկ: Եւ զահի հարեալ դադարեաց դէն ի տեղւոջն, և ասէ ցՅոհաննէս. Այս վաթսուսն ամ է իմ աստ: Եւ ասէ Յոհաննէս. Պատուիրեմ քեզ յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ, ել ի կղզւոյս յայսմանէ, և առժամայն եղեալ դէն աներևոյթ յաչաց ամենեցուն:

Եւ տեսեալ այրն այն զեղեալն ի Յոհաննէ, անկաւ ի վերայ երեսաց իւրոց առ ոտսն Յոհաննու աղաչելով զնա, թէ ողորմեա և ասա՛, մի՛ ես դու և կամ ուստի՞, որ այսպիսի զօրաւոր գործս գործես, և աստուածոցդ այդպէս հրամայելով սաստես, և նոքա հաւանին հրամանաց քոց: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Ես եմ Յոհաննէս՝ աշակերտ Քրիստոսի Որդւոյն Աստուծոյ ճշմարտի, և զոր ի կարգին էր պատմեաց նմա. իսկ գայլդ զոր դուք աստուած համարիք, նա ոգի չար և պիղծ էր, կորուսիչ հոգւոց և մարմնոց մարդկան, և վասն այսորիկ առաքեաց զիս Յիսուս Քրիստոս Որդին Աստուծոյ՝ ճշմարտն Աստուած, որպէս զի հալածիցեմ զդէս, և աւետարանեմ մարդկան զճանապարհս արդարութեան և ճշմարտութեան: Եւ զայս լուեալ այրն այն՝ անկաւ ի վերայ երեսաց իւրոց և ասէ. Ծառայ Աստուծոյ ճշմարտի, արա և զիս արժանի Քրիստոսին քոյ: Եւ առեալ Յոհաննէս յաստուածական պատուիրանաց

ուսոյց նմա, և նորա ևս առաւել աղաչեալ, խնդրելով զքրիստոսական կնիքն: Յայնժամ տարեալ զնա Յոհաննէս ի գետն՝ մկրտեաց զնա յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ, ասելով ցնա. Ահաւասիկ առեր զանգին մարգարիտն, զգուշութեամբ պահեալդա:

Եւ առեալ զմեզ անտի, եկաք ի տեղւոջն՝ յորում հանապազ զոհէին դիւին զպատանիսն. և ահաւասիկ եկեալ քահանայիցն բազում ժողովրդօք բերելով զերկոտասան պատանիսն, եդեալ երկաթի կապանօք ի տեղւոջն յայնմիկ, և առեալ զսուրսն ի ձեռան իւրեանց՝ մնալով գալատեան դայլոյն, զի յորժամ գայր դէն, նախ զարհուրեցուցանէր զնոսա սարսելով և դողալով, և ապա յայնմհետէ մատուցանէին նմա զնուէրս առ ի զենուսն:

Եւ մատուցեալ Յոհաննէս ասէ ցնոսա. Ով արք տգէտք ճանապարհաց ճշմարտութեան. Ընդէր մնայք գալատեան դիւին՝ զոր ես հալածեցի ի կղզւոյս յայսմանէ անուամբն Յիսուսի Քրիստոսի Որդւոյն Աստուծոյ. քանզի ոգի չար և պիղծ էր նա ի մոլորեցուցանել զձեզ և ի կորուսանել զոգիս ձեր և զպատանեացդ զոր զոհէիք նմա: Եւ զայս լուեալ ի Յոհաննէ քահանայիցն և բազմութեան ժողովրդոցն, զահի հարեալ ոչ ոք իչխէր տալ պատասխանի Յովհաննու: Բայց դարձեալ անդրէն ի միտս իւրեանց թերահաւատէին, խորհելով եթէ ոչ է այդպէս, այլ թերեւ բարկացեալ է ի վերայ մեր առաջնորդն մեր գայն, և վասն այնորիկ յամէ առ ի չընդունել զգոհսդ. և երկնչէին ի միտս իւրեանց, եթէ ելցէ սրտմտութեամբ ի գետոյդ, և զամենայն քաղաքս գետատար արասցէ ի ծով:

Իսկ Յոհաննէս ի շնորհաց սուրբ Հոգւոյն գիտացեալ զամենայն խորհուրդս նոցա, ասէ ցնոսա. Արձակեցէք զմանկունսդ ի կապանաց, և թողէք զդոսս երթալ խաղաղութեամբ ի տունս իւրեանց. քանզի գալուկերպ դիւին՝ որում ակն ունիք, զնա ոչ տեսանէք յայսմհետէ, զի ես հալածեցի զնա ի

կղզւոյս յայսմանէ հրամանաւն Աստուծոյ իմոյ. և նորա ի բազում սքանչմանէն ոչ իշխէին պատասխանի տալ նմա: Յայնժամ մատեաւ Յոհաննէս և ելոյժ զպատանիսն ի կապանաց անտի ասելով ցնոսա. Գնացէք բարւոք յիւրաքանչիւր տունս ձեր և առ ծնողս, զի ոչ ոք եկեալ էր զկնի նոցա յազգականաց իւրեանց: Եւ դարձեալ Յոհաննէս առեալ զսուրսն ի ձեռաց քահանայիցն, և զահի հարեալ ամենեցուն ոչ իշխէին հանել բան ի բերանոյ իւրեանց, այլ պակուցեալ կային սուհասարակ:

Յայնժամ առեալ անտի Յոհաննէս զմեզ, եմուտ ի քաղաքն և դադարեաց ի տեղւոյ անուանելոյ Առ դրացն: Եւ անդ ժողովեցան առ նա բազմութիւնք ժողովրդոց, և նա յաստուածական պատուիրանաց ուսուցանէր նոցա յաղաքս Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ. և բազումք հաւատացին բանի նորա, և ոմանք թերահաւատեցին առ վայր մի. և դարձեալ վասն հալածանաց և կորստեան զայլոյն ամենեքին հաւանեցան, գոհանալով զՅոհաննէ վասն փրկութեան պատանեացն, զոր ըստ սովորական մոլորութեան իւրեանց զոհէին նոս: Իսկ քահանայքն միայնոյ որոշեալք ի Յոհաննէ, ոչ մերձենալով առ նա լսել զբանս նորա:

Եւ կայր բաղանիք ի մէջ քաղաքին, յորում եկեալ էր բնակել դէն այն՝ զոր յԵփեսոսի բաղանեացն հալածեալ էր Յոհաննէս. և մի ոմն ի քահանայիցն որում անուն Դիոս, ունէր որդի՝ որում անուն Մովսա. և երթեալ նորա մտեալ ի բաղանիսն՝ խեղդեցաւ ի դիւէն յայնմանէ, յորմէ Դէոմնոս որդին Դէոսկորիդեայ խեղդեցաւ: Զայն լուեալ քահանային, ընթացեալ ի բաղանիսն և գտեալ զորդին իւր մեռեալ, յայնժամ ընթացեալ եկն առ Յոհաննէս աղաղակեաց ասելով. Զրի բժիշկ քրիստոնէից, ահաւասիկ մերձեալ է ժամանակ հաւատալ ինձ ի քարոզեալն առ ի քէն. քանզի որդին իմ խեղդեցաւ ի բաղանիսն յոգւոյ չարէ, և գիտեմ եթէ կամիս՝ կարող ես յարուցանել զնա և տալ ինձ կենդանի:

Ասէ ցնա Յոհաննէս. Հաւատամք եթէ կարող եմ
 յարուցանել: Եւ նա ասէ. Այո՛ տէր Հաւատամք:
 Յայնժամ առեալ զձեռանէ մեր, տարաւ ի բաղանիսն,
 և կալեալ Յոհաննէս զձեռանէ մեռելոյն, ասէ ցնա.
 Յանուն Յիսուսի Քրիստոսի Որդւոյն Աստուծոյ արի.
 և առժամայն յարեաւ: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս.
 Զի՞նչ պատահեցաւ քեզ: Ասէ ցնա պատանին. Տէր իմ,
 մինչդեռ նստեալ լուանայի ի բաղանիսդ, յանկարծակի
 ելեալ այր մի եթէովպացի ի տեղւոյէդ՝ յորմէ
 զջուրն լնուաք և խեղդեաց զիս: Իսկ Յոհաննու
 գիտացեալ եթէ այն դէն է, և առժամայն աղաղա-
 կեաց ասելով ոգին պիղծ. Յոհաննէս աշակերտ
 Քրիստոսի, ի Տէրն քո երգմեցուցանեմ զքեզ, մի
 հալածեր զիս ի տեղւոյէս յայսմանէ. քանզի նա՛ եմ
 ես՝ զոր դու հալածեցեր յԵփեսոսէ, ի բաղանեացն
 Դէոսկորիդեայ, վասն խեղդելոյ զԴէոմնոս որդի նո-
 րա: Ասէ ցնա Յոհաննէս. Քանի՞ ամ ունիս ի բա-
 ղանիսդ: Ասէ ցնա դէն. Վեց ամ միայն է: Ասէ
 ցնա Յոհաննէս, եթէ յանուն Յիսուսի Քրիստոսի ել
 ի կղզւոյս յայսմանէ, և այլ մի ևս բնակեացես ի
 մէջ մարդկան, այլ յանջրդի տեղւոյ. և առժամայն
 հալածեցաւ դէն: Իսկ քահանային տեսեալ զեղեալսն,
 անկաւ առ ոտսն նորա ասելով. Տէր իմ, ահաւա-
 սիկ ես և որդիս իմ և ամենայն տուն մեր և ազ-
 գականք՝ առաջի քո եմք, պատրաստեալ ի հրամանս
 կամաց քոց: Ասէ Յոհաննէս. Ոչ այլ ինչ կամիմ՝
 բայց հաւատալ ձեզ ի Քրիստոս յՈրդին Աստուծոյ և
 ընդունել զկեանսն յաւիտեանից: Եւ ասէ քահանայն.
 Հաւատացի և հաւատամ: Եւ առեալ զմեզ տարաւ ի
 տան իւրում. և դարձեալ անկաւ առ ոտսն նորա
 աղաչելով և ասելով. Տէր, տուր ինձ և որդւոյ ի-
 մում և ամենայն տան իմում զառ ի Քրիստոս
 զկնիքն: Եւ առեալ յաստուածական պատուիրանաց
 ուսոյց զնոսա, և մկրտեաց զնոսա ամենայն տամբ
 իւրով, յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ: Եւ
 արարաք առ նմա աւուրս երեք, ցնծութեամբ և
 ուրախութեամբ փառաւորելով զԱստուած, վասն ա-

մենայն սքանչելագործութեանցն զոր առնէր Աստուած ի ձեռն նորա:

Եւ ի չորրորդում աւուրն ելաք ի տանէ նորա, և չոգաք ի տեղւոյն անուանելոյ Բոցանիւթ. և անդ ժողովեցան ամենայն քաղաքն առ Յոհաննէս, ունին դնելով վարդապետութեան նորա: Եւ ընթացեալ կին ոմն ի ժողովրդենէ անտի անկաւ առ ոտսն Յոհաննու ասելով. Երգմեցուցանեմ զքեզ յԱստուածն քոյ՝ յոր հաւատաս և պատմես՝ ողորմեաց ինձ: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Ձի՞նչ կամիս: Ասէ ցնա կինն. Որդի եթող ինձ այրն իմ երեք ամաց, և բազում ջանիւք ճգնեցայ և հասուցի զնա ի չափ հասակի, և պատահեալ նմա ոգի չար՝ առ ի տագնապել զնա չարաչար, և ծախեցի զինչս իմ ի չարարուեստ մարդիկ վասն բժշկութեան նորա, և ոչինչ օգտեցայ. և արդ, աղաչեմ զքեզ առաքեալ Քրիստոսի, գթացիր յիս և բժշկեա զորդեակն իմ: Ասէ ցնա Յոհաննէս. Երթ ած զնա առ իս, և Քրիստոսն իմ բժշկէ զնա: Եւ նորա առեալ մանկունս վեց, բուռն հարկանել զնմանէ և ածել. և չոգան բուռն հարին զնմանէ ասելով, եկ երթիցուք առ Յոհաննէս աշակերտն Քրիստոսի, որպէս զի հալածեսցէ ի քէն զդեդ. և զայս ասացեալ առժամայն հալածեցաւ դէն և եղեալ նորա ամենեկին պարկեշտ. և եկեալ զկնի նոցա՝ անկաւ առ ոտսն Յոհաննու հանդերձ ծնողիւն իւրով, աղաչելով և խնդրելով զքրիստոսական կնիքն: Եւ առեալ զնոսա, չոգաք ի տուն նոցա. և անդ վարդապետեալ մկրտեաց զնոսա ամենայն տամբ յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ. և արարաք առ նոսա աւուրս երեք:

Եւ ելեալ չոգաք ի նոյն դադարան. և ժողովեալ առ Յոհաննէս բազմութիւնք ժողովրդոց. և կայր ի տեղւոյն յայնմիկ մեհենատուն Դիոսի. և սովորութիւն էր ժողովել ի նմա յաւուր տօնի նոցա, և բերեալ անդ բազմութիւն կերակրոց և զինչոյ առ ի յուտել և յրմպել արանց և կանանց անկարգութեամբ, և յետ ուտելոյն և ըմպելոյն, փակէին զդրունս պիղծ

տաճարին այնորիկ և անդ խառնակէին պղծութեամբ որպէս զանասունս: Եւ պատահեալ ժողով պղծութեանն այն՝ յաւուր յորում Վարդապետէր Յոհաննէս. և եկեալ երկոտասան քահանայից մեհենատանն ասեն ցՅոհաննէս. Ո՛վ մարդ, շատ է քեզ անօգուտ բանսդ զոր սերմանեցեր ի տգէտ մարդիկ. և արդ մերժեաց ի տեղւոյն աստի, զի տօն մեծ է աստուածոյն մերոյ Դիոսի, զի մի չարիւ տանջեսցէ զքեզ: Եւ Յոհաննէս վարդապետէր զբանն ճշմարտութեան այնոցիկ՝ որ շուրջ կային զիւրեաւ. և տեսեալ քահանայիցն, եթէ որպէս անփոյթ կայր Յոհաննէս ոչ անսալով նոցա, սրտմտեալ բուռն հարին զՅոհաննէս, և քարշեցին զնա արտաքս ի տեղւոյն անտի, և վէրս բազումս եղին ի վերայ նորա հարկանելով, և թողին զնա կապանօք, և ինքեանք չոգան ի մեհենատունն: Եւ կարգ էր նախ քահանայիցն ուտել և ըմպել յատելի անկարգութենէ անտի, և ապա ժողովրդոցն. և ի մտանելն նոցա ի մեհենատունն, հառաչեաց Յոհաննէս սրտմտութեամբ և ասէ. Տէր Յիսուս Քրիստոս, կործանեա՛ զտաճարդ զայդ. և առժամայն կործանեցաւ մեհենատունն Դիոսի և սատակեցան քահանայքն:

ՅԱՂԱԴՍ ՍԵՈՏԻԱՆՈՍԻ

Թ Է ՈՐՊԷՍ ՀԱԻԱՏԱՅ Ի ՔՐԻՍՏՈՍ

Ի ԶԵՌՆ ԵՐԱՆԵԼՈՅՆ ՅՈՀԱՆՆՈՒ

Քանզի էր ոմն ի քաղաքին յայնմիկ Զմիռոնոս, և ունէր երկուս որդիս, անուն միոյն Ռաքս և միւսոյն Պօղիկարպոս, և իւր անուն Սնոտիանոս. և էր հմուտ կախարդական արուեստից, ունելով գրովք պատմութեամբ բազմօք զպիղծ աղանդ արուեստին այնորիկ դիւական վարդապետութեամբ: Եւ տեսեալ նոցա թէ որպէս կործանեաց զտաճարն Դիոսի, և սատակեաց զքահանայն, լցեալ դիւական սրտմըտութեամբ ի վերայ Յոհաննու. զի ամենայն հաւատացեալ բազմութեանն եկեալ անկեալ էին առաջի Յոհաննու, ի վերայ երեսաց իւրեանց աղաչելով զնա, թէ մի բարկանար ի վերայ մեր, զի մի իջցէ հուր և այրեսցէ զմեզ. և զայս ասելով լուծին զնա ի կապանացն, և սկսան վարդապետիլ ի նմանէ:

Յայնժամ մերձեցեալ Սնոտիանոս ասէ ցնա. Վարդապետ, ահաւասիկ ամենեքեան սիրեմք զքեզ վասն բժշկութեանցդ եղիլոց առ ի քէն. և այժմ կամիմ զի յարուցես զքահանայն մեր, որ աղօթիւք կործանեցեր զտաճարն. և հաւատամ և ես ի խաչելեալն:

Ասէ ցնա Յոհաննէս. Ոչ էին նոքա կենաց, զի թէ արժանիք էին, ոչ էին մեռեալ: Եւ Սնոտիանոս ասէ ցնա. Ո՞չ կամիս յարուցանել. ես յարուցանեմ և դու դատապարտիս որպէս մահապարտ: Եւ զայս ասելով, Սնոտիանոս զնաց, և շուրջ առեալ զաւերակօք տաճարին մեհենատանն կախարդական արուեստ

տիւք, և առժամայն կացուցեալ երկոտասան դէս ի կերպարանս երկոտասան քահանայիցն, առելով. Արդ եկայք զկնի իմ, զի երթիցուք անդ ի տեղւոյն յորում նստեալ է Յոհաննէս, և տեսցեն զձեզ ժողովուրդն ի կերպարանս քահանայիցն, և սատակեսցեն զՅոհաննէս: Եւ ասեն դէքն. Ոչ է մեզ կարողութիւն մերձենալ ի տեղւոյն յորում հանդիպի Յոհաննէս, այլ երթ դու և անձ զժողովուրդն այսր, զի տեսցեն զմեզ և երթիցեն սատակեսցեն զՅոհաննէս:

Եւ հաւանեալ Սնտրիանոս բանից դիւացն, և թողեալ զնոսա առ աւերակի մեհենատանն, և եկեալ ինքն ասէ ջժողովուրդն՝ որ շուրջ կային զՅոհաննու. աղաղակեաց մեծաձայն և ասէ. Արք եղբարք, ընդէր ընդունիք զբանս խաբերայիդ այդորիկ, ոչ առաջի ձեր ամենեցուն ասացի ցդա, թէ յարո՞ զքահանայսն մեր որ սատակեցան ի կործանել տաճարին Դիոսի, և ես հաւատամ ի խաչելեալն. ապա թէ ոչ՝ ես յարուցանեմ զնոսա և դատապարտիս ի սատակումն. և դորա ասացեալ, եթէ ոչ են նոքա արժանի կենաց. զի թէ արժանիք էին՝ ոչ էին մեռեալ: Եւ արդ ահաւասիկ ես յարուցի զնոսա, և հանդերձեալ եմ վաղվաղակի կանգնել զտաճարն Դիոսի, արդ թողէք զդա և զաշակերտ դորա ի տեղւոյդ և դուք եկայք տեսէք զքահանայսն, և դարձարուք սատակեցէք զդոսա: Եւ զայս լուեալ ի նմանէ բազմութեանցն խոտորեցան ի Յովհաննէ, և զնացին առհասարակ զկնի նորա՝ տեսանել զդէսն և դառնալ սատակել զմեզ:

Եւ զայս գիտացեալ Յոհաննէս ի մերժել նոցա անտի, առեալ զիս և ընթացեալ ընդ այլ ճանապարհ, յառաջեաց զնոսա ի տեղւոյ աւերածի մեհենատանն, և ի մերձեալ մեզ անդ՝ աներեւոյթ հալածեցան դէքն. և դարձեալ անտի, թաքեաք ի տեղւոյ իմն՝ առ աւերածի մեհենատանն: Եւ եկեալ նոցա, ոչ գտեալ անդ զոք ի դիւացն: Եւ սկսաւ Սնտրիանոս աղաղակել, կոչելով զդէսն մի ըստ միոյն ըստ առնուանց քահանայիցն, և այնպէս ամօթալից պատ-

կառանօք դադարեալ Մնոտիանոս ի տեղւոյն ժողովրդօքն, ի չորրորդ ժամէ աւուրն մինչև ցտասնելորդ ժամն, և ապա անյոյս եղեալ: Եւ ասէ Յոհաննէս. Արի որդեակ, երթիցուք ի տեղւոյն յորում էաք, զի հանդերձեալ են ժողովուրդք դառնալ և զալ առ մեզ. և յարուցեալ գնացաք:

Իսկ ժողովրդոցն լցեալ սրտմտութեամբ ի վերայ Մնոտիանոսի, և ասէին, եթէ կամելով քո արհաւիրացուցանել մեզ և մոլորեցուցանել զմեզ ի յուսոյն յաւիտենից, որոշեցեր զմեզ ի լուսաւոր վարդապետութենէն Յոհաննու, և թշնամանէին և խորհէին սպանանել զնա. և ոմանք ի ժողովրդենէն ասէին. Մի սատակեցուք զդա առանց հրամանի վարդապետին մերոյ Յոհաննու. այլ տարցուք զդա առաջի նորա, և որպէս հրամայէ՝ այնպէս չարաչար տանջելով սատակեցուք զդա, զի խաբելով յարոյց զմեզ ի վերայ վարդապետին մերոյ: Եւ բուռն հարեալ աս ծին զՄնոտիանոս առաջի Յոհաննու ասելով. Վարդապետ, սա մոլորեցոյց զմեզ ի ճշմարիտ և յուղիղ ճանապարհէն զոր ցուցեր մեզ. և արդ հրամայեա, որպիսի՞ տանջանօք կամիս զի սատակեցուք զնա: Եւ ասէ Յոհաննէս. Թոյլ տուք որդեակք երթալ խաւարին՝ ի խաւարն. զի դուք որդիք լուսոյ եղիջիք, և խաւարն ձեզ մի տիրեցէ, զի ճշմարտութիւնն Քրիստոսի ի ձեզ է. և այսպիսի բանիւք հաւանեցոյց զնոսա: Եւ ապա աղաչեցին զՅոհաննէս, եթէ արժանաւորեա՞ զմեզ ընդունել զՔրիստոսական կնիքն: Եւ ասէ ցնոսա. Երթայք յիւրաքանչիւր տունս ձեր, զի տարաժամեալ է օրս. և վաղիւն եկայք ընկալարուք զպարգևսն Քրիստոսի, և արաբեալ նոցա այնպէս:

Եւ ի վաղիւն եկեալ աղաչէին զՅոհաննէս, խնդրելով զՔրիստոսական կնիքն: Եւ նորա առեալ զնոսա, տարեալ ի գետն առ մկրտել զնոսա, և յայնժամ Մնոտիանոս չարարուեստ կախարդութեամբ դարձոյց զլուր գետոյն յարիւն. և տեսեալ բազմութեանցն սքանչացան: Իսկ Յոհաննէս մատուցեալ

աղօթս այսպէս. Տէր Յիսուս Քրիստոս որ ի սուրբս է բնակութիւն քոյ, և հանապազ առաքես ի սրբութենէ քումմէ յարժանաւորս և ի հաւատարիմ ծառայս քո, սրբեա՛ և այժմ՝ զլուր գետոյս՝ ըստ իւրում սովորական բնութեան և զՄնոտիանոս խորտակեա, զի մի կարասցէ չարժեւ ի տեղւոջն: Եւ ի նմին ժամու սրբեցան իւրք գետոյն, և Մնոտիանոս կուրացեալ ի տեղւոջն յորում կայր:

Եւ առեալ Յոհաննէս զհաւատացեալսն, մկրտեաց զնոսա յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ արս երկերիւրս: Յայնժամ աղաղակեաց Մնոտիանոս մեծածայն և ասէ. Ողորմեաց ինձ առաքեալ օրհնելոյն Քրիստոսի, և լուսաւորեա զխաւարեալ աչս իմ վասն բազում անօրէնութեանս իմոյ: Եւ Յոհաննէս մերձեցաւ ի նա, և կալեալ զձեռանէ նորա ած առ ակն գետոյն, և վարդապետեալ մկրտեաց զնա յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ, և առժամայն լուսաւորեցան աչք նորա: Եւ առեալ զմեզ, տարաւ ի տան իւրում. և ի մտանելն Յոհաննու, անկեալ փշրեցան բազմութիւնք կռոցն՝ որք կային ի տուն նորա, առհասարակ որպէս զհող և զփոշի. և զայն տեսեալ Մնոտիանոս, առաւել ևս հաստատեցաւ ի քրիստոսական հաւատն. սոյնպէս և կին նորա և որդիքն եկեալ հաւատացին և մկրտեցան ի Յոհաննէ, և ամենայն տուն նորա: Եւ արարաք առ նմա աւուրս տասն, ուրախութեամբ փառաւորելով զԱստուած յաղաքս բարեգործութեանցն զոր եցոյց Աստուած ի ձեռն Յոհաննու ի տուն նոցա:

Եւ ուսուցեալ զնոսա զամենեսեան առհասարակ, ելեալ զնացաք ի Զմիռնոս քաղաքէ՝ յայլ քաղաք, որոյ անուն Կառայ. և նա էր մերձ ի Զմիռնոս տասն և երեք մղոնօք: Եւ ի մտանել մեզ անդ՝ հանդիպեցաւ մեզ այր ոմն Հրեայ պարկեշտ, որոյ անուն Փափոտոս, և առեալ նորա զմեզ՝ տարաւ ի տան իւրում. և առեալ Յոհաննէս յաստուածական պատուիրանաց ուսոյց զնա և զամենայն տուն նորա, և մկրտեաց զնոսա յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ, և դադարեցաք առ նմա ամ մի:

ՅԱՂԱԳՍ ՍՈՍԻԱԼՏՐՈՍԻ

ԵՒ ՄՕՐ ՆՈՐԱ ՊԱՏՐՈԿՂԻԱՆԷ

ԵՒ ԵՂԵԼՈՑՆ Ի ՅՈՀԱՆՆԷ

Յանկանել դատաւորին կղզւոյն Պատմայի ի դատաւորութենէ անտի, եկաց փոխանակ նորա ոմն անթիւպատոս՝ որոյ անունն Մակոնոս. և էր նա կռապաշտ չարաբնութիւն և անգութ յաղագս քրիստոսական հաւատոյս: Եւ ելեալ նորա ի Զահաւոր քաղաքէն՝ յաղագս տեսութեան յայլ քաղաքսն. և տեղի նստելոյ դատաւորութեան նորա Զահաւոր քաղաքն էր: Եւ գոլով նորա ի քաղաքին Նառայ, և էր անդ կին ոմն այրի մեծատուն և գեղեցիկ տեսակաւ, որոյ անունն Պատրոկղիանէ. և ունէր որդի ամաց քսան և չորից, և նա առաւել ևս գեղեցիկ քան զբնութիւն մարդկան՝ տեսակաւ և պարկեշտութեամբ նմանապէս Յովսեփայ, և անունն նորա Սոսիպատրոս: Եւ անկեալ ի խայթոցէ սատանայի պիղծ և չար ախտ ցանկութեան ի մայր նորա ի Պատրոկղիանէ՝ ցանկաւ որդւոյն իւրոյ, և այնչափ կործանեալ զմիտս նորա սատանայ՝ մինչև լրբեալ յայտնեաց ասելով ցՍոսիպատրոս ցորդին իւր, եթէ որդեակս Սոսիպատրէ, գիտացիր զի ահաւասիկ ինչք և բարիք բազում ունիմք, և ես ոչ ինչ եմ կարի ծերագոյն, այլ մանկագոյն և գեղեցիկ, և ի՞նչ փոյթ է մեզ այլ օտար կին ածել քեզ ի կնութեան՝ ի տունս մեր. այլ կերիցուք զբարիս մեր մեք, և արբցուք և ուրախ եղիցուք, ունելով զիս քեզ փոխանակ կնոջ, և ես զքեզ փոխան առն, և մի դու ինձ տացես զօտար այր մուծանել ի տունս մեր, և ոչ ես քեզ զօտար կին. և էր նա ամենեւին գեղե-

ցիկ, և այնչափ մոլեալ ի դիւական ախտից առ ի պատրել զորդին իւր. և ոչ զմտաւ ածէր զայնպիսի կորուստ ի սատանայէ:

Այլ մարդասէրն Աստուած ոչ ներեաց պիղծ խորհրդոյ կամացն սատանայի. և մինչդեռ Յոհաննէս նստեալ կայր ի տեղւոյ Հրապարակի, և շուրջ զնովաւ բազմութիւնք ժողովրդոց առ ի լսել ի նշմանէ, եկեալ Սոսիպատրոս եկաց առ ոմանս ի ժողովրդենէ անտի, որք ասէին վասն Յոհաննու, եթէ ընդունայն է վարդապետութիւն դորա: Իսկ Սոսիպատրոս թողեալ զնոսա, և եկեալ եկաց առ Յոհաննէս ունին դնելով նմա: Եւ տեսեալ զնա Յոհաննէս և ծանեաւ շնորհօք սուրբ Հոգւոյն զխորհուրդսն սատանայի և զպատրանսն առ մայր նորա: Եւ ասէ ցՍոսիպատրոս. Սոսիպատրոս, Սոսիպատրոս. և նա ասէ. Ձի՞նչ հրամայես վարդապետ: Ասէ ցնա Յոհաննէս. Կին ոմն ի քաղաքի ուրեմն որդի ունի միամօր, և անուն կնոջն Պատրոզ, և անուն որդւոյն ոչ Պատրեալ. և էին նոքա մեծատունք յոյժ և երևելիք ի քաղաքին. և ոմն թշուառական թշնամի նախանձեալ ընդ նոսա, առ ի պատրել զՊատրոզն՝ զմայր ոչ Պատրելոյն, և կորուսանել սպանանելով զՊատրեալն. Պատրեալն պատրէր, իսկ չՊատրեալն ոչ պատրէր. և յետ ժամանակաց ինչ, ստիպեալ Պատրոզին զորդին իւր զչՊատրեալն, և բազում մաշեալ զանձն իւր ցանկութեամբ թշնամւոյն, ի մահարկանել զորդին իւր զչՊատրեալն, և զառաքինութիւնն նորա խառնակել ի պատրանս իւր. իսկ տուողն առաքինութեան՝ հրամայէ չՊատրելոյն գազսնամարտ լինել ընդդէմ պատրանաց պատրոզին. քանզի վերնական դատարանն զսուրբսն սրբէ և զխաւարային աղտեղութիւնն մերժէ: Եւ արդ, ասա ինձ Սոսիպատրոս, եթէ ո՞վ է գովութեանցն արժանի, մայրն եթէ որդին:

Եւ յայնժամ որպէս երկիր ծարաւի առ ի յընդունել զցօղ քաղցրութեան պտղաբերելով, այսպէս ընկալեալ Սոսիպատրոսի զբանսն Յոհաննու,

յաղագս պատրանաց մօր նորա՝ ի սատանայէ պղծոյ: Եւ ասէ ցՅոհաննէս. Արժանի է. որդին գովելոյ և մայրն անգոսնելոյ: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Երթ որդեակ ի տան քում և ընկալ զմայր քո որպէս ծնող և մի որպէս պատրօղ, և վերնական շնորհքն հովանի եղիցի քեզ: Չայս ասացեալ Յովհաննու, և անկաւ Սոսիպատրոս առ ոտս նորա աղաչելով. Տէր եթէ արժանի եմ, եկ ի տուն ծառայիս քոյ, կերիցուք հաց և արբցուք ջուր և օրհնեսցի տուն ծառայիս քոյ ի քէն: Եւ գնացաք զկնի նորա. և ի մտանել մեզ ի տուն նոցա, տեսեալ զՅոհաննէս Պատրոկղիանէ, և լցեալ բարկութեամբ ի վերայ Սոսիպատրոսի, և ակնարկեալ կոչեաց զնա մեկուսի և ասէ ցնա. Ո՛չ ասացի քեզ որդեակ, եթէ մի տար օտար առն ի տունս մեր մտանել, և ոչ ես՝ կնոջ սլլում առ քեզ. և այժմ ընդէ՛ր ածեր այսր զարսդ զայդոսիկ զխաբեբայսդ: Եւ ասէ ցնա Սոսիպատրոս. Մի՛ այդպէս համարիր զարսդ զայդոսիկ, այլ դիցուք սոցա սեղան և կերիցեն և արբցեն և երթիցեն զճանապարհս իւրեանց, և ես զոր ինչ կամիս մայր իմ արարից: Եւ զայս լուեալ Պատրոկղիանէ, հաւանեցաւ. և եղեալ Սոսիպատրոսի մեզ սեղան ձեռօք իւրովք, և ինքն միայն նստեալ ընդ մեզ ի սեղանն ի սպասաւորութիւն մեզ:

Իսկ Պատրոկղիանէ յաղագս չար ցանկութեանն այնմիկ, երկնչէր ի Յոհաննէ վարդապետութենէն, եթէ ուսուցանելով զՍոսիպատրոս, խափանուամ լինի պիղծ ցանկութեանն այնմիկ. և նստեալ ի տեղոջ թագաւորի մերձ ի սեղանն, ունկն դնելով ցասացեալն ի նմանէ: Եւ Յոհաննէս գիտացեալ զչարութիւն կնոջն, ոչինչ խօսեցեալ ընդ Սոսիպատրոս: Եւ յետ ուսեւոյն և ըմպելոյն մեր՝ ասէ Յոհաննէս. Արի՛, որդեակ Սոսիպատրոս, հան զմեզ արտաքոյ ապարանից քոց: Եւ յարուցեալ Սոսիպատրոս զկնի մեր յուղարկել զմեզ. իսկ Պատրոկղիանէ ելեալ զկնի նորա, զի փութապէս դարձուցէ զնա կատարել զպիղծ ցանկութիւն նորա: Եւ ելեալ մեր արտաքոյ

դրաց տանն նոցա, զմտաւ ածեալ Սոսիպատրոս ոչ դառնալ ի մէնջ, այլ գալ զկնի մեր՝ լսել բանս բարիս ի Յոհաննէ, մանաւանդ զի ի տանն իւրում ոչ ինչ լուաւ ի Յոհաննէ։ Յայնժամ բուռն հարեալ զնմանէ Պատրոկղիանէ, ասելով ցնա․ Ոչ տամ որդեակ ելանել քեզ արտաքս ի տանէս քումմէ։ Ասէ ցնա Սոսիպատրոս․ Թոյլ տուր ինձ մայր իմ երթալ սակաւիկ մի զկնի դոցա, և վաղվաղակի դառնամ և գամ առ քեզ։ Եւ Պատրոկղիանէ ունելով յինքեան զսերմանումն սատանայի, ասէ ցՍոսիպատրոս․ Ոչ տաց քեզ Թոյլ, որդեակ, ելանել ի տանէս քումմէ, մինչև կատարեսցես զկամս մօր քոյ։ Եւ Սոսիպատրոս գիտացեալ զանկարգ և զպիղծ մտածումն մօր իւրոյ, անչափ բազում ձգնեալ պէսպէս աղաչանօք, եթէ Թոյլ տուր ինձ մայր իմ և մօլա ի տուն քո և ես վաղվաղակի գամ, և նա ոչ անսայր։ Յայնժամ Սոսիպատրոս որպէս զքաջ նահատակ՝ ունելով յանձին զաստուածական պահպանութիւնն առ ի փրկիլ ի մահաբեր պատրանաց մօր իւրոյ, դիմամարտ եղեալ ընդ նմա բռնական զօրութեամբ, և զերծեալ ի նրմանէ, փրկեցաւ որպէս ճնճղուկ յորոգայթէ որսողաց, ըստ մարգարէական բանին, և ընթացեալ եկն զկնի մեր։ Եւ արարեալ առ մեզ աւուրս երեք, վարդապետեալ ի Յոհաննէ ոչ դառնալ ի տան իւրում, վասն ապիրատ և անկարգ ցանկութեան մօր իւրոյ։ Եւ ի չորրորդում աւուրն, բորբոքեալ իբրեւ զհօր ի նիւթոյ սատանայի մայր նորա, և ելեալ ի խնդիր Սոսիպատրոսի ի տեղոջ հրապարակին, ուր Յոհաննէս նստեալ կայր․ և Սոսիպատրոս առժամայն ոչ հանդիպեալ առ մեզ․ և նայեցեալ նորա ի ժողովուրդն և ոչ տեսեալ զՍոսիպատրոս և դարձեալ նորա ի մէնջ, և հանդիպեալ Սոսիպատրոսի, և բուռն հարեալ զհանդերձից նորա։ Եւ նա ասէ ցնա․ Թոյլ տուր ինձ մայր իմ և ես կատարեմ զամենայն կամս քո․ և նա ոչ անսայր նմա։ Եւ մինչդեռ այսպէս աղաչէր զնա Սոսիպատրոս զերծանել ի նմանէ, ահաւասիկ պատահումն եղեալ ի ժամուն յայնմիկ անցանել անթիւպատոսին ի տեղւոյն յայնմիկ։

Եւ տեսեալ զնա Պատրոկղիանէ, աղաղակեաց մեծաձայն ասելով. Ողորմեաց ինձ անթիւպատէ. և ձգեալ զծածկոցն ի գլխոյն իւրով և առեալ զհերացն, և այնչափ բազում արտասուու հեղոյր առաջի նորա ի սատանայական ջերմութենէ անտի: Ասէ ցնա անթիւպատոսն. Զի՞ է քեզ կին, զի՞նչ կամիս, տուր պատասխանի հեղաբար: Ասէ ցնա Պատրոկղիանէ. Կին այրի եմ ես, և սա որդի իմ է, և թողեալ զսա առն իմ չորք ամաց, և բազում մաշելով զանձն իմ, ճգնեալ հասուցի զսա ի չափ հասակի, և է այժմ ամաց քսան և չորից, և այս տասն օր է որ ստիպէ դիս ասելով, եթէ մայր ննջեա՞ ընդ իս. և զայս ասելով առաւելապէս հեղոյր զարտասուան: Եւ զայս լուեալ անթիւպատոսն, բարկացաւ ի վերայ Սոսիպատրոսի, և հրամայեաց բերել դալար կաշիս և նոքօք պատել զմարմին նորա, և արկանել ընդ մարմնով նորա խոս և քարբս, և այլ ևս մահաբեր դժնեակս և եղջիւրսւորս, որպէս զի չարամահ եղիցի. և բերեալ նոցա զկաշին արկանել զմարմնովք նորա:

Եւ ընթացեալ Յոհաննէս, աղաղակեաց մեծաձայն ասելով ցանթիւպատոսն. Զպարկեշտ պատանիդ անիրաւ դատես ով անթիւպատէ: Եւ սկսեալ Պատրոկղիանէ ձայնիւ մեծաւ ասել յաղազս Յոհաննու, եթէ դորա խրատով եցոյց որդիդ իմ առ իս զայսպիսի չար մտածմունս. քանզի եկեալ դորա ի տան իմում, եկեր և արբ և առեալ զորդիդ իմ գնաց, և ուսոյց դմա զայդպիսի պիղծ և զապիրատ ցանկուլթիւնս: Եւ զայս լուեալ դատաւորին, հրամայեաց ըմբռնել զՅոհաննէս և նովին պատժովք սատակել ընդ Սոսիպատրոսի:

Եւ յայնժամ համբարձեալ Յոհաննէս զաչս իւր յերկինս լի արտասուօք և ասէ. Տէր Յիսուս Քրիստոս եղիցի չարժումն և եռացումն երկրի ի տեղւոջս յայս, վասն անիրաւ դատաստանի անթիւպատոսիդ: Եւ ընդ բանսն Յոհաննու եղեալ չարժումն յոյժ և եռացումն ի տեղւոջն յայնմիկ. և որպէս վերացուցեալ էր զաջ ձեռն իւր անթիւպատոսն առ ի դատաւ

պարտել զՅոհաննէս՝ այնպէս մնաց ի վեր՝ գօտացեալ. սոյնպէս և ձախ ձեռն նորա զոր ի խոնարհ ունէր, և աչք նորա շրջեալ, և նա պակուցեալ ի տեղւոջն՝ մնաց որպէս զվէմ: Իսկ այլքն ամենեքեան որպէս և կային ի տեղւոջն՝ անկեալ յերկիր մեռան յահա-գին շարժմանէն և յեռացմանէն, և ոչ մնաց այլ ոք կենդանի, բայց միայն Յոհաննէս և ես և Սոսի-պատրոս, մերձ առ պատրաստեալ կաշիսն և առ մահաբեր գազանսն: Եւ յետ բազում ժամու, աղա-ղակեաց անթիպատոսն ասելով. Առաքեալ և աշա-կերտ օրհնելոյն Քրիստոսի, ողորմեա ինձ և առող-ջացո զաչս իմ և հաստատեա զիս ի նոյն բնութիւնն խաղաղութեամբ, և հաւատամ յԱստուածն առ ի քէն քարողեալ: Եւ դարձեալ համբարձեալ զաչս իւր յերկինս Յոհաննէս և աղաղակեաց ասելով. Որ-դի Աստուծոյ Տէր Յիսուս Քրիստոս, որ զայսպիսի զօրութիւնս ցուցեր ի տեղւոյն յայսմիկ առ ի խրա-տել զանգագամ մարդիկ, և այժմ առաքեալ ի բազում գթութեանց քոց, որպէս զի յաղթեացէ բարերար մարդասիրութիւն քո յանցանաց մարդկան այ-սոցիկ:

Եւ զայս աղօթեալ Յոհաննու, առժամայն դա-դարեաց շարժումն և եռացումն երկրին տեղւոյն այ-նորիկ. և մեռեալքն ամենեքին զգեցան զկենդանու-թիւն առողջութեամբ որպէս յառաջագոյնն էին. սոյնպէս և ձեռք անթիպատոսին հաստատեցան ի նոյն: Եւ ասէ Յոհաննէս. Գիտասլիք սիրելիք զի Աստուած արար զշարժումնդ, և Աստուած դադարե-ցոյց. և նա մահացոյց զձեզ և նա կենսագործեաց առողջութեամբ: Եւ ասէ ցնա անթիպատոսն. Ծա-ռայ Աստուծոյ բարձրելոյ, եկ երթիցուք ի տուն իմ և կերիցուք հաց ի միասին. և առեալ նորա զմեզ տարաւ ի տան իւրում, և եղեալ սեղան և կերաք և արբաք. և դաւարեցաք զօրն զայն առ նա:

Եւ ի միւսում աւուրն աղաչեաց անթիպատոսն զՅոհաննէս և ասէ. Տէր, եթէ արժանի եմ, տուր ինձ զքրիստոսական կնիքն: Եւ առեալ Յոհաննէս

յաստուածական պատուիրանաց, ուսոյց զնա և մկրտեաց յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ: Եւ զայն տեսեալ կնո՛ր անթիպատոսի՝ առեալ զորդին իւրեանց և եկեալ անկեալ առ ոտոն Յոհաննու աւսելով ցնա. Ծառայ Աստուծոյ օրհնելոյն, որպէս փառաւորեցաւ այր իմ, փառաւորեա և զիս և զորդիս իմ. և վարդապետեալ մկրտեաց զնա Յոհաննէս Հանդերձ ամենայն տամբ իւրեանց ծառայիւք և աղախնայիւք, և յայնմհետէ կերպք և արբաք առ նոսա, և ուրախ եղաք փառաւորելով զԱստուած յաղագս ամենայն տան նոցա:

Եւ յեւանել մեզ անտի, ասէ Յոհաննէս ցՍոսիպատրոս. Եկ որդեակ Սոսիպատրոս երթիցուք ի տուն քո. քանզի այսպէս զմտաւ ածեալ Սոսիպատրոսի ոյլ ոչ ևս դառնալ ի տան իւրում, վասն ատելութեան մօր իւրոյ: Եւ ասէ ցՅոհաննէս. Վարդապետ, գաւ՝ զկնի քո ընդ որ և երթաս, իսկ ի տուն իմ՝ վասն մօր իմոյ ոյլ ոչ երբեք դառնամ, այլ ուրանամ զամենայն ինչս իմ՝ զոր ունիմ և ընդունիմ զբանն Քրիստոսի, զքարոզեալն ի քէն: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Մի՛ յիշատակեր որդեակ զչարութեան բանս մօր քո, քանզի մերժեցաւ ի նմանէ խայթոց մահարեր թունից սատանայի, և այլ ոչ ևս լուիցես բանս չարս ի բերանոյ նորա, զի բազում զղմամբ խոկայ յաղագս Քրիստոսի, ապաշաւելով յաղագս զիւսական չարեաց զոր եցոյց առ քեզ, և արդ յայնմհետէ այլ մի՛ ևս հոգար վասն խորհրդոց չարաց:

Եւ զայս ամենայն տաացեալ Յոհաննու և առեալ զձեռանէ նորա չոգաք ի տուն նոցա, և գտաք զՊատրոկղիանէ անկեալ ի վերայ երեսաց իւրոց յերկիր, լալով և ապաշաւելով բազում զղմամբ, յաղագս զիւսական հղելոցն առ նա:

Եւ լուեալ նորա յաղագս գալստեանն Յոհաննու, յարուցեալ փութապէս անկաւ առ ոտս նորա ի վերայ երեսաց իւրոց ասելով ցնա. Վարդապետ բարի, այնչափ մեղայ և այնչափ զազրացայ առ մեծ Աստուածն քո Քրիստոս՝ առ քարոզեալն ի քէն, որ-

չափ չեմ ապրելոց. և արդ, աղաչեմ և հայցեմ ի քէն, ծառայ սիրելի օրհնելոյն Աստուծոյ, մի բարկանար ի վերայ աղախնոյ քո, զի ահաւասիկ խոստովանիմ գյանցանս իմ վերաբերելով զվարս չարեաց խորհրդոց իմոց, առաջի քո բարի բժիշկ, զոր պատրանօք սատանայի՝ ցուցի առ որդիդ իմ: Եւ արդ պաղատիմ առաջի քո կարողութեանդ, բժշկել զանբժշկելի վէրս հոգւոյ իմոյ. քանզի բազում ժամանակաց հարան յիս խայթոցք դիւականք առ ի պատրել զորդիդ իմ, և դա ոչ հաւանեալ ինձ, և յայնմ հետէ բազում սրտմտութիւն արկեալ սատանայի ի խորհուրդս մտաց իմոց, վասն չար և պիղծ ցանկութեանն առ ի խառնակել զորդիդ իմ յիմ դիւական մոլորութեան կորուստն. և ի հանդիպել ինձ անթիպատոսին ջանացայ կորուսանել զդա, և արդ, ողորմեա՛ ինձ և աղաչեա զԱստուած, զի մի հատուցանէ ինձ և տանջիսցէ զիս ըստ եղկելի վարուց իմոց: Եւ առեալ Յոհաննէս ուսոյց բաւանդակ զՊատրոկղիանէ յաղաքս ապաշխարութեան և հաւատոյ. սոյնպէս և որդւոյ նորա Սոսիպատրոսի և ամենայն տան նոցա. և մկրտեաց զնոսս յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ: Եւ առեալ Պատրոկղիանէ ինչս բազումս, երեք եղ առ ոտան Յոհաննու, ասելով ցնա. Տէր, ա՛ռ զայդ ի պէտս կարօտելոց: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Ունի՛ս և այլ ևս ի տան քում: Եւ ասէ. Այ՛, տէր, ունիմ և այլ ինչս բազումս: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Որովհետեւ Աստուծոյ նուիրեցեր զայս. տար դիր առ այլոցն ի տան քում և օրըստօրէ տուր քոյին ձեռօք: Եւ ընկալեալ նորա զպատուիրանն ըստ ամենայնի ճշմարտապէս, և յամենայն աւուր սկսեալ նորա կալ արտաքոյ դրաց տան իւրոյ և տալ անդադար յաղքատս և ի տրնանկս:

Եւ դադարեցաք աւուրս բազումս ի տան նոցա, տեսանելով զպտղաբերութիւն նոցա, ոչ միայն ըզտրոց բարեգործութեան, այլ պահօք և աղօթիւք տկարացուցանելով զանձինս՝ աղաչելով զԱստուած

յաղապս յանցանացն Պատրիկդիանէ. և այսպէս ընկալիալ նոցա յանձինս իւրեանց կատարել առ Աստուած Հանապաղ բարեգործութիւնս, և ոչ երբեք փակեալ դրաց տան նոցա յողորմութենէ, քանզի այսպիսի ողորմութիւն և բարի գործք ապաշխարութեան, մերժեալ Հալածեն զդիւական ախտս ի մարդկանէ, և մաքրեն զաղտեղութիւն Հոգւոց և մարմնոց, մոլածանելով զմեզ յարքայութիւնն Աստուծոյ, որում փառք յաւիտեանս :

ՅԱՂԱԳՍ ԱՒԵՏԱՐԱՆԻՆ

ԹԷ ՈՐՊԷՍ ՊԱՏՄԵՑԱԻ Ի ՅՈՀԱՆՆԷ

ԿԱՄ ԹԷ ՅՈՐՈՒՄ ՏԵՂԻՈՋ ԸՆԿԱԼԱՆ

Յետ հաւատալոյն ամենայն կղզւոյն Պատմայի, և վախճանելոյ թագաւորին Դոմեստիանոսի, որ աքսորեաց զմեզ ի Պատմայ՝ ի կղզւոյն, ընկալեալ զթագաւորութիւն Ներուաս, որ ոչ արգելոյր զքրիստոսական վարդապետութիւնն, և ոչ ընդդիմանալ և հակառակել ընդ ումեք յամենայն աշխարհս հաւատացելոց ի Քրիստոս: Եւ վասն այսորիկ լուեալ նորա, եթէ ի Պատմայ այր առաքինի և սուրբ է, և ամենայն ասացեալքն ի նմանէ ճշմարիտ է և բարիոք. և զայս գիտացեալ թագաւորին, արար թուղթ առ Յոհաննէս յաղագս լուծման աքսորանաց մերոց: Եւ ընկալեալ Յոհաննու զայն, զմտաւ ածեալ դառնալ մեզ անդրէն յԵփեսոս. քանզի մինչև ցայն վայր ամենայն կղզին Պատմայի հաւատացեալ էին ի Քրիստոս. և գիտացեալ ամենայն բնակչաց կղզւոյն այնորիկ զխորհուրդսն մեր, ժողովեալ զային առ Յոհաննէս դապք դապք, և սղաչէին զնա որպէս զի մի մեկնեացի ի նոցանէ զամենայն աւուրս կենաց: Եւ ասէ ցնոսա Յոհաննէս. Մի այդպէս ծանրութիւն բառնայք հոգւոյ իմոյ որդեակք. Քրիստոս առաքեաց զիս առ ձեզ և որպէս կամեցաւ լուսաւորեաց զձեզ. և այժմ նա հրամայեաց ինձ դառնալ անդրէն յԵփեսոս, վասն բազում հիւանդութեանցն անկելոց անդ յեղբարսն մեր: Եւ զայս

լուեալ ի Յոհաննէ եղբարցն , գիտացին եթէ ոչ հաւանի բանից աղայանաց նոցա , կամելով նաւել յԵփեսոս : Եւ յայնժամ անկեալ նոցա ամենեցուն առհասարակ ի վերայ երեսաց իւրեանց առաջի Յոհաննու , և արտասուելով աղաչէին զնա և ասէին , եթէ վարդապետ բարի , որովհետեւ ատեցեր զկղզիս Բատմայի և զմտաւ ածեր որբ թողուլ զմեզ , տուր մեզ գրով պատմութեամբ զամենայն նշանս և զարուեստս զոր ատեր յՈրդին Աստուծոյ , և զբանսն զոր լուար ի սուրբ բերանոյ նորա , որպէս զի մի մուրերով որոյնացուք ի նմանէ , և ի լուսաւոր վարդապետութենէդ քումմէ . այլ հաստահիմն և անխախտելի եղիցուք . քանզի երկնչիմք եթէ մուրերացի ոք յեղբարցս և հետեօղ լինի սատանայի և բերէ զամենեցուն զայթազղութիւն և շփոթումն դիւական : Եւ ասէ ցնոսա Յոհաննէս . Լուարուք որդիք լուսոյ յաղագս նշանացն զոր արար Որդին Աստուծոյ առաջի աչաց մերոց , և բանս զոր խօսեցաւ ընդ իս և ընդ այլ առաքեալսն առ ի վարդապետել մեզ . և մեր ընկալեալ ի նմանէ յաղագս աստուածութեան նորա . քանզի այս բաւական է առ ի պատրաստել ձեզ զկեանսն յաւիտենից : Եւ գիտացեալ նոցա , եթէ ոչ կամեցաւ Յոհաննէս գրով պատմութեամբ տալ նոցա յաղագս Քրիստոսի , այլ միայն բանիւք պատմել . յայնժամ դարձեալ անկան ի վերայ երեսաց իւրեանց , աղաչելով զնա բազում արտասուօք և ասելով . Հայր մեր , որովհետեւ կամիս որբ թողուլ զմեզ , աղաչեմք և հայցեմք ի քէն , տուր մեզ յաղագս Քրիստոսի Որդոյն Աստուծոյ : Բայնժամ տեսեալ Յոհաննէս զայնպիսի տրամութիւն է զհեղումն արտասուաց նոցա , մեծաւ գթութեամբ ասէ ցնոսա . Երթայք որդեակք յիւրաքանչիւր տունս ձեր , և ես հայցեմ ի Տեառնէ . եթէ հրամայէ ինձ , տամ զխնդրուածս ձեր : Եւ զայս լուեալ նոցա ի Յոհաննէ , երկիրպագին նմա ի վերայ երեսաց իւրեանց և զնացին իւրաքանչիւր ոք ի տուն իւրեանց :

Եւ առեալ զիս Յոհաննէս ելաք ի քաղաքէն արտաքոյ մերձ մղոնաւ մի ի տեղում լուութեան ,

քանզի և անուն տեղւոյն այնորիկ կոչէր Դադարումն. և կայր անդ լեառն մի փոքր. և ելեալ մեր անդ՝ դադարեցաք աւուրս երեք: Եւ արարեալ Յուհաննէս զաւուրսն զայնոսիկ առանց կերակրոյ, առ ի յաղօթել և հայցել յԱստուծոյ զբարի աւետարանութիւն եղբարցն: Եւ ի չորրորդում աւուրն ասէ ցիս. Որդեակ Պրոքորոն: Եւ ասեմ նմա. Զի՞նչ հրամայես վարդապետ: Եւ նա ասէ ցիս. Ընթացիր և երթ ի քաղաքն, և թանաք և քարտէս բեր այսր փութապէս. և մի գիտասցէ ոք յեղբարցն եթէ յորում տեղւոյ եմք, և դարձեալ ասէ ցիս. Արա անդ աւուրս երկուս, և սպա եկ այսր. բայց մի պատմեր ումեք վասն իմ եթէ ուր իցեմ: Եւ երթեալ արարի այնպէս. և եկեալ գտի զնա կալով յաղօթս: Եւ ասէ ցիս. Առ զթանաքդ և զքարտէսդ և կաց ընդ ալմէ իմմէ. և արարի այնպէս: Եւ եղև փայլատաւ կուսն և որոտուսն յոյժ, մինչև շարժել տեղւոյն այնմիկ, և ես յահի եղեալ անկայ ի վերայ երեսաց իմոց պակուցեալ մերձ ի մեռանել: Եւ յայնժամ խոնարհեալ Յուհաննէս և կալեալ զձեռանէ իմմէ յարոյց զիս, և ասէ ցիս. Նիստ ի վայր: Եւ նշատուցեալ զիս ընդ ալմէ կողմանէ, և արարեալ աղօթս. և կատարեալ զաղօթս, ասէ ցիս. Տես որդեակ գգուչութեամբ զոր ինչ և լսիցես ի բերանոյ իմոյ՝ գրեցես ի քարտիսիդ:

Եւ համբարձեալ զաչս իւր յերկինս և բացեալ զբերան իւր սկսաւ ասել այսպէս. Ի սկզբանէ էր Բանն. և Բանն էր առ Աստուած. և Աստուած էր Բանն. և որ ի կարգին էր, զամենայն աւետարանութիւնն աւետարանեաց յոտն կալով, և ես նշատելով գրեցի:

Եւ ի կատարել մեզ զաստուածական զբանն, առեալ զիս Յուհաննէս մտաք ի քաղաքն և չոգաք ի տուն Սիսիպատրոսի, և ընկալեալ նոցա զմեզ բազում ցնծութեամբ և եղեալ մեզ սեղան և բազմութիւն կերակրոց, կերաք և արբաք զպէտսն մեր:

Եւ ի միւսում աւուրն, ասէ Յուհաննէս ցՍոսիպատրոս. Որդեակ Սոսիպատրէ: Եւ նա ասէ. Զի՞նչ

հրամայես վարդապետ: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Գնա՛ որդեակ եւ արա խնդիր սուրբ եւ գեղեցիկ մազադաթից եւ բեր առ մեզ յաղագս սրբագրութեան աստուածային աւետարանացն: Եւ երթեալ նորա պատրաստեալ երբ: Եւ ասէ ցիս Յոհաննէս. Ա՛ռ որդեակ Պօղոսեա զմազադաթդ եւ նիստ ձեեա, եւ սրբագրեա ի դոսս զաւետարանդ զայդ: Եւ առեալ իմ զմազադաթն նստայ ի տուն նոցա, եւ ձեեալ սրբագրեցի զնա ամենայն զգուշութեամբ:

Յայնմհետէ ուսուցեալ Յոհաննէս, կարգեաց եպիսկոպոսուենս եւ քահանայս եւ սարկաւազուենս եկեղեցւոյք եւ ուխտաւորօք ի կղզւոյն յայնմիկ: Եւ առեալ զաւետարանն տարեալ եւ յեկեղեցւոյն, եւ հրամայեաց Յոհաննէս ժողովել եղբարցն. եւ ժողովեալ նոցա, ասէ ցիս. Որդեակ Պօղոսեա, ա՛ռ զաւետարանդ եւ ընթերցիր զդա առաջի ամենայն եղբարցդ: Եւ առեալ ընթերցայ ի լուր ամենեցուն, եւ նոցա ընկալեալ մեծաւ ցնծութեամբ փառաւորելով զԱստուած:

Եւ ասէ ցնոսա Յոհաննէս. Առէ՛ք եղբարք եւ փոխադրեցէք ըստ նմին օրինակի, եւ դիք յայնայն եկեղեցիս ձեր ի կղզւոյն յայնմիկ. եւ առեալ նոցա զոր ի տետրակսն էր սրբագրեալ արարին այնպէս: Իսկ զոր ի քարտէսն էի գրեալ, կալաք առ մեզ:

Եւ ասէ ցիս Յոհաննէս. Ի՛կ որդեակ Պօղոսեա, ելցուք արտաքս ի գաւառսդ, վարդապետել եւ ուսուցանել նոցա յաղագս սուրբ աւետարանիդ, նախ քան զուղղելն մեր յԵփեսոս: Եւ առեալ նորա զիս, ելաք առ ի չրջել եւ ուսուցանել առհասարակ ամիսս վեց: Եւ էր ի գեղ մի ոմն քահանայ գիւական մեհենաց՝ ի Թաբուատ ունելով զկռապաշտութիւն. եւ կայր որդի մի նորա կոյր, եւ մերձեցեալ նորա առ Յոհաննէս ունկն դնելով վարդապետութեան նորա. եւ յանկարծակի աղաղակեաց ասելով ձայնիւ մեծաւ. Վարդապետ բարի, երդմնեցուցանեմ զքեզ յԱստուածն զոր պաշտես եւ քարոզես, արա՛ առ նա

դոթս և լուսաւորեա՛լ զաչս իմ, զի ահաւասիկ ցանկամ տեսանել զքեզ և ընդունել զքո լուսաւոր վարդապետութիւնդ . և արդ արա զիս արժանի սուրբ պատկերի քոյ: Եւ զայս նորա ասացեալ, կալեալ զաջոյ ձեռանէ նորա Յովհաննէս, ասէ. Յանուն Յիսուսի Քրիստոսի լուսաւորեաց. և առժամայն լուսաւորեցան աչք նորա. և զայն տեսեալ քահանային հօր նորա, անկաւ առ ոտսն Յոհաննու աղաչելով և ասելով. Եսուայ Աստուծոյ բարձրելոյ, տուր մեզ զհասարակաց զառ ի Քրիստոս զկնիքն. և առեալ զմեզ՝ չոգաք ի տուն նոցա. և վարդապետեալ մկրդ տեաց զնոսա հանդերձ ամենայն տամբ իւրեանց յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ . և դարձեալ մտաք ի քաղաքն:

Եւ յետ ժամանակաց ինչ առեալ զիս Յոհաննէս ելաք արտաքս ի քաղաքէն մղոնաւ մի ի տեղւոյ լուութեան. և գտեալ անդ այր մի, և մտեալ դադարեցաք ի նմա աւուրս տաան. և կայր ի ներքս ի յայրն յայն ջուր: Եւ ի կատարել տաան աւուրն, մտի ես ի քաղաքն, իսկ Յոհաննէս մնաց ի տեղւոջն առ ի կատարել զպաղատանս իւր առ Աստուած, զամենայն աւուրսն առանց կերակրոյ հայցելով ի Տեառնէ, որպէս զի յայտնեացին նմա զինչ պարտ է առնել: Եւ եղեալ առ նա ձայն ի վերուստ ասելով ցնա. Յոհաննէս: Եւ նա ասէ. Զինչ հրամայես Տէր: Եւ նա ասէ, վերնական ձայնիւ. Ժուժկալեա ի տեղւոյդ յայգմիկ այլ և տաան օր, և յայտնեացին քեզ խորհուրդք մեծամեծք: Եւ արարեալ անդ Յոհաննէս այլ ևս տաան օր: Եւ յայնժամ եղեալ առ նա հիացումն մեծ՝ տեսանելով նմա զօրութիւնս մեծամեծս և զօրս հրեշտակաց իջանելով պատմելով նմա բանս անճառս: Եւ երթեալ իմ առ նա, և դարձաք ի քաղաքն:

Եւ ի միւսում աւուրն, երթեալ Յոհաննէս և նստեալ ի տեղւոյ հրապարակի, և ժողովեալ առ նա ամենեցուն, և ասէ ցնոսա Յոհաննէս. Տեսէք եղբարք և որդիք, զգուշութեամբ պահեցէք զլուսաւոր

վարդապետութիւնդ զոր ընկալայք յինէն ամենայն սրտի մօտք. առողջութեամբ կատարել զպատուիրանս Քրիստոսի. և եղերուք կատարելապէս որդիք լուսոյ. քանզի ահաւասիկ մերձեալ է ժամանակ հրաժարելոյ ինձ ի ձէնջ և նաւել յԵփեսոս առ եղբարսն այնոսիկ: Եւ լուեալ նոցա ի Յոհաննէ անդրէն յաղագս գնալոյն մերոյ, և անկան առհասարակ ի վերայ երեսաց իւրեանց, և բազում արտասուօք աղաչէին զնա և ասէին. Հայր մեր բարի, մի Թողուր զմեզ զծառայքս և զորդիքս քոյ: Իսկ Յոհաննէս ասէ ցնոսա. Սիրելիք ուստերք և դստերք, բարեմիտ և ուրախ լերուք ի Քրիստոս. քանզի նա հրամայեաց ինձ երթալ յԵփեսոս: Եւ զայս ասացեալ ցնոսա Յոհաննէս, լռեցին ի լալոյ անտի:

Եւ միւսում աւուրն պատահեալ նաւ որ երթայր յԵփեսոս, և կոչեաց Յոհաննէս զամենեւեան և համբուրեաց առհասարակ, և աղօթս արարեալ նոցա մտաք ի նաւն, և ի տասն և ի չորս օր հասաք ի տեղւոջ՝ մերձ տասն մղոնօք յԵփեսոս. և ելեալ մեր ի ցամաք՝ հետեւեալ չորաք և մտաք ի քաղաքն. և լուեալ եղբարցն ժողովեցան առ մեզ մեծաւ ուրախութեամբ ի տեղւոջ՝ յորում նստեալ հանգչեաք:

Եւ եկեալ Դիոսկորիդէի որդին Դէոմիոս, առեալ զմեզ տարաւ ի տան իւրում, քանզի Հայր նորա վախճանեալ էր, և եղեալ նորա մեզ սեղան՝ կերաք և արբաք, և դադարեցաք առ նմա: Եւ անդ գային եղբարքն ամենեքեան և վարդապետէին ի նմանէ, մինչև հաւանեալ ամենայն Եփեսացւոց բանից և գործոցն Յոհաննու, և ոչ մնալով անդ ումեք յանհաւատութեան:

Քանզի յետ գալոյն մեր յաքսորանացն, արարաք յԵփեսոս ամս քսան և վեց. և ի Պատմայ կրդղւոջն յաքսորանսն արարաք ամս իննևտասն. և նախ քան զաքսորելն մեր՝ յԵփեսոս ամս Հնգետասան և արտաքոյ յԵփեսոսէ ամս ինն. և յորժամ եկաք յԵրուսաղեմէ յԱսիա, էր Յոհաննէս ամաց յիսուն և ինն. և ես ամաց երեսուն, և երեք ամսոց:

Եւ յետ այնորիկ ելեալ Յոհաննէս ի տանէ Դէոմնոսի, և առեալ զիս և այլ ևս աշակերտս վից, և ասէ ցմեզ. Առէք բրիչս ի ձեռս ձեր և եկայք զկնի իմ. և առեալ նորա զմեզ և հեռացեալ ի տեղւոյ լուսթեան, և ասէ ցմեզ. Նստարուք ի տեղւոյդ յայդմիկ մինչև ես երթայց կացից յաղօթս: Եւ նստաք մեք ի տեղւոյն, և մեկնեալ նորա քարաձիգ մի, և անդ դադարեալ նորա յաղօթս, մինչև ի միւսում ուսուրն: Եւ կատարեալ զաղօթսն, կոչեաց զմեզ և ասէ. Բրեցէք որդեակք ի տեղւոյդ: Եւ անկեալ ի վերայ նորա և համբուրեալ, լացաք դառնապէս մինչև ի ծագել արևուն, և ապա աւանդեաց զհոգին. և քարչեցաք զհողն ի վերայ երեսաց նորա, և ծածկեցաւ յաչաց մերաց:

Եւ երթեալ մեր ի քաղաքն, տեսին զմեզ եղբարքն և ասեն ցմեզ. Ո՞ր է վարդապետն մեր: Եւ պատմեցաք նոցա վասն ամենայն եղելոցն. և նոքա ոչ հաւատային մեզ. մինչև առեալ նոցա զմեզ՝ չոգաք ի տեղւոյն, և վերաբրեցաք զգիրսն Յոհաննոս, և ոչ գտաք ի նմա զսուրբ մարմին նորա. և զարհուրեալ յոյժ՝ լացաք բաւանդակաբար. և դարձեալ կացաք յաղօթս առ սուրբ գիրս նորա. և յետ կատարելոյ զաղօթսն, խոնարհեալ համբուրեցաք զսուրբ գիրսն և շոգաք ի քաղաքն, փառաւորելով զԱստուած Հայր անսկիզբն և զՈրդին միածին և զսուրբ Հոգին, այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից ամէն:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

ՅԱԿՈԲԱՅ ԵՒ ՅՈՀԱՆՆՈՒ

Ո Ր Դ Ի Ո Յ Ն Ո Ր Ո Տ Մ Ա Ն ¹

Սիրելի աշակերտքն Յիսուսի ² Յակորոս և Յովհաննէս, քոյր ³ որդիք էին Յիսուսի. քանզի Սողոմէ մայր սոցա, դուստր էր Յովսեփայ, որ անուանեցաւ ⁴ այր Մարիամու ⁵ և հայր Քրիստոսի, վասն պահպանութեան կուսին և սպասաւորելոյ ծննդեանն: Զի որպէս որդիքն Յովսեփայ՝ եղբարք ասացան Յիսուսի, նոյնպէս և դստերքն քորք: Սողոմէ մայր սոցա առեալ զսոսա և մատուցեալ առ Յիսուս աւսաց. Տուր մեզ, Տէր, զի նստցին սոքա երկու որդիքս իմ, մին ընդ աջմէ ⁶ քումմէ և միւսն յաջեկէ ի փառս քո, որպէս զՄովսէս և զԵղիա երևեալ ի Թաբօր: Նա հտ պատասխանի և ասէ, թէ կարէ՞ք զբաժակն իմ ըմպել, զոր ես ըմպելոց եմ, և կամ զմկրտութիւնն մկրտել զոր ես մկրտելոց եմ. և նոքա ասեն ⁷, թէ կարող եմք, զոր և արդեամբք իսկ կատարեցին: Զի Յակորոս վասն յայտնի և համարձակ յանդիմանելոյ զՀրեայսն, զլիստեցաւ ի Հե-

1. Ա. օր. Պատմութիւն սուրբ առաքելոցն Յակորայ եւ Յովհաննէս:	4. Ա. օր. անուանեցեալ կոյնցաւ:
2. Ա. օր. Քրիստոսի:	5. Ա. օր. Մարիամայ:
3. Ա. օր. քուրբ:	6. Ա. օր. յայմէ:
	7. Ա. օր. ասացին:

բովորէ՝¹։ Եւ կին ոմն մեծազգի ի Սպանիոյ, հաւատացեալ ի Քրիստոս քարոզութեամբն Յակոբայ, և ընդ նմին եկեալ յերուսաղէմ, ի տեսանել զմայր Տեառն, և երկրպագեալ տնօրինականացն և տեղեացն Յիսուսի. և յորժամ գլխատեցաւ Յակովբոս, կինն այն առեալ զսուրբ մարմինն տարաւ ի Յովպէ, եղ ի փայտեայ տապանի, և տմրացոյց յեզր ծովին, մնալով նաւարկութեան զի տարցէ զնա ի վիճակն իւր։ Եւ յայնմ գիշերի զերծեալ տապանն սուրբ մարմնովն, և ալիք ծովուն տարեալ² հասուցին զնա ի գետն ի Սպանիա։ Եւ այր ոմն կոյր³ էջ խարխաբելով յափն գետոյն, առ ի լուանալ զերեսն, և հասեալ⁴ ձեռն կուրին ի մարմին սուրբ առաքելոյն⁵, բացան աչքն և ետես զսուրբ մարմինն անգլուխ. ձայն եբարձ և աղաղակէր. Եկայք տեսէք զաստուածս անգլուխ, որ երաց զաչս իմ։ Եւ ժողովեցան անդ բազմութիւնք մարդկան, և բարձեալ մեծարանօք զսուրբ մարմինն⁶ պատուեցին, և հաւնապագօր զոհէին նմա, անուանելով անգլուխ աստուած. մինչև զնաց առաքեալն Պօղոս և քարոզեաց նոցա զՔրիստոս և ասաց, թէ աշակերտ է և առաքեալ Յիսուսի Քրիստոսի Որդւոյն Աստուծոյ։ Իսկ զգլուխ սրբոյն Յակովբայ⁷ յափշտակեաց հրեշտակ Տեառն աներևութաբար և⁸ տարեալ յերուսաղէմ,

1. Ա. օր. ի Հերովդէէս արով.

եւ զմարմինն ընկեցեալ ի ծովն առագ. չունի Եւ կին ոմն... սուրբ մարմնովն:

2. Ա. օր. տարեալ զնա ի Սպանիայ, վիճակն իւր հաւատացեալ յառաջագոյն. եւ ալի զալի հարեալ ուղղեցին զմարմին Յակոբայ առաքելոյն եւ հասուցին...

3. Ա. օր. յաւելու աջօքն:

4. Ա. օր. հպեալ:

5. Ա. օր. յաւելու եւ հարեալ զդուրն-յերեսն:

6. Ա. օր. զմարմինն սուրբ մեծարանօք:

7. Ա. օր. յաւելու յորժամ գլխատեցաւ:

8. Ա. օր. եւ բերեալ եղ առաջի սուրբ Աստուածածինն եւ Յակովբայ Տեառն եղբօրն եւ Յովմաննու եղ-

եղ առաջի սուրբ Աստուածածնին, մինչ էին նստեալ սուրբ Տիրամայրն և Յակովբոս Տեառն եղբայրն և Յովհաննէս աւետարանիչն և Հոգային վասն Յակոբայ, զի լուան թէ կալաւ գնա Հերովդէս և եղ ի բանտի: Ի նմին ժամաւ բերեալ հրեշտակն եղ ըզգլուին առաջի նոցա, և նոքա լացին և առին կոծ մեծ ի վերայ նորա. և պատեալ եղին ի պատշաճաւոր տեղւոյն, և յետոյ շինեցաւ ի վերայ սուրբ գլխոյն հոյակապ¹ և մեծափառ եկեղեցի յանուն սրբոյն Յակոբայ, և է վանք և ժողովատեղ Հայոց աւխտին, ի փառս Քրիստոսի Աստուծոյ² մերոյ:

Իսկ Յովհաննէս, սուրբն և սիրեցեալն ի Քրիստոսէ, սպասաւորեալ սուրբ Աստուածածնին ամս երկոտասան որպէս և յանձնեցաւ նմա ի Քրիստոսէ մինչ էր ի խաչին: Եւ յետ փոխման սուրբ Կուսին, գնաց յԱսիա քարոզել զՔրիստոս՝ հրամանաւ Հոգւոյն սրբոյ և Պետրոսի վիմին հաւատոյ: Եւ զի դժուարացաւ Յովհաննէս, ընդդէմ դարձաւ Պետրոսի, և ոչ կամէր գնալ յԱսիա, վասն որոյ խորտակեալ նաւին անկաւ ի ծովն. և³ ապա յետ քառասուն աւուրն եհան գնա ալիք ծովուն յԵփեսոս, և ելեալ անդ եգիտ զաշակերտն իւր զՊրոխորոն: Եւ զի ոչ ներգործէր քարոզութիւն աւետարանին, հնարեցան մտանել բաղնապան: Յովհաննէս⁴ զհուրն վառէր ի քուրայն և Պրոխորոն կայր ի սպասու արանցն, որք մտանէին առ ի լուանալ զինքեանս: Եւ այնպէս կեցեալ տարի մի, և յետ տարւոյն ապա խեղդեաց

բօրն նորին, մինչ աղօթէին թ. Ա. օր. յաւելու եւ գա-
ի միասին. եւ նոքա առեալ
լացին ի վերայ նորա, եւ
արարին կոծ մեծ. եւ ապա
պատեալ ամփոփեցին:

1. Ա. օր. չունի հոյակապ:

2. Ա. օր. չունի Աստուծոյ
մերոյ:

3. Ա. օր. յաւելու եւ գա-
նուրս քառասուն տասանե-
ցաւ ի վերայ այեաց ծովուն
եւ յետ:

4. Ա. օր. յանձին կալ զհրա-
վառութիւն եւ Պրոխորոն
կայր ի բաղնիսն ի սպա-
սու:

դէն զորդի իշխանին ի բաղանիսն, զոր յարոյց Յովհաննէս անուամբն Քրիստոսի, և ապա եղև Հնար¹ քարոզութեան սուրբ անետարանին: Եւ յետոյ տուաւ ի յաքսորս ի Դոմետիանոսէ կայսերէ ի Պատմոս կղզին, ուր և գրեաց² զաստուածային տեսիլն և զսուրբ անետարանն:

Եւ յետ հաւատալոյ կղզւոյն, եկն դարձեալ յԵփեսոս, հրամանաւ Ներուասայ արքայի, և քառասուն հազար այր մոլորեալ մարդիկ դարձոյց յաստուած գիտութիւն. շինէր եկեղեցիս և առնէր ձեռնադրութիւնս միոյ միոյ եկեղեցւոյ, որպէս և Հոգին սուրբ ցուցանէր նմա: Եկն նա Յովհաննէս³ ի քաղաք մի որ ի գաւառն Եփեսոսի, և շահեցոյց զեղբարսն աւմենայն⁴ Հոգեւոր շահիւք: Եւ ետես անդ երանելին Յովհաննէս երիտասարդ մի զօրագոյն մարմնով և գեղեցիկ տեսլեամբ, որ հռայր Հոգեւով ի լսել զբանն Աստուծոյ զոր քարոզէր⁵ Յովհաննէս: Իսկ Յովհաննէս ուսոյց նմա զհաւատս Քրիստոսի⁶, և մկրտեալ ետ զնա յեպիսկոպոսն որ անդ էր, և աւսաց. Առ քեզ յանձն եղիցի դա, յանդիման եկեղեցւոյն և⁷ վկայութեամբն Քրիստոսի, զի Հոգասցէ⁸ վասն գորս ճշմարիտ ուսմամբ: Եւ նա ընկալաւ և ասաց⁹ առնել զպատուիրեալսն վասն նորա. և Յովհաննէս ելեալ զնաց անտի: Եւ եպիսկոպոսն առ¹⁰ ընկալաւ զերիտասարդն և տարաւ ի տունն իւր, և կերակրէր զնա և զգուշանայր նմա և գթայր ի վերայ նորա. և յետոյ անփոյթ արարեալ ի բազում

1. Ա. օր. տեղի եւ հնար:

7. Ա. օր. չու՛նի եւ:

2. Ա. օր. զաշտարանն եւ

8. Ա. օր. հոգասցես:

զաստուածական տեսիլն:

9. Ա. օր. խոստացաւ:

3. Ա. օր. չու՛նի Յովհաննէս:

10. Ա. օր. առ գերիտասարդն

4. Ա. օր. յաւելու իշխ:

առ ինքն:

5. Ա. օր. աշտարանէր:

6. Ա. օր. չու՛նի Քրիստոսի:

հոգաբարձութենէ անտի¹ իւրմէ: Իսկ երիտասարդն այն իբրեւ առ համարձակութիւն, եկին յարեցան ի նա ընկերքն իւր դատարկք և ընդվայրահարք, որք ընկղմեալ էին ի սովորութիւնս չարեաց: Եւ նախ զառաջինն տանէին զնա ի ճաշ և ի խրախուսութիւնս, և յետ այնորիկ միարանեալ ընդ իւրեանս, և ի գիշերի տեռազերծ կողոպտէին² զմարդիկ: Եւ զարձեալ հրապուրէին զնա գործել ընդ նոսա ինչ որ չարագոյն է քան զնոսա³: Իսկ նա առ սակաւ սակաւ՝ սովորէր և ընդելանայր չարեացն, և ի ձեռն կրթութեանն և զօրութեան բնութեանն⁴ ապստամբեաց: Եւ իբրեւ զձի թերավարժ խստերախ⁵, որ բերանով սանձակոտոր առնէ ի հարթ ճանապարհի, և ի բաց ընկենու զհեծեալն, նոյնպէս և նա զանձն ի կորուստ ընկենոյր. և եհատ զյոյս կենաց իւրոց որ առ Աստուած՝ սպառսպուռ: Եւ ոչ փոքր ինչ խորհէր նա զչար. և արար նա գունդս աւազակաց, և եղև աւազակապետ, և կայր այնպէս անառակութեամբ ի չարիս⁶:

Անցին ժամանակ ընդ մէջ, և եկն դարձեալ Յովհաննէս ի քաղաքն յայն վասն իրիք ինչ. և իբրև ուղղեաց զայն, ասէ ցեպիսկոպոսն. Ո՛ւր է աւանդն իմ զոր ետու ցքեզ յանդիման եկեղեցւոյս վկայութեամբն⁷ Քրիստոսի: Եւ նա զարմացեալ⁸ թէ զինչ իցէ⁹ այն: Ասէ սուրբն Աստուծոյ¹⁰. Զանձն երիտասարդին խնդրեմ: Յայնժամ յողոց եհան եպիսկոպոսն, ելաց դառնապէս և ասաց. Տէր իմ, նա մեռաւ զմահ մեղացն: Ասէ սուրբն¹¹. Զիմօրդ և որպիսի՞ օրինակաւ: Ասէ եպիսկոպոսն. Ել ի նա այսն

1. Ա. օր. չունի անտի:

2. Ա. օր. առնէին:

3. Ա. օր. զսոսա:

4. Ա. օր. չունի բնութեանն:

5. Ա. օր. խիստ:

6. Ա. օր. յարիս:

7. Ա. օր. չունի վկայութեամբն:

8. Ա. օր. ապուշ մնացեալ:

9. Ա. օր. է որ խնդրէ ի նրմանէ:

10. Ա. օր. յաւելու Յովհաննէս:

11. Ա. օր. ցնա երանէիս:

չար և պիղծ և վարեցաւ ընդ չարս. և՝ ի լերինս շրջի, և այլ ևս չար միաբանելովքն գործեալ զչարիս: Իսկ սուրբն Յովհաննէս ելաց դառնապէս՝ և ասաց. Ով պահապան, որ թողի երիտասարդին. և ասէ. Ածէք ինձ ձի և այր որ ցուցանէ ինձ զկորուսեալն: Եւ իբրեւ եհաս ի տեղին՝ այլակերպեալ՝ զինքն Յովհաննէս, կալան զնա ընկերքն նորա, և ասաց. Առ ձեզ իսկ եկեալ եմ՝, ածէք զիս առ առաջն ձեր. և ոչ ծանեան զերանելին այլքն: Եւ երիտասարդն վառեալ զինու՝ կայր՝ և մնայր գալլաւ տեան՝ նոցա: Իբրեւ մերձեցաւ Յովհաննէս, ծանեաւ երիտասարդն և փախեաւ ի նմանէ. և սուրբն Յովհաննէս զհետ մտեալ յամենայն դօրութենէ իւրմէ ունել զնա, և մոռանայր՝ զծերութիւն իւր, աղաղակէր և ասէր. Զի՞ փախչիս որդեակ ի ծերունի հօրէս քումմէ, ողորմեաց ինձ և՝ զթա ի ծերութիւնս իմ: Իարձիր դարձիր որդեակ իմ. դարձիր առ իս՝, և մի՛ յուսաւատիր. զի վասն քո եկի այսր. ես տաց վասն քո պատասխանի Քրիստոսի, որդեակ, և թէ մեռանիլ հասանիցէ՝ ես մեռայց վասն՝ քո որդեակ իմ, որպէս և Քրիստոս մեռաւ վասն իմ՝: Այլ փախիր որդեակ, ասէր՝, որ Տէրն ողորմի քեզ. դարձիր առ Քրիստոս, զի նա առաքեաց զիս առ քեզ:

Յայնժամ¹³ երիտասարդն զտեղի առ, և ի բաց ընկենոյր յինքենէն զգէնան, և կայր գլխիվայր, և

1. Ա. օր. յաւելու եւ եղեւ նա	7. Ա. օր. մոռացեալ:
առաջակապետ, եւ փոխա-	8. Ա. օր. չունի եւ գրա ի
նակ բարոյ եղեւ նա չար:	ծերունիս իմ:
2. Ա. օր. չունի դառնապէս:	9. Ա. օր. չունի դարձիր առ իս:
3. Ա. օր. պակասէր ի բն.	10. Ա. օր. ընդ:
եղաք ըստ Ա. օր.:	11. Ա. օր. մեր:
4. Ա. օր. այլափոխեալ:	12. Ա. օր. չունի ասէր, որ
5. Ա. օր. եկի, տարեք:	Տէրն ողորմի քեզ:
6. Ա. օր. չունի գալստեան:	13. Ա. օր. իսկ:

լայր դառնապէս և ոչ կարէր հայել ի վեր և խօսել ինչ: Եւ իբրև մօտեցաւ՝ սուրբ առաքեալն Յովհաննէս, անկաւ զպարանոցաւ նորա և համբուրէր զնա. ողբէր և ասէր. Բնդունի Քրիստոս զքեզ ի ձեռն պղջման ² և խոստովանութեան. մի անյոյս լինիր որդեակ, ասէր ³, որ ողորմի Տէրն քեզ, յորժամ դառնաս ⁴ և ապաշխարես: Եւ առեալ տարաւ զնա յեկեղեցին և անդադար աղօթս մատուցանէր վասն թողութեան նորա. և հանապազ ճգնէր նովաւ, և ազգի ազգի բանիւք մխիթարէր զնա ի Քրիստոս՝ աւետարանիչն Յովհաննէս ⁵: Եւ հաստատեալ զնա ի կարգս ուղղութեան, և ետ դարձեալ յեպիսկոպոսն, և զգուշացոյց զի մի անփոյթ արասցէ զնմանէ:

Զայս եցոյց աստուածարանն Յովհաննէս ⁶ օրինակ դարձի և ապաշխարութեան մեղուցելոց, և խնամոց քահանայից և առաջնորդաց ի ձեռն ողորմութեան Աստուծոյ: Եւ ինքն Յովհաննէս եկն անդրէն յԵփեսոս:

1. Ա. օր. մօտ եղէ:

2. Ա. օր. խոստովանութեան եւ ապաշխարութեան. եւ եւս ոչ կարէր խօսել ինչ. այլ միայն լայր եւ կոծեր զանձն՝ եղոչի ասելով: Իսկ սուրբն Երաշխաշոր լիներ քողոքիւն առնուլ նմա ի Քրիստոսէ, ի ձեռն իւրոյ ա-

ղօրիցն եւ նորին յոշոյն եւ

պնդութեան: Մի անյոյս...

3. Ա. օր. չունի ասէր որ:

4. Ա. օր. զդաս:

5. Ա. օր. չունի աւետարանիչն Յովհաննէս:

6. Ա. օր. չունի աստուածաբանն Յովհաննէս:

ՎԿԱՅԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ս Ո Ւ Ր Բ Ա Ռ Ա Ք Ե Լ Ո Յ Ն Փ Ի Լ Ի Պ Պ Ո Ս Ի

ՈՐ ՎԿԱՅԵԱՑ ՅԵՊԻՓԻՄԷՍ ՔԱՂԱՔԻ

Մինչդեռ էին սուրբ առաքեալք փլիպպոս և Բարթողոմէոս յեպիփիմէս քաղաքի՝ հանդերձ Մարեմաւ, և պատմէին զբանն Տեառն, լուաւ Նիկանորա կին իշխանին, և ելեալ զաղտ յառնէն իւրմէ եկն առ սուրբ առաքեալսն Տեառն. և տեսեալ զնոսա՝ համարձակեցաւ առաջի նոցա և ամենայն հաւատացելոցն, և ասէ. Իս Եբրայեցի եմ և զուստր Եբրայեցւոյ, խօսեցարուք ընդ իս բարբառով հարցն իմոց. քանզի լուայ յառաջագոյն զքարոզութիւն ձեր

ՎԿԱՅԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ս Ր Բ Ո Յ Ն Փ Ի Լ Ի Պ Պ Ո Ս Ի Ա Ռ Ա Ք Ե Լ Ո Յ

ՆԻ ԱՇԱԿԵՐՏԻՆ ԲԱՐԹՈՂԻՄԷՍԻ

Ն Ի Փ Ի Լ Ի Պ Պ Ո Ս Ի Ք Օ Ր Ն Մ Ա Ր Ի Ա Մ Ն Ի

Մինչդեռ էին սուրբ առաքեալքն փլիպպոս և Բարթողոմէոս և Մարիամնի յեպափրիմէս քաղաքի և պատմէին զբանն Աստուծոյ, լուաւ Նիկանովրա կին իշխանին, և ելեալ զաղտ յառնէ իւրմէ, եկն առ սուրբ առաքեալսն. և տեսեալ զնոսա համարձակեցաւ առաջի ամենայն հաւատացելոցն, և ասէ. Իս Եբրայեցի եմ զուստր Եբրայեցւոյ, խօսեցարուք ընդ իս բարբառով հարցն իմոց. քանզի լուայ յառաջագոյն քարոզութեան

և հաւատացի ի Քրիստոս և բժշկեցայ յախտէն իմմէ: Եւ արդ փառաւորեմ և երկիր պապանեմ բարերարին Աստուծոյ, որ առաքեաց զձեզ ի հեռաւոր երկիրս յայս, վասն ճշմարիտ և պատուական քարին՝ զոր եկուլ մեծ վիշապն. այլ Տէր կենդանի արար՝ ողորմելովն, զճշմարիտ քարինս հաւատոյ ճշմարիտ մկրտութեամբն, և փրկեաց իւրով գթութեամբն և ելոյծ յիշխանութենէ խաւարի իւրով կատարմամբն. և կոչէ ազատութեամբ յաշխարհն կենդանեաց՝ որ է Տէր և Աստուած:

Եւ մինչդեռ նա զայս խօսէր, եկն եհաս իշխանն արագապէս, և բռնն հարեալ զհանդերձից կնոջ իւրոյ և ասէ. Ով կին դու, ո՞չ հիւանդ թողի զքեզ ի մահիճս քո. ուստի՞ գտեր այդպիսի զօրութիւն, մինչև կարել զալ առ կախարդսդ այդոսիկ. զիարդ բժշկեցար վարդաղակի ի հարելոյ թունաւոր օձին. այժմ ասա՛ ինձ զբժիշկն քո և զանուն նորա, ապա թէ ոչ ասացես՝ բազում խոշտանգանօք տանջեցից զքեզ և ոչ ողորմեցայց քեզ ամենեկին: Ետ պատասխանի Նիկանորա կին իշխանին և ասէ. Ով բռնաւոր, ի բաց կաց ի բռնութենէ քումմէ և իմացիր զմեծամեծս Աստուծոյ, և ատեա՛ զչար զգործս քո և թող զցաւօք լի զկեանս քո, և ի բաց արա

ձերում և բժշկեցայ յախտէն իմմէ: Եւ արդ փառաւորեմ և երկիր պապանեմ բարերարին Աստուծոյ ձերոյ, որ առաքեաց զձեզ ի հեռաւոր աշխարհս յայս:

Եւ մինչդեռ նա զայն խօսէր, եկն եհաս իշխանն մեծափութով, և բռնն հարեալ զհանդերձից կնոջ իւրոյ, ասէ. Ով կին դու, ո՞չ հիւանդ թողի զքեզ ի մահիճս քո, ուստի՞ գտար զայդպիսի զօրութիւն, մինչև կարող լինել քեզ զալ առ կախարդսդ այդոսիկ. զիարդ բժշկեցար ի հարուածոց թունաւոր օձին. այժմ եթէ ոչ ասիցես ինձ զբժիշկն քո, թէ զինչ է անուն նորա, տանջեցից զքեզ բազում և մեծամեծ տանջանօք, և ոչ ողորմեցայց քեզ ամենեկին: Եւ Նիկանովրայ պատասխանի տուեալ ասէ. Ով բռնաւոր, ի բաց դիր ի քէն զբռնաւորութիւն քո և մոռացիր զչար գործս քո, և թող զլի ցաւօք կեանս քո, զի անցանէ իբրեւ զսոււեր, խնդրեա զմնացականն և մոռացիր զանցաւորս. ի բաց արա ի քէն զվայրենի բարսդ, այսինքն զգործս պղծութեան, որ է ան-

զառփամանակեայ և զսնոտի ուրախութիւնս , զի անցանէ որպէս զստուեր երազոյ . խնդրեալ զմնացականն և մոռացիր զանցաւորս , գարշ համարեսցիր զգործ պղծութեան , ցածո՛ վկայրենի զբարսդ և լոյծ զթշնամութիւնդ , շիջո՛ զսպանութիւն և զցանկութիւն վիշապին և հրաժարեա՛ ի խառնակութեանց որ է անդաստան մահու և գուր խաւարին . կործանեալ կրճիմն սպականութեան և ստացիր զկեանս պարկեշտս և անաղտս , զի լիցուք հանապազ ի սրբութիւն . զի այդպիսի ախտ սպականութեան՝ նորոգէ զսպականութիւն հոգւոց և մարմնոց . նա է իբր զեղեալ ի վերայ երեւելի արարածոցս՝ որ ծնանի զմեղս . նա է ամենայն չարեաց գործարան որ զհոգիս շլացուցանէ և զմարմինն սպականէ ի կորլուստեան վիհն մահու . նա է ախորժելի դիւաց , անմաքուր ախտիւք բերեալ և շարժեալ պէս պէս վաւաշոտութեամբ . նա է սկիզբն խռովութեան արարչին առ արարածս , զի վասն ցանկութեան ընկալան զանէծս և զպատուհաս ազգ մարդկան , յամենեցունց Տեառնէն :

Եւ իբրև լուաւ զայս ամենայն իշխանն , բուռն հարեալ զհերաց կնոջն , քարշէր ընթադրելով և ասէր . Լաւ լիցի ինձ սպանանել զքեզ սուսերաւ իմով ,

զաստան մահու և ցանկ խաւարի . կործանեալ կրճիմն սպականութեան , ստացիր քեզ կեանս պարկեշտս և անաղտս , զի լիցուք հանապազ ի սրբութեան , զի ախտք սպականութիւն են հոգւոց և մարմնոց :

Եւ իբրև լուաւ զայս բռնաւորն , բուռն հարեալ զհերաց նորա , քարշէր զնա ընթադրելով և ասէր . Յոյժ լաւ է ինձ սպանանել զքեզ սուսերաւ իմով , քան եթէ ի ձեռն քո նախաւ լինել ի մարդկանէ . քանզի տեսանեմ զքեզ ի մոլորութեան եղեալ՝ զհետ արանցդ այդոցիկ , որք հրապուրեցին զքեզ ի բաց կալ յինէն , և ես սպանանեմ չարապէս զմալորեցուցիչսն քո : Եւ շրջեալ յետս բարկութեամբ , ասէ ցգաւիհն . Հանէք արուաքս զխաբեբայսդ զայդոսիկ : Եւ զահհացն ընթացեալ ի տունն Ստաբեայ , կալան զՓիլիպպոս և զԲարթողիմէոս և զՄարիամի , և հանեալ զնոսա արտաքս՝ քարշէին : Եւ իբրև ետես զնոսա բռնաւորն , սկսաւ կրճտել զատամուռն իւր և

քան եթէ ի ձեռն քո նախառտ լինել ի մարդկանէ. զի տեսանեմ զքեզ ի մոլորութեան եղեալ, և զկնի օտար արանցդ այդոցիկ հետեալ, որք հրապուրեն զքեզ ի բաց կալ յինէն, որպէս խօսեցարդ. և զդոսա դառն տանջանօք բառնամ յերկրէ մահուամբ՝ որպէս զմոլորեցուցիչս քո: Եւ չըջնալ յետս բարկութեամբ, ասէ ցդաշիճսն. Հանէք արտաքս զխաբէբայսդ զայդոսիկ ի տանէ Սաաքեսայ, և տանջեցէք որպէս մահապարտ, զի հրապուրեցին զկոնայս մեր և զկոյսս, ոչ բնակել ընդ առնս և ոչ լինել արանց. և ասեն զինքեանս աստուածսպաշտս և սուրբս, և սուրբ սրբութիւն ուսուցանեն մեզ: Եւ հրամայեաց փոկովք կապել և քարշել տանել ի դուրս մեհենին ընդ հրապարակսն. և արարին որպէս հրամայեաց նոցա իշխանն: Եւ բազումք ժողովեցան տեսանել զայն ամենայն, և գրեթէ ամենայն քաղաքն արք և կանայք, ծերք և տղայք, երիտասարդք և կուսանք. և նոքա խօսէին զբանն Աստուծոյ ամենայն համարձակութեամբ: Եւ փեսայ և հարսն որ դեռ ևս յառաջաստի նստէին, յայն որ ի սուգ նստէր, և լսէին սրբբոցն, և ծանուցանէին զյիմարութիւն մոլորութեան նոցա՝ որ պաշտէին զիժն աստուածս և զօձն նմանապէս. և ոմանք ի նոցանէ հաւատացին և ի բաց կացին

ասէ. Քարշեցէք զկախարդսդ զայդոսիկ՝ որք մոլորեցուցանեն զբազում կանայս և զկոյսս և ասեն, եթէ աստուածսպաշտք եմք: Եւ հրամայեաց կապել զնոսս փոկովք և քարշել ի դրանէ քաղաքին ընդ հրապարակն ամենայն՝ մինչև ի գուռն մեհենին: Եւ բազումք ժողովեցան ի տեղին յայն, և գրեթէ ամենեւին ոչ ոք մնաց ի տան իւրում, ի ծերոց մինչև ցտընդիացն, և փեսայ և հարսն որ դեռ ևս ի հարսանիս էին, մինչև ցայն՝ որ ի սուգ նստէր. և ամանք ի բազմութենէն հաւատացին ի բանս առաքելոցն և ի բաց կացին ի սեղանոյ օձիցն՝ զոր պաշտէին բուժքն:

Եւ քուրմքն իբրև տեսին զառաքեալսն աղաղակեցին և ասեն. Բարձէք զմոլորեցուցիչսդ. քանզի ամենեքեան ժողովեցան ի միասին որք էին ի գաւառին յայնմ և եղևն բազմութիւն յոյժ, և պաշտէին նոքա ամենեքեան զիժն: Եւ միաբան մեծաձայնիւ ասեն ցիշխանն. Խնդրեա զվրէժ մեր յօտար արանցս յայս-

ի պաշտմանէ իժին և օձին, նաև զայն ևս տեսանէին որ նոքօք օձք սաստակէին և ամենայն թունաւորք, և ախտաժեւոտաց բժշկութիւնք լինէին բանիւ միայն:

Իսկ քուրմքն զաղաղակ բարձին առ իշխանն և ասեն. Բարձ յերկրէ զմուրեցուցիչսն, և խնդրեալ զվրէժ մեր յօտար արանցդ յայդցանէ, որք մուրեցուցին զմեր ժողովուրդս, արհամարհելով զպաշտօնս մեր. զի յորմէհետէ մտին այսր՝ լցաւ քաղաքս խռովութեամբ. սպանին զօձս և զպաշտօն իժիցն խափանեցին, կորեաւ սպասաւորութիւն մեր, և արգելաւ նուէրք ժողովրդոցս. և ոչ գտանեմք զինի իժին զի արբցէ և հանգիցէ ի մահիճս իւր. սպանին նոքա զօձսն զերկոսեան՝ որք պահէին զքաղաքս մեր յօտար թշնամեաց. և ոչ ինչ փնասեալք ի նոցանէ և ոչ յայլոց թունաւոր իժեց: Եւ իշխանն առաւել տրտմեալ ի վերայ ասացելոցն, մանաւանդ զոր ունէր վասն կնոջ իւրոյ Նիկանորայ:

Եւ հրամայեաց մերկացուցանել զՓիլիպպոս և զԲարթողովմէոս, և զննել և խուզել թերևս գտանիցեն ինչ ի նոսա կախարդինս, որովք զայս առնէին. և ոչ ինչ գտին որպէս կարծէին մուրաքն: Եւ հրամայեաց ծակել զպճղունսն Փիլիպպոսի և երկաթի օղս անցուցանել և կախել զլիւիվայր զԺառոյն որ

ցանէ՝ յանխրատիցդ՝ որք մուրեցուցին զամբօխք. քանզի յորմէհետէ են այսր, լցաւ քաղաքս անպիտանօք, սպանին և զօձս՝ զորդիս իժին, որ էին աստուածք մեր, քակեցին և զմահեանս մեր, կորեաւ սպասաւորութիւն մեր, աւերեցաւ սեղանն մեր. ոչ ևս գտանեմք զինի իժին, զի արքեալ հանգիցէ ի մահիճս իւր: Բազում հարսուէք չողան առ նոսա փախուցեալք յարանց իւրեանց, վասն որոյ աղաչեմք խնդրեալ զվրէժ մեր ի նոցանէ. ոչ միայն զայդ, այլ և կախարդութեամբ իւրեանց չփնասեալք յօձիցն որ յազարակսն, և յերկուց օձիցն որք պահէին զքաղաքս մեր յօտար թշնամեաց, այլ և սպանին ևս զնոսա: Չայս ամենայն և ևս քան զայս ասացին քուրմքն առաջի բռնաւորին. և նորա լուեալ բորբոքեցաւ սրամտութեամբ մեծաւ, մանաւանդ վասն Նիկանորայ կնոջ իւրոյ, զի հաւատաց ի բանս նոցա:

Յայնժամ հրամայեաց մերկացուցանել զՓիլիպպոս և զԲարթողովմէոս և զՄարիամի, և տեսանել թերևս զոյ ինչ ի նոսա

կայր առաջի դրաց մեհենին և ցից վարեալ յորմ մեհենին, և կապեցին զոտսն և զձեռսն, կախեցին և զԲարթողովմէոս զլիւիւայր, վասն զի ժողովքն տեսցեն զվտանգաւոր մահ սրբոց առաքելոցն: Իսկ զՄարիամ մեկուսի առեալ քարշէին՝ մերկացուցանել կամելով, զի գիտասցեն ամենեքեան եթէ կին մարդ է և որպէս այր շրջի ընդ արս: Եւ մերկացուցին զՄարիամ զի ստուգեսցեն վասն նորա ժողովքն ամենայն. և նոյնժամայն եղև Մարիամ տապանակ ապակեղէն, լի լուսով և հրով առաջի ամենեցուն, և զահի հարեալ ոչ կարէին հայել ի նա. Թողին զնա և փախեան ի տեղւոյն՝ մեծաւ երկիւղիւ և դողութեամբ:

Իօսել սկսաւ փիլիպպոս եբրայեցւոց բարբառովն և ասէ ցԲարթողովմէոս. Ով սքանչելի երկայնմըտութեանն Աստուծոյ, զի և ի Մարիամ կամեցան ձեռն արկանել, և զտունն Ստաքեայ՝ որ զմեզ ընկալաւ, այրել կամեցեալք: Ո՛ւր է Յովհաննէս յաւուր վշտի մերում. քանզի ահա լուծանիմք ի մարմնոյ աստի, և ոչ ոք ամփոփեացէ զմեզ ըստ օրինի հաւատացելոց, և արասցէ աղօթս վասն մեր առջէր. և արդ արասցուք աղօթս, խնդրելով ի Տեառնէ իջանել հուր և այրել զանաստուածս քաղաքիս այսորիկ, զմարդիկ զապստամբս յԱստուծոյ, զի կորիցեն ամենեքեան որք գործեն զանօրէնութիւնս:

Կախարդին. և մերկացուցին զահիւքն նախ զփիլիպպոս և զԲարթողովմէոս, իսկ զՄարիամի մեկուսի առեալ քարշէին և ասէին. Մերկացուք զմարմին դորա զի գիտասցեն ամենեքեան թէ կին մարդ է և շրջի ընդ նոսա իբրև զայր: Եւ հրամայեաց իշխանն ժողովել զամենեան զարս և զկանայս զի տեսցեն զկինն որ յառն կերպարանս շրջի ընդ նոսա: Եւ հրամայեաց ունել զփիլիպպոս և ծակել զպնզունս նորա և կախել զնա ընդ ծառայն՝ որ էր առաջի դրան մեհենին՝ մերկ: Եւ իբրև մերկացուցին զՄարիամի, հայեցան զի տեսցեն զմերկութիւն նորա, և նա փախեցաւ և եղև տապանակ ապակեղէն, լի լուսով և հրով առաջի նոցա, և ոչ կարէին հայել ի նա ամենեին, և փախեան ամենեքեան յերեսաց նորա:

Իօսել սկսաւ փիլիպպոս ընդ Բարթողովմէոս եբրայեցի լեզուաւ և ասէ. Ո՛ւր է Յովհաննէս այսօր յաւուր վշտի մերում. քանզի ահա լուծանիմք ի մարմնոց մերոց, և ոչ ոք է որ ազօթս ա-

Եւ մինչդեռ փիլիպպոս խօսէր, Յովհաննէս եւ մուտ ի քաղաքն, և եկեալ ի ժողովն՝ հարցանէր զնոսա վասն այնորիկ իբրեւ զմի ի քաղաքացեացն. և ասեն ցնա արք տմբոխին. Զորեորս զայսոսիկ զորս տեսանես կախեալ, մտին ի քաղաքս մեր և քարոզին այլ իմն աստուածս և օրէնս, և վրդովեցուցին զքաղաքս ամենայն, զկանայս յարանց ժեկնելով, գարչ համարելով, և զկոյսս ուսուցանեն մնալ տուանց տրանց. և հարսունք թողեալ զփեսայս յառաքստի և զհետ նոցա ուսմանն գնացին, արհամարհելով զգորդոս ոսկւոյ և արծաթոյ և զքարանց պատուականաց և զպատմութեանս հանդերձից և զհոտ իւղոց և խնկոց անուշից. և ունին կախարդինս իմն, որ բանիւ զօձս ապանանին ի ձեռն տատուծոյն իւրեանց, զոր չիք մեր լուեալ. և վստն կալեալ ի տանն Ստաքեսոյ կուրի, որ բժշկեցաւ թքով կնոջն՝ զոր ունին ընդ ինքեանս յանուն տատուծոյն իւրեանց զոր կամեցաք ունել զկինն և մերկացուցանել և տեսանել զմերկութիւն նորա. և սքանչելի իմն փոփոխեալ, եղև իբրեւ զլոյս հրոյ յապակեցէն աման, որ թուի թէ նովաւ ամենայն զօրութիւնքն լինին. որք յորժամ տեսին զգարմանալիսն, փախեան յիրեսաց նորա ամենեքեան. բայց արքն կախեալ

բացէ ի վերայ մեր. քանզի և ի Մարիամ ձեռնամուխ եղեն և ի տունն Ստաքեսոյ հուր ընկեցին՝ որ ընկալաւ զմեզ. և այժմ եկ խնդրեսցուք իջանել հուր և այրել զգոռա:

Եւ մինչդեռ փիլիպպոս ասէր զայս, Յովհաննէս եմուտ ի քաղաքն, և շրջէր որպէս զմի ի քաղաքացեացն, և տեսեալ զամբոխն՝ հարցանէր ցնոսա և ասէր. Զինչ է որ եղևն, և ո՞վ են արքն, և վասն էր իրիք խոշտանդին: Եւ ասեն ցնա. Արքն այնորիկ մտին ի քաղաքս մեր և խռովեցուցանեն զբազումս վստն կանանց և դատերաց իւրեանց. քանզի բազում կանայք մեկնեցան յարանց իւրեանց, և բազում կոյսք մացին առանց արանց, և հարսունք թողին զփեսայս և ընթացան առ նոսա. զիւզս անուշունս և զտունկս ցանկալիս ընկեցին յերես մարց իւրեանց, փշրեցին զանթա իւղեփեցացն, փակեցին զգրունս մեկնին. և ի վերայ այսր ամենայնի կախարդութիւն իմն ի ձեռն ունին, և ապականեն զօձս՝ որ ի քաղաքս մերում, ի ձեռն

կան գլխավայր, եկ և տես: Եւ եկն առ նոսա Յովհաննէս:

Իսկ փիլիպպոսի տեսեալ ի կախաղանին զՅովհաննէս, ասէ ցֆարթողովմէս. Ահա մեծ քահանայն և սիրեցեալն ի Քրիստոսէ Յովհաննէս եկն ի մխթարել զմեզ որպէս յուսացաք ի Տէր, զի առաքեսցէ առ մեզ և օթանդակեսցէ մեզ ի նեղութեանս յորում կամքս: Եւ Յովհաննէս իբրև ետես զփիլիպպոս և զֆարթողովմէս կախեալ գլխավայր, ասէ ցնոսա. Ով սքանչելի խորշուրդ այնորիկ՝ որ ծածկեալն է, որ կախեցաւն ի վեր գլխովն յերկինս, և յերկիր ի խոնարհ, բաժանելով ի շրջանակս օղոց սքանչելապէս ըստ անհատութեան մարմնաւորաց: Ասէ և ցմարդիկն. Ով արք, որքան է անօրէնութիւնդ յորում էքդ, որքան է մոլորութիւնդ ձեր և յիմարութիւն, որպիսի արիւնարրու և թունաւոր օծս պաշտէք և իժս և քարբս, զի մոլորեցոյց զձեզ կամակոր վիշապն և օձն դառնաշունչ՝ որ յամենայն ժամ խոցոտէ զսպաստամբս և զանծանօթս յԱստուծոյ, և հեղու զթոյնս իւր ժանտս, որք ոչ զգօնանան ի տուէ և ի գիշերի. Հինգաշարժ արբեցութեամբքն՝ Հինգ զգայութեանցս մութանել զմահ, ճարակեալ զթոյնսն երիւք օրինակօք, զբովանդակ անձն մարդոյն, զհոգի

օտար անհաւան զոր չիք երբեք մեր լուեալ. և վանս կալեալ նոցա ի տանն Սաբեայ կուրի՝ զոր բռնկեցին թշով բերանոյ կնոջ միւր որ չրջի ընդ նոսա. կարծեմք թէ նա է որ ունի զամենայն կախարդութիւնն. ահա տես և դու զիրսդ զայդ և եթէ ոչ խռովիցիս: Եւ դարձեալ ասեն ցնա վասն իժին, եթէ նա է աստուած մեր զոր պաշտէ ամենայն քաղաքս, ահա և քուրմք մեհենին գրգռեալք ի նոցանէ, բարկացան նոցա, երկուցեալք՝ թէ գուցէ և նոքա մեռանիցին ի նոցանէ, քանզի թշնամիք են օձից: Ասէ ցնոսա Յոհաննէս, եկայք ցուցէք ինձ զնոսա. և անին զնա ի դուռն մեհենին, և էր անդ բազմութիւն յոյժ, և իշխանն և քուրմքն:

Եւ փիլիպպոսի տեսեալ զՅոհաննէս զի գայր, միշտեա կայր ի կախաղանին, և ասէ զֆարթողովմէս. Ով եղբայր ֆարթողիմեա, ահա մեծ քահանայն և սիրեցեալն Քրիստոսի Յոհաննէս եկն զմեզ մխթարել: Եւ Յոհաննէս տեսեալ զնոսա այնպէս կա-

և զմարմին կորուսանելով անհաւատութեամբ, անսրբութեամբ, ամենաշար նենգութեամբ, որ անի՝ ծաւ յապստամբելն իւրում՝ լինելով չար. և անի՝ ծեալք լինին որսացեալքն ի նմանէ ի նորա կաման, և ոչ մի ինչ կենդանութիւն և կամ խաղաղութիւն ունի յինքեան. քանզի ամենայն շտեմարանք լանջաց նորա լի են չարութեամբք, սրտմտութեամբք, բարկութեամբ, և ծուխ և խաւար և հուր է յամենայն անդամս նորա. և գալարուն է և ծուռ՝ սողոսկելով ի կորուստ մարդկան մոլորելոց ի ճշմարտութեան ճանապարհէն: Եւ արդ է՛ր մոլորիք, ով արք անհանձարք, պաշտել զթունաւորս, և ոչ լուարուք քարոզութեանն արանցդ՝ որ կախեալ կան գլխիվայր առանց իրիք յանցանաց, որք զձեզ ի մահուանէ ի կեանս ձգեն: Եւ ես զնոյն աւետարանեմ ձեզ. դարձարուք ի մոլորութենէդ ի ճշմարտութիւն աւետարանին Քրիստոսի, և մի սիրէք զմահ և ատեայք զճշմարտութիւն: Իբրև լուսն քուրմքն զսացեալն ի Յովհաննէ, կամեցան ունել զնա և ըստ նմին օրինակի տանջել. և ոչ կարացին ունել զնա, զի անկաւ զնոքօք անտեսութիւն:

Մինչ ահա այս այսպէս, եկն Մարիամ ի տեղին ուր էր Յովհաննէս. և խօսէին ընդ միմեանս վասն

իւեալս ասէ ցնոսա: Ով խորհուրդ այնորիկ որ կախեցաւ ի վերայ գլխոյն յերկինս ի վեր և յերկիր ի խնարհ, բարձանելով զշրջանակս օդոց սքանչելապէս, ըստ անհասութեան մարմնաւորացս: Ասաց և ցամաքին. Ով մարդիկ, որքան է անօրէնութիւնդ ձեր յորում էքդ, որքան մոլորութիւնդ ձեր և յիմարութիւնդ. որպիսի արիւնարբուս և թունաւորս և իմ և քարս պաշտէք աստուածս. քանզի մոլորեցոյց զձեզ կամակոր վիշապ և օձն դաւնաշունջ, որ յամենայն ժամ խոցոտէ զանծանօթոն Աստուծոյ, և ընկէց ի ձեզ զմեռեալ թարախն, զոր մղեցոյց յիւր մեռեալ բունդն. կուրացոյց զձեզ երկւք օրինակօք. այսինքն՝ զնոգի և զմարմին և զշունչ, և լցարուք կուրութեամբ. օձն թունաւոր որ անիծաւն յապստամբելն իւրում լեալ չար, և վասն այնորիկ գալարուն է և ծուռ, և ոչ մի ինչ կեանս ունի յինքեան. քանզի ամենայն տեղի ի գլխոյ և ի լանջաց նորա՝ լի է դաւնութեամբ շարեօք, սրտմտութիւն և բարկութիւն և

ամենայն անցիցն անցելոց, և ամբոխն ոչ տեսանէր զնոսա: Ապա կամեցան քուրմքն քամել զարիւնս արբոցն, որ էին կախեալ զխիւլայր, զի արբցէ իժն: Յայնժամ ասէ փիլիպպոս ցՅովհաննէս. Ով եղբայր, ո՛ւր է Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս փրկիչն, որ վասն մեր պատուհասեցաւ յանօրինացն. զարթուացէ զգորութիւն իւր, և եկեացէ կեցուցանել զմեզ: Իսկ Մարիամ և Յովհաննէս սկսան մխիթարութիւն մատուցանել փիլիպպոսի և Բարթողովմէոսի, և յիշեցուցանել զՔրիստոսի չարչարանն և զբեկեռելն ի խաչին և զկամաւոր մահն և զխնդրելն ի Հօրէ զթողութիւն խաչահանուացն. որպէս յառաջ քան զխաչն, ասէ, յորժամ երթայաք յերուսաղէմ պատրաստել զճանապարհացն Տեառն, և ոչ ընկալան զմեզ ի քաղաքսն, խնդրեցաք Հուր իջանել ի Տեառնէ յերկնից և կորուսանել զնոսա, և սաստեաց մեզ Տէր, ասելով. Ոչ գիտէք որոյ Հագւոյ էք դուք. ի կեցուցանել եկի և ոչ ի կորուսանել: Եւ արդ երկայնամիտ լերուք և Համբերութեամբ ձերով ստասցիք զոգիս ձեր:

Եւ փիլիպպոս խնդրէր վրէժինդրութիւն ի Տեառնէ անօրինացն որք չարչարեցին զնոսա, ասելով. Կորիցեն մեղաւորք յերկրէ, և ամպարիչաք մի ևս գտցին ի քաղաքիս, և հաւատացեալք օրհնես-

Խաւար է յանգամս նորա: Եւ արգ՝ ընդէր խոշտանգէք զարտդ զայդոսիկ, զի ասացին ձեզ զհշմարիտն: Եւ նոցա լուեալ զբանս զայոսսիկ ի Յոհաննէ, արկին ի նա ձեռս և ասեն. Մէք կար. ձեռք թէ՛ քաղաքացի մեր իցես. և այժմ խոսք քո յայտ արարին զքեզ թէ կցորդ ես նոցա, և յոր մահ նոքա երթան՝ և գուերթաս: Եւ ասեն քուրմքն. Քամեցուք զարիւն նոցա, և արկցուք իժին զի արբցէ:

Եւ մինչդեռ նոքա զայս խորհէին, ահա Մարիամի եկն ի աեղին ուր էր Յոհաննէս. և քուրմքն ձգեցին զձեռս իւրեանց զի կալցեն զՅոհաննէս և ոչ կարացին, զի արկաւ. զնոքօք անտեսութիւն: Յայնժամ խօսեցաւ փիլիպպոս ընդ Յոհաննու և ասէ. Ո՛ւր է Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս, որ վասն մեր պատուհասեցաւ. զարթուացէ զգորութիւն իւր և եկեալ կեցուցէ զմեզ: Իսկ Մարիամի և Յոհաննէս մխիթարէին զփիլիպպոս զի երկայնամիտ լինիցի:

ցեն զՏէր Աստուած արարիչն իւրեանց մեօք հանդերձ: Եւ ոչ հաւանեցաւ և ի Յովհաննու ասացեալսն: Բայեժամ գնացին Մարիամ և Յովհաննէս առանց ուրուք տեսանելոյ:

Իսկ Փիլիպպոս եբրայեցերէն սկսաւ խօսել. Հայր ամենակալ, ի քո ահաւոր անուանէդ դողան երկինք և երկիր և որ ի նոսա արարածք իցեն. որ է կարող զօրութիւնդ քո և ճշմարիտ յամենայնի. դատաւոր արդար և ըստ արժանեաց հատուցանես. և սուրբ անունդ քո գնայ ի զօրութենէ ի զօրութիւն և փառաց ի փառս, և օրհնեալ ես յաւիտեանս ամէն: Բանիւ քո երկինք և երկիր հաստատեցան, և հոգւով բերանոյ քո ամենայն զօրութիւնք նոցա: Հրեշտակք և հրեշտապետք, աթոռք և զօրութիւնք, տէրութիւնք և պետութիւնք, սերովբէք և քերովբէք և ամենայն զինուորութիւնք անմարմնոց զամենասուրբ Երրորդութիւնդ օրհնեն և փառաւորեն ամենեքեան անլուելի ձայնիւ: Դու Տէր զօրութեանց, և ի մարդկանէ հողեղինացս (հաճեցար) ընդունել զօրհնութիւնս: Եւ յամենայն արարածոց յերկնաւորաց և յերկրաւորաց օրհնիս անճառելի օրհնութեամբ, որ յամենայնի բարձրացեալդ ես և փառաւորեալ յամենայն յարարածոց, և միշտ խը-

Եւ Փիլիպպոս ոչ հաւանէր բանիցն Մարիամայ և Յովհաննու, այլ սպառնայր անհաւատիցն որք տանջէին զեա, և ասէր. Ի բաց կացէք յինէն զի ոչ ևս անսամ, վասն զի կախեցին զա զլիւիւկայր, և զԲարթոլոմէոս կապեալ պրկեցին, նաև ի Մարիամի ձեռն արկեալ քարշեցին զնա մերկ, և անարժան բանս ասացին զմօսնէ. ահա և դու նոյնպէս յանդիմանեցիր զնոսա բազում բանիւք և ոչ անսացին: Բայեժամ Յովհաննէս ել ի քաղաքէն և զնաց առանց ուրուք տեսանելոյ:

Եւ Փիլիպպոս սկսաւ ասել այսպէս. Հայր իմ, հայր մեծութեան, յորպ անուանէ երկնչին ամենայն յաւիտեանք, որ ես զօրութիւն յամենայնի. ճշմարիտ դատաւոր, օրհնեալդ յաւիտեան, քո հրամանաւդ հաստատեցան երկինք և դողան ի քէն ի իշխանութիւնք և պետութիւնք. որ թագաւորդ ես պատուեալ, որպ առնունք եհաս առ զաղանս անապատի և զաղաքեցին վասն քո, լուր մեզ յառաջ քան զինդրելն ի քէն և հայեաց ի մեզ յառաջ

նամես տեսչութեամբ զամենայն արարածս քո, և հեղուս ողորմութեամբ քո զգթութիւնս քո յազգս մարդկոն, որք դառնան ի կամակոր մտաց՝ ի հնազանդութիւն աւետարանին, և զապստումբս բարկութեամբ ապառես: Եւ ոյժմ ցոյց զահաւոր զօրութիւնդ քո անաստուած բնակչաց քաղաքիս սյոորիկ, և ընկլի՞ զսոսա շարժմամբ ի խորս երկբի, որպէս զՎադան և զԱբիբոն՝ որք հակառակ կացին Մովսեսի, ոոյնպէս և սոքս հա՛խառակ կացին ճշմարտութեանն, և կոչեն զանուն քո սուրբ ի վերայ օձից և իժից, և զմեզ՝ որք զքեզ Աստուած աւետարանեմք, տանջեն յանխնայ:

Եւ անդէն վաղվաղակի լինէր շարժումն սաստիկ յոյժ, և պատառեցաւ երկիրն և եկուլ զիժն և զքուրման և զիշխանն և զամբոխն անաստուածից . և ապրեալք լինէին ամենայն հաւատացեալքն և տունն Ստաքեայ և կին իշխանին Նիկանորայ եբրայեցի և կանայք հաւատացեալք մեկուսացեալք յարանց քրտան և չորք, և քառասուն կոյսք որք ոչ գիտէին զարս, որք լուացեալք էին ջրով մկրտութեամբ ի սուրբ առաքելոցն: Եւ փիլիպպոս և Բարթողոմէոս նոյնպէս կային ի կախաղանին և մնային տեսչութեանն Աստուծոյ:

քան զգառնալն աւ քեզ, որ գիտես զխորհուրդս մեր, որ յամենայնիդ ես կատարեալ միտք. որ առաւել բարձրացեալդ ես փառօք, որ առեր զմեզ քեզէն՝ ամենեւին լոյս, որով լի են ամենայն տոհմք, որ Տէրդ ես տերանց, որ քեզէն արկանես առաջի զամենայն գթութիւնս քո անշափս: Բացցէ զբերան իւր ցանկ յաւիտենիս որ է խորիորտ, և կորուսցէ զանաստուածս զայսոսիկ, որք ոչ կամեցան ընդունել զբանն ճշմարտութեան:

Եւ զայս առացեալ, վաղվաղակի պատառեցաւ երկիրն ամենայն յորում նստէր իշխանն, և ընկզմեցան իշխանն և իժն և ամենայն ամբոխն և քուրմքն, և մնաց տունն Ստաքեայ, և Նիկանովբա կին իշխանին, և կանայք քտան և չորք որք մեկնեալ էին յարանց իւրեանց, և կոյսք քառասուն որք ոչ գիտէին զայր, նոքս միայն ոչ իշին ի խորսն, և եղեն շարժմանք մեծամեծք և անգիմք:

Եւ երեւեալ փրկչին, ասէ ցփիլիպպոս. Ո՞վ դք արկանէ ձեռն զմահով և Հայեսցի յետս, եթէ ուղղեալ իցէ ի նա ակօսն, որ լուծանէ զխիստ երկիրն. և կամ ո՞վ է որ սերմանէ յօտար երկիր, և զիւրն թողացուցանէ փշաքեր մեղկութեամբ. ո՞վ է որ այլոց լոյս ծագէ ի խաւարչտին տեղւոյ, և ինքն ի խաւարի մնայ և ի ստուերս մահու. կամ ո՞վ է որ արծակեալ քաջութեամբ Տեառն իւրոյ, և ինքն ի կապանս մնայ որպէս մահապարտ. ո՞վ դք քարոզէ զխաղաղութիւն և զհաշտութիւն թողութեամբ, և ինքն նոյնպէս կայ մնայ. և կամ ո՞վ դք է որ ի պատերազմի յորդորէ զդօրս, և համբերութիւն առ ձայնէ, և ինքն ոչ ժուժկալէ. ո՞վ դք է որ զայլս ուսուցանէ անոխակալ և երկայնամիտ լինել, և ինքն այնպէս անպիտան մնայ. կամ ո՞վ դք է որ յիւր տեառնէն իւրոց պարտուցն թողութիւն խնդրէ, և ընկերաց պարտուցն զպատուհասս. ո՞վ դք ծառայ ոչ ելից զսպասաւորութիւն տեառն իւրոյ, և վարձուց սկն ունի ի տեառնէն. կամ ո՞վ դք ընթանայ ի ստադինն, և ոչ առնու զբրաբիոնն. ո՞վ դք ցանկայ արքայութեանն, և ոչ ըստ օրինին մարտիցէ. կամ ո՞վ դք բաղձայ պսակացն, և ոչ օրինօք նահատակեսցի առ հանդէսն. ահա մերձ է արքայութիւնն և ուրա-

Եւ երեւեալ փրկչին, ասէ ցփիլիպպոս. Ո՞վ է որ եզ զձեռն ի վերայ արօրդ և գարձաւ յետս, միթէ ուղիղ եզ և ակօսն. կամ ո՞վ է որ տայ զհրազ իւր այլում և ինքն ի խաւարի մնայ. և կամ ո՞վ է որ բնակէ յաղբ և զիւր բնակութիւնն թողու օտարաց. և կամ ո՞վ է որ դնէ զհանդերձս իւր և ինքն երթայ մերկ յաւուրս ձմեռայնոյ. ո՞վ ոչ ուրախ լինի յաւախութիւն ատելեաց իւրոց, զի վարձբ իւր բազում են յերկինս. և կամ ո՞ր զինուոր երթեալ ի պատերազմ անդէն և ել բարաքսպէս. կամ ո՞ր ծառայ ելից զսպասաւորութիւն տեառն իւրոյ և ոչ կոչեցաւ ի նշմանն յընթրիսն, և կամ ո՞վ ընթանայ ի ստադին և ոչ առնու զբրաբիոնն. ո՞վ յառաջէ լուանայ զհանդերձս իւր և ոչ զգնեսու. Ո՞վ փիլիպպպէ հարսանիքն պատրաստ են և երանի՜ որ գտանի անդ սուրբ և պայծառ հանդերձիւք. Քանզի նա է որ առնու զպսակն յազթութեան ի գլուխ իւր. ահա զընթրիսն կազմեն, այլ երանելի է կոչեցեալն և պատրաստեալն ամենայնիւ, ի գալն

խութիւնն անսպառ. երանի որ գտանիցին անդ սուրբ և ազատ յամենայն չարութենէ, զի առնուցուն զպսակն լուսոյ շնորհաց ի գլուխս իւրեանց, և վա-
յելեսցեն զանանց կեանսն՝ ուր ոչ գոն ցաւք և հեծութիւնք և տառապանք:

Չայս ամենայն լուաւ փիլիպպոս ի Տեառնէ, և ասէ ցՏէր. Տէր, ոչ հրամայես անսատուածիցն կորնչել, որք ոչ կամեցան զքեզ թագաւորել ի վե-
րայ իւրեանց. զի քարողեցաւ սուրբ անուն քո ի նո-
սա, և նոքա ոչ լուան. թոյլ տուր կոտորել զդոսա,
զի բարձրասցի և բարեբանեացի զօրութիւն աստուա-
ծութեանդ քո, զի խտացուցին զսիրտս իւրեանց
չերկնչել ի քէն, յորմէ դողան արարածք ամենայն՝
որ ինչ յերկինս ի վեր և որ ինչ յերկիր ի խոնարհ.
և զեք սարսին ի քումմէ զօրութենէդ, և սոքա
նանրացան ի խորհուրդս իւրեանց և ոչ կամեցան
դառնալ առ քեզ. խրատեսցես զսոսա բարկութեամբ
մահու, զի մնացեալքն երկիցեն ի յահել փառաց
քոց Տէր:

Յայնժամ ասէ ցնա Տէր. Վասն զի թողեր
զպատուիրանս իմ կալ հակառակ չարի, մնացես
միայն ի կախաղանիդ զքառասուն օր՝ ոչ եղեալ ի
տեղւոյ հանգստեան, փոխանակ զի ոչ լուար. և

առ այն որ կոչեացն զնա. շատ են հունձք ազարակի, այլ երա-
նելի է պսակն զօրաւոր. ահա շուշանն վայրենի ծագէ, և մշակ
այրի նախանձեալ է ի նմանէ:

Իբրեւ լուաւ փիլիպպոս զբանս զպատուի ի փրկէն, պա-
տախտանի ետ և ասէ ցնա. Եւ ընդէր ոչ հրամայես Տէր սատա-
կել զնոսա, որք ոչ կամեցան թագաւորել զքեզ ի վերայ իւ-
րեանց. քանզի գիտեմ եթէ ոչ ըստ արժանի քում անուանդ
քարողեցաւ անուն քո ամենայն աշխարհի: Քանզի իշխանութիւնդ
քո բարձր է քան զամենայն աստուածս, և վասն քո եկի ի քա-
ղաքս յայս, յորում ոչ ունէի ի մտի զալ, և զու առաքեցեր զիս
պար քարոզել զաստուածութիւնդ քո, զի յանդիմանեցից զմո-
լորութիւն կռոցն և զպիղծ զօրութեանն. և իբրեւ մտաք պար,
նայնժամայն դեքն փախեան յերեսաց մերոց՝ վասն անուանդ քո
սրբոյ: Վէտպք ցամաքեցան և օձք մերժեցան, և իազաղութիւն
եզկ ամենայն բռնութեան զազանաց. և նոքա ոչ ընկալան

Բարթոլոմէոս յայլ ազգս լինի քարոզ ինձ, և խաչի անդ վասն անուան իմոյ. և Մարիամ զմարմին իւր դիցէ թ ԅորդանան գետ անյայտ ի մարգկանէ:

Եւ յետ այսց բանից, դարձաւ Տէր և ձգեաց զձեռն իւր ի վերայ այնոցիկ՝ որք ընկղմեցան ի խորսն, և նշմարեցաւ խաչ մի լուսաւոր ի վերայ տեղւոյն այնորիկ, և ամենայն բազմութիւն մարգկանն ի վեր գային ի խորոցն, բայց միայն իշխանն և ի ժն և քուրմքն զոր պաշտէին, և Տէր աներևոյթ լինէր: Եւ ոչ ոք հտես զՏէր, բայց միայն Փիլիպպոս և Բարթոլոմէոս և Նիկանորա և Ստաքեսայ. և լուեալ զոր ասացն, և տեսալ զոքանչեկիսն՝ օրհնէին զԱստուած ահիւ և դողութեամբ: Եւ բազմութեան մարգկանն ելեալք ի խորոցն աղաղակէին և ասէին. Մեծ է Աստուածն քրիստոնէից՝ զոր քարոզեն սուրբ առաքեալքս, և մեծ է զօրութիւն նորա և չիք այլ Աստուած բայց ի նմանէ. այժմ հաւատամք յարարիչն ամենայնի, միայն ընկալցի զմեզ ըստ մեծի ողորմութեան իւրոյ ի ձեռն սպաշխարութեան, զի արժանի լիցուք լուսաւոր մկրտութեան, և ժառանգորդք եղեալ արքայութեանն՝ զոր քարոզեցին սուրբ առաքեալքն յառաջ քան զպատուհասն: Եւ տեսալ դեռ ևս ի կախաղանի զսուրբ զառա-

զլղոսն, վասն այնորիկ և ես խորհեցայ խնարհեցուցանել զնոսս ըստ անգղաժութեանն իւրեանց:

Ասէ ծնա փրկիչն. վասն զի թողեր զպատուիքանն իմ, ահա ըմբռնեացիս ի տանջանս մահու. և Բարթոլոմէոս ունի վեճակ ի Լիկոնիա և խաչի անդ. և Մարիամի դէն զմարմին իւր թ ԅորդանան գետ:

Եւ յետ բանիցս այսոցիկ դարձաւ փրկիչն և ձգեաց զձեռն իւր, և նշմարեաց խաչ մեծ յօդս, որ հասանէր ի խոնարհ մինչև ի խորս, և ունէր յինքեան աշտինան ըստ նմանութեան սանգղոց. և ամենայն բազմութիւն իջելոցն ի խորսն՝ ելին ի վեր ընդ սանգուղս լուսեղէն խաչին. և ոչ ոք ի նոցանէ քաց ի խորսն, բայց միայն իշխանն և ի ժն զոր պաշտէին. և յորժամ ելին ամբոի քաղաքին, հայեցան և տեսին զՓիլիպպոս կախեալ նղմալէս զլիւիվայր, և զԲարթոլոմէոս յորժմ հնչեցին, գոին և զՄարիամ զի ունէր զառաջին զօրինակն իւր: Եւ փրկիչն ել յերկինս, և

քեալսն, ընթացան լուծանել զսուրբսն: Իսկ փրկապոս ոչ առնոյր յանձն լուծանել, և Տէր, ասէ, Հրամայեաց ինձ այսպէս կալ մնալ մինչև ի ժամանակս ինչ, փոխանակ չարի չար հատուցանել՝ զոր ցուցէք մեզ, և զփոխարէնս բնկալարուք. և Տէր ողորմեցաւ ձեզ, և ես բարկութեան Տեառն համբերից՝ զի մեղայ նմա, մինչև արասցէ ինձ այցելութիւն: Բայց Բարթողովմէոս լուծցի ի կապանաց և դուք ի միտ առէք զմեծամեծս Աստուծոյ ամենակալի: Եւ զԲարթողովմէոս լուծին ի տանջանացն. և փրկապոս եկաց մնաց նոյնպէս, և բազմութեանն ունկեալ աղայէին զի լուիցէ և իջցէ ի կախաղանէն, և զոր ինչ սասացէ արասցեն: Եւ ասէ փրկապոս. Արքեղաւրք և ամենայն բնակիչք քաղաքիս, լուարուք ինձ մինչդեռ եմք ի կախաղանի ոսա գլխիւսյր. ծաներուք զԱստուած որ եցոյց զսբանչելիս իւր, և մեծ արար զառնել իւր ընդ մեզ. և եղիտք փրկեալք, վասն զի ողորմեցաւ մեզ և զթացաւ ի ձեզ. խրատելով խրատեաց զձեզ և ի մահ ոչ մատնեաց: Արդ փառաւորեցէք զարարիչն ձեր, և մերձեցարուք առ Տէր, և լուսաւորեցէ զձեզ վերստին ծննդեամբ հոգևոր աւազանին: Գիտէք ամենեքեան՝ յորժամ եկաք ի քաղաքս յայս, ոչ ինչ առաք յովմէք ոսկի

ամբոխն աղաղակէին և ասէին. Մեծ է Աստուածն զոր քարոզեն սուրբ առաքեալքն ճշմարտութեամբ, մեծ է Աստուած որ առաքեաց զձեզ ի փրկութիւն մեզ, այժմ աղաչխարեմք վասն մեծ մալորութեանն յորում էաք յառաջ. ահա այժմ հաւատամք յորժամ տեսաք զսբանչելիս: Եւ սմանք ի նոցանէ ընկեցին զինքեանս յերկիր, և այլք խոնարհեցաւցին զգլուխս իւրեանց ի ծունկս. աղաղակէին ողորմութիւն զասնել յերկիր. և կէսն զմեաւ ամէնին փախչել: Եւ մինչդեռ կայր փրկապոս կախեալ զբլխիվայր, ձգեաց զձեռն իւր և ասէ յոսոս. Արք քաղաքիս լուարուք ինձ, մինչդեռ եմ ի կախաղանիս, ուսարուք թէ որչափ են զօրութիւնն փրիտասի Աստուծոյ և սբանչելիքն զոր տեսէք. զի չարժանի մեծ եղև, և կարեաւ ամենայն քաղաքս ձեր. բայց միայն տունն Ստաբեայ ոչ կորեաւ և սչ եղև խաղութիւն նմա, քանզի հաւատաց յԱստուած ճշմարիտ և բնկալաւ զծառայոյ նա: Եւ սմանք ի նոցանէ ընթացան լուծանել զփրկապոս ի կա-

կամ արծաթ կամ այլ ինչ ստացուած մարմնաւոր . զի այսպէս պատուիրեաց մեզ Տէր առնել և ուսուցանել : Սրդ հաւատացէք յաւետարանն , և ծաներուք զճշմարիտն Աստուած , և եղիջիք ազատեալք յիշխանութենէ խաւարին : Վասն զի հաւատացաւ ի Տեառնէ ինձ քարոզել զաւետարանն արքայութեան երկնից , և վասն այսորիկ կամ կախեալ , և աստէն հանգիստ ստացաւ ի Տեառնէ . և մի տրամիք զի այսպէս կախեալ կամ գլխիվայր , զի օրինակաւ առաջին մարգոյն՝ բերեալ լինիմ գլխիվայր ի բարձրութենէ ի խոնարհ , որ ոչ պահեցի զպատուիրանսն որպէս նայն : Եւ այսու օրինակաւ դարձեալ առնում զթողութիւն , և զխոստումն արքայութեանն երկնից ի ձեռն չարչարանացս որ երևին ձեզ , զի բազում նեղութեամբք պարտ է մեզ մտանել յարքայութիւնն երկնից : Եւ դուք նմանեալք մեզ , ծածկեալ խորհրդոյն՝ որ յայտնեցաւ մեւք առ ձեզ , զգուշացարուք առնել զամենայն և լուսով արդարութեամբ , հաւատովք և անորատութեամբ վարեալիք զկեանս ձեր և զցանկութիւն մի կատարէք : Մի չար փոխանակ չարի հատուցանէք , որպէս զիս տեսնէք , զի որով դատաստանաւ դատիմք , դատելոց եմք յարդար դատաւորէն Քրիստոսէ : Ուղղեցէք

խաղանէն , և նորա պատասխանեալ՝ առե ծնոսս . Արք եղբարք , որք լուսաւորեցայք Տերամբ , լուարուք ինձ . գիտէք դուք զի ոչ եկի ի քաղաքս յայս վաճառել ինչ աշխարհական , և ոչ եր գտին ըստ կամաց իմաց , այլ ըստ կամաց փրկչին մերոյ Աստուծոյ , որ փրկեաց զամենայն աշխարհս . նա առաքեաց զիս ի քաղաքս յայս , յորում կախեալ կամ ստորագրուի . քանզի վիճակեցաւ ինձ և լանել ի մարմնոյս ի քաղաքիս յայտնիկ . արդ մի տրամիք զի կախեալ կամ գլխիվայր . քանզի ի կերպի նմառաջին մարգոյն որ անկաւ յետս գլխիվայր . այժմ ընում զբանն Աստուծոյ որ ասացաւ ձեզ խորհրդիւ . եթէ ոչ դարձուջիք զվերինն ի ներքին , այսինքն զներքինն ի վերին , և զձախն յաջ , և զաջն ի ձախ , և եթէ ոչ համարեալիք զանարգն իրրե զպատուական , և եթէ ոչ արառջիք զօրինակս զայս վամս արքայութեանն երկնից , ոչ կարէք մտանել ի նա . զայս օրինակ կալայ ես ըստ նմանութեան ի սկզբանէ եղեալ խորհրդոյն : Եւ արդ եղբարք իմ ձեռքէք ինձ ի ծածկեալ

գսիրտս ձեր լուսով երանելի արդարութեան որ կոչեացն զձեզ յիւր սքանչելի լոյսն և ի փառս անուան իւրոյ: Մի մոլորիք ի լուսոյ աստուածգիտութեանն, զի աղբիւր է ամենայն բարութեանց. արդդիք ի սիրտս ձեր զերկնաւոր փառսն և զերանուութիւնն, և ծառայեցէք արդարութեամբ, զի ընկալչիք զբարի Հաստուցումն ի Քրիստոսէ: Զի վասն բազում մարդասիրութեան իւրոյ եկն փրկել զմեզաւորս, Հաւատալն որ ի Հայր և յՈրդի և ի սուրբ Հոգին վերստին ծննդեամբ սուրբ աւազանին. զի մարգացաւ վասն մեր Որդին Աստուծոյ և չարչարանօք խաչի և մահու և երեքօրեայ յարութեամբն փրկեաց զորդիս մարդկան յանիծիցն Ադամայ. և կոչէ բարձր քարոզութեամբ յիւր արքայութիւնն և ի փառսն. որք Հաւատան յամենասուրբ Երրորդութիւնն և որք Հաւատան սուրբ աւետարանին և դառնան յերկրպագութիւն միոյ աստուածութեանն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ, և մերժեն զինքեանս ի չար խորհրդոց և ի գործոց անօրէնութեան, ժառանգորդ առնէ իւր անսպառ բարեացն զոր պատրաստեաց նոցա: Իսկ որք ոչ կամեցան լսել սուրբ աւետարանին, այլ մոլորեցան ի հակառակորդէն, և կուրացան անմտութեամբ սիրաք նո-

օրինակիս յայս. քանզի փոխեցի աշխարհս այս, և ամենայն հոգի որ ծնանի ի սմա, դառնայ զլիւիւսը և դայ ի մարմին, և զի մի՛ ընկալցի յինքեան զերկնային զւոյսն, այլ լիցի ի մոռացման յամենայն ժամ. արդ դուք որ առէք և ունիք զերկնաւոր զփառսն, և զերանութիւն ճշմարիտ լուսոյն, մի՛ լինիք անհաւատք յայսմհետէ, այլ հաւատացէք ի տէր և թողջիք միմեանց: Քանզի եր անուն իմ արգելումն ճշմարիտ առնին, զի բնաւ փոխաբէնս հատուցի ալիոցիկ որ տանջէինն զիս, և ետու գայթաղութիւն յուղղութեան իմում, և նոյն ձեռք նոցա երթամ առ Տէրն. և արդ մի՛ տրամիք զի ելանեմ ի մարմնոյս, այլ մանաւանդ ուրախ լերուք, զի թողում զբնակութիւնս վիշապին. զի տանջէ զամենայն ոգիս որ մեղանչեն ի նա: Եւ դարձեալ ասէ. Զեզ առնեմ որ դարձարուք ի մեռելոց և ի դժոխոց, և ի խուզմանէ խորոց, զոր լուսեղէն խաչին եհան ի բարձունս վասն իւրոյ բարերարութեանն. նա Աստուած էր և վասն մեր մարդ եղև,

ցա, զի մի ծագեացէ ի նոսա լուսաւորութիւն աստուածգիտութեանն, պատրաստեաց նոցա գտանլանսն յաւիտենականս:

Եւ յորժամ կատարեաց փիլիպպոս զայս ամենայն զբանս իւր առ ժողովուրդսն, ասէ ցճարթողովմէս. Ով եղբայր իմ, որ կցորդ եղեր ինձ յամենայն նեղութիւնս իմ դու և Մարիամ, այլ որպէս Տէր եցոյց, ելք քո յաշխարհէս՝ անյայտ ի ձեռն վկայութեան ի Լիկոնիոն հրամայեցաւ, և Մարիամ ի Յորդանան գետ՝ հրաժարումն յաշխարհէս անյայտ յերկրէ: Եւ այժմ պատուիրեմ ձեզ, յետ իմոյ եւ լանելոյ յաշխարհէ, զիք զխաղաղութիւն ձեր ի քաղաքիս յայսմիկ ի վերայ հաւատացելոց, զոր Տէր զիւր խաղաղութիւնն եցոյց և յայտնի արար ի քաղցրութեան իւրում, ամենեցուն ցուցանել ըստ իւրում շնորհացն ի ճանապարհս արդարութեան. որք ի վարս աշխարհի և որք կուսութիւն խոստանան պահել, որպէս պարտ է հաճոյ լինել Աստուծոյ: Եւ ամենայն կուսանքս այսոքիկ, որք նուիրեցին զանձինս իւրեանց կուսութեամբ և սրբութեամբ կեալ, հպատակ կացցեն աղօթից և պահոց և զմիմեանս սիրելոյ. խոնարհք և երկիւղածք յԱստուծոյ, և մի մեկնել ի միմեանց, այլ պահել զմիաբանու-

անմահ էր և մահկանացու եղև վասն մեր, և մահուամբն իւրով յարոյց զմեռեալս. անմարմին էր և մարմնացաւ, զի յանդիմանեացի մարմին մեղացն. մէծ էր և եղև փոքր, զի ահեցուողէ զփոքունս և տանիցի ի մեծութիւն իւր. նա էր որ ունէր զամենայն քաղցրութիւնս և թքին ի նա՝ և համբեր, զի դարձուցէ զգաւնացեալս ի քաղցրութիւն. արդ ճանաչեցէք զնա և մի թողուք. և նա տայ ձեզ զկեանսն յաւիտենից:

Եւ յորժամ կատարեաց զբանս զայս, ասէ ցնոսա դարձեալ. Լուծէք զճարթողիմէս. և նոցա լուեալ զայն, լուծին զնա վաղվազակի: Եւ ասէ ցնա փիլիպպոս. Ով ճարթողիմէս եղբայր իմ, դիտե՛ս զի Տէր առաքեաց զքեզ ընդ իս ի քաղաքս յայս և կըցորդ եղեր ընդ իս յամենայն վիշտս գու և Մարիամն, այլ որպէս դիտացի ի Տեառնէ, ելք քո յաշխարհէս հրամայեցաւ ի Լիկոնիս լինել, և Մարիամու ի Յորդանան գետ: Եւ այժմ պատուիրեմ քեզ, զի յետ իմոյ ելանելոյս, գիցէք զխաղաղութիւն

Թիւնն որ ի Տէր. և ի տես հիւանդաց և աղքատաց, և յայլ ինչ պէտս հոգևոր կարգաց, երկու երկու առաքեացին, ամօթխածութեամբ զորդարեացին, և ընդ պատանիս ամենեկին մի խօսել, զի մի փորձեսցէ փորձիչն և լուծանէ զբարեկարգութեան և զբարեձևութեան կրօնս, և զխոստումն լուսաւոր տալատարին, որ ուրախ առնէ փեսայն երկնաւոր. ամենայն համեստութեամբ և սրբութեամբ, օրինակ առեալ ինքեանց զվարս սրբոյն Մարիամու: Եւ զաշխարհականս խրատեցէք, զի զգաստութեամբ և արդարութեամբ կեցցեն յաշխարհիս և ունն կալցեն յուսոյն, որ արժանաւորացն ի Քրիստոսէ է պատրաստեալ, զի ոչ յայտ է երբ Տէր գոյցէ:

Եւ արդ, աղաչեմ զքեզ, եղբայր իմ, հանդերձ հաւատացեալ ժողովրդովքդ զոր Տէր փրկեաց, ողօթս արարէք վասն իմ՝ զի թողութիւն լիցի ինձ ի Տեառնէ, որ հոտուցի չար փոխանակ չարի, ըստ օրինացն և ոչ ըստ Յիսուսի Քրիստոսի: Եւ յաւանդել ինձ ի Տէր որ ետ զսա, զմարմինս իմ ի իշուցեալ ի կախաղանէս, թաղեցէք զիս յեկեղեցւոյն՝ զոր շինեցի յանուն Տեառն. և զպաշտօնն առ Աստուած անդադար կատարեցէք, և պատարագ զաւուրս քառասունս վասն փրկութեան հոգւոյ իմոյ և թողութիւն մեղացն զոր արարի:

ձեր ի վերայ քաղաքիս այսորիկ, որպէս և Տէրն ետ զիւր խաղաղութիւնն: Լինին ի տան միում ամենայն կուսանքն, պահելով զամենայն օր, և մի մեկնեացին ի միմեանց, և եթէ երթիցեն ի տես հիւանդաց՝ երկու երկու երթիցեն ամենայն խոնարհութեամբ. և ընդ պատանիս ամենեկին խօսք նոցա մի լինիցին, զի մի փորձեսցէ զնոսա սատանայ, քանզի այնպէս սողեցաւ օձն յԵւայ և նոժաւ կործանումն եղև Ադամայ ի մահ. նոյնպէս և այժմ լիցի: Եւ զյանդգունն իրատեցէք ձերով պարկէշտ գնացելքն, օրինակ ունելով զՄարիամի: Բայց աղաչեմ զձեզ եղբայրք իմ և քորք ընտրեալք ի Տեառնէ, զի թողութիւն լիցի ինձ, զի մեղայ առ ի հատուցանել չար փոխանակ չարի: Եւ յաւանդելն իմում զհոգիս՝ այստեալ արարէք. ի իշուցէք զմարմինս իմ ի կախաղանէ առ տի ի թաղեցէք յեկեղեցւոյն զոր շինեցաք յանուն Տեառն, և զպաշտօնն առ Աստուած անդադար կատարեսցէք, և զպատարագն յաւուրս քառասունս վասն փրկութեան հոգւոյ իմոյ մատուցէք, ի թողութիւն մեղացն զոր արարի:

Այլ Տէրն մեր և Աստուած՝ որ կենդանացոյց զմեզ պատուական մարմնով և արեամբն զոր ետ մեզ ի¹ անէր և զօրանայր ըստ քարոզութեան առաքելոյն ի Քրիստոս Յիսուս ի Տէր մեր. որում փառք յաւիտեանս ամէն:

Այլ Հայրն ամենակալ և Որդին միածին Յիսուս Քրիստոս, հանգերձ սուրբ Հոգւոյն, որ կենդանացոյց զմեզ և ողորմեցաւ մեզ, նոյն տնկեցեց և արմատացուցեց առ ի նա հաւատով, անեցուցեց և պողպատեալ արացեց զմեզ որպէս և ինքն կամեցի:

Եւ դարձեալ ստէ. Տէր տերանց զվաստակս իմ դու գիտես և հատո՛ ինձ զվարձս իմ, զի փառաւորեալ է անուն քո յաւիտեան. և ամենեցուն ասացեալ զամէնն:

Եւ ստէ. Տէր իմ Յիսուս Քրիստոս քաւիչ իմ լեր և ընկալ զողի իմ. և նոյն ժամայն աւանդեաց զհոգին ի ձեռս Աստուծոյ: Եւ եղև ձայն յերկնից յետ քառասուն աւուրն կատարման արդոյն. Փիլիպպոս առաքելոյն պատկեցաւ անթառամ պսակաւն:

Եւ բանն Աստուծոյ անէր և բազմանայր շնորհօք և մարդասիրութեամբ Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, որում վայելէ փառք իշխանութիւն և պատիւ, պծմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից:

1. Պակասիւն 12 տողք:

Վ Կ Ա Յ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Ս Բ Բ Ո Յ Ա Ռ Ա Ք Ե Լ Ո Յ Ն Փ Ի Լ Ի Գ Գ Ո Ս Ի

ՈՐ Է ՄԻ ՅԵՐԿՈՏԱՍԱՆԻՑՆ

ԵՒ ՔԵՌՆ ԻՒՐՈՅ ՄԱՐԻԱՄՆԻ

ԵՒ ԲԱՐԹՈՂՈՄԵՆՈՍԻ ՈՐ ԷՐ ՅԵՒԹԱՆԱՍՆԻՑ ԱՆՏԻ¹

Յաւուրս ժամանակաց² ամպարիշտ արքային Տրայիանոսի, սուրբ առաքեալն³ գնաց⁴ ի Լիւդիա և յասիացւոց քաղաքս և ի գաւառս, և ուսուցանէր զաւետարանն ֆրիստոսի: Եւ երթեալ ի քաղաքն Յերապոլիս, եգիտ զոմն հաւատացեալ, որում անուն էր Ստաքէոս⁵: Եւ էին ի միասին Մարիամն⁶ քոյրն փիլիպպոսի և Բարթողոմէոս մի⁷ յեւթանասնիցն և այլք յաշակերտաց⁸ իւրոց. ուսուցանէին զժողո-

1. Ա. և Գ. օր. Վկայաբանու-
րիւն փիլիպպոսի առաքելոյն
եւ Բարթողոմէոսի (Գ. օր.
եւ Մարիամն): Բ. օր. Վկա-
յաբանուրիւն փիլիպպոսի եւ
Բարթողոմէոսի առաքելոցն
եւ Մարիամն:

2. Ա. Բ. և Գ. օր. ի ժամա-
նակս:

3. Ա. Բ. և Գ. օր. առաքեալն
ֆրիստոսի (Բ. և Գ. օր.
սուշրբն) փիլիպպոս:

4. Ա. Բ. և Գ. օր. գնաց ի
սահմանս ասիացոց Յերա-
պոլիս քաղաք, եւ գտեալ
զոմն:

5. Ա. Բ. և Գ. օր. Եւստա-
քոս:

6. Ա. Բ. և Գ. օր. Մարիամ:

7. Ա. Բ. և Գ. օր. մի:

8. Ա. Բ. և Գ. օր. յաշակեր-
տացն փիլիպպոսի, քարո-
գէիւն (Ա. օր. գրեիւն) զառե-
տաբանն ֆրիստոսի եւ ու-
սուցանէիւն:

վուրդս ¹ քաղաքին որք պաշտէին զիժս ² և զքարքս և զօճս. և զքաղումս դարձուցին ի Գրիստոս:

Եւ կինն բղելիին Նիկանովրայ ի ժամանակաց ³ բազմաց անկեալ Հիւանդութեամբ յանձնէ և յաչացն, որ ամենեւին կանգնել կամ թեւսանել ⁴ ոչ կարէր: Եւ յորժամ լուաւ ⁵ վասն սուրբ առաքելոյն Փիլիպպոսի, բարձեալ ի ծառայից իւրոց ⁶ արժաթեղէն պատգարակաւք զայր առ նա. և հաւատացեալ ի Տէր մեր Յիսուս Գրիստոս և սուժամայն ապաքինեալ ողջանայր ի ցաւոց իւրոց: Եւ լուեալ զայն ուռն նորա բղելիին ⁷ և ընթացեալ երիւարաւն, բուռն եհար ի Նիկանովրա կինն իւր և զանեաց զնա ուժգին և ասէր. Ո՛ր կախարդ խաբեաց զքեզ և ողջացոյց աղանդօք ⁸ և կամի պոռնկել ⁹. Նախ զքեզ ապանից և ապա զկախարդսն ¹⁰. և հրամայեաց զօրականաց և հանին արտաքս զՓիլիպպոս և զԲարթողոմէոս և զՄարիամնի, և այնչափ գանեցին ¹¹ զնոսա մինչև ¹² ասել բազմաց եթէ մեռան: Եւ ¹³ կապեցին զոտս նոցա և քարշեցին ընդ մէջ քաղա-

1. Գ. որ. ծոցովորեանն որք մայրենայ (Ա. և Բ. օր. մայրենայ):

2. Ա. Բ. և Գ. օր. զիժն եւ զօճն. որոց քարոզութեամբն բազումք դարձան (Ա. օր. հաշտացիմ) ի Գրիստոս:

3. Ա. օր. բազում ժամանակս: Բ. և Գ. օր. ի բազում ժամանակաց:

4. Գ. օր. չունի կամ տեսանել:

5. Ա. Բ. և Գ. օր. զՓիլիպպոսի:

6. Ա. Բ. և Գ. օր. իւրոց գրեաց (Ա. օր. եւ տարան) առ Փիլիպպոս, հաշտաց ի Գրիստոս եւ ողջացաւ:

7. Ա. Բ. և Գ. օր. բղելիմ այր իւր, կայս զՆիկանովրա (Բ. օր. եւ գանեալ ուժգին: Գ. օր. սաստիկ գանեաց զնա եւ ասէ):

8. Ա. Բ. և Գ. օր. չունին աղանդօք:

9. Ա. Բ. և Գ. օր. յաւելուն ընդ քեզ. ադ ես եմք:

10. Ա. Բ. և Գ. օր. զկախարդս գայն. եւ ետ հանել:

11. Ա. Բ. և Գ. օր. հարին:

12. Բ. օր. մինչ զի կարծել քեմեաւ: Գ. ծր. մինչ զի ասել ոմանց քեմեաւ:

13. Ա. Բ. և Գ. օր. եւ ապա կապեցին պարան յոտս նոցա:

քին, մինչև ի դուռն մեհենին ¹. և արդեւին ² զնոսա ի տանարին ընդ քրմացն իւրեանց: Եւ յաղօթեալն նոցա՝ շարժեցաւ տանարն և բազինք խժիցն ³ և օձիցն խախտեցան: Եւ ելեալ քրմացն պատմեցին բոցիւխին. և նորա հրամանն տուեալ՝ հանին զնոսա ի տանարէն և մերկացուցին զերեսեանն ⁴. և Մարիամնի ամպով և միգով ծածկեցաւ, և ⁵ մարմինն ոչ երևէր մարդկան: Եւ զՓիլիպպոս կախեցին գլխովայր ընդ ծառով ⁶ մի ընդդէմ տանարին, և զԲարթողոմէոս ⁷ ընդդէմ Փիլիպպոսի, և բեւեռեցին զձեռան ընդ դուռն տանարին: Եւ տեսեալ զմիմեանս Փիլիպպոս և Բարթողոմէոս ժպտեցան, զի ոչ էին որպէս ի չարչարանա: Կամեցան ⁸ և զՄարիամնի կախել, և տեսին զնա ⁹ բոց վառեալ, թողին և փախեան:

Ասէ Փիլիպպոս ցԲարթողոմէոս. Աղաչեսցուք զԱստուած ¹⁰ և առաքեսցէ հոգ յերկնից և այրեսցէ զոսա ¹¹: Ասեն Բարթողոմէոս և Մարիամնի ¹². Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս պատուիրեաց ¹³ օրհնել զԹշնամիս և ոչ անիծանել, և ոչ հատուցանել չար փոխանակ ¹⁴ չարի. և ¹⁵ ինքն չարչարեցաւ և զանեցաւ և ապտակեցաւ և խաչեցաւ ¹⁶, և ոչ հատոյց չար ¹⁷. այլ

1. Ա. Բ. և Գ. օր. տանարի	8. Ա. Բ. և Գ. օր. կամեին:
դիցն (Բ. և Գ. օր. իւրեանց):	9. Բ. և Գ. օր. յաւելուն իր-
2. Ա. Բ. և Գ. օր. արկին (Ա. րեւ: Ա. օր. որպէս:	
օր. արկեալ) զնոսա ի տանար	10. Ա. Բ. և Գ. օր. ցՏէր:
կոռցն:	11. Ա. Բ. և Գ. օր. զնոսա:
3. Ա. Բ. և Գ. օր. խժիք եւ	12. Գ. օր. յաւելու ցՓիլիպպոս:
օձին (Գ. օր. խորտակեցան):	13. Գ. օր. պարգեւեցէ մեզ:
Եւ նսնեալ զնոսա...:	14. Ա. Բ. և Գ. օր. ընդ:
4. Ա. Բ. և Գ. օր. գերեջեանն:	15. Ա. Բ. և Գ. օր. ցի եւ: Ա.
5. Ա. Բ. և Գ. օր. որ ոչ եւ	օր. չունի եւ գանեցաւ...
րեւեցաւ մերկութիւնն եւ, ւս:	խաչեցաւ:
6. Ա. Բ. և Գ. օր. գտառով:	16. Բ. և Գ. օր. յաւելուն եւ
7. Ա. Բ. և Գ. օր. բեւեռեցին	մեռաւ:
(Ա. օր. կախեցին) զփայտ:	17. Ա. Բ. և Գ. օր. յաւելուն
Եւ տեսեալ...:	փոխանակ չարի:

աղօթէր առ Հայր և ասէր. Հայր, թող սոցա զի ոչ գիտեն զինչ գործեն: Ասէ փրկապոս. Թոյլ տուք ինձ, զի ոչ հանդուրժեմ¹ գոցա ի զխիղայր կախաղանիս: Եւ սկսաւ անիծանել զժողովուրդն², երբայեցերէն, և ասէ. Բացցէ³ անդունդք զբերան իւր և կլցէ զանօրէն⁴ զժողովուրդս զայս⁵: Եւ յասել փրկապոսի զբանն⁶, բացան անդունդք և⁷ ընկղմեաց զտաճարն յորում էին քուրմքն և բազինքն, և զքուրման և զբզեշխն և այլ բազումս անձինս եւթն հազարս: Եւ տեղին յորում էին սուրբ⁸ առաքեալքն և Ստաքէոս և Նիկանովրա և⁹ հաւատացեալքն¹⁰, և լուան ձայնս ողբոց յանդնդոց որ ասէին. Ողորմեա մեզ խաչեալ Աստուածդ փրկապոսի, Յիսուս Քրիստոս երեւցիր¹¹ մեզ և օգնեա մեզ և հան զմեզ ի կենդանի սատակմանէս, և հաւատասցուք յանուն քո: Եւ¹² երեւցաւ Տէր փրկապոսի և ասէ. Ով փրկապէ, ո՛չ լուար ի պատուիրելն իմում, թէ մի հատուցանէք չար փոխանակ չարի, և դու այդչափ ոգիս¹³ կորուսեր անիննայարար: Ասէ փրկապոս. Ընդէ՞ր բարկանաս ինձ Տէր, զի¹⁴ անիծեցի զթշնամիս քո, որ ոչ կա-

1. Ա. Բ. և Գ. օր. ծոծեմ:

2. Ա. և Գ. օր. զնսա: Բ. օր. չունի:

3. Ա. Բ. և Գ. օր. բանայ (Գ. օր. բացցէ) երկիր:

4. Ա. Բ. և Գ. օր. չունին զանօրէն:

5. Ա. Բ. և Գ. օր. յաւելուն յանդունդս:

6. Բ. օր. չունի զբանն:

7. Ա. Բ. և Գ. օր. եւ եկուչ զտաճարն բազնօք եւ քըրմօքն, եւ զբզեշխն եւ այլ բազում (Բ. օր. եւ անձինս):

8. Ա. Բ. և Գ. օր. չունին սուրբ:

9. Ա. Բ. և Գ. օր. յաւելուն այլ:

10. Ա. Բ. և Գ. օր. մնացին, եւ ձայն ողբոց գայր յանդնդոց:

11. Ա. Բ. և Գ. օր. երեւցո զբիւսս քո ի մեզ (Գ. օր. մեզ) եւ ողորմութեամբդ քով իրկեա զմեզ ի կենդանի ստակմանես, զի հաւատամք:

12. Ա. Բ. և Գ. օր. Յայնժամ:

13. Գ. օր. զայնչափ ժողովուրդն:

14. Ա. Բ. և Գ. օր. զի բռնամեաց իմոց անիծեցի, զի ոչ ընկալան զբանս իմ եւ ոչ հաւատացին:

մեցան քեզ թագաւորել ի վերայ իւրեանց, և ոչ ընկալան զքարոզութիւն բանից իմոց և հաւատացին յանուն քո: Ասէ Տէր. Վասն զի¹ ոչ պահեցիր զպատուիրանս իմ և անիծեցեր զթշնամիս² քո, արդ յետ կատարման քո, արգելցիս արտաքոյ հանգըստեան³ արգարոց, ոչ եղեալ ի տեղով հանգստեան, և յետ քառասուն աւուր ի հանգստեան եղիցիս ի չարչարանաց այտի. և Բարթողոմէոս երթիցէ ի Լիկոնիայ և անդ խաչեսցի, իսկ Մարիամնի մարմինն թաղեսցի ի Յորդանան գետ:

Եւ⁴ արար Տէր ձեռօք իւրովք զնշան խաչին ի վերայ երկրի, և բացան սնդուներք, և ձայնեաց. ելէք ամենեքեան զկնի⁵ լուսաւոր⁶ խաչիդ որ էջ առ ձեզ. քանզի⁷ առաքեալն փիլիպպոս զթացաւ առ ձեզ: Եւ ելին ամենայն բազմութիւնքն յանդընդոց⁸, և մնաց միայն ի դժոխս բղեսչին և բագինքն⁹: Եւ յորժամ¹⁰ ելին ի լոյս, տեսին զփիլիպպոս կախեալ զլիւպայր և զԲարթողոմէոս բեւեռեալ¹¹, և¹² զնացին իջուցանել զփիլիպպոս և ոչ

1. Ա. Բ և Գ. օր. յաւելուն
դոչ:

2. Ա. Բ և Գ. օր. բշխմեաց
քոց:

3. Ա. Բ և Գ. օր. դրախտին
քառասուն օր, հրակիզեալ ի
հրեղեն դասուցն, եւ ապա
բացցի քեզ դռնն փառաց
եւ մտցես ի դրախտն կե-
նաց. եւ Բարթողոմէոս:

4. Ա. Բ և Գ. օր. եւ տեսաւ
նազրեաց Տէր ձեռօքն իւ-
րովք եւ խաչակնքեաց զեր-
կիր, եւ առժամայն բացան
անդռնդք, եւ Տէր ժայնեաց
եւ ասաց:

5. Ա. Բ և Գ. օր. զհետ:

6. Բ. օր. յոռնեղեն:

7. Բն. յաւելու քանզի... առ
ձեզ:

8. Ա. Բ և Գ. օր. յաւելուն
ամտի:

9. Բ. օր. յաւելու իմին եւ
օմին: Գ. օր. իմիցն եւ քար-
բիցն եւ օմիցն:

10. Ա. Բ և Գ. օր. որք:

11. Ա. օր. յաւելու զփայտի:
Բ և Գ. օր. ի փայտի:

12. Ա. Բ և Գ. օր. եւ ջմա-
ցին զի իջուցեն:

ես նոցա թոյլ ¹, զի անդ կատարեսցի. և կոծեցան ժողովուրդքն կոծ մեծ:

Տեսին և զՄարիամնի և զՍտաքէոս և զամենայն հաւատացեալսն շուրջ զՓիլիպպոսի, և աղաղակէին ². Մեծ է Աստուածն քրիստոնէից ³, զոր քարոզեն արքս ⁴ այսոքիկ. նշմարտութեամբ մի է Աստուած որ առաքեաց զդոսա վասն մերոյ փրկութեան. զղինամբ ընդ մեծ ⁵ մոլորութիւնն մեր. այժմ ⁶ հաւատամք զոր տեսաք ⁷ մեծ ոքանչելիս, որ եհան զմեզ յանդնդոց ⁸: Եւ ⁹ անկան ամենեքեան և երկիրպագին Փիլիպպոսի, և ¹⁰ երկնչէին թէ մի երբեք այլ ինչ չար արաացեն նոցա:

Եւ Փիլիպպոս ի կախաղանէն ¹¹ ասէ. Ես վասն ձեր քառասուն օր արտաքոյ ¹² հանգստեան եղէ, և արար առ ձեզ Քրիստոս ողորմութիւն, և եհան ի խաւարէ ի լոյս, և ¹³ այլ բազում վարդապետութեամբ ուսոյց նոցա և հաստատեաց ի հաւատսն

1. Ա. Բ և Գ. օր. յաւելուն այլ ասաց, քի աստ կատարեցայց հրամանաւ Տեսաճ ի մոյ Յիսուսի Քրիստոսի (Բ. և Գ. օր. արարի եւ վարդապետի): Յայնժամ կոծեցան կոծ մեծ ամենայն ժողովուրդն ի վերայ Փիլիպպոսի առաքելոյն (Ա. օր. զՓիլիպպոս), որ էր գլխավար ի կախաղանին, եւ ոյ ետ թոյլ ի յոչառնէ զեա ի վարդ (Ա. օր. չուեն եւ ոյ. ի վարդ):
2. Ա. Բ և Գ. օր. ազգակեն ջին ասելով:
3. Բն. յաւելու քրիստոնէից:
4. Ա. Բ և Գ. օր. սոքա նշմարտապես:
5. Ա. օր. չուեն մեծ:
6. Ա. Բ և Գ. օր. հաշտառացաք (Բ և Գ. օր. եւ հաշտառաւք):
7. Ա. Բ և Գ. օր. յաւելուն այօք մերովք զմեծ:
8. Պակասի ի Բն. գոհմամք զնորմաց նորա:
9. Ա. Բ և Գ. օր. Յայնժամ:
10. Ա. Բ և Գ. օր. վասն զի երկնչէին զի մի (Ա. օր. այլ) ինչ չար արաացէ նոցա:
11. Բն. յաւելու ի կախաղանին:
12. Ա. Բ և Գ. օր. արգելայ արտաքոյ դրախտին:
13. Բն. յաւելու եւ այլ . . . Քրիստոսի:

Քրիստոսի. և հրամայեաց և լուծին զԲարթողովէս
ի կապանացն և ի բեւեռացն¹:

Եւ ասէ Փիլիպպոս². Եղբայր Բարթողովէէ,
Թաղեալ զիս ի տեղւոյն յայսմիկ³, և մի՛ կաաւովք
պատեր զիս⁴. և գրեալ զպատմութիւնս ի քարտիտի և
այնու պատեալ զմարմին իմ, և պնդեալ պրտուով⁵
և շինեալ ի տեղւոյն⁶ եկեղեցի. և պատուիրեալ ժո-
ղովրդեանդ զի ծառայեացեն Նիկանովրայ մինչև
ցմահ իւր. և Ստաքիոս ձեռնադրեացի եպիսկոպոս.
և քառասուն օր վասն իմ աղօթս⁷ արարէք, մինչև
բացցի ինձ դուռն արքայութեանն. և աղօթեաց առ
Աստուած ի բազում ժամս⁸: Եւ ի կատարել եւթն
աւուրն ի կախազանին գլխիվայր, աւանդեաց զհո-
գին իւր առ Աստուած, ի նոյնմբերի ամսեանն⁹ ի ԺԴ:
Եւ¹⁰ Բարթողովէոս և Մարիամնի իջուցին զառա-
քեալն Քրիստոսի¹¹ Փիլիպպոս և Թաղեցին ի նոյն
տեղւոյն¹² որպէս և հրամայեաց¹³: Եւ բուսաւ բա-
րունակ¹⁴ և երեւ¹⁵ պտուղ: Եւ¹⁶ զքառասուն օր ուխտ

1. Բն. յաւելու եւ ի բեւե-
ռացն:

2. Ա. Բ և Վ. օր. ցնարքո-
ղովես. Եղբայր բաղեալ:

3. Ա. Բ և Գ. օր. ի տեղիս
յայս:

4. Պափասէր ի Բն. մի՛ . . .
պատեր զիս. եղաք ըստ Ա.
Բ և Գ. օր:

5. Ա. Բ և Վ. օր. յաւելուն
և բազեալ:

6. Ա. Բ և Գ. օր. ի տեղիս
յայս եկեղեցի յաւելն իմ, եւ
զԵռասաքեոս (Ա և Բ. օր.
զՍտաքեոս) ձեռնադրեալ եւ
պիսկոպոս, եւ զՆիկանովր
կինն իշխանին՝ ալա՛ սարկա-
ւափունի, եւ պատուիրեալ

ժողովրդեանդ զի ծառայեա-
ցեն Նիկանովրայ եւ քառա-
սուն:

7. Ա և Բ. օր. յաւելուն եւ պա-
տարագալ: Գ. օր. պաղտառն:

8. Ա. Բ և Գ. օր. յերեւր:

9. Բն. յաւելու ամսեանն:

10. Ա. Բ և Գ. օր. իսկ:

11. Բն. յաւելու Քրիստոսի:

12. Ա. Բ և Գ. օր. տեղին:

13. Պափասի ի Բն. ընդո:

14. Ա. Բ և Գ. օր. յաւելուն
ի վերայ գերեզմանի երա:

15. Ա. Բ և Գ. օր. բերեր:

16. Ա. Բ և Գ. օր. եւ կատա-
րեցին ի վերայ երա զփրկա-
կան պատարագն ուխտիս մե-
ծաւ եւ եռնիքոջ զառնչոս

ետ նոցա թոյլ ¹, զի անդ կատարեսցի. և կոծեցան ժողովուրդքն կոծ մեծ:

Տեսին և զՄարիամնի և զՍտաքէոս և զամենայն հաւատացեալսն շուրջ զՓիլիպպոսի, և աղաղակէին ². Մեծ է Աստուածն քրիստոնէից ³, զոր քարոզեն արքս ⁴ այսոքիկ. ճշմարտութեամբ մի է Աստուած որ առաքեաց զդոսա վասն մերոյ փրկութեան. զղինամբ ընդ մեծ ⁵ մոլորութիւնն մեր. այժմ ⁶ հաւատամբ զոր տեսաք ⁷ մեծ ոքանչելիս, որ եհան զմեզ յանդնդոց ⁸: Եւ ⁹ անկան ամենեքեան և երկիրպագին Փիլիպպոսի, և ¹⁰ երկնչէին թէ մի երբեք այլ ինչ չար արասցեն նոցա:

Եւ Փիլիպպոս ի կախաղանէն ¹¹ ասէ. Ես վասն ձեր քառասուն օր արտաքոյ ¹² հանգստեան եղէ, և արար առ ձեզ Քրիստոս ողորմութիւն, և եհան ի խաւարէ ի լոյս, և ¹³ այլ բազում վարդապետութեամբ ուսոյց նոցա և հաստատեաց ի հաւատսն

1. Ա. Բ և Գ. օր. յաւելուն այլ ասաց, քի աստ կատարեցայց հրամանաւ Տեառն ի մոյ Յիսուսի Քրիստոսի (Բ. և Գ. օր. արարի եւ վարդապետի): Յայնժամ կոծեցան կոծ մեծ ամենայն ժողովուրդքն ի վերայ Փիլիպպոսի առաքելոյն (Ա. օր. զՓիլիպպոս), ոչ էր գլխիվայր ի կախաղանին, եւ ոչ ետրոյ ի յուշմանէ զնա ի վայր (Ա. օր. չունի եւ ոչ, ի վայր):
2. Ա. Բ և Գ. օր. ազգայեւ ջին տսելով:
3. Բն. յաւելու քրիստոնէից:
4. Ա. Բ և Գ. օր. սոքա ճշմարտապէս:
5. Ա. օր. չունի մեծ:
6. Ա. Բ և Գ. օր. հաւատացաք (Բ և Գ. օր. եւ հաւատամք):
7. Ա. Բ և Գ. օր. յաւելուն այսք մերովք զմեծ:
8. Պակասի ի Բն. գոհամանք զչեռնաց ետրա:
9. Ա. Բ և Գ. օր. Յայնժամ:
10. Ա. Բ և Գ. օր. վասն զի երկնչէին զի մի (Ա. օր. այլ) ինչ չար արասցէ ետրա:
11. Բն. յաւելու ի կախաղանին:
12. Ա. Բ և Գ. օր. արգելայ արտաքոյ դրախտին:
13. Բն. յաւելու եւ այլ . . . Քրիստոսի:

Քրիստոսի. և Հրամայեաց և լուծին զԲարթողովէսս
ի կապանացն և ի բեւեռացն¹:

Եւ ասէ Փիլիպպոս². Եղբայր Բարթողովէէ,
Թաղեալ զիս ի տեղւոջս յայսմիկ³, և մի՞ կաաւովք
պատեալ զիս⁴. և զբեա զպատմութիւնս ի քարտիսի և
այնու պատեա զմարմին իմ, և պնդեա պրտուով⁵
և շինեա ի տեղւոջս⁶ եկեղեցի. և պատուիրեա ժո-
ղովրդեանդ զի ծառայեացեն Նիկանովրայ մինչև
ցմահ իւր. և Սաաքիոս ձեռնադրեցի եպիսկոպոս.
և քառասունն օր վասն իմ աղօթս⁷ արարէք, մինչև
բացցի ինձ դուռն արքայութեանն. և աղօթեաց առ
Աստուած ի բազում ժամս⁸: Եւ ի կատարել եւթն
աւուր ի կախազանին զլիսիվայր, աւանդեաց զհո-
գին իւր առ Աստուած, ի նոյեմբերի ամսեանն⁹ ի ԺԳ:
Եւ¹⁰ Բարթողովէոս և Մարիամնի իլուցին զառա-
քեալն Քրիստոսի¹¹ Փիլիպպոս և Թաղեցին ի նոյն
տեղւոջ¹² որպէս և Հրամայեաց¹³: Եւ բուսաւ բա-
րունակ¹⁴ և երեք¹⁵ պտուղ: Եւ¹⁶ զքառասունն օր ուխտ

1. Բն. յաւելու եւ ի բեւե-
ռացն:

2. Ա. Բ և Վ. օր. ցԲարթո-
ղովէոս. Եղբայր բաղեա:

3. Ա. Բ և Գ. օր. ի տեղիս
յայս:

4. Պափասէր ի Բն. մի՛ . . .
պատեալ զիս. եղաք ըստ Ա.
Բ և Գ. օր:

5. Ա. Բ և Գ. օր. յաւելուն
և բաղեա:

6. Ա. Բ և Գ. օր. ի տեղիս
յայս եկեղեցի յանռն իմ, եւ
զԵւստաքեոս (Ա և Բ. օր. 15.
զՍտաքեոս) մեռեադրեա ե-
պիսկոպոս, եւ զՆիկանովր
կիկն իշխանիմ՝ արա՛ սարկա-
ռափռնի, եւ պատուիրեա

ժողովրդեանդ զի ծառայեա-
ցեն Նիկանովրայ եւ քառա-
սուն:

7. Ա և Բ. օր. յաւելուն եւ պա-
տարագս: Գ. օր. պաղատես:

8. Ա. Բ և Գ. օր. յերեք:

9. Բն. յաւելու ամսեանն:

10. Ա. Բ և Գ. օր. իսկ:

11. Բն. յաւելու Քրիստոսի:

12. Ա. Բ և Գ. օր. տեղին:

13. Պափասի ի Բն. ճոցս:

14. Ա. Բ և Գ. օր. յաւելուն
ի վերայ գերեզմանի եօրս:

15. Ա. Բ և Գ. օր. բերէր:

16. Ա. Բ և Գ. օր. եւ կատա-
րեցին ի վերայ եօրս զգրկա-
կան պատարագն ուխտիւ մե-
ծաւ եւ եռէիրօջ զառնարս

կատարեցին ի վերայ գերեզմանին ըստ հրամանի առաքելոյն. և ձայն եղև յերկնից, եթէ ֆիլիպպոս առաքեալն պսակեցաւ անթառամ պսակաւք¹, և հաւատաց ամենայն քաղաքն Յերապաւլիս ի Քրիստոս: Եւ հրամայեաց² Բարթողոմէոս Ստափեայ եւ պիսկոպոսին և մկրտեաց զամենեսեան³: Եւ⁴ յետ կատարելոյ քառասուն աւուրն, երևեցաւ Տէր Բարթողոմէոսի և Մարիամնի և ասէ⁵. Բացաւ զուռն արքայութեանն և եմուտ ֆիլիպպոս. երթի՛լիք⁶ և զուք ի հանգիստ ձեր: Եւ թողին ի քաղաքին ՂՍտափէոս և զՆիկանովրայ յեկեղեցին, և ելեալ անտի գնացին Բարթողոմէոս ի Լիկաոնայ և Մարիամնի ի Յորդանան գետ⁷, և անդ⁸ կատարեցան ի Քրիստոս Յիսուս ի Տէր մեր, որում փառք յաւիտիանս. ամէն:

քառասուն. եւ ի կատարման քառասուն աւուրն, ձայն եւ ղեւ յերկնից որ ասէր. Առաքեալն ֆիլիպպոս:

1. Ա. Բ. և Գ. օր. պսակաւն, եւ եմուտ ի դրախտն շուսոյ. եւ զայս շուեալ փառս ետուն Աստուծոյ եւ հաւատացին...

2. Պաղատի ի Բն. առաքեալն:

3. Ա. Բ. և Գ. օր. գնում:

4. Ա. Բ. և Գ. օր. Եւ ասաւ երեւեալ Քրիստոս Բարթոլոմէոսին:

5. Պաղատի ի Բն. զնոսա:

6. Ա. Բ. և Գ. օր. գնացէք (Բ. և Գ. օր. երթալիք) դուք ի տեղիս ձեր. եւ եղաւ գուհեալ զԱստուծոյ, երկիրպագին Տեառն եւ ելեալ անտի գնացին. Բարթողոմէոս ի Լիկաոնայ...

7. Պաղատի ի Բն. ըստ հրամանաց Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի: Ա. օր. հրամանի:

8. Բն. յաւելու եւ անց կատարեցան ի Քրիստոս Յիսուս ի Տէր մեր:

Կ Ա Ն Ո Ն Ք

Փ Ի Լ Ի Պ Պ Ո Ս Ի ¹ Ա Ռ Ա Ք Ե Լ Ո Յ Ն

Յաղագս քառասունս առնելոյ՝ տեառն Փիլիպպոսի հրամայեալ է ունել քառասունս, զոր կարգեաց հրամանօք ² նորա Յովհաննէս աւետարանիչ՝ մօր Տեառն բարեխօսել ³ նմա, նախառաջին ⁴ յաղագս ինքեան թողութեան, որ զանհաւատ ⁵ քաղաքն կործանեաց Փիլիպպոս, և յանդիմանեցաւ ի Տեառնէ վասն բարկացողութեանն, և ⁶ ի նմանէ ընկալան մանկունք եկեղեցւոյ:

Երիցս ⁷ անգամ արժան է, և աւելի ոչ հրամայեմք: Բայց զսահմանեալ աղօթսն՝ անխափան կատարեացէ մատուցողն, և ի մէջ կանոնացն կարդացմունք առաքելականք ⁸ և մարգարէականք ⁹, և խունկ ¹⁰ արկանել, և յամենայն աւուր սպասք ¹¹ առնել եկեղեցւոյն, և յամենայն տասնեակս զիշերասպաշտօն առնել և սաղմոսել ¹² անդ ձայնիւ:

Իսկ ¹³ զքառասունս հրամայեաց ունել զաւուրս քառասուն և ութ՝ վասն թողութեան մեղաց կեն:

1. Բ. Գ. և Զ. օր. Տեառն	8. Գ. օր. չունի առաքելա-
Փիլիպպոսի:	կանք:
2. Բ. Գ. Գ. և Զ. օր. հրամանաւ:	9. Ա. և Ե. օր. չունին եւ մար-
3. Դ. օր. բարեխօսեալ:	գարեականք:
4. Ա. օր. նայ առաջին:	10. Ա. և Ե. օր. եւ խոսեկս ար-
5. Բ. Գ. և Զ. օր. զանհաւատ:	կանել ի մէջ կանոնացն:
6. Բ. Գ. Գ. և Ե. օր. յետոյ	11. Բ. Գ. Գ. և Զ. օր. սպաս:
կարգեն զյետին մասնս զկը-	12. Ա. և Ե. օր. սաղմոսել ըն-
նի բանիցն սաղմոսել ըն-	ծայիւք:
ծայիւք, կամ ձայնիւ:	13. Բ. և Զ. օր. Եւ հրամայեաց
7. Բ. Գ. Գ. և Զ. օր. երիս	առնել զքառասունսն:
միանգամ արժան է եւ այլ ոչ:	

դանեաց և մեռելոց, ըստ քառասուն և ութ քաղաքաց Յեսուայ, որովք սպրէին մահապարաքն ¹ ի նոսա ապաստանեալք: Իսկ զհասն ² հրամայեալ է քառասուն և ութ երկդրամեան տալ յեկեղեցին, ըստ կատարման ³ աւուրցն խորհրդոց, զոր յանդրանկացն պահանջէր Աստուած՝ տալ քահանայական ազգին ղետացւոցն. զոր իւր անուանեաց փոխանակ Եգիպտացւոցն անդրանկաց կործանելոց. զի սակաւաւորք ⁴ էին: Իսկ եթէ յաղագս աղքատութեան պակասիցէ քան զքառասուն և ութ երկդրամեան՝ հաւանութեամբ քահանային արժան է:

Քանզի ⁵ մեծ հնարաւոր է ուխտս այս առ մեռեալս և առ կենդանիս. քանզի այսպէս հաւատայ եկեղեցի Աստուծոյ՝ թէ յանդունդս տարտաւորոսաց լինիցի գրուեալ ոգին, և տասն կնքով կընքեալ իցէ, զի մի սք կարասցէ յիշատակել առաջի Աստուծոյ ի փրկութիւն: Բայց որք սրբութեամբ և աղօթիւք կատարեն զուխտս զայս՝ կարեն փրկել զմեռեալսն՝ և կարեն խզել զտաան կնիքս Աստուծով, զնեքին ղժոխոցն ի վեր յերկինս թռուցանէ զհոգին, եթէ ի հաւատս միայն իցէ վախճանեալն, և ոչ յանաստուածութեան և ի հայհոյութեան: Վասն որոյ և ամենայն գունդք հրեշտակաց բազմութեան՝ այսպիսի անուշահոտ ցանկութեանց վարդազոյն աւրեանն Քրիստոսի սուրբ զենմանն զռոթ տուեալ ի վերուստ խոստափելով անդ հասանեն ի սպասաւորութիւն: Եւ լինի յայնմ աւուր տուն պատարագին՝ տուն Աստուծոյ և բնակութիւն հրեշտակաց ⁶:

1. Բ և Զ. օր. եանապետքն ի
նոսա (Գ և Դ. օր. ևս) աւ
պառնեալք:	3. Բ. օր. զսանձան:
2. Գ. օր. եւ հրամայեալ է
զմացն քառասուն եւ ութ երւ
կորոյ ամին տալ յեկեղեցին:	4. Ա. Գ և Դ. օր. սակաւ աւ
տարք:
5. Բ. Գ. Դ և Զ. օր. չունին
զմացն քառասուն եւ ութ երւ
զպս հատուած:	6. Ե. օր. յաւելու եւ Քրիստ
տոսի փառք ամեն:

ԳԼՈՒԽ Ը

ա. Կին եթէ ամուլ դիպեացի անգիտարար ա՜մուսնանալով, անմեղք են, մի որոշեացին ի միմեանց²: Իսկ զոր այլոց արանց փորձեալ իցեն³, և յետոյ այլք առնուցուն զկանայս անպտուղս, նոքա են ըստ նմանութեան քաղից և խողից՝ որք զվայրանալն⁴ կամիցին, պարտապան⁵ եղիցին Աստուծոյ, նոցա⁶ զարուագիտացն դատաստանն դիցեն ի վերայ. եօթն ամ արտաքոյ եկեղեցւոյ ապաշխարեացեն, տասն⁷ ամ յեկեղեցի մտցէ և ելցէ ընդ ապաշխարողս և ապա հաղորդեացի օրինաց:

բ. Նուն եթէ փոխանակեացի ընդ⁸ ոչխարի, մի պատարագեացի ոչխարն, զի⁹ զինք չան են:

գ. Էշ Թէ փոխանակեացի ընդ ոչխարի¹⁰ կամ ընդ արծաթոյ, պատարագեացի ոչխարն՝ զի սրբեցաւ ի վերայ նստելով Տեառն, բայց ինքն¹¹ ոչ ուտիցի¹²:

1. Յետագայ կանսնքս որպէս և ցանկն պակասին յԱ և Ե. օր.: Բ և Զ. օր. յաւեւ լուն ֆիլիպոսի: Գ. օր. Կանոն:	6. Գ և Դ. օր. եռքա... ընկալցին: 7. Դ. օր. Ի տառն ամ մտցէ և: Ելցէ:
2. Գ. օր. չունի ի միմեանց:	8. Գ և Դ. օր. չունին ընդ: 9. Դ. օր. չունին զյետին հաւուածք:
3. Գ և Դ. օր. իցէ... տաւեւան:	10. Գ. օր. և քէ էլ... ոչխարաց կամ արծաթոյ:
4. Բ և Զ. օր. զվերանալ: Գ. օր. զվարանալ:	11. Գ. օր. ոչ ուտիցի էջ:
5. Գ և Դ. օր. պարտական:	12. Բ. օր. ոչ ուտի: Զ. օր. ոչ ուտուի:

դ. իսկ ¹ որ զենուն գնա՝ և զվերարկու նորա վաճառեսցեն՝ որոշեսցին յեկեղեցւոյ. և որ զանմաքուրսն ի գազանաց և յանասնոց ² զենցեն, և զվերարկուս նոցա վաճառեսցեն հեթանոսաց և զարծաթն կերիցեն, այնպէս է՝ որպէս թէ ³ չուն ոք կերիցէ. նոքա որոշեսցին յեկեղեցւոյ, զի հեթանոսական սովորութիւն է:

ե. Որսորդք որ զմաքուր անասունս որսայցեն, և վիրաւորեալ և առանց զենման ուտիցեն, նոքա որոշեսցին ⁴. ապա թէ զվերարկուն հանցեն, կամ թէ լոկ մերձեսցին ի մեռեալ մարմինսն, զի և այս հեթանոսական սովորութեան ⁵ չարիք են:

զ. Կանանց որ ըստ ամսական սահմանաց լինիցին ըստ ապականածութեան ⁶ արեանն, այրն մի մերձեսցի ի նա ամուսնանալով. ապա թէ մերձեսցի, նզովեալ եղիցի:

է. Կանանց եթէ նոյն ժորումն լինիցի ախտակրական ⁷, և խափանէ զայգոյն և զերեկոյին աղօթսն մերձ կալով յեկեղեցին, արհամարհեաց նա զմկրտութեան ջրովն, նզովեալ եղիցի ⁸:

ը. Եւ ամենայն այր կամ կին կամ մանկունք դատարկացեալք ի գործոց ⁹, և յայգուն և երիկունն խափանեսցեն զաղօթսն՝ ոչ ժամանելով յեկեղեցի՝ ունկն դնելով սահմանական կարգաց, նզովեալ եղիցի:

1. Բ և Զ. օր. իսկ որ զվերարկուն հանեն եւ զենուն զիւրք եւ վաճառեն զմորք:

2. Բ. օր. անսորք անասնոց... եւ զմորք վաճառեսցեն:

3. Գ. օր. որպէս զի չուն ուտիցեն:

4. Բ. Գ և Զ. օր. որոշեսցին եկեղեցոյ:

5. Զ. օր. սովորեալ: Բ. օր. չունի:

6. Գ. օր. ապականի ժնդուրեան:

7. Գ. օր. եւ ախտակրական արեան:

8. Գ և Դ. օր. նզովեալ է:

9. Դ. օր. ի գործոյն յեկեղեցին ունկն դնելով այլ ոչ մտանելով յեկեղեցին եւ սահմանական կարգաց ունկն դնելով:

ՎԿԱՅԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍՐԲՈՑ ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ ԲԱՐԴՈՂՈՄԷՈՍԻ ¹

Գլխաւորք սրբոց առաքելոցն՝ ² երկոտասան աշակերտքն, վիճակեցան յազգս ազգս՝ ³ յիջանելն ի նոսա Հոգւոյն սրբոյ ի վերնատանն, երկնագործել ⁴ տարբերութեամբ լեզուացն Հրեղինաց ի ձայն ⁵ Հոգւմոյ. և ընկալան ձեռնադրութիւն ⁶ երիցութեան, առեալ իշխանութիւն զմեղս թողուլ ⁷ և ունել, և առնել նշանս և արուեստս ⁸. և շնորհել լուծումն ախտից, և բարձումն ցաւոց ⁹, և Հալածումն սատանայի, և քակտումն ի մեղաց և ազատութիւն ի ծառայութենէ ապականութեան՝ յազատութիւն փառաց որդւոյն Աստուծոյ, և գնալ ի պատուիրանս ¹⁰

1. Ա. օր. վկայաբանութիւն սրբոյն Բարրոդմէոսի առաքելոյն: Բ. օր. Պատմութիւն Բարրոդմէոսի առաքելոյն եւ վկայութիւն կատարման ետրա յերկոտասանիցն: Գ. օր. Պատմութիւն վասն քարոզութեան եւ պատմութեան սոսրբ առաքելոյն Բարրոդմէոսի:
2. Ա. օր. յաւելու ընտրեալ: Բ. օր. գլխաւորք սրբոց ընտրեալ երկոտասան: Դ. օր. գլխաւորք սոսրբ առաքելոցն ընտրեալ:
3. Ա. և Գ. օր. յազգս: Բ. օր. յազգս ազգաց:
4. Բ. և Գ. օր. երկնագործեալ:
5. Ա. օր. ի ձայն երեղինաց հոգւոց:
6. Ա. Բ. և Գ. օր. զձեռնադրութիւն:
7. Ա. և Գ. օր. թողուլ զմեղս:
8. Բ. օր. արուեստս եւ երշանս:
9. Ա. և Գ. օր. չունին եւ բարձումն ցաւոց:
10. Գ. օր. ի ճանապարհս:

նորա, և արժանի լինել խոստացելոց պարգևացն, և որ անդ են բարութիւնքն¹: Եւ ըստ առաջնորդելոյ² Հոգւոյն սրբոյ՝ փռեցան գնացին յազգս ընդհանուր լեզուաց³ քարոզել զրանն կենաց⁴, և լուսաւորել զնոսա ծննդեամբ սուրբ աւագանին, և վերակացութեամբ⁵ Հոգւոյն սրբոյ արարչական զօրութեամբ⁶:

Գնաց և երանելի առաքեալն Բարդուղիմէոս⁷, որ էր մի յերկոտասանիցն⁸. երթեալ մտանէ յիւր վիճակ առաքելական ընտրութեանն⁹. և ի սկզբան քարոզութեանն իւրոյ՝ եղև մտանել նմա ի քաքաքն Եդեմ¹⁰ կոչեցեալ՝ մերձ ի սահմանս¹¹ Հնդկաց, ընդ Թովմայի առաքելոյ. և անցեալ ընդ շինամէջ քաղաքին՝ նստաւ առ սղբիւր մի, յորում ազգմունք դիւթականք¹² Հմայեալ¹³ կատարէին. յայտնութիւնք¹⁴ դիւաց ի բաղադանս պատիր խարէութեան¹⁵ մոլար պաշտաման, ձայնեալ¹⁶ յաղբերն իբրև աստուծոյ ունեմն¹⁷. յորում տեղով բազում նուէրք և զոհք մատչէին յանուն աղբերն: Ուստի¹⁸ առաւպե-

1. Ա. և Գ. օր. քարեացն, որք անդէն պարգեւք:	8. Բ. օր. երկոտասան առաքելոցն փրիստոսի:
2. Գ. օր. առաջնորդութեան:	9. Գ. օր. քարոզութեան:
3. Ա. օր. ազգս լեզուաց ընդհանուր: Գ. օր. յիւրաքանչիւր ազգս լեզուաց:	10. Ա. օր. Եդեմովն: Բ. օր. Եդեմոն:
4. Գ. օր. զրանն Տեառն ի հերանոս: Ա. օր. յաւենլաւ ի հերանոս:	11. Ա. օր. ընդ սահմանօք: Գ. օր. առ սահմանօք:
5. Ա. և Գ. օր. վերագրութեամբ:	12. Ա. և Բ. օր. դիւականք:
6. Գ. օր. յարէ նաեւ երանելի Բարդուղիմէոս, որ էր յերկոտասանիցն անսի:	13. Բ. օր. խմացեալ:
7. Ա. օր. գնացեալ եւ երանելւոյն Բարդուղիմէոսի առաքելոյ:	14. Ա. օր. յայտնութեամբ:
	15. Գ. օր. յաւենլաւ զոր պաշտեմն:
	16. Ա. և Բ. օր. ձուներս: Գ. օր. ձուներս:
	17. Բ. օր. ուրեմն:
	18. Ա. և Գ. օր. անոսի:

լաբանելով՝ իբրեւ այն թէ ինքնիշխանութեամբ ունիցի գրդխումն, և ինու սնուցողական¹ զօրութեամբ բուսոց և տնկոց և սերմանց², և ազգի ազգի ծառոց³ և զանազան ծաղկանց, համովք և հոտովք⁴, և անուանէին զանուն աղբերն դուստր Նեղոսի: Եւ իբրեւ օր մի լինէր, յորում բազմութիւն քաղաքին հասանէր ի գոհել, և ընծայել ծախս ոսկւոյ և արծաթոյ և ականց պատուականաց⁵, և հանդերձս մեծագինս և պատուականս⁶, և դիւացն⁷ բարբառ արձակեալ ընդ ակն աղբերն⁸ և պղպղակաձև⁹ զլուրն ի վեր մղելով՝ յեռանդն հրոյ բարկութեան¹⁰ հողմոյ սաստիկ հնչմամբ ահ արկանելով լսողացն¹¹ և տեսողացն, ի փայլիւն հրոյ և ի հնչիւն հողմոյ¹². և ի լինել արհաւիրաց՝ զազաղակ բարձեալ մեծաձայն և ուժգին գոչմամբ կարդային զանուն աղբերն, իբրեւ զաստուած՝ որ կարիցէ օգնել և պարգեւ ընդունել¹³ ի նմանէ: Իսկ սուրբ առաքեալն կայր հիացեալ և զարմացեալ ընդ միտս իւր¹⁴, մեծաւ տրտմութեամբ ըմբռնեալ¹⁵ վասն մոլորու-

1. Ա. օր. իբրեւ այն երէ յեջեքն ունիցի ինքնիշխանութեամբ, եւ զգրդխումն, եւ զսնուցողական զօրութեամբ: Գ. օր. յեջեքն ունիցի ինքնիշխանութեամբ զանոշանոշան: Գ. օր. յեջեքն ունիցի ինքնիշխանութեամբ զանոշանոշան:	6. Բ. օր. պատուական եւ գեղեցիկս:
2. Բ. և Գ. օր. սերմանաց:	7. Բ. օր. յաւելու մեծ անագին:
3. Ա. և Գ. օր. յաւելուն մրգաբերաց:	8. Գ. օր. չունի բնոյ ակն աղբերն:
4. Ա. և Բ. օր. յաւելուն գոհնովք զանազանաց: Գ. օր. չունովք եւ գոհնովք զանազանաց:	9. Ա. և Գ. օր. պղպղակաձև:
5. Գ. օր. չունի ակնաց պատուականաց:	10. Ա. և Բ. օր. բարկութեամբ:
	11. Ա. և Բ. օր. չունին լսողացն:
	12. Բ. օր. պակասի ի փայլիւն հրոյ եւ ի հնչիւն (Ա. օր. չայլիւն. Գ. օր. չնչիւն) հողմոյ:
	13. Գ. օր. չորսնել:
	14. Բ. օր. չունի բնոյ միտս իւր:
	15. Բ. օր. չունի ըմբռնեալ:

Թեան ¹ նոցա և աղտեղի ² գործոյն, զոր աշխատութեանցն և անուղղայ գնացիցն, և անօգուտ ծախիցն ³ և տարապարտ աղաղակին. զի ժողորեալ Հռոմեալ էին ⁴ արք և կանայքն իբրև զճճիս և զզաղրատեսիլ զեռունս ⁵ ի տղմուտ վայրս կայտուեալ ⁶ խլրտէին ի պատիւ աղբերն, ի պատրանս ⁷ դիւաց կեղծաւորութեան ⁸: Բայնժամ երանելի առաքեալն դիմեաց ի մէջ նոցա ի վերայ աղբերն. և հանեալ զաղարողոնն՝ զոր արկեալ ունէր զինքեամբ, պարզեալ ձգեաց ընդդէմ ջրոյն, և կարգաց յանուն Տեառն Յիսուսի Քրիստոսի, և ասէր ի ձայն մեծ. Զուրս այս ցամաքելով ցամաքեսցի, և մի ամենեկն կացցէ ունել ⁹ ոյժ խոնաւութեան: Եւ առ ժամայն ¹⁰ ցամաքեցաւ ¹¹ վտակն յորդահոս ջրոյն և եղև իբրև զվէմ ապառսժ ¹². և ձայն որոտման հրոյն ¹³, և փայլուն կերպարանեալ հողմոյն ¹⁴ ի ձև լուսոյ, կորեաւ և դադարեաց ¹⁵: Եւ դեքն զաղաղակ հարեալ ¹⁶, ճիչ բարձին մեծակական ¹⁷ ողբով ¹⁸ հառաչէին և ասէին. Ով Յիսուս Նազովրե-

1. Գ. օր. յաւելլու կուրուքեան:	10. Ա. և Գ. օր. յաւելլուն աւ-
2. Բ. օր. անուղղայ:	դեն: Բ. օր. եռյնժամայն:
3. Բ. օր. չունի անուղղայ գը-	11. Ա. և Բ. օր. արգելաւ:
նացիցն: Ա. օր. չունի աւ-	12. Բ. օր. չունի եւ եղէ իբրեւ
գուտ ծախիցն:	զվէմ ապառսժ:
4. Ա. օր. աղմկէին: Բ. օր.	13. Ա. և Գ. օր. հողմոյն:
չունի հոյունեալ էին: Գ. օր.	14. Ա. օր. չունի հողմոյն: Բ.
հոյանի լինէին:	օր. շուռոյն: Գ. օր. հրոյն:
5. Բ. օր. որդուհա:	15. Բ. օր. չունի ի մեւ շուռոյ,
6. Բ. օր. չունի կայտանայ:	կորեաւ եւ դադարեաց:
7. Գ. օր. պարծան:	16. Ա. օր. բարձեալ: Գ. օր.
8. Ա. օր. կեղծաւոր խաբէու-	չունի հարեալ:
քեանց: Բ. օր. պատրանօք	17. Ա. օր. ճիչ հարեալ մեծ-
դիւաց կեղծաւորեալ:	մայն: Գ. օր. մեծական:
9. Ա. օր. կայցի ոյժ ունել: Բ.	18. Ա. օր. յաւելլու խաւելին:
օր. մի եւս կարացի ամե-	և Գ. օր. յաւելլուն հա-
նեռին ունել ոյժ:	լին:

ցի, մինչև յերբ շտապ տագնապի հասուցանեն ի վերայ մեր, և ոչ տառ¹ կալ մնալ յանդունդս ջրոց², և ի տեղում բնակութեան մերոյ. յամենայն յերկրէ հալածականս արարեր զմեզ խաչիւ քով³, և այժմ ի ձեռս աշակերտաց⁴ քոց նեղեալ հալածես, և չարչարես և վտանգես յառաջ քան զժամանակն՝ որ գալոց է ի վերայ մեր: Յայնժամ սուրբ առաքեալն սաստեալ⁵ ի նոսա՝ ասէ. Ո՛վ պիղծք, զըժնեայք և մարդատեացք⁶, թշնամիք արդարութեան, և⁷ վարդապետք մոլորութեան⁸, ահա սաստեմ ի ձեզ յանուն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, մի կարիցէք⁹ մնալ ի տեղումս յայսմիկ: Եւ իսկ և իսկ կորեան և սպառեցան, և Գնիցցան և բարձան ի միջոյ, իբրև զմոմ զի ոչ կարասցէ կալ սուղի հրոյ՝ այնպէս վատնեալ պակասեցան¹⁰: Եւ տեսեալ բազմակոյտ ամբոխին դարձան առ առաքեալն մեծաւ ահիւ ըմբռնեալ, անկան առաջի սրբոյ առաքելոյն¹¹ վասն մեծաց պանչելի իրացն՝ որ զործեցան յաղբերն. և կէպն ընթացեալ շուրջ զկողմամբն և գտեղեալն¹² հռչակէին զիրացն զայնոցիկ, զմեծ և

1. Ա. օր. յաւելու մեզ:	6. Ա. օր. դժեղակք, մարդա-
2. Ա. և Գ. օր. յրոյս այսո-	խոյնք: Բ. օր. եւ ժանաք
րիկ: Բ. օր. եւ ոչ տառ	եւ մարդախոյնք:
մնալ մեզ յաղբերս յրոյս:	7. Ա. և Բ. օր. յաւելուն գտողք:
3. Բ. օր. չունի խաչիւ քով	8. Գ. օր. չունի վարդապետք
եւ այժմ:	մոլորութեան:
4. Ա. օր. աշակերտովք քոյաւք	9. Ա. օր. յաւելու կալ: Բ.
նեղեալ վտանգեալ չարչարես	օր. կալ ի տեղոյդ յայդ-
զմեզ յառաջ քան զժա-	միկ:
մանակն որ գալոցն է: Բ.	10. Բ. օր. կորեան:
օր. եւ աշակերտաւքս քո	11. Գ. օր. չունի անկան առա-
չարչարես զմեզ յառաջ քան	ջի սրբոյ առաքելոյն: Բ. օր.
զժամանակն որ գալոցն է:	նորա:
5. Գ. օր. չունի սաստեալ:	12. Ա. օր. տեղեւոյք եւ զկող-
	մամբքն այնոքիւք: Բ. օր.
	զկողմամբք տեղոյն այնոքիկ:

զգարմանալի զգործն, և նշանացն հրաշափառագու-
նից որ կատարեցան¹ ի ձեռն առաքելոյն. և դային
ամենեքեան ի տեսիլ² սքանչելիացն. քանզի բա-
զում ժամանակս ձայնեալ³ էին յաղբերն, և զի
այն ինչ յալան քթթել ցամաքեալ ապառեցաւ յոր-
գահոօք ջրոյն⁴:

Եւ սկսան նեղիլ ի ծարաւոյ բազմութիւնք քա-
ղաքին. և առեալ վիրգս ի ձեռն⁵ կամէին արկա-
նել ի վերայ առաքելոյն, և հարեալ քարամբն
զմիմեանս սատակէին⁶. և յանդուգն և ի խուռն
քարանց ձգելոց⁷ ոստակեցան⁸ ողիք իբրեւ երե-
սուն: Եւ մերձեցեալ սուրբ առաքեալն ի մեռեալսն՝
եգ ձեռն և աղօթս արարեալ ի վերայ նոցա՝ դար-
ձան ողիք նոցա ի նոսա, և կանգնեցան կացին կեն-
դանիք⁹. և փութացեալ իւրաքանչիւր աք ի նոցանէ
բերէին¹⁰ զհիւանդս և զնեղեալս յայտոց, և ի պէս-
պէս ախտից և ի ցաւոց¹¹, և զանդամալոյծս և
և զկոյրս և զկազս և զմիակողմանիս¹² և զխուլս և
զհամերս և զլուսնոտս և զամենեսեան որ նեղեալ

1. Բ. օր. հռչակէին զմեծ եւ	6. Բ. օր. վիրաւորէին:
զգարմանալի գործ եղանիւ	7. Ա. օր. չունի մգելոց: Գ.
որ կատարեցաւ:	օր. մգելոյ:
2. Բ. օր. ի տեղի:	8. Ա. օր. յաւելու ի եղանիւ:
3. Ա. և Բ. օր. մաշեին: Գ.	9. Բ. օր. չունի եւ կանգնեցան
օր. անգամ մաշեալ էին:	կացին կենդանիք:
4. Ա. օր. սպառեալ պակասեւ	10. Ա. և Գ. օր. յաւելուն
ցաւ ցամաքելով յորդարոշի	առ եւ:
յուրցն: Բ. օր. յակամ քա-	11. Ա. և Բ. օր. զնեղեալս ի
րափել: ցամաքեցաւ յորդա-	պեսպես ցաւոց: Գ. օր. զնե-
հոս վտակ յրոյն: Գ. օր.	ղեալս յայտոց յարաց:
այնչափ յակամ քորափել ըս-	12. Ա. օր. յունի զկազս եւ
պառեալ ցամաքեցան յոր-	զմիակողմանիս: Բ. օր. չու-
դահոսսեց յրոյն:	նի եւ զանդամալոյծս... ի
5. Բ. օր. չունի ի մեռն: Գ.	պեսպես ցաւս:
օր. ի մեռս:	

էին ի պէսպէս ցաւս¹, և բժշկեաց զամենեւեան²:
 Յայնժամ սկսաւ քարոզել նոցա զաւետարանն Մատ-
 թէոսի³ կարգաւ. և լուեալ⁴ խնդութեամբ ըն-
 դունէին զքարոզութիւն⁵ ուրբ աւետարանին: Եւ
 ելեալ ուրբ տուաքեալն յեզր քաղաքին ի տեղի մի⁶
 զաշտական յապառաժուտ վայրս, եղ ծունբ, եկաց
 յազօթս և գոհանայր զշնորհացն Քրիստոսի⁷, որ ե-
 րաց զմիտս նոցա իմանալ և լսել⁸, և ընդունել
 զբանն. կենաց, և հաւատալ ի⁹ Տէր Յիսուս Քրիս-
 տոս, որ է ճշմարիտ Աստուած և կենաք յաւիտե-
 նական: Եւ արարեալ անդ զնշան խաչին¹⁰, և կար-
 դաց ի ձայն մեծ. և ահա շարժուան և թնդին ա-
 հել¹¹ որոտման, և խախտեալ¹² տեղին պատառեցաւ,
 և բղխեալ աղբիւր ջրոյ¹³ յորդաբուղի քաղցրահամ
 վտակաց, և շուրջ բակ առեալ հանդարտ և հեղ
 շարժմամբ, և սկսան¹⁴ ուրախ լինել: Եւ իջուցեալ
 զնոսա ի ջուրն¹⁵ մկրտեաց¹⁶, և լուսաւորեաց լու-
 սով¹⁷ Հոգւոյն սրբոյ, և կատարեալ զխորհրդական
 պատարագն՝ Հաղորդեցոյց զնոսա¹⁸ կենդանարար¹⁹

1. Ա. օր. ախաս:	10. Ա. օր. խաչն Քրիստոսի,
2. Գ. օր. յաւելու անշամբ	եւ կարգացեալ ձայնի մեծաւ:
Տեառն Յիսուսի: Բ. օր.	11. Ա. օր. անաշոք:
բժշկեաց զնոսա:	12. Ա. և Բ. օր. եւ բախեալ (Ա. օր.
3. Ա. և Գ. օր. Մարթնսեան:	զտեղին) պատառեցաւ տեղին:
Բ. օր. Մարթն:	13. Ա. և Բ. օր. չունին ջրոյ:
4. Ա. օր. առեալ:	14. Ա. և Գ. օր. յաւելուն ու-
5. Ա. օր. զգարոզ: Բ. օր.	րախոսքեամբ:
զգարոզ կենարար: Գ. օր.	15. Ա. և Բ. օր. յաւելուն կենդանի:
յունի զգարոզութիւն սուրբ	16. Ա. օր. յուսաւորեաց մկր-
աւետարանին:	տութեամբ:
6. Ա. օր. յաւելու տափարակ:	17. Գ. օր. ի հոսք:
7. Բ. օր. քննեայր զԱստու-	18. Ա. օր. զնոսա ի մարմին եւ
ծոյ: Գ. օր. Աստուծոյ:	յարիւն Որդւոյն Աստուծոյ:
8. Ա. օր. ճանաչել զմարմն	Բ. օր. զնոսա ի մարմնոյ
Աստուծոյ: Բ. օր. չունի եւ	եւ արեանն Տեառն:
յսել եւ ընդունել:	19. Ա. և Բ. օր. չունին: Գ.
9. Ա. օր. ի մի Տէր:	օր. կենարար:

մարմնոյ և արեան որդւոյն Աստուծոյ ի թողութիւն մեղաց¹, որ է կեանք և կեցուցիչ², և հաւատացուցիչ սուրբ Երրորդութեանն³: Եւ կացոյց անդ երկցունս ի սպանելոցն որ կենդանացան ի ձեռն⁴ սուրբ առաքելոյն, և հաստատեաց⁵ զնոսա ի հաւատս ճշմարտութեան:

Եւ⁶ զնաց ի կողմանս⁷ Մարաց և Ելիմացուց, և անընդունակ եղեալ ի նոցանէ՝ ոչ կարաց անդ կատարել զօրութիւնս, բայց սակաւուց ի նոցանէն⁸ որոց քարոզեաց⁹ զաւետարանն մատթէոսեան¹⁰. և հաւատացին բանին, և թողին զամենայն ինչս աշխարհիս¹¹, և զնացին զհետ¹² նորա¹³ յամենայն տեղիս ուր և երթայր: Եւ անտի դարձեալ¹⁴ եմուտ ի Բուստր¹⁵ քաղաք Խորին Ասորուց. և եղև ի մըտանել նորա ի քաղաքն¹⁶ բարձեալ բերէին¹⁷ պատանի մի մեռեալ, որդի հազարապետին Բուստրացուց, որում անուն ճանաչիւր¹⁸ Անդրոնիկոս, և էր ամաց երկուտասանից¹⁹. և բազում լալականք զհետ նորա փողովք և քնարիւք, և դասք դասք պարուց,

1. Ա և Բ. օր. չուեն ի քո-	11. Ա և Բ. օր. որ ինչ յաշ-
չուէրն մեղաց:	խարհի:
2. Ա. օր. սրբոց իւրոց: Բ. օր.	12. Գ. օր. զհի:
մարդկան:	13. Բ. օր. եւ յրէին ընդ նմա
3. Ա և Բ. օր. չուեն հաւա-	ուր եւ երթայր:
տացուցիչ սուրբ Երրորդու-	14. Բ. օր. զնացեալ: Գ. օր.
թեանն:	յարձակեալ:
4. Գ. օր. ազօրիչ նորա:	15. Ա և Գ. օր. Բուստր: Բ.
5. Ա. Բ և Գ. օր. հաստա-	օր. Բուստրիս:
տեալ:	16. Ա. օր. ընդ դռնն քաղա-
6. Ա և Գ. օր. էլ:	քին: Բ. օր. չուեն ի քա-
7. Բ. օր. ի սահմանս:	ղաքն:
8. Ա և Բ. օր. ի սակաւուց:	17. Ա և Բ. օր. տանէին:
9. Բ. օր. լուեալ:	18. Ա. օր. էր:
10. Ա. օր. արքայութեան: Բ.	19. Բ. օր. չուեն եւ եր ամաց
օր. չուեն:	երկուտասանից:

որ կոծելով մրմնջէին և յորդաՀոս արտասոււ ¹ Հեղուին ² ի վերայ պատանւոյն ³: Նոյնժամայն ընթացեալ ⁴ առաքեալն ընդ մէջ Հրապարակին ձգեաց զձեռն իւր՝ մերձեցաւ ի դագաղսն ուր կայր պատանին ⁵ մեռեալ՝ և ասէ ⁶: Պատանի դու, քեզ ասեմ, արի կաց ⁷ յանուն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի: Եւ առժամայն կանգնեցաւ ⁸ մեռեալն. և որ բարձեալ տանէին՝ զտեղի առին: Եւ Հայեցեալ բաղմութեանն ընդ երեսս սուրբ առաքելոյն, և տեսին զի Հուր ցոյացաւ ⁹ ի բերանոյ սուրբ առաքելոյն ¹⁰, և մտանէր ի բերան պատանւոյն, և ¹¹ կենդանացաւ. և աղաղակեցին միարան ¹² և ասեն. Աստուած ոմն երևեցաւ ¹³ ի միջի մերում. և բուռն Հարեալ երիտասարդացն զսրբոյ առաքելոյն, բարձին ի վերայ բազկաց ¹⁴ իւրեանց. և այլքն զոհս և պատարագս փութացուցանէին ¹⁵: Իսկ սուրբ առաքեալն վազեաց ¹⁶ ի ձեռաց նոցա, և փախեաւ ¹⁷ յամբոխէ անտի, աղաղակեաց և ասէ. Ես ծառայ Տեառն ամենակալի եմ և որդւոյ նորա Յիսուսի Քրիստոսի և Հոգւոյն ¹⁸ սրբոյ՝ յորոյ անուն ¹⁹ կենդանացաւ պատանիդ ²⁰ այդ մեռեալ. և առաքեցայ ես առ ձեզ քարոզել զաւետարանն արքայութեան ²¹,

1. Ա. օր. յաւելու արտասու.	11. Ա. և Բ. օր. որ:
բագոյ: Բ. օր. վտակս ար.	12. Բ. օր. չունի միարան:
տասուաց:	13. Ա. և Բ. օր. գտաւ:
2. Գ. օր. արկանեին:	14. Ա. օր. մեռաց: Բ. օր. ու.
3. Բ. օր. չունի ի վերայ պա.	անց:
տանելոյն:	15. Գ. օր. մատուցանեին:
4. Բ. օր. սպրդեալ սրբոյ ա.	16. Բ. օր. գերծեալ:
առքելոյն:	17. Ա. օր. արտաքոյ: Բ. օր.
5. Բ. օր. չունի պատանին:	չունի եւ փախեաւ յամբոխէ
6. Ա. օր. չունի եւ ասէ...	անտի:
մեռեալն:	18. Ա. օր. յաւելու ետրա:
7. Բ. օր. չունի արի կաց:	19. Գ. օր. մեռն:
8. Գ. օր. կենդանացաւ:	20. Ա. օր. պատանեակդ:
9. Ա. և Բ. օր. ցոյացեալ:	21. Բ. օր. զարքայութեան Աս.
10. Գ. օր. ետրա:	տուածոյ:

զի ընկալեալ ձեր գրանն կենաց՝ կեցիլք և դարձ-
 ջիլք յընդունայն¹ պաշտամանէդ ձերմէ², զոր
 պաշտէքդ առ տգիտութեան ձերոյ և անհաւատու-
 թեան³. և ծանիլիք զմիայն⁴ ճշմարիտն Աստուած
 զՏէր մեր Յիսուս Քրիստոս, որ արար զերկինս և
 զերկիր, զծով և զամենայն որ ի նոսա: Եւ զրեաց
 նոցա զմատթէոսեան⁵ աւետարանն, զոր⁶ առեալ
 էր ժմանդակ ի քարոզութեանն⁷: Եւ⁸ մինչև յա-
 ւուրս երիս հազիւ լոեցոյց⁹ զժողովուրդն¹⁰ ի չղո-
 հելոյ իւր¹¹: Յայնժամ առեալ զպատանին՝ մկրր-
 տեաց զնա ի լուսաւորութիւն¹² Հոգւոյն սրբոյ ի
 Հուրն Հոգեւոր¹³ և ի մաքրութիւն ջրոյն, հանդերձ
 հազարապետաւ հարր մանկանն¹⁴, և ամենայն ըն-
 տանեօք նորա և ազգականօք¹⁵: Եւ կոչեաց զանունն¹⁶
 պատանւոյն Մատթէոս՝ ըստ անուան սրբոյ աւետա-
 րանչին, և ետ նմա ձեռնադրութիւն յամս ու-
 թեալսն առաքելական որոշմանն¹⁷:

1. Ա և Գ. օր. յաւելուն եւ 10. Ա և Գ. օր. ցնոսա: Բ.
 ի սնոսի: Բ. օր յունայն: օր. չունի:
2. Բ և Գ. օր. պաշտամանց 11. Բ. օր. նմա: Ա և Գ. օր.
 ձերոց: չունին:
3. Գ. օր. անգիտութեան: 12. Ա. օր. ի լուսաւորութիւն
 4. Գ. օր. չունի միայն: առաքանին եւ ի հոռ չղո-
5. Բ. օր. զանտարանն Մատ- շոյն սրբոյ: Բ. օր. յաւել
 րեան: ստորք Հոգւոյն:
6. Ա. օր. յաւելու առաւել: 13. Կ. օր. հոգւոյն: Բ. օր.
 7. Ա. Բ և Գ. օր. ժմանդակ չունի ի հոռն հոգեւոր:
 քարոզութեանն (Բ և Գ. 14. Բ. օր. հարք իւրով: Գ.
 օր. իւրոյ) ըստ կանխեւ- օր. չունի:
15. Գ. օր. չունի եւ ազգականօք:
 յոյ (Բ. օր. կանխապէս) 16. Ա. օր. յաւելու հորդեալ:
 ընտրութեանն Հոգւոյն սրբ- Գ. օր. զանուն մանկանն:
8. Ա. օր. յաւելու Եւ ի մա- 17. Ա. օր. մեռնադրութիւն սա-
 քրոքութիւն յոյն հանդերձ կաւոգութեան մինչև յամս
 հազարապետան հարք ման- եւրեւտան ի չորսն եւ ի
 կանն: յայտնութիւն առաքելական
 9. Բ. օր. հաւանեցոյց: որոշմանն: Բ. օր. մեռնա-

Իսկ որ էին ելեալ ի քաղաքէն¹ զհետ պատան-
ւոյն, իրրեւ տեսին զսքանչելիսն², և³ եթէ հա-
զարապետն և ամենայն ազգն⁴ հաւատացին ի
Քրիստոս՝ բանիւք և նշանօք սուրբ առաքելոյն, ե-
կին և նոքա կամակար⁵ յօժարութեամբ, մկրտե-
ցան ի Հոգին սուրբ և ի մահ Տեառն մերոյ Յիսուսի
Քրիստոսի ի ջուրս⁶ աւազանին: Եւ էին ի քա-
ղաքին յայնմիկ եօթն բազինք, և էին ի նոոս
կուռք կռեալք և քանդակեալք⁷ ի նմանութիւն
մարդոյ, ի ձև Արեսի⁸ և ի չափ Արամազդայ, զոր
հազարապետն ըստ հրամանի առաքելոյն խորտա-
կեալ կործանեաց⁹, և բաշխեաց տնանկաց¹⁰ և կա-
րօտելոց: Եւ¹¹ բազում զօրութիւնս կատարեաց
սուրբ առաքեալն ի վերայ հիւանդոց և ախտացե-
լոց ի պէսպէս¹² ցաւս և ի շարշարոնո, և դես բա-
զումս եհան, և արար հալածական ի քաղաքէն
յայտնի տեսողացն: Եւ ուղղեալ անդ սեղան՝ և ե-
թող զմի ոմն անդ յաշակերտաց իւրոց քահանայա-

գրուորիսն սարկաւագործան	4. Ա. և Գ. օր. տուն եորս:
միև, յամս ուրեւտան շնոր-	5. Ա. և Գ. օր. մոռք եւ:
հըս եւ ընտրութիւն առաքե-	6. Ա. Բ. և Գ. օր. յաւելուն
լակն որոշման: Գ. օր.	սուրբ:
ձեռնագրութիւն սարկաւա-	7. Բ. օր. յաւելու յոսկւոյ:
գործան միև, յամս ու-	Գ. օր. յոսկի:
րեւտան ի շնորհս եւ յա-	8. Բ. օր. արուի:
ւանգործիւն առաքելակն	9. Բ. օր. մանրեաց: Գ. օր.
կոյմանն:	մանրեալ կործանեաց:
1. Ա. օր. չունի ի քաղաքէն:	10. Բ. օր. չունի տնանկաց: Գ.
2. Ա. օր. գնդանն: Գ. օր.	օր. տկարաց:
չունի:	11. Ա. և Բ. օր. յաւելուն
3. Բ. օր. իսկ քաղաքացիքն	այլ:
իրքեւ տեսին քե հազարա-	12. Գ. օր. ի բազում: Բ. օր.
պետն եւ ամենայն տուն եւ-	չունի ի պէսպէս ցաւս եւ
րա հաւատաց ի Քրիստոս,	ի յարշարման:
եկին եոքս կամակար մոռք	
եւ յօժարութեամբ:	

նալ նոցա, և զպատանին՝ ըստ ¹ ձեռնադրութեանն զոր ընկալաւ ի լոյս Հոգւոյն սրբոյ:

Եւ եղև իբրև հաստատեաց զնոսա ի հաւատս կրօնից սրբութեան ², ել ³ գնաց յաշխարհն Գերմանիկեցոց ըստ ⁴ վիճակի ընտրութեան Հոգւոյն սրբոյ. և եղև ի մտանել նորա անդր՝ ել համբաւ ⁵ զնմանէ ընդ ամենայն երկիրն ⁶ ընդ այն. և ⁷ նըշանք և արուեստք որ կատարէին ի ձեռն սուրբ առաքելոյն ⁸, իբրև զճառագայթս արեգական սրփռեալ տարածանէին ընդ ամենայն ⁹ երեսս երկրին. և փութային ամենեքեան գալ ¹⁰ առ նա, և բարձեալ բերէին ¹¹ զհիւանդս ¹² ի պէտպէս ցաւս ¹³, և զօրութիւն Տեառն էր ի բժշկել զնոսա: Եւ բաղումք ի յանցս ճանապարհացն նստէին, և սպասեալ ակն ունէին նմա, որպէս ¹⁴ զի յանցանել նորա՝ ¹⁵ գտցեն զառողջութիւն հարուածեալքն ¹⁶ յախտից հիւանդութեանց ¹⁷ և ի տանջանացն դիւականաց ¹⁸:

1. Ա. և Գ. օր. զպատանին	9. Ա. օր. ընդ ամենայն աշխարհն:
զոր բնկալաւ (Գ. օր. ընկալան ըստ յնորմաց Հոգւոյն սրբոյ) ձեռնադրութիւն:	10. Գ. օր. գնալ:
2. Բ. օր. կրօնաւորութեան:	11. Ա. օր. բերելով: Գ. օր. բարձեալ բերելով:
3. Բ. օր. եւ:	12. Ա. և Գ. օր. յաւելուն եւ զհեղեղալս:
4. Ա. օր. չունի ըստ վիճակի... սրբոյ:	13. Բ. և Գ. օր. ախտից:
5. Ա. օր. յաւելու նորա եւ քարոզութիւն:	14. Ամենայն օր. չունին եւ սպասեալ ակն ունէին նմա որպէս:
6. Ա. օր. յաւելու ընդ ամենայն աշխարհն:	15. Բ. օր. առաքելոյն:
7. Բ. օր. չունի եւ նշանք... երկրին:	16. Ա. օր. հարուածոց. Բ. օր. ախտից իւրեանց: Գ. օր. ցաւոց:
8. Գ. օր. եւ նշանացն եւ առշնչութիւն որք կատարեին ի ձեռն սրբոյն որ իբրեւ զճառագայթս արեգական տարածեին ի վերայ երկրի:	17. Գ. օր. հարուածոց:
	18. Գ. օր. չունի դիւականաց:

Եւ եղև իբրև լուաւ Թագաւոր նոցա զլուր անչափ
 ւքանչելեաց նորա ¹, խանդացաւ յոյժ, և առա-
 քեաց զժառայս իւր և հրամայեաց ² ղնել զնա ³
 ի բանդի մինչև յաւուրս հինգ: Եւ յետ անցանելոյ
 հինգ ⁴ աւուրցն նստաւ յատենի հանդերձ մեծամե-
 ծօք իւրովք, և զլխաւոր իշխանօք Գերմանիկե-
 ցւոյ ⁵, և հրամայեաց ածել զնա: Եւ իբրև չոգան
 ի բանտն ⁶ գային ⁷ բազմութիւն շուրջ փակեալ
 զտեղօքն ⁸, և լոյս սաստիկ ծագեալ ⁹ արտաքոյ
 բանտին ¹⁰ իբրև զլոյս ¹¹ արեգական ի միջօրէի, և
 ահ կալաւ զկոչողսն ¹² որ եկեալ էին ¹³ զսուրբն
 տանջել յատենի ¹⁴ ի տեղի խոշտանգանաց: Եւ
 դարձան անդրէն փութանակի ահիւ ¹⁵, և պատմե-
 ցին Թագաւորին և որք ընդ նմա ¹⁶ զմեծամեծ ըս-
 քանչելիսն զոր տեսին ¹⁷:

Յայնժամ յարուցեալ Թագաւորն ցամամբ մե-
 ծաւ ¹⁸ և որք ընդ նմա նստէին մեծամեծքն, և ¹⁹
 հրաման ետուն զի հրկէզ արարեալ զբանդն՝ ընդ

1. Ամենայն օր. չունին նորա:	11. Գ. օր. զհառագայրս:
2. Գ. օր. եդ:	12. Ամենայն օր. զկոչալս:
3. Ա. օր. կայեալ զնա հրա-
մայեաց ղնել:	13. Բ. օր. որ եկեալ էին զնե-
մանէ, և պակասի մինչև
խոշտանգանաց:
4. Ա. օր. չունի հինգ: Բ.
օր. առաջ ինչից:	14. Ա. և Գ. օր. տանել յա-
տեն:
5. Բ. օր. Գերմանեցւոց. Ա.
օր. յաւելլու եւ դատաւորօք
իւրովք:	15. Ամենայն օր. յաւելլուն
մեծաւ:
6. Ա. օր. չունի բանտն: Բ.
օր. աւդ:	16. Ա. և Գ. օր. եւ որոց
ընդ նմա: Բ. օր. չունի:
7. Ա. և Բ. օր. գտին:	17. Ա. օր. զոր արար: Բ. օր.
չունի:
8. Գ. օր. եւ իբրեւ չոգան ի
տեղի՝ բազմաբիւն յոյժ պա-
տեալ էր զբանկելանէ:	18. Գ. օր. յի ցամամբ:
9. Ա. և Բ. օր. ծառայեալ: Ա.
օր. յաւելլու շուրջ:	19. Ա. օր. յաւելլու յիւրառու-
բեամբ: Բ. օր. յամառու-
բեամբ: Գ. օր. յի սրտմը-
տոսբեամբ:
10. Գ. օր. զնովաւ:	

նմին այրեսցեն ¹ զուրբն Աստուծոյ: Իսկ նա ա-
ղօթա առնէր զամենայն տուրան ի բանդին, զի
գթացեալ Աստուծոյ յարարածս իւր՝ և զարձցին ի
մոլորութենէ անտի ², յոր անկեալ ղնէին ³ ի խա-
ւարի անգիտութեան ⁴ ի խորս կորստեան ⁵ ի պա-
տանս սատանայական խաբեայ մոլորութեան ⁶, զի
պաշտէին զարարածս և զգործս ձեռաց ⁷ իւրեանց ⁸:
Եւ մինչ նոքա զայս զմտաւ ածեալ խորհէին ⁹ զալը-
րոյն, եղև յանկարծակի ահեղ որոտումն և ճալ-
թումն յամպոց հրացան փայլառակմամբ ¹⁰, անկան
յերկիր և յապուշ կրթեցան միտք նոցա և եղեն
իբրև զանխօս անասունս՝ որ ոչ գոյ ի նոսա իմաս-
տութիւն ¹¹: Իսկ սուրբ առաքեալն ելեալ արտաքա-
ս ի բանդէն ¹² եղ ձեռն ի վերայ միոյ միոյ ուրուք ի

1. Ա. և Գ. օր. սպանցեն: Բ. օր. սպանցի:
2. Գ. օր. չունի:
3. Բ. և Գ. օր. էին:
4. Բ. և Գ. յաւելուն ընկըղ-
մեալ: Ա. օր. ըմբռնեալ:
5. Գ. օր. յարուրեան:
6. Ա. օր. ի պատրանս սա-
տանայի փեղծաւոր խաբե-
րայից (Գ. օր. չունի խա-
բեայ) մոլորութեան: Բ.
օր. չունի:
7. Բ. օր. զմեռագործս: Գ.
զմեռագործս մեռաց:
8. Ամենայն օր. յաւելուն օ-
տարացեալք ի կեանց անտի
Աստուծոյ (Բ. օր. չունի
Աստուծոյ) արարիւն իւ-
րեանց:
9. Բ. օր. գայն խորհեին:
10. Գ. օր. եղեն յանկարծակի
ճալթիւնք յամպոց եւ հրա-
ցան փայլառակմունք: Բ.
օր. հրացար փայլառակմանց:
Ա. օր. յաւելու եւ հարան
կուրորեամբ, ի սաստիկ
լուսոյն զացեալք ի փայլա-
տակմանց եւ լքան: Բ. օր.
եւ հարան կուրորեամբ զա-
ցեալք ի սաստիկ լուսոյն
եւ լքան: Գ. օր. եւ հրըն-
կեցորիւնք եւ զացեալք եղեն
ի սաստիկ փայլառակմանց
եւ լքեալք:
11. Ա. օր. զօրոշրիւն իմաս-
տութեան: Բ. օր. զօրու-
րիւն եւ իմաստութեան: Գ.
օր. իմաստութեան զօրու-
րիւն:
12. Ա. օր. չունի արտաքս:
Գ. օր. չունի ի բանտին:

նոցանէն, և կազդուրեցան կացին¹ ի վերայ ոտից
 իւրեանց², և միտք իւրեանց դարձաւ³ ի նոսա. և
 խնդրեցին⁴ ի սրբոյ առաքելոյն գտանել ողորմու-
 թիւն⁵, և հայցել⁶ զգթութիւն⁷ ի Տեառնէ Աս-
 տուծոյ, և ընդունել⁸ զբժշկութիւն ի վերայ⁹ հա-
 րուածոցն՝ որ հասին նոցա: Իսկ սուրբն¹⁰ Աստու-
 ծոյ ասէ. Որոց բաց են աչք մարմնոյս՝¹¹ զլոյս աշ-
 խարհիս միայն տեսանեն, այլ¹² ոչ զլոյսն ճշմարիտ՝
 որ լուսաւորէ¹³ զամենայն մարդ որ զալաց¹⁴ է
 յաշխարհ: Արդ եթէ հաւանիք բանից իմաց¹⁵ և
 հաւատասցիք քարոզութեան աւետարանին փառաց
 միածնի սրբւոյն Աստուծոյ՝¹⁶ զոր ես ձեզ աւետա-
 րանեմ, ընդունիլիք¹⁷ զբժշկութիւն հարուածոցդ՝¹⁸
 զոր հայցէք¹⁹ ի Տեառնէ ի ձեռն իմոյ բարեխօսու-
 թեան, և կեցցեն անձինք ձեր. և լինիլիք լուսոյն
 անստուերի ժառանգորդք²⁰ և անանց²¹ կենացն

1. Գ. օր. կանգնեցան:	13. Ա. և Բ. օր. լուսաւոր առեկ:
2. Բ. օր. չունի ի վերայ ուտից իւրեանց:	14. Բ. օր. մարդ եկեալ յաշխարհ:
3. Ամենայն օր. դարձան:	15. Ա. օր. հաւանել բանից իմաց կամիչ: Բ. օր. հաւանեալ բանից իմաց: Գ. օր. հաւանել իմաց բանիցս կամիցիչ:
4. Գ. օր. եւ աղաչեին եւ խնդրեին:	16. Գ. օր. նորա:
5. Բ. օր. բողոքեին մեղաց:	17. Բ. օր. զի ընդունեալիք ի տեսանէ:
6. Ա. օր. խնդրել: Գ. օր. չունի:	18. Գ. օր. չունի հարուածոցդ:
7. Բ. օր. չունի եւ հայցել զգրոշրիւն:	19. Բ. օր. հայցեալիք: Գ. օր. զոր իմով բարեխօսութեամբ տացե՛ մեզ փրկստոս:
8. Գ. օր. չունի ընդունել:	20. Բ. օր. արժանի:
9. Բ. և Գ. օր. զբժշկութիւն հարուածոցն որ հասին (Ա. օր. եմա) ի վերայ նացա:	21. Ա. օր. անաղօտ: Գ. օր. չունի եւ անանց կենացն յաշխարհից:
10. Գ. օր. սուրբ առաքեալն:	
11. Ա. և Գ. օր. մարմնոյ:	
12. Բ. օր. այլ դուք ժառանգորդք զլոյսն:	

յաւելոնից, զոր որդին Աստուծոյ Յիսուս¹ տացէ ձեզ, եթէ Հաւատասցիք յանուն նորա աներկբայ խոստովանութեամբ²։ Պատասխանի ետուն և աւենն։ Հաւատամք յԱստուածն քո, յոր դու Հաւատացեալ պատմես մեզ³։ Միայն կեցցեն անձինք մեր, և լուսաւորեսցես զմեզ⁴։ Եւ առաքեալն⁵ որպէս յամենայն տեղիս, և անդ քարոզեաց զաւետարանն Մատթէոսի, և զմարգարէութիւնն⁶ Եսայայ տեսանողի, և զմեկնութիւն⁷ նոցա որ կայր յառական, և զճառս⁸ խորինս որ էր ի մարգարէութեանն⁹ և ի սուրբ աւետարանի անդ։ Եւ անդէն ստիպել սկսան զսուրբ առաքեալն¹⁰ Թագաւորքն¹¹ և մեծամեծքն և նախարարքն, և ասեն. փութա կատարեալ ի մեզ զքարոզութիւն¹² աւետարանին աւետեաց՝ զորմէ ասացեր մկրտութեամբ Հասանել Թողութեան մեղաց և երկնից արքայութեանն, զի եղիցի բժշկութիւն Հարուածոցս Հասելոց ի վերայ մեր։ Արդ մի դանդաղիր զօգուտն¹³ որ վասն մերոյ փրկութեան՝ տալ մեզ, զոր ուսաք բերանով քով, և խրատու պատուհասիս՝ որ ժամանեաց մեզ¹⁴։ զի գիտացաք այժմ և ծանեաք եթէ Աստուած քո՝ նա է Աստուած¹⁵, և չիք սք բայց ի

1. Ա. Բ. և Գ. օր. յաւելուն
Քրիստոս։

2. Գ. օր. սրտի։

3. Ա. օր. յաւելու եւ մի կո-
րիցոչ, միայն զի կեցցեն։

4. Բ. օր. յուսաւորեսցիս ան-
մեք մեր։ ասա Բ. և Գ. օր.
յաւելուն եւ մի կորի-
ցոչ։

5. Ա. Բ. և Գ. օր. չուենին
առաքեալն։

6. Գ. օր. զմեկնութիւն։

7. Բ. օր. առաջնորդութիւն
նոցա յառաջ։

8. Ա. Բ. և Գ. օր. ի ճառս։

9. Գ. օր. ի մարգարես։

10. Ա. և Գ. օր. քաջաւորե-
ւէ որ շեղ նմա մեծամեծք
եւ նախարարաւորեք (Գ. օր.
նախարարք)։ Բ. օր. յուենի
մեծամեծք։

11. Բ. օր. ի մեզ զխորհուրդս
կենսաբեր աւետարանին զոր-
մէ։ Գ. օր. զխորհուրդ կե-
նարար։

12. Գ. օր. զօգտակարն վասն։

13. Բ. օր. չուենի եւ խրատու...
մեզ։

14. Ա. օր. եթէ է՝ Աստուած
Աստուածն քո։

նմանէ, և մեք նմա ժառայեսցուք և հնազանդես-
ցուք ¹. զի նա է Աստուած ճշմարիտ և կեանք յա-
ւիտենական ² և փրկիչ աշխարհաց : Բայնժամ ³
սուրբ առաքեալն աս զնոսա ի վտակն որ իջանէր ⁴
ի փաբր ձորակէ միով ի հարաւակողմ կուսէ, և ի-
ջուցեալ ի ջուրն ⁵ մկրտեաց զնոսա. և նոցա բա-
ցան աչք և տեսին զՀոգին սուրբ զի ⁶ շրջէր ի վե-
րայ ջուրցն քաղցր օդով և պարզ լուսով. և լուսա-
ւորեալ ⁷ զնոսա՝ զգեցուցանէր նոցա զլոյսն իբրև
զհանդերձ. և իսկ և իսկ ուղղեաց սեղան, և կերա-
կրեաց զնոսա յերկնաւոր ⁸ հացէն և յարեմէ Որ-
դւոյն Աստուծոյ. և աղօթս արարեալ՝ եղ ձեռն ի
վերայ նոցա, զի կացցեն հաստատուն ⁹ ի հաւատոն
զոր ընկալան, և լուսաւորեցան ի լոյս Հոգւոյն սրբ-
բոյ ¹⁰ : Եւ նոքա աղաչէին զսուրբ առաքեալն լինել
առ ¹¹ նոսա, և հովուել զնոսա ¹² զի անքակ լիցին ի
նմանէ : Իսկ նա պատասխանեալ ասէ. Եւ այլոց
քաղաքաց պարտ է ինձ աւետարանել ¹³, որպէս ա-
սաց Քրիստոս. Գնացէք ¹⁴ յամենայն հեթանոսս,
մկրտեցէք զնոսա յանուն ¹⁵ Հօր և Որդւոյ և Հոգ-

1. Բ. օր. չուեի եւ ձեռքան-
գեսցուք :	զյաջորդան : Գ. օր. կենա-
րար մարմնով եւ արեամբ :
2. Ա. և Բ. օր. չուեին Աս-
տուած : Ա. Բ. և Գ. օր.	9. Գ. օր. չուեի հաստատուն :
չուեին եւ կեանք յաշխար-
հական :	10. Բ. օր. չուեի եւ յուսանա-
րեցան ի յոյս Հոգւոյն Սրբ-
բոյ : Գ. օր. Հոգւով սրբով :
3. Ա. օր. Նոյնժամայն :	11. Ա. և Բ. օր. ընդ :
4. Բ. և Գ. օր. ելաներ :	12. Ա. և Բ. օր. չուեին հո-
վուել զնոսա : Գ. օր. հովուել
զնոսա մինչեւ ի մահ :
5. Ա. օր. ի յոր անդր միջր-
տուրեան :	13. Ա. օր. քարոզել : Բ. օր.
յաւելուլ զարքայադրեան :
6. Ա. օր. իջեալ շրջեր : Գ.
օր. իջաներ :	14. Ա. և Բ. օր. յաւելուլ ա-
շխարհեցէք զամենայն :
7. Բ. օր. մկրտեալ :	15. Բ. օր. չուեի յանուն Հօր
եւ... սրբոյ :
8. Ա. օր. յերկնաւոր զմար-
մին եւ զարիւն : Բ. օր.
երկնաւոր կերպիրովն. չուեի	

ւոյն սրբոյ: Արդ ինքն¹ Քրիստոս յոր հաւատա-
ցէք և լուսաւորեալ² կնքեցայք Հոգւով նորա, նա
եղիցի ընդ ձեզ. և մեք զի յանձն արար մեզ զհե-
թանոսս՝ մի ստունգանեացուք հրամանին նորա: Եւ
ունկեղիր եղեալ թոյլ ետուն նմա:

Եւ գնացեալ անտի սրբոյն³ եհաս⁴ յերկիրն
Պարթևաց և Մարաց⁵ և Ելիմացւոց և քարոզէր
նոցա զբանն կենաց: Բազումք ի Պարթևացն⁶
դարձան ի Տէր զօրութեանց⁷ նշանօք և ա-
բուեստիւք և պէսպէս բժշկութեամբ, զոր ըն-
կալան ի սուրբ առաքելոյն, զառողջութիւն⁸ ախ-
տից ողորմութեամբ և զթութեամբ⁹ Տեառն: Եւ
լուսաւորեալ անդ զբազումս, գնաց ի կողմանս¹⁰
Պարսից և Մոգուց, և սկսաւ քարոզել նոցա զսովո-
րական¹¹ վարդապետութեանն իւրոյ¹² զմատթէոսեան
աւետարանն, և որ ինչ վասն մոգուցն հանգամանք
էին՝ եղ առաջի նոցա: Եւ հասեալ մինչև ի տեղի
պաշտամանն կրակարանի նոցա¹³, զոր պաշտէին
օրինօք մոգութեանն, և համբարձեալ զձեռս իւր
յարևելս¹⁴ ընդդէմ արեգականն՝ զոր պաշտէին¹⁵, և

1. Բ. օր. չունի ինքն:

2. Ա. օր. եւ կնքեցայք եւ
լուսաւորեցայք: Բ. օր. լու-
սաւորեալ կնքեցարուք յիցի
ընդ ձեզ: Գ. օր. լուսա-
ւորեալ մկրտեցայք յանուն
նորա:

3. Գ. օր. սուրբ առաքեալն:

4. Ա. օր. եկն:

5. Բ. օր. չունի Մարաց:
Չունի եւ քարոզեր... Կե-
նաց:

6. Գ. օր. յաւելու հաւատա-
ցիւն եւ:

7. Ա. Բ. և Գ. օր. զօրու-
թեամբ եւ:

8. Գ. օր. բուժումն:

9. Բ. օր. չունի գրութեամբ:

10. Բ. օր. ի սամման:

11. Գ. օր. չունի զսովորական:

12. Ա. Բ. և Գ. օր. վարդա-
պետութիւնն իւր:

13. Ա. օր. Եւ հասեալ ի տե-
ղի պաշտամանն, միևնու ուր
եր կրակարանի նոցա:

14. Ա. օր. զձեռս ընդ արե-
ւելս: Գ. օր. չունի յարե-
ւելս:

15. Բ. օր. յոր ձօնէին: Գ.
օր. չունի զոր պաշտէին:

արգել զնա և զզօրութիւնն հառազայթից նորա պա-
կասեցոյց ¹ մինչև ցվեց ժամ աւուրն: Եւ նշան
յերկնից սիւն հրոյ ² եկաց ընդ մէջ կրակարանին,
յանդիմանել զմոլորութիւն նոցա՝ արհաւրօք և սաս-
տիկ հիացմամբ ³, փոխանակ զի սպաս տանէին
Հելիու, և Սեփայ, և Արեսի, և Պոնենայ ⁴: Այլ
թէպէտ և այնչափ ⁵ մեծ սքանչելիք և նշանք զար-
մանալիք ցուցան ի վերուստ, սակայն ոչ զանգիտե-
ցոյց ⁶ զնոսա դառնալ յերկրպագութենէ տարերցն,
և յոր ⁷ վրիպեալ էին սնոտի առասպելարանու-
թեամբ բարձրայօն պարծանօք ⁸. բայց միայն ո-
գիք ⁹ ութ, զոր առեալ ¹⁰ լուսաւորեաց, և հանեալ
զնոսա ի միջոյ կործանելոցն խուժադուժ ¹¹ ազգին:

Եւ անցեալ ¹² զնաց ի Գողթն դաւառ Հայոց,
և ¹³ փութացաւ հասանել ¹⁴ ի վիճակ Թադէոսի ¹⁵,
ըստ հրամանի Հոգւոյն սրբոյ. և քարոզեալ անդ զբանն
կենաց, և նոքա ընկալեալ ¹⁶ խնդութեամբ և մեծաւ
յօժարութեամբ ¹⁷ հաւանեցան և հնազանդեցան և լու-

1. Գ. օր. զոր ուներ, միե-
լեւ ցմեժ ժամ աւուրն:

2. Գ. օր. յուսոյ եկաց ի վե-
րայ (Բ. օր. ի մէջ):

3. Բ. օր. հնչմամբ: Գ. օր.
արմաշիրք եւ սաստիկ հիա-
ցումն:

4. Ա. օր. եւ Պասեփայ եւ Ա-
րեսի եւ Եսէնեմ: Բ. օր.
Հեզոյի եւ Փասեքս: Գ. օր.
Հեզու եւ Պասեփայ եւ Ա-
րեսի եւ Ասէնմայ:

5. Բ. օր. չառնի քեպետ եւ
այնչափ: Գ. օր. այսչափ
սքանչելիք եւ երեւոյթ:

6. Բ. օր. ոչ ինչ հաւանեցոյց:
Գ. օր. ոչ ինչ օգտեցոյց:

7. Բ. օր. որք. Գ. օր. յորս:

8. Բ. և Գ. օր. չառնին բար-
ձրայօն պարծանօք: Ա. օր.
բարձրացաւ եղանօք:

9. Բ. օր. արք:

10. Գ. օր. յաւելու մկրտեաց եւ:

11. Ա. և Բ. օր. յաւելուն
բարբարոս: Գ. օր. ի մի-
ջոյ կորուսելոցն խուժադուժ
բարբարոսացն:

12. Գ. օր. յարուցեալ:

13. Բ. օր. յոր:

14. Գ. օր. մտանէլ:

15. Բ. օր. յաւելու առաջելոյ:

16. Գ. օր. յուեալ:

17. Բ. օր. յաւելու ընկալեալ:

սաւորեցան մկրտութեամբ ¹ աւազանին: Եթող անդ նոցա երիցունս ² ի մոզուց անտի՝ որ ³ աշակերտեցան սուրբ առաքելոյն. և բազում զօրութիւնս կատարէր Աստուած ի ձեռն արանցն այնոցիկ յամենայն տեղիս ⁴, ուր և հասանէին ոտք նոցա. և զբազումս դարձուցին ի Տէր ի սնոտի պաշտամանէն ⁵, և շնորհք առաքելականք եղին ի վերայ նոցա:

Ի քսանեիններորդ ⁶ ամի Սանատրկոյ Թագաւորին ⁷ եմուտ սուրբ առաքեալն Բարդղղովէոս ըստ հրամանի Հոգւոյն սրբոյ ի Հայք, որ ընտրեաց զնա ⁸ յառաքելութիւն կոչմանն ⁹ Հեթանոսաց. և Թովմայի ըստ վերակացութեան առաջնորդութեանն ¹⁰ իւրոյ գրեալ առ նա, զի մի զանց արասցէ զնոքօք, քարոզել ¹¹ զաւետարանն արքայութեան, որպէս և յամենայն տեղիս ¹², փոխանակ Թադէոսի առաքելոյն՝ որ էր յեթանասնից ¹³ անտի:

Եւ եկեալ սուրբ առաքեալն ի բլուրն Արտաշու ¹⁴, հանդիպեցաւ այլ ոմն յերկոտասանիցն՝ Յուդա Յակոբեան. և կանգնեցին ի տեղւոյն ուր պատահեցան ¹⁵ միմեանց՝ զնշան տէրունական խաչին, և հրաժարեցին ի միմեանց մեծաւ ուրախութեամբ. և զնացեալ ¹⁶ Յուդայի յիւր տեղիսն ¹⁷: Բայց Բարդղ-

1. Բ. օր. մկրտեցան լուսաւորութեամբ սուրբ:

2. Ա. Բ և Գ. օր. վարդապետ:

3. Բ. օր. որք աշակերտեալ յրէի՞ն ընդ նմա: Գ. օր. հնազանդեցան նմա:

4. Ա. օր. շուշի յամենայն տեղիս:

5. Բ. օր. պաշտպանէն:

6. Ա և Գ. օր. ի քսան եւ ինն: Բ. օր. ի քսաներորդ:

7. Բ. օր. Բագաւորութեան Սանատրկոյ:

8. Բ. օր. զնոսա:

9. Բ. օր. շուշի կոչմանն:

10. Գ. օր. շուշի առաքելորդութեանն:

11. Ա. Բ և Գ. օր. յաւելուծեցաւ:

12. Բ. և Գ. օր. շուշին որպէս եւ յամենայն տեղիս:

13. Գ. օր. յերկոտասանից:

14. Ա. Բ և Գ. օր. Արտաշատ:

15. Ա. օր. հանդիպեցան:

16. Ա և Բ. օր. զնաց:

17. Բ. օր. ի տեղի իւր: Գ. օր. յիւր վիճակն:

դովէոս գնացեալ¹ եմուտ ի Հեր և ի Զարեանդ² գաւառ Հայոց, և արար նշանս և արուեստս ի վերայ հիւանդաց. և դեռ բազումս եհան, և լուսաւորեալ անդ զբազումս և մխիթարեալ բանիւ վարդապետութեամբ սուրբ աւետարանին, և եդեալ նոցա վկայութիւն՝ զի կացցեն հաստատուն ի հաւատոսն զոր ընկալան, և հաւատարիմ եղեն³. և եդեալ միոյ միոյ ձեռն՝⁴ յանձն արար զնոսա շնորհացն Աստուծոյ: Եւ ինքն գնացեալ եկն յՈւրբիանոս⁵ քաղաք Հայոց⁶. և գային⁷ առ նա ամենայն նեղեալք որ ի պէսպէս ցաւս և ի տանջանս, և բժշկեաց զամենեւեմս⁸, և լուսաւորեաց մկրտութեամբ սուրբ աւազանին:

Լուսւ գնմանէ Ոգոհի⁹ քոյր Թագաւորին Սանատրկոյ, որ էր որդի¹⁰ քեռ Աբգարու, և եկն առ նա ի ծածուկ, և լուեալ ի նմանէ զբանն կենաց¹¹ հաւատաց ի Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս ինքն և իւրքն ամենայն. և զգեցեալ հանդերձ կուսութեան¹², ի բաց մերկացեալ զփառս աշխարհի և աշակերտեալ առաքելոյն՝ շրջէր զհետ նորա: Եւ լուեալ Թագաւորին զիրան որ եղեն¹³, և զայրացեալ մեծաւ ցաս-

1. Ա. և Բ. օր. եկն եմուտ:

2. Ա. օր. Զարաւանդ:

3. Բ. օր. չուեի եւ հաշատարիմ եղեն: Գ. օր. յաւելու եւ հաշատացեալ եւ հաշատարիմ եղեալ:

4. Բ. օր. եւ եդեալ ի վերայ եոցա ձեռն: Գ. օր. եւ եդեալ ի վերայ միոյ միոյ ձեռն:

5. Ա. օր. յմիթիանոս: Բ. օր. յմիթրաւանոս քաղաք (չուեի Հայոց):

6. Ա. Բ. և Գ. օր. յաւելուն ի տեղեմ Բարս (Ա. օր. Բարսեմ) կոչեցեալ. եւ էլ

համբաւ գնմանէ ընդ ամե-

նայն երկիրն Հայոց (Գ. օր. ընդ աշխ):

7. Գ. օր. գնացին:

8. Գ. օր. յաւելու բանիւ յնորհացն Աստուծոյ:

9. Ա. օր. Աւագուհի: Բ. օր. Ոգոհուհի:

10. Բ. օր. զնուստր:

11. Ա. Բ. և Գ. օր. չուեին զբանն կենաց:

12. Գ. օր. փրկութեան:

13. Ա. օր. յաւելու եւ զիս՝ որ աշակերտեցաւ քոյր իւր: Գ. օր. երե զիս՝ որ աշակերտեցաւ եմա քոյր եմա:

մամբ իբրեւ զգազան կատաղեալ արիւնարբու¹, յղեաց զհազարապետն Տերենտիոս², և որք ընդ նմա³. և իբրեւ եկն առ նա⁴ հազարապետն ըստ հրամանի թագաւորին, և տեսեալ զսուրբն Աստուծոյ՝ զթացաւ ի նա. և նա⁵ սկսաւ քարոզել նմա զաւետարանն արքայութեան. և Տէր երաց զմիտս⁶ նորա անսալ⁷ բանից նորա: Եւ ինքն անկեալ էր յախտ բորոտութեան. և առեալ զնա սրբոյ առաքելոյն՝ ի գիշերի մկրտեաց. և ահա ամպ լուսաւոր⁸ հովանի եղև ի վերայ տեղոյն⁹, և լոյս հրոյ շուրջ փակեալ զաւազանն սրբարար¹⁰: Եւ եղև ընդ ելանել նորա ի ջրոյն՝ անկաւ ի նմանէ մորթն խստացեալ¹¹ իբրեւ զկեղև ծառոյ և իբրեւ զտերև որթոյ, և լոյս զգեցաւ իբրեւ զհանդերձ¹². և տեսեալ զպանչելիսն որ եղեն, բազումք հաւատացին ի Տէր: Եւ եղև իբրեւ եհաս լուր պանչելեացն այն¹³ առ թագաւորն, առաւել զայրացեալ անհանդուրժելի¹⁴ բարկութեամբ, և փուլ թացեալ յղեաց զայլ ոմն ի նախարարացն¹⁵, զի

1. Բ. օր. չունի արիւնարբու:	չեալ): Գ. օր. փակեալ զնո-
2. Ա. օր. Տերենտիոս: Գ. օր. Տերենտիոս: Ա. Բ. և Գ. օր. յաւելուն զի սպանցե զնա սրով (Գ. օր. չունի) եւ զքոյրն իւր:	քոք սրբարար իբրեւ զհա-
ռաքայրս արեգակնէ: Բ. օր. ի վերայ սրբարար առա-
ջակն:
3. Ա. և Գ. օր. եւ զորս ընդ նոսա եին:	11. Գ. օր. հաստացեալ:
4. Բ. օր. առ նոսա: Ա. օր. չունի:	12. Բ. օր. չունի եւ իբրեւ զտերեւ որթոյ, եւ լոյս զգե-
ցաւ (Ա. օր. յաւելու զնո-
վաւ) իբրեւ զհանդերձ:
5. Ա. օր. նոյնժամայն:	13. Ա. օր. սքանչելեացս այսու-
րիկ: Գ. օր. չունի:
6. Ա. և Բ. օր. զսիրտս:	14. Բ. օր. չունի սննամքուր-
մելի:
7. Գ. օր. իմանալ:	15. Գ. օր. փոշրով: Ա. օր. յղել զայս: Բ. օր. զայս ի սպասաւորացն:
8. Բ. օր. լուսոյ:	
9. Գ. օր. գետնայն:	
10. Բ. օր. չունի եւ լոյս հրոյ շուրջ փակեալ (Ա. օր. փայ-	

փութով զբաւ արասցէ ¹ նոցա, և մի թուլասցին ²
 մնալ տեւել անսալ նոցա: Եւ առեալ ³ զսուրբ առա-
 քեալն հանդերձ կուտին և հազարապետովն, և այ-
 լովք աշակերտելօքն ածին յատեանն: Եւ տանջեալ
 զսուրբ առաքեալն քրքօք իբրեւ ժամ մի ⁴ արք վեց,
 և համարէին զնա մեռեալ, և քարշեցին ընկեցին
 զնա արտաքոյ քաղաքին. բայց սուրբ առաքեալն ⁵
 կայր կենդանի զօրութեամբ և ուժով ⁶ Տեառն իւ-
 րոյ ⁷ յոր յուսացեալն էր: Եւ իբրեւ ժամս երիս ⁸
 այսպէս անկեալ դնէր ⁹, և շուրջ ¹⁰ զնովաւ յոյժ ¹¹
 բազմութիւն ի քաղաքէն ¹² և յամենայն սահմանաց
 նորա. և յետ անցանելոյ երկց ժամուցն, խլրտեաց
 ձեռամբն ¹³. և ձգեալ ¹⁴ բուռն հարին զնմանէն, և
 յարեաւ նստաւ կանգուն, և համբարձեալ զձեռս իւր
 յերկինս ¹⁵ ասէ. Տէր Աստուած ¹⁶ հայր Տեառն մե-
 թոյ Յիսուսի Քրիստոսի, մի թողուր ի ձեռանէ զվի-
 ճակս զայս խնդրուածովք Թադէոսի. և Թովմայի և
 Յուդայի, և իմ ¹⁷ Բարդղղովէոսի, որ հոգացաք ¹⁸

1. Բ. օր. արասցեն: Գ. օր. զի արագ սպանցէ զնոսա:	9. Բ. օր. Կայր:
2. Ա. և Գ. օր. բոգասցի: Բ. օր. բազեցեն (չուծի զյաւ- շորդոն):	10. Ա. օր. յաւելու կային:
3. Բ. օր. իսկ զսուրբ առա- քեալն հանդերձ հազարա- պետան եւ այլովք աշակեր- տովքն (Ա. օր. աշակեր- տովքն: Գ. օր. բազմօք):	11. Բ. և Գ. օր. շուծին յոյժ:
4. Բ. օր. շուծի իբրեւ ժամ մի:	12. Բ. օր. ի քաղաքին: Գ. օր. քաղաքին:
5. Ա. և Գ. օր. սուրբն Աս- տուծոյ: Բ. օր. շուծի:	13. Բ. օր. շուծի խլրտեաց ձե- աւմբն:
6. Գ. օր. շուծի:	14. Բ. օր. շարժեալ զմեռն (Գ. օր. ձգեալ զմեռն) եւ բուռն հարեալ յարուցին զնա եւ նստաւ կանգուն:
7. Բ. օր. Տեառն Աստուծոյ որ զօրացոյցն զնա:	15. Ա. օր. շուծի յերկինս:
8. Գ. օր. ժամք երեք:	16. Բ. օր. Տէր Աստուած ա- մենակալ մի՛ րոգուր:
	17. Ա. օր. շուծի: Բ. օր. ի- մոյ:
	18. Ա. օր. որք հոգացան:

վասն աշխարհիս ¹ այսորիկ. և մի ոտնհար լիցի ի թշնամույն ². այլ տուր սոցա զշնորհս ողորմութեան ³, եւ դարձցին յերկրպագութենէ ⁴ կռոցն սնոտեաց, որ զուր ⁵ և տարապարտ մոլորեալ են ի տգիտութենէ անհաւատութեան: Եւ տուր սոցա հովիւ և առաջնորդ, զի ⁶ ծանիցեն զքեզ միայն ճշմարիտդ Աստուած, և զոր առաքեցեր զՅիսուս Քրիստոս. և զիս ընկալ, Տէր իմ, և զհաւատացեալքս ի քեզ պահեա ⁷: Զայս իբրեւ ասաց չարժեցաւ տեղին, և ահա կամար լուսեղէն եկեալ եկաց ի վերայ սրբոյն. և նորա հայեցեալ ի վեր յերկինս՝ աւանդեաց ⁸ զհոգին, և բուրեաց հոտ անուշութեան. և սուրբ առաքեալն Թադէոս իբրեւ այն թէ ⁹ մարմնաւոր տեսեամբ դայր ընդ առաջ նորա. և դարձան ընդ նոյն ուստի եկն սուրբն Աստուծոյ ¹⁰ Թադէոս: Եւ ահ կալաւ զամենեւեան, և հաւատացին յաւուր յայնմիկ ոգիք եր'իւ ¹¹ հազարք, և ամենեւեան փառաւոր առնէին զԱստուած ի վերայ նշեւոցն. և եկաց լոյսն կամարած ¹² ի վերայ մարմնոյն աւուրս երկոտասան ¹³:

1. Գ. օր. վիհակիս:	6. Ա. և Բ. օր. յաւելուն զարձիւն եւ:
2. Բ. օր. ոտն լիցի բշնամին:	7. Ա. և Բ. օր. յաւելուն հաստատուն ի հաւատս: Գ. օր. եւ հաստատու ի հաւատս:
Ա. օր. բշնամին:	8. Ա. և Գ. օր. փյեաց:
3. Բ. և Գ. օր. յաւելուն զի զգացեալ ապաշտեացեն (Գ. օր. ապաշխարեացեն):	9. Բ. օր. շունի իբրեւ այն բէ: Գ. օր. իբրեւ բէ:
4. Բ. օր. շունի կռոցն: Գ. օր. յերկրպագութենէ սատաւնայի:	10. Գ. օր. շունի սուրբն Ա. տուծոյ: Ա. օր. սուրբ առաքեալն:
5. Բ. օր. որ հոգացար վասն աշխարհիս այսորիկ: Գ. օր. զոր տարապարտ մոլորեալ են ի տգիտութիւն անհաւատութեան:	11. Ա. և Բ. օր. իբրեւ ուր հազար: Գ. օր. իբրեւ երեք:
	12. Գ. օր. շունի կամարած:
	13. Բ. օր. զառարս երկուս:

Իսկ գերանելին Ոգոհի¹ և զհաղարապետն ըսպան² սրով, և զայլս բաղումն ընդ նոսա: Եւ տեսեալ³ զմարմին սրբոյ առաքելոյն՝ փոխեցին ի հանգիստ ի նմին տեղւոյ, նոյնպէս⁴ և զայլոց վկայիցն՝ ի փառս ամենասուրբ Երրորդութեանն⁵: Իսկ իբրեւ⁷ եղև որոտումն՝ լուան խուլքն և բժշկեցան, տեսին կոյրք և լուսաւորեցան, և համերքն խօսեցան, և ամենեքեան⁸ յիւրաքանչիւր ախտից բուժեցան. որք հաւատացին ի Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս⁹ ի ձեռն սրբոյ առաքելոյն Բարդղղովէոսի: Եւ համարաձեալ զձեռս իւրեանց միաբան հաւատացելոցն, ի մի բերան փառաւորէին¹⁰ զՏէր մեր Յիսուս Քրիստոս. ընդ որում Հօր և Հոգւոյն սրբոյ¹¹ վայելէ փառք իշխանութիւն և պատիւ. այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն:

1. Ա. օր Առաքունի: Բ. օր.

Ոգոհունի: Գ. օր. Առաքունի:

2. Ա. Բ և Գ. օր. սպանին:

3. Ա. Բ և Գ. օր. առեալ:

4. Գ. օր. չուեի եոյնպէս:

5. Բ. օր. զայլ սրբոցն:

6. Գ. օր. չուեի ի փառս ամենասուրբ Երրորդութեան:

Ա և Բ. օր. փառաւորելով

զՀայր եւ զՈրդի եւ զսուրբ

և ոգին այժմ եւ միշտ եւ յա

շիտեանս ամեն: Աւարտի

աւտ Բ. օր:

7. Գ. օր. յաւելու էւ եղեւ

որոտումն եւ սաստիկ առ

հաշիրք եւ լոյս մեծ ծա

գեաց ի վերայ գերեզմանի

առաքելոյն եւ բազումք հա

ւատացին ի Տէր: Իբրեւ եւ

դեւ...

8. Գ. օր. յաւելու ամենեքեան որ էին ի պեսպէս ցաւս յիւրաքանչիւր:

9. Ա և Գ. օր. չուեին Յիսուս Քրիստոս:

10. Գ. օր. զՀայր եւ զՈրդի եւ զՀոգին սուրբ այժմ եւ միշտ եւ յաշիտեանս յաշիտենից:

11. Ա. օր. սրբոյ Հոգւոյն փառք եւ պատիւ յաշիտեանս ամեն:

ԱՅԼ ՕՐԻՆԱԿ ՀԱՄԱՌՈՅ

ՎԿԱՑԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍՐԲՈՑՆ ԲԱՐԹՈՂԻՄԷՈՍԻ ԵՒ ՅՈՒԴԱՏԻ

ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

Գլուխն ամենեցուն ֆրիստոս Աստուած մեր,
ընտրեաց երկոտասան առաքեալս և առաքեաց զնո-
սա քարոզել զաւետարանն արքայութեան ընդ ամե-
նայն տիեզերս. զնաց և սուրբ առաքեալն Բարդողի-
մէոս ի Խորասան Պարսից, և մտեալ ի քաղաքն
Եդեսմոն, նստաւ առ աղբերն, յորում ազդմունք
դիւականք կատարէին. և իբրեւ Աստուծոյ բաղում
նուէրք և զոհք մատչէին յանուն աղբերն. որք և
առասպելաբանէին թէ ինքն յինքենէ բղխէ, և անու-
ցանէ զամենայն բոյսս և զտունկս ծառոց մրգաբե-
րաց. և անուանէին զաղբիւրն դուստր Նեղոսի, և
դիւացն բարբառ արձակեալ ընդ ակն աղբերն, և
պղպլճակ զջուրն ի վեր մղելով որպէս զեռանդ
հրոյ և բռնութեամբ հողմոյ սաստիկ հնչմամբ, ահ
արկանէ տեսողացն և լսողացն. և ի լինել արհաւ-
րացն զաղաղակ բարձեալ մեծաձայն, և կարգային
զանուն աղբերն որպէս զաստուած որ կարիցէ օգնել
նոցա: Իսկ սուրբ առաքեալն Բարդողիմէոս կայր հիւ-
ցեալ ընդ միտս իւր մեծաւ տրտմութեամբ վասն
մոլորութեան նոցա: Յայնժամ սուրբ առաքեալն
հաննալ զաղաթողոնն իւր, այսինքն զփիլոնն, զոր
արկեալ ունէր զինքեամբ, և պարզեալ ձգեաց ընդդէմ
աղբերն և կարդաց զանուն Տեառն Յիսուսի Քրիս-
տոսի ասելով. Զուրս ոյս ցամաքելով ցամաքեսցի:
Եւ նոյնժամայն արգելաւ յորդառատ վտակ Ղուրցն,
և եղև տեղին իբրև զապառաժ. և ձայն որոտմանն

և փայլուն կորեաւ: Յայնժամ դեքն զաղաղակ բարձեալ մեծակական ողբով ճշելով հառաչէին և ասէին. Ով Յիսուս Նաղաւրացի, մինչև յերբ ոչ տաս մեզ թող կալ յանդունդս ջրոց: Իսկ սուրբ առաքեալն սաստեաց ի նոսա և ասէ. Ով թշնամիք արդարութեան, մի կարասիք կալ և մնալ ի տեղւոյն յայսմիկ: Եւ ընդ ասելն զայս սուրբ առաքելոյն, ապառեցան և կորեան ի միջոյ, որպէս հալի մոմ առաջի հրոյ: Ջայն տեսեալ բազմակոյտ ամբոխին, ահիւ մեծաւ անկան առաջի սուրբ առաքելոյն աւելով. Ողորմեաց մեզ, աքանչելի այրդ և ծառայդ Աստուծոյ բարձրելոյ:

Եւ իբրև սկսան նեղիլ ի ծարաւոյն, որք առին զվէմս ի ձեռս և կամէին քարկոծել զառաքեալն և հարեալ զմիմեանս վիրաւորեցին, յանդուգն և ի խուռն քարանցն ձգելոց սատակեցան ի նոցանէ ոգիք երեսուն: Եւ սուրբ առաքեալն մերձ կացեալ մեռելոցն, և կարդաց ի վերայ նոցա զանունն Քրիստոսի, և առժամայն դարձան ոգիք նոցա և կենդանացան: Ջայն իբրև տեսին փութացան ամենեքեան բերել առաջի նորա զամենայն հիւանդս և զնեղեալս ի պէսպէս ցաւս, և նոյնժամայն բժշկեաց զնոսա:

Եւ սկսաւ քարոզել զաւետարանն Մթթէոսի կարգաւ զամենայն. և զհանգամանս՝ մոգուցն մեկնէր առաջի նոցա, և նոքա ընկալան և հաւատացին ի Քրիստոս Աստուած: Յայնժամ առեալ զնոսա սուրբ առաքեալն և ել արտաքոյ քաղաքին՝ ի տեղի մի դաշտային և ապառաժուտ. և անդէն ծունր եղեալ զոհանայր զԱստուծոյ որ երաց զմիտս նոցա ընդունել զբանն կենաց: Եւ արարեալ անդ զնշան սուրբ խաչին և կարդաց ի ձայն մեծ զանուն Տեսուն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, և ահա եղև շարժումն և որոտումն ահեղ թնդման. և պատառեցաւ տեղին ուր հասին ծունկք սուրբ առաքելոյն, և բղխեաց աղբիւր յորդառատ ջրոյ քաղցրահամ վտակաց, և շուրջ բակ առեալ հանդարտ և հեզ շարժամբ:

Յայնժամ սկսան ամենայն բազմութիւն ամբոխին ուրախութեամբ օրհնել զԱստուած և փառաւորել զսուրբ առաքեալն նորա: Իսկ Բարդղղիմէոս իջոյց զնոսա ի շուրն և մկրտեալ լուսաւորեաց զամենեւեան ի Քրիստոս անուամբ Հօր և Որդւոյ և Հօգւոյն սրբոյ. և պատարագեալ զփրկական խորհուրդն, հաղորդեաց զնոսա ի պատուական մարմնոյ և արեան Որդւոյն Աստուծոյ: Եւ ձեռնադրեաց նոցա քահանայս և սարկաւագունս ի մեռելոց անտի որք կենդանացան, և հաստատեաց զնոսա ի հաւատս Քրիստոսի:

Եւ ապա ել և զնաց ի կողմանս Մարտոց և իլամացւոց, և անընդունակ եղեալ ի նոցանէ, ոչ կարաց անդ կատարել զօրութիւնս. բայց ոգիք ութ հաւատացիւն բանի նորա, և թողեալ զամենայն ինչս, զնացին զհետ նորա և շրջէին յամենայն տեղիս ընդ նմա:

Եւ եղև զնալ սուրբ առաքելոյն ի Բոսոր քաղաք Խորին Ասորւոց. և ի մտանելն նորա ընդ դուռն քաղաքին, և ահա ելանէր մեռեալ պատանի մի, որդի հազարապետին, և բազում լալականք զհետ նորա փողովք և քնարիւք: Յայնժամ սպրդեալ սուրբ առաքեալն եմուտ ի մէջ լալականացն և ձգեալ զձեռն իւր մերձեցաւ ի դագաղն ուր կայր մեռեալ պատանին, կալաւ զձեռանէ նորա և աւսաց. Պատանի դու, քեզ ասեմ, արի կաց յանուն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի. և առժամայն դարձաւ ոգի նորա և կենդանացաւ: Իսկ որք բարձեալ տանէին, զտեղի առին. հայեցեալ ամբոխին ընդ երեսս սուրբ առաքելոյն, և տեսին զի հուր ցլուցեալ ի բերանոյ նորա և եմուտ ի բերան պատանւոյն: Յայնժամ միաբան աղաղակեցին ամենեւեան, թէ Աստուած ոմն երևեցաւ ի միջի մերում. և այլք ասէին, թէ աստուածք նմանեալ մարդկան իջին առ մեզ. և բուռն հարեալ երիտասարդացն, բարձին զԲարդղղիմէոս ի վերայ բազկաց իւրեանց, և այլք զոհս և պատարագս մատուցանէին: Եւ սուրբ առաքեալն վազեաց ի ձեռաց նոցա, փախեաւ յամ-

բոխէ անտի, աղաղակեաց և ասաց. Ես ծառայ եմ Աստուծոյ և Որդւոյ նորա Յիսուսի Քրիստոսի, յորոյ անուն կենդանացաւ պատանիդ: Եւ քարոզեաց նոցա զՄաթէոսեան աւետարանն, զոր առեալ էր օժանդակ առաքելութեան իւրոյ. և զերիս աւուրս ուսուցանելով նոցա զբանն Աստուծոյ, և հազիւ լռեցոյց զնոսա ի զոհելոյ նմա: Եւ առեալ զպատանին մկրտեաց, և անուանեաց զնա Մաթէոս, յանուն աւետարանչին, և օրհնեաց զնա սարկաւազ, զի էր ամաց երկոտասանից: Մկրտեաց և զհաղարապետն ամենայն ընտանեօքն իւրովք. և զքաղաքն ամենայն շինեաց եկեղեցիս և կարգեաց քահանայս, և հաստատեաց զնոսա ի հաւատս Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ:

Եւ ելեալ զնաց յերկիրն Գերմանիկեցւոց. և եղև ի մտանել նորա անդ, ել համբաւ զնմանէ ընդ ամենայն երկիրն ընդ այն, և բերէին առ նա զամենայն հիւանդս և զնեղեալս ի պէսպէս ցաւս. և զբազում ցաւագնեալս ի յանցս ճանապարհաց դնէին, զի գոնէ ընդ անցանելն առաքելոյն գտցեն զառողջութիւն. և զօրութիւն Տեառն էր ի բժշկել զնոսա ընդ ամենայն տեղիս: Եւ անդ քարոզեաց զաւետարանն Մաթէոսի և զմարգարէութիւն Եսայեայ, և այնու լուսաւորեալ հաստատեաց զնոսա ի հաւատս Քրիստոսի:

Եւ անտի ել զնաց յերկիրն Պարթեաց և Մարաց, և անդ քարոզեաց զՔրիստոս. և արար բազում սքանչելիս, յորոց և բազումք հաւատացին ի Քրիստոս, և ընկալան զառողջութիւն ախտից ողորմութեամբ Տեառն:

Եւ անտի դարձեալ զնաց ի կողմանս Պարսից և Մոզաց. և երթեալ ի տեղի պաշտաման կրակարանի նոցա. և համբարձեալ զձեռս իւր յարեւելս ընդդէմ արեգականն յոր ձօնէին¹ արգել զնա և զճառագայթս նորա խաւարեցոյց մինչեւ ցվեց ժամ աւուրն, վասն որոյ բազումք հաւատացին ի Քրիստոս, և լուսաւորեցան մկրտութեամբ սուրբ աւագանին:

1. յօր. ձաճէին:

Եւ անտի անցեալ սուրբ առաքեալն գնաց ի Գողթն գաւառ Հայոց . և ըստ հրամանաց Հոգւոյն սրբոյ եմուտ ի վիճակն թաղէոսի սուրբ առաքելոյն . որք ընկալան հաւատով զքարոզութիւն աւետարանին, և լուսաւորեցան ի նմանէ շնորհօք մկրտութեանն :

Ի քսան և եօթն ամին թագաւորութեանն Սա- նատրկոյ, եմուտ սուրբ առաքեալն Բարդողիմէոս ի Հայս, աղաչանօք թումայի առաքելոյն, որ գրեաց առ նա մինչ էր սուրբն Բարդողիմէոս ի Խորասան : Քարոզեաց զաւետարանն Քրիստոսի փոխանակ թա- ղէոսի եղբօրն թումայի, որ էր եօթն սարկաւազացն մի . և ինքն թաղէոս յընկերաց սրբոյն Ստեփանոսի : Եւ եկեալ առաքեալն Բարդողիմէոս և քարոզեաց ի Հայս ի բազում տեղիս : Եւ յերթալն ի Սալամաստ, հանդիպեցաւ նմա Յուդա Յակոբեանն, որ էր մի յեր- կոտասանիցն գլխաւորացն : Եւ յերթալն Բարդողի- մէոսի ի յԱղբակ, տեսեալ զմիմեանս, ողջագուրեալ համբուրեցին զիրեարս և յոյժ ուրախացան : Եւ կանգնեցին ի տեղոջն ուր պատահեցան միմեանց՝ զնշան տէրունական սուրբ խաչին, ի վէմն որ անդ կայր . և ապա հրաժարեցան ի միմեանց մեծաւ ու- րախութեամբ . և գնացեալ Յուդա յՈրմի քաղաք Հայոց : Այս Յուդաս Ղերէոսն է, որ անուանեցաւն թաղէոս . և կոչի Յուդա Յակոբեան : Սա որդի էր Յովսեփայ աստուածահօրն և եղբայր Յակոբայ Տեսուն եղբօրն . վասն որոյ ասի Յուդա Յակոբեան . սա գնաց ի քաղաքն յՈրմի և անդ կատարեցաւ իսկ Բարդո- ղիմէոս գնաց ի Սալամաստ և անդ քարոզեաց զբանն կենաց . և ապա եկն անտի յՈրբանոս քաղաքն՝ ի տեղին որ կոչի Բարմ և այժմ ասի Աղբակ : Եւ ելեալ համբաւ գնմանէ ընդ ամենայն երկիրն ընդ ոյն . և գային առ նա ամենայն՝ հիւանդք որ նեղեալ էին ի պէսպէս ցաւ ախտից . և նա ողջացուցանէր¹ զա- մենեան և լուսաւորէր զնոսա մկրտութեամբ սուրբ աւազանին :

Լուսաւ զնմանէ Ագուրհի քոյր Թագաւորին Սա-
նատրիոյ, որ էր քըւերորդի մեծին Արգարու, եկն
առ նա ի ծածուկ և հաւատաց ի Քրիստոս. և մկըր-
տեցաւ ինքն և իւրքն ամենայն, և աշակերտեալ
սրբոյ առաքելոյն, և շրջէր զհետ նորա: Զոր լուեալ
Թագաւորն զայրացաւ ցաւամամբ մեծաւ և յղեաց
զհազարապետն Տերենտիոս զի սպանցէ զքոյրն իւր
և զառաքեալն և զորս ընդ նմա: Իբրեւ եկն հազա-
րապետն և տեսեալ զսուրբն Աստուծոյ զթացաւ ի
նա. և նա սկսաւ քարոզել զաւետարանն Աստուծոյ.
և Տէր երաց զսիրտ նորա անաւլ բանից նորա և
հաւատաւ ի Քրիստոս. և էր նա անկեալ յախտաւ բորո-
տութեան: Եւ սուեալ զնա սուրբ առաքեալն մկրտեաց
ի գիշերի. և ահա ամպ լուսաւոր հովանի եղև ի վե-
րայ տեղոյն, և լոյս հրոյ շուրջ պատեալ զսրբարար
աւազանաւն: Եւ ընդ ելանելն նորա ի ջրոյն, անկաւ
ի նմանէ մորթն խստացեալ. և բազումաց զայն տեսեալ
հաւատացին ի Քրիստոս. վասն որոյ բարկացեալ Թա-
գաւորին, ետ ածել զսուրբ առաքեալն յատեանն, և
տանջեցին զնա յերկար՝ դալար բրօք արք վեց, մինչ
զի համարէին մեռեալ, և քարշեալ ընկեցին զնա
արտաքոյ քաղաքին: Իսկ նա կայր կենդանի շնոր-
հօքն Քրիստոսի. և այնպէս անկեալ դնէր ժամս երեք.
և ժողովեալ կային շուրջ զնովաւ բազմութիւնք հա-
ւատացելոցն. և յետ երից ժամուց յարուցեալ նստաւ
կանգուն, և տարածեալ զձեռս իւր յերկինս և ասաց.
Տէր Աստուած, մի Թողուր զվիճակս զայս ի ձեռաց
քոց, բարեխօսութեամբ սուրբ առաքելոց քոց Թա-
ղէսի և Յուդայի Սիմոնի և Թումայի և իմոյս Բար-
դղիմէոսի, որ հոգացաք վասն աշխարհիս այսորիկ.
մի անտես առնե՛ր զսոսա, այլ տուր սոցա հովիւ և
առաջնորդ, զի դարձցին ի մոլորութենէ և ծանիցեն
զքեզ միայն ճշմարիտդ Աստուած և զոր առաքեցեր
զՅիսուս Քրիստոս: Եւ յարուցեալ եկաց ի վերայ
ոտից իւրոց և սկսաւ քարոզել նոցա զբանն կենաց.
զոր կալեալ անհաւատիցն ընկեցին յորսոյս և մոր-
թեալ քերթեցին զկաշին և տիկ հանին յանձնէն. և

նա կեայր կենդանի դեռ եւս շնորհօքն Գրիստոսի և ոչ դադարէր ի քարոզելոյ զբանն կենաց: Եւ յետ այնորիկ արկին զնա ի բանտ և բազումք մտանէին առ նա և լսէին զբանն կենաց. ընդ որ մոլեալ Սանատրուկ արքայ և ետ զնա ի խաչ հանել. և անտի ևս ոչ մեռաւ այլ մնաց կենդանի զօրութեամբն Գրիստոսի: Եւ ապա հրամայեցաւ վեց արանց խստաւրդտաց հարկանել զնա քքով, որ է աւազակուռ զանիչ. և այնչափ հարին զսուրբ առաքեալն՝ մինչև բազմաց իսկ ասել թէ մեռաւ, և թողին այնպէս և գնացին. բայց հաւատացեալքն կային մերձ առ նմա: Եւ յետ երկուց ժամուց ձգեաց զձեռն իւր և յարուցեալ նստաւ. և սկսաւ աղօթել յերկար, և ընդ աղօթական բանիցն սասաց, թէ և զիս ընկալ Տէր և զհաւատացեալս ի քեզ պահեա հաստատուն ի հաւատոս:

Եւ զայս իբրեւ ասաց, շարժեցաւ տեղին և կամար լուսեղէն կապեցաւ ի վերայ սրբոյն. և նա հայեցեալ ի վեր փշեաց զՀոգին. և առժամայն բուրեաց Հոտ անուշութեան և բուրումն քաղցրութեան: Եւ սուրբ առաքեալն Թադէոս որպէս թէ մարմնաւոր տեսեամբ զայր ընդ առաջ նորա, և զայն տեսեալ ամենեցուն սքանչացան, և հաւատացին յաւուրն յայնմիկ ոգիք ութ հազար. և մեծապէս փառաւոր առնէին զԱստուած ի վերայ եղելոցն: Եւ եկաց սիւն լուսոյ կամար ի վերայ սուրբ մարմնոյն զաւուրս երկոտասան:

Իսկ զերանելի քոյր Թագաւորին զԱգրուհի և զհաղարապետն Տերենտիոս սպտնին սրով, և զայլոն զորս ընդ նոսա: Եւ առեալ հաւատացելոց զմորմին սուրբ առաքելոյն և թաղեցին ի նոյն տեղին, նոյնպէս և զայլ վկայիցն:

ԳԻՒՑ ՆՇԻԱՐԱՑ

ՍՐԲՈՑ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ԲԱՐԹՈՂՈՎՄԵՈՍԻ ¹

Յամա Յազկերտի փոքու, Պարսից արքայի, այր ոմն անուն Մարութայ, ազգաւ ասորի, քրիստոնեայ ճշմարիտ, բարեպաշտօն ² և վկայասէր. այր սքանչելի փրկսոփայական ուսմամբ ³, առաւել ⁴ տեղեակ նորոց կտակարանաց ⁵ քրիստոսատուր աւետեաց աւետարանին, նախանձաւոր վարուց առաքինութեան, որ և արժանի եղեալ ի վերին ⁶ շնորհացն առնել նշանս եւ արուեստս ի վերայ հիւանդաց, և իւրաքանչիւր ցաւոց շնորհէր ⁷ առողջութիւն յամենայնի ⁸: Սա խնդրեաց ⁹ յարքայէ շինել արքայական ¹⁰ քաղաք Մարտիրոսաց, Նփրկերտ կոչեցեալ, որպէս կայ ի պատմութեան իւրում: Եւ ժողովեաց հաւաքեաց անդ զնշխարս մարտիրոսացն, զորս եզիտ ի Պարսս և ի Հայս ¹¹ և յԱսորիս, երկերիւր և եւթանասուն ¹² հազար, և եղ ի ներքս ի քաղաքին՝ զոր շինեաց ¹³ յանուն վկայիցն: Եւ եղեւ խնդիր ¹⁴

1. Ա. օր. Գիշտ եշխարացե
Բարբոդսմեոսի:

2. Բն. յաւելու ճշմարիտ:

3. Ա. օր. շուշի փիլիսոփա-
յական ուսմամբ:

4. Ա. օր. յաւելու հմուտ եւ:

5. Ա. օր. շուշի երոց կտա-
կարեաց:

6. Ա. օր. վերին:

7. Ա. օր. շնորհէլ:

8. Ա. օր. շուշի յամենայնի:

9. Ա. օր. խնդրեալ... շի-
եաց:

10. Ա. օր. շուշի արքայական:

11. Ա. օր. շուշի եւ ի Հայս:

12. Ա. օր. ոչսուն:

13. Ա. օր. շուշի զոր շինեաց:

14. Ա. օր. ի խնդիր:

վասն Բարթողովմէոսի առաքելոյ ¹, և բազում ցանկութեամբ ել ի Հայս և խնդրեաց ² զտեղի կատարման նորա. և եզիտ զնա վկայեալ ի Յորթանոս քաղաք ի Հայս՝ ի տեղին որ կոչի Բարմ: Եւ խնդրեալ զտեղի կատարման նորա, վասն զի անուանեալ էր տեղին յանուն սրբոյ առաքելոյն. և հասեալ անդ արար աւուրս երկոտասան: Եւ զի էին նշխարք սրբոյ առաքելոյն ³ ի պահեստի, ծածկեալ ի ներքւս ⁴ ի բեմի անդ ⁵, և ոչ կարէր համարձակ ⁶ և յայտնի ընդ զփափագումն տենչմանն: Ապա զաւուրս երկոտասան անսուաղ անցուցեալ ⁷ զցայգ և զցերեկ մեծաւ աշխատութեամբ, և յաղօթս ապաւինեալ երկու ճգնասէր ⁸ արամբք, որ ընդ իւրն ⁹ էին, և խնդրեաց ի Տեառնէ զի լուիցէ աղօթից նոցա, և յայտնեացէ նոցա ¹⁰ և ցուցցէ զտեղին՝ ուր ¹¹ սուրբ նշխարքն իցեն, և լցցէ զբարեպաշտութիւն ցանկութեան նոցա, առանց խռովութեանց աշխարհին ¹² Հայոց: Եւ Տէր լուաւ աղօթից նոցա, զի զկամս երկիւղածաց իւրոց առնէ Տէր, և աղօթից նոցա լսէ և կեցուցանէ զնոսա:

Եւ զկնի երկոտասան աւուրն, յանկարծակի եղեւ շարժումն ի մէջ գիշերին, և պատահեաւ տեղին՝ յորում կայր գանձն աստուածային ¹³, և լոյս սաստիկ ընդ փապ ¹⁴ պատռուածին արտաքս հոսէր ¹⁵: Իսկ երանելին Մարութայ մեծաւ երկիւղիւ և ցնծու-

1. Ա. օր. յաւելու Հայոց մեծաց:

2. Ա. օր. չունի խնդրեաց... առաքելոյն:

3. Ա. օր. չունի առաքելոյն:

4. Ա. օր. չունի ի ներքս:

5. Ա. օր. յաւելու որ յիշր անռն յենեալ էր եկեղեցին:

6. Ա. օր. համարձակեալ:

7. Ա. օր. անսուաղութեամբ անցուցանէր:

8. Ա. օր. երկու եւս ճգնասէր:

9. Ա. օր. իւր. եւ խնդրեին ի ֆրիստոսէ:

10. Ա. օր. չունի նոցա:

11. Ա. օր. ոչ իային նշխարք սրբոյն:

12. Ա. օր. աշխարհիս:

13. Ա. օր. գանձ աստուածունքեան ծածկեալ:

14. Ա. օր. լոյսն ընդ փապար:

15. Ա. օր. ելանէր:

թեա՛ք ¹ տարածեալ զնափորտն, և ձգեալ զձեռն իւր ի ներքս ի տեղին ² ընդ պատառնալ փապին, և ժողովեալ զնշխարսն ի կապերտն, և թողեալ ի սրբոյն ³ մասն ինչ. և նոյնժամայն ծածկեցաւ տեղին որպէս ⁴ զառաջինն, և ոչ ոք գիտաց զիրան որ եղեն ⁵ ըստ տեսչութեանն Աստուծոյ:

Եւ ելեալ փութանակի ի քաղաքէն ի մէջ գիշերի, և հրեշտակ Աստուծոյ առաջնորդեաց նմա ⁶ իբրեւ յանուրջս, ի նմին ⁷ ժամու գիշերին ի քաղաք իւր: Եւ իբրեւ եմուտ ընդ դուռն քաղաքին, ծագեաց լոյս և բուրեաց հոտ անուշութեան, և լի եղեւ քաղաքն ի լուսոյն և ի բուրմանէ անուշահոտութեանն ⁸: Եւ ընդոստուցեալք ի քնոյն բազմութիւն քաղաքին, հասին փութանակի ⁹ ըստ խաղացման լուսոյն յեկեղեցի մի, և ստուգեալ վասն իրացն եղելոց, և եթէ որպէս գործեցաւ առաջնորդութիւն ճանապարհին յերթալն և ի դառնալ նորա: Եւ ¹⁰ իբրեւ ի մի բերան փառս ի վեր առաքեցին Քրիստոսի հանդերձ Հարբն և Հոգւոյն ¹¹ սրբով, այնպիսի բարեաց պարգեւողին այժմ ¹² և յաւիտեանս ամէն:

Եւ բազումք ընկալան զառողջութիւն ¹³, և լոյսն առ փոքր փոքր նուաղեցաւ, մինչեւ ի ծագել արեւ գականն ¹⁴. և ի ծագել արեւուն՝ փութանակի յուկւոյ տապան ¹⁵ գործեցին, և եղին ի ներքս զնշխարս

1. Ա. օր. ցնծայից ուշախուշ քեամբ:

2. Ա. օր. ընդ տեղին պատառնալ եւ ժողովեալ:

3. Ա. օր. ի տեղշոյն:

4. Ա. օր. իբրեւ:

5. Ա. օր. եղեւ:

6. ԲՅ. եղաց. ուղղեցաք ըստ Ա. օր:

7. Ա. օր. ի եոյն ժամ միոյ գիշերոյն եկն ի քաղաք իւր:

8. Ա. օր. յանուշահոտ բուրմանէ:

9. Ա. օր. վաղվաղակի ըստ հայեցման շուսոյն յեկեղեցին:

10. Ա. օր. յաւելու ամենէ քեան:

11. Ա. օր. Հոգւոյն:

12. Ա. օր. չուենի այժմ եւ յաւիտեանս ամեն:

13. Ա. օր. յաւելու ախտից:

14. Ա. օր. արեւուն. եւ ընդ գալ արեգակնէն:

15. Ա. օր. գործեցին տապանակ յուկւոյ:

սուրբ առաքելոյն. և զտապանակն եղին ի մարմա-
րիովն վիմի զոր փորեցին ըստ չափոյ պիտոյիցն. և
զօրն զայն տօնախմբեցին մեծաւ ցնծութեամբ ի
դեկտեմբերի, որ օր երկոտասան էր ամսոյն, փա-
ռաւորապէս¹ ի Հայր և յՈրդի և ի սուրբ Հոգին,
այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտինից. ամէն:

1. Ա. օր. փառաւորելով ըզ- բուն փառք իշխանութիւն եւ
սուրբ Երրորդութիւնն, ու պատիւ այժմ.. :

Է

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

ՍՈՒՐԲ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ԹՈՎԾԱՅԻ

ԹԷ ՈՐՊԷՍ

ՅԵՐՈՒՍԱԼԵՄԷ Ի ՀՆԴԻԿՍ ԶՈԳԱԻ՝

Ի ժամանակին իբրեւ էին ժողովեալ՝ առաքեալքն յերուսաղէմ, Պետրոս և Յակոբոս, Յոհաննէս և Սնդրէաս, Փիլիպպոս և Բարթողոմէոս, Թովմաս և Մատթէոս, Յակովբոս Ալփեայ և Յուդա յակորեան, և հոգային՝ առ միմեանս, թէ որպէս քարոզեսցեն զգալուստ Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, արկին վիճակս ի մէջ իւրեանց, հՀաս վիճակ և բաժին թովմայի առաքելոյ երթալ ի Հնդկիս: Եւ նա ոչ կամէր երթալ¹, քանզի ասէր, թէ ոչ կարեմ համբերել² տօթոյ աշխարհին այնորիկ, քանզի հիւանդոտ³ եմ ես. և ես եմ այր երբայեցի, զիմորդ կարեմ հանցուցանել զսեղիս⁴ նոցա և ուսուցանել:

Իբրեւ զայս ասաց, յայտնեցաւ նմա Քրիստոս և ասէ. Յուդա թովմա⁵, մի երկնչիր, զի շնորհք իմ ընդ քեզ են ուր երթայցես: Ասէ թովմա. Տէր ուր և կամիս առաքեա զիս, այլ ի Հնդկիս ես չեմ տեղեակ երթալոյ: Իբրեւ լուաւ զայս Յիսուս, պատահեաց առն միոյ վաճառականի, որ եկեալ էր ի

1. Ա. օր. Պատմադրիւն սըրբոյ Առաքելոյն թովմայի, եւ վիպադրիւն նորին:
2. Ա. օր. յաւելու ստորք:
3. Ա. օր. հոգային զգալուստ...:
4. Ա. օր. յաւելու անդր:

5. Ա. օր. հանդուրժել:
6. Ա. օր. հիւանդ եմ եւ տըկար:
7. Ա. օր. հանել զմիտս:
8. Ա. օր. չունի Յուդա թովմա:

Հնդկաց, եւ անունն նորա Աբենէս¹ յդեալ զնա
Գնդափառայ արքային Հնդկաց, և պատուիրեալ վասն
Հիւսան և քարկոփի ճարտարի, ղի տարցէ նմա:

Եւ տեսեալ զնա Յիսուս ասէ ցնա. Այր զու
զինչ խնդրես, միթէ Հիւսն պիտոյ է քեզ: Եւ նա
ասէ. Այր Տէր: Ասէ ցնա Յիսուս. Ես ունիմ ծա-
ռայ Հիւսն որ գիտէ բազում ճարտարութիւն: Եւ
եցոյց նմա² զթովմաս ի Հեռաստանէ և վաճառեաց
զնա ընդ երեսուն դաշեկանի, և գրեաց նմա գիր
այսպէս. Յիսուս Նազովրացի, որդի Յովսեփայ ի
Բեթղէհէմէ, վաճառեցի զթովմաս ծառայ իմ՝ առն
վաճառականի Աբենէսի, և առի ի նմանէ երեսուն
դաշեկան, արդ մի ոք վտարաւ³ լիցի դմա, և
ձեռնարկեալ⁴ ի գիրն Պետրոս և Անդրէաս: Չոգաւ
կալաւ զնա Աբենէս և ած զնա առ Յիսուս: Ասէ
Յիսուս⁵. Այդ է ծառայն իմ: Ասէ վաճառականն.
Գնոց գնեցի ես զքեզ ի Տեսունէ քումմէ ընդ երե-
սուն դաշեկանի: Եւ թովմաս լուռ եւեթ կայր. և
տարաւ զնա ի վանս իւր:

Եւ ի մէջ գիշերին յաղօթս եկաց թովմաս և
ասէ. Գոհանամ զքէն Տէր իմ Յիսուս Քրիստոս, զի
մեռար և զբազումս կեցուցեր, վաճառեցեր զիս և
ինեւ զբազումս գնեցեր, արդ արա՛ որպէս հաճոյ
է քեզ⁶:

Եւ իբրեւ եղեւ առաւօտ, յարուցեալ գնացին
երկոքեանն ի միասին⁷. և գտին նաւ մի որ եր-
թայր ի Հնդիկս: Եւ մտեալ ի նաւն, ել հողմն քաղ-
ցրաշունչ և երթայր նաւն լի փառօք և գովու-
թեամբ⁸: Եւ հարց վաճառականն ընդ թովմաս և

1. Ա. օր. Աբբանէս:

2. Ա. օր. յաւելու Յոգայ:

3. Ա. օր. վարատ լիցի:

4. Ա. օր. մեռնագրեալ:

5. Ա. օր. ասէ Յիսուս. աս՝ է
ծառայն քո, ասէ, այո՛ դա է...:

6. Ա. օր. արդ որպէս հաճոյ

է քեզ, ես ոչ գիտեմ:

7. Ա. օր. յաւելու իբրեւ հա-

սին ի ժովեցրն:

8. Ա. օր. չունի գովութեամբ:

ասէ. Զի՞նչ ճարտարութիւն գիտես: Ասէ թովմաս. Հիւան եմ ճարտար և ծառայ Հիւսսան և աշակերտ եմ շինողի: Ասէ վաճառականն. Զի՞նչ գիտես առնել ի գործ փայտի: Ասէ թովմաս. Ի գործս փայտի՝ ճարտար եմ ես առնել լուծս և արօրս և զմահիծս և զկշիռ և ղեկս նաւուց որով վարեն զնաւս, և ի քարկոփութիւն, աշտարակ և տաճար և սիւնս խոյակօք և շիրիմս թագաւորաց: Եւ ուրախ եղեւ վաճառականն և սասէ. Եւ թագաւորն մեր այսպիսի սյր խնդրէ:

Իբրեւ անցին նոքա յայնկոյս ծովուն և Հասին ի քաղաքն ¹, լուան զձայն փողոյ ² և զցնծութեան: Ասէ թովմաս ցվաճառականն. Զի՞նչ է այն ձայն ցնծութեան: Ասէ վաճառականն. Դուստր թագաւորին միամօր է, և տան ³ զնա այսօր լառն, այն ձայն է ցնծութեան. և պատուիրակս թողեալ ⁴ է ընդ չորեսին անկիւնս ⁵ քաղաքին՝ թէ ամենայն ⁶ ոք որ լսիցէ, ի Հարսանիս եկեսցէ տեսարք և ծառայք, ճոխք և աղբատք, օտարք և մանկունք քաղաքիս, և որ ոչ եկեսցէ պատիժս կրեսցէ: Ասէ ⁷ վաճառականն ցթովմաս. Ե՛կ և մեք երթամք ի Հարսանիսն, զի մի պատիժս Հասցէ մեզ: Եւ զնացին երկողեանն ի Հարսանիսն, և անց սուրբ առաքեալն և բազմեցաւ ի մէջ բազմականին, և Աբենէս յայլ տեղուջ: Իբրեւ կերան և արբին, թովմաս ոչ ինչ ճաշակեաց. ասեն ցնա սեղանակիցքն. Այր դու, զի՞ եկիր այսր, զի ոչ ուտես և ոչ ըմպես: Ասէ սուրբ առաքեալն. Վասն իրաց՝ որ առաւել է քան զուտել և զըմպել՝ եկեալ եմ ես. զի լուայ եթէ պատուիրակք թողեալ է ⁸,

1. Ա. օր. ի քաղաք մի:

5. Ա. օր. կողմ:

2. Ա. օր. յաւելու զարեգի, զբմբկի եւ զքնարի եւ զմայն ցնծոյրեան եւ ուրախոյրեան:

6. Ա. օր. չունի ամենայն ոք... որ ոչ եկեսցէ:

3. Ա. օր. հարսնացոյցանեն:

7. Ա. օր. չունի Ասէ վաճառականն... հասցէ մեզ:

4. Ա. օր. հանեալ:

8. Ա. օր. յաւելու բագաշորին:

թէ ամենայն ոք որ լսիցէ, ի հարսանիս եկեացէ. և եկի զի կատարեսցի կամք Թագաւորին, և ոչ յուտել և յրմպել: Յայնժամ վարձակն՝ չրջէր ուռ ամենեւեան և երգէր¹. իբրեւ եկն ուռ Թովմաս, կայր առ նմա և երգէր: Մի² ոմն ի մատուռակացն ած ապտակ առաքելոյն. հայեցաւ ընդ նա սուրբ առաքեալն և ասէ. Տէր Յիսուս Քրիստոս Թողցէ՜ քեզ յայնմ աշխարհին որ գալոյն է. բայց ի յայսմ աշխարհիս ցուցցէ ինձ զգորութիւն աստուածութեան իւրոյ. ձեռն որ եհար զիս, տեսանիցեմ զդա զի քարչեսցեն չունք: Եւ ինքն սկսաւ օրհնել ի դէմն եկեղեցւոյ երրայեցւոց բարբառովն. Մեծ դուստր լուսոյ սուրբ եկեղեցի, վայելչութիւն Թագաւորաց քո է, ցանկալի և երանելի և վայելուչ տեսիլդ քո, զարդք նմանեն քեզ գոյն առ գոյն զարդուց, և զգլուխդ զոր ունիս զԹագաւորաց և զվայելչութեան առաջի սրբտիդ. բերան քո բացեալ է ի սաղմոս ասել և օրհնել, և ամենայն օրհնութիւնք քեզ վայել է. երկուք և երեք պաշտեն զքեզ. առագաստ քո լուսաւոր է և հոտ խնկոյ ելանէ այտի. բուրվառ պատրաստեալ են ի նմա, զմուռ և տաշխ³ ծխին ի նմա, և զրունք նորա եղնգամբ զարդարեալ են եւ փեսաւէրք շուրջ են զնովաւ և փառաւոր առնեն զՏէրն կենդանի. և մեք ժամանեսցուք ի հարսանիսն երկնաւոր և արբցուք զգինին ուրախարար, և լիցուք մեք ընդ նմա յաւրախութեանն յաւիտենից. խոստովան եղիցուք զդշխոյէն արեւելից:

Իբրեւ նա զայս այսպէս օրհնէր, ոչ ոք լսէր, բայց միայն վարձակն, քանզի երրայեցի էր: Եւ հաստաւ ջուր ի սակարոնացն, և առ մատուռակն զսափորն և չոգաւ զջրոյ. եւ առիւծ մի յանտառէն,

1. Ա. օր. վարձկանն:

4. Ա. օր. մի հատուցի:

2. Ա. օր. յաւելու փողովն:

5. Ա. օր. զտաշխ:

3. Ա. օր. յաւելու մատեառ

առ նմա մի:

երեկ զմատուռական և արար անդամ անդամ. և բարձեալ շուն մի թուխ զաջ բազուկն նորա և բերեալ ընկէց ի մէջ բազմականին: Յայնժամ վարձակն զփողոսն խորտակեաց և անկաւ առաջի¹ առաքելոյն և ասէ. Այս այս կամ մատուած է կամ առաքեալ նորա, զի ես լուայ զինչ սոաց մատուռակին, թէ ձեռք որ եհար զիս, տեսանիցեմ զի քար չեսցեն զդա շունք: Իւ կէսք ի նոցսնէ հաւատացին ի բան վարձակին և կէսք չհաւատային: Իսկ թագաւորն իբրեւ լուաւ զայս, լուռ² եկն և անկաւ առաջի առաքելոյն և ասէ. Եկ ընդ իս տէր և օրհնես զիս, դուստր իմ միամօր է և տամ զնա այսօր առն: Իսկ սուրբ առաքեալն ոչ կամէր երթալ, զի չէր տեսեալ³ զՔրիստոս յաշխարհին յայնմիկ. և բռնադատեաց զնա, և յարուցեալ զնաց: Իբրեւ եմուտ ի սենեակն, գրունք սենեկին փակեալ էին և ոչ ոք էր անդ, բայց միայն հարսն և փեսայն⁴. և եհան թագուհին⁵ արտաքս զամենեսեան զփեսաւէրսն և զհարսնաքորսն: Իւ նստաւ սուրբ առաքեալն և վարդապետեաց⁶ նոցա զՔրիստոս, և եղեալ զձեռն իւր ի վերայ նոցա և օրհնեաց զնոսս և ասէ ցնոսա. Լիցի ընդ ձեզ Քրիստոս, և ինքն ել արտաքս:

Իւ⁷ տեսեալ փեսայն զՔրիստոս ի նմանութիւն առաքելոյն, զի խօսէր ընդ նոսա⁸, ասէ ցնա փեսայն. Ո՞չ դու վաղ ելեր, արդ աստ զի՞արդ կաս: Ասէ Տէրն. Ես ոչ եմ առաքեալն, որդեակ, որպէս դու կարծես, այլ եղբայր եմ նորա⁹. և հրամայեաց նստել յաթոռն: Իւ ասէ Տէրն ցնա. Յիշեցէք որդեակք իմ զինչ պատուիրեաց ձեզ եղբայրն իմ և

1. Ա. օր. առ ոսս:

6. Ա. օր. քարոզեաց:

2. Ա. օր. շունի լուռ:

7. Ա. օր. յաւելու յանկար-

3. Ա. օր. ոչ էին տեղեկացեալ:

հակ:

4. Ա. օր. յաւելու եւ քոյր

8. Ա. օր. հայրսնն:

եւ եղբայր:

9. Ա. օր. յաւելու եւ նստաւ

5. Ա. օր. շունի քագոռնին:

Յիսուս ի մահնսն:

ում յանձն արար զձեզ. և առժամայն եթէ մեկնիք դուք ի հաղորդութենէ պղծութեան, եղերուք¹ դուք տաճար սուրբ և լինիք ժառանգորդ արքայութեանն և սպասաւոր երկնաւոր հարսանեացն², թէ երբ տեսցուք զհարսանիսն զգուշութեան³ և լիցուք նմա փեսաւէրք և ուրախ եղիցուք ընդ նմա: Յայնժամ լուան նոքա բանի նորա, և խոնարհեալ երկիր պագին Քրիստոսի և յանձն արարին նմա զանձինս իւրեանց⁴. և եղեւ ի նոցանէ աներեւոյթ:

Իբրեւ եղեւ ժամ⁵, ելից թագաւորն⁶ զսեղան և եմուտ ի սենեակն, և ետես զնոսս զի նստէին բաց երեսօք⁷: Ասէ մայրն⁸. Զի՞ նստիս այդպէս բաց երեսօք և ոչ ամաչես, որպէս թէ բազում ժամոնակ անցեալ է քո և դորա: Պատասխանի ետ հարսնն և ասէ. Գիտեմ զոր խօսիսդ, ով մայր իմ, բայց ի սէր երկնաւոր փեսային եմ անձկացեալ, և յաղթիս կամ առ Տէր իմ և սպասեմ այնմ յուսոյն՝ որ յայտնեցաւ յայսմ գիշերի. և զի ոչ սքօղիմ ես, զի քօղ ապականութեան բարձաւ յերեսաց իմոց, զի գործ ամօթոյ հեռի եղեն յինէն, և զի ուրախ եմ ես, զի օր ուրախութեան գտայ ես. և զի անարգեցի ես զայր իմ և զհարսանիս զայս, զի յերկնաւոր հարսանիսն հրաւիրեցայ. զի ոչ ամուսնացայ ես ընդ առն անցաւորի⁹, զի առն երկնաւորի սպասեմ¹⁰: Նոյնպէս խօսել սկսաւ փեսայն և սսէ. Խոստովանիմ առ քեզ, Տէր իմ Յիսուս Քրիստոս, որ

1. Ա. օր. յինիք:

2. Ա. օր. յաւելու էշ ասիին:

3. Ա. օր. չունի զգոշութեան:

4. Ա. օր. յաւելու էշ եղեալ Յիսուսի զձեռն ի վերայ ետցաւ, օրհնեաց զնոսս, եւ ասէ. լիցի ընդ ձեզ Քրիստոս:

5. Ա. օր. յոչսացաւ:

6. Ա. օր. եւ բագունին զսե-

ղան եւ տարան ի ներքս

առաջի փեսային եւ հարսին:

7. Ա. օր. չունի բաց երեսօք:

8. Ա. օր. յաւելու ցոռատրն:

9. Ա. օր. երկրաշորի:

10. Ա. օր. յաւելու զի յերկնաւոր հարսանիսն հրաւիրեցայ:

եկիր առ մեզ ի ձեռն առն օտարի. փառաւորեմ գլեզ ֆրիստոս որդի Աստուծոյ, որ քարոզեցար մեզ ի ձեռն առն երրայեցւոյ, որ քարոզեաց մեզ զկեանս, զյոյս, զփրկութիւն ¹, և ի բաց արար ի մէնջ զգործս խաւարի, և սերմանեաց ի մեզ զյաւիտենից խորհուրդն՝ այն ² որ եցոյց ինձ զանձն իւր և իմացոյց զսքանչելի խորհուրդն, այն որ զիմ մեղսն հեռի աւար յինէն, և զարդարութիւն ³ որ ոչ էր իմ՝ եցոյց ինձ, և զոր ես ոչ գիտէի նա խնդրեաց զիս, վասն զի սէր նորա եռաց յիս:

Յայնժամ թագաւորն պատառեաց զհանդերձն և ասէ. Ելէք ածէք ինձ զայրն կախարդ, զի ես ասի օրհնել զորդեակքս իմ, և նա եկն ատելութիւն արկ ի մէջ դոցա. այր որ գտցէ զնա և ածիցէ, մեծամեծ պարգեւս տացի ⁴ նմա: Ելին և չրջէին ընդ քաղաքն և ոչ գտին, քանզի գնացեալ էին նոքա: Իբրեւ չոգան յօթեվան ինչ, գտին զվարձակն զի լայր, զի ոչ տարան զնա ընդ իւրեանս: Եւ գնաց վարձակն առ հարսն և առ փեսայն և աշակերտեաց զթագաւորն և զթագուհին և զամենայն քաղաքն:

Յայնժամ եմուտ թովմաս ի Հնդկա ընդ Աբենէս վաճառականի: Իբրեւ եմուտ Աբենէս վաճառականն, ետ ողջոյն արքային Հնդկաց Գնտափառայ և ասէ, թէ այր ճարտար ածի: Եւ կոչեաց զնա առաջի իւր, եհարց նա ⁵ և ասէ. Այր դու, զի՞նչ ճարտարութիւն գիտես: Եւ ասէ սուրբ առաքեալն. Հիւսն եմ ճարտար և ծառայ Հիւսան. աշակերտ չի նողի: Ասէ թագաւորն. Եւ զի՞նչ եւս գիտես առնել դու զգործ փայտի: Ասէ սուրբ առաքեալն. Ի գործս փայտի ճարտար եմ ես առնել լուծս և արօրս և

1. Ա. օր. զյարոշրիւն:

նոյց, զոր ես ոչ գիտէի, նա

2. Ա. օր. ի ձեռն առն այս որ:

անդր գրեաց զիս:

3. Ա. օր. զարքուշիւն իւր ծառ:

4. Ա. օր. տացից:

5. Ա. օր. զնա:

մաշիճս և կշիռս և ղեկս նաւաց որ վարեն զնաւս, և ի քարկոտութիւն՝ աշտարակս և տաճարս և սիւնս խոյակօք և շիրիմս թագաւորաց: Եւ եղեւ ուրախալից թագաւորն և ասէ. Եւ ինձ այդպիսի այր պիտոյ էր. արդ շինեա՛ ինձ տաճար արժան թագաւորութեան: Ասէ սուրբ առաքեալն. Ես շինել եկեալ եմ և ի կատարել: Եւ առեալ զսուրբ առաքեալն թագաւորն, զնաց ի տեղի մի մարգագետին և ջրակոյտ, և ասէ թագաւորն. Աստ կամիմ ես շինել տաճար: Ասէ սուրբ առաքեալն. Տեղիս արժան է տաճարի. Եւ ա՛ռ սուրբ առաքեալն և լարադիր արար տաճարին. և եթող նա դրունս՝ ընդ արեւելեան լուսոյն և պատուհանս ընդ արեւմուտս հողմաբերս և հողմաշունչս, և մատուակոցս՝ ընդ հարաւակողմն, և ջրմուղս ընդ հիւսիսոյ: Եւ ասէ թագաւորն. Արդարեւ արժանի ես դու զթագաւոր պաշտել: Եթող նմա թագաւորն ծախս բազումս շինուածոց, և ինքն չոգաւ յայլ կողմն իշխանութեանն:

Իսկ սուրբ առաքեալն առեալ զգանձն բաշխեաց քաղաքացեացն՝ և ինքն քարոզէր զտէր Յիսուս Քրիստոս, զհիւանդան բժշկէր, զղեւան հալածէր, զբորոտսն սրբէր և նշանս մեծամեծս առնէր մինչեւ զարմանալ ամենայն աշխարհին՝ որք տեսանէին:

Իբրեւ անցին աւուրք բազում, առաքեաց առ սուրբ առաքեալն թագաւորն և գրեաց՝, եթէ գրեա առ իս վասն շինուածոցդ յինչ չափու է: Եւ գրեաց սուրբ առաքեալն, եթէ տաճարս շինեալ է, բայց յարկով չէ յարկեալ, թոշակս ճարտարաց նուազեցան: Եւ ետ բերել՝ նմա թագաւորն երկու բիւր դահեկան և արծաթ բազում, և գրեաց եթէ զտաճարդ յարկեա, ես գալոց եմ տեսանել: Եւ առ

1. Ա. օր. յաւելու ընդարձակս:	4. Ա. օր. տեսանել բճով:
2. Ա. օր. մատուռն:	յացն եւ զարմանալ:
3. Ա. օր. աղքատաց:	5. Ա. օր. խնդրեաց:
	6. Ա. օր. տանել:

սուրբ առաքեալն զայն ամենայն զանձն ¹ բաշխեաց աղքատաց, և ինքն ոչ դադարէր քարոզել զՏէր Յիսուս և մխիթարել զորքս և զայրիս:

Իբրեւ եկն թագաւորն ի քաղաքն, կոչեաց զմտերիմսն, եհարց ցնոսա և ասէ. եթէ յինչ չափու է տաճարն: Եւ նոքա ասեն. Նորա տաճար չիք շինեալ, և ոչ գիտեմք զինչ զոսկին արար կամ զարծաթն, այլ չրջի նա ընդ քաղաքս և ընդ գաւառս, ուսուցանէ Աստուած զոմն պաշտել. զդեւս հալածէ, զհիւանդս բժշկէ, զբորոտս սրբէ և նշանս բազումս առնէ, և ինքն ուստէ հաց չոր և աղ, և հանդերձ անպիտան ազանի, և ինչս ի մարդոյ ոչ առնու, և որ իւր իցէ՝ այլում տայ. եթէ մոգ իցէ, ոչ գիտեմ², կամ թէ առաքեալ՝ ոչ գիտեմ: Իբրեւ. զայս լուաւ թագաւորն, պատառեաց զհանդերձն³ և ասէր. ելէք ածէք առ իս զայրն կախարդ, և զվաճառականն որ ած զնա: Եւ իբրեւ ածէին նոքա զվաճառականն, յոյժ երկեաւ: Եւ ասէ սուրբ առաքեալն. Մի երկնչիր, միայն հաւատաւ և տեսցես զոքանչելիսն Աստուծոյ: Իբրեւ ածին առաջի թագաւորին, եհարց և ասէ. Շինեցե՞ր զտաճարն: Եւ նա ասէ. Այո շինեցի զտաճարն գեղեցիկ զոր չիք ուրուք⁴ տեսեալ ի մարդկանէ: Ասէ թագաւորն. Ի՞րբ երթամք տեսանել: Ասէ սուրբ առաքեալն. Այժմ ոչ կարես տեսանել դու զնա: Ասէ թագաւորն. Եւ յորում ժամանակի տեսանեմք: Ասէ սուրբ առաքեալն. Յորժամ վախճանիս հրամանաւն Աստուծոյ, յայնժամ տեսանես: Յայնժամ⁵ ցատեաւ թագաւորն և ասէ. Ի կենդանութեան ոչ տեսից, յորժամ մեռանիմ զիմորդ տեսանեմ: Եւ հրամայեաց տանել զնա ի բանդ⁶. մինչեւ տեսից թէ զինչ ա-

1. Ա. օր. ինչսն:

2. Ա. օր. գիտեմք:

3. Ա. օր. յաւելու եւ ձեռքս
զբարձսն ծածէր:

4. Ա. օր. ուրեք:

5. Ա. օր. Եւ յոյժ:

6. Ա. օր. յաւելու եւ ասէ.
տարեք զդա ի բանդ միջեւ
համգեայց եւ տեսից:

րար դա զգանձն իմ: Իբրեւ երթայր ¹ Թովմաս ի բանտն, քաջալերէր զվաճառականն զի մի երկնչիցի: Իբրեւ արկին ² ի բանտ, յայնմ գիշերի եղբայր Թագաւորին հիւանդացաւ, և նա տրտմեալ էր յինչն, զի յոյսն նոցա յինչն էր. և ասէ. Կոչեցէք առ իս զտէր իմ արքայ: Եւ եկն Թագաւորն: Ասէ ³ Գնդափառ ընդ եղբայր իւր. Տէր իմ արքայ, տուն իմ և որդիք իմ քեզ լիցին յանձին. բայց զայս աղաչեմ զքեզ, զի չարչարանօք մահու սպանցես զնո, սա և հանգուցես զոգի իմ, զի վատնեցին զգանձս մեր ⁴: Եւ ասէ Թագաւորն. Եւ իմ զայդ խորհեալ զգիշերս ամենայն, եղբայր իմ. և զայս ասացեալ Գնդափառ ⁵ վախճանեցաւ: Եւ առին հրեշտակք զհոգին, և տարեալ ⁶ ցուցին զտեղի չարագործացն և բարեգործացն. եցոյց ⁷ նմա և զտաճարն զոր շինեաց սուրբ առաքեալն Գնդափառայ և եղբօր նո, րա: Արդ անկեալ Գնդափառ առ ոտս հրեշտակին ⁸ ասէ. Աղաչեմ զքեզ տէր, ողորմեա ինձ վարանելոյս ⁹ և դարձո զիս առ եղբայրն իմ, զի գնեմ ես զտաճարդ զայդ ի նմանէ. զի նա ոչ գիտէ զգեղեցկու, Թիւն դորա, և տայ ինձ զդա գնոյ:

Իսկ Տէրն որ յամենայնի գթած և ողորմած, հրամայեաց դարձուցանել զհոգին Գնդափառայ ի կենդանութիւն: Եւ մինչդեռ զարդարէին զդին, եկն հոգին ի մարմինն, և յարեաւ նստաւ: Եւ պատմեցին Թագաւորին, թէ եղբայրն քո կենդանացաւ. և

1. Ա. օր. իսկ սուրբ առաքեալն ոչրախ եր ընդ երթալն ի տուն բանտին:

2. Ա. օր. առին զնոսս:

3. Ա. օր. ասէ ցեա Գնդափառ եղբայր բազաւորին:

4. Ա. օր. որք վատնեցին զիւսմ մեր:

5. Ա. օր. Գնդափառայ եղբօր բազաւորին վախճանեցաւ յաշխարհս:

6. Ա. օր. տարաւ առաքի աստուածուքեան եւ:

7. Ա. օր. ցոյցին:

8. Ա. օր. հրեշտակաց:

9. Ա. օր. տառապեալ տարակուսիս:

յարուցեալ փառս ետ աստուածոց իւրոց ¹ և եկն առ եղբայր իւր: Խօսել սկսաւ մեռեալն կենդանացեալ ² ընդ եղբայր իւր և ասէ. Խնդրեմ՝ ի քէն խնդիրս ինչ, եղբայր իմ, տուր ինձ: Ասէ Թագաւորն. Զոր ինչ խնդրես, տաց քեզ ³, զի այժմ տեսի զքեզ կենդանացեալ: Եւ ասէ. Տուր ինձ զտաճարն քո գնոց որ յերկինսն է: Ասէ Թագաւորն. Տաճար ինձ յերկինս մի ետ: Ասէ Գնդապառ. Այն որ չինեաց այրն քրիստոնեայ առաքեալն Տեառն: Ասէ Թագաւորն զարմանալով. Ենէ՛ ենէ՛, եղբայր, և դու տեսե՛ր զտաճարն զայն: Ասէ. Այո՛ տեսի: Եւ ծագեաց շնորհ ողորմութեանն Աստուծոյ ի սիրտ Թագաւորին և ասէ. Զայն ոչ կարեմ տալ քեզ, եղբայր իմ, այլ խնդրեմ ⁴ ես ի Տեառնէ զի արժանի եղէց տեսանել ⁵ և բնակել ի տաճարին յայնմիկ. և դու թէ կամիս չինել տաճար, ահա Գաղոս ⁶ ճարտարն կայ ի ձեռս քո, չինէ քեզ բարի քան զիմն:

Եւ վաղվաղակի առաքեաց Թագաւորն և եհան զնոսա ի բանտէն: Եւ անկեալ Թագաւորին առ ոտս առաքելոյն և ասէ. Կացո զմեզ տաւջի Աստուծոյն քո և թող մեզ զմեղս մեր զոր մեք ընդ քեզ արարաք: Եւ ասէ սուրբ առաքեալն. Գթած ողորմած է Տէր ⁷, և ոչ յիշէ զմեղան զոր յանգիտութեան գործեցէք ⁸: Եւ ասէ Թագաւորն. Արդ փութա՛ և տուր մեզ կնիք ⁹, զի լուաք եթէ Աստուածն զոր զուն քարոզես, իբրեւ կնիք առնուն, ապա ճանաչեն զնա: Եւ Հրամայեաց Թագաւորն պահել զբաղանիսն եօթն օր, և յաւուրն ութերորդի մտեալ ի բաղանիսն ա-

1. Ա. օր. աստուծոյ իւրոյ:

2. Ա. օր. ի մեռելոց յարուցեալ եղբայրն ընդ:

3. Ա. օր. յաւելու. բէ եւ ցրաբաշտորոքիւնս իմ խընդրեցես:

4. Ա. օր. խնդրեա.

5. Ա. օր. մտանել:

6. Ա. օր. Գաղատիոս ճարտարապետն:

7. Ա. օր. յաւելու երկայնամիտ եւ բազումողորմ:

8. Ա. օր. արարաք:

9. Ա. օր. տուր ինձ մկրտութիւն:

առաքեալն և թագաւորն և մեծամեծքն ամենայն, և եկաց սուրբ առաքեալն ի վերայ աւագանին և արկ զիւրն ի վերայ գլխոյ նոցա և ասէ. Եկեսցէ անուն քո սուրբ, Քրիստոս, եկեսցէ ողորմութիւն և զօրութիւն քո ի բարձանց, եկեսցէ պարգեւս բարձրելոյդ, եկեսցէ Հաղորդութիւն անդրանկաց, եկեսցէ ի վերայ սոցա խորհուրդ Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ, եկեսցէ ի վերայ սոցա աղանին միամիտ և ծնցէ զսոսա աղանիս ¹ միամիտ : Իւ զայս ասացեալ, մկրտեաց զնոսա յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ :

Եւ ընդ ելանել նոցա ի ջրոյն, երեւեցաւ նոցա պատանի մի, որ ի ձեռին իւրում ունէր զամբար ² մի պայծառ և ասէ ցնոսա. Ողբոյն իմ ընդ ձեզ. եղբարք : Եւ նոքա զձայնն լուան և ³ Հաստատեցան ի Հաւատս : Եւ մկրտեաց զամենայն քաղաքն. և գային ի կողմանց կողմանց ի մկրտիլ, և առնուին փրկութիւն անձանց :

Եւ եղեւ ի միում աւուր մինչդեռ աղօթէր սուրբ առաքեալն յաւուր կիրակէի, երեւեցաւ նմա Քրիստոս և ասէ. Թովմաս, արի՛ և կանխես ի պաշտօն առաւօտու, և ել դու ի ճանապարհն արեւելից, և ցուցանեմ քեզ անդ սքանչելիս. և Հաւատասցեն յիս բազում մարդիկ և եկեսցեն ի տուն ապաւինի : Եւ իբր այդ եղեւ ⁴, ասէ Թովմաս ցթագաւորն. Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս կամի երեւել մեզ այսօր. արդ եկայք կամք ⁵ յաղօթս, թէ զինչ վասն մեր լինիցի : Եւ կատարեալ զպաշտօն գիշերի ⁶ ժամուցն՝ Հաղորդեցոյց զնոսա մարմնոյ և արեանն Տեառն. և յարուցեալ զնացին ընդ ճանապարհն արեւելից : Իբրեւ գնացին ⁷ մղոնս երիս, մեկնեցաւ Թովմաս սակաւիկ մի ի ճանապարհէն, և եգիտ անդ պա-

1. Ա. օր. յորդիս :

2. Ա. օր. յոստոյ :

3. Ա. օր. յաւելու առաւել :

4. Ա. օր. իբրեւ յոսացաւ :

5. Ա. օր. կացցուք :

6. Ա. օր. երկց ժամուցն :

7. Ա. օր. հեռացան մղոնս

երկուս :

տանի մի մեռեալ և իմացաւ եթէ վասն այնորիկ առաքեաց զիս Տէր: Եւ համբարձեալ զձեռս իւր յերկինս առ Տէր և ասէ. Աղաչեմ գրեզ, եկեսցէ Հոգի պատանւոյս այսորիկ, զի խնդրեմ ի քէն վասն ժողովրդեանս: Իբրեւ զայս ասաց, եկն եւ օձ մի սեւ ի քարանձաւէ անտի և զգլուխն ընդ գետինն ծեծէր¹ և եկն անկաւ առաջի առաքելոյն և ասէ. Աւասիկ եմ տէր առաջի քո, թէ վասն էր սպանի զդա: Կին մի էր ի քաղաքին որ ընդդէմ կայր մեր, իբրեւ տեսի ես զկինն և սիրէի զնա, իբրեւ չոգայ ես առ նա, տեսի ես զի կայր դա առ նմա և տայր ողջոյն ընդ նմա, և այլ եւս զործ պղծութեան գործէր ընդ նմա զոր ամօթ է քեզ ասել, զի ես գիտեմ՝ դու սկիզբն ես Հաւատոյն Քրիստոսի. և զի ոչ սպանի ես զդա ի ժամանակին յայնմիկ, իբրեւ եկն անցաւ առ ինեւ երեկունն, Հարի և սպանի ես զդա զի օրն կիրակէ էր: Եւ ասէ սուրբ առաքեալն. Իշխանութիւն ունէիր դու զմարդ սպանանել՝ Աստուծոյ անուամբն, որ մինչեւ ցայսօր պատերազմ (?) եկաց ձեզ վասն որդւոց մարդկան. արդ երթ բարձ գթոյնսըն յերիտասարդէն և լիցի կենդանի: Ասէ օձն. Զի՞ նեղես զիս եթէ բարձ գթոյնսն յերիտասարդէն. զի Հայրն իմ յորժամ Հարկանէր զմարդն եւ բառնայր գթոյնսն՝ մեռանէր: Ասէ սուրբ առաքեալն. Յոյց ինձ զգորութիւն Հօրն քո: Եւ ոչ կամեցաւ օձն: Եւ սաստեաց սուրբն թովմաս և ասէ. Բարձ գթոյնսն յերիտասարդէն: Եւ եկն օձն և եղ գրեռանն իւր ի վերայ մեռելոյն Հարուածոյն և երարձ գթոյնսըն և յարեաւ պատանին, և օձն ուռուցեալ հերձաւ և ուր անկաւ թոյն օձին, եղեւ վիհ մեծ: Եւ ասէ թովմաս. Լցէք զվիհսդ և շինեցէք ի վերայ դուրս տուն օտար անցաւորաց: Եւ արարին որպէս Հրամայեաց նոցա: Եւ երիտասարդն յոյժ ճգնեցաւ, և ամենայն բազմութիւնքն սքանչացեալ զարմացան: Եւ իբրեւ կամեցաւ դառնալ ի քաղաքն, եկն մըտա-

1. Ա. օր. եւ գտնուե խաժատեր. չունի մինչեւ բարձ գթոյնսդ:

բուկ մի իշոյ եկաց առաջի առաքելոյն և ասէ ¹. Խորագիտութիւն Քրիստոսի, առաքեալ բարձրելոյն. ունիս զխորհուրդս ծածկեալ որդւոյն Աստուծոյ, ազատն որ եղեւ վասն մեր ծառայ, զի զմեզ ազատեցուցէ. եղբր դու սմա կեանս երկրիս Հնդկաց, նշանակ առձեռն առ որդիս մարդկան. զի նոքա մոռացան զքեզ վասն մոլորութեան իւրեանց, և այժմ ի տեսիլ և ի բան աստուածութեանդ քո դառնան: Հայեցաւ ի նա սուրբ առաքեալն և ասէ. Յորմէ՞ ազգէ ես դու, զի բերան քո զարմանալի խօսի: Պատասխանի ետ մտրուկն և ասէ. Ես յայնմ ազգէ եմ որ զԲաղասմն պաշտէին, և Տէր Յիսուս նստաւ ի վերայ ազգին իմոյ. և ես այսօր առ քեզ առաքեցայ զի խնդրեցից ի քէն զհաւատս: Եւ ասէ սուրբ առաքեալն. Փառք քեզ Տէր զի և անասնոց որ չիք բան՝ հրամայես խօսել: Եւ հրամայեաց սուրբ առաքեալն արկանել զնովաւ ձորձ, և նըստաւ ի վերայ նորա և եկն ի քաղաքն: Եւ ամենայն բազմութիւնքն պշուցեալ նայէին, թէ զիարդ արձակեցցէ զէշն: Եւ ասէ սուրբ առաքեալն ցէշն. Երթ նիրհեա որպէս էիրն. և նոյնժամայն անկաւ էշն և մեռաւ: Եւ ասէ Թագաւորն. Յարո՞ զէշն ²: Եւ ասէ սուրբ առաքեալն, եթէ ³ ոչ կարեմ յարուցանել, այլ այդ օգնէ դմա որ եդ դմա բերան խօսել՝ կարող է և զդա առնել անմահ: Եւ հրամայեաց Թաղել զէշն: Եւ նստաւ սուրբ առաքեալն ի քաղաքին, և հաւատացին ամենայն իշխանութիւնքն: Եւ յետ այնորիկ լուան յայլ կողմանէ իշխանութեան թէ աստուած ոմն գտաւ յաշխարհին յայնմիկ:

Այր մի զօրագլուխ Մասդէի Թագաւորի, որում անուն էր Ծոփա ⁴, եկն առ սուրբ առաքեալն և ասէ ցնա. Հրամայեա՞ ինձ Տէր, զի պատմեցից զնե-

1. Ա. օր. չունի Եւ ասէ...

հրամայեց:

2. Ա. օր. զյաւանակդ:

3. Ա. օր. ոչ երբ զկարեմ.

չունի որ եդ դմա... եւ

հաշարացիմ:

4. Ա. օր. Ծոփար:

դուժինն սրտի իմոյ առաջի քո: Եւ ասէ թովմաս. Զինչ է քեզ: Եւ ասէ զօրագլուխն. Կին մի էր իմ և դուստր մի լեալ էր ի նմանէ. և եղեւ օր մի հարսանիս դիպեցաւ ի քաղաքին, և տէր հարսաւոցն սիրելի իմ էր. և առաքեցաւ առ իս հրաւիրակս, և առաքեցի զկիկն իմ և զդուստրն ի հարսանիսն: Եւ իբրեւ երեկոյ եղեւ և ժամ եղեւ դառնալ, տեսի զի այր մի յարձակեալ էր ի վերայ նոցա և զլուխ նորա իբրեւ զչան, և ահա անկեալ կան նոքա ի տան իմ. և այս երիս ամ է՝ ոչ մեռեալ են և ոչ կենդանի. արդ եթէ՝¹ կամիս, կարող ես գալ ընդ իս և բժշկել զնոսա: Եւ իմացեալ սուրբն թովմաս, թէ հրաւիրեաց զնա Աստուած յայլ կողմն իշխանութեան, և յարուցեալ դնաց: Եւ ունէր զօրագլուխն ընդ իւր ջորիս չորս. և ել սուրբ առաքեալն ի կառս ջորւոցն: Եւ ասէ ցնա սուրբ առաքեալն. Ել նիստ ընդ իս ի կառս ջորւոցս: Եւ ասէ զօրագլուխն. Ինձ արժան է ի յոստ տեսաւդ իմոյ նստել: Եւ հրամայեաց սուրբ առաքեալն ելանել ի կառս: Եւ իբրեւ գնացին աւուրց երկց ճանապարհ, վաստակեցան ջորիքն և անկան, և տըրտմեցաւ այրն: Ասէ թովմաս. Մի երկնչիր, այլ հաւատա և տեսանես զսքանչելիսն Աստուծոյ: Եւ ամբարձ սուրբ առաքեալն զաչս իւր ի վեր եւ ետես զի ցիռ երամակ արածէին. և ասէ թովմաս. Երթ և ասա ընդ ցիռսն, թէ ձեզ ասէ առաքեալն Քրիստոսի՝ եկաք չորքդ ի ձէնջ զի պիտոյ էք ինձ: Եւ ամենայն ցիռքն զիմեցին առ սուրբ առաքեալն, եթէ ով յառաջ հասցէ առ նա. և եկեալ խոնարհեցուցին զգլուխս իւրեանց՝² Եւ ասէ սուրբն. Լծեցարուք չորքդ ի ձէնջ ի կառսդ փոխանակ ջորւոցդ, և նոքա լծեցան որ համեստագոյնքն՝³ էին. և ամենայն ցիռքն՝ ոմանք առաջի և

1. Ա. օր. եթէ կարող ես՝ օգնեա եւ բժշկեա զնոսա. չուրի Եւ իմացեալ... ասէ սուրբ առաքեալն:

2. Ա. օր. յաւելու իբրեւ զխօսուէս:

3. Ա. օր. հաստագոյնք:

ումանք զկնի երթային: Եւ ասէ սուրբ առաքեալն. Ոչ էք ամենեքեան պիտոյ ինձ, երթայք զնացէք յանապատն ¹ ձեր: Եւ նոքա ամենեքեան խոնարհեցուցեալ զգլուխս իւրեանց երկիր պագին և զնացին: Եւ եկեալ սուրբ առաքեալն ի քաղաքն՝ ի դուռն զօրագլխին, և ասէ ² ցիշավարն, հաստ զփոկդ և մուտ ի տունդ, ե ասա ցղեան որ են ի տան զօրագլխիդ. Ձեզ ասէ առաքեալն, օն եկայք ելէք արտաքս, մինչեւ յերբ տանջէք զորդիս մարդկան: Եւ ոչ կամեցան ելանել դեւքն: Եւ ասէ իշավարն. Մինչեւ յերբ աշխատ առնէք, զի վասն ձեր առաքեալն թովմա յայտ է: Եւ ասեն դեւքն, թէ արդարեւ թովմա առ դժուրս կայ: Եւ ասէ իշավարն. Այո առ դուրս կայ: Եւ ասեն դեւքն. Վայ մեզ, զի ոչ տայ թոյլ մեզ հանգչել ի բնակութիւնս մեր: Եւ եկեալ արտաքս դեւքն ասեն ցսուրբ առաքեալն. Դարձո դմեզ ի բնակութիւնս մեր և ծառայեմք քեզ, և ուր առաքես՝ քո հրամանաւդ երթամք: Եւ ասէ թովմաս. Ով ազգ անհաւատ և թիւր, մինչեւ յերբ տանջէք ³ զորդիս մարդկան. արդ յայսմհետէ ոչ կարէք տանջել ⁴ զոք: Յայնժամ երաց Աստուած զբերան իշավարին և ասէ ցսուրբ առաքեալն. Խորագիտութիւն փրիստոսի և առաքեալ բարձրելոյն, ունիս զխորհուրդս ծածկեալ Որդւոյն Աստուծոյ, զարթո՞ զգօրութիւն քո և եկ ի կեցուցանել զմեզ. քանզի Աստուած առաքեաց զքեզ առ Հնդիկս դարձուցանել ի Տէր Աստուած իւրեանց: Եւ դարձեալ իշավարին ասէ ցբազմութիւն մարդկան, հաւատալ ի Տէր Աստուած և ի սուրբ առաքեալ նորա: Բազում և այլ ինչ խօսեցեալ իշավարին դադարեաց.

1. Ա. օր. յարօտն:

2. Ա. օր. չունի ասէ ցիշավարն... եւ ասեն դեւքն վայ:

3. Ա. օր. մինչեւ ցայժմ դատեք զորդիս:

4. Ա. օր. յարչարել զմարդիկ որ ստեղծեալ են յարարչեմ. յանուն Տեառն մերոյ Յիսուսի փրիստոսի հալածեալ լիլիք. չունի... Եւ հետաւ:

և ամենայն բազմութիւնն զարմանային: Եւ նստաւ թովմաս ի տան զօրագլխին, և բժշկեաց զամենայն հիւանդսն և զախտաժէտսն որ էին ի քաղաքին, և հաւատացին բազումք, և ի կողմանց կողմանց գային և մկրտէին:

Լուաւ զնմանէ Միգդոնա կին Քուրիսայ, որ էր երկրորդ թագաւորութեան Մաքառէի¹. և եկեալ առ սուրբ առաքեալն, լուաւ զբանն քարոզութեան երկնային յուսոյն և յարութեան մեռելոց և արքայութեանն երկնից, և մկրտեցաւ յանունն Յիսուսի Քրիստոսի. և զնաց ի տուն իւր և ոչ ննջէր ընդ առն իւրում: Իսկ Քուրիս մտեալ առ թագաւորն, պատմեաց նմա և ամբաստան եղեւ վասն Շոփարայ և ասէ. Ո՞չ գիտես զինչ գործեաց զօրագլուխն քո Շոփար. չոգաւ և ած այր մի² ի քաղաքս մեր, զկանայս յարանց մեկնէ և զարս ի կանաց: Արդ, կանայք քաղաքիս ոչ եղեւ նմա բաւական մեկնելոյ, չոգաւ Միգդոնա³ առ նա և լուաւ ի նմանէ բանս կախարդութեան և մեկնեցաւ յանկողնոյ իմոյ. արդ, աղաչեմ զքեզ, զի առաքեսցես զթագուհին առ Միգդոնա, թերեւս եկեսցէ յուղղութիւն: Եւ մտեալ թագաւորն առ թագուհին, և ասէ. Ո՞չ գիտես զի կին Քուրիսայ չոգաւ առ այր մի զոր ած ի քաղաքս Շոփար⁴, և լուաւ ի նմանէ բանս և մեկնեցաւ յառնէ իւրմէ. արդ, երթ առ նա և խօսեալ բանս յականջս նորա, թերեւս եկեսցէ յուղղութիւն: Եւ յարուցեալ թագուհին եկն առ Միգդոնա և ասէ. Ո՞չ գիտես եթէ Քուրիս երկրորդ է թագաւորութեանս մեր, և զիա՞րդ գործես զայս, զի բանիւ առն միոյ օտարի մեկնիս յառնէ քումմէ. քաւ և մի՛ առներ զայդ: Եւ այլ բազում բանս խօսեցաւ որ նման են սմին: Եւ ասէ Միգդոնա. Ո՛վ թագուհի, աչք քո

1. Ա. օր. Մագդէի:

3. Ա. օր. կենն իմ:

2. Ա. օր. յաւելու կախարդ:

4. Ա. օր. յաւելու զօրագլուխն մեր:

զառաքեալն չիք տեսեալ և զբարբառ քարոզութեան նորա չէ լուեալ և յոյս կենաց արքայութեանն երկնից ի սիրտ քո չէ ծագեալ, և այսպէս անզգայաբար խօսիս ընդ իս: Եւ ասէ Թագուհին Տերտիղիա. թէ այդ այդպէս է, տար զիս առ այրն այն: Եւ յարուցեալ Թագուհին եկն առ սուրբ առաքեալն: Իբրեւ ետես թովմաս, ասէ ցնա. Ո՛վ Թագուհի, ընդէ՞ր եկիր տեսանել զայր օգարոտի: Եւ ասէ Թագուհին. Պատմեա ինձ զաքանչելիսն Աստուծոյ: Եւ սկսաւ սուրբն թովմաս ի սկսման¹ սկիզբն արարեալ քարոզեաց նմա զՔրիստոս. և Տէր եբաց զսիրտ² նորա ընդունել զբանն կենաց. և նոյնժամայն առեալ մկրտեաց զնա յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ, և յանձն արարեալ շնորհացն Աստուծոյ:

Եւ իբրեւ ցնաց Թագուհին առ Թագաւորն, եհարց ցնա և ասէ. Թերեւս ածե՞ր յուղղութիւն զկին Քուրիսայ: Պատասխանի ետ Թագուհին և ասէ. Ո՛վ Թագաւոր, ո՞չ գիտես զի արդարեւ իրաւ է կինն Քուրիսայ. զի չոգայ ես առ առաքեալն և լուայ զքարոզութիւն նորա և զյոյս յարութեան³ և զկեանս անվախճան, և հաւատացի ես ի բան նորա ի Հայրն ամենակալ և յՈրդին միածին և ի Հոգին սուրբ՝ ի մի աստուածութիւն, և մկրտեցայ, և խոստովանիմ թէ նա միայն է Աստուած⁴ և չիք այլ ոք բաց ի նմանէ: Իբրեւ լուաւ զայս Թագաւորն, պատառեաց զհանդերձս իւր և ասէ. Մի՛ լիցի հանգիստ անձին Քուրիսայ, զի զայս տառապանս ած ի վերայ իմ: Եւ խօսեցաւ Թագաւորն բանս բազումս ընդ Թագուհին հանդերձ սպառնալեօք⁵, և ոչ կարաց ինչ օգտել⁶: Յայնժամ հաւատաց և որդի Թագաւորին անդրանիկ,

1. Ա. օր. յիսկգրանն:

2. Ա. օր. զսիրտ:

3. Ա. օր. յաւելու զարքայու-
թիւնն անանց:

4. Ա. օր. յաւելու հիմարիտ:

5. Ա. օր. յաւելու եւ ոգո-
քանօք:

6. Ա. օր. յաւելու զի ամե-
նայն քաղաքն գնացին զհեռ
առաքելոյն:

որում անուն էր վիժան. ընդ նմա և այլ բազում մեծամեծք: Եւ իբրեւ գիտաց թագաւորն, թէ ոչ ինչ կարաց օգտել, զի ամենայն քաղաքն գնաց զկնի նորա, ապա հրամայեաց արկանել ի բանտ զամենայն սուրբս և զկիներն և զորդին և զՄիգդոնա և զամենայն հաւատացեալս, և զսուրբ առաքեալն զան հարեալ եղ ի յայլ բանտի: Եւ ի մէջ գիշերին երեւցաւ Տէրն և ասէ ցսուրբ առաքեալն. Արի՛ գնա առ հաւատացեալսն¹ և մխիթարեա գնոսա բանիւ ուրախութեան²: Եւ ելեալ սուրբ առաքեալն ի բանտէն, օրհնէր³ զԱստուած և փառաւորէր զամենասուրբ Երրորդութիւնն յաւիտեանս ամէն:

1. Ա. օր. յաւելու ի բանտին:

3. Ա. օր. շունի օրհներ....

2. Ա. օր. արքայութեան:

ամեն:

ՎԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

Թ Ո Վ Մ Ա Ց Ի Ա Ռ Ա Ք Ե Լ Ո Ց

ՈՐ ԿԱՏԱՐԵՑԱԻ Ի ՀՆԴԻԿՍ

Մտեալ այնուհետեւ թովմայի առաքելոյ ի տուն վիժանայ՝ որդւոյ թագաւորին Հնդկաց ի գիշերի, և բազում լուսով պայծառացաւ ամենայն ինչ որ ի տանն էր: Եւ սկսաւ առաքեալն աղօթել և ասել ¹. Կցորդ և օգնական որ ի ակարութեան իցեն՝ Յիսուս, յոյս ² և վստահութիւն աղքատաց, հանգիստ աշխատելոց ³, ձայն որ յերկնից եկն ⁴, սգաւորաց մխիթարութիւն, դիտանոց և նաւահանգիստ, որ ⁵ ելեալ են ի քո տեղիդ, բօխչ և փրկիչ որ վասն բազմաց խաչեցար ⁶ և վասն քո ոչ ոք խաչեցաւ: Ի՞նչ ես որ իջեր ի տարտարոսն զօրութեամբ քո մեծաւ, և իշխանք մահու ոչ կարացին հայել ի քեզ. ելեր փառօք մեծաւ և հաներ զքոյսն ընդ քեզ. և զուղիդ ճանապարհն արարեր առ ամենեանս. ընդ քո շաւիղն ամենեքին փրկեալք ելին, և մոծեր զնոսա ի քո գաւիթն և խառնեցեր զնոսա ի թիւ քո հօտիդ: Ո՛վ բազում գթութեանդ քում, զոր բազում ողորմութեամբն իւրով առաքեաց մեզ Հայր

1. Ա. օր. եւ խօսել այսպէս:

2. Ա. օր. իմ եւ ապաւեն: Բ. օր. իմ եւ վստահութիւն իմ, ապաւեն:

3. Ա. օր. յաւելու եւ որ կարգան առ քեզ փրկիչ:

4. Ա. օր. Բան որ ի յերկնից իջեր:

5. Ա. օր. որ ուղղես եւ հանգուցանես ի խաղաղութեան զփեալսն ի մեղաց:

6. Ա. օր. եկիր ի յարչարանս խաչի ազատելով զբժբռնեալսն ի սատանայի:

քո, որոյ գործք իւր փառաւորեն զնա: Որդի վերին
Հօրն և կատարեալ վերին գոյութեանն, առաքեալ¹
արբանեակ քոյ ծառայից. մեծատունդ՝ որ զքո ստա-
ցուածսդ մեծացուցանես, աղքատ և կարօտ՝ քաղ-
ցեալ² զաւուրս քառասուն եղբր և լցուցեր զհոգիս
ծարաւեալս ի քումմէ երանութենէդ: Դու լեր ընդ
վիժանայ և ընդ Տերտեայ և Մանասարայ³, և մոյժ
զնոսա ի Հօտ քո, և լեր նոցա օգնական յայս⁴
մոլորեալ աշխարհիս, և բժշկեա յախտածէս եր-
կրիս. լեր նոցա հանգիստ յաշխասեալ վայրի, և
սրբեա զնոսա ի պիղծ գաւառէս, և մաքրեա զնոսա
ի պղծութենէ այնոցիկ՝ որք են ի յաւիտենիս թշնա-
մւոյն. լեր բժիշկ մարմնոց նոցա և կեանք հոգւոց
նոցա. արա՛ զնոսա քեզ տաճար սուրբ և աստուածե-
ղէն օթեվան⁵ անապական, զի բնակեցցէ ի նոսա
Հոգիդ սուրբ⁶:

Եւ իբրեւ աղօթեաց զայս այսպէս, ետ նոցա
ամենեցուն զտէրունական կնիքն. և մատուցեալ⁷
հաց և բաժակ օրհնեաց նոյնպէս⁸. մարմինդ քո
անապական⁹ լիցի մեզ ի կեանս և արիւն քո ի
թողութիւն մեղաց. և փոխանակ լեղւոյն զոր արբեր
վասն մեր, բարձցի ի մէնջ լեղի թշնամւոյն. և

1. Բ. օր. առաքել արբանեակ
ի քոյ ծառայից:

2. Ա. օր. եւ ծարաւի վասն
մեր եղեալ, զկերպարանս
ծառայի առնով ազատու-
րիւն շնորհեցեր մեզ ի ծա-
ռայութենէ մեղաց եւ զան-
ժինս քաղցեալս բարոյքեամբ
լցուցեր, եւ զհոգիս ծարա-
ւիս աստուածային սիրոյդ,
արբուցեր շնորհք սուրբ
Հոգւոյդ. եւ ես բաշական
ամենեցուն որք կարդան առ
քեզ:

3. Ա. օր. Մանասերայ եւ
հաստատեա զնոսա ի հաշտու
քո սուրբ: Բ. օր. Մանա-
սերայ:

4. Ա. օր. յամենայն պատահ-
մունս:

5. Բ. օր. անօրս անապակա-
նութեամբ:

6. Ա. օր. յաւելու զի անդա-
դար փառաբանեցեն զանա-
շոր եւ զմեծ տերութիւնդ քո:

7. Ա. օր. ապա առեալ:

8. Ա և Բ. օր. այսպէս:

9. Ա և Բ. օր. պատուական:

վասն քացախոյն որ ճաշակեցեր ընդ մեր, տկարու-
թիւն մեր զօրասցի, և վասն թքոյն զոր առեր վասն
մեր՝ ընկալցուք զցօղն անմահութեան, և վասն հա-
րուածի եղեգանն որ հարար՝ վասն մեր՝ ընկալցուք
զկատարեալ կեանս քո, և ընդ փշեղէն պսակին զոր
եղին ի գլուխ՝ քո վասն մեր՝ ընկալցուք զանթա-
ռամ պսակ սիրոյ քո, և փոխանակ պատելոյն զքեզ
պատաստակալաւ վասն մեր, զօրութեամբ քո պըն-
դեսցուք՝, և զի թաղեցար ի նոր գերեզմանի՝
ընկալցուք մեք դարձեալ զնորն յաւիտեան որ ի
քէն եղև, և վասն յարութեան քո ի մեռելոց, և
մեզ լիցի յարութիւն ի կեանս քո՝, և ի սուրբ
դատաստանի քո կացցուք առաջի քո: Եւ բեկեալ
ի գոհութենէ՝՝ հացէ անտի ետ Վիժանայ և Սի-
փորեայ և Տերտեայ և Միգդոնայ և Մանասարայ և
կնոջ և ուստերաց՝՝ Սիփորեայ, և ասէ. Լիցի գո-
հութիւն այս ի կեանս և ի զթութիւն և յուրա-
խութիւն և յառողջութիւն հոգւոց ձերոց: Եւ նոքա
ասացին, ամէն. և ձայն լսելի եղև, որ ասէր, ամէն:
Եւ նոցա լուեալ զձայնն զայն, անկան ի վերայ երե-
սաց իւրեանց: Եւ դարձեալ ձայն լսելի եղև կրկին
անգամ որ ասէր. Մի՛ երկնչիք այլ միայն հաւա-
տացէք:

Եւ այնուհետև երթայր առաքեալն յարգել բան-
տին, երթայր և Տերտեա հանդերձ Միգդոնեաւ և
այլովք ևս որք ընդ նմա ի յարգել բանտին: Իսկ
սուրբ առաքեալն ասէ ցնոսա առաջի բազում՝՝ եղ-
բարցն՝ որք էին անդ. Դատերք և քորք, ի Տէրն

1. Բ. օր. զոր ընկալար:

2. Բ. օր. քեզ:

3. Ա. օր. յաւելու ի սէր աս-
տուածոտրեան քո. եւ փոխա-
նակ մահուանն քո կամաւ,
կենդանացուցես զմեղօք մե-
ռեալ հոգիս իմ:

4. Ա. օր. յաւելու, ի կեանս
սուրբս եւ անբիւս եւ անա-
րատս: Բ. օր. չունի քո:

5. Բ. օր. զհաց ի գոհութեան
անդ:

6. Ա և Բ. օր. դատերն:

7. Ա և Բ. օր. բազմութեան:

իմ հաւատացէք¹. ծառայակից իմ, այլ Տեառն Յիսուսի արքանեակք, լուարուք ինձ յաւուրս յայսմիկ, քանզի զբանն իմ աւանդեմ ձեզ, և ոչ խօսեցայց ընդ ձեզ ի մարմինս յայսմիկ և ոչ յաշխարհիս յայս. քանզի ելանեմ առ Տէր Յիսուս, առ այն՝ որ խոնարհեցոյց զինքն մինչև ի յիս ի տրուպս. և եւհան զիս ի մեծութիւն յաւիտենական, և արժանի արար զիս լինել ծառայ իւր ճշմարտութեամբ: Եւ հաստատութեամբ² երթամ, զիտելով զի ժամանակն լցեալ է և ժամադրութիւնն մերձեալ, զի երթեալ առից զվարձս իմ ի Տեառնէ իմմէ: Քանզի արդար է վարձատուն իմ և զիտէ³ թէ՛ որպէս պարտ է ինձ առնուլ⁴. զի ոչ զչարի և ոչ նախանձի, այլ մեծատուր⁵ է ի պարգևն իւր. ոչ է ճիշտ ի տուրն, վասն զի վստահ է յաննիազ ստացուածս իւր: Չեմ ես Յիսուս, այլ ծառայ նորա. չեմ ես Քրիստոս, այլ պաշտօնեայ նորա. չեմ ես Որդի Աստուծոյ, այլ աղաչեմ որդի Աստուծոյ լինել: Կացէք ի հաւատսն Քրիստոսի. մնացէք ի յոյս Որդւոյն Աստուծոյ. մի ձանձրանայցէք ի նեղութիւնս և մի՛ երկնչիցիք⁶ յորժամ տեսանիցէք զիս թշնամանեալ, կամ յորժամ անարգեալ⁷ լինիմ, կամ սպանանիցիմ, վասն զի զկամս նորա յանկ⁸ հանեմ: Քանզի թէ՛ ոչ կամեցայց մեռանել, զիտէք եթէ կարեմ, այլ համարեալ մահն չէ մահ, այլ լուծումն մարմնոյ. վասն որոյ խնդութեամբ ընդունիմ⁹ զայս, զի երթեալ տեսից զվայելուչն զայն և զազնուագոյնն

1. Բ. օր. հաւատացեալ: Ա. օր. որք հաւատացեք յաւետարանն փրկութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի որ յենէ:

2. Ա. օր. ստուգեալ հաստատութեամբ ի ճշմարտութեան երթամ առ Տէրն իմ:

3. Բ. օր. զիտեմ:

4. Ա. օր. յաւելու զվարձն:

5. Բ. օր. առատ:

6. Ա. և Բ. օր. երկմտիցեք:

7. Բ. օր. արգելեալ: Ա. օր. յաւելու կաշեալ:

8. Բ. օր. յանգ ելեալ հանեմք եւ ի գլուխ:

9. Ա. և Բ. օր. յաւելուն զիս:

և զցանկալին. քանզի բազում աշխատութեամբ համբերի ի գործս նորա և վաստակեցի վասն նորին շնորհացն, որ եկն յիս և ոչ երբէք հեռացաւ յինէն: Եւ արդ, մի սպրդեսցէ մտանել ի ձեզ սատանայ և զխորհուրդս ձեր բաժանել. մի լիցի նորա ի ձեզ տեղի ապստամբին¹ և բանսարկուին, զօրագոյն քան զնա է այն զոր դուքն ընկալարուք. Գրիստոսի դատաստանին² սպասեցէք, զի եկեալ ընկալցի զձեզ. նա է զոր տեսանելոց էք ի գալստեանն:

Եւ կատարեալ առաքելոյն զբանս զայս՝ մտանէր ի խաւարչուտ տունն, և³ ասէ դարձեալ. Փրքկիչդ մեր Գրիստոս, որ շատ համբերես վասն մեր, լիցին դրունքս այս որպէս յառաջագոյնն էին, և կնիք դիցին ի վերայ սորա⁴: Իսկ նոքա տրտմեալ էին և լային, զի գիտէին եթէ Մշղեհ կորուսանելոց է զնա: Եւ իբրեւ եմուտ սուրբ առաքեալն և եգիտ զպահապանն զի մարտնչէին ընդ միմեանս և ասէին. Զինչ մեղաք կախարդիս սյամիկ զի երաց զդուրս մեքենայիւք կախարդութեան և կամեցաւ զամենայն արգելեալսս⁵ փախուցանել: Բայց արդ երթեալ պատմեսցուք արքային զամենայն, ասասցուք և վասն կնոջ նորա և որդոց: Իսկ Թովմատ լուռ կայր մինչ նոքա խորհէին: Եւ իբրեւ եղև առաւօտ, երթային առ Թագաւորն և ասէին ցնա. Տէր արքայ, զկախարդն զայն հան անտի և արգել այլ ուրեք, զի մեք ոչ կարեմք պահել զնա. և այժմ քո բազդդ պահեաց զբանտն, ապա թէ ոչ ամենեքեան փախուցեալ էին. քանզի երկիցս երաց զնա, և զդուրս բանտին զտաք բացեալ: Այլ և կին քո և որդիք⁶ հանդերձ ոմամբք ոչ մեկուսանան ի նը-

1. Ա. օր. յարիմ: Բ. օր. ա.

հաշորիմ:

2. Ա. և Բ. օր. գալստեանն:

3. Բ. օր. յաւելու եղեալ ծուեր

Թովմատ եւ սկսաւ ասել

այսպէս:

4. Ա. և Բ. օր. յաւելուն. եւ

բողեալ զնոս երթայր յար-

գելարանն:

5. Բ. օր. կալեաւորան:

6. Ա. և Բ. օր. որդի:

մանէ: Իբրեւ լուաւ զայս Թագաւորն, երթեալ զննէր զկնիքն ¹ որ ի վերայ դրացն կային. և գտեալ զնոսա ողջ որպէս էին զառաջինն՝ դարովեաց ² զպահապանսն եթէ ընդէր ստէք, զի կնիքս ողջ են իբրեւ զառաջինն, դուք զիմորդ ասէք թէ Տերտիա և Միգդոնա զան առ նա ի բանտ անդր: Եւ պահապանքն ասեն. Մեք զհշմարիտն ասացաք քեզ: Եւ Մշգեհ դարձեալ ի բանտէն նստաւ յատենի և կոչեաց զԹովմաս և մերկացուցեալ զնա կացոյց առաջի իւր, եհարց զնա և ասէ. Ծառայ ես եթէ ազատ: Եւ Թովմաս ասէ. Ծառայ եմ ³ միայնոյ՝ որում դու ոչ ունիս իշխանութիւն: Մշգեհ ասէ. Զիմորդ փախեար և եկիր յաշխարհս յայս: Եւ Թովմաս ասաց. Եկի այսր զի զբազումս կեցուցից, և քոյով ձեռօք փոխեցայց յաշխարհէս յայսմանէ: Մշգեհ ասէ. Եւ ո՞վ է տէրն քո, և զի՞նչ անունն է նորա, և յորմէ՞ աշխարհէ ես: Եւ Թովմաս ասաց. Տէրն իմ Տէր է քո և երկնի և երկրի: Մշգեհ ասէ. Զի՞նչ անունն է նորա: Թովմաս ասաց. Զկարես զանունն նորա լսել ի ժամա, նակիս յայսմիկ, այլ տուեալ անունն նորա է Յիսուս Քրիստոս: Եւ Մշգեհ ասէ. Ես ոչ վաղվադակի կուրուսի ⁴ զքեզ, այլ երկայնմտութեամբ վարեցայ առ քեզ և դու յաւելեր ի չար գործս քո, և կախարդութիւն քո ընդ ամենայն տեղիս տարածեցաւ և ⁵ լսելի եղև: Եւ Թովմաս ասաց. Այս կախարդինք ընդ իս զնան յորժամ աստի ելանեմ: Ասէ Մշգեհ. Այլ արդ զայս առնեմ ⁶ քեզ, զի մոգութիւնդ քո՝ հանդերձ քե ի բաց քերեսցի ⁷, և մեր աշխարհս սրբես:

1. Ա. օր. յաւելու մատակեացն:

2. Ա և Բ. օր. եւ ասէ ցպահապանսն:

3. Ա և Բ. օր. միոյ եւ միայնոյ:

4. Ա և Բ. օր. վաղվադեցի կորոշանել:

5. Բ. օր. յաւելու պատրաստ:

6. Ա. օր. ասեմ:

7. Ա. օր. հերքեսցի:

ցի յայնմանէ: Թովմաս ասէ. Զայս զիտա՝¹ զի աստի ոչ մեկուսանամ: Զայս ասացեալ առաքելոյն, Մըշ-դեհ խորհէր ի միտս իւր թէ՛ որպէս սպանցէ՝² զնա. և վասն բազում ամբողջին որ աշակերտեալ էին ի նմանէ՝³ երկնչէր. քանզի բազումք յիշխանացն և ի մեծա-մեծացն հաւատացին ի բան նորա: Եւ առեալ զնա ելանէր արտաքոյ քաղաքին, երթային ընդ նմա և զօրականքն հանդերձ զինու. իսկ այլ մարդիկն կարծէին եթէ ուսանել ինչ կամի թագաւորն ի նմանէ, և կացեալ մեկուսի հայէին ընդ նոսա: Եւ իբրև չոգան կէս մղոնի միոյ, ետ զնա ի չորս զինուորս և և յիշխան մի, պատուիրեաց նոցա և ասէ. Երթայք տարէք՝⁴ զդա ի լեառնն և անդ սպանէք սուսերաւ. և ինքն դարձաւ՝⁵ ի քաղաքն: Իսկ մարդիկն ընթա-նային զկնի Թովմայի՝⁶ փրկել զնա: Զոգան այնու-հետև երկու զինուոր ընդ աջմէ առաքելոյն և երկուս յահեկէ՝⁷ աշտէք ունելով ի ձեռս, և իշխանն ունէր զձեռանէ նորա. և ձգէր բառնալով՝⁸ զնա: Եւ Թովմաս ասէր. Ո՛վ խորհուրդ ծածկեալ, որ մինչև ցեղա մեր ի մեզ կատարի, ով մեծութիւն փառաց նորա, որ ոչ տայ վշտանալ մեզ ի կարիս մարմնոյ. չորք են որ ունին զիս, քանզի ի չորից ծնեալ եմ ես. և մի է որ ձգէ զիս, քանզի ի միոյ եմ և առ մի երթամ. և զայս այժմ կատարեմ՝⁹ զի Տէրն իմ ի միով է և ի միով խոցեցաւ, և ես ի չորից եմ և ի չորից խոցիմ: Եւ ելեալ ի լեառն՝ յորում վայրի հանդերձեալ էր մեռանել, ասէ ցզինուորսն որ ունէին զնա և ցայլսն ևս. Եւ այժմ ի կատարածի իմում լուարուք ինձ, քանզի յեւս մարմնոյս

1. Ա. օր. զի քպէսեռ էլա-
նեմ սակայն աստի:

2. Բ. օր. կորոռսանիցի:

3. Ա և Բ. օր. նմա:

4. Ա. օր. հանեք:

5. Ա. օր. դարձաւ եմուս:
Բ. օր. դարձաւ անդրեմ:

6. Ա. օր. յաւելու եւ կա-
մէի: Բ. օր. եւ կամեցան:

7. Ա. օր. բռնաբար:

8. Ա և Բ. օր. նկատեմ:

Հասի. մի կուրասցին աչք սրտից ձերոց և մի ա-
կանջք ձեր խլասցին. հաւատացէք յԱստուածն զոր
քարոզեմ, և մի առաջնորդէք¹ ձեզ ի խստաւար-
տութիւն ձեր, այլ կրօնաւորեցարուք յամենայն
վարս բարեւպաշտութեան և վայելչական ազատու-
թեան ձերոյ և փառացն որ առ մարդիկ և կենացն
որ առ Աստուած²: Ասաց և ցվիժան որդի Մշգեհնի
արքայի. Պաշտօնեայ Քրիստոսի, տուր արբանեկացդ
Մշգեհնի զինչ արժան է, զի թոյլ սայցեն՝ երթալ
կալ յաղօթս³: Եւ երթեալ առաքելոյն յաղօթս
կալ, ասէ. Տէր իմ և Աստուած իմ, յոյս իմ և վըս-
տահութիւն իմ, վարդապետ իմ, որ զքաջալերու-
թիւնս եդեր յիս, դու ուսուցեր զիս այսպէս յա-
ղօթս կալ. ահա զքո աղօթս աղայեմ և զկամս քո
յանկ Հանեմ: Դու լեր ընդ իս մինչ ի կատարած,
դու ես որ ետուր⁴ ինձ Համբերութիւն ի մանկու-
թենէ ի փորձութեան և ի կեանս, և յապականու-
թենէ պահեցեր զիս. դու ես որ յաղքատութիւն
աշխարհի ածեր զիս և ճշմարիտ⁵ մեծութեամբն
լցուցեր զիս Տէր. դու ես որ քեզ անուանեցեր զիս,
վասն որոյ ի կին մարդ ամենեւին ոչ մերձեցայ, զի
մի գտցի յազտեզութեան՝ արժանաւոր տաճար քո:
Չէ բաւական բերան իմ գոհանալ զքէն և ոչ զմը-
տաւ ածել զփոյթն քո և զխնամն որ եղև յիս: Քանզի
կամէի մեծանալ զանցաւոր մեծութիւնս, և դու ի

1. Բ. օր. առաջնորդեցի ձեզ
խստասրտութիւն ձեր: Ա.
օր. ի խստութիւնս:

2. Բ. օր. յաւելու ցանկալ
ձեզ անպական կենացն անըս-
տուեր լուսոյն մշտնջենաւոր
խնդրեքեանցն որ կայ եւ
պահի եւ երբեք ոչ նուազի.
յաղագս այսորիկ խօսեցայ
ընդ ձեզ անդադար, պա-
տրաստել զանձինս ձեր երկ-

նաւոր առաքաստիւն ուր հրա-
շիւրեցի զձեզ զամենեւեան:

3. Ա. օր. յաւելու իսկ վի-
ժան հաւանեցոյց զգիւնաւորսն:
Բ. օր. իսկ վիժան հաւանե-
ցուցանէր զնոսս:

4. Ա. օր. ի մանկութենէ իմ-
մէ ետուր ինձ ի փորձու-
թիւն համբերութեան կեանս:

5. Ա. օր. ճշմարտութեամբ
քով:

տեսչեան ցուցեր ինձ, եթէ ի կորուստ և ի մնաս լինի ստանալեացն զնա. և հաւատացի յայտնութեան քո և մնացի յաղքատութեան աշխարհիս, մինչև դու ճշմարիտ մեծութիւնդ յայտնեցար ինձ, որ և զիս և զայլս քեզ արժանիս ցուցեր ի քումմէ մեծութենէդ, և ի հոգոց և ի զբօսանաց զքոյսն ազատեցեր¹։ Եւ արդ, լցի զպատուիրանս քո և կատարեցի զկամս քո, և եղէ աղքատ և կարօտ և օտար և ծառայ և արհամարհեալ և կապեալ և քաղցեալ և ծարթաւի և մերկ և աշխատեալ, զի մի կորիցէ աշխատութիւնն մեր², և յոյսն որ ի քեզ է՝ մի ամաչեսցէ, և բազում վաստակ իմ որ ի քեզ է՝ մի պախարակեսցի³, և մի կորիցեն աղօթք իմ և պահք յաճախք, և բազում փոյթ իմ որ ի քեզ է, և մի փոխանակեսցի սերմն ցորենոյ յերկրէ քումմէ, և մի յափշտակեսցէ զնա թշնամի և զիւր որոմնն խառնեսցէ. քանզի քո երկիր չընդունի զորոմն նորա, այլ և ոչ կարէ մտանել ի յշտեմարանս նորա։ Զորթն քո տնկեցի յերկրի, զարմատս իւր արձակեաց ի խոր և ոստջ նորա ի բարձունս տարածեցան. պտուղք նորա ի վերայ երկրի ձգեցան և ի նոցանէ ուրախ լինիցին արժանաւորքն քո զոր ստացար։ Զարծաթն զոր ետուր, արկի ի սեղանս. յորժամ պահանջիցես զայն, տուր ինձ հանդերձ տոկոսեօք զոր խոստացարն։ Զմի⁴ քանքարն յանկ հանեալ տասն սարարի, յաւել ինձ զոր ունէին. որպէս հրամայեցեր պարտապանին իմոյ, թողի զպարտան. մի յինէն խնդրեսցես զայն։ Յընթրիս կոչեցայ և եկի, և յազարակէ և ի լծոյ եզանց և ի կնոջ ուրացեալ եղէ զի մի խոտեցայց վասն այսր։ Ի հարսանիս կոչեցայ և սպիտակ հանդերձ զգեցայ, զի արժանի եղէց նմա, և մի կապեալ զոտս և զձեռս

1. Ա. օր. զերծուցեր։

2. Ա. օր. վստահութիւն իմ։

3. Ա. օր. պակասեցի։

4. Պակասէր ի բն. եղաք

բոտ Ա. օր..... Զնախտինսն։

անկայց արտաքին խաւարն: Ճրագ լուսոյ պայծա-
ռութեան սպասեալ Տեառն, դարձս ի հարսանեաց, զի
ընկալցի զնա, և մի տեսից զիս տխուր յիւղոցն
ծախեալ: Այք իմ տեսանեն գքեզ, և սիրտ իմ ու-
րախութեամբ ցնծայ զի արարի զկամս քո. և զպա-
տուիրանս քո կատարեցի, զի նմանեցայց ժիր և
երկիւղած ծառային, որ իւրով յօժարութեամբն ոչ
ծուլացաւ ի հսկելոյ: Զամենայն գիշերն վաստակե-
ցի ի պահել զտուն իմ, զի մի ական հատցի: Զմէջ
իմ պնդեցի ճշմարտութեամբ, զկօշիկս ոտից իմոց
պնդեցի, զի մի տեսից զնա մեղկեալ: Զձեռս իմ
եդի ի վերայ մաճոյ հերկոյն, և յեսս ոչ դարձայ
զի մի թիւրեացին ակօսքն: Սպիտակացաւ արտն և
հասին նմա հունձք, զի զվարձն իմ առից. զհնա-
նալոյ զհանդերձն իմ մաշեցի. զհարկն իմ որ ի հան-
գիստն հասուցանեն կատարեցի. պահեցի զպահն ա-
ռաջին և զերկրորդն, զի տեսից զերեսս քո և եր-
կիր պագից սուրբ ճառագայթից քոց: Խլեցի ար-
մատաքի զչարսն, և զանապատն լքի յերկրի, զի ի
քո գանձուցդ լցայց: Զխոնաւ աղբիւրն ցանկու-
թեանց որ յիս էր՝ ցամաքեցուցի, զի ի կենաց
աղբիւրդ հանգեայց: Զկապեալն զոր ետուր ցիս
սպանի, և լուծեալս որ յիս մի անկցի ի յուսոյն
իւրմէ: Զներքինն արտաքին արարի, և զարտաքինն՝
ներքին, և ամենայն կամք քո կատարեցան յիս:
Յետս ոչ դարձայ, այլ ընթացայ յառաջ, զի մի նա-
խատ եղէց: Զմեռեալն ոչ կենդանացուցի, և զնուա-
զեալն լցուցի, զի ընկալայց զպսակն յաղթութեան,
և իշխանութիւն երկոցունց յիս կատարեցի: Զնա-
խատինսն ընկալայ յերկրի, այլ զփոխարէն զվարձս
իմ տուր յերկինսդ: Մի սգասցեն զինէն զօրութիւնք¹
և իշխանութիւնք, և մի խորհեցեն ինչ վասն իմ:
Մի տեսցեն զիս մաքսաւորք և պահանջողք և շա-
հեցեն² ինչ յինէն: Մի գոչեցեն չարք և վատթարք

1. Ա. օր. գոշարքունք:

2. Ա. օր. խնդրեցեն:

ի վերայ առաքինւոյն և հեղին և մեծ վերացելոյն, և մի վառեսցեն կալ առաջի իմ վասն զօրութեանդ քո որ պսակէն¹ զիս²: Տուր ինձ, Տէր³, զի խաղաղութեամբ անցից, և ուրախութիւն և խաղաղութիւն յուղարկեսցէ զիս և կացից առաջի դատաւորիդ, և սատանայ մի հայեսցի յիս. աչք նորա կուրացին լուսովդ քո որ յիս բնակեցաւ. խցցէ զբերան իւր սատանայ, քանզի ոչ ինչ եղիտ յիս⁴:

Եւ այսպէս կացեալ⁵ նորա յազօթս, ասաց զղինուորսն. Եկայք կատարեցէք զկամս⁶ առաքին ձերոյ: Եւ եկեալ չորեքին զղինուորքն խոցեցին զնա աշտէիւքն. և այնպէս անկեալ յերկիր⁷ կատարեցաւ: Իսկ եղբարքն ամենայն լային. բերին այնուհետև հանդերձս ազնիւս և կտաւս⁸ բազում յոյժ, և պատեալ զնա այնոքիւք՝ եղին զնա ի Թագաւորական շիրմի, յորում առաջին Թագաւորքն եղեալ էին:

Իսկ Սիփորա և Վիթան ոչ կամեցան ելանել⁹ ի լեռնէն, այլ անդէն ի լերինն նստէին զօրն ող-

1. Ա. օր. պսակեսցէ:

2. Ա. և Բ. օր. յաւելուն քանզի փախին եւ խոչսեն ի նմանէ, յկարացեալ ընդդիմանալ նմա. յանկարծօրէն դարուսաւ ի վերայ անկանիէն հոռւ եղելոյ մոցա. իսկ բաժին որդւոյ յարին աղաղակեւ եւ յանդիմանէ զնոսա: Բ. օր. յաւելու դարձեալ. այլ եւ ոչ ծածկի ի մոցանէ, քանզի զբեռնորէն իւրեանց որոշեն յարքն որք են յարին մանկուռնքն, ծառն այն որոյ պտուղքն դառն են:

3. Ա. և Բ. օր. յաւելուն ծառայիս քո:

4. Ա. օր. յաւելու եւ ես Տէր զանուն քո գովեցից յաշիտեան: Բ. օր. եւ ես ծառայ քո արծանի եղիցիմ պարտել յօրհնորէն քո, եւ փառս տալ Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն սրբոյ այժմ եւ յաշիտեան յաշիտեմէց ամեն:

5. Բ. օր. կատարեալ մորա գաղօրսն:

6. Ա. և Բ. օր. զհրամանս:

7. Ա. օր. առանդեաց զմոգին ի մեռս Տեառն: Բ. օր. առանդեալ զմոգին ի կամս Աստուծոյ:

8. Ա. օր. սորբս պատանաց:

9. Ա. օր. ի քաղաքն:

լոյն: Եւ երևեալ նոցա սուրբ առաքեալն Թովմաս
ասէ. Զի՞ նստեալ պահէք զիս. չեմ աստ, քանզի
ելի և զխոստացեալն ինձ ի Քրիստոսէ զամենայն
ընկալայ. այլ յարուցեալ իջէք աստի, զի յետ սա-
կաւ միոյ ժամանակի և դուք առ իս ժողովեալիք:
Իսկ Մշգեհ և Քարիսիոս¹ տարան զՄիգդոնա և
զՏերտիա և յոյժ տառապեցուցին և նեղեցին զնո-
սա զի անսայցեն նոցա²: Եւ յայտնեալ նոցա սուրբ
առաքեալն Թովմաս ասաց. Մի՞ մոլորիք, Յիսուս
սուրբն և կենդանին վաղվազակի արասցէ³ զօգնա-
կանութիւն ձեզ: Եւ Մշգեհ և Քարիսիոս տեսեալ թէ
ոչ հաւանեցան նոցա Միգդոնա և Տերտիա, թոյլ եւ
տուն նոցա կալ ըստ կամաց իւրեանց: Ժողովէին
այնուհետեւ եղբարքն միաբան ամենեքեան յաւելիալք
և հաստատեալք⁴ ի բանն Տեառն և ցնծացեալք⁵
ի շնորհս Հոգւոյն սրբոյ: Իսկ առաքեալն ի հրաժա-
րելն իւրում⁶, զՍիփորա ձեռնադրեաց երէց և զՎի-
թան սարկաւազ, յորժամ ել ի լեառնն մեռանի:
Իսկ Տէրն օգնէր⁷ նոցա և յաւելոյր ի հաւատս
նոցա⁸:

Դէպ եղև ոչ⁹ յետ բազում ինչ ժամանակաց,
զի մի ոմն ի մանկանցն Մշգեհի հարկանէր ի դիւէ,
և ոչ ոք կարէր բժշկել զնա, զի յոյժ զժնդակ էր
դէն: Զմտաւ ած Թագաւորն Մշգեհ և ասաց. Եր-
թայց բացից¹⁰ զգերեզման առաքելոյն Աստուծոյ, և

1. Ա. օր. Քուրիսոն:

2. Ա. օր. եւ եղաւ ոչ հաւա-
նեցան կամաց եղաւ: Բ. օր.
եւ եղաւ ոչ հաւանեին եղաւ:

3. Ա. օր. հասցէ ձեզ յօգնա-
կանութիւն: Բ. օր. առա-
քեաց զօգնութիւն իւր զան-
երեւոյր եւ պահեցէ զձեզ:

4. Ա. օր. հաւատացեալքն:

5. Ա. օր. յաւելու լինեին:

6. Ա. և Բ. օր. ի վճարելն
իւրում յաշխարհս:

7. Ա. օր. օգնեաց: Բ. օր.
օգնական էր:

8. Ա. օր. յաւելու եւ մեռնե-
տու լինէր եղաւ: Բ. օր. օր
ըստ օրէ:

9. Ա. և Բ. օր. չունին ոչ:

10. Ա. օր. երբայք բացէք:

առեալ ոսկր մի զնորա, կախեցից ¹ որդւոյ իմոյ և բշչեցի. և երթայր այնուհետև կատարել զմտաւածեալն ²: Իսկ առաքեալն թովմաս ³ ասաց ցնա. ի կենդանիս ոչ հաւատացեր, ի մեռեալս հաւատամս. այլ սակայն մի երկնչիր. գթայ ի քեզ և ողորմի Տէր Յիսուս Քրիստոս վասն բազում գթութեանն ⁴: Եւ ելեալ նորա ի լեռոնն և բացեալ զգերեզմանն, ոչ եգիտ անդ ոսկր, զի ոմն յեղբարցն գողացաւ զնշխարս երանելոյն և տարաւ ի Միջագետս: Այլ ի տեղւոյ անտի շիրմէն յորում ոսկերք առաքելոյն կային, հող առեալ արկ զորդւովն իւրով, և ասաց. Հաւատամ ի քեզ Յիսուս այժմ՝ յորժամ թողցէ ⁵ զսա այսն որ յամենայն ժամ խռովէ զմարդիկ, զի մի տեսցեն զքեզ: Եւ իբրև կախեաց զհողն ⁶ մանկանն, ողջ եղև պատանեակն: Ժողովէր ⁷ այնուհետև ընդ եղբարս Մշգեհ թագաւոր, խոնարհեցուցանէր զգլուխ իւր ընդ ձեռամբ Սիփորայ: Եւ ասէ Սիփոր ցեղբարսն. Աղօթս արարէք ի վերայ Մշգեհի զի ընկալցի Յիսուսէ Քրիստոսէ զգթութիւն ⁸, և անոխակալ լիցի առ նա: Եւ այնուհետև միաբան ուրախ լինէին և աղօթս առնէին վասն նորա ⁹. Իսկ մարդասէրն Քրիստոս թագաւորն թագաւորաց և Տէրն տերանց, ետ Մշգեհի զկենարար զյոյս իւր, և ժողովէր ընդ բազմութիւն հաւատացելոցն, փառաւորելով զշայր և զՈրդի և Կսուրբ Հոգին, որում զօրութիւն և մեծվայելութիւն յաւիտեանս յաւիտեանից :

1. Ա. օր. յաւելու ի պարանոց: Բ. օր. կապեցից:

2. Բ. օր. զմտածեալսն:

3. Ա. օր. երեւեալ նմա: Բ. օր. ի տեսլեանն:

4. Ա. օր. վասն իւրոյ մարդասիրտքեանն եւ բազում քաղցրութեանն: Բ. օր. վասն

բազում ողորմութեան իւրոյ եւ քաղցրութեան:

5. Ա. և Բ. օր. երոզ զիս այն:

6. Ա. օր. յաւելու ի պարանոց:

7. Ա. օր. մտաւեր:

8. Ա. օր. զողորմութիւն: Բ. օր. զբողութիւն:

9. Ա. օր. յաւելու եւ նաւասաց ի Տէր եւ մկրտեցաւ:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՍՈՒՐԲ ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ ԹՈՒՄԱՅԻ

Ի ժամանակին յայնմիկ էին ի միասին առաքելալքն Տեառն յԵրուսաղէմ, Պետրոս և Յովհաննէս, Անդրէաս և Փիլիպպոս, Բարթողոմէոս և Մատթէոս, Թովմաս և Յակովբոս, Սիմոն և Յուդա յակորեան, զի հոգասցեն վասն աշխարհիս և քարոզեսցեն զբանն Աստուծոյ յաշխարհ. և վիճակս արկին ընդ միմեանս որպէս և հասցէ նոցա քարոզել զՅիսուս Քրիստոս:

Եհաս վիճակ թովմայի յուդայեանց, որ անուանեցաւ երկուորեակ, երթալ ի Հնդիկս, և նա ոչ կամէր, այլ ասէր՝ ոչ կարեմ համբերել տօթոյ երկրին. վասն զի հիւանդ եմ, և ես եմ այր եբրայեցի, զիսմբդ կարեմ զլսելիս նոցա հաճել:

Եւ մինչդեռ զայս խորհէր և խօսէր թովմաս, յայտնեցաւ նմա Յիսուս և ասէ ցնա. Մի՛ երկնչիր թովմաս, զի շնորհք իմ ընդ քեզ եկեսցեն: Եւ նա ասէ. Այլ ուր և կամիս առաքեա զիս Տէր, ի Հնդիկս մի առաքեր: Եւ մինչդեռ խորհէր, պատահեաց Յիսուս առն մի վաճառականի, որ եկեալ էր ի Հնդկաց և անուն նորա Աբենէս. յղեալ էր զնա Գունդիփորա Թագաւորին Հնդկաց և պատուիրեալ էր վասն հիւսան և քարակոփ ճարտարաց: Եւ ետես զնա Յիսուս ի հեռաստանէ, ասէ. Զի՞նչ խնդրես, միթէ հի՛ւան պիտոյ է քեզ: Եւ նա ասէ. Այո Տէր: Ասէ Յիսուս. Ես ունիմ ծառայ մի, գիտէ բաղում ճարտարութիւն. և եցոյց նմա զթովմաս ի հեռաստանէ: Այն է, ասէ, երթ կալ զնա և միաբանեա. և երեսուն դահեկանի վաճառեաց զնա: Եւ գրեաց նմա գիր Յիսուս այսպէս. Յիսուս Նազովրեցի որդի

Յովսեփայ ի գեղջէ Բեթղահեմէ ի Հրէաստանէ , վաճառեցի զթովմաս ծառայ իմ առն Աբենեսի վաճառականի, մի ոք դորա վտարող եղիցի, Գունդիփորոյ Հնդկաց թագաւորին: Եւ առի ի զմանէ երեսուն դահեկան: Եւ ձեռնագրեալ ի գիրն Պատրոսի և Յակովբայ: Եւ չոգաւ և կալաւ զնա Աբենէս և ածառ Յիսուս, և ասէ ցՅիսուս. Սա՞ է ծառայն քո: Ասէ Յիսուս. Դա է: Եւ դարձեալ ասէ ցթովմաս. Դա՞ է աւերն քո: Ասէ թովմաս. Դա է Տէրն իմ: Եւ ասէ ցթովմաս. Գնոց գնեցի զքեզ: Իսկ նա լուռ և եթ կայր, և առ տարաւ զնա ի վանս իւր:

Եւ ի մէջ գիշերին յարուցեալ թովմաս կայր յաղօթս առ Տէր և ասէր. Ուր և կամիս առաքեալ զիս, ի Հնդիկս մի առաքեալ զիս, Տէր իմ: Եւ իբրև առաւօտ եղև, սկսաւ վաճառականն տանել զկարասին իւր ի նաւն, զի նաւեսցէ ի Հնդիկս. և զնաջին ի միասին:

Եւ մինչդեռ նստէին ի նաւի անդ, սկսաւ Հարցանել ցթովմաս Աբենէս և ասէ. Զի՞նչ ճարտարութիւն գիտես: Պատասխանի ետ թովմաս և ասէ. Գիտեմ ես արօր առնել և մահիճս և տաճարս շինել և նաւս ուղղել և սիւնս խոյակաւորս կանգնել և տաճարս արժանի թագաւորաց: Եւ ասէ ցնա Աբենէս. Զայդպիսի ճարտարս խնդրէ թագաւորն իմ. և ուրախ եղև վաճառականն իբրև լուաւ զայս. և երթայր լի փառօք և գոհութեամբ:

Եւ իբրև մերձեցան ի քաղաք մի որում անուն էր Սենքրոք՝ մօտ ի Հնդիկս, լուան ձայն երգոց ուրախութեան: Ասէ թովմաս ցվաճառականն. Զի՞նչ է այս ձայն: Եւ ասեն ոմանք ցնոսա. Թագաւորին զուտոր մի էր, ետ զնա առն. այն ձայն է ուրախութեան. և պատուիրակս առաքեաց ընդ ամենայն իշխանութիւնս իւր, գալ ամենեցուն ի Հարսանիսն, մեծի և փոքու, մեծատան և աղքատի, օտարի և ընտանեոյ, և մի ոք վրիպեացի ի Հարսանեաց թագաւորին:

Ասէ Արեւնէս ցթովմաս. եկ և մեք երթիցուք ի Հարսանիս թագաւորին, գուցէ լուիցէ թագաւորն և ցասումն Հասուցանիցէ մեզ, մանաւանդ զի օտարք եմք. և չոգան ի Հարսանիսն: Իսկ թումաս ի մէջ բաղմականացն էր բազմեալ, և աչք ամենեցուն ի նա հայէին իբրև յօտար. իսկ Արեւնէս ի միւս կողմն կայր: Եւ ճաշակեցին ամենեքին, իսկ թումաս ոչ ճաշակէր ամենեին. և որք կային ընդ նմա, ասէին. Դու զի՞ եկիր այսր, զի ոչ ինչ ճաշակես:

Իսկ թումաս ասէ ցնոսա. Ես մեծ ևս քան զուսեյոյ իրս եկեալ եմ այսր, զի զկամս թագաւորին կատարեսցուք: Քանզի հրաւիրակքն պատուիրելով պատուիրեցին, զի որ լուիցէ և ոչ եկեսցէ, չար պատիժս կրեսցէ: Եւ ճաշակեցին և ուրախ եղին, պսակս առին և իւրս բերին, ետուն և թումայի: Իսկ սըրբոյն առեալ զիւղն էօծ զգլուխն և զսիրտն և եհար յականջն. և զպսակն եղ ի վերայ բարձին, և ի ձեռինն ունէր ոստս ձիթենոյ: Եւ փողայրն շրջէր ի մէջ բաղմականացն, և զիպեցաւ փողայրն եբրայեցի, և ասէր փողովն յունկն թումայի. Երանի ուր դու իցես, և երանի ուր դու երթալոց ես: Իսկ թումաս լուռ և եթ կայր: Մի ոմն ի մատուռակացն յարուցեալ ի սակարանից անտի, ած ապտակ ի ծնօտն թումայի: Իսկ թումաս ասէ. Աստուած իմ թողցէ քեզ յայսմ աշխարհիս. այլ այսօր ցուցցէ ի քեզ մեծ սքանչելիս առաջի բազմութեանս. և տեսցեն երախտնեղ բերել զձեռն քո շան՝ ի մէջ մարդկանդ:

Զայս առաջեալ թումայի, եկն թագաւորն, և արար խրախութիւն ի մէջ նոցա. և օրհնեաց զհարսն և զփեսայն, և եղև զրաւ և գնացին մարդիկն. և մնացին հարսնն և փեսայն միայն: Եւ մատեաւ թումաս և օրհնեաց զհարսնն և զփեսայն, և եղև ուրախութիւն մեծ թագաւորին և ամենայն գրան արքանի:

Եւ յետ այսորիկ ժողովեցան բաղմութիւնն ի ճաշ: Իսկ թումաս նստէր լուռ և սղօթէր ի սրտի իւրում: Իսկ մատուռակն որ ած ապտակ թումայի,

ջուրն սպառեցաւ, և նա չոգաւ յալբիւրն զջրոյ, և պատահեալ նմա առիւծ և գէշ գէշ պատահեաց զնա, և զաջ բազուկ նորա հանդերձ արմկաւն երեր շուն մի ի մէջ բազմականացն: Իբրեւ տեսին զայն, զարմացումն կալաւ զամենեսին, և ասեն. Ո՞վ իցէ սա. և ոմանք ծանեան զմատանի նորա և ասեն. Այս այր ապտակ էա՞ծ դմա, և դա այսպէս ասաց ցդա:

Եւ եկն թագաւորն և նստաւ առ ոսա նորա. և լսէր ի նմանէ զբան օրհնութեանց նորա, և ասէր. Այս այր կամ աստուած է և կամ առաքեալ է նորա:

Եւ փողայրն ասէր. Ես լուայ զի ասէր ցմաւ արեւուակն, եթէ պակասիցէ ի սակարանիցդ, և երթիցես զջրոյ և պատահիցէ քեզ առիւծ և սպանցէ զքեզ, և եղև այդպէս: Եւ ասէ թագաւորն. Եվ ընդ իս և օրհնեալ զգուստր իմ, զի միամօր է ինձ: Եւ եմուտ թումաս յառագաստն, և սկսաւ օրհնել զհարսնն և զփեսայն և ասէ. Տէր Աստուած օրհնեսցէ զձեզ և առաջնորդեսցէ ձեզ ի խաղաղութենէ ի խաղաղութիւն: Տէր Աստուած եղիցի ձեզ յոյս և ապաւէն և փրկիչ հոգւոց և բժիշկ մարմնոց, որ կենդանացոյց զաշխարհս, և փրկեաց զնեզեալս: Եւ հրամայեաց թագաւորն գնալ փեսաւիրացն, և իջուցին զառագաստն, և դուրք սենեկին փակեցան: Եւ տեսեալ փեսային ի նմանութիւն թումայի, զի նստէր առ սնարս նորա, և ասէ. Ո՞չ դու քան զամենեսին վաղ ելեր: Եւ Տէր ասէ. Ոչ եմ ես նա, այլ եղբայր եմ նորա: Եւ յայտնեցաւ Տէր Յիսուս Քրիստոս, և սկսաւ ուսուցանել զնոսա և ասէ. Յիշելի լիցի ձեզ բանն թումայի, զոր խօսեցաւ ընդ ձեզ, և ում յանձն արար՝ ծոնեայք դուք զնա. քանզի կեանք աշխարհիս՝ առժամանակ մի է, և կեանք յաւիտենական՝ անանց. զգոյշ կացէք զի մի անկանիցիք ի փորձութիւնս երկրաւորս. և յօժարութեամբ լուան հարսնն և փեսայն:

Եւ իբրեւ եղև առաւօտ, եկն թագաւորն և պատրաստեաց սեղսն. և չոգաւ թագաւորն և եմուտ

առ հարանն և փեսայն և եգիտ զնոսս ուրոյն ի մահիճան, և զերեսս նոցա յոյժ ուրախալիցս: Եւ ասէ մայր նոցա. Զիսորդ այդպէս կայք, իբրեւ զբազմաժամանակեայ կացեալք ընդ միմեանս: Պատասխանի ետ կոյսն և ասէ. Արդ՝ բն ասեմ քեզ, բազում սէր ունիմք մեք առ միմեանս, և աղաչեմք զԱստուած զի ի յոյս և ի սէր վճարեսցուք մեք, զի արժանի լիցուք միմեանց: Արդ պատմեմք ձեզ, որ յայսմ գիշերիս զարմանալիս տեսաք մեք. զոր ածերն օրհնել զմեզ, նա օրհնեաց զմեզ, և եղև օրհնութիւն նորա մեզ իբրեւ զոյս և փր'ութիւն: Եւ ի բաց արար ի մէջ զխորհուրդ պղծութեան, և զցանկութիւնս երկրաւորս, և ետ մեզ զուրախութիւնս և զկեանս և զոյս. և արժանի արար զմեզ անմահութեան կենացն և սերմանեաց ի մեզ զբանն կենաց: Եւ իբրեւ լուաւ թագաւորն խոսվեցաւ յոյժ, և հրամայեաց խնդիր ելանել սրբոյն թումայի, և ասէ. Եթէ գտանիցէք, ածէք առ իս, զի տարայ զնա օրհնել և նա ատելութիւն արկ ի մէջ նոցա:

Եւ շրջեցան ընդ ամենայն գաւառսն և ոչ գտին զթովմաս, զի գնաց անտի:

Յայնժամ եմուտ թովմաս ի Հնդկիս ընդ Արեւնու վաճառականի. չոգաւ Արենէս յողջոյն Գունդիփորայ թագաւորին Հնդկաց, եւ տարաւ ընդ իւր զհիւսն, վասն որոյ պատուիրեալ էր թագաւորին: Եւ իբրեւ ասաց նմա, ուրախ եղև թագաւորն, և հրամայեաց ածել ղնա ի ներքս: Եւ իբրեւ ետես, ասէ ցնա թագաւորն. Զի՞նչ ճարտարութիւն գիտես: Ասէ թովմաս. Կիտեմ հիւսնութիւն և քարակոփութիւն, և եմ աշակերտ շինողի, և որդի է նա հիւսան: Թագաւորն ասէ. Փայտ գիտե՞ս կոփել: Ասէ թովմաս. Փայտ և քար և զամենայն ինչ զոր կամիս: Ասէ թագաւորն. Շինե՞ս ինձ ապարանս: Ասէ թովմաս. Շինեմ, զի վասն այդր իսկ եկեալ եմ: Եւ էառ թագաւորն զթովմաս և հՀան գնա արտաքոյ քաղաքին ուր հաճեայն էր շինել զապարանսն. և

տարաւ զնա ի տեղի մի, և ասէ ցնա. Բարի՞ է աստ արկանել հիմն: Եւ ասէ թովմաս բարի է, և ջուր բազում ունի: Ասէ թագաւորն. Աղէ՛, սկիզբն արա շինելոյ: Թովմաս ասէ. Յայսմ ժամանակի ոչ կարեմք շինել, վասն զի տապ խորշակի է ամարայնոյ: Թագաւորն ասէ. Ամենայն մարդ յամարայնի շինէ, և զու ասես եթէ բարւոք է ի ձմերանի շինուած առնել: Եւ թովմաս ասէ. Ո՞րպէս պարտ իցէ առնել: Թագաւորն ասէ. Որպէս և կամիս. բայց այժմ հիմն արկ եթէ որպէս առնես, զի տեսից: Եւ սուրբն թովմաս լարագիր արար գտեղին, և եթող պատուհանս լուսանցոյցս ընդ արեւելս և ընդ արեւմուտս, հովաբերս և հովաշունչս: Ասէ թագաւորն. Արդարեւ ասեմ քեզ, ճարտար ես զու որպէս ես կամէի. և ետ նմա գանձ ի ծախս շինուածոյն և ինքն չուեաց յայլ կողմ աշխարհին:

Եւ առեալ թովմայի զգանձն բաշխէր օր ըստ օրէ աղքատաց: Եւ յետ բազում ժամանակաց առաքեաց թագաւորն առ թովմաս թուղթ և ասէ. Գրեա առ իս վասն շինուածոյդ թէ յինչ չափու է: Իսկ թովմաս ասէ. Ապարանքս քաջ քաջ շինեցաւ, այլ թոշակս պակասեաց: Եւ թագաւորն ետ տանել դաշեկանս բիւրս երկուս, և գրեաց եթէ գալոց եմ, պատրաստեցէք զտաճարդ: Իսկ սուրբ թովմաս սկսաւ կալ յաղօթս և ասէր. Աստուած, գոհանամ զքէն զի մեռար և զբազումս կեցուցեր. և վաճառեցեր զիս և զբազումս գնեցեր ինեւ: Եւ ոչ դարէր ուսուցանել, և ասէր ցաղքատսն. Զի Տէր իմ տեսչութեամբն իւրով արար ձեզ նմա միայն երկիրպագանել, զի նա միայն է կերակրիչ և տեսուչ որբոց և այրեաց, աղքատաց և տառապելոց:

Եւ յետ սակաւ աւուրց եկն թագաւորն ի քաղաքն, և եհարց ցմտերիմս վասն շինուածոյն, եթէ յինչ չափոյ է: Եւ ասեն ցթագաւորն. Ապարանս ոչ շինեաց և ոչ գիտեմք թէ ինչ զոսկին արար. և շրջի ընդ գեօղս և ընդ քաղաքս և տայ աղքատաց. այլ թէ յինչ տայ ոչ գիտեմք. և ուսուցանէ նոր իմն

Աստուած, և բժշկէ զհիւանդս, և զդեւս հալածէ, և զմեռեալս յարուցանէ, ևս և այլ սքանչելիս առնէ. և ոմանք կարծեն զնմանէ եթէ ոմն է նա. և ինքն ուտէ հաց չոր և ըմպէ ջուր հով, և զգենու հանդերձս անպիտանս և ոչ ինչ առնու յովմեքէ: Զայս իբրեւ լուաւ թագաւորն, հրամայեաց ածել զթովմաս. և սկսաւ ծափ զծափի հարկանել և զգլուխն շարժէր: Եւ ածին զթովմաս, ընդ նմա և զվաճառականն: Ասէ թագաւորն. Շինեցե՛ր զտաճարն: Թովմաս ասէ. Շինեցի: Թագաւորն ասէ. Ե՞րբ տեսանեմ զնա: Թովմաս ասէ. Յայսմ ի ժամանակիս ոչ կարես տեսանել զնա, այլ յորժամ հրաժարես յաշխարհէս, ապա տեսանես զնա: Իսկ թագաւորն յոյժ տրտմեցաւ և հրամայեաց կապել զվաճառականն և զթովմաս և զնել ի բանտի: Իսկ սուրբն թովմաս զուարճալից բերկրանօք կայր ի բանտին, և ասէր ցվաճառականն. Մի՛ երկնչիր այլ միայն հաւատա յԱստուած. և եթէ մեռանիմք՝ ազատիմք ի հոգոց աշխարհիս. զի վասն Աստուծոյ տանջեն զմեզ: Իսկ թագաւորն ի խորհուրդ կոչեալ զաւագս դրան իւրոյ, և ասէ ցնոսա. Զի՞նչ արժան է առնել զնոսա: Ոմանք ասէին, ի հուր արժան է այրել զդոսա, և ոմանք ասէին, կորստեան արժանի են. և թագաւորն յօժարեցաւ ի հուր այրել զնոսա:

Իսկ եղբայր թագաւորին հիւանդ կայր ախտացեալ մինչեւ ի մահ. և էր նա տրտում ընդ իրան, քանզի յոյս նորա ի յինչս երկրիս էր: Կոչեաց նա զթագաւորն և ասէ. Տուն իմ և որդիք իմ քեզ յանձն եղիցին և ամենայն ինչք իմ քեզ լիցին, և յոյժ տրտմեալ եմ վասն կախարդին այն որ խաբեաց զմեզ և ոչ շինեաց զապարանսն. որդ աղաչեմ զքեզ, տէր իմ արքայ, զի շարամահ արատցես զնա և հանգուցես զհոգի իմ: Պատասխանի ետ թագաւորն և ասէ. Զայդ եւ ես խորհեալ եմ, եթէ սրով մահուամբ կորուսից զնա: Եւ զայս ստացեալ եղբայր թագաւորին, և ինքն վախճանեցաւ: Եւ թագաւորն ի սուգ եմուտ վասն նո-

րա, զի յոյժ սիրէր զնա. և խորհէր չթաղել զնա առ սէր իւր:

Եւ առ հրեշտակն պհոգի նորա և տարաւ առ Աստուած յերկինս, և ցուցանէր նմա զտեղիս չարեաց և բարեաց: Եցոյց նմա զապարանս եղբոր իւրոյ զոր շինեաց նմա թովմաս առաքեալն. և սկսաւ աղաչել զհրեշտակսն և ասել. Աղաչեմ զձեզ, տեարք իմ, տուք ինձ աստ տուն մի առ եղբորս իմում: Ասեն հրեշտակքն. Չէ հնար քեզ աստ տեղի առնուլ, զի եղբոր քո է այս ամենայն բարութիւնքս, զոր արար նմա թովմաս: Եւ սկսաւ աղաչել զհրեշտակսն և ասել. Ողորմեցարուք ինձ վարանեցելոյս և դարձուցէք զիս, զի և ես շինեցիք ինձ ապարանս, և պատմեցիք եղբոր իմոյ վասն հանգստեան նորա: Իսկ Տէր վասն բազում ողորմութեան և մարդասիրութեան իւրոյ, հրամայեաց դարձուցանել զհոգի նորա ի կենդանութիւն, եւ եզել նոյնպէս կենդանի, և յարեաւ նստաւ ի մահիճան, և ասէ ցժառույս իւր. Կոչեցէք զՏէր իմ արքայ:

Եւ պատմեցաւ արքայի, եթէ եղբայրն քո կենդանացաւ: Եւ փառս ետ Աստուծոյ, եւ յարեաւ փութապէս եւ եկն առ եղբայր իւր, և բազումք ընդ նմա. և մտին տեսին զմեռեալն կենդանի, և զարմացան. եւ այս եզել նշանակ յարութեան: Եւ սկսաւ խօսել յարուցեալն ընդ եղբոր իւրում և ասէ. Աղաչեմ զքեզ տէր իմ և երգմնեցուցանեմ, եթէ զոր ինչ խնդրեցիք ի քէն տուցես ինձ: Ասէ թագաւորն. Եթէ զարքայութիւնս իմ խնդրեսցես տաց քեզ: Յայնժամ ասէ ցթագաւորն. Զապարանսն զոր շինեաց քեզ թովմաս, տուր ինձ գնոյ: Ասէ ցնա թագաւորն. Զապարանսն զայն ես վաճառել ոչ կարեմ. և տեսե՛ր, ե՞ն իմ անդ ապարանս: Ասէ ցնա. Են և բարիոք են: Ասէ թագաւորն. Եւ դու եթէ կամիս և հաճոյ է քեզ, աւասիկ է ճարտարն, տուր նմա շինել զինչ և կամիս, զի այժմ լաւագոյն շինէ քան զայն: Եւ ելեալ թագաւորն

ւորն և զնացին ի բանտն. և հրամայեաց կոչել զԹովմաս և զվաճառականն և զամենայն կալանաւորսն որ էին ընդ նմա ի բանտին. և անկեալ յոտս սրբոյն Թովմայի, և ասէ ցնա. Աղաչեմ՝ զքեզ տէր իմ, զի աղաչեացես զՏէր Աստուած քո, զի Թողութիւն արասցէ մեղաց իմոց զոր մեղայ առ քեզ. և արժանի եղէց պաշտել զԱստուած երկնից՝ զոր դու պաշտես, և արժանաւորեացէ զիս բնակիլ ի տաճարն զոր դու շինեցեր. և կայր ի գուճս առաջի սրբոյն Թովմայի և ասէր. Խնդրեմ ի քէն ծառայ Աստուծոյ, աղօթս արա վասն իմ զի արժանի եղէց տեսանել զհրեշտակս Աստուծոյ:

Իսկ Թովմաս սկսաւ փառաւորել զԱստուած և ասէ. Օրհնեմ զքեզ Քրիստոս Աստուած, զի դու միայն ես ճշմարիտ Աստուած և ոչ գոյ նման քեզ. որ դու միայն ես գիտալ գաղտնեաց մարդկան. և դու միայն ես ողորմած առ որդիս մարդկան. և նոքա մոռացան զքեզ վասն մոլորութեան իւրեանց և դու ոչ անտես արարեր զնոսս ի սպառ: Եւ այժմ ընկալ Տէր զԹագաւորս և զեղբայր նորա, և տուր սոցա մտանել ի գաւիթս քո սրբութեամբ. սրբեա զնոսս և օծ իւզով քով սրբով, լուս զնոսս և ջրն. ջեա յաղտոյ պղծութենէ մեղաց, պահեա զսոսս ի գայլոյն յափշտակութենէ, հովուեա զսոսս քո հովութեամբդ, արբո սոցա յաղբերէ բումմէ զջուր կենդանութեան զի մի պղտորեացին խորհուրդք սոցա. զի զքեզ, Տէր, աղաչեն և ի քէն խնդրեն զի ծառայք քո եղիցին սոքա. շնորհեա սոցա և զուրախութիւն քո զի Հաստատեացին խորհուրդք սոցա ի քո տէրութիւնդ, և առցեն զշնորհս սրբութեան քո Տէր:

Զայս խնդրուածս արար Թովմաս վասն Թագաւորին և եղբօր նորա, զի առցեն նոքա զքրիստոսական մկրտութիւնն: Եւ ասեն նոքա ցԹովմաս. Տուր մեզ զլոյսն անմահութեան, և առցուք զփրկութիւն ոգւոց մերոց, և նշանակեա զմեզ յԱստուածն քո՝ զոր դու մեզ քարոզես. զի ի դրոշմանէ իւրմէ ծանիցէ զոչխարս իւր և ոչխարքն զիւրեանց հովին:

Իսկ թովմաս ուրախ էր և ցնծայր զի ընկերս եգիտ քարոզութեամբ բանին կենաց. և հրամայեաց թագաւորին զեօթն օր չլուցանել բաղանիս. և յետ եօթն աւուրն առ թովմաս զթագաւորն և զեղբայր նորա եւ եմուտ ի սենեակ թագաւորին, և հրամայեաց լուցանել ճրագունս, և նստէին թովմաս և թագաւորն և եղբայր նորա, և այլ եւս աւագք դրան նորա:

Եւ եկն եմուտ Յիսուս առ նոսա և ասէ. Ողջոյն ընդ ձեզ եղբարք. զձայն նորա ամենեքեան լուան, բայց զնա ոչ կարացին տեսանել, թէ ո՞վ իցէ, քանզի չև էին մկրտեալ: Յարեաւ թովմաս և ետ բերել կոնք մի ոսկի, և ետ արկանել ջուր և ձէթ և օրհնեաց զնոսա թովմաս. և եղ զձեռն իւր ի վերայ գլխոյ թագաւորին և ասէ. Յանուն Տեառն Յիսուսի Քրիստոսի եկեսցէ զօրութիւն բարձրելոյն ի վերայ ձեր, և եկեսցեն հրեշտակքն Աստուծոյ առ ձեզ, եկեսցէ ի վերայ ձեր երեք խորհուրդք բարձրելոյն, եկեսցէ ի վերայ ձեր հոգի խաղաղութեան: Եւ ասէ ցնոսա. Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս առ հաց և ետ որդւոց մարդկան, կերան և ուրախ եղեն յոյժ. և ես տամ ձեզ զհացս զայս, առէք կերայք. և առին ի սրբոյն և կերան:

Յետ այսորիկ չոգաւ թովմաս և ննջեաց ի տան միում. և եկն եկաց Յիսուս ի սնարս նորա, և ասէ ցնա երիցս. Թովմաս, Թովմաս, Թովմաս, արի՛ առաւօտ է: Եւ յարեաւ Թովմաս և սկսաւ պաշտել ըստ սովորութեանն իւրում: Եւ ասէ ցնա Յիսուս. Իրթ դու յարեալս կոյս երեք վտաւանաւ ի բացեայ և ցուցից քեզ զփառս իմ, զի բազումք ունին հաւատալ յիս քեւ հանդերձ: Եւ յարեաւ Թովմաս ի քնոյն և պատմեաց եղբարցն որ ընդ նմա էին՝ զսեպիւն. և ասէ ցնոսա. Որդեակք իմ, Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս կամի այսօր գործ իմն գործել, այլ յաղօթս կացէք զի մի խափան ինչ լինիցի մեզ. զի որպէս յամենայն ժամ ցուցանէր առ մեզ զգութ իւր, նոյնպէս այժմ ցուցցէ առ մեզ զփառս իւր:

Եւ զայս ասացեալ եղ զձեռն իւր ի վերայ նոցա և ասէ. Աստուած շնորհեացէ ձեզ ողորմութիւն, և արժանի արասցէ զձեզ մտանել յառազատսն լուսոյ, և նոքա ընդ օրհնելն՝ ամէն, ասացին:

Եւ մինչդեռ սուրբն զայս ասէր, եկն այր մի, Սոփորոն անուէն, այր ճոխ ի տան արքունի և ստրատելատ, այսինքն ամենապետ. եկն անկաւ առ ոտս սրբոյն և ասէ ցնա. Լսելով լուեալ եմ ես վասն սրբութեանդ քո. և զոր ինչ առնես՝ վարձս յուսեմքէ ոչ առնուս. և զոր առնուս՝ աղքատաց բաշխես. և եթէ վարձ առնուս՝ տամ քեզ ոսկի և արծաթ որչափ և կամիս. զի քո սրբութիւնդ գիտակ է, որ թագաւորն առանց իմ ոչինչ առնէ, և մեծ եմ ի դրան նորա, և ոչ գոյ նման ինձ յերկրիս Հնդկաց, և ոչ յիշեմ եթէ մեղայ ումեք ի վերայ երկրի, և որ ինչ ինձ իրք պատահեցին ասեմ տեսնող իմոյ:

Հարսանիս ունէի դատիր իմոյ, և էր ինձ միամօր, որպէս բնութիւնս մարդկան խնդրէ, և ես զկանանց փորձութիւն ոչ գիտէի, և արարի նմա Հարսանիս ի քաղաքին իմում, և իբրեւ կատարեցի զՀարսանիսն, քանզի ամենեքին բարեկամք իմ էին որ եկեալ էին ի Հարսանիսն, յուղարկեցի զնոսա ընդ աղջկանն, և երթային բազումք յիւրեանց կամաց, առ ի Հաճել զմիտս իմ, և իբրեւ հղեւ երեկոյ, ժամ եղեւ նոցա դառնալոյ. առաքեցի ընդ առաջ նոցա երգիչս սպասուորս և ես սպասէի եթէ երբ եկեացին: Եւ մինչդեռ ակն ունէաք խաղաղութեան, եկին ոմանք ճչելով և կանչելով և պատահալ զպատմութեանս իւրեանց և ասեն. Տեսաք այր մի և ծառայք իւր ընդ նմա, և նա մարտնչէր առ կին քո և ծառայք նորա առ դուստրն քո, և բազումք ի նոցանէն փախեան, և մեք սուր Հանաք և յարձակեցաք ի վերայ նոցա և մեր սուրբն յերկիր անկան: Ձայս իբրեւ լուսոյ ես, անկայ ի վերայ երեսաց իմոց և լացի դառնապէս: Արդ զայս եկի աղաչել զսրբութիւնդ քո, զի արասցես ողորմութիւն ասն իմոյ: Եւ չոգայ ես առ նոսա որ եհան զկին

իմ և զդուստրն, և գտի զնոսա յօգնեալս և պարտեալս, և զծառայան խոցոտեալս, եկի ածի զնոսա, և բազումք ի նոցանէն մեռան:

Ասէ ցիս կինն իմ. Տեսանէի ես այր մի բարձր և զլուխ նորա որպէս շան էր: Եւ դուստր իմ ասէր. Ես տեսանէի պատանեակ մի խարտեալ և աստամունք նորա թուխ իբրեւ զածուխ:

Զայս ամենայն իբրեւ լուսեւ թովմաս ի Սոփորոնէ Հազարապետէ, յոյժ տրտմեցաւ ընդ վիշտս նորա, և ասէ ցհազարապետն. Հաւատաս՞ եթէ բժշկիցէ զնոսա Աստուած: Եւ նա ասէ. Հաւատամ եթէ բժշկին նոքա: Եւ ասէ ցթովմաս. Յոյց ինձ զնա: Եւ ասէ թովմաս. Ոչ ոք կարէ տեսանել զնա մարմնաւոր աչօք. միայն Հաւատա և զոր ինչ խնդրես՝ զըտանես ի նմանէ: Եւ ամբարձ հազարապետն զձեռս իւր յերկինս, և ասէ. Հաւատամ ի քեզ Քրիստոս որդի Աստուծոյ կենդանւոյ. ողորմեա ինձ և տան հօր իմոյ: Եւ ապա հրամայեաց սուրբն թովմաս Քսանթիպեայ սարկաւազի ժողովել զամենայն ժողովուրդն առ ինքն: Եւ իբրեւ եկին, ասէ ցնոսա. Հարք և տեարք և եղբարք, հաստատուն կացէք ի հաւատս ճշմարիտս, և սիրեցէք զՏէր Յիսուս յամենայն սրտէ ձերմէ. և մի նմանէք տանն Իսրայելի որ խոտորեցան և յետս կացին ի մեռանել Մովսիսի հովուին իւրեանց, ահա թողում ձեզ զՔսանթիպեայ սարկաւազ աւաջնորդ և տեսուչ որպէս զիս. զնա ընկալարուք ի սէրն Քրիստոսի, զի ես ոչ եմ ինչ, և ոչ դա, այլ Յիսուս Քրիստոս եղիցի ձեզ պատըս պարան:

Զայս իբրեւ լուսն ժողովուրդն, զաղաղակ բարձին և հող ի զլուխ եղեալ ամենեքեան. իսկ նա մխիթարէր զնոսա, և եղ զձեռն իւր ի վերայ նոցա և օրհնեաց զնոսա. և երթային զհետ նորա բազում արտասուօք, և ասէին ցնա. Աղաչեմք զքեզ, տէր, յիշեալ զմեզ ի խնդրուածս քո, և յանձն արա զմեզ Տեառն Աստուծոյ քում:

Եւ ել նստաւ թովմաս ի կառս հազարապետին և զնացին նոքա ի միտսին: Եւ ասէ թովմաս ցհա-

զարապետն. Եկ նիստ ի կառս: Ասէ Հազարապետն. Աղաչեմ գգեզ, Տէր, արժան է ինձ նստել առ ոստ քո. և այնպէս հետի գնաց Սոփորոն Հազարապետն քառասուն և ութ վտաւան, այսինքն երիս մղոնս և երկու վտաւան. և ստիպեաց թովմաս զհազարապետն և ել նստաւ ընդ նմա ի կառսն. և գնացին ի միասին, և խօսէր ընդ նմա զբանն կենաց: Եւ ջորիքն վաստակեցան ուժգին գնալովն, և Հազարապետն տրտմեցաւ յոյժ և կամէր արձակել զծառայս իւր զջորեաց, քանզի և օրն տարածումեաց: Եւ իբրեւ ետես թովմաս զհազարապետն տրտմեալ, ասէ ցնա. Մի հոգար, միայն հաւատա յԱստուած, և այժմ տեսցես զգլխիդ ի Աստուծոյ: Եւ ետես թովմաս եւ րամակ մի ցիւռ, զի արածէին ի դաշտի անդ. ասէ թովմաս ցհազարապետն. Եթէ հաւատաս ի Յիսուս Քրիստոս, երթ և ասա ցիւռ երամակն, եթէ ասաց թովմաս առաքեալ Որդւոյն Աստուծոյ, եկեսցեն ի ձէնջ չորք՝ զի պիտոյ էք ինձ: Եւ դիմեաց ամենայն երամակն եթէ ո՛ր յառաջ հասանիցէ առ թովմաս. և իբրեւ եկին, երկիր պագին նմա իբրեւ զիօստունս: Եւ ասէ ցնոսա թովմաս. Լծեցարուք ի կառսդ փոխանակ ջորեացդ. և իւրովի մատուցին զպարանոցս իւրեանց, և լծեցան որք հաստատունքն էին. և այլքն՝ ոմանք յաջ և ոմանք յահեակ երթային զկնի: Եւ իբրեւ գնացին եօթանասուն մղոնաւ, ասէ թովմաս. Ձեզ ասեմ որ բացօթեայքդ էք, գնացէք յարօտն ձեր, ոչ էք ինձ պիտոյ, և գնացին ի բաց ի նմանէ:

Եւ (իբրեւ) մերձեցան ի դուռն քաղաքին, ել ամենայն քաղաքն ընդ առաջ Հազարապետին: Ասէ Հազարապետն. Տեսէք զգլխիդ իսդ զի անպատում են գործք սրբոյս: Եհարց թովմաս ցհազարապետն. Ո՞ւր է տուն քո յոր տանիս զմեզ: Եւ նա ասէ. Տէր, դու ինքնին գիտես զտուն իմ:

Եւ իբրեւ էջ ի կառացն, կինն նորա և դուստրն անկանէին առաջի սրբոյն թովմայի: Եւ նա ասէ. Տէր Յիսուս Քրիստոս բժշկեացէ զձեզ, և առժա-

մայն բժշկեցան, և հաւատացին ի Հայր և յՈրդի և ի Հոգին սուրբ. և սկսաւ թովմաս փառաւորել զԱստուած և սաէ. Փառք քեզ Տէր Աստուած մեր որ փառաւոր առնես զԺառայս քո յամենայն ժամ, և յայտնեցեր զսէր քո ի մեզ. զի՞նչ կարասցուք հատուցանել քեզ, զի դու զանձն քո ետուր մեզ, և գնեցեր զմեզ արեամբ քով: Եւ ել համբաւ նորա ընդ ամենայն քաղաքն, և ժողովեցան առ նա բազմութիւն քաղաքին ի լսել զբանն Աստուծոյ. և հաւատացին յաւուր յայնմիկ հոգիք իբրեւ վեց բիւրք. եւ չեւ ևս էր մտեալ թովմաս ի տուն հազարապետին: Յայնժամ սաէ թովմաս ցիշավայրին. Հաս զփոկդ և մուտ ի տունդ, և ասա ցղեւան որ ի տանն իցեն. Ձեզ սաէ թովմաս ծառայն Աստուծոյ, եկայք ելէք արտաքս. զի վասն ձեր եկեալ եմ այսր, զի զձեզ կորուսից և կեցուցից զորդիս մարդկան: Եւ նոքա ոչ լուան նմա: Դարձեալ սաէ ցնոսա իշավայրին. Ձեզ ասեմ ազգք չար և դառնացող, բնակիչք գեհէնի և ծնունդք խաւարի, ձեզ ասեմ որդիք կորստեան, ձ'զ ասեմ անտերունչք և անձնակամք. զինչ ասեմ վասն ձերոյ կորստեան, չեն բաւական ստել, բազում բանք են վասն ձերոյ կորստեան. զայս ձեզ ասեմ դեք և որդւոց ձերոց. վասն ձեր սոռաքեցաւ այսր սուրբն թովմաս, և ես՝ նորա հրամանաւ եկի այսր առ ձեզ, լուարուք ինձ և եկայք ելէք առ տէրն իմ թովմաս: Յայնժամ ասեն դեքն ցիշավայրին. Արդարեւ թովմաս առ դրա՞նն կայ: Ասէ ցիռն. Այո՛ արդարեւ: Ասեն դեքն. Գիտեմք զի գթած է և բազում է ողորմութիւն նորա և նա է ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի: Պատասխանի ետ իշավայրին և սաէ. Եկայք ելէք, զի՞ ընդ բանիւ արկանէք զիս: Եւ վաղվաղակի ելին դեքն: Եւ իբրեւ ետես զնոսա թովմաս սաէ ցնոսա. Ո՛վ ազգ չար և դառնացող որ ոչ ունէիք իշխանութիւն, զիա՞րդ մտէք այսր: Դեքն ասին. Դարձեալ եկիր կորուսանել զմեզ, և կարծեմք այսպէս եթէ ոչ թողուս զմեզ ի վերոյ երկրի կեալ. և սկսան ողաչել զթովմաս և ասեն. Դոմնոս, դարձո՛ զմեզ անդրէն ուր բնակեալ էսք:

մեք. և ի քէն տուր իշխանութիւն մեզ, զի ուր դու կամիս՝ երթամք: Պատասխանի ես թովմաս և ասէ ցնոսա. Հրամայեալ է մեզ Յիսուս Քրիստոս Որդին Աստուծոյ, ոչ տալ թոյլ ձեզ մարտնչել ընդ մարդիկ որք ունին զպատկեր Աստուծոյ: Ասեն դեքն ցթովմաս. Քեզ Հրամայեալ է զաստուածապաշտան ունել, և մեզ Հրամայեալ է Քրիստոս զգործակիցան մեր ունել և որք զկամս մեր կատարեն. քեզ զի՞ փոյթ է վասն պաղտնեաց. զի դու զյայտնիս տեսաւ նես, և մեք զգաղտնիս ունիմք: Եւ մինչդեռ թովմաս խօսէր ընդ նոսա, իշավայրիքն կային ի միասին և ոչ շարժէին, բայց այն որ առ թումասիւ կայր որ և բարբառեցաւ և ասէ ցթովմաս իշավայրին. Զի՞ կաս և ունկն դնես չար ուսմանց դոցա, որ առաքեցար ի Քրիստոսէ կեցուցանել զոգիս մարդկան, դիւանցդ կաս և լսես զի ուսուցանեն քեզ բարի ուսումն, զի՞ յամես ո՞վ առաքեալդ Աստուծոյ և վարդապետ բարի, զի՞ կաս քարոզիչ բարձրելոյն, զի քո Տէրն զամենայն խորհուրդս պիտէ, և զքեզ առաքեաց վասն որդւոց մարդկան. զի՞ կաս խորհըրդակիցդ Քրիստոսի, զի քո Տէրն քաջալերեաց զքեզ և ասաց. Մի երկնչիք, զի ես ընդ ձեզ եմ փրկել զձեզ. և այժմ ոչ թողու զքեզ աստուածութիւն նորա. այլ փառաւորէ զքեզ ի գործս բարիս. դու սկիզբն արա կարդալ առ նա և Յիսուս խօսի ընդ քեզ. զի՞ կաս ո՞վ սքանչելի արդարդ Աստուծոյ, և նշանարարդ Յիսուսի, յայտնեա զգործութիւն Աստուծոյ, որպէս. ասէ Դաւիթ. Յայտնեա զգործութիւնս քո և եկ ի կեցուցանել զմեզ. և արդ սկիզբն արա խօսելոյ և սաստեա դիւացդ, զի Աստուած առաքեաց զքեզ ի կեցուցանել զորդիս մարդկան: Եւ դարձեալ ասէ ցմարդիկն որ կային անդ. Զեզ ասեմ, ես եմ էշ վայրենի որպէս տեսանէք զիս. հաւատացէք ի Տէր Յիսուս Քրիստոս և ի թովմաս առաքեալ նորա. հաւատացէք ճշմարտութեան նորա. հաւատացէք արարչին ձերոյ, հաւատացէք փրկչին ձերոյ, հաւատացէք թովմայի ընտրելոյդ՝ որ յԱստուծոյ առաքեցաւ. զի և դուք

դովաւ եղիցիք ընտրեալք. զի դա եղև և սնաւ և հէաս վարդապետութեան և քարոզութեան բունին Աստուծոյ. սոյնպէս և դուք հասանիցէք կենացն յաւիտենից, և լինիցիք քարոզողք ճշմարտութեան և ստուգութեանն Աստուծոյ. և դարձուցանիցէք զամբարշտութիւնս յաստուածաշտութիւնս և ի Տէր Յիսուս Քրիստոս:

Զայս ամենայն և որ սոցին նմանս խօսեցաւ իշաւայրին. և ամենայն բազմութիւն քաղաքին պըշուցեալ հայէին ընդ նա լի զարմացմամբ և ահիւ ըմբռնեալք:

Յայնժամ ասէ թովմաս. Ո՞ կարէ պատմել զսքանչելիս քո Յիսուս Քրիստոս. և սկսաւ փառաւորել զԱստուած և ասէ. Փառք քեզ Աստուած որ ամենայն գաղտնիք յայտնի են քեզ, զքեզ օրհնեմք և փառաւորեմք Որդի Աստուծոյ, որ վասն մեր խոնարհեցուցեր զաստուածութիւն քո. փառք տաստածութեան քո, որ վասն մեր շարչարեցար և թաղեցար և յարեար յաւուր երրորդի. Փառք յարութեան քո Քրիստոս Աստուած, զի դու եղեր յարութիւն և կեանք ամենայն մահոյ. փառք զալստեան քո յերկնից, զի մեզ ցուցեր ճանապարհս երկնաւորս, և խոստացար մեզ նստիլ ընդ աջմէ Հօր քո. դու ես լոյս խաւարելոց դու ես ճշմարիտ Փրկիչ մեր: Եւ ապա ասէ ցիշաւայրիսն. Եկայք զհետ իմ, և գնացին՝ մինչեւ ելին ընդ դուռն քաղաքին, և ասէ ցնոսա. Երթայք խաղաղութեամբ յարօտն ձեր. և երթային ոտնադրիւ խաղալով և մեծաուրախութեամբ. և զտեղի առ թովմաս թէ ո՛ր երթիցեն. և սկսան արածել, զի այն չորք օր էր զիչին ինչ ճաշակեալ:

Եւ դարձաւ սուրբն թովմաս ի քաղաքն և քարոզէր զբանն Աստուծոյ, և հաստատէր ցնոսա ի հաւատսն. և օրհնէին և փառաւոր առնէին զԱստուած ի վերայ անպատում սքանչելիացն զոր առնէր Տէր ի ձեռն սրբոյն թովմայի. վասն զի ամենասուրբ Երրորդութեանն վայելէ փառք այժմ և միշտ և յաւիտեանս:

Պ Ա Տ Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

ՅԱՂԱԳՍ ԳԻՒՏԻ ՆՇԻԱՐԱՑ ՍՈՒՐԲ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ

Թ Ո Վ Մ Ա Ց Ի

ՈՐ ԵՂԵԻ Ի ԶԵՌՆ ԱՌՆ ԱՅԼԱԶԳՈՅՆ,

ՈՐ¹ ԱՌԵԱԼ Ի ՄԻՋԱԳԵՏԱՑ ԵՐԵՐ² Ի ՀԱՅՍ,

ՈՐՈՎ. ԼՈՒՍԱՌՈՐԻ ԵՐԿԻՐՍ³ ՀԱՅՈՑ

Ի ԶԵՌՆ ԳԱԼՍՏԵԱՆ ՍՈՒՐԲ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ

Եւ եղև յետ համբառնալոյ Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, և զսուրբ Հոգին առաքելոյ յերջանիկ դասս առաքելոցն. զգեղազարդ⁴ և զհրաշալի խորհուրդ ի մէջ առեալ, համագումար գաւառսն վիճակեցին զտիեզերս ամենայն ի միջի⁵ իւրեանց: Եւ ելանէր վիճակն թովմայի⁶ երթալ ի Հնդիկս՝ աշակերտել զնոսա. և նա ոչ կամէր երթալ, այլ յամառեալ պնդէր, և հրաժարեալ յետս կայր ի վիճակէն, և պատճառէր զհեռաւորութիւն⁷ և զծանրութիւն լեզուին և զլեւմութիւն օգոյն, որպէս էր⁸ իւր սովորութիւն, ստուգագործ և ճմարտահաւատ⁹ լինել, որ ոմանց թերահաւատ թուի. որպէս ի¹⁰ յարութեանն Քրիստոսի ստուգեաց, երկրորդելով զերևումն Փրկչին, յետ ութ աւուրն որ եղև

1. Ա. օր. որք:

2. Ա. օր. բերին:

3. Ա. օր. աշխարհս:

4. Ա. օր. զգեղեցկազարդ:

5. Ա. օր. վիճակեցին ի մէջ:

6. Ա. օր. յաւելու առաքելոյ:

7. Ա. օր. յաւելու աշխարհին:

8. Ա. օր. յաւելու իսկ:

9. Ա. օր. հիշատակաւատ:

10. Ա. օր. եւ:

ճշմարտեալ և յայտնեալ ամենեցուն ¹ յարութիւն յարուցելոյն ի մեռելոց. նոյնպէս և այժմ անհաւան եղեալ թուլմաս առաքեալ վիճակացն առաքելոց :

Ապա ի ² վերուստ ի վայր իջեալ Փրկիչն մեր ³, առաքէ զնա ակամայ երթալ ի Հնդկիս, ի ձեռն Աբենեսի ⁴ վաճառականի, վաճառելով զնա որպէս ծառայ շինող ապարանից, որպէս ցուցանէ պատմութիւնն իւր լիակատար, զամենայն սքանչելիսն զոր արար ի ճանապարհին ⁵ ի հարսանիսն, և ի Հնդկիս ⁶, զհիմնարկութիւն ապարանիցն արքային զոր խնդրէին ⁷, զառումն զանձուցն յարքայէն Գնդափառայ՝ ի ծախս շինուածոցն ⁸ ապարանիցն և զապառումն զանձուցն ի պէտս աղքատացն, և զշինումն ապարանիցն ⁹ ի ձեռն աղքատացն, և զմեռանելն եղբորն Գնդափառայ արքային, և զտեսանելն զգեղեցկութիւն ապարանիցն յերկինս, և զյառնելն ի մեռելոց, և զպատմելն զհրաշալի տեսիլս ապարանից, և զհաւատալ թագաւորին յԱստուած, և զմկրտիլն հանդերձ զօրօք և զօրազլիսովք և ընտանեօք իսկ ¹⁰, և ապա ¹¹ զայսոցն զհալածումն, զիծիցն զաստակումն և զհարուածոցն զբժշկութիւն, և յետոյ զհաւատալն Վիժանայ, և զձեռնադրելն ի նմանէ սարկաւազ, և զգիմադարձ լինելն Մշգեհի արքայի, և զչարչարելն իւր իսկ ¹² ի Մշգեհէ, և զմեռանելն իւր ¹³ ի նմանէ: Այս ամենայն գրեալ է լիակատար յիւրեւմ պատմութեան:

1. Ա. օր. որ եղեւ ամենեցուն

ճշմարտեալ եւ յայտնեալ:

2. Ա. օր. վերուստ:

3. Ա. օր. Փրկիչն մերոյ:

4. Ա. օր. Արքանիսի:

5. Ա. օր. չուեի ի ճանապարհին ի հարսանիսն եւ:

6. Ա. օր. յաւելու զիծիցն զաստակումն եւ զհարուածելոցն զբժշկութիւն:

7. Ա. օր. խնդրեմ եւ:

8. Ա. օր. շինուածիւն. չուեի ապարանիցն:

9. Ա. օր. յաւելու յերկինս:

10. Ա. օր. եւ իւր իսկ ընտանեւս:

11. Ա. օր. չուեի եւ ապա... զբժշկութիւն:

12. Ա. օր. յաւելու առաքելոյն:

13. Ա. օր. չուեի իւր:

Այլ յորժամ հՀաս նա ի Հնդիկս, աշակերտեաց իսկ¹ զբազումս, և զոմանս առ իւր իսկ կացոյց : Եւ էր մի ոմն յաշակերտաց անտի² նորա Քանթիկոս անուն, որ ընդ իւր իսկ երթեալ էր ի Հնդիկս, այր բարեպաշտօն և երկիւղած յԱստուծոյ, ազգաւ ասորի, էր³ ի Միջագետաց Ասորոց, և զկնի նորա չրջէր հանապազ, սարկաւազ իսկ ձեռնադրեալ էր ի նմանէ, ուսանէր զբանն կենաց հոգեւոր վարդապետութեան, և ուսուցանէր զբազմութիւն ժողովրդեան : Եւ եղև ի ժամանակի չարչարանաց առաքելոյն թովմայի, և ինքն լինէր չարչարակից արբոյն, ընդ նմին ի բանտ մտանէր և սպասաւորէր նմա, և զամենայն անցս չարչարանաց և զբանդից նեղութեանց, և զհարցափորձ բռնաւորացն և զպտտախանիս առաքելոյն թովմայի, և զնորին մեռանելն⁴ առաքելոյն ի չորից զինուորացն, և զայսահարիւն⁵ որդւոյն Մշգեհի, և զգալն Մըշգեհի ակամայ ի գերեզման առաքելոյն վասն բժշկութեան մանկանն, և զգտանելն զգերեզմանն ունայն և թափուր յամենասուրբ մարմնոյն, և զհաւատալն Մշգեհի արքայի, և առնուլ⁶ զհող գերեզմանին և արկանել զմանկամբն, և զբժշկելն, և զձայնելն առաքելոյն ի թափուր գերեզմանէն առ Մշգեհ արքայ, եթէ կենդանովս չհաւատացեր⁷ կենդանի յարարիչն եղելոց :

Զայս ամենայն երանելի այրս այս պատմեաց մեզ ճշմարտութեամբ, և իւր ի գիշերի առեալ զսուրբ և զպատուական նշխարս երանելի առաքելոյն թովմայի, զնաց փախստեայ յաշխարհէն Հընդկաց, և եկեալ բնակեցաւ ի Միջագետս Ասորոց, ընդ իւր ունելով զգանձն պատուական և զմարգա-

1. Ա. օր. չուէի իսկ :

2. Ա. օր. չուէի անտի :

3. Ա. օր. որ էր :

4. Ա. օր. եւ զմեռանել նորին :

5. Ա. օր. զգիւսահարեայ :

6. Ա. օր. գառնուել :

7. Ա. օր. յԱստուած կենդանի. արդ մեռելովս հաշտտա յարարիչն ամենայն եղելոց :

րիտն լուսափայլ ի զարդ սուրբ եկեղեցւոյ. զհալածիչն դիւաց և զլուսաւորիչն ամենայն տիեզերաց, զնշխարս սուրբ և աստուածամերձ և աստուածամոխ առաքելոյն թովմայի¹. որով լուսաւորեցան Հնդկիք և Ալլուանք և Հայք, գրեթէ բոլոր ամենայն տիեզերք: Քանզի ի ձեռն նորա հաստատեցան² տիեզերք, ի յոյս յարութեան Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ. քանզի սա համարձակեալ արկ զմատունս իւր ի կող կենարարին, զննել զխոցումն տիգին և որոնել զտեղի բեեռացն յարարչագործ ի ձեռնն որով ստեղծ³ զԱդամ և հաստատեցան երկինք և երկիր:

Իսկ երանելի այրս ոյս, զայսպիսի աստուածային դանձ պատուական բերեալ պահէր ի ծածուկ ի տեղւոջ ուրեմն. և ոպասաւորէր ի ծածուկ սուրբ ոսկերացն որպէս վայելէր նորա սրբութեանն: Ապա յետ բազում⁴ ժամանակի փոխի յաշխարհէ բարի խոստովանութեամբ, թողեալ⁵ զնշխարսն հաւատարիմ և սրբասնեալ⁶ քեռն իւր և այլոց կանանց որք ծածկաբար սպասաւորէին սրբոյն. մինչև ի ժամանակս Կոստանդիանոսի բարեպաշտ Թագաւորի, առաջին հաւատացելոյն ի Քրիստոս, ի ձեռն երեւելոյ նշանի խաչին ի յերկնից ի նմանութիւն աստեղաց. և եղև սկիզբն ամենայն տիեզերաց հաւատալ ի Քրիստոս:

Ապա յայտնեցաւ զօրութիւն հրաշալի նշխարաց սրբոյ⁷ առաքելոյն թովմայի, և առնէր մեծամեծ սքանչելիս ամենեցուն, որք զային հաւատով և մերձենային, լինէր բժշկութիւն պէսպէս ախտից. դիւաց հալածումն, այսահարաց փրկութիւն⁸, կաղաց զնացումն, անդամալուծաց առողջութիւն և ա-

1. Ա. օր. չուհի առաքելոյն
թովմայի:

2. Ա. օր. յաւելու ամենայն:

3. Ա. օր. ստեղծաւ Ադամ:

4. Ա. օր. չուհի բազում:

5. Ա. օր. յաւելու զսուրբ:

6. Ա. օր. սրբազան:

7. Ա. օր. սուրբ:

8. Ա. օր. յաւելու կոչաց
լուսաւորութիւն:

մենայն ախտաժեհտաց բժշկութիւն յիւրաքանչիւր վտանգից :

Իսկ տեսեալ նոր հաւատացելոցն ի Քրիստոս, պատուեցին զնա և մեծարեցին զտեղի բնակութեան նորա առաւել քան զառաւել. և վանա կանանց չինեցին, և կարգեցին ի նմա կուսանս սուրբս. սպասաւորեալ ¹ սրբոյ առաքելոյն: Շինեցին եկեղեցիս ի վկայութիւն ² սրբոյն, և շքեղազարդ պայծառացուցին զնա մեծագին ³ սպասիւք. և մեծ հայրապետն Մծբնայ սուրբն Յակովբ իւրովին իսկ եկեալ ի տեղին զնա մեծագին ⁴ սպասիւք. և պատուական նշխարացն, և մեծապէս պատուեալ զպատուական զատուածամերձ զնշխարսն, և յորդորէր զամենեստն պատուել ⁵ և մեծարել զնա. մեծամեծ սքանչելիք լինէին ի ձեռն սուրբ և պատուական ⁶ նշխարաց սրբոյն Թովմայի առաքելոյն, մինչև ի ժամանակս հալածանաց եկեղեցւոյն Աստուծոյ:

Եւ եղև ի ժամանակին յայնմիկ Թագաւորել ամպարշտին Յուլիանոսի ⁷, յարոյց հալածանս ⁸ քրիստոնէից, և ինքն դիմեալ ⁹ երթայր ի Պարսիկս ասպատակելով ¹⁰ պատերազմել ի նմա. և պատուհասք ի Տեառնէ հասեալք ի վերայ նորա ¹¹, ի ճանսպարհին սատակել ¹² յերկնային զօրացն հարեալ՝ իբրև նետիւ վախճանի չարաչար. և զօրքն Պարսից առ հասարակ ի վերայ դիմեցին և յուարի առնուին զբազում գաւառս. և եկին հասին մինչև ի Միջագետս Ասորւոց և գերեցին զնա, և զսուրբ տեղիսն ուր կայր նշխարք սրբոյ առաքելոյն Թովմայի՝ աւերեցին:

1. Ա. օր. սպասաւորել:

2. Ա. օր. ի վկայարանս:

3. Ա. օր. մեծագոյն սպասուք:

4. Ա. օր. պատուել զնա եւ մեծարել:

5. Ա. օր. չունի եւ պատուական:

6. Ա. օր. Յուլիանոսի ամ.

պարսի:

7. Ա. օր. հալածումն:

8. Ա. օր. դեմ եղեալ:

9. Ա. օր. ասպատակաւ:

10. Ա. օր. ի վերայ հասեալ նմա:

11. Ա. օր. սատակի:

Իսկ 1 մի ոմն ի զօրագլխացն Պարսից հանդիպեալ գտանէր զնշխարս սրբոյ սուաքելոյն Թովմայի . եղեալ ի պատուական գգրոցի, և ծածկեալ պատուական և մեծագին հանդերձիւ, և լցեալ ամենայն անուշահոտ 2 խնկոց : Զայն գտեալ զօրագլխին՝ խնդութեամբ լի եղեւ, համարեցաւ զանձ պատուական գտանել կամ մարգարիտս գեղեցիկս . այլ 3 թէպէտ և գեղեցիկ և լուսափայլ մարգարիտ ի զարդ սուրբ եկեղեցւոյ, այլ նմա չէր ինչ փոյթ վասն աստուածային գանձուցն, բայց առժամայն ի խնդութենէն ոչ երաց զնա մինչեւ ցերեկոյն, այլ առ իւր պահեաց զնա մեծաւ զգուշութեամբ : Եւ իբրեւ նսեմացաւ, խնդրեաց լոյս և երաց զնա, և իբրեւ ետես զսուրբ ոսկերան՝ տրտմեցաւ յոյժ, և սրտմտեալ բարկութեամբ 4 ընկէց զսուրբ 5 ոսկերան յոտս երիվարացն, և ի բազում սրտմտութենէն 6 նիրհեալ ի քուն մտանէր : Զայն տեսեալ երիվարացն ամբոխեցան յոյժ, և միմեանց կիցս ընկենլով զմիմեանս վիրաւորէին . խրխինջս առնելով որոտային տափր հատանելով զտեղին, ոչ կարէին հանդարտել և 7 ուտել զգարման իւրեանց, այլ փոխանակ տեառն իւրեանց՝ ինքեանք ամբոխէին :

Եւ էր այր մի յայլազգեացն Յովսէփ անուն, որ դարմանիչ էր երիվարացն, տեսեալ զայն զարմացաւ յոյժ, և յարուցեալ իջանէր յոտս երիվարացն, զննէր թէ զինչ է ամբոխել երիվարացն 8 . կարծէր զազան ինչ մտեալ ի մէջ նոցա . և տեսեալ ոչ ինչ ամենեւին 9 նկատեալ ընդ գետինն, տեսանէր լոյս սաստիկ ծագեալ ի սուրբ ոսկերացն, ապա սոգդիսով նմա իբրեւ 10 յԱստուծոյ, խոնարհեալ ժողովէր

1. Ա. օր. Ե :

2. Ա. օր. բուշմամբ խընկովք :

3. Ա. օր. զի քպէտ եւ էր :

4. Ա. օր. յաւելու մեծաւ :

5. Ա. օր. շունի զսուրբ :

6. Ա. օր. տրտմութենէն :

7. Ա. օր. յաւելու զտեղի առնուչ եւ :

8. Ա. օր. նոցա :

9. Ա. օր. յաւելու ապա :

10. Ա. օր. որպէս :

զառուրբ ոսկերան ի գոյգն ինչ կապերս, և զնէր ընդ սնարս իւր. և ինքն զարհուրեալ մտախոհ¹ լինէր, թէ զինչ իցէ ահագին երևումն. և ապա յետ բազում մտայուզութեան նիրհեալ ի քուն մտանէր. ապա տեսիլ երևեալ նմա ահագին² և զարմանալի հրաշիւք, և հրեշտակ մի ահեղակերպ տեսլեամբ ի նմանութիւն բոցոյ հրոյ իջեալ կայր առ նմա. կարգաց զանուն նորա հեզարար և ասէ. Նայեաց և տես, և ի միտ առ զմեծամեծս Աստուծոյ և հայեաց ի զօրութիւն սուրբ ոսկերացոյ³:

Յայնժամ համբարձ գաչս իւր, և տեսանէր սիւն մի հրեղէն՝ մերձ առ իւր ի վերայ ոսկեղէն խարսխի ահագին բարձրութեամբ մինչև յերկինս. և խաչ մի լուսեղէն ի վերայ նորա ի նմանութիւն օկան շափիղայ, և հեռագոյն ի նմանէ, երևեալ⁴ այլ սիւնք մետասանք, ի նմանութիւն առաջին սեանն հրեղէնք և սքանչելիք յոյժ, որոց խարխալքն հաստատեալ էին⁵ ի վերայ երկրի իբրև զկարծր ապառաժ վէմս անշարժս և հաստատուն յոյժ. և զլուիւք սեանցն կառուցեալ յերկինս կայր մերձեալ. և ի վերայ իւրաքանչիւր սեանց կառուցեալ կային խաչք լուսեղէնք ի նմանութիւն շափիղայ, և կամարք սքանչելատեսակք ի միմեանս կապեալ ի գոյն զարդու սպիտակութեան մարգարտի. և ի վերայ կամարացն այլ ջրեղէն կամար երկնագոյն կապուտակ սօռնաձև, իբրև զամպ մածուցեալ լի բազմութեամբ խաչազգեաց⁶ լուսափայլ մարդկան. և ի վերայ ջրեղէն կամարացն՝ կռոք աստուածակառք զարմանաւսեռք անխմանալիք, և որ նստէր ի վերայ նորա անձառելի և անպատմելի փառօք զարդարեալ, որոյ տեսիլն զհրեղէնսն զարհուրեցուցանէր, և սրովբէք

1. Ա. օր. մտախորհ:

2. Ա. օր. յաւելու յոյժ. տեսներ զերկինս բացեալ:

3. Ա. օր. յաւելու որ կայ ընդ սնարս քո:

4. Ա. օր. երեւեր այլ սիւնս մետասանս:

5. Ա. օր. կային:

6. Ա. օր. խաչազգեստ:

կային շուրջ զնովաւ վեցթեանք, որոց թւքն էին իբրեւ զբոց հրոյ բորբոքելոյ, և քերովբէք բազմա- չեայք կային շուրջ¹ զարքունական աթոռովն, որք նայել ոչ իշխէին ի փառս ահագինս² աստուածային երեւմանն. և երկոտասան առաքեալքն երկոտասան աթոռով նստէին³ յալմէ և յաՀեկէ կառացն, և նստելոյն⁴ ի վերայ նորա: Եւ յառաջին սեանն որ ի սնարից կողմանէն երեւցաւ, ելանէր լոյս ահեղա- կերպ ի նմանութիւն շողոյ կամ հրաշափայլ օդից ցողացելոյ սլանայր յարեւելս կոյս. և հրեշտակն որ իջեալ կայր առ նմա ասէր ցնա. Տեսեր զսքոնչեւ լիսդ որ երեւցաւ քեզ: Եւ նա ասէ. Աղայեմ զքեզ, տէր, պատմեա ինձ զինչ է ահագին և զարմանալի տեսիլս որ երեւցաւ ինձ⁵: Ասէ ցնա հրեշտակն. Սիւնդ առաջին գոր տեսեր մերձ առ սնարս քո, այդ քարոզութիւն թումայի առաքելոյն⁶ է, որ ա- չակերտեաց զՀնդիկս և զԱղուսնա և զՀայս, որոյ ոսկերքն կան ընդ սնարս քո: Եւ մետասան սիւնքդ գոր տեսեր հեռագոյն, յառաջին սիւնէդ իւրաքան- չիւր առաքելոցն քարոզութիւն⁷ յիւրաքանչիւր վի- ճակս հաստատեալ, իբրեւ զկարծր ապառաժ վէմս անշարժս հաստատութեամբ: Եւ կամարք լուսեղէնք ի վերայ սեանցդ, այդ ընդհանրական առաքելա- կան⁸ եկեղեցիքն են, շինեալք ի վերայ հիման ա- ռաքելոց և մարգարէից, և հրեղէն⁹ կամարքդ եր- կնագոյն կապուտակ ամպատեսիլ, լի անբաւ բազմու- թեամբ խաչազգեաց¹⁰ լուսափայլ մարդկան, այդ մկրտութիւն¹¹ աւազանին է, զի որք մկրտեցան և որք մկրտին ի ջուր¹² սուրբ աւազանին, մաքրու-

1. Ա. օր. չունի շուրջ:

8. Ա. օր. չունի առաքելա-

2. Ա. օր. չունի ահագինս:

կան:

3. Ա. օր. քրոնովք նստեալ:

9. Ա. օր. յրեղեն:

4. Ա. օր. նստեալն:

10. Ա. օր. խաչազգեստ:

5. Ա. օր. տեսիլս երեւեալ:

11. Ա. օր. յաւելու սուրբ:

6. Ա. օր. չունի առաքելոյն:

12. Ա. օր. ի ջուրս աւազանին:

7. Ա. օր. քարոզութիւնն է:

զարդ փայլին ի դասս վերինն Երուսաղեմի . և արեգակնափայլ ճոխութեամբ պայծառանան ի կոմարս երկնից որպէս ¹ տեսերդ . և կառքդ ահեղակերպ զոր տեսերդ , այդ աստուածութիւնն է հանգուցեալ ի վերայ նոր մկրտելոցն և քարոզութեան առաքելոցն . և նստեալն ի մէջ կառացն՝ Քրիստոս է որդին Աստուծոյ , որ էջն ի հայրական ծոցոյ և փրկեաց զտիեզերս յանիժիցն Ադամայ՝ առաջին պարտելոյ ² ի թշնամւոյն խաչին իւրով և քարոզութեամբ սուրբ առաքելոցն : Երկոտասան ³ առաքեալքն հանդերձ երկոտասան աթոռովք նստեալ ընդ ⁴ աջմէ և յահեկէ կառացն , այդ դատողական աթոռքն են և իշխանութիւնն զոր ետ Քրիստոս աշակերտաց իւրոց , զգահերէց գլխաւորութիւնն և զվերագոյն բարձրագահ աթոռն , զոր ասաց Փրկիչն , թէ՛ նստի՛ք յերկոտասան աթոռն դատել զերկոտասան ազգն Խարայի . և յառաջին սինէդ որ մերձ առ սնարսդ է , լոյս որ ցոլացաւ ⁵ յարեւելս կոյս , այդ քեզ առաջնորդէ յարեւել տանել զնշխարսդ որում դու արժանաւորեցար հանդիպիլ . և սպասաւորեսցես դմա՝ մինչեւ յօր ելից քոց յաշխարհէ ⁶ . և ուրանօր դադարումն առնու լոյսն ցոլացեալ յարեւելս՝ այն է տեղի բնակութեան սուրբ առաքելոյն : Եւ յորժամ մերձեսցիս յաշխարհն Հայոց , մկրտեսցիս յանուն Հօր և Որդւոյ և սուրբ Հոգւոյն ⁷ . և անուն քո կոչեսցի Յովսէփ ⁸ :

Եւ զարթուցեալ ի քնոյն զարմացեալ հիացեալ կար իբրեւ զարբեալ , և ոչ գիտէր թէ՛ զինչ առնիցէ : Ապա լոյսն որ ի սինէն ցոլացեալ , յայտնապէս

1. Ա. օր. որ :

2. Ա. օր. պարտեցելոյ :

3. Ա. օր. Եւ երկոտասան :

4. Ա. օր. յարմէ :

5. Ա. օր. լոյսդ որ ցոլաց :

6. Ա. օր. յաշխարհն :

7. Ա. օր. Հոգւոյն սրբոյ :

8. Ա. օր. չունի եւ անուն քո կոչեսցի Յովսէփ :

երևէր նմա և առաջնորդէր նմա մինչև ի տեղի հանգստեան իւրոյ. և նա յարուցեալ վաղվադակի փոյթ ընդ փոյթ անյապաղ գնայր զկնի լուսոյն ցուացելոյ, հանդերձ սուրբ նշխարօքն: Եւ իբրև եհաս լոյսն յաշխարհն Հայոց ի գաւառն Աղձնեաց, ի տեղի մի որ մերձ է ի բերդն Սեմղ¹ կոչեցեալ, որ էր ընդ իշխանութեամբ Տաճկաց, և առ գեօղն² Հոդձ³ կոչեցեալ, և անուն տեղւոյն Պաղ⁴ կոչի. անգանօր դադարումն առնայր լոյսն, և զիտացեալ առնն թէ այն⁵ է բնակութիւն սրբոյն: Եւ էր ի տեղւոյն յայնմիկ եկեղեցի մի, և սպասաւորէր⁶ եկեղեցւոյն քահանայ մի բարեպաշտօն և երկիւղած յԱստուծոյ. զայն տեսեալ առնն համարեցաւ յԱստուծոյ եղեալ զպատահումն, ապա մկրտեցաւ ի քահանայէն յայնմանէ և կոչեցաւ անուն նորա Յովսէփ, որ կոչեցաւ⁷ ի հրեշտակէն. և զգեցաւ զգիտ կրօնաւորութեան⁸, և բնակեցաւ ի տեղւոյն⁹ նշխարօքն և անուանեցաւ տեղին Տալի¹⁰ վանս: Եւ այրն Յովսէփ սպասաւորէր սրբոյն ի տեղւոյն յայնմիկ ամա վեց սրբութեամբ, կրօնաւորական կերպիւ:

Ապա յեա ամաց անցանելոց¹¹, նոյն տեսիլ երևեալ նմա իբրև¹² զառաջինն, լոյս ցլանայր¹³ ի նշխարաց սրբոյն որպէս զառաջինն¹⁴ յարևելս, և նա յարուցեալ առնայր զնշխարսն, և գնայր¹⁵ զկնի լուսոյն մինչև ցլլրակ մի որ կայ հանդէպ Մանազկերտոյ, ի վերայ գեղջն որ կոչի Պօթիս¹⁶. և անդ

1. Ա. օր. Սեղմ:

2. Ա. օր. գեաղդն:

3. Ա. օր. Հոդջ:

4. Ա. օր. Պալի:

5. Ա. օր. անդ:

6. Ա. օր. սպասաւոր:

7. Ա. օր. որպէս ասացաւ:

8. Ա. օր. կրօնաւորական ըզգեստ:

9. Ա. օր. յարևելս հանդերձ սուրբ:

10. Ա. օր. Պալի:

11. Ա. օր. ամաց անցելոց:

12. Ա. օր. որպէս:

13. Ա. օր. ցլուացեալ:

14. Ա. օր. շուշի սրբոյն որպէս զառաջինն:

15. Բն. գեաց, ուղղեցաք ըստ Ա. օր.:

16. Ա. օր. Բօթիս:

էր բնականաւ միայնակեաց մի հրեշտակակրօն վարուք. և բնակեաց առ նմա այրն Յովսէփ հանդերձ սուրբ առաքելովն և կրօնաւորին, ի միասին սպասաւորելով սրբոյն արժանապէս մինչև ցօր մահուան իւրեանց: Եւ նախարարքն աշխարհին, որ էին ի մեծ տանէն Արծրունեաց, վանա շինեցին զտեղին, և կարգեցին ի նմա քահանայս հանդերձ կրօնաւորօք, և փառաւորեցին զտեղին առաւելապէս, յորում տեղւոյ բժշկութիւնք բազում լինին, ի փառս ամենասուրբ Երրորդութեանն յաւիտեանս յաւիտենից ամէն:

ԱՅԼ ՕՐԻՆԱԿ ՀԱՄԱՌՈՏ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Թ Ո Ւ Մ Ա Յ Ի Ա Ռ Ա Ք Ե Լ Ո Յ Ն

ՈՐ ՎԱՃԱՌԵՑԱԻ Ի ՀՆԴԻԿՍ

Յետ համբարձմանն Գրիստոսի յերկինս և իջմանն Հոգւոյն Աստուծոյ յառաքեալան, վիճակեցին սուրբ առաքեալքն ի վերայ ինքեանց զաշխարհս, երթալ ի քարոզութիւն սուրբ աւետարանին Գրիստոսի: Եւ ել վիճակն Թումայի առաքելոյն գնալ ի Հնդրստան, և նա ոչ կամէր երթալ վասն տօթոյ երկրին: Յայնժամ երևեցաւ նմա Տէրն և ասէ. Թումաս, մի երկնչիւր, զի ես ընդ քեզ եմ ուր և երթայցես: Ասէ Թումաս. Տէր, ուր և կամիս առաքեալ զիս, բայց ի Հնդիկս մի առաքել: Ասէ Յիսուս. Ի Հընդուստան ել վիճակն քո, անդ երթիցես, և շնորհք իմ ընդ քեզ եկեսցեն:

Եւ մինչ Տէրն խօսէր ընդ Թումայի, ահա վաճառական մի անցանէր ընդ այն, որ եկեալ էր ի Հնդկաց, Արբանէս անուն նորա: Եւ ունէր պատուէր ի Գնդափառ արքայէն Հնդկաց, վասն ճարտար հիւսան և լաւ քարակոփի զի տարցէ նմա վասն շինելոյ դարապաս: Իբրեւ ետես զնա Գրիստոս, ասէ. Այր դու, զի՞նչ խնդրես: Ասէ Արբանէս. Հիւան ճարտար և քարակոփ, զի տարայց ի Հնդուստան: Ասէ Յիսուս. Ես ունիմ ծառայ մի լաւ ճարտար յամենայն արուեստս շինութեան, մանաւանդ և ի հիւանութիւն. և վաճառեմ զնա քեզ. և եցոյց զԹումաս: Եւ ուրախացեալ վաճառականն, ասէ

ցթումաս. Իսառայ ես պատուական առնա այս: Ասէ թումաս. Այո՛ ծառայ եմ: Ասէ Արքանէս. Սա զքեզ վաճառել կամի և ես գնեմ: Ասէ թումաս. Բարի եղիցի: Եւ Հանեալ Արքանէս երեսուն դաճեկան և ետ ի Քրիստոս, և Քրիստոս ետ ի Պետրոս, և Պետրոս ետ ի Ստեփանոս տալ աղքատաց: Եւ ետ Քրիստոս գիր այսպէս. Ես Յիսուս որդի Յովսեփայ, վաճառեցի զթումաս ծառայ իմ Արքանէս վաճառականի: Չեռնագրեցին ի գիրն Պետրոս և Յռհաննէս և Յակորոս. և առեալ տարաւ յօթեանն իւր:

Եւ ընդ լուսանալ աւուրն գնացին յեզր ծովուն, և գտին նաւ մի որ երթայր ի Հնդիկս. մտին անդ և նաւեցին: Եւ իբրեւ անցին յայնկոյս ծովուն և Հասին ի քաղաք մի, լուան ձայն փողոյ: Ասէ թումաս ընդ վաճառականն. Ձի՞նչ է այս ձայն ցնծութեան և ուրախութեանն: Ասէ Արքանէս. Հարսանիս է դստեր թագաւորին: Եւ քարոզն աղաղակէր. Եթէ ոք ոչ եկեսցէ ի Հարսանիս որդւոյ թագաւորին յեկաց և ի բնակաց, պատիժս կրեսցէ: Ասէ Արքանէս ցթումաս. Եկ և մեք երթիցուք ի Հարսանիսն, զի մի պատիժս կրեսցուք ի թագաւորական Հրամանէն. և յարուցեալ գնացին: Եւ վաճառականն վասն զի ծանօթ էր, մեծարեալ նստուցին ընդ բազմականն պատուականաց քաղաքին. իսկ առաքեալն նստաւ ի կարգ ուսմկաց: Իբրեւ ուտէին և ըմպէին, թումաս ամենեւին ոչ եկեր և ոչ արբ, ասեն ցնա սեղանակիցքն. Այր դու, զի՞ եկիր այսր, զի ոչ ուտես և ըմպես: Ասէ թումաս. Վասն իրաց որ առաւել է քան զուտեիլն և քան զըմպելն եկեալ եմ ես: Յայնժամ մի ոմն ի մատուակացն ած ապտակ առաքելոյն և ասէ. Ձի՞ տրտմեալ ես իբրեւ ի տուն սգոյ: Հայեցաւ ի նա սուրբ առաքեալն և ասէ. Չեռք որ Հարին զիս՝ չունք քարչեսցեն զնա: Եւ փողաՀարն երրայեցի էր, գիտեաց զինչ առացն թումաս մատուոռակին: Եւ Հատաւ լուրն ի բազմականին, և առ մատուռակն զսափորն և չոգաւ ի լուրն: Յայնժամ ել առիւծ մի յանտառէն և երեկ զմատուռակն և արար

զնա անդամ անդամ: Եւ առժամայն շուն մի երարձ
զաջոյ ձեռն նորա և բերեալ ընկէց ի մէջ բազմա-
կանին: Յայնժամ փողահարն ի բաց ընկէց զփողն
և եկն անկուռ առաջի առաքելոյն և ասէ. Այրս այս
կամ Աստուած է կամ առաքեալ նորա. զի ես
լուայ զինչ ասաց սա մատուցակին. և անկաւ ահ ի
վերայ ամենեցուն որք լուսնն և տեսին: Իսկ թա-
գաւորն եկն հկաց առաջի առաքելոյն և ասէ. Եկ
ընդ իս, տէր, և օրհնեա զիս և զգուտոր իմ, զի
միամօր է ինձ, և տամ զնա առն այսօր: Եւ յա-
րուցեալ զնաց զկնի նորա և եմուտ ի սենեակն
ուր էր հարսն և փեսայն առանձինն: Եդ ձեռն ի
վերայ նոցա և օրհնեաց զնոսա ասելով, լիցի ընդ
ձեզ Քրիստոս. և ել արտաքս: Եւ իբրեւ ել, անց ի
վերայ ժամ մի. տեսեալ փեսայն զՔրիստոս ի նմա-
նութիւն առաքելոյն, զի ընդ հարսինն խօսէր. և
ասէ ցնա փեսայն. Ո՞չ դու վաղ ելեր. արդ աստ
զիմորդ մտեր: Ասէ Քրիստոս. Ես ոչ եմ առաքեալն
որպէս կարծես, այլ եղբայր եմ նորա. և նստաւ
Քրիստոս ի մահիճսն, և հրամայեաց նմա նստիլ յա-
թօռն: Եւ ասէ ցնա Յիսուս. Յիշեա որդեակ, զոր
ինչ պատուիրեաց ձեզ եղբայրն իմ, և ում յանձին
արար զձեզ. արդ մեկնեցարուք ի պղծութենէ
և պահեցէք զսրբութիւն: Յայնժամ հրկիրպագին
Քրիստոսի փեսայն և հարսնն, և յանձն արարին
նմա զանձինս իւրեանց: Եւ Յիսուս եդ զձեռն ի վե-
րայ նոցա և օրհնեաց զնոսա ասելով. Լիցի ընդ
ձեզ Տէր, և ինքն եղև ի նոցանէ աներեւոյթ: Իբրեւ
լուսացաւ, եկն թագաւորն և թագուհին, և տեսին
զհարսն նստեալ բաց երեսօք: Ասէ մայրն ցղուտորն.
Ձի՞ նստիս այսպէս բաց երեսօք և ոչ ամաչես, որ-
պէս թէ բաղմամբամանակք են քեզ և դորա: Պատաս-
խանի ետ հարսն և ասէ. Ոչ գիտես մայր իմ, զոր
տեսաք մեք յայսմ գիշերի. և ոչ սքօղիմ ես, զի
քօղն ապականութեան բարձաւ յերեսաց իմոց. և
ուրախ եմ ես զի այր ուրախութեան տեսի ես և
ոչ ամուսնացայց ընդ առն անցաւորի, զի առն երկ-

նաւորի սպասեմ հա: Եւ ապա փեսայն սկսաւ ա-
սել. Խոտաւովանիմ գքեզ Տէր Աստուած իմ, որ եկիր
առ մեզ ի ձեռն Խոն երբայեցոյ, որ քարոզեաց
զկեանսն և երեւեցոյց գքեզ մեզ: Յայնժամ բար-
կացեալ թագաւորն և ասէ ցծառայսն. Ելէք և ու-
ծէք զայրն կախարդ, որ ես ածի օրհնել զսոսա, և
նա տտելութիւն արկ ի մէջ սոցա. և նոքա ելեալ
չրջեցան ի քաղաքն և ոչ գտին, քանզի գնացեալ
էին: Եւ գնացեալ յօթևոնն, գտին զվարձակն զի
տնկեալ կայր և լայր զի ոչ տտրաւ զնա առաքեալն
ընդ ինքեանն: Յայնժամ յարուցեալ գնաց ինքն
վարձակն, որ էր փողահարն առ հարսն և փեսայն,
և միարանեալ քարոզեցին և աշակերտեցին զթա-
գաւորն և զթագուհին և զամենայն քաղաքն Սա-
ղրոք:

Եւ թումաս գնացեալ հՀաս ի Հնդիկս, և եկաց
առաջի արքային Գնդափառայ: Եւ թագաւորն հՀարց
զնա և ասէ. Ձինչ ճարտարութիւն գիտես այր դու:
Ասէ թումաս. Հիւսն եմ և քարագործ. աշակերտ
ընտիր և ճարտար ուսթայի: Ասէ թագաւորն. Հատ
է աշակերտին թէ լինիցի որպէս վարդապետն: Ասէ
թումաս. Ձինչ ճարտարութիւն ոչ գիտէր ուսթայն
իմ. ուսոյց ինձ զամենայն արուեստն իւր: Ասէ թա-
գաւորն. Ինձ այսպէս այր պիտի. արդ շինես ինձ
տաճար արժանի թագաւորութեան: Ասէ սուրբ ա-
ռաքեալն. Ես ի շինել եկեալ եմ և ի կատարել: Եւ
առ թագաւորն զթումաս և գնաց ի տեղի մի մար-
գագետին, և ասէ. Աստ կամիմ շինել ինձ դար պաս:
Ասէ առաքեալն. Խիտ ի դէպ է և պատշաճ. և
առեալ լար և չափեաց զտեղին առաջի արքային և
նշանակեաց զտեղի դրանցն և զպատուհանացն: Ասէ
թագաւորն. Արդարեւ արժանի ես դու զթագաւորն
ժառայել. և պատուէր ետ թագաւորն զի մի ոք
վերակացու լիցի նմա և կամ կալ հակառակ զինչ
և առնիցէ: Եւ զբանալի գանձատան իւրոյ դոր ու-
նէր ի պապանց թագաւորն, ետ ի թումաս, և ինքն
չոգաւ և գնաց յայլ կողմ իշխանութեան իւրոյ: Եւ

բացեալ սուրբ առաքեալն զդանձն բաշխեաց կարօտելոց. և ինքն քարոզէր զՔրիստոս Աստուած. զդեռ հալածէր, զհիւանդս բժշկէր, զբորոտս սրբէր, զկոյրս լուսաւորէր, զկաղս գնացուցանէր, զմեռեալս յարուցանէր, խլից լսել տայր և համերց խօսիւ. և այլ բազում նշանս առնէր, մինչեւ զարմանալ ամենայն աշխարհին որ տեսանէին:

Իբրեւ անցին աւուրք բազումք, առաքեաց թագաւորն առ ուսթայն թումաս և ասէ. Ի՞նչ չափ է տաճարդ: Եւ թումաս գրեաց առ նա, թէ տաճարն չինեալ էր, բայց յարկն չէ է յարկեալ, թօշակ գործաւորացն սպառեալ պարապեցաւ. և ետ բերել նմա երկու բիւր դահեկան. և գրեաց թէ յարկեալ, այսինքն թէ ծածկեալ զտաճարդ զի գալոց եմ տեսանել: Եւ առեալ թումաս զայն ևս բաշխեաց կարօտելոց, և միշտ մխթարէր զորքս և զայրիս և քարոզէր զՔրիստոս: Եւ իբրեւ եկն ի քաղաքն, եհարց զմտերիմն իւր և ասէ. Յի՞նչ չափ և ի կերպ է դարպասն: Եւ նոքա ասեն. Տաճար չիք չինեալ, այլ շրջի նա ընդ քաղաքս և ընդ գաւառս, ուսուցանէ պաշտել Աստուած զոմն Յիսուս և Քրիստոս անուն, և զնոյն ի խաչ ելեալն. և անուամբն այնու զամենայն ցաւս ի մարդկանէ փարատէ. ոչ ուտէ և ոչ ըմպէ, բայց միայն աղ և հաց, և հանդերձս անպիտանս ազանի, թէ մոգ է կամ առաքեալ Աստուծոյ՝ ոչ գիտեմք: Յայնժամ տրտմեալ թագաւորն և հրամայեաց ածել զնա և զվաճառականն որ եբեր զնա. և իբրեւ ածին, վաճառականն յոյժ երկնչէր գնալ: Ասէ առաքեալն. Մի՛ երկնչիր եղբայր, բայց միայն հաւատա ի Քրիստոս և տեսանես զքանչիլիս նորա: Իբրեւ եկն թումաս առ թագաւորն, եհարց արքայ և ասէ. Այր դու, շինեցե՞ր զտաճարն: Ասէ առաքեալն. Այո՛ շինեցի տաճար գեղեցիկ զոր չիք տեսեալ ոք ի մարդկանէ: Ասէ թագաւորն. Ե՞րբ երթամք տեսանել զնա: Ասէ առաքեալն. Այժմ՝ ոչ կարես տեսանել զնա: Ասէ թագաւորն. Ապա յորո՞ւմ ժամանակի տեսանեմք: Ասէ թումաս. Յորժամ

վախճանիս յերկրի: Ասէ թագաւորն, ի կենդանու-
թիանս ոչ տեսի, ի մեռելութեան զիմորդ տեսանեմ:
Եւ հրամայեաց տանել զնա և զԱրբանէս ի բանտ,
մինչև հանգետոյց ասէ և տեսից ապա՝ թէ զինչ ա-
րարին զգանձն իմ: Եւ ուրախ էր սուրբ առա-
քեալն, զի երթալոյ ի տուն բանտին և քաջալերէր
զԱրբանէս զի մի երկիցէ: Եւ եղև հիւանդանալ
եղբօր թագաւորին, և ի վաղիւն կոչեաց զթագա-
ւորն և ասէ. Տէր իմ և արքայ, տուն իմ և որ-
դիքն իմ քեզ լիցի յանձին. բայց աղաչեմ զքեզ
չարչարանօք սպանանել զկախարդն զայն և զվաճա-
ռակունն որ ուծ գնա, և հանգո՛ղբի իմ, զի վատ-
նեաց զգանձն մեր, և ես վասն այսորիկ մեռանիմ:
Ասէ արքայ. Իս զայդ խորհեալ եմ զգիշերս ամե-
նայն: Եւ մինչ զայս ասէր, մեռաւ եղբայր թագա-
ւորին: Եւ առեալ հրեշտակացն տարան զնա և ցուցին
նմա զտեղիս արդարոց և մեղաւորաց, ցուցին նմա և
զտաճարն զոր շինեաց սուրբ առաքեալն. և նա ան-
կեալ առ ոտս հրեշտակացն և ասէր. Ողորմեցարուք
ինձ վարանելոյս և դարձուցէք զիս առ եղբայրն
իմ, զի գնեցից զտաճարն զայն ի նմանէ. զի նա
ոչ գիտաց զգեղեցկութիւն սորա, և տայ զսա ինձ
գնոյ: Իսկ տրամուծին և մեծ սուգ եղև թագա-
ւորին մահ եղբօրն քան զկորուստ պանձին. և
մինչդեռ կոծէր և լայր թագաւորն, մատեան առաջի
նորա մտերիմքն և ասեն. Գիտացէ տէր մեր ար-
քայ, զի այրն այն մահապարտ բազում սքանչելիս
արար ի քաղաքս մեր և ի գաւառս. կոչեսցի աստ,
թերևս արասցէ աղօթս, զի յարիցէ մեռեալս մեր:
Ասէ թագաւորն. Զանոցարուք առնել զինչ և զի-
տէք: Եւ փութացեալ հանին զթումասս ի բանտէն և
բերին առաջի թագաւորին: Ասէ թագաւորն. Եթէ
յարիցէ եղբայրն իմ, բաշխեցից քեզ զփնասն քո և
ազատ արարից զքեզ ի մահուանէ: Յայնժամ եկաց
թումասս մերձ առ մեռեալն զին, և աղօթեաց այս-
պէս. Տէր Յիսուս Քրիստոս Աստուած իմ և Բան
Հօր, որ բանիւ միայն կոչեցեր զՎազարոս և յարու-

ցեր զնա ի մեռելոց, որ հոտեալ և տրորեալ էր ի գերեզմանին. նոյն ողորմութեամբ յարո՛ւ և զմեռեալս այս, զի ծանիցին զքեզ միայն Աստուած ճշմարիտ Հանդերձ Հարբ և ամենասուրբ Հոգւովդ: Եւ մինչև ասացեալ էր զամէնն, և յարուցեալ նստաւ մեռեալն:

Յայնժամ եղև ուրախութիւն մեծ թագաւորին և ամենայն ժողովրդեանն: Խօսել սկսաւ յարուցեալ մեռեալն և ասէ ցթագաւորն. Խնդրեմ ի քէն խընդիրս ինչ, տուր ինձ զայն: Ասէ թագաւորն. Խընդրեա որդեակ և տաց քեզ զոր ինչ և կամիս, փոխանակ զի տեսի զքեզ յարուցեալ: Ասէ եղբայր թագաւորին. Տուր ինձ գնոյ զտաճարն քո, որ յերկինս է: Ասէ թագաւորն. Տաճար ինձ յերկինս ո՞վ ետ: Եւ նա ասէ. Զայն որ շինեաց քեզ առաքեալն Քրիստոսի Թումաս, զոր ես տեսի և ոչ կարեմ պատմել զհանգամանս նորա: Ասէ թագաւորն. Զայն ոչ կարեմ տալ քեզ. այլ խնդրեմ ի Տեառնէ զի արժանի եղէց մտանել և բնակել տնդէն. և դու եթէ կամիս, ահա որ յարոյց զքեզ ի մեռելոց, սա շինեացէ քեզ տաճար բարուք և վայելուչ քան զիմն: Եւ մինչև ցայս վայր ի խնդութենէ յաւրութեան եղբօրն ոչ ասաց ինչ ընդ առաքելոյն. և ապա անկաւ թագաւորն և ամենայն մեծամեծք և յարուցեալն յոտան առաքելոյն, և ասեն. Ողորմեաց մեզ ծառայ Աստուծոյ կենդանւոյ, և ուսո՛ մեզ զճանապարհն որ տանի ի կեանսն առ Աստուածն քո. և թող մեզ ղմեղս մեր, զոր արարաք ընդ քեզ անգիտութեամբ: Ասէ սուրբ առաքեալն. Գթած ողորմած է Տէր, երկայնամիտ և բազումողորմ, և ոչ յիշէ զմեզս զոր մարդիկ անգիտութեամբ գործեն: Յայնժամ սկսաւ քարոզել նոցա, թէ Աստուած է անսկիզբն և անվախճան, յոչնչէ արար զամենայն արարածս. ասաց և զմարդեղութիւն բանին Աստուծոյ և զամենայն խորհուրդ տնօրէնութեան նորա. և հրամայեաց պահել զբաղանիսն եօթն օր, և զաւուրս եօթն ուսոյց նոցա զամենայն կարգս քրիստոնէութեան և երախայացոյց զնոսս. և յաւուր ու-

Թերորդի առեալ սուրբ առաքեալն զթագաւորն և զամենայն մեծամեծս իւր և եմուտ ի բաղանիսն. և կացեալ ի վերայ աւագանին, արկ անդ իւղ և ասէ. Եկեսցէ անուն քո սուրբ Քրիստոս, եկեսցէ ողորմութիւն և զօրութիւն քո ի բարձանց. և իբրև զայս ասաց, մկրտեաց զնոսա յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ. մատոյց պատարագ և հաղորդեաց զամենեւեան և յանձնեաց զնոսա Աստուծոյ:

Եւ յետ այնորիկ ելեալ Թումուս, շրջեցաւ յերկիրն ամենայն և քարոզեաց նոցա զբանն կինոց, առ որ հաւատացին բազումք ի Հնդկաց, և եղև ուրախութիւն բազմաց:

Եւ յետ ժամանակաց բարի հաւատով փոխեցաւ ի Քրիստոս թագաւորն Գնդափառ. և յարեալ այլ թագաւոր Մշդեհ անուն, որ ոչ հաւատաց ի Քրիստոս. նա չարչարեաց զթումուս ի Բաղամիտես քաղաքին, և յետոյ աշտէիւ խոցեալ եսպան զնա: Եւ բարձեալ հաւատացելոցն՝ Թաղեցին զնա ի նշառնաւոր տեղւոյ, յորում բազում բժշկութիւնք կատարին ի տապանէն սրբոյն ի փառս Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ:

Իսկ Սիւփորայ և Յուզանէս՝ որդիք թագաւորին, զհետ գնացին ի լեառն, զի տեսանիցեն զկատարումն առաքելոյն. և յետ կատարմանն Թումայի տեսին զնա Սիւփորայ և Յուզանէս, և քաջալերեալ ի տեսլենէն Թումայի հաստատեցան ի հաւատս Քրիստոսի: Եւ մի ոմն ի ծառայիցն Մշդեհի այսահարեալ, ոչ գտանէր առողջութիւն. և երթեալ Մշդեհ ի գերեզմանն առաքելոյն, և ոչ գտին զմարմինն սրբոյն, վասն զի աշուկերաքն սրբոյն թագուցին զգողութեամբ և յետոյ առեալ տարան ի յԱսորեստան: Եւ առեալ Մօգեհ ի հողոյ տապանին, ցանեաց ի վերայ ծառային և առժամայն առողջացաւ:

Եւ եղև յետ ժամանակաց՝ գնաց զօրն Պարսից, ի յԱսորեստան ի Թալան, և հանդիպեալ ոմն ի նախարարացն Պարսից Ուսուֆ անուն, նշխարաց սուրբ առաքելոյն Թումայի, կազ-

միայն և զարգարեալ փայտեայ տապանաւ, և գիտողեալ թէ զանձ իցէ, և յոյժ խնդոց ի վերայ: Իւր յերեկոյի տառնձնացեալ երաց և ետես սակերք մեռելոյ, և զի ոչ ունէր հաւատաս քրիստոնէութեան որ կարծէր զոյն նշխարք սրբոց լինել, վրասն որոյ պայրացեալ ի միտս իւր, եհար և ցրուեաց զամենայն սակերս առաքելոյն Թաւմայի ի յոտս ձիոցն: Իւր ի գիշերին յայնմիկ զարհուրեալ ի պէսպէս տեղեանց և ի յաճէ անտի զարթուցեալ ետես զամենայն սակերս վրասեալ որպէս մոմեղէն. և ունիւ ժեծաւ յառուցեալ ժողովեաց զամենայն՝ ինքն և ծառայք նորա և եղին ի փայտեայ տապանին, ուր էր եղեալ զառաջինն, և եգին ի վերայ ձիոյ միոյ և առեալ տարան ի Հայս՝ ի գուտուն Աղճնեաց, ի տեղին որ կոչի խորձ, մօտ ի գեօզն որ վան տաի:

Իւր Աւսուֆն այն հաւատաց ի Քրիստոս, մկրտեցաւ ումենայն տամբ իւրով և ընտանեօքն որ էին ի Կորուն Պարսից: Իւր յետ ժամանակաց ինչ, սղղ եղև ի սրբոյ առաքելոյն սղտաւարաց իւրոց, տանուլ գնշխարս նորա և տանել յայլ տեղի ընդ արեւելս. և տաղնորդութեամբ լուսավայլ սատելն՝ գնացեալ հասին ի գաւառն Աշտուենեաց ի վերայ գեղջ որ կոչի Պարծիւս: Իւր անդ զաղարեալ եկաց աստղն ի բարձր և ի յաճեակ տեղւոջ, և եգին գնշխար սուրբ առաքելոյն ի քարեայ տապանի. և շինեալ եկեղեցի և եգին ի գրանգի նորա. և շինեցաւ տեղի նորա վանք միաբանակեցաց և է մինչեւ ցայս օր ի փառս Քրիստոսի և սուրբ տաքելոյն Թաւմայի:

Թաւմայս՝ տնհաս խորութիւն թարգմանի: Իւր էր ի ցեղէն Յուդայի, երկուորեակ եղբայր Թադէոսի առաքելոյն, ի միում յարգանդէ ծնեալ. ուս վաճառեալ ի Քրիստոսէ, գնացեալ ի Հնդուստան, և անդ քարոզեաց զՔրիստոս. և էանց յայնկոյս ի Պարս և ի խորասան, և քարոզեաց Մարաց և Իլամացոց, և գնացեալ յԵրուսաղէմ ի փոխումն Աստուածածնին և տնտի դարձեալ գնաց ի Հնդիկո, և անդ կատարեցաւ ի փառս Քրիստոսի Աստուծոյ:

ՎԿԱՅԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍՈՒՐԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ ԵՒ ԱԻՅՏԱՐԱՆՁԻՆ

ՄԱՏԹԵՈՍԻ ¹

Մինչդեռ ² առաքեալն Քրիստոսի Մատթէոս
աւետարանիչն ի լերինն էր բռկ և միով պատմու-
նաւու ³, երեւեցաւ նմա Յիսուս ի նմանութիւն
պատանեկի և մտէ ցնաւ. խաղաղութիւն ընդ քեզ
Մատթէոս. և ⁴ նայեցեալ ի նա առաքեալն մտէ.
Ողջոյն ընդ քեզ ⁵ և խաղաղութիւն, պատանի բեր-
կրեալ: Իւ մտէ ցնաւ Յիսուս. Զօրացիր Մատթէոս
քաջալերեալ ⁶ և ընկալ զգաւազանս զայս. և ⁷ էջ ի
լեռնէս և երթիջիր ⁸ ի Զմիւռմին ⁹ քաղաք, և մնկեա

1. Ա. օր. Պատմութիւն սուրբ:
Բ. օր. Վկայաբանութիւն
սրբոյն Մատթէոսի Աւետա-
րանի: Գ. օր. Պատմու-
թիւն Մատթէոսի աւետարան-
ի: Քրիստոսի: Դ. օր.
Պատմութիւն Մատթէոսի աւե-
տարանի:

2. Գ և Դ. օր. Մինչդեռ
եր սուրբ առաքեալն եւ ա-
ւետարանիչ Քրիստոսի Մա-
թէոս ի լերինն մերկ եւ բռկ:
Ա և Բ. օր. առաքեալն
Մատթէոս եւ աւետարանիչ:

3. Ա. օր. չունի եւ միով
պատմութեամբ: Գ և Դ.

օր. յաւելուն որպէս եւ ա-
զատեաց զնա սուրբ առա-
քեալն Անդրեաս ի մարդա-
կերացն եւ յաղարկեաց ի
լեռնն եւ անդ երեւեցաւ:
Տէր ի նմանութիւն:

4. Բ. օր. եւ նա աւել որպէս:

5. Գ և Դ. օր. ընդ քեզ
բերկրեալ պատանի:

6. Բ. օր. քաջ լեր: Գ. օր.
յաւելաւ զի եւ ընդ քեզ եմ:

7. Գ և Դ. օր. արի էլ:

8. Դ. օր. երբ գնաւ: Դ. օր.
երբ:

9. Գ և Դ. օր. ի Զմուռմին
քաղաք մարդակերաց:

զգաւազանս ի դուռն եկեղեցւոյն զոր շինեցեր ¹, և լինիցի ծառ մեծ և պտղաբեր և կերիցեն զազանաբարոյ ² մարդիկն, և փոխեսցին յանզգայութենէ ի զգայութիւն ³ և ծանիցեն զիս և զՀայրն իմ որ յերկինս է. և դու Հրով կատարեսջիր ⁴, և ընկալցիս զպսակն կենաց ⁵: Եւ զայս ասացեալ Տեառն ⁶, ետ զգաւազանն ի Մատթէոս և ինքն վերացաւ յերկինս:

Եւ ⁷ առեալ զգաւազանն Մատթէոս՝ էջ ի լեռնէն, ձեպէր երթալ ի քաղաքն, և յորժամ մերձ եղեւ ⁸ ի դուռն քաղաքին, Հանդիպեցան նմա, այս սաղարեալք ի շար դիւաց, Փուլփանա կին Թաւաւորին, և որդի նորա Փուլպանոս և կին որդւոյ նորա Ներբայ. աղաղակեցին ⁹ և ասեն. Ո՞վ ամ զքեզ միւսանգամ ի քաղաքս յայս՝ ¹⁰ ով Մատթէոս, կամ ո՞վ ետ քեզ զգաւազանդ զայդ, վասն զմեզ կորուսանելոյ: Հայիմք ¹¹ մերձ քո և տեսանեմք զՅիսուս Քրիստոս իբրեւ զպատանի. այլ որովհետեւ եկիր Հաւիածել ¹² զմեզ ի քաղաքէս մերմէ, յարուցանեմք զԹաւաւոր քաղաքիս ի վերայ քո և Հրով այրեսցէ զքեզ: Եւ Մատթէոս եղեալ ձեռս ի վերայ նոցա Հուլածեալ զդեռն և զնոսա բժշկեաց և գնացին զՀետ նորա:

1. Գ և Դ. օր. յաւելուն դու եւ Անդրեաս:

2. Բն. զազանաբարոյրէն:

3. Գ և Դ. օր. եւ լինիցին զգաստք իբրեւ զայլ մարդիկք. եւ զգեցցին հանդերձս. եւ այլ ոչ եւս կերիցեն զմարմինս (Գ. օր. զմիս) մարդկան, եւ կամ զայլ ինչ պիղծ կերակուր:

4. Գ և Դ. օր. կատարեսցիս:

5. Գ և Դ. օր. յուսոյ:

6. Գ և Դ. օր. Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս:

7. Ամենայն օր. Եւ իյեալ Մարեոս ի լեռնէն (Գ և Դ. օր. գնաց ի քաղաքն, պատահեցան նմա):

8. Ա և Բ. օր. մերձեցաւ ի քաղաքն (Ա. օր. պատահեցին):

9. Ամենայն օր. աղաղակեին (Գ և Դ. օր. եւ ասէին):

10. Գ. օր. մեր:

11. Գ և Դ. օր. ահա տեսանեմք մերձ առ քեզ զՅիսուս որպէս պատանի:

12. Գ. օր. կորուսանել:

Եւ մտեալ ¹ ի քաղաքն, գնաց նոքօք յեկեղեցիսն: Եւ եպիսկոպոսն Պղատոն ամենայն ուխտիւն եւ ընդ առաջ առաքելոյն ², երկիր պագանելով անկան յոտս նորա և օրհնեցան ի նմանէ. և ժողովեցան առ նա ժողովուրդք բազմութեան ³ քաղաքին: Եւ ելեալ սուրբ առաքեալն Մատթէոս ի բարձր տեղւոյ ի վերայ վիմի և քարոզեաց նոցա զբանն կենաց. ուսուցանէր և պատուիրէր զի թողցեն ⁴ զՍատուրոյն աստուածն և հաւատասցեն ի մի Աստուած ի Տէր մեր Եիսուս Քրիստոս: Եւ ⁵ ասէ. Նայեցարուք ի գաւազանս յայս և տեսանէք մեծ սքանչելիս, զի ⁶ արմատասցի և բերիցէ պտուղ ⁷ գեղեցիկ և ցանկալի: Եւ զայս ասացեալ, աղօթեաց առ Աստուած և եհտր ⁸ զգաւազանն յերկիր. և առժամայն բուսաւ և ուճեաց և մինչդեռ հայէին եղև ծառ մեծ, և երբ պտուղ յոյժ քաղցր ⁹ և ցանկալի. և բոլեաց աղբիւր յարմատոյ ծառոյն ¹⁰: Եւ զայն տեսեալ ժողովրդոցն տային փառս Աստուծոյ. և մտեալ

1. Գ. օր. Եւ առեալ զնոսս եմուտ ի քաղաքն: Դ. օր. Եւ իբրեւ մտին ի քաղաքն զնացին ի միասին յեկեղեցիսն:

2. Դ. օր. եոցա:

3. Բն. յաւելու բազմութեան . . . սուրբ առաքեալն:

4. Ա. օր. քողոշ զկատարուրս աստուածոցն իւրեանց: Գ. օր. յաստուած իւրեանց: Դ. օր. զԱստուրոն կուռսն իւրեանց եւ հաւատան ի Քրիստոս:

5. Գ և Դ. օր. Եւ զկնի քարոզելոյն ասաց:

6. Գ և Դ. օր. զի ահա ես տնկեմ զսա եւ առժամայն արմատասցի:

7. Դ. օր. պտուղ զարմանալի: Դ. օր. պտուղ գեղեցիկ եւ զարմանալի որ ոչ սպասի:

8. Գ և Դ. օր. ցըցեաց:

9. Ա և Բ. օր. շունին քաղցր եւ ցանկալի: Գ և Դ. օր. պտուղ առատ քաղցրահամ (Դ. օր. քաղցր եւ բարեհամ):

10. Գ և Դ. օր. յարդառատ (Գ. օր. յորդ) եւ բարեհամ, եւ որք կերան եւ արբին առժամայն զգաստացան եւ տեսին: Ա և Բ. օր. յարմատոյն աղբիւր, եւ ժողովուրդքն մտին յեկեղեցիսն եւ տեսին:

յեկեղեցին տեսին զանձինս իւրեանց մերկա ¹, փոխեալ ի զազիր կերպարանս ², և զայն տեսեալ անկանէին յոտս առաքելոյն, աղաչէին զնա զի տեսանէին զմերկութիւնս իւրեանց, և ³ ամաչէին ի միմեանց. և նա հրամայեաց նոցա երթալ ի յարկս իւրեանց զգեհնուլ հանդերձս նորս և դառնալ յեկեղեցին, զոր և արարին իսկ: Եւ հրամայեաց առաքեալն Պղատոնի եպիսկոպոսի, և մկրտեաց ⁴ ի յաղբեր ծառոյն զկին Թագաւորին և զորդի նորս և զկին որդւոյ նորս և զամենայն ժողովուրդն ⁵ որ չէս էին մկրտեալք, և լուսաւորեալք ամենեքեան մտին յեկեղեցին. և սուրբ առաքեալն և հայրապետն կատարեցին զփրկական պատարագն և հաղորդեցուցին զամենեանս: Եւ նոքա զոհանալով զԱստուծոյ, մեծապէս ուրախ լինէին ընդ զալուստ առաքելոյն:

Եւ տեսեալ Թագաւորին ⁶ զբժշկութիւնն՝ զոր արար սուրբ առաքեալն Մատթէոս ի կին նորս և յորդի և ի հարսն՝ խնդայր ⁷ ընդ բժշկութիւնն, բայց զի ոչ որդէին յառաքելոյն, բարկանայր և խորհէր ⁸ հրով այրել զառաքեալն:

1. Գ. և Դ. օր. մերկ եւ զազիր եւ ամաչեիմ ի միմեանց:

2. Ա. և Բ. օր. կերպս:

3. Ա. և Բ. օր. եւ ընթացան յարկս իւրեանց զգեցան հանդերձ եւ դարձան յեկեղեցին. և հրամայեաց: Գ. և Դ. օր. Եւ ընթացեալ ի տունս իւրեանց եւ ծափեցին զանձինս, եւ հրամայեաց:

4. Գ. և Դ. օր. մկրտեաց զնոս յաղբեր ծառոյն որք հաւատացին ի Քրիստոս, եւ կատարեալ զփրկական պատարագն եւ հաղորդեաց զնոս

սա ի պատուական մարմնոյ եւ յարեան որդոյն Աստուծոյ:

5. Ա. և Բ. օր. ժողովուրդն եւ մտեալ յեկեղեցին հաղորդեցան եւ գոմանալով զԱստուծոյ մեծապէս ուրախ եղին յառաքելոյն:

6. Ա. և Բ. օր. բագաւորն զոր աւար Մարեոս: Գ. և Դ. օր. Փռչպանոս բագաւորն (Դ. օր. զնաեան) զոր աւար Մարեոս:

7. Գ. օր. խնդրեաց բժշկութիւն:

8. Գ. և Դ. օր. կոմեր:

Եւ տեսանէր ի գիշերին յայնմիկ ¹ Մատթէոս
զՅիսուս զի ստէր ցնաւ. Ընդ քեզ եմ զօրացիր և
քաջ լեր, զի ես եմ որ կեցուցանեմ ² զքեզ: Եւ
զարթուցեալ ի տեսլենէն ³, զնաց յեկեղեցին առ
եպիսկոպոսն և ստէ. Մանոյց ինձ Աստուած զխոր-
հուրդ Թագաւորին, զի կամի առաքել զօրս ի վերայ
իմ ⁴, բայց ոչ երկիցուք զի Տէր ընդ մեզ է: Եւ
տեսեալ Թագաւորին զբազմութիւն քաղաքին որ
դարձան ի քարոզութիւնն ⁵ Մատթէոսի, և տարա-
կուսեալ ⁶ թէ որպէս կարացէ ըմբռնել ⁷ զնա և
զմտաւ ածեալ խորհէր թէ զինչ արասցէ ⁸, Իսկ
դեքն որ ելին ի Թագուհւոյն ⁹ և յորդոյն և ի
կնոջն ¹⁰ նորա, կերպարանեցան ¹¹ իբրև զօրականք ¹²
և ստեն ցթագաւորն. Զի՞ այդպէս ¹³ վախեցեր յօ-
տար աղանդաւորէն. դա մաքաւաւոր էր և եղև աշա-
կերտ Յիսուսի խաչելոյն ի Հրէից. և այժմ՝ ելանե-
լոց ¹⁴ է ընդ եպիսկոպոսին Պղատանեայ ընդ դուռն
քաղաքին որ կոչի Բարէան դուռն. փութամջիր և
կալցիս զնա ¹⁵ զիւրաւ: Եւ զայն լուեալ Թագաւորին
առաքեալաց չորս զօրականս ¹⁶ ի դուռն յայն և ստէ.
Եթէ ոչ բերջիք զՄատթէոս, փոխանակ նորա ¹⁷

1. Ա և Բ. օր. յաւելուն
յանուրդս:	11. Ա և Բ. օր. փերպացան:
2. Գ. օր. զօրացոռցանեմ: Դ.
օր. չունի զի... զքեզ:	12. Ա. Գ և Դ. օր. Խրքե:
զմի ի զօրականացն: Բ. օր.
Խրքե զմի զօրական: Գ և
Դ. օր. եւ կացեալ առաջի
քաղաւորին ասէր, ընդէ՞ր
այնչափ երկեար:
3. Բն. յաւելու ի տեսլենէն:	13. Ա և Բ. օր. ընդէ՞ր այդ-
չափ:
4. Գ և Դ. օր. յաւելուն եւ
յարչարէր զիս:	14. Գ և Դ. օր. տհա ելանէ:
5. Գ և Դ. օր. ի Մարեոս
եւ հաւատացին ի Բրիստոս:	15. Ա և Բ. օր. զնոս: Գ
և Դ. օր. յաւելուն ալս
արդես կամիս:
6. Ամենայն օր. ի տարակու-
սի չեալ:	16. Բ և Գ. օր. զհեռորս:
7. Գ և Դ. օր. ունեւ:	17. Բն. յաւելու փոխանակ
նորա:
8. Բն. յաւելու քե զից արասցէ:	
9. Գ և Դ. օր. ի փնդէ նո-
րա ի յորդոյն եւ ի հարսնէն:	
10. Ա և Բ. օր. ի կնոջ որդեոյ:	

զձեզ սպանանեմ : Եւ նոքա զինու¹ զնացին ի դուռն քաղաքին : Եւ² ահա ելանէր առաքեալն և հպիսկոպոսն, բայց զնոսա ոչ տեսանէին և զխօսս³ լսէին : Եւ⁴ զնացեալ պատմեցին թագաւորին . և բարկացեալ առաքեաց զհետ նոցա այլ ևս տասն զօրականս զինու , և յորժամ մերձ եղեն առ սուրբսն⁵ , երեւցաւ նոցա պատանեակ մի , ունելով ի ձեռին դամբար⁶ վառեալ . և այրեաց հրովն այն⁷ զերեսս , զաչս և զմօրուսս⁸ : Եւ նոքա յահի լեալ⁹ ընկեցին զզէնս իւրեանց և փախստեայք¹⁰ այրեցեալք¹¹ և խարչատեալք և յաչաց պակասեալք զարձան առ թագաւորն . և եղին համր և ոչ կարէին խօսել : Եւ¹² դեքն չարախօսք , տանջեալք ի հրեշտակաց , հղեն ի նմանութիւն զօրականաց և ասեն ցթագաւորն . Ասացուք քեզ զճշմարիտն . քանզի հրեշտակ յերկնից զարհուրեցոյց զմեզ ասել քեզ որ , թէ և դու բազում¹³ զօրօք երթիցես՝ ոչինչ կարաս .

1. Ա. օր. զինուորքն : Դ. օր. չուէի :

2. Ա. և Բ. օր. չուէին եւ անա... եպիսկոպոսն. Գ. և Դ. օր. Եւ իրեւ ելանէին Մարեոս եւ Պղատոն :

3. Ա. և Բ. օր. զձայն խօսից ևոցա : Գ. և Դ. օր. զձայն միայն լսէին որ սաղմոսէին :

4. Գ. և Դ. օր. Եւ դարձեալ յետս գնացին առ քաղաւորն եւ տասցին նմա թէ զձայնն լսեմք որ սաղմոսեն այլ զնա տեսանէլ ոչ կարեմք . եւ նա յղեաց (Դ. օր. առաքեաց) :

5. Գ. օր. Մարեոս : Դ. օր. և նոսա : Ա. և Բ. օր. չուէին :

6. Ամենայն օր. դամբարս վառեալս եւ :

7. Բն. յաւելու հրովն այն :

8. Գ. և Դ. օր. չուէին զմօրուսս :

9. Դ. օր. անիւ ըմբռնեալ : Ա. օր. եւ փախստական այրեցեայք ամօրայից երեսօք դարձան :

10. Գ. և Դ. օր. զնացին փախստական առ քաղաւորն համարեցեայք :

11. Բ. օր. այրեցեալ երեսօք , դարձան ամօրայից առ քաղաւորն :

12. Ա. և Բ. օր. Եւ դարձեալ դեռքն զօրականք լեալք ասեն ցրաղաւորն : Գ. օր. Եւ դարձեալ երեւեցաւ դեռն ի կերպարանս զօրականի եւ ասէ :

13. Գ. և Դ. օր. ամենայն :

ցես առնել¹ Մատթէոսի առաքելոյն²։ քանզի Քրիստոսի աշակերտ³ է և նորա հրամանաւն եկեալ է աստ. և եթէ ոչ⁴ հաւատասցես ի խաչելեալն, այլ բռնութեամբ ինչ տրասցես, խաւարեցին աչք քո և ի խելաց անկանիցիս⁵ և դու ինքնին կերիցես զմարմին⁶ քո տտամամբք քո։ Եւ ասէ թագաւորն. Դուք ո՞վ էք որ զայդ ասէք ցիս։ Եւ ասեն ցնաւ. Այն դեքն եմք որ ի կին քո և յորդին և ի հարսն մտեալ էաք, և Մատթէոս նշանաւ խաչին Քրիստոսի եհան զմեզ ի նոցանէ։ Եւ այժմ են նոքա յեկեղեցին և սաղմոսեն ի միասին⁷, և եթէ դու լուիցես մեզ և հաւատասցես ի խաչելեալն⁸, ապրիս որպէս ։. նոքա։ Եւ զայս ասացեալ եղեն դեւքն որպէս զծուխ⁹ և շիջեալք անյայտ եղեն¹⁰։

Եւ յարուցեալ ընդ արշալուսն¹¹ առաւօտուն, առ ընդ իւր երկու իշխան և գնաց յէկեղեցին նենդութեամբ, զի սպանցէ զառաքեալն¹². և յորժամ եմուտ յեկեղեցին, խաւարեցան աչք իւր և զձայն սաղմոսից¹³ լսէր զառաքելոյն, այլ գնա ոչ տեսանէր։ Եւ ասէ¹⁴ թագաւորն. Յոյց ինձ զքեզ սուրբ

1. Ամենայն օր, յար առնել։

2. Ա և ։. օր, աւետարանիս։

3. Դ. օր, աւետարանի է Թիսուսի։ Գ. օր, չունի։

4. Բն. յաւելու ոչ... այլ։

5. Ա. Բ և Գ. օր, ելցես։ Դ. օր, ելցես ի հայելեացդ։

6. Ամենայն օր, զամեն քո։ Գ և Դ. օր, չունին աւտամարք քո։

7. Գ և Դ. օր, բնդ առաքելոյն։ Գ. օր, յաւելու և օրմենն զԱստուած։

8. Գ և Դ. օր, հաւատաս ի Քրիստոս։ Ա և Բ. օր, չունին ի խաչելեալն։

9. Գ. օր, որպէս զծուխ վերացաւ եւ անյայտ եղեւ։ Դ. օր, ոչ բնացաւ։

10. Ամենայն օր, յաւելուն Եւ յառի լեալ բագաւորն ոչ եկեւ եւ ոչ արք, եւ ոչ մեջեաց յերկիւղէն։

11. Գ և Դ. օր, բնդ առաւօտն։

12. Ամենայն օր, զՄարտոս։

13. Բ և Դ. օր, խօսիցն։ Ա. օր, չունին։ Դ. օր, չունին եւ զձայն... Յոյց ինձ։

14. Դ. օր, սկսաւ ասել ցնա ողորմեաց։

առաքեալ Քրիստոսի և հաւատում ի Քրիստոս, զի այժմ ծանեայ զի նա միայն է Աստուած ճշմարիտ զոր քարոզեա զու։ Եւ զայս սասցեալ բացան աչք նորա, բայց ի նենգութենէն ոչ զաղարէր ¹. մանաւանդ վասն կնոջ իւրոյ և որդւոյն որ յարէին յառաքեալն ի սուրբ եկեղեցւոյն։ Ասէ ցնա սուրբ առաքեալն. Ով արիւնսրբու բռնաւոր, մինչև յե՞րր թաքուցանես ² զթոյնսդ ի սրտի քում, և ոչ յայանես և կատարես զկամս հօրն քո սասանայի։ Զայն լուեալ ³ թագաւորն, դարձաւ յապարտանն իւր ⁴, և խորհէր ⁵ թէ որով հնարիւք սպանցէ զառաքեալն։ Եւ ⁶ հրամայեաց զօրականացն և կալան զառաքեալն Մատթէոս և տա(րա)ն ի տեղին յոր զշարագործան սպանանէին ⁷, մերձ ի ծովն։ Եւ պրկեալ ⁸ տարածեցին զնա յերկիր և վար(ս)եցին ⁹ չորս ցիցս ձեռացն և ոտիցն, և կապեցին զոսա և զձեռս օրբոյն, և կուտեցին ի վերայ նորա փայտ բազում ¹⁰ և վառեցին հուր, և ցանեցին ¹¹ ի վերայ փայտին մինչդեռ վառէր՝ ձէթ և ձիւթ և ճարպ, և ¹² այնպէս բորբոսքեցաւ ի վերայ սուրբ առաքելոյն։ Եւ ¹³ քանզի պատուէր տուեալ էր թագաւորն զօրականացն, եթէ ոք, ստէ, ի քրիստոնէից ընդդիմասցի ձեզ նոյնպէս հրով այրենալիք և զնա։ Եւ քանզի ¹⁴ ժողովեցան

1. Գ և Դ. օր. դարձաւ։	զառաքեալն Քրիստոսի զՄա-
Ամենայն օր. չուենն մանա-	քեոս։
ւանդ... եկեղեցւոյն։	7. Ամենայն օր. տանքիին։
2. Գ և Դ. օր. ոչ քափես զքոյն-	8. Բն. յաւելու պրկեալ։
ւորդ եւ ոչ...։	9. Ա. Բ և Գ. օր. կապեցին
3. Ամենայն օր. եւ դարձաւ	ի չորս ցիցս զձեռսն և զոտս։
քաղաւորն։	Դ. օր. կապեալ պրկեցին։
4. Դ. օր. ի տունն։	10. Ամենայն օր. չոր։
5. Ա. օր. հնարքի։ Գ. օր.	11. Դ. օր. քափեցին։
զմտաւ ածեր։	12. Բն. յաւելու եւ այնպէս...
6. Գ. օր. Եւ ի վաղիւն	առաքելոյն։
հրամայեաց զօրաց խորոց	13. Ամենայն օր. Եւ պատուի-
երթալ ունիլ զՄարքոս։ Դ.	րէր զօրականացն։
օր. Եւ ի վաղիւն ետ ունեյ	14. Բն. յաւելու քանզի։

ամենայն հաւատացեալքն ի վերայ դաճնոցն ,
մինչև կապեալ էին ¹ զնա, կամեցան բռնութեամբ
յոփշտակել զառաքեալն ի ձեռաց նոցա : Իսկ ²
սուրբ առաքեալն աղաչեաց զնոսա զի դադարեացին,
քանզի ³ այնպէս, ասէ, Տեսուն կամբ եղիցին : Եւ
հօւրն բարբառեցաւ ի վերայ սրբոյն, և նա համբար-
ձեալ զձայն ⁴ իւր օրհնեաց զԱստուած և ողորձեաց
վասն փրկութեան Թագաւորին և ⁵ քաղաքին, զի
զարձցին և մի կորիցեն. և ⁶ ձայն լսելի եղեւ ի
հրայն սր առաց ⁷. Խաղաղութիւն ընդ ամենեւեմն,
և նոյն ժամայն աւանդեաց զհոգին առ Աստուած ⁸ :

Եւ տեսեալ Պղատոն եպիսկոպոսն զհոգի առա-
քելոյն յերկինս ⁹ վերացեալ սկսաւ ¹⁰ սաղմոսել : Եւ
սոչտ երկաւ ¹¹ աքանչելատեոխի արք իջին ի հօւրն ¹²
և բարձին զմարմին սրբայն և եղին ի մէջ ¹³ ժողո-

1. Բն. յաւելու մինչեւ կա-
պեալ էին :

2. Ամենայն օր. Իշ եւս սաւ-
տեաց լուցա եւ դադարեցին
(Գ և Գ. օր. լռեցին) :

3. Բն. յաւելու քանզի... եւ
դիցին :

4. Ա և Բ. օր. զմիտսն : Գ
և Գ. օր. զայս իւր յերկինս :

5. Գ. օր. եւ զի ամենայն
քաղաքն դարձցին յաստուած-
գիտութիւն եւ մկրտեցին.
եւ ասացեալ զամենն :

6. Բն. յաւելու եւ ձայն... որ :

7. Գ. օր. եւ ի կատարմանն
ազօրից ասաց ժողովրդեանն :

8. Ա. օր. հոկտեմբերի տասն
եւ ութ ի վեցերորդ ժամու
առաքին : Բ և Գ. օր. ի
նոյեմբերի տասն եւ վեց ի
վեցերորդ ժամու առաքին :
Գ. օր. ի նոյեմբերի տասն

եւ վեց եւ եր օրն ութրաք եւ
ժամ օրն վեցերորդ :

9. Ա և Բ. օր. յօդս : Գ.
օր. ետես զառաքեալն յօդս
վերացեալ : Գ. օր. նորին
կերպարանաւն յօդս վերա-
ցեալ պաշտառ քան զարեգակն :

10. Գ. օր. սխառ գոհոշ-
բեամբ օրհնել զԱստուած
եւ սաղմոսել : Գ. օր. սկը-
սաւ գոհանալ զԱստուծոյ
եւ սաղմոսել զերանեալ ամ-
բիծան ի ճանապարհի աշխա-
յոշքեան երկնից :

11. Գ. օր. լուսաւորեց եւ :

12. Ամենայն օր. ի բարբա-
քեալ հուրն եւ առին :

13. Ա. օր. ուր քրիստոնեայքն
էին : Գ. օր. ուր ժողովեալ
էին ամենայն հաւատացեալքն :
Գ. օր. ի մէջ հաւատացե-
լոցն :

վոյն քրիստոնէից, և համբարձան յերկինս¹։ Եւ զայն² տեսեալքազմութիւն քաղաքին ուրախ եղեն յոյժ և³ սկսան աղաղակել մեծաւ ձայնիւ և ասեն. Մեծ է Աստուածն քրիստոնէից և ոչ գոյ ոյլ Աստուած բաց ի նմանէ⁴, զոր քարոզեաց սուրբ առաքեալն Մատթէոս։ Եւ լուեալ թագաւորն զաղաղակ ձայնիցն՝ զարհուրեցաւ, և ընթացեալ փութապէս⁵ եկն ի ժողովն և անկաւ ի վերայ մարմնոյն սուրբ առաքելոյն, մեծաւ հառաչմամբ, և բռնն հարեալ գոտից արքայ եպիսկոպոսին խնդրէր զթողութիւն. և տեսեալ եպիսկոպոսն զլերմեռանդ զղջումն թագաւորին, ընկալաւ⁶ և օրհնեաց զնա և երախայացոյց⁷։ Իսկ⁸ զմարմին սուրբ առաքելոյն պատեալ եղին յեկեղեցւոյն մեծաւ պատուով. և յիտ երից աւուրց մկրտեաց զթագաւորն⁹ և զկին նորա և զսրդին և զհարսն։

Եւ¹⁰ երևեցաւ սուրբ առաքեալն ի վերայ աւազանին և ասէ. Թագաւորդ¹¹ անուանեսցի անուամբ իմով Մատթէոս, և կինն անուանեսցի Սոփիա և հարսն անուանեսցի Սիւնեսիս. նոյնպէս և որդին իւր անուանեսցի Մատթէոս։

1. Բն. յաւելու եւ համբարձան յերկինս։

2. Ամենայն օր. Եւ նոցա տեսեալ ոչրախ։

3. Ա և Բ. օր. եւ ժողովեցուն անդ ժողով քաղաքին եւ աղաղակին երբ։ Գ և Դ. օր. եւ զաղաղակ բարձեալ ասեին երբ։

4. Ա. Գ և Դ. օր. բաց ի միոյն։ Բ. օր. բաց միայն։

5. Ամենայն օր. փութապէս առ եպիսկոպոսն անկաւ յոտս նորա եւ մեծաւ հառաչմամբ խնդրեաց թողութիւն։ Գ.

օր. եւ մկրտութիւն։ Դ. օր. թողութիւն մեղաց մկրտութեամբ առաքանին։

6. Բն. յաւելու ընկալաւ։

7. Գ. օր. քաջալերեաց ի հաշատս։ Դ. օր. մկրտեաց։

8. Բն. յաւելու իսկ... պատուով։

9. Բն. յաւելու զբազանորն... զհարսն։

10. Գ և Դ. օր. եւ ի մկրտելն։

11. Ա և Բ. օր. Փիլիպիանոս անուանեցաւ։ Գ. օր. Փռլպանայ։ Դ. օր. Փռլպանոս։

Եւ՝ այնպէս լուսաւորեալք սուրբ աւագանսն և
հաղորդեալք փրկական սուրբ խորհրդոյն և գնացին
յապարանս իւրեանց և զամենայն կուռսն՝ խոր-
տակեցին և յերկիր ընկեցին։ Եւ առաքեաց թա-
գաւորն հրաման յամենայն գաւառս իւր և կոր-
ծանեաց զամենայն բագինս կռոցն և զամենայն
կռապաշտսն լուսաւորեաց՝ ի հաւատսն որ ի Քրիս-
տոս։ Եւ՝ հրաման առեալ սրբոյ եպիսկոպոսին
ձեռնադրեաց զթագաւորն՝ քահանայ, և զորդին իւր
ի սարկաւազ։ Եւ երեւալ ի տեպեան սուրբ առա-
քեալն՝, առէց թագաւորն . Յետ երից ամսոց՝
հանգիցէ Պղոտոն առ Աստուած . և ՝ դու նստցիս
յաթոռ եպիսկոպոսութեան քաղաքիդ քոյ . և զհետ
քո՝ որդիդ քո։ Եւ յետ իրից ամաց երանելի
եպիսկոպոսն Հանգեաւ՝ առ Աստուած։ Եւ թագա-
ւորն Մատթէոս, կամաւորութեամբ՝ եթող զթագա-
ւորութիւն իւր առն բարեպաշտի՝ ազգականի իւ-
րոյ, և ինքն ձեռնադրեցաւ եպիսկոպոս քաղաքին
իւրոյ, ըստ հրամանի սուրբ առաքելոյն, և ձեռնա-
դրեաց զորդին իւր քահանայ . և տուաւ նոցա՝
շնորհք յԱստուծոյ . որ միայն ձեռն դնելով և աղօ-

1. Ա և Բ. օր. Եւ ելեալ
յաւագանէն (Ա. օր. եւ) ի
սուրբ խորհրդէն (Ա. օր.
խորհրդեանէն) եւ երթեալ յա-
պարանս։ Գ և Դ. օր. Եւ
ելեալ յաւագանէն լուսաւո-
րեալ հոգւովն սրբով եւ
հաղորդեցան ի կենարար (Գ.
օր. պատուական) մարմնոյ
եւ յարեան Որդւոյն Աս-
տուծոյ։

2. Դ. օր. բագինս եւ ամե-
նայն կռապաշտք . . . :

3. Գ. օր. աստուածգի-
տութեամբ։ Բն. յաւելու

ի հաւատսն որ ի Քրիս-
տոս։

4. Ամենայն օր. Եւ սուրբ
առաքեալն Մարկոս ի տեա-
լեանն ձեռնադրեաց . . . :

5. Բն. յաւելու երեւեալ . . .
առաքեալն։

6. Ամենայն օր. ամաց։

7. Ա. օր. չունի եւ դու . . .
առ Աստուած։

8. Բ. Դ և Դ. օր. փոխե-
ցաւ։

9. Գ և Դ. օր. կամաւ եւս։

10. Գ և Դ. օր. քրիստոնէի։

11. Ամենայն օր. նմա։

Թիւք բժշկէին ¹ զամենայն հիւանդա, և զգեւս ի մարդկանէ և յամենայն տեղեաց հալածական առնէին: Եւ աստուածահաճոյ ² վարուք կացեալ ³, հանգեաւ ⁴ ի Քրիստոս խաղաղութեամբ, և ⁵ նստաւ յաթոռ եպիսկոպոսութեան որդին իւր, և նա նոյնպէս բարւոք վարուք կացեալ՝ փոխեցաւ ի Քրիստոս, և ի միասին ընդ ուսաքեալն բարեխօսեն առ Տէր վասն ամենայն աշխարհի :

1. Ա և Բ. օր. առաջացու-

ցաներ: Դ. օր. փարատեր զամենայն ցաւս ի մարդոյ եւ յանասնոյ: Գ. օր. զհիւանդս եւ զախաժետս:

2. Գ. օր. բարեհաճոյ: Դ. օր. բարի:

3. Բ. Գ և Դ. օր. կեցեալ:

4. Գ. օր. փոխեցաւ:

5. Գ. օր. Նոյնպէս եւ յետևորա կեցեալ որդի ետրա բարի վարուք եւ հանգեաւ ի փառս Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ: Դ. օր. քողեալ զորդին փոխանակ իշր յարոռ եպիսկոպոսութեան:

ՎԿԱՅԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՅԱԿՈԲԱՅ ՏԵԱՌՆ ԵՂԲՕՐՆ

Առաքեալն Աստուծոյ սուրբն Յակոբոս՝ եղբայր Տեառն ըստ մարմնոյ, որդի էր Յովսեփայ աստուածաւորն, որ անուանեցաւ այր Մարիամու աստուածամօրն:

Զսա օրհնեաց Աստուած և սրբեաց յորովայնէ մօր իւրոյ, գինի և իւղ ոչ էարբ՝ որպէս զմեծն Սամուէլ և զսուրբն Կարապետն Յովհաննէս, և շընչաւորս ինչ ոչ եկեր և ածելի ոչ եհաս ի գլուխ նորա, իւղով ոչ օծաւ երբեք և ի բաղանիս ոչ եմուտ, բրդեղէն ոչ զգեցաւ այլ միայն ցփսիս՝ այսինքն մազեղէն: Եւ յառաւել սրբութենէն իւրմէ յամենայն աւուր մտանէր ի սուրբն սրբոց, և ոչ մի անգամ ի տարւոյն ըստ օրինացն: Այլ և ծունկք նորա խոտացեալ էին որպէս զուղտոյ ի ստէպ ծնրադրութենէն, և վասն առաւել ճգնութեանն իւրոյ արդար անուանեցաւ և եղբայր Տեառն կոչեցաւ: Եւ եթէ վասն էր ասացաւ եղբայր Տեառն, այս է պատճառն:

Յովսէփ՝ որ աստուածաւայր անուանեցաւ, ունէր ամուսին զՄարիամ՝ դուստր Մարթան քահանայի՝ Ղեդյոյն Աննայի՝ զմայրն Մարիամու Աստուածածնին: Եւ Յովսէփ ունէր չորս որդիս. զՅովսէփ և զՅուդա, զՅակոբ և զՇմաւոն, որք առ հասարակք Տեառն եղբարք կոչեցան: Բայց դարձեալ իւրաքանչիւր ոք յայս չորից եղբարցս երեք երեք անուանց հանդիպեցան. և են այսպէս: Նա որ Յովսէփն էր, Յուս-

տոս և Բարսաբայ անուանեցաւ. իսկ Յուդայն՝ Ղէ-
բէոս և Թադէոս անուանեցաւ. և Շմաւոն՝ Սիմոն
կանանացի ասացաւ և Նաթանայէլ կոչեցաւ:

Արդ թէպէտև չորեքին եղբարք կոչեցան Յի-
սուսի, այլ յատուկ Տեառն եղբայր՝ Յակոբոս միայն
էր, վասն զի համշիրակ էր Քրիստոսի, այս է՝
միամօր կաթամբ սնեալ Յիսուս և Յակոբ՝ ի մի տան
միոյ սարւոյ տղայք էին: Մարիամ որ էր մօրաքոյր
Մարիամու սուրբ կուսին մօրն Յիսուսի, առեալ
զՅիսուս դիեցուցանէր կաթամբ ի ստիննն իւր: Եւ
մի թուեսցի այս անպատշաճ, թէ զհարդ առնոյր
Յիսուս կաթն ի մօրէն Յակոբայ: Նա որ զօծուօն
ի պոռնկէն ընկալաւ և զհամբոյրն ի մեղաւորէն, չէ՝
զարմանք թէ զկաթն արդարոյն՝ ի զգաւտէն և ի
պարկեշտէն՝ ի մօրէն Յակոբայ առնոյր, այն որ
մարդասիրութեամբն մարդ եղև Աստուածն ամե-
նայնի: Այս է պատճառ Տեառն եղբայր ասելոյն
Յակոբայ: Եւ այս յիրաւի, և այն ևս գիտելի է, զի
ոչ թէ Յակոբ յԱստուածածնէն դիացաւ, այլ Յիսուս
ի մօրէն Յակոբայ, և այս յիրաւի՝ զի մարդասէրն
Աստուած ոչ զարշի ի ծառայից իւրոց:

Առաքեալն Յակոբոս կրկին և երեքկին կերպիւ
հարազատ էր Քրիստոսի: Նախ ազգականութեամբն
որ էր ի ցեղէն Յուդայէ և յազգէն Յուդայէ՝ ի ցե-
ղէն Դաւթի, որպէս և Գաբրիէլ ասաց Յովսեփայ,
որդի Դաւթի: Եւ երկրորդ՝ մերձաւորութեամբն որ
մայրն Յիսուսի՝ մօրաքոյր դուստր էր սրբոյն Յակո-
բայ, և նա նմա: Եւ երրորդ այն՝ որ համշիրակ
էին: Եւ չորրորդ այնու՝ որ նմանատիպ էր ամենե-
ւին կերպիւն և հասակաւն, ձեւովն և շարժմամբն
Յակոբ Յիսուսի:

Սա ոչ էր ի թիւ երկոտասանիցն և ոչ ի հա-
մար եօթանասանիցն, այլ էր սա ի տանէն Աստուծոյ,
մօտ ընտանի ի ընտեթենէ Յիսուսի Քրիստոսի. պա-
տուով ի վեր քան զամենայն առաքեալսն: Վասն
այսորիկ Պետրոս վէմն հաւատոյ և մեծն ամենայնի,
երեւոյթաւնն Քրիստոսի, հաւանութեամբ և կամօք

ամենայն առաքելոց որբոց՝ ընտրեաց զՅակոբոս արդարն և ձեռնադրեաց զնա եպիսկոպոս Երուսաղէմայ. յետ յիսուն աւուր իջման Հոգւոյն Աստուծոյ ի նոսա: Եւ եղին (զՅակոբ) յաթոռն Քրիստոսի յԵրուսաղէմ, որպէս զմըքատէր և զսեպհական ժառանգաւոր այնմ աթոռի և վիճակի՝ զսուրբն Յակոբոս: Եւ ինքեանք երկոտասան սուրբ առաքելաւքն եօթանասուն աշակերտօքն՝ որպէս թէ ի Յակոբայ առաքեալք՝ գնացին ի քարոզութիւն աւետարանին Քրիստոսի ընդ ամենայն ոլորտս աշխարհի:

Եւ Յակոբոս նստաւ յԵրուսաղէմ՝ որպէս զեղբայր և զհայրինատէր և զարժանաժառանգ աթոռոյն Քրիստոսի: Վրեաց նոցա զթուղթսն ընդհանրական, քաղցր և պարզ բանիւ քաջալերական, և հաստատէր զիւրաքանչիւր ոք ի հաւատս ճշմարտութեան և ի վարս առաքինութեան, զառաքեալսն ի քարոզութիւն բանին, և զժողովուրդն ի հաւատալ աւետարանին, և այնպէս եկաց յաթոռն Երուսաղեմի սուրբն Յակոբոս զամս երեսուն:

Իսկ տիրոսպան ազգն՝ Հրեայքն, չար նախանձու լցեալ, կրճատէին զատամունս իւրեանց ընդ համարձակ քարոզութիւն աւետարանին և ընդ բազմանալ հաւատացելոցն Քրիստոսի. վասն որոյ յաւուր միում ժողովեցան առ Յակոբոս և ստիպէին զնա ուրանալ զնա առաջի ժողովրդեանն, և ասէին. Արդարդ Յակոբոս ասա մեզ, ո՞ր է դուռն Յիսուսի. արդ աղաչեմք զքեզ, եւ կաց ի վերայ աշտարակի տաճարին և ցոյց մեզ զդուռն փրկութեան: Եւ բռնութեամբ հանին զնա յաշտարակ տաճարին և ասէին. Ասա մեզ արդարդ, ո՞ր է դուռն Յիսուսի, զի մեք ամենեքեան հաւատամք քեզ, և գիտեմք որ ճշմարիտ արդար ես, և ակն մարդոյ ոչ առնես. ասա մեզ, ո՞ր է դուռն փրկութեան. քանզի ամենայն ժողովուրդ ազգիս մոլորեցան զհետ խաչելոյն ի Պիղատոսէ:

Յայնժամ ի ձայն բարձր աղաղակեաց եւ ասէ Յակոբոս. Ընդէ՞ր հարցանեք զիս վասն Յի-

սուսի. ահա նստեալ է նա ընդ աջմէ զօրութեան
Հօր ի բարձունս և հանդերձեալ է գալ ընդ ամպս
հրկնից, ի դատել զաշխարհս արդարութեամբ և
հատուցանել ըստ իւրաքանչիւր գործոց արդարոց և
մեղաւորաց: Եւ բազումք հաւանեցան բանինն Յա-
կոբայ և ասէին. Ուրաննա որդւոյ Դաւթի: Ընդ որ
բարկացեալ դպրացն և փարիսեցւոցն, ասէին ընդ
միմեանս. Չար բան արարաք որ այսպիսի վկայու-
թիւն տուաք տալ Յիսուսի որդւոյ Մարիամու:

Յայնժամ աղաղակեցին միաբան. Ո՛հ, ո՛հ, ար-
դարն մոլորեցաւ. և ելեալ ի թէս տաճարին, հարին
զնա և ընկեցին ի բարձրութենէն ի վայր, և զի ոչ
մեռաւ, սկսան քարկոծել զՅակոբոս արդարն: Եւ նա
ծունր եղեալ վասն նոցա աղաչէր զԱստուած և ա-
սէր. Տէր մի համարիր սոցա զայս մեղս, այլ թող
սոցա, զի ոչ գիտեն զինչ գործեն:

Եւ մի ոմն ի քահանայիցն յորդոցն Բաբա-
բայ աղաղակեաց թէ զինչ գործէք, դադարեցէք ի
հարկանելոյ զարդարդ զի վասն ձեր աղօթէ դա: Եւ
մի ոմն ի նոցանէ առեալ զփայտ թափչաց, որով
տոփէին զկտաւան, և այնու ուժգին հարեալ զգլուխ
սրբոյն Յակոբայ, և այնպէս կատարեցաւ ի Քրիս-
տոս, և աւանդեաց զհոգին իւր առ Աստուած և
պսակեցաւ ի Քրիստոսէ սուրբն ընդ տուրբան, ար-
դարն ընդ արդարսն, վկայն ընդ վկայսն, եպիսկո-
պոսն ընդ եպիսկոպոսունսն, քահանայն ընդ քահա-
նայսն, քահանայապետն ընդ քահանայապետսն, ա-
ռաքեալն ընդ առաքեալսն, մարգարէն ընդ մար-
գարէսն, մարտիրոսն ընդ մարտիրոսսն, նախատակն
ընդ նախատակսն, հայրապետն ընդ հայրապետսն:

ՍՈՒՐԲ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ԹԱԿԵՈՍԻ

ՅԱՂԱԳՍ ԱՌԱՋԻՆ ԳԻՒՏԻ ՍՈՒՐԲ ԻԱԶԻՆ

ՈՐ ՅԱՒՈՒՐՍ ՅԱԿՈՐՈՒ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ

Ի ԶԵՌՆ ԹԱԳՈՒՀԻՈՅՆ ՊԱՏՐՈՆԻԿԷ

ՈՐ ԷՐ ԿԻՆ ԿՂԱԻԳԵԱՅ ԿՈՅՍԵՐ ՀՌՈՎՄԱՅՅՈՑՈՑ¹

Եւ արդ պատմեցից ձեզ վասն սուրբ խաչին որ
ի ձեռն հաւատացելոց, որ իբրեւ զձեզդ էին, երեւե-
ցաւ սքանչելի զօրութիւնն² սուրբ խաչին:

Կին ոմն Պատրոնիկեա անուն, կին Կղաւղեայ
կայսեր, որ երկրորդ էր ի Հռոմ. Կղաւղիոս յետ
Տիրերեայ կայսեր: Եւ եղև Կղաւղեայ կայսեր գնալ³
ի պատերազմ ի սպանիացիան՝ որք ապստամբեցին
ի նմանէ: Ընդ ժամանակսն ընդ այնոսիկ էր Պե-
տրոս առաքեալ ի Հռոմ քաղաքի, որ էր գլուխ ա-
շակերտացն Տեսառն: Տեսեալ տիկնոջն⁴ Պատրոնի-
կեայ զնշանսն եւ զսքանչելի զօրութիւնսն՝ զոր առ-
նէր Պետրոս յանուն Յիսուսի, զարմանայր, և հաւա-
տայր յԱստուած, և արհամարհէր գկուսն և զսը-
նոտի պաշտամունսն՝ որոց երկիր պապանէր, և հա-
ւատայր յԱստուած Հայր և ի Տէր մեր Յիսուս

1. Օր. Հռովմայ:

2. Օր. զօրութեամբ սուրբ
խաչն ֆրիստոսի:

3. Օր. երբալ... ի Սպանիայ:

4. Օր. կնոջն... զսքանչելիսն
եւ զզօրութիւնսն:

Քրիստոս և ի Հոգի¹ նորա սուրբ, և ընդունէր մկրտութիւն և փառաւորէր զԱստուած ընդ քրիստոնեայն, և պատուէր և մեծարէր զսուրբ առաքեալն Պետրոս և յօժարութեամբ լսէր նմա: Եւ յետ այսորիկ կամեցաւ երթալ յերուսաղէմ և տեսանել զտեղիսն զայնոսիկ յորս շրջեցաւ Քրիստոս և արար² զօրութիւնս: Եւ փութապէս գնաց ի Հռովմայ և եկն յերուսաղէմ ինքն և երեք որդիք իւր և երկու դաս տերք, և մինն էր կոյս: Եւ այլ ևս բազմութիւն զօրաց³ ընդ իւր, որպէս Թագուհոյ և մեծափառութեամբ եկեալ:

Եւ ի մտանելն նորա յերուսաղէմ, ելին ընդ առաջ նորա ամենայն քաղաքն, և ընկալան զնա մեծաւ պատուով, որպէս զղշիւոյ և զտիկին Հռովմայեցոց աշխարհին: Եւ Յակովբոս էր առաջնորդ եկեղեցւոյն երուսաղեմի. իբրեւ լուաւ զԹագուհւոյն եթէ քրիստոսական հաւատովն⁴ է, եկն առ Թագուհին որ էր յապարանն Հերովդի: Եւ իբրեւ ետես տիկինն⁵ զՅակովբոս ուրախ եղև, և ընկալաւ զնա մեծաւ պատուով որպէս զՊետրոսն, և պատմեաց⁶ Յակովբոս զզօրութիւնսն Քրիստոսի տիկնոջն, և զտեղիսն ուր⁷ յայտնեաց Քրիստոս որդին Աստուծոյ զսքանչելիսն: Եւ ասէ զղշոյն զՅակովբոս. Յոյց ինձ զԳողգոթայն ուր խաչեցաւն Քրիստոս ի Հրէիցն, և զխաչափայտն յորմէ⁸ կախեցաւն, և զգերեզմանն նորա: Ասէ ցնա Յակովբոս. Այդ ոչ է ընդ մեր իշխանութեամբ, այլ Հրեայքն իշխեն, և չտան երթալ մեզ ի Գողգոթայն և ի յարութիւնն: Եւ ոչ զխաչն ցուցանեն մեզ, այլ հալածեն զմեզ և ի բանդ և ի կապանս արկանեն և ի նեղութիւնս բազումս կեղեն

1. Օր. ի Հոգին սուրբ. պա.

կասէր ի Բն. եւ ընդուներ
... զայնոսիկ:

2. Օր. արար անդ:

3. Օր. չունի զօրաց:

4. Օր. հաւատովն:

5. Օր. կիսն:

6. Օր. պատմեաց զօրութիւնսն
եւ զքովորութիւնսն Քրիստոսի
Յակովբոս տիկնոյն:

7. Օր. գոր:

8. Օր. գորմէ:

զմեզ, զի մի քարոզեսցուք զաւետարանն փրկու-
թեան յանուն Քրիստոսի՝ որով փրկեցան տիեզերք
ամենայն: Իբրեւ լուսւ զայս թագուհին, հրամայեաց
կոչել զգլխաւորս Հրէիցն՝ զքահանայս, զհրամանաւ
տարս, զՁովնիայ որդի Անանիայի և զԳողողիայ որդի
Կայիափայ, և զՅուդայ որդի Սաղովմայ ¹, և ամին
ղնոսա: Ասէ ցնոսա տիկինն. Տուք ի ձեռս Յակովբայ
և ընկերաց նորա ² զԳողգոթայն և զգերեզմանն և
զխաչափայտ նորա ³, և մի ոք իշխեսցէ արգելուլ
ղնոսա ըստ պաշտաման իւրեանց սպասաւորել տե-
ղեացն սրբութեան: Եւ զայս ասացեալ ցնոսա, յա-
րուցեալ ինքն ⁴ և որդիք իւր և դստերք ⁵ և որք ընդ
նմայն էին տեսանել զտեղիսն սրբութեան: Եւ յանձն
առեալ ⁶ Յակոբայ և որք ընդ նմա ⁷ էին, և ⁸
եգիս անդ երիս խաչս և ոչ գիտէր թէ ո՞ր էր
Քրիստոսին: Եւ նոյնժամայն ⁹ անկաւ կոյս դուստր
նորա ¹⁰ և եհան զողին առանց պատճառի իրիք.
Իբրեւ հտես զշխոյն թէ մեռաւ դուստր նորա յան-
կարծակի առանց վնասու, ամբարձեալ զձեռս ¹¹ իւր
և կրկնեալ ծուներ՝ կայր յաղօթս առ Տէր և ասէր.
Քրիստոս Աստուած որ հտուր զանձն քո ի մահ փո-
խանակ ամենայն արարածոց, և ելիր ի խաչ ի
տեղւոյն յայսմիկ վասն փրկութեան մարդկան ¹², և
մեռար և եղար ի գերեզմանիս յայսմիկ, և ¹³ կե-
ցուցիր զամենեւեան որ իցեն ի գերեզմանս, և յա-
րիար որպէս զԱստուած կենդանարար ամենայնի և
յարութեամբ քո յարուցեր զբազումս ընդ քեզ: Եւ
արդ Տէր Աստուած ամենայնի, լուիցեն հեթանոսք

1. Օր. Արդասողովմայ:

գերեզմանն հանդերձ ուստեւ

2. Օր. իւրոց:

բօք եւ դստերօք իւրեանւ

3. Օր. Քրիստոսի:

ցովք եւ:

4. Օր. ինքն ին:

9. Օր. ի նոյն ժամոս:

5. Օր. դստերք իւր:

10. Օր. դուստրն իւր:

6. Օր. առեալ:

11. Օր. զայս:

7. Օր. նորայն:

12. Օր. ամենայն մարդկան:

8. Օր. յաւելու եկն եմուտ ի

13. Օր. զի կեցուցես:

և հրեայք խաչահանուք, և ոտնհար լիցին նոքա ամենեքեան ինձ: Եւ հեթանոսք՝ մոլորեալք կոռն պաշտօնեայք և երկրպագուք դրօշելոցն, յորոց դարձայ ես յաստուածգիտութիւն, այժմ՝ այսն առնիցեն ¹ զիս և ասասցեն. Այս եղև նմա յաղագս Թողլոյ նմա ² զկուռնն, և խոստովանելով զՔրիստոս զոր ոչ գիտէր, և երթեալ պատուել զխաչելութեանն տեղի և զգերեզմանն որպէս զԱստուծոյ: Աղաչեմ զքեզ Քրիստոս փրկիչ աշխարհի, լուր պաղատանաց աղախնոյ քում վասն փառաւորեալ անուանդ քում սրբոյ. մի արգելուր զշնորհս բարերարութեանդ քո վասն անարժանութեանս իմոյ, որ փոխանակ արարչիդ պաշտեցի զարարածս. այլ վասն փառաց առնուանդ քո ցոյց ինձ զսքանչելիս, և այժմ՝ արա՛ առ մեզ զնշան քո բարի, զի մի հայհոյեացի անուն քո սուրբ ի Թշնամեաց խաչի քո: Քրիստոս փրկիչ, մի անտես առներ զյուսացեալս և զապաւինեալս ի քեզ: Եւ բազում հառաչանօք և արտասուօք գոչէր սու Տէր, զի արասցէ այցելութիւն որպէս զԱստուած: Եւ մատուցեալ առ դշխոյն երէց որդին իւր և ասէ. Լուր ինձ մայր իմ զոր ասեմս. ինձ այսպէս Թուի ի խորհուրդս իմ, եթէ մահս որ յանկարծահաս եղև քեռս իմոյ, ոչ եթէ ընդունայն ինչ եղև ³, այլ նորահրաշ և սքանչելի զարմանս զմտաւածեմ, զի փառաւորեացի մեծ անունն Քրիստոսի. և ոչ եթէ հայհոյեացի վասն մահու սորա, որպէս կարծեն չարք. ահաւասիկ մտաք ի գերեզմանս և երիս խաչս տեսաք, և ոչ է յայտ եթէ ո՞ր է Քրիստոսին, յորոյ վերայ խաչեցաւ և եհեզ զարիւնն իւր սուրբ, և ո՞ր աւազակացն՝ որ ընդ Քրիստոսին խաչեցան ⁴. արդ այժմ՝ մահուամբ քեռս իմոյ յայտնեացի ⁵ զօրութիւն սուրբ խաչին, յորում խաչեցաւ Քրիստոս Աստուած.

1. Օր. ուրախացին այսն առնելով:

2. Օր. սորա զաստուածսն եւ խոստովանելոյ:

3. Օր. եղև մահդ այլ երբաւսքանչ եւ հրաշալի... ամցես:

4. Օր. խաչեցան ի Հրէից:

5. Օր. յայտնի:

քանզի ոչ անտես¹ առնէ Գրիստոս զայնոսիկ² որք հաւատան ի նա և խնդրեն զողորմութեան շնորհս:

Յայնժամ ընկալեալ³ Թագուհւոյն զասացեալսն յորդոյ իւրմէ, և հաւատաց թէ ի վերին շնորհացն ազդեցաւ նմա և փոքր ինչ սթափեցաւ⁴ ի տրտմութեան դառն սգոյն: Եւ մատուցեալ առ զմի ի խաչափայտից անտի, և եղ ի վերայ մեռելոյ դստերն իւրոյ, և եկաց⁵ յաղօթս առ Տէր և առէ. Գրիստոս փրկիչ աշխարհի, որ ցուցիր զօրութիւն և սքանչելիս մեծամեծս ի տեղւոյս յայսմիկ, որպէս լուաք և հաւատացաք ի քեզ. Գրիստոս⁶ փրկիչ և կեցուցիչ, հիթէ քո է խաչս այս, և ի սմա բեռեցար և տարածեցեր զձեռն քո ամենազօր, յայտնեալ զզօրութիւն մեծութեան աստուածութեան քո, որ առերմարմին ի սուրբ կուսէն Մարիամայ, և⁷ չարչարեցար և⁸ եղար ի գերեզմանիս յայսմիկ և յերրորդ աւուր յարեար, և յարութիւն պարգևեցեր ազգի մարդկան, և այժմ կենդանասցի դուստրս իմ յանուն խաչի քո սրբոյ, և փառաւորեսցիս, Տէր, դառնալով⁹ ոգւոյ սորա ի սմա, և ամաչեսցեն Հրեայք խաչահանութեալ և հեթանոսք խաւարեալք ի ճշմարիտ լուսոյն. և հաւատացեալք օրհնեսցեն զքեզ Գրիստոս Աստուած, որ եսդ Տէր երկնի և երկրի:

Եւ ասացեալ զաղօթս զայս լուռ լինէր իբրև ժամ մի, և ոչ ինչ երևէր զօրութիւն խաչին:

Եւ ի բաց առեալ¹⁰ զայն՝ դնէր և զմիւսն. և դարձեալ կայր յաղօթս արտասուօք¹¹, և ասէր այսպէս¹² զայս. Տէր Աստուած որ յակնարկելդ քո արարան արարածք ամենայն երևելիք և աներևոյթք,

1. Օր. անփոյր:

2. Օր. վասն աշնոցիկ:

3. Օր. ընկալաւ:

4. Օր. սրափեցաւ ի դառն սգոյն:

5. Օր. կացեալ:

6. Օր. Յիսուս:

7. Օր. յաւելու եւ եղեր մարդ:

8. Օր. յաւելու եւ խաչեցար:

9. Օր. ի դառնալ... առ սա:

10. Օր. առեալ դէր զմիւսն:

11. Օր. յաւելու եւ հռաւ յառօք:

12. Օր. չունի այսպէս:

և հրամանաւ քո հաստատեցան ¹ լեռլքս առ ի քէն, Աստուած արարիչ յաւիտենական որ եկիր ի փրկել զտիեզերս ամենայն կամաւոր խաչելութեամբ քո, և կամիս զկեանս ամենայն մարդկան զի կեցցեն և ի գիտութիւն ճշմարտութեան եկեսցեն. զի դու ես մարդասէր փրկիչ և ² յոյս հաւատացելոց. և եթէ քո է խաչս այս յորոյ վերայ հեղեր զսուրբ զարին քո, յայտնեա զգորութիւն քո և կենդանացո՞ղ զդուստրս իմ, որ բազում մեռելոց յարութիւն պարգևեցեր ³, և լիցի ուրախութիւն հաւատացելոց ի ձեռն երևմանս քանչիւեաց քոց. և նկուն լիցին ատելիք ճշմարտութեանն հրեայք և հեթանոսք որք ոչ հաւատացին զայստեան քո Տէր և կամաւոր չարչարանացն, ի վերայ մեծամեծ քանչիւեացն զոր սովոր ես ունել. և այժմ երևեսցի ⁴ զստերս իմում զի արժանի լիցուք փառաւորել զքեզ Քրիստոս Աստուած ⁵, ամենայն հաւատացելոց յոյս և ապաւէն և օգնական, և ճշմարտեալքս սիրով ընդ ամենայն հաւատացեալս հանցուք օրհնութիւն քում ամենազօր տէրութեանդ: Եւ ասացեալ նորա ⁶ զաղօթս զայս, լուռ լինէր մինչև ի ժամս երկուս, և ոչ ինչ ցուցանէր խաչն զօրութիւն քանչելի ⁷ որպէս յուսայր թաղուհին ի Տէր:

Եւ այսու ⁸ ամենայնիւ յետ ուռաւ այն ևս խաչ. և առեալ զերրորդ խաչն դնէր ի վերայ նորա, և մինչդեռ կամէր համբառնալ զաչս ⁹ իւր և հայել ի բարձունս, և ի բանալ զբերան իւր ¹⁰ որդ-

1. Օր. հաստատեալ կան եւ զեալքս:

2. Օր. Քրիստոս:

3. Օր. յաւելու քոյոց հաւատացելոց վասն անուանդ քո սրբոյ:

4. Օր. երեսեցիր դստերս ի մոյ եւ մեք արժանաւոր:

5. Օր. Յիսուս:

6. Օր. եոյս զայս լուռ եղեալ իբրեւ ժամս երկուս:

7. Օր. սքանչելեացն:

8. Օր. Եւ յետ այսր ամենայնի ի բաց առեալ եւ զայն եւս խաչ ի գատերէ իւրմէ եւ:

9. Օր. զմեռս:

10. Օր. յաւելու յազօրս առ Աստուած:

ւովքն իւրովք, և նոյնժամայն ի մերձենալ սուրբ խաչին ի դիակն, իսկ և իսկ յական թօթափել յանկարծակի դուստր նորա յարեաւ ի մեռելոց և յարուցիալ օրհնէր և փառաւորէր զԱստուած՝ որ խաչիւն իւրով սրբով կեցոյց զնա: Իբրեւ ետես տիկինն թէ ի զօրութենէ սուրբ խաչին վաղվաղուկի յարեաւ դուստր նորա ի մեռելոց, զարհուրեալ հիացաւ յոյժ, և անկեալ ի վերայ երեսաց իւրոց երկիր պագանէր և համբուրէր զսուրբ խաչն Քրիստոսի, և գոհմանայր ի վերայ անպատում՝ պանչելեաց զոր եցոյց Տէր ի ձեռն զօրութեան սուրբ խաչին, և փառաւորէր որդւովք և զստերովք իւրովք զՏէր ամենակալ. և առաւել ևս հաստատէին ի հաւատան որ ի Քրիստոս Յիսուս և ի խաչ նորին, եթէ արդարեւ Յիսուս Քրիստոս է որդի Աստուծոյ: Եւ այս խաչս է նորա, որ կենագործէ զհաւատացեալս սովաւ¹, ապաւէն և օգնական յուսոյն² և հաւատացելոց, նշան յաղթութեան ընդդէմ աներեւոյթ թշնամւոյն, որք հակառակին ընդդէմ³ ճշմարտութեան աւանդիցն որ ի Քրիստոս Յիսուս:

Ասէր ցթագուհին որդին իւր, թէ այս այսպէս չէր լեալ, ոչ էր յայտնեալ զօրութիւն սուրբ խաչին⁴. ահա այսուհետեւ սուրբ խաչս Քրիստոսի մեծասցի, և մեք ուրախասցուք ի ոքանչիւի զօրութիւն նորա, և Քրիստոս Աստուած սովաւ փառաւորեսցի այժմ և յաւիտեանս ամէն:

Եւ ետ զխաչն Քրիստոսի ցՅակովբոս զի զգուշութեամբ⁵ պահեսցէ և պատուեսցէ, և հրամայեաց չինել եկեղեցի ի Գողգոթայ՝ ուր խաչեցան Քրիստոս, և ի գերեզմանին ուր թաղեցան, և զամենայն սուրբ տեղիսն պատուեսցին չինուածովք. զի

1. Օր. իւր եովաւ, եւ...:

2. Օր. օգնական եւ պահապան հաւատացելոց եւ յաղթութեան նշանակ ընդդէմ երեւելի եւ աներեւոյթ:

3. Օր. չուել ընդդէմ:

4. Օր. յաւելու եւ ոյնչութիւն աւագակաց խաչին:

5. Օր. զգուշութեամբ պատուեսցի:

չինեցին ժողովրդանոցս պաշտաման, յօր օրհնի Քրիստոս Աստուած ի տուէ և ի գիշերի:

Եւ տեսեալ դշխոյին զամենայն քաղաքն ժողովեալ ի տեսիլ մեծի սքանչելեացն, հրամայեաց դրստերն իւրոյ յորոյ վերայ զօրութիւն սուրբ խաչին ցուցաւ, զի առանց սքողելոյ երեսեսցի ժողովրդեանն՝ որ կամէին տեսանել, որպէս զի տեսեալ զնա, փառաւորեսցեն զԱստուած ի վերայ անպատում սքանչելեացն². զի հաւատացեալք ուրախ լինցին, և թշնամիք խաչին Քրիստոսի յամօթ լիցին և ատելիք:

Բայց ժողովք հրէիցն և ի հեթանոսաց ուրացողաց, յոյժ տրտմեցան ընդ հրաշագործութիւնն որ եղև ի գալստեան հաւատացեալ յդշխոյին, զի տեսանէին զբազումս որ հաւատային ի Տէր: Եւ համբաւ նշանացն յամենայն տեղիս պատմէր, և մեծանայր անունն Տեառն, և փառաւոր լինէր ի վերայ զարմանագործութեանցն: Եւ եղև խաղաղութիւն մեծ ամենայն եկեղեցւոյն Երուսաղեմի, և ի քաղաքսն որ շուրջ³ կային զնովաւ, և լուեալ գայս ամենայն⁴ տային օրհնութիւն Աստուծոյ:

Եւ յետ այսր ամենայնի եւ դշխոյն յերուսաղեմէ իւրովք ամենեքումբք՝ զի երթիցէ ի Հռովմ: Եւ ուր հասանէր ի քաղաքս, գային ամենեքեան ի տեսութիւն դստեր նորա յարուցելոյ ի մեռելոց, և ուսանէին զսքանչելեացն երևումն ի ձեռն խաչին Քրիստոսի:

Եւ եմուտ դշխոյն ի Հռովմ և պատմեաց իզաւդեայ կայսեր զամենայն եղեալսն յանուն Քրիստոսի ի ձեռն սուրբ խաչին զօրութեան, որ երևեցաւ դրստիւր նորա կուսի⁵, մեռանել նորա և յառնել: Եւ լուեալ կայսերն փառաւորեաց զԱստուած, և հրամայեաց զամենայն Հրեայսն հալածել ի Հռովմայ:

1. Օր. ժողովոյն:

2. Օր. յաւելու. որ ի նմա ե-

ցոյց ի մեռն սուրբ խաչին:

3. Օր. շուրջ գնդառ են:

4. Օր. ամենեցուն:

5. Օր. յաւելու յերոսուսղեմ:

Պատմէր ղշխոյն և Պետրոսի զսքանչելիսն որ եղեն, նաև ամենեցուն պատմէր զգորութիւն սուրբ խաչին Քրիստոսի, և ամենեքեան լուեալ փառաւորէին զԱստուած: Արդ զայս ամենայն որ պատմեցաւ, ի միտ առէք և հաւատացէք ի Քրիստոս, և ունիցիք զսուրբ խաչն կեցուցիչ և ապաւէն հաւատացելոց որ յուսան ի Քրիստոս: Եւ Յակովբոս էր առաջնորդ եկեղեցւոյն Երուսաղեմի, որ էր հաւատարիմ այր ի Տէր, որ և գրեաց զայս զոր ետես ինքն և ծանոյց առաքելոցն որք էին քարոզք Քրիստոսի և ընկերք Յակովբոս: Նմանապէս և նոքա քարոզեն և ցուցանեն զգորութիւն և զսքանչելիսն որ ի Քրիստոս:

Եւ զկնի մահուանն Կղաւղեայ և Պատրոնիկեայ Հրեայքն գրգռեալ ի վերայ հաւատացելոցն, յարուցին¹ հալածանս, և փախստական արարեալ զհաւատացեալսն, և ի նմին ժամու, որպէս² ունիմք յաղագս նորա պատմել, առեալ Թաղեցին զնա՝ զամենասուրբ խաչն Քրիստոսի:

1. Օր. յարուցեալ:

ցին յերկրի տեղւոյ գագա-

2. Օր. ժամու յաղագս սորին

բանն մինչեւ ցայսօր:

պատմութեան առեալ բաղե-

ՍՐԲՈՅՆ ԹԱԿԷՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ

ՎԱՍՆ ՑԱՐՈՒԹԵԱՆ ՄԵՌԵԼՈՑ ¹

Արդ ² հոգի ամենայն մարդկան որ ելանէ ի մարմնոյ աստի ³, է նոցա օթեվանք և բնակութիւն ի հանգստեան: Քանզի ոչ խափանին միտք և ուշ ոգւոցն, վասն զի նկարագիր անմահին Աստուծոյ նկարագրեալ ⁴ է ի նոսա. զի ոչ է ⁵ իբրև զմարմին անզգայ որ ոչ իմանայ զապականութիւն ⁶ տգեղութեան որ զնովաւ անկանի: Բայց վարձ հատուցման ոչ կարէ ընդունել առանց նորա ⁷. վասն զի ոչ եթէ հոգւոյն միայն է վաստակն այլ և մարմնոյն որ բնակեալ է ի նմա: Բայց վասն զի եկն Տէր մեր յաշխարհ, զի ուսուցանիցէ և յայտնեացէ մեզ, եթէ կատարած աշխարհի լինի ⁸ և յարութիւն մեռելոց ⁹ մարդկան. և յայնմ աւուր նկարին ¹⁰ վարք իւրեանց, և լինին մարմինք նոցա որպէս մագաղաթ լի գրով ճշմար-

1. Բ. օր. Թադեոսի առա-
քելոյ առ Աբգար վասն հո-
գւոց մեռելոց եւ վասն յա-
րուբեան: Գ. օր. Աղօրք
սրբոյն Թադեոսի առաքե-
լոյն յաղհանգեպի (?):

2. Ա. օր. ամենայն հոգի: Բ.
օր. ոգիք:

3. Բ. օր. ոչ մեռանին այլ կան
մեռն կենդանիք օրեվանք:

4. Ա և Գ. օր. նկարեալ:

5. Բ. օր. եւ ոչ երև:

6. Բ. օր. յապկանութեան
տգեղութեամբն որ անկանին
զեռքօք: Գ. օր. որ շուրջ
զնովաւ:

7. Բ. օր. մարմնոյ:

8. Ա. օր. լինիցի: Բ. օր. ի-
նչոց է:

9. Բ. օր. ամենայն: Գ. օր.
ամենայն ճշեցելոց:

10. Բ. օր. կորիցեն ամենայն
վարք ճոցա:

տութեան. և ոչ¹ ոք է որ ոչ գիտէ զդպրութիւն,
քանդի ամենայն աք ընթեռնու զգիր դպրութեան
իւրոյ, և զհամար գործոց իւրոց ի մատունս ձեռաց²
իւրոց ունիցի. որպէս զի տգէտք և տխմարք, գի-
տունք և տեղեակք³ լինին դպրութեան նորա: Յո-
րում ոչ ոք ասիցէ ցընկիր իւր, թէ եկ ընթերցիր
ինձ զայս⁴, վասն զի մի վարդապետութիւն⁵ և
մի ուսումն թագաւորէ ի վերայ ամենայն մարդկան:
Քանզի⁶ այժմ խորհրդովք ձերովք պատճառէք
զանգիտութիւն, բայց ի ճմարտութեան ոչ կարէք
պատճառել, յասիւ մարգարէին, եթէ եղիցին ամե-
նեքեան ուսեալք յԱստուծոյ:

1. Բ. օր. եւ ոչ մեայ որ ոչ
գիտիցէ դպրութիւն յայնմ
առնոր: Գ. օր. եւ ոչ ոք
իցէ որ գիտիցէ:

2. Գ. օր. ի մատունս իւր:

3. Բ և Գ. օր չունին տե-
ղեակք: Գ. օր. լինիցին դըւ-
րոշքեան եւ լեզուի եւ-

րոյ: Բ. օր. որոց լեզու չի-
ցէ որ ասէ:

4. Բ. օր. զայս գիր ինձ:

5. Բ. օր. դպրութիւն:

6. Բ. օր. զի այժմ պատճա-
ռին զանգիտութիւն: Զունի
զյաջորդսդ:

ԺԱ

ՎԿԱՅԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ս. ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ՍԻՄՈՎՆԻ ՆԱԽԱՆՁԱՑՈՑԶԻ

Աստուածիմաստն և աստուածատեան Սիմովն՝ աշակերտ Քրիստոսի, որ ի սուրբ վերնատանն էառ ի Քրիստոսէ զձեռնադրութիւն իշխանութեան գնալ ի վերայ օձից և կոխել զգօրութիւն աներևոյթ թշնամւոյն, այսինքն զմահու և զգոծոխոց. և առեալ հրաման հերկել զերկիր և խել զփուշ մեղաց և սերմանել զսերմ աստուածապաշտութեան ընդ ամենայն երկիր, որպէս վիճակեցին սուրբ առաքեալքն հրամանաւ Հոգւոյն սրբոյ ի վերայ միմեանց՝ զաշխարհս ամենայն: Եւ եհաւ վիճակ առաքելական սրբոյն Սիմովնի յարեւմուտս՝ յերկիրն Մալթիտանիայ. և երթեալ անդ լուսաւոր վարդապետութեամբն լուսաւորէր զամենեւեան, սերմանելով զբանն կենաց ի խուժադուժ յաշխարհն յայն, առնելով նշանս և ոքանչեւիս ի ձեռն Հոգւոյն սրբոյ: Հաւանեցուցանէր զամենեւեան՝ դարձուցանելով ի կուռցն մուրրութիւնէ յաստուածգիտութիւն, և լուսաւորէր սուրբ աւետարանաւն յորդեգրութիւն Աստուծոյ: Շինեաց եկեղեցիս բազումս, ի բազում քաղաքս և ի գետոյս և ի գաւառս հաստատեաց քահանայս և պաշտօնեայս և յանձն ուրար զնոսա Հոգւոյն սրբոյ. և ինքն անցեալ գնաց ի Յաւիռոնաց գաւառն և անդ սերմանեաց գաւետարանն փրկութեան: Շինեաց եկեղեցիս և հաստատեաց քահանայս և պաշտօնեայս, և եղև առ նոսա աւուրս բազումս, և զերկեամ մի

հաստատեաց զնոսա ի հաւատան որ ի Քրիստոս: Եւ
յետոյ անցեալ զնաց յաշխարհն Վրիտացւոց, և
անընդունակ եղեալ, ոչ լուան քարոզութեան սուրբ
աւետարանին, այլ դատեցան զնա ի խաչ հանել. և
այնպէս կատարեցաւ սուրբ առաքեալն Սիմոն Նա-
խանձայոյզ, և սակաւ ժողովուրդք հաւատացին ի
Քրիստոս: Եւ իջուցեալ զնա ի խաչէն եղին ի գե-
րեզմանի և է յիշատակ սրբոյն յապրիլի ի քսան և
մի, ի փառս Աստուծոյ. ամէն:

ԺԲ

ՅԱՆՎԱԿՍ ՍՐԲՈՑ ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ

Թ Է Ո՛Յ Ք Է Ի Ն Ե Ի Ո Ր Պ Է Ս Կ Ո Չ Ե Ց Ա Ն

ՅԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆ

Պետրոս առաքեալն էր ի գեղջէն բեղսաիդա, եղբայր Անդրէի, այր ձկնորս, և ի լուանալ ուռկա- նացն կոչեաց զնա Տէր, զի ի ձկնորսս եղև գլուխ Եկեղեցւոյ, և յայնմհետէ զմարդիկ որսայր. որ և յառաջ Սիմոն կոչէր և այլ անուամբ Կեփաս. որ և զՏէրն առաւել սիրէր այնչափ՝ զի և զմատնիչ Տեառն յոյժ ցանկութեամբ կամէր իմանալ. ոտիւք ի վե- րայ ծովուն գնաց, հտես զայլակերպութիւն Տեառն և ի յարութիւն աղջկանն՝ անդ էր, զարծաթն ի բերան ձկանն եգիտ, զբանալին արքայութեան էառ ի հովուել զոչխարսն Քրիստոսի. հազար այր ի Պենտակոստէն դարձոյց, զմահն Անանիայ և Սա- փիրայ նախ եցոյց, զԵննիա գօսացեալն ողջացոյց, զԿռռնելիոս մկրտեաց և չուք նորա բազում հի- ւանդս ողջացոյց, ի Հերովդէէ բանտեալ՝ հրեշտակիւ ազատեցաւ: Ընդ որս և զաթոռն հօթն (ամ) կալաւ յԱնտիոք, և քսան և հօթն ամ ի Հռոմ. և յորժամ սատակեցաւ Սիմոն կախարդն ի Հռոմ, Պետրոս ի նոյն քաղաքին ըմբռնեալ ի Ներոնէ և ի նոյն օրն թաղեալ:

Յակոբոսս այս եղբայր էր Յոհաննու և որդի Զերեթիայ. վասն մեծութեան, սրբութեան և բար- ձրութեան մտաց արժանի եղև կոչել որդի որոտման:

Որ ի Հերովդէ Ագրիպպեայ ի խնդրոյ Հրէից զվատեցաւ, և կամօք Տեառն ոսկերք նորա ի Սպանիա վերափոխեցաւ, որ և պատուով անդ բազմի։ Սա և նախանձաւոր եղև ընդ Յոհաննու, վրէժխնդիր լինել նախատանաց Տեառն. քանզի յորժամ սամարացիքն ոչ ընկալան զնա, հարցանէին զՏէրն. Կամքս զի սասացուք, զի իջէ հուր երկնից և այրեսցէ զդոսա. զնոյն և խնդրէին նստել յաջմէ և յահեկէ նորա յարքայութեան երկնից։ Եւ բազում իրա վասն աւուրն դատաստանի և արքայութեան երկնից եհարցցՏէր։ Եւ վասն երեք պատճառաց մեծ կոչի քան զմիւս ալ Յակոբոսն. զի յառաջ կոչեալ, և զի առաւել մերձաւոր և խորհրդակից, և զի յառաջ չարչարեալ։

Յոհաննէս աւետարանիչն, եղբայր Յակոբայ, ըստ ամենայնի իբրև զՅակոբոս փառաւորեալ, և առաւել՝ զի ի չորս կենդանիս նմանեցաւ վասն բարձրութեան աւետարանչական բարձրութեան բարբառոյն որ և արժանի եղև լսել ի Տեառնէ վասն մօր Տեառն եթէ, ահա մայր քո և նա արժանաւորեցաւ փոխանորդիլ ի յորդիւթիւն Աստուածածնին։ Կոյս ի Տեառնէ ընտրեալ և կոյս ի նմանէ մնացեալ, որ և բազմեալ ի վերայ լանջոցն Տեառն, զաւետարանական քաղցրութեան աղբերն էարբ, որ զկնի աքսորանացն ի Տօմիսիանէ, և զկնի յայտնութեան տեսլանն և աւետարանին գրելոյն՝ մինչեւ ի ժամանակս Տրաւիանոսի մնացեալ, և զեկեղեցիս Ասիոյ կառավարեալ, որ զեռացեալ ձէթն ոչ իմացաւ, խաղաղ մահուամբ առ Տէրն կոչեցաւ՝ յամի չարչարանաց Տեառն ութսուեից և ծննդեան իւրոյ իննըսուն և իննից։

Յակոբոս փոքրն Ալփէոսի, կոչեալ եղբայր Տեառն վասն ազգատոհմին, վասն նմանութեան պատկերին, վասն առաքինութեան վարուցն. եղբայր էր սա Շմաւոնի, Թադէոսի և Բառնաբայ, կոչեալ ի յառաքելոցն արդար, ընդ որ և սա ի յաւուր խաչելութեան մինչեւ ի յօր յարութեան ոչ

ինչ ճաշակեաց և Տէրն յարուցեալ՝ նմա երևեցաւ և ետ հաց նմա ճաշակել: Յետ զալստեան Հոգւոյն սա համարձակեցաւ պատարագիլ նախ զմարմինն Տեառն և յառաքելոցն եպիսկոպոս եղև Երուսաղեմայ. երեսուն ամ կալաւ զաթոռն. գրեաց զկաթուղիկէն իւր. նազորացի գոլով միշտ խոշոր զգենոյր. բարկացեալ հրէիցն՝ ընկեցին զնա յաշտարակէ տաճարին, Թափչաւ հարին զգլուխ նորա:

Սիմոն այս կոչեալ եղև Կանանացի զի ի Կանա Գալիլիացւոց էր, և Նախանձաւոր՝ զի Կանա նախունձ Թարգմանի, որ և յեգիպտոս քարոզեաց: Կոտարեցաւ մերձ ի Բաղտատ, և էր սա հղբայր Յակոբայ փաքեր և Թադէի ի Բառնարայ և որդի Ափեսայ:

Թադէոս այս որ և է Յուդա Յակոբեան, որդի Ափեսայ, հղբայր Յակոբայ փաքեր, Շմաւոնի և Բառնարայ, ծնեալ ի Կոնտ Կալիլիացւոց, ի Միջագետս քարոզեաց և զԱբգար մկրտեաց յիշեսիա, ի Պարսս հասեալ և բազմութիւն ի ժողովրդենէն այնորիկ ի Քրիստոս դարձոյց, կատարեցաւ մարտիրոսութեամբ և մկրտեցաւ ընդ Քրիստոսի:

Անդրէաս այս հղբայր Սիմոնի վիմի որ էր Պետրոս, ի գեղջէն Բեդսաիդա, նախակոչեալ ի Տեառնէ. և իբրև էր ընդ Յովհաննու Մկրտչին՝ արժանացաւ լսել ի նմանէ եթէ ահա գտնն Աստուծոյ: Լիղեւ սա կոչող հղբոր իւրոյ և յետ յարութեան լուսաւորեաց զՄոտթէոս, յերկիրն մարդակերաց, և Վիճակ առեալ քարոզեաց ի յեգեսիայ (ի Սեդիա) և անտի եկն յԱբայիա, հասեալ ի քաղաքն Փաթերա ի խաչ հանեալ յեգիա, և վստն խորհրդոյ խաչին և չարչարանացն բազում քննութիւն և լուծումն արար և զպատուական կատարումն կենաց ելից:

Փիլիպպոս այս ի Բեդսաիդա զքսան ամ չրջեալ՝ Սիրէացոց քարոզեաց. ըմբռնեալ բռնադատէին զնա զոհել, և նա ոչ կամեցաւ. և ի շնչոյ Վիշապին մեռաւ որդի քրմապետին, զերկու քրքումապետս հարեալ և ժողովուրդն տառապեալ ի շնչոյ անտի, հրամանաւ Փիլիպպոսի կործանեցաւ բազինն

և յերուպօլիս խաչիւ կատարեցաւ, ասաց ցՏէր թէ ցոյց մեզ զՀայր և շատ է մեզ :

Բարդուղիմէոսս այս ի Լիբիանոսացիս էառ վիճակ և անտի հոսեալ ի Հնդկիս բազումս անդ. դարձոյց. վերջին եհաս ի մեծն Հոյք, ի բարբարոսաց քերթեալ և հրամանաւ թագաւորին գլխատեալ, զորոյ մարմինն թագաւորն Պտղոմէոս ընդ ժողովուրդս երկոտասան քաղաքաց պատուով ամփոփեաց :

Թովմասս այս կոչեալ երկուորեակ զի յերկուց եղանակաց հապտատեաց գյարութիւն, տեսանելով և շօշափելով. Պարսից և Մարաց գաւետարանն քարոզեաց և կատարեցաւ ի Հնդկիս սրով, որ և յետ սակաւ ամաց վերափոխեցան նշխարքն ի քաղաքն յերեսիս :

Մատաթիայս այս առեալ զտեղի Յուդայի Սկարիովտացոյ, վիճակաւ առաքելոցն, զի ընտրեցին զնա և զՅովսէփ, և էր ժամանակն զկնի համբարձմանն յառաջ քան զգալուստ Հոգւոյն սրբոյ. որ և առեալ նմա վիճակս զՀրէաստան, անդ քարոզեաց և բազում աքանչելիս արար, խաղաղական մահուամբ կատարեցաւ բարի խոստովանութեամբ ի Քրիստոս : Ոմանք ասեն զնա կրեալ զչորչարանս խաչին և պսակեալ մարտիրոսութեամբ. և է ամփոփեալ մարմին նորա ի Հռոմ :

Պօղոսս այս էր ազգաւ Հրեայ, ի ցեղէն Բենիամինի, ի գաւառէն Աիլիկիոյ, ծնեալ յակնաւոր քաղաքին Տարսնի և հալածող էր քրիստոնէից, վասն հայրական օրինացն նախանձոյն. և եղև կոչմամբ Տեառն ի ճանապարհս Վամասկոսի անօթ ընտրութեան, որ և ի Սօղոսէ կոչեցաւ Պօղոս. վասն որոյ և բազում տանջանս կրեաց վասն Քրիստոսի. ի Փիլիպիայ գաւաղանօք հարաւ, ի բանտ մտաւ, ոտն ի կոճեղ պնդեցաւ, ի Լիւստրիա, ի յիկոնիա քարկոծեցաւ, յԵփեսոս գաղանաց մատնեցաւ, ի յերուսաղէմ գանեցաւ, մատնեցաւ, կոպեցաւ նենգութեամբ, ի բանտ հեթանոսաց եղաւ, ընդ որ աղաղակեաց առ կայսրն, և յետ համբարձմանն քսան

ամ եղև մկրտութիւն նորա յԱնանիայէ դամասկացւոյ և յերեսուն և երկու ամին կատարեցաւ գլխատմամբ ի Ներոնէ ի Հռոմ:

Բառնարասս այս Յովսէփ, ազգաւ Կիպրոսացի, տարկաւագ, որ և բազում եղանակօք գովէ զնա Վործք առաքելոցն: Ի քաղաքէ ծնեալ՝ որոյ շինեալ էր Կիւրոսի. ընդ Պօղոսի ընկալաւ զքարոզութիւն Հեթանոսաց, որոյ զկնի վասն Յոհաննու՝ որ կոչեալն էր Մարկոս՝ ի բաց եղաւ ի Պետրոսէ, բայց զքարոզութիւն ոչ եթող. հրով կատարեցաւ. որոյ զկնի ժամանակաց, ի ժամանակս Զենոնի կայսեր, մարմին նորա ի Կիպրոս կղզին գտաւ եւ ունէր զաւետարանն Մատթէոսի զոր գրեալ էր՝ ի վերայ լանջացն: Սա ընտրեցաւ յառաքելոցն ընդ Մատաթիա և ոչ էառ զվիճակն, այլ զկնի Հոգին տուրք հրամայեաց թուել զնա և զՊօղոս ընդ առաքեալսն:

Բառնարասս այս որդի Ալփեայ, եղբայր Յակորայ փոքեր, Շմաւոնի և Թադէի որ է Յուդայի, ոչ է սա յառաքելոցն այլ յեթանասնիցն, այլ զի անուանակոչութեամբ նման է Բարտաբայ որ և կոչեցաւ Հոգւովն սրբով Բառնարաս. ոմանք կարծեն զնա լինել Բառնարաս առաքեալ, ընդ որ և թէ ոչ առաքեալ, սակայն ի ցեղէ Տեառն է և եղբայր առաքելոցն և ընտրեալ ի Տեառնէ ընդ եօթանասունսն և վասն Տեառն պսակեալ եղև մարտիրոսական պատուով ի փառս Քրիստոսի:

ՅԱՂԱԳՍ ԵՐԿՈՏԱՍԱՆ ՍՈՒՐԲ ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ

ՎՍԵՄԱԿԱՆ ԴՈՐՈՔԷՐՈՍ ¹ ՅԻՇԱՏԱԿՈՒՄՆ ԱՔՆԷ

ԵՐԿՈՏԱՍԱՆ ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ,

ՆՇԱՆԱԿԵԼՈՎ, ԹԷ ՈՒՐ ԻՒՐԱՔԱՆՁԻՒՐ ՈՔ Ի ՆՈՑԱՆԷ

ԴԱՐՈՋԵԱՑ

Ա. — Պետրոս Առաքեալ ի Գաղիղիա, ապա
և ի Միջագաղիղիա ², ի Պոնտոս և յամենայն Կապ-
պադովկիա և ի Բիւթանիա քարոզեաց զաւետա-
րանն՝ յետ վերստին դառնալոյ նորա յԱնտիոքայ-
յետոյ և յամենայն Իտաղիա և ի Հռովմ. և ³ ի
Ներոնէն խաչեալ, և ի նմին ի Հռովմ թաղի, յա-
ռաջ քան զերիս կազանդացն յուլիսի:

Բ. — Անդրէաս եղբայր նորա, ընդ ամենայն
ծովեզերս Բիթանացւոց և Պոնտացւոց, Թրակացւոց
և Սկիւթացւոց տրամաշրջեցաւ, աւետարանելով
զՔրիստոս ⁴. յետոյ զնաց ի Սեբաստացւոցն ⁵ քա-
ղաք մեծ, ուր բնակ Սարացւոցն ⁶ և Փարիս գետ,
ուր և ներքսագոյն Եթովպացւոցն բնակեն: Իսկ թա-
ղեցաւ ի պարտէզս Աքայեցւոցն՝ խաչի մատնեալ ի
յայծենագործէ:

1. Բն. Դեոքորոս:

2. Բ և Գ. օր. չուենն ապա
եւ ի Միջագաղիղիա:

3. Գ. օր. չուենի եւ:

4. Ա. Բ և Գ. օր. զՏէր:

5. Ա. օր. ի Սեբաստիանաց-
ւոց:

6. Ա. Բ և Գ. օր. Աքսարաց-
ւոց:

Գ. — Յակովբոս Զեբեթեայ յետ աւետարանելոյ զՔրիստոս երկոտասան ցեղիցն իսրայելի, սպանեալ լինի առ ի Հերովդէէ չորրորդապետէ՝ ի Կեսարիա Պաղեստինացւոց:

Դ. — Յովհաննէս սորին եղբայր որ և զաւետարանն գրեաց, յեփեսոս քարոզեալ զՔրիստոս, առ ի Տրայիանէ՝¹ Թագաւորէ ի Պատմոս կղզի արտասահմանի՝ յաղագս բանին Քրիստոսի, և աստուտ փոխամբարձեալ եղև, վասն սորա՝² և բան կալաւ ընդ Ենովքայ և ընդ Եղիսյի՝ տակաւին՝³ զնա ի մարմնի նայել:

Ե. — Փիլիպպոս առաքեալ ի Փռիգիա քարոզեաց զաւետարանն. Թաղի յԱրապողիս հանդերձ դատեօք իւրովք, զորոց՝⁴ և Ղուկաս աւետարանիչն ի Գործս առաքելոցն յիշատակէ:

Զ. — Բարթողովմէոս առաքեալ Հնդկաց՝ կոչեցելոց Եղեմոն, քարոզեալ զՔրիստոս, տուեալ նոցա զՄաթէոսեան աւետարանն, ննջեաց յՈւրբանոս քաղաքի Հայոց մեծաց:

Է. — Թովմաս առաքեալ Պարթևաց և Միդացւոց և Պարսից և Գերմանացւոց՝⁵ և Բարկրտացւոց՝⁶ և Մոզուց՝⁷ քարոզեաց զաւետարանն Քրիստոսի. կատարի ի քաղաքի Հնդկաց որ կոչի Բաղամիդիս:

Ը. — Մատթէոս աւետարանիչ երբայցի լեզուաւ զաւետարանն աւանդեաց Երուսաղեմի Եկեղեցւոյն, քարոզեալ զՔրիստոս կատարի յԱրապողիս Ասորւոց:

Թ. — Յուդաս Յակովբոս ի բոլոր ի Միջագետս քարոզեաց զՔրիստոս, կատարի յԵդեսիա, և անդէն Թաղի:

1. Գ. օր. ի Գոմիտիանոսէ:

2. Բն. և Ա. օր. բանս որոյ:

3. Բն. և Ա. օր. տակաւին ի մարմնի զնա էլ:

4. Բ և Գ. օր. զոր:

5. Բ և Գ. օր. չունին Գերմանացւոց:

6. Բ և Գ. օր. Բագրատացւոց:

7. Բ և Գ. օր. Մոզաց:

Ժ. — Սիմոն կոչեցեալն Յուդաս, ի յեղեւթերոպողիս և ի Գազա մինչև յեգիպտոս քարոզեաց զՔրիստոս, թաղի Յոստրակային¹ քաղաք եգիպտացւոց, խաչեալ² ի Տրայիանէ թագաւորէ:

ԺԱ. — Մատաթիաս որ համաթուեալ յերկոտասանսն³ փոխանակ Յուդայի, յառաջին յեթովպիա քարոզեաց զՔրիստոս, կատարի և թաղի անդէն:

ԺԲ. — Սիմոն Նախանձայոյզ զբոլոր Մովրիտանիա⁴ և զԱփրիկեցւոցն գաւառսն տրամանցեալ⁵ քարոզեաց զՔրիստոս, վերջոյ ի Բրետանիա խաչեալ ի նոցանէ, թաղի անդ:

Ջայսոսիկ մեզ Դորոթէոս ի Հեթանոսական և յեբրայականն համահաւաքեալ⁶ աւանդեաց, Հռովմայեցի յիշատակարանօք, զոր մեք որպէս պիտանի և դիւրնկալ զուգահաւաքեալ յայտնի բազմաց արարաք համադրութիւն եկեղեցական:

1. Գ. օր. Յատրակային: Բ.

օր. Յաստակային:

2. Բ և Գ. օր. կոչեալ:

3. Բ և Գ. օր. մի յերկոտասանս:

4. Ա և Գ. օր. մաշրիտանեան:

5. Ա. օր. չունի տրամանցեալ:

6. Գ. օր. հաւաքեալ:

ՔԱՐՈՋՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ

ԹԷ ՈՐՊԷՍ ԿԱՏԱՐԵՑԱՆ ԵՒ ԿԱՆ ԱՅԺՄ

ԵՊԻՓԱՆՈՒ ԿԻՊՐԱՑԻՈՑ ԱՍԱՑԵԱԼ

Այս առաքեալք հանդերձ առաքելակցօք և աշակերտօք, չոգան ի տար աշխարհ բարբարոսաց. յաշխարհս հեռաւորս ըստ մարգարէութեան Մովսիսի, թէ կացոյց սահմանս հեթանոսաց ըստ թուոյ հրեշտակաց Աստուծոյ. եւ թանաւուն և երկու ըստ լեզուաց լեզուաց պատգամաւորք. քարոզք և վարդապետք առաքեցան ի Քրիստոսէ ընդ ոլորտս աշխարհի, և շրջեցան տեղուջէ ի տեղիս և քարոզեցին զաւետարանն արքայութեան: Իւ որպէս յաշտարակէն ցրուեալն նոյնպէս և ի խաչէն ժողովուեալն և միաբանութիւն ի ձեռն Հոգւոյն սրբոյ՝ ի հաւատս ճշմարտութեան: Վասն զի սուրբ նշանօք և ճշմարիտ բժշկութեամբ հաւանեցուցանէին, շինէին եկեղեցիս և կարգէին կացուցանէին քահանայս և վարդապետս, և կատարեցան բարի անուամբ և ճշմարիտ խոստովանութեամբ յանուն Տեառն Յիսուսի:

Պետրոս ի Հռովմ խաչեցաւ ի Ներոնէ կայսերէ:

Անդրէաս ի պարտէզս Եւաղացոց՝ յեգիատիայ դատաւորէ:

Յակովբոս յերուսաղէմ սրով՝ ի Հերովդէէ:

Յովհաննէս յեփեսոս՝ իւրով մահուամբ:

Փիլիպպոս յԱրապօլիս՝ վկայեալ յեպիփիմէս քաղաքի:

Բարթողիմէոս յԱրաբոն քաղաքի ի Հայս:

Թուլմաս ի Հնդիկա ի Կաղամադի քաղաքի՝ մորթելով վկայեալ :

Սիմոն ի Բոսպարոն վերնումն սրով :

Յուդա յակովբեան յՌեբեսդեմոն կախեալ և նետաձիգ եղեալ ի նոցանէ մեռաւ :

Թադէոս ի Հայս ի Սանատրուկ արքայէ :

Մատաթիա յՌէսպոնտացւոց քարկոծեալ և ընկեցեալ ի ծով՝ հանեալ Թադեցին ի Բիրիտոն, յորում պատահեն նշխարքն ընդ նմա ի հանգստարանին :

Պաւղոս սրով վկայեալ ի Հռովմ ի հերոնէ :

Յովհաննէս մկրտիչ ի Հերովդէէ :

Յակոբոս եղբայր Տեառն յԵրուսաղէմ Թափշով հարեալ զգլուխն և կայ ի լերինն Զիթենեաց ընդ Սիմոնի :

Յակովբոս Ափեան ի Հնդիկա ի Մարմարիկէս :

Մարկոս յԱղեքսանդր քաղաքի՝ ի հրապարտեաց քարշեալ և կայ անդէն :

Ղուկաս ի Թեսսէս յԵթնագրունսն :

ՅԱՂԱԳՍ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ

Թէ՛ ՈՅՔ Է՛ԻՆ ԱՄՈՒՄՆԱՑԵԱԼՔ Ե՛Ի Թէ՛ ՈՅՔ ՈՉ՛:

Պետրոս առաքեալ և անուն կնոջ նորա Գողիա ¹,
և որդիք նորա Յովէլ ² և Յովնան ³, և զուստր մի
Սարիսթա ⁴:

Յակովբոս և Յոհաննէս կոյսք:

Անգրէաս և կինն Անտողի ⁵ և զուստր մի
Մարիա:

Պաւղոս և կինն Մարիադոն ⁶ և որդիք Սաւղոս
և Տիկոս ⁷:

Փիլիպպոս և կին նորա Թէոկտի և որդի Թէո-
փիլէ:

Թովմաս կոյս:

Բարթողիմիոս և կին նորա Թոմոսիա ⁸ և որդի
մի Բարտիմիոս:

Մաթէոս և կին նորա Սկտանիա ⁹ և որդի մի
Մատաթիա:

Յակովբոս ¹⁰ և կին նորա Մարի անուն և որդի
մի Ոսերկի ¹¹:

1. Ա. օր. Գուշի: Բ. օր. Սոփիա: 8. Ա. օր. Թեոդոսիա: Բ.

2. Ա. և Բ. օր. Յովէր: օր. Թեովդոսի:

3. Ա. օր. Յովնաս: 9. Ա. և Բ. օր. Կոստիանէ:

4. Ա. օր. Սոփիա: Բ. օր. Գուշգիա: 10. Ա. և Բ. օր. Յակովբոս

5. Ա. և Բ. օր. Անտողիա: Կոյս: Սիմոն եւ...:

6. Ա. և Բ. օր. Մարիգուռ: 11. Ա. օր. Սերգի աւուռ: Բ.

7. Ա. և Բ. օր. Սաւուր եւ օր. Ասերկի:

Տիւրքիոս:

Յուդա յակուլբեան և Կին նորա Թէոպիստիս¹,
Կադիստրատորոս² :

Քրիստոսի³ աշակերտք սոքա են : Բայց գիտելի է, Յիսուս միայն զՊետրոս մկրտեաց ձեռօք իւրովք, և Պետրոս զԱնդրէաս զեղբայրն իւր մկրտեաց, և Անդրէաս զՅակոբոս և զՈհաննէս զորդիսն Զերեդեայ, և Ոհաննէս և Յակոբոս զայլ առաքեալսն : Եւ զամենաորքուհի Աստուածածինն Պետրոս և Յոհաննէս մկրտեցին :

1. Ա. օր. Եռոյպիստն : Բ. օր. Թէոպիստն, յաւելու եւ որդի մի :

2. Ա. օր. Կալիստրատոս : Բ. օր. Կալիստրոմոս :

3. Բ. օր. յաւելու զհետեւեալսն :

ԳԼԽԱԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆՔ ՄԱՏԵՆԻՍ

Ա

Գործք Պետրոսի և Պաւղոսի առաքելոյ . . .	1
Գործք սրբոց առաքելոցն Պետրոսի և Պօղոսի թէ զիարդ կատարեցան ի Հռոմ. (Այլ օրինակ համառօտ) . . .	30
Վկայաբանութիւն գլխաւոր առաքելոցն սրբոյն Պետրոսի և սրբոյն Պաւղոսի փառաւորելոցն . . .	46
Վկայաբանութիւն Պետրոսի առաքելոյ . . .	51
Վկայաբանութիւն Պաւղոսի սրբոյ առաքելոյն . . .	57
Տեսիլ առաքելոյն Պաւղոսի որ տարան հրեշ- տակքն զհոգի նորա . . .	62
Տեսիլ առաքելոյն Պաւղոսի յորժամ տարան զհոգին (Այլ օրինակ համառօտ) . . .	85
Տեսիլ Պաւղոս առաքելոյն խօսելն ընդ հրեշ- տակին (Այլ օրինակ համառօտ) . . .	85
Տեսիլ սրբոյն Պաւղոսի առաքելոյն զոր ետես ի վերանալ յերկինս. (Այլ օրինակ հա- մառօտ) . . .	101
Թաւղթ Դիոնեսիոսի առ Տիմոթէոս աշակերտն Պաւղոսի յաղագս մահաւան Պաւղոսի և Պե- տրոսի . . .	110
Նաւարկութիւն Պաւղոսի առաքելոյ ի Հռոմ . . .	123

Բ

Յաղագս Անդրէի առաքելոյ և նորին սքանչե- լեացն զոր Տէր արար ի ձեռն նորա և Մատ- թէի ի մարդակերաց աշխարհն . . .	124
---	-----

Վկայութիւն Անդրէի առաքելոյ որ չարչարեցաւ ի պարտէզս յառաջ քան զկաղանդաց դեկտեմբերի	146
Պատմութիւն Ս. առաքելոյն Անդրէի և Մաթէոսի թէ որպէս գնացին յաշխարհն մարդակերացն	168

Գ

Պատմութիւն առաքելոյն Յակոբայ թէ որպէս գնաց ի Սպանիա և դարձեալ եկն յԵրուսաղէմ և գլխատեցաւ և մեռեալ մարմնով գնաց դարձեալ ի Սպանիա՝ որ և այժմ Ս. Յակոբ կոչի:	174
---	-----

Դ

Վարք Յովհաննու Աւետարանչի	190
Յաղագս աքսորանաց սրբոյն Յովհաննու	222
Յաղագս Միռոնոսի և ամենայն տան նորա և եղելոցն ի ձեռն Յոհաննու	230
Յաղագս Վասիլի և կնոջ նորա թէ որպէս լուսաւորեցան ի Յոհաննէ	241
Յաղագս Խռուսոսի և կնոջ նորա եթէ որպէս լուսաւորեցան ի Յոհաննէ	244
Յաղագս Կինոպասայ և չարարուեստ կախարդութեանց նորա զոր արար առաջի Յոհաննու	251
Յաղագս դիւին որ ելանէր ի կերպարանս գայլոյն և երեւէր ի քաղաքին յայնմ	266
Յաղագս Սնոտիանոսի թէ որպէս հաւատաց ի Քրիստոս ի ձեռն երանելոյն Յոհաննու	273
Յաղագս Սոսիպատրոսի և մօր նորա Պատրոկղիանէ և եղելոցն ի Յոհաննէ	277
Յաղագս աւետարանին թէ որպէս պատմեցաւ ի Յոհաննէ կամ թէ յորում տեղոջ ընկալան	286
Պատմութիւն առաքելոցն Քրիստոսի Յակոբայ և Յոհաննու որդւոցն որոտման	293

Ե

Վկայաբանութիւն սուրբ առաքելոյն Փիլիպպոսի որ վկայեաց յԵպիփիմէս քաղաքի	300
Վկայաբանութիւն սրբոյն Փիլիպպոսի առաքելոյ և աշակերտին Բարթողիմէոսի և Փիլիպպոսի քօրն Մարիամնի	300
Վկայութիւն սրբոյ առաքելոյն Փիլիպպոսի որ է մի յերկոտասանիցն և քեռն իւրոյ Մարիամնի և Բարթողիմէոսի որ էր յեւթանասնից անտի	321
Կանոնք Փիլիպպոսի առաքելոյն	329

Զ

Վկայաբանութիւն սրբոյ առաքելոյն Բարդողիմէոսի	333
Վկայաբանութիւն սրբոցն Բարթողիմէոսի և Յուդայի առաքելոցն Քրիստոսի. (Այլ օրինակ համառօտ)	358
Գիւտ նշխարաց սրբոյ առաքելոյն Բարթողիմէոսի	365

Է

Ի յիշատակ Ս. Առաքելոյն Թովմայի Թէ որպէս յԵրուսաղեմէ ի Հնդիկս չոգաւ	369
Վկայութիւն Թովմայի առաքելոյ որ կատարեցաւ ի Հնդիկս	388
Պատմութիւն սուրբ առաքելոյն Թումայի	401
Պատմութիւն յազազս գիւտի նշխարաց սուրբ առաքելոյն Թովմայի	417
Պատմութիւն Թումայի առաքելոյն որ վաճառեցաւ ի Հնդիկս. (Այլ օրինակ համառօտ)	428

Ը

Վկայաբանութիւն սուրբ առաքելոյն և աւետարանչին Մատթէոսի	437
---	-----

Թ

Վկայաբանութիւն Յակոբայ Տեառն եղբօրն . . . 449

Ժ

Սուրբ առաքելոյն Թադէոսի յաղագս գիւտի
սուրբ խաչին ու յաւուրս Յակոբու առա-
քելոյն ի ձեռն Թագուհւոյն Պատրոնիկէ որ
էր կին Կղաւղեայ կայսեր Հռովմայեցւոց . 453
Սրբոյն Թադէոսի առաքելոյն վասն յարութեան
մեռելոց 462

ԺԱ

Վկայաբանութիւն սուրբ առաքելոյն Սիմոնի
Նախանձայուզի 464

ԺԲ

Յաղագս սրբոց առաքելոցն թէ ոյք էին և
որպէս կոչեցան յառաքելութիւն . . . 466
Յաղագս երկոտասան սուրբ առաքելոցն, վսե-
մականն Գորոթէոս յիշատակումն առնէ եր-
կոտասան առաքելոցն, նշանակելով թէ ուր
իւրաքանչիւր ոք ի նոցանէ քարոզեաց . . 471
Քարոզութիւն առաքելոցն թէ որպէս կատարե-
ցան և կան այժմ, Եպիփանու Կիպրացւոյ
ասացեալ 474
Յաղագս առաքելոցն թէ ոյք էին ամուսնացեալք
և թէ ոյք ոչ 476

Ց ԱՆԿ ԱՆՈՒԱՆՑ ԱՆՁԱՆՑ

ԵՒ ՏԵՂԵԱՑ .

Աբաբ թ. 353, 363, 468

Աբհէն }
Աբբանէն } 370-1, 375, 401-2, 418, 428-9, 433

Աբիաթար 184-5

Աբիսողոմ 117

Աբիրոն 311

Աբրահամ 8-10, 68

Ագրիպա, Ագրիպա, Ագրիպա, 10, 23, 42, 51-3, 56

Ագրիպինա 49, 51

Ադամ 9, 317, 319, 420, 425

Աթէնք 49

Ալանի 7

Ալիւզա 246

Ալբակ 362

Ալբանոս 51-2

Ալեքսանդրացի 122, 475

Ալէիք 426, 436

Ալուանք 420, 424

Ամով 113

Անանիա 466

Անանիա առաք. 48, 470

Անանիա քննյալ. 455

Անատոլիա, Անտոլի 476

Անգրամինա 122

Անդրէա 124-173, 369, 370, 401, 466, 468, 471, 474, 476

Անդրոնիկոս 340

Անթիպատոս 219-221

- Անթիպատոս 157
 Անթիպատրէ 162, 164-5
 Անտիոք 49, 193, 196, 466, 471
 Ապմիա 49
 Ապեան 351
 Ապողոն, Ապողոնոս 163, 224-5, 245-6, 248, 251, 263
 Ապողոնիդէ 231-6, 246-7
 Առիկիան, Առակիան, Նառիկիան 7
 Ասիա 112, 192-3, 196, 291, 295 և
 Ասիդիպաս 224
 Ասոն 49
 Ասորեստան 435
 Ասպիուփոռոն, Ասպիուփոռոս 5
 Ատալիա 49
 Արաբոն 474
 Արամազդ 343
 Արապօլիս տես Յերապօլիս
 Արես 343, 351
 Արիստարքոս 49, 122
 Արծրունիք 427
 Արմինն, Արեմինն 119
 Արտաշատ 352
 Արտեմիդ 201, 209, 312-3, 215, 217, 224
 Արտեմիս 203, 224
 Արքեղայոս 184
 Աւագուհի տես Ոգոհի
 Ափրիկէ 3
 Աբսյեցիք 162
 Աբսյիա 468

 Բաղամ 382
 Բաղամիտես, Բաղամիդիս 435, 472
 Բադուատ 468
 Բադրաբաս 58
 Բամիկանուն, Բատիկանուն 28
 Բայիաս, Բաւաս 5, 31
 Բանաբաս 48, 467, 470
 Բասիլիոս 3

Բարամ, Բարմ, Բարձ, Բացիամ 5, 353, 362, 366

Բարդոզմենու

Բարթոլոմէոս } 300-328, 333-369, 401, 469, 472, 474, 476

Բարթոլոմէոս

Բարեան 441

Բարոաբայ տես Յուստոս

Բարտիմէոս 476

Բաքիզա, Բաքիզոս, Բաքէոս, Բաքդիոս 3

Բեդասիդա 466, 468

Բեթղէէմ 370, 402

Բենադիոս 6

Բենիամին 114, 469

Բենիսա 33

Բերիա 49

Բիտիկայոն տես Բամիկանուն

Բիրիտոշ 475

Բիւթանիա 46, 471

Բնակութիւն 225

Բոսպորոշ 475

Բոսսեայ 5

Բոսոր

Բոսորիա } 340, 360

Բուսոր

Բոցանիւթ 271

Բուզանդիա 172

Բրետանիա 473

Գաբրիէլ 83, 90, 108, 450

Գազա 473

Գալիլիա 57, 471

Գաղատիա 46, 48-9, 112

Գաղոս, Գաղատիոս 379

Գայիոս 48

Գեհն 67-8, 91

Գերմանիկէցիք 345, 361

Գէթումանի 190

Գիդիմոն (Գիդիմոն) 3

Գնդափառ, Գնտափառ, Գունդիփոր 370, 375, 378-9, 401-2,

405, 418, 428, 431, 435 ևւն

Գողիա, Գուրի 476

Գողոյ մետիլինացի } 1
Գողոյ մելիտացի

Գողոզիա 455

Գողգոթա 454-5, 459

Գողթն 351, 362

Գովիա 51

Գովտայ 5

Դադան 311

Դադմատիա 57

Դամասկոս 48-9, 469

Դաւիթ 9, 71-2, 114, 117, 415, 450, 452

Դեմեստրիոս 213

Դեբբին 49

Դեմիտրիա 264

Դեմոնոս, Դիոմոնոս 204, 206, 209, 269, 270, 291-2

Դեոսկորիդոս, Դիոսկորիդէս 197, 205, 207-8, 212, 215-7,
269, 270, 291

Դեոսկորոս, Դիոսկորոս 3-4, 31, 203

Դիոնեսիոս 110

Դիոս 224, 269, 271-4

Դիոսկորացի 122

Դիոքրեստէ 183

Դիքբին 247

Դոմեաիանոս 222, 296

Դորոթէոս 473

Եբրայեցի 300

Եդիատէս 150-1, 157, 162, 164, 166-7, 172, 468

Եդիպոս 192

Եդեմ 334

Եդեմոն

Եդեմոնն } 334, 358, 472

Եդոմ

Եդեսիա 468, 472

Եթէովպացի 270, 473

Ելիմացիք 340, 350

Եւադա 49, 172

- Եղեւթերոպողիս 473
 Եղիւ 70, 93, 105, 133, 221, 293, 472
 Եղիսէ, Եղիսէս 121-2
 Եննիա 466
 Ենովք 70, 105, 472
 Եպիւռնեա 351
 Եպիկուաացիք 227
 Եպիկուոս 225-6
 Եպիփիմէս 300
 Եռամնո, Եռասոս 5
 Եսայի 361
 Երեմիաս 118
 Երուսաղէմ 17, 26, 28, 46, 48-9, 118-121, 174-7.
 190-3, 401, 451, 454, 460 ևւն
 Եւա 9
 Եւթնադրունք 475
 Եւկարիա 51
 Եւստաքէոս 172
 Եփեսացիք 209-11, 222, 226
 Եփեսոս 49, 193, 196, 204, 219-296, 472 ևւն
 Եփիմեա 51
 Եփրատէս 67, 91
 Զարեանդ, Զարաւանդ 353
 Զենոն 470
 Զմիւռն 122
 Զմիւռնոս, Զմիւռնոս 273, 276
 Զմիւռմին, Զմուռին 437
 Զմիւռնիա 219
 Թաղէոս 351-364, 436, 450, 453, 462, 467-8, 475
 Թափոր 133, 293
 Թեոաղոնիկէ 127
 Թեսալէո 475
 Թեոկաի 476
 Թեոպեասիս 477
 Թեոփիլէ 476
 Թոմասիա, Թեոդոսիա 476
 Թովմաս, Թումաս 334, 352, 362-3, 369-436, 469, 472, 475-6

իւմանցիք 360, 436

իկոնիոն 49, 469

իռահակ 68

իսրայէլ 412

իռաղիացի 1, 2

Լայնոտն 58

Լաւանդ 243

Լեւեացի 17

Լեղիոս 183

Լեկանայ 328

Լեկիա 122

Լեկոնիոն, Լեկոնիա 318, 325

Լեւկիաիոնոս 49

Լեւրիկեա, Լեւրիկէ 17, 38, 469

Լիւստրիա, Լիւստրոս 49, 122

Լիքիանոսացիք 469

Լուսին 244

Լոփոս 228-9

Խորասան 358, 362, 436

Խորին Ասորիք 340, 360

Խորձ 436

Խաիւսիս, Խաուսոս 244

Խաուսիս 237-8

Մոփար 382, 385

Կաղնիք 196

Կալիստրատոս 477

Կաղամադի 475

Կայիափա 455

Կապադոկիա 471

Կապուտկիա 46

Կառայ 276

Կառէոս 249, 250

Կատակոմաս 28

Կենոպաս, Կինոպաս 178, 231-2, 236, 251-263

Կեսառ արկդ. 5

Կեսարիա 15, 37, 49, 122, 213, 472
 Կեփաա 466
 Կիւպրոս 49, 470
 Կիւրոս 470
 Կլաւգիոս, Կլաւգէոս 12, 35, 48, 453, 460
 Կնիգոն 49
 Կոգովեղեղացի 1, 3
 Կոմենտարիոս 213
 Կոռն 49
 Կոստանդիանոս 420
 Կոստիանէ, 476
 Կորնթոս 49, 112
 Կուսնեկիոս 466
 Կրեմէս 59, 60
 Կրիտիս 49

Հայք 251-2, 295, 417, 420, 424, 426, 436, 469
 Հելիու 351
 Հեր 353
 Հերակլէս 224
 Հերոնզիսէս 178-183
 Հերովդէս 184, 293, 295, 454, 466-7
 Հնդուստան 428, 436
 Հնդիկք 334, 369, 388, 401, 417, 419, 420, 424, 469
 Հոգձ, Հոդց 426
 Հոովմ 1-3, 5-8, 30-33, 44-49, 51, 118, 189, 453-4, 460, 466 ևւն
 Հրէաստան 1, 11-2, 35, 177, 198, 402 ևւն

Ղազարոս 433
 Ղեքէոս 362, 450
 Ղիբեա 10
 Ղինոն 48
 Ղոնգնոս 59, 60
 Ղուկաս 48, 49, 57, 60, 122, 472, 475

Ճոպողիս տես Պոնոդիս

- Մաթան 449
 Մական 25
 Մակեդոնիա 49
 Մակոնոս 277
 Մահմաքմու 23
 Մանազկերտ 426
 Մանասար 390
 Մանեախ 5
 Մառէն, Մառեն, Մառին 218-9, 225-7, 250
 Մառտին 21
 Մաղէ, Մաղէ 382, 385
 Մովրիտանիա, Մովրիտանիա 464, 473
 Մտաթիա 127, 469
 Մաթէ
 Մաթէոս { 124-125, 127, 133, 168-173, 339, 342,
 Մաթթոս { 348, 359, 361, 369, 401, 437-448
 Մարի 476
 Մարիա 476
 Մարիադոն 476
 Մարիամ 131, 176-7, 207, 293, 449-450, 457
 Մարիամէի 300-328
 Մարկէլոս 45, 48, 52, 55-6
 Մարկոս աւետ. 475
 Մարկոս 470
 Մարմարիկէս 475
 Մարութայ 365-6
 Մարտիրոսաց քաղաք 365
 Մարք 340, 350, 360-1, 436, 469
 Մաքարէ 385
 Մաքսիլիմոս 163
 Մաքսիմիլիոս 166
 Մէլիտացի (Գոգոյ) 31
 Մելիտէս, Մելիտոն 49, 122
 Մեղքիսեդէկ 10
 Մեմոնտոնեա 27
 Մեղդոնա 385, 390, 393, 399
 Միջագաղղիա 471
 Միջագետք 400, 417, 419, 421
 Միռոնոս 230-250, 257, 260-2, 265

Մեռնին 3

Մեռիս 49

Մեռոն 2:7

Մեռեւին 49

Մեքայել հրեշտակաւ 65-6, 68-71, 80-1, 83, 99, 108

Մշտէ 398, 399, 400, 418-9, 435

Մոզաց երկիր 350, 361

Մոկաս 269

Մովսէս 183, 259, 261, 293, 311, 412

Յազկերտ 365

Յակոբ նկատ. 8, 10, 68, 114

Յակոբ, Յակոբոս՝ եղբայր Յովնանու 133, 174-189, 293-4, 369, 401-2, 429, 466, 472, 474, 476

Յակոբ եղբայր Տեառն 186-87, 191-3, 362, 467, 475-6

Յակոբոս Ալփեայ 369

Յակոբ Մծբնայ 421

Յամբէս, Յարմէս 16, 38, 178

Յանէս 16, 38, 178

Յեսու 330

Յերապաւլիս, Արապողիս, Երուսաղիմ 328, 469, 472, 474

Յորենողոս, Յորնաղիոս 6, 32

Յորիանոս քաղաք 366

Յոնան Ոսկերերան 102

Յոնանէս, 175-7, 189-299, 305-310, 329, 369, 401, 429, 466-7, 472, 474, 476

Յոպպէ 187, 192, 294

Յոստրակային 473

Յովել 476

Յովնանէս Մկրտիչ 131, 449

Յովնաթան 120

Յովնան 476

Յովսէփ նկատ. 114, 277

Յովսէփ աստուածաւայր 293, 362, 370, 402, 429, 449-50

Յովսէփ տես Յուստոս

Յովսէփ, Ուսուք 422, 425-6, 435-6

Յովսիաս 185-6

Յորդանան 131, 174 314, 318, 325, 328

Յուդա նկատ. 436, 450

Յուդա Յակոբեան 352, 355, 362-3, 358, 369, 401, 449-50

Յուդա քհնյ. 455

Յուդանէս 435

Յուլիանէ 6, 32

Յուլիանոս 421

Յուլիոս 122

Յուստոս 58, 449, 470

Նազարէթ 11, 34

Նազովրացի, Նազարացի } 11, 30, 359, 370, 401

Նազովրեցի, Նազօրացի

Նաթանայէլ 450

Նամաքու 45

Նամիու 26, 27-8

Նեղոս 335, 358

Ներբայ 43

Ներոն 2, 10-61, 119, 466, 470

Ներուան 286, 296

Նեփթաղիմ 173

Նեկանովրա 300-1, 304, 311, 314, 322, 324, 327

Նեկիտէս 178

Նիսոն 49

Նեքոս 55

Նփրկերա 365

Շմաւոն նկատ. 114

Շմաւոն առաք 449-50, 467

Շնորհք 243

Ոգոհի, Աւագուհի, Աւգոհի } 353, 357, 364

Ոգողուհի, Ագրուհի, Ագուրհի

Ոֆէիա 455

Ուլրիոն 58

Ուրիշ 49

Ուրմի 362

Ուստիսիանեա, Ուստիանէ } 28-9

Ուստիկանեա, Ուստիսիանէ

Ուրբիանոս, Ուրբանոս } 353, 362, 472

Ուրբանոս, Ուլբիանոս

Ոքտաբէնա 49

- Պաշ, Պալի 426
 Պաշտարան 1, 213
 Պաճիկիւ 49
 Պասեփոն 351
 Պատմոս, Պատմա, Բատմա 222-3, 226-7, 229, 231-2
 251, 277, 296, 472
 Պատուաս 49
 Պատրեալ 278
 Պատրոկղիանէ 277-284
 Պատրոկղոս 57-8
 Պատրոզ 278
 Պատրոնիկէ 453, 461
 Պարթենէս 60
 Պարթէք 350, 361, 472
 Պարծիս 436
 Պարսիկք 350, 361, 421, 486, 469
 Պաւղոս 1-50, 57-123, 189, 294, 469և
 Պեռպետուա } 24-29, 43, 45
 Պեռպատուա }
 Պետրոս 1-56, 110, 170, 189, 190, 192, 369, 370,
 401-2, 429, 451, 453, 466 և
 Պերզէ 5
 Պերզին 49
 Պիղատոս 12, 35, 46, 263, 451
 Պծիծս, Բծիծս 426
 Պղատոն եպ. 439-447
 Պոնոզին, Պոնոզիս 3-7, 31, 32
 Պոնդոս 35, 46, 163, 263, 471
 Պոնտինեա }
 Պոնտինոֆնեա } 27, 29
 Պոռիքտոյ 46
 Պոտոմի 262
 Պռենա 351
 Պրոխորոս, Պրոխորոն 192-204, 222-231, 254, 257, 263,
 289, 295 և
 Պտղեմիադա 49
 Պտղոմէոս 469
 Պօղիկարպոս 273

Զահաւոր, Զահաւորեալ 229, 230, 252, 256, 265

Ռամսոյ 5

Ռեբեկա ճանճ 475

Ռեսպոնտացիք 475

Ռիդինաւզոռեայ

Ռիդինկոզոռեայ

Ռիւզինեայ

Ռիդոն 49

Ռշտունիք 436

Ռոմանիա 198-209, 215

Ռուդոնոս, Ռոդոնոս

Ռուդոնիոս, Ռուդոնոս

Ռոբոս 273

} 3

} 241, 247, 250

Սաբիսթա 476

Սալամաստ 362

Սակաբեայ

Սակալիբեայ

Սահակ 8-10

Սաղաթիւ 83

Սաղովմայ, Արտասողոմայ 455

Սամարիա 1, 15, 177

Սամոս 49

Սամուէլ 449

Սանատրուկ 352-3, 362-3, 475

Սաւուզ 120

Սափիրա 466

Սեբաստեան 122

Սելեւկիա 49, 193-4, 196

Սեմը, Սեղմ 426

Սենքոբ 402

Սերգի, Ոսերգի, Ասերգի 476

Սեփա 351

Սիդոն 49

Սիկիլիա 3

Սիմոն տես Պետրոս

Սիմոն Կանանացի, Նախանճալոյզ 363, 401, 450, 464-6, 468

} 22, 42

Սիմոն մոդ 2, 7, 8, 10-47, 466
 Սինոպ, Սինապ 168, 246
 Սիրակուսա, Սեռակուսա 3, 31
 Սիրեացիք 468
 Սիւնեսիս 446
 Սիփոր 390, 398, 400, 435
 Սկսինառիոս 196
 Մնատանոս 273-276
 Սողոմէ 293
 Սոսիլատրոս 277-283
 Սուղիայ 3
 Սուրակիսան 49
 Սոփիա 446
 Սոփորոն 411-3
 Սպանիա 112, 174-5, 187, 189, 294, 467
 Սպարդա, Սպարդէս 145, 150
 Ստաբեռնայ 5
 Ստաբեա, Ստաբէոս 302-324
 Ստեփանոս 48, 362, 429
 Ստրատոկղէս 150, 151, 157, 166-7

Վան 436
 Վասիլ 241-243
 Վիժան 388, 398, 413
 Վոսկղայ 249
 Վտաիա 255
 Վրիտացուց աշխ. 465

Տաբեռնիա 5, 7
 Տաբերնոն 49
 Տալի 426
 Տահիկք 426
 Տանեռիս 5
 Տառակինաս 5
 Տարսոն 48, 49, 469
 Տերանտիոս
 Տերենտիոս } 354, 363-4
 Տերնտէոս
 Տերտիա 390, 393, 399
 Տերտիդիա 386

ՏԵՐԵՐ 48, 453
 ՏԵՂՐԵՍ 67, 91
 ՏԵՄԹԷՆՈՍ 110-122
 ՏԵՄՈՍ 57, 60
 ՏԵՐՈՍ 49
 ՏԵԼԵԿՈՍ, ՏԵԿՈՍ 476
 ՏՈՄԵՆՍՈՒՆԱՅ 27
 ՏՈՄԻԻԱՆՈՍ 467
 ՏՈՎԻԵԼԻՆ 49
 ՏՐԱՅԻԱՆՈՍ 467, 472
 ՏՐԲՈՒՆ - ՏԱՐԵՆԻՍԹԵՍ 7

ՓԱԹԵՐԱ 468
 ՓԱՏԵՔԱ 351
 ՓԱՐԱԼՈՆ 16, 38, 211, 259
 ՓԱՐԷՍ 60
 ՓԱՐԻՍ 471
 ՓԱՓՈՌՈՍ 276
 ՓԵՍՈՍ 58
 ՓԻԼԵԴՈՍ, 178-181
 ՓԻԼՈՆ 262-3
 ՓԻԼԻՊԻՍ 49, 469
 ՓԻԼԻՊԻԱՆՈՍ 446
 ՓԻԼԻՊԿՈՍ 300-332, 369, 401, 468, 472, 474, 475
 ՓԻՍՈՆ 67, 91
 ՓՈՆԻ 230
 ՓՈՌՈՆ 32
 ՓՈՒԼՎԱՆՈՍ 438, 446
 ՓՈՒԼՖԱՆՏ 438, 446
 ՓՈԻԳԻՐ 472

ՔԱՐԻՍԻՆՈՍ, ՔՈՒՐԻՈՆՆ 399
 ՔԻՆՈՍ 49
 ՔՈՒՐԻՍ 385-6
 ՔԱՆԹԻԿՈՍ 419
 ՔԱՆԹԻԿԱԿԷ 51
 ՔԱՆԹԻԿԱԿՈՍ ՍՐԿԼԳ. 412

B 2

